

SZABÓ DEZSŐ

Az egész látóhatár

Tanulmányok

Első kötet

M A G Y A R É L E T K I A D Á S A

Felelős kiadó: Püski Sándor dr.
Budapest, Lónyay ucca 18/b. Felelő, vezető : Tobits István
Madách nyomda Budapest, IX. Lónyay ucca

ELŐSZÓ

Monumentumot állítottam az idő kapujába és a jövő felé haladó magyar ki nem kerülheti azt. Évekre van még szükségem, hogy a mű minden részletét kidolgozzam. De nagy alapvonalai megvannak és nem félttem az időtől őket.

Csodálatosak az emberi ostobaság témái, melyeken újból és újból elrágódik azzal a kedves képzelgéssel, hogy gondolkozik, szellemi munkát végez és problémákat old meg. Ilyen örökké megújuló témái: *ideáлизmusra van szükség vagy realizmusra, az emberek csinálják a korokat vagy a korok az embereket* és szörnyen ilyen téma, folyton megújuló és mindig bővebb csorgassál: *Foglalkozhatik-e az író politikával, beleszólhat-e irányítón a közösség életproblémáiba vagy nem?*

A múlt századvég szellemi dandyjeinek kedvenc kirakati elhelyezkedése volt a „Megértem“ állásfoglalás. Az élet riasztó jelenségeire fel-feltáruló lelki örvényeire, ezerféleképen bonyolult kérdéseire nemes elfogadással rámondták: „*Megértem.*“ És e szó kimondása után azzal a kellemes érzéssel ajándékozták meg a közérzetüket, hogy mindent elintéztek. Én sokat és mind többet nem értek meg. Ez az utóbbi téma pld. engem teljesen azonos megokoltságú kérdésekre mozdít: — *Lehet kálvinista a péklegény? — Járhat moziba a miniszteri tanácsos? — Zongorázhatik-e a tankerületi főigazgató? stb., stb.*

Azt már, annyi sikertelen próba után, nem is kísértem megértetni: hogy az én élő valóságomat

íróvá internálni, ép olyan megnyirbálást jelent, mintha ilyen megszólításokkal tisztelnék meg: — Hajtincs úr, Köldök polgártárs, Nyeldeklő kollega. De felteszem a kérdést: melyek a politikus-, az államférfi lelki-alkat szükséges alapvonalai? Természetesen: itt a *politika* szót eredeti és legegyszerűsebb értelmében értem: egytörténelmi közösség életének állandó szervezése és építése egy *önálló* Állam kereteiben.

A politikus, az államférfi lelkialkatának alapmeghatározottsága kétségen kívül: az egyetemes látás. A politikus, az államférfi a közösség életének egyetlen tényét, jelenségét, adatát és adottságát, sem látja és nézi elhatárolt egyedi különségben. Hanem: minden tényt, jelenséget stb. benne lát a közösség egyetemes élete minden folyamatának végtelen sokféle összehatásában. A történelmi közösség ép oly élő szervezet, mint az emberi test: melyben minden folyamat hat minden folyamatra s melyben minden folyamatot vagy jelenséget az összes többi folyamat és jelenség összeműködése határozza meg. Csak az ilyen szerves, organikus látás képesít valakit politikussá, államférfivá. Mert csak ezzel a minden összefüggést fogó egyetemes látással tud olyan törvényeket, intézményeket, ideológiát, folyamatokat vinni az Állam, a Nemzet életébe: melyek az egész élő történelmi szervezet működését, fejlődését, természetét, külső és belső védelmét biztosítják.

Ez a látás voltaképen a születéssel, a szervezettel a test-lélek összes adottságával kapott képesség. Akarat, tudatos ránevelés, egyetemes műveltség fejlesztheti, folyamatait gyorsabbá és messzehatóbbá teheti, de: csupán csak akarattal és neveléssel alig sajátítható el. Ez a látás a politikusnál mindenekelőtt védelem önmaga esetleges lírája ellen. Aki minden egyes esetet egyetemes vonatkozásában lát és mérlegel: kevésbé van érzelmei, hiúsága, csak egyéni érdekei parancsa alatt. Helyesebben: á lelki hierarchia törvényénél fogva érzelmei,

egyéni érdekei belealkalmazkodnak, belerendeződnek élete legfőbb, állandóan irányító akaratába, melyet ez az egyetemes látás határoz meg minden mozzanatában. Egyetemes látásában meghatározott politikai akarata: mintegy énje fölötti énje, akaratai fölötti akarata, amely parancsainak a csak-önmaga érdekei és akaratai engedelmeskedni kényszerülnek. Ezért a politikus, bár legtöbbször egy pártot kényszerül felhasználni politikai tartalma megvalósítására: sohasem egy párt embere. El lehet mondani: hogy benne van minden olyan párt, felekezet, irány: melyek látása szerint a Nemzet bizonyos tömegei, rétegei életérdekeinek a kifejezői s az emberi termés, a fejlődés meggazdagodását, a védelem, több erejét és nagyobb biztonságát jelenthetik a Nemzetnek. Egyetemes látásában szükségszerűen megterem az az akarat, hogy semmi olyan folyamatot ne taposson el: mely termést és védelmet hozhat a közösségnek. Ezért a maga politikai gondolatrendszerét úgy alkotja meg és úgy igyekszik megvalósítani: hogy az élet minden termékeny eleme és minden értékesíthető lelki alkat megkaphassa a maga termő és alkotó szabadságát a Nemzet érdekeinek arányában. Az élet sokféleségének, az akaratok millióinak egységbe hozása a történelmi építésben: ez a politikus halálon túlrontó művészete. Mert az egyetemes látású politikusba az élet minden adata a természeti törvény erejével viszi az embertörténelem alapdogmáját: *a leggazdagabb, legőszönösebb termésű, legtöbb fejlődést és védelmet jelentő egységet nem a mesterkelt vagy erőszakos, az élet termő valóságait szegényebbé, beteggé nyirbáló egyformásítás teremti meg. Az ilyen rendszernek lehetnek múló sikerei, hatásos hatalmi elképzelései. De sorsa végzetesen: az emberi termés elhítványulása, szétomlás, anarkia, katasztrófa.* Azt az egységet, mely kiteljesíti Isten képmását az emberi közösségek arculatára, mely legtöbb lehetőségű termő otthona az egyénnek és legnagyobb biztonsága a közösségnek: csakis az élet sokféle-

ségének összhangban hozásával, a különböző lelki alkatok termő csiráinak meg nem nyirbált gazdagságával lehet megteremteni.

Ezért az igazi politikus és államférfi sohasem lehet egy szűk környezetnek hatása alatt, nem lehet egy köréje telepedett érdekszövetségnek irányítottja. Folyton fenntartja a közvetlen kapcsolatot a Nemzet egyetemes tömegeivel, állandóan megnyitja önmagát a nemzeti élet minden áramának, figyeli a közösség minden jelenségét, minden arcát. Környezetét, informálóit, megbízottjait állandóan változtatja: nehogy a mindig azonos látási formák, elfogultságok, érdekek, összefogások stb. elalazzák előle a nemzeti élet tényleges valóságait.

A szakember lényegében nem politikus lelkialkat, lehet valaki élsorangú pénz-szakértő, kimagasló közgazdász, bámulatos katonai szaktekintély stb. és: csapnivaló politikus vagy államférfi. Sőt: igen sokszor: éppen szaktudása arányában végzetes és pusztító. A szakember nélkülözhetetlen segéd-szerve, állandó tanácsa a politikusnak, de ő maga — egészen rendkívüli egyéni eseteket kivéve — lehet legkevésbé politikus lelkialkat. A politikus pedig nem szakértő lelkialkat. Egyetemes látása és műveltsége azonban megadják neki azt a sajátos, ép oly ösztönös, mint tudatos képességet: hogy az élet minden terén a sok szakértő közül a legalkalmasabbat, a sok indítvány és tanács közül a legmegfelelőbbet válassza ki. Nem katonai stratégia. De meg tudja látni a legkitűnőbb stratégiát és a legmegbízhatóbb stratégiai tervet. Nem közgazdász: de ki tudja választani a politikai rendszerébe leginkább illő közgazdászt és felismeri azt a közgazdasági gondolatot, mely abban a történelmi percben legtöbb életet jelent Nemzetének.

Minden igazi politikusnak sajátos mély történelmi ismerete van. Ez nem az a történet-tudás, ami a történetíró, vagy a történet-tanár tudása, sőt éppen nem az. A történetírók nagyrésze, kivéve egy néhány roppant arányú kivételt: egy szakstúdium-

ba beketrevezett filózofter, egy egyetlen, előre meghúzott vonal irányába elszorgalmasult betű-robotos, aki távol az élettől, a millió lelkialkattól, a valóságos élet: a politikai, gazdasági, szociális és kulturális életharc végére mehetetlen sokféleségétől: legtöbbször hihetetlen bárgyúságokat fej ki *tanulságul* Klió néni csecseiből. És: ha valamely közéleti hatalmasság háztartási alkalmazottja gyanánt beleszól a politikai életbe: rendesen nemcsak hasznos, de még becsületes sem tud lenni. Nem akarok zömök példákat dudorítani ide. De emlékeztetek arra a sűrűn dúló jelenségre: milyen szónoki alkalmakra használják fel Magyarország első szent királyát. A politikai dzsungelben senkisémm hamisítja meg arcátlanabbul a történelmet, mint az oda zsoldosult „történetíró“.

A politikus történelem-szemléletét egyetemes látása sajátos ember-matematikává teszi, melynek képletei megbízható alapok a politikai szervezés és építés számításaiban. A történelem folyásában az emberi együttélés állandó törvényszerűségeit keresi és látja meg. Látja az emberi érdekek megnyilatkozási módjait, erőviszonyait, egységbe szervezésük lehetőségeit. A nemzetek fizikai és pszichikai adottságait, erőiket és hiányait, érdekeiket, imperializmusuk természetes irányát stb., stb.

Ez a történet-szemlélet voltaképpen teljes emberlátás, emberismeret az összes anyagi és lelki ráhatók egységében. A politikusnak azonban nemcsak szociális és történelmi értelemben van ilyen teljes emberismerete, ösztönös, gyors és biztos emberlátása van. Majdnem egyszeri érintkezésre meg tudja látni az egyén lelki mechanizmusát, akaratait indító folyamatait, értékeit, érdekei irányait, használhatósága lehetőségeit és határait.

És mindenképp: a politikusnak minden percben és minden tényében döntő erejű felelősségérzete van. Gondolatrendszerének minden következményét elsősorban a maga személyére vállalja min-

den elbújás nélkül. Az igazi politikus életvallása mindig heroikus.

Mármost: ha az itt felsorolt lelki vonások adják a politikus lelkialkatot, — és ez alig vitatható, — az lehet politikus, az szólhat bele formálón és alkotón a Nemzet életébe: akinek ilyen lelkialkata van. Az aztán igazán mellékes, hogy az ilyen lelkialkatú embernek egyébként milyen kenyérkereső^{va} vagy egyéb megnyilatkozásai vannak. Érdekes: sohasem volt állandó problémává felfújtt kérdés az: hogy vájjon a miniszteri tisztviselő, a bankár, a volt katonatiszt, a gróf, a földbirtokos, a tanyai tanító stb.: lehet-e politikus, foglalkozhatik-e politikával. Sőt: fájdalmasan, katasztrofálisan: még az ügyvédnél sem tették fel ezt a kérdést. Miért lett ez éppen az írónál örök vita tárgya?

Rosszul tettem fel a kérdést. Szegény boldogult Pékár Gyula majdnem két évtizedig volt megcsoncult Honunk külügyi humora. A jeles Zsitvay és a kitűnő Karafiáth súlyos eredményekkel gazdagították Túrán lírai készletét és mégis: miniszterek és vezető politikusok lettek. Az elismerésre nem méltatlan Herceg Ferenc hetenként egyszer felszolgált a Pesti Hírlap kormány-asztalára egy csésze politikai szederlevélteát. A hon-rapszódiai modern Gigászának: Gyula Diáknak százperentes politikai beváltságát Hazánk megszükül határai közt senkisémit vitatja.

Rengeteg példát hozhatnék még ide, de nem akarom azok munkáját megnehezíteni, akik a világháborút minél szűkebb körre akarják korlátozni. De világos: hogy az írók egy részének, legnagyobb részének politikai szereplése ellen nincs tiltakozás. Csak bizonyos, minden korban alig egy-két író ellen jelenik meg a politikai paradicsom küszöbén teljes fegyverzetben a tiltó Angyal: hogy lángpallóssal és a rettentés minden egyéb eszközével ellökje a merészkedőt a politikai megnyilatkozás minden gondolatától. Kik ezek a kivételes tilalmú írók?

Nincs foglalkozás-név, mely a kétágú, isten-

képmású csoda annyi mindenféle figuráját kanyarítaná egy kalap alá: mint az „író“ elnevezés. A *tanár*, a *bakter*, a *katona*, a *pap* megjelölések az egyéni különbségek minden beszéde dacára mégis jelentenek valami közös tartalmat és e nevek viselői mégis csak csinálnak valamit, amiért tényleg tanárok, bakterek, katonák és papok. Viszont: az *író* nevet mindenekelőtt azoknak nagy, elbúsítóan nagy tömegére mondja a közhasználat, akik legkevésbé írók az öt világrész szervesebb jellegű jelenségei közt. Mert ha az *író* elnevezést csak abban az értelemben használjuk, hogy az illető a papírost, a pennát és a tintát bizonyos kapcsolatba hozza működésével: a mai általános tankötelezettség mellett mindenki *író*. De: ha külön hivatás sajátos megjelölésévé tesszük ezt a szót, csak azokra illik rá: akiknek munkája szerves tényezője az irodalom történetének.

Ha pedig azt nézzük: milyen írók azok, akiknek „*politikai*“ működését szívesen, vagy legalább is elnőzőleg és gáncs nélkül szokták fogadni: a következő csoportokat állapíthatjuk meg: 1. Az első csoportba tartoznak azok a politikus írók: akik se nem politikusok, se nem írók e két szó fennebb vázolt igazi értelmében s e nevet csak a tájékozatlan, felületes közhasználat s esetleges divatos érvényesülésük adja nekik. Ezeknek „*irodalmát*“ és „*politikáját*“ csak csupán az egyéni érvényesülés és a konjunktúra-szimat határozza meg. Ha meghalnak: velük hal irodalmuk és politikájuk. Sőt: e két utóbbi rendszeren haláluk előtt hal meg.

A második csoportba többé-kevésbé tehetséges, de legalább is ügyes stílusú kis és közepes írók tartoznak. Itt két alcsoportot találunk. Olyanokat: akiknek nincs semmi politikai meggyőződésük: de kenyérkereseti vagy más érvényesülési okokból szívesen beállanak valamelyik politikai érdekeltség szolgálatába s írói készségükkel csinálják annak politikáját. És olyanokat: akik tény-

leg hívei valamelyik politikai iránynak s tollukkal annak szolgálatába állanak.

A harmadik csoportban nagy hatású és sokszor tényleg kiváló tehetségű, maradandó értékű írók vannak, akiknek nincs politikai képességük és bizonyos általános hazafias véleményeiken kívül nem is igen törődnek a politika problémáival s ezen a téren nincs látóköriük. De nevük érték, szuggesztív és népszerű a közvéleményben. Az ilyen író a politikai érdekeltségek a legkülönbözőbb eszközzel igyekeznek maguknak megszerezni. És ha ez sikerül, az illető politikai csoport lapjaiban vagy szízeitelen ártatlan szépségű megnyilatkozásokat bocsátanak közzé a visszavonás veszélyéről, az öreg Turáni Átokról, a nemzeti egység sürgősségéről, a kor romlottságáról vagy az ellenkezőjéről, politikai vezéreik meglepő nagyságáról stb., stb. Ezek az írók olyanok a politikában: mint a feltűnően díszes, ezüstös-aranyos címkék és burkolatok a butélián. Nem teszik jobbá a butéliában lévő bort, de vonzák hozzá a felületes ítéletű tömegeket.

Vannak aztán — bármely országban ritka jelenségek — nagy tehetségek, hatalmas arányú géniuszok, akikben a politikus lelkiakat megvan minden meglátó, alkotó és szükségesen romboló erejével. Emberek, akik csodálatos tömörítésben összegezik magukban fajtájuk, nemzetük egész életét, egyéniségét, minden szükségét és minden szerves történelmi vágyát. Akiknél a *lirai* és az *objektív*, az *egyéni* és a *kollektív* jelzők megkülönböztetése megszűnik. Mert látszólagosan leglírabb megnyilatkozásaikban: gigantikus fájdalmaikban, tisztító haragjaikban, korbácsaikban és csókjaikban: egész fajuk, egész nemzetük életöszöne sürget és követel, panaszkodik, fenyeget és íté. És gondolataik, akarataik és vágyaik, még egyéni hatalmi vágyukban és önmaguk szimbólummá emelésében is: a közösség, a faj, a Nemzet jövőjének megépítési akarata. Ezek párthoz, érdekszövetséghez, jobb- vagy baloldalhoz nem tartozhatnak. Mert látóhatáruk egész

Nemzetük életével, minden múltjával és minden adottságával semmiképen el nem korlátozható, egyetemes, teljes s az egész Nemzetnek és minden tagjának életérdekeit magába foglalja. Ebben az egész, mindent magába foglaló látóhatárban megtermő politikai, történelmi gondolatrendszere az egész Nemzetnek megtalált új útja az élet felé s a Nemzet minden munkás tagjának megtárgult jövője. Viszont: minden elhatárolt érdekszövetség számára jelent valami veszélyt, minden csak önmagáért küzdő hatalmi vágy, csak rész-érdeket jelentő törekvés számára halált jelent. Ezért az ilyen géniusz a meglévő keretekben nem találhat helyet magának s kívül áll az összes uralkodó ítéletek helyeslésén. Ezért maga teremt utakat, kereteket, apostolokat és hívőket magának. Hadserege eleinte: csak egynéhány meglátó szemű lélek vagy új itatra szomjas rajongó. Később: szekta, melyet egy megtalált szolidaritás s az új hit térítésének szent láza hevít. De ha sikerül ezt a teljes, egyetemes látóhatárt az egész nemzeti akarat történelmi látókörévé tenni: a szektából a nemzeti életakarat és élethit egyetemes Egyháza lesz.

*

Bevinni ezt az egész látóhatárt minden magyar szemébe, lelkébe, minden akaratába: ez volt életem tartalma, értelme és minden küzdelme. A cél elérése lehetetlennek látszott: ezért volt elfuthatatlan mély ígérete. A küzdelem ezer és ezer gyűlöletet és megsemmisítő akaratot vert fel ellenem. Így megtárgította életem a heroizmus végtelen szépségével. A zárt szívek és elbújó lelkek kietlenségében senkisémet akart egész lélek és sors szerint bajtársam lennie: így sebezhetetlenné edződtem a magánosság nagy lemondásában.

Az itt következő tanulmányok akarata talán ezekben a gondolatokban összegezhető:

1. Elérkezett a történelem teljessége: amikor Nemzetünk minden problémájával szembe kell néz-

nünk és egyetlen kérdést sem kapcsolhatunk ki a megoldás feladataiból. A legnehezebben megoldhatókat legkevésbé. A nemzeti élet minden folyamata hat minden folyamatára s bármelyik elhanyagolása betegséget, veszélyt jelent az egész nemzeti életre.

2. A magyarság sajátos történelmi alkotását csak egy teljesen önálló és független Állam és egy egységes Nemzet kereteiben valósíthatja meg. A Magyar Állam csak egyetlenegy egységes Nemzet életformája lehet. É nemzetalkotó munka megszűnése a magyarság megszűnését jelentené. A Magyar Állam, a Magyar Nemzet az ország egy néptörődékét sem akarja megfosztani nyelvében és kultúrájában kifejeződő egyéniségétől. De mint a Magyar Állam polgára s a Magyar Nemzet tagja mindenki szerves része annak a történelmi műhelynek, melynek a magyar nyelv, a magyar kultúra s a szerves magyar történelmi célok adják meg az egységét. Az Államnak minden polgára egyenjogú, de a nemzetalkotás nem a mássá asszimilálás céltalan eszközeivel történik. Hanem az által: hogy az állam-birtokos magyarság kezeiben tartja azt a hatalmi súlyt és anyagi erőt .mellyel az ország sorsát úgy irányíthatja: hogy a Magyar Nemzet mindig ösztönösebb, termőbb és védettebb egységébe hozza az Állam minden polgárát.

3. A magyarság sajátos egyénisége, erejének legjava, fejlődésének gazdag lehetősége a magyar parasztságban van. Ezért a magyar föld egyetemét a magyar parasztság létforrásává kell biztosítani s a magyar paraszt arra való gyermekeiből kell intézményesen megújítást, egységet vinni a ma még zűrzavaros középosztályba.

4. A magyarság teremtsen meg egy új, szabadságaiban és kötelességeiben intézményesen biztosított demokráciát, mely az eddigi „*népkepviselet*“ történelmi megtévesztése helyett olyan politikai rendszert alkot meg, mely a nemzeti munka egyetemes tömegét minden tényében és intézményében állammá neveli.

5. A magyarság, a Magyar Állam és Magyar Nemzet megmaradásának külpolitikai biztonságát a kis nemzetek, elsősorban: a keleteurópai és balkáni nemzetek szolidaritásának megszervezésében fogja keresni.

6. E demokrácia, egy új nevelési rendszer s a szellemi, szociális és gazdasági élet minden ráhatásával mozgósítani kell a magyar lelket az élet minden terén egy ösztönösebb és heroikusabb szolidaritás, egy egyetemesebb szociális igazságtétel, gazdagabb és magyarabb kulturális élet megvalósítására.

Bizalommal küldöm egy új magyar élet örömhíreit a magyar lelkek felé. Hiszem, hogy az elvetett magot semmiféle vihar nem fogja kitépni a magyar föld szeretetéből, örök párbajomban a halállal nekem is voltak perceim, mikor füleimet átzúgta a végzetes harang kongása. De mert nagyon szerettem: nagyon hittem. És a magyar falu és az édes magyar nyelv kiszorították belőlem a Halál hatalmát. Ő, magyar anyák csókjából emberi szívvel fakadó ifjak, lányok és fiúk: szeressétek a magyar parasztot és szeressétek az emberi lélek legcsodálatosabb, legmegmondóbb muzsikáját: az édes magyar nyelvet. Mert a magyar paraszt és a magyar nyelv a mi földi örökkévalóságunk.

Rákóczi-tér, 1939. október hó 25-ikén.

Szabó Dezső.

I.

Magyar problémák

A HOLNAP NACIONALIZMUSA.

Nagy szájalom látni, hogy a szegény emberkék, amellet, hogy tüdőbajtól, ráktól, vérbajtól, influenzától, stb. szenvednek, hogy érelemeszesednek, agylágyulnak, vérnyomást kapnak, hogy látásuk, hallásuk eltompul, hogy a világ érintései, mint szorgos varrónők a megrendelt menyasszonyi ruhát: napról-napra készítik bennük a halált. Hogy amellet, hogy fizetik a vagyon-, a jövedelmi-, a forgalmi-, az egyházi- és egyéb adókat, hogy esedékes alanyai a büntető törvénykönyvnek, a polgári törvénykönyvnek, a rendőri szabályoknak, a csendőri intézkedéseknek, hogy párosodnak, gyermekeket csókolnak világra, kergetik a kenyér fehér szarvasait és futnak a. Gond ugatóbb kutyái elöl. Hogy ezek és még millió más nyomorúság, betegség, bűn, esendőség, véletlen mellett: még nacionalisták és internacionalisták, jobboldali világnézetűek és baloldali világnézetűek, kollektivisták és individualisták, materialisták és szpirituálisták és más efélék.

És ezek az utóbbi, hogy úgy mondjam: ráadás állapotok sokszor jobban rázzák őket, mint a hideg, jobban megcsúfolják őket, mint a kiütéses tifusz, pusztítóbb örületi rohamokba lökik őket, mint az örület más alkalmi.

Az, aki az itt következő tanulmányt betűkbe rakja, immúnis ezekkel a ráadás-nyavalyákkal szemben. Ő a maga testi-lelki valóságában, csupán egyéni folyamataiban sem ilyen-, sem olyanista, nem keresztény és nem pogány nem hívő és nem

tagadó: mert olyan gazdag életté gyűlnek benne a világ ízei, hogy nem tudná egy lélekformába belecsönkítani magát. De amint áll a tovaomló ember partján és látja a habokra tört úzött tengert, az énné kietlenülült arcokat: dús élete olyan egyetemes ölelés: hogy lesz ilyen- és olyanista, lesz keresztény és lesz pogány, lesz hívő és lesz tagadó, lélek és test, csócselék és imperátor. Hogyan tudna idegen lenni egy lélekformával szemben, mikor mindenik egy élet gyökere és egyszersmind a kasza, mely elvágja e gyökeret, mindenik megkötő végzet és meglökő véletlen, mindenik szenvedés és szenvedtetés, kapaszkodás az életbe és zuhanás a halálba. És mindenik egy szóba összegezhető: jaj! Ez az egy szótag az egész millió lejtőn zúduló világ-történelem deltája a haláltenger sziklájánál.

Enyhítem e jajnak kétségbeejtő vigasztalanságát: ez volt minden mozdulatom oka, értelme célja. Ez az itt következő tanulmány akarata.

1.

Igen sokan utálják a *nációnalizmus*-szót és halálosan undorodnak tőle. Teljes lúdbőrözéssel tudom magamra élni ezt az érzésüket. Hogy a múltban és a jelenben kik, hogyan és miért lobogtatták ezt a jelszót, milyen tömegcsalásokra, tömegkitermelésre, tömegmészárlásokra szolgált: érthetővé teszi ezt a már testivé sajtó lelki folyamatot.

De: ugyanezt lehetne elmondani *az internációnalizmus-szóról* is. És minden tiszteletreméltó szóról. Az emberi szótár legtiszteletreméltóbb szavai egyszerslnind a leggyálázatosabbak. Mert ezekkel élték vissza a leginkább és minden visszaélés ezrekre és ezrekre jelentett halálos végzetet. És egészen felesleges fáradság volna az emberi szótárból kidobni a kétes ízűvé rontott szavakat. Először azért: mert az új szótár megalkotásáig csak tagolatlan hangokkal dadoghatnánk. Másodszor: mert az új szótár szavait egy hét múlva megint kidob-

hatnók — ugyanazon okból. Az emberlét descartesi bizonyosságai: Gyilkolok: tehát vagyok. Rablok: tehát vagyok. Csalok: tehát egész bizonyosan vagyok.

Nagy hiánya az a természetrajzi oktatásnak: hogy az *élő* elnevezést csak az állatok bizonyos csoportjára korlátozza. Holott: minden percnyi ösztönös belső látássá kellene tennie, hogy az egész élő élet élősdiség, az élősdiség végtelen körbe futó sorozata. Egyetlen természetes hierarchia van: az élősdiség hierarchiája. Ebből az egyetlen természetes szemszögből lehet egységes rendszerbe látni a világtörténelmet. A világtörténelem a minden adottságában, minden folyamatában, minden intézményében és alkotásában élő ember küzdelme-új és új élő lehetőségekért, új és előnyösebb megosztásért a legerősebb élősdiekkel.

Tévedés volna e tétel alól kivételnek tekinteni a világtörténelem nagy embereit, úgynevezett megváltóit, felszabadítóit, nagy ajándékozóit. Ezeknek gigantikus altruizmusa, önfeláldozása, roppant hozadéka az emberi boldoguláshoz: az élősdiségnek egy egészen sajátos, sírokon túlélő, milliókat és nemzedékeket magába hódító formája. Mert ezeknek élősdisége nem azt az éniüket szolgálja, mely a temetőben bevégződik, mely életében reggelizik, ebédel, vacsorál, és mozog, törekszik, boldogul úgy ahogy a többi reggelizők, ebédelők és vacsorálók síron inneni érdekeik között. Ezeknek roppant adottságaiból s az ezekkel járó morális és akarati folyamatokból egy másik, olyan arányú éniük lesz legfőbb valóságukká, melynek természetes, szervi, ösztönös élősdiségét nem tudják megelégtíteni a csak sűrű tartó átlag-élet apró érdekei, boldogulásai, orvosi receptekkel ideig-óráig tatarozható imperializmusa. Ezekre ellenállhatatlan szerves parancs az: hogy élősdiségük igényeit milliók életérdekeiben, a közösség életében, nemzedékek életakaratóban biztosítsák. Ennek a túlélő éniük, ennek az örökebb

élődiségnek érdekeiért a csak síríg tartó énjükre és ennek mindennapi érdekeire nem is igen figyelnek s ha kell: transcendens élődiségükért szívesen fel is áldozzák azokat. így ezek a kivételes arányú emberek elsősorban önmaguk élősdii s élődiségüknek első áldozata: önmaguk mindennapi, csak síríg tartó énje. Mint a filokszer a szőlőn, mint a tüdőbacillus a tüdőn: úgy szívja magát egy ilyen ember halált megrontó roppant életté egy egész közösség lelki és testi érdekein, nemzedékek életösztonein és életakarátán.

De: az ilyen túlélő élődiségnek biztosítékai: már a tömegek, a közösség, a több ember életérdekeiben, fejlődési lehetőségeiben vannak. így, ezeknek szempontjából az ilyen élődiségeket már altruizmusnak nevezzük s alakjait megváltóknak, hősöknek, felszabadítóknak, az emberiség nagy ajándékozóinak mondjuk. És amint így, sok ilyen túlélő arányú ember élődisége a tömegek vagy az egész közösség számára éppen az egyetemes élődiség bizonyos történelmi formái ellen jelentett védelmet, vagy felszabadulást alóluk: úgy az egyetemes élődiség szükségszerű függvénye gyanánt született meg az állandó történelmi akarat: megtalálni az emberi együttélés olyan formáját, olyan élet rendszert teremteni a közösségek számára: mely az egyén és közösség legkevesebb kárával, lehető leggazdagabb termésével tudja: 1. az egyéni élődiséget oda korlátozni, hogy a lehetőségig ne legyen más élet kárára, 2. úgy beszervezni az egyéni élődiségeket a közös történelmi munkába, hogy az az egyénre énjének legtermékenyebb, legteljesebb megélését, a közösségnek legfőbb védelmet, értéket, erőforrást jelentsen.

Ez a történelem, a történelmi élet legfőbb akarat. Ez a nagy megválasztó, mely két táborra osztja az emberiséget. Ez a történelmi akarat a holnap nacionalizmusának lényege, tartalma, minden joga az élethez.

A nacionalizmus lényegére, tartalmára, egész történelmi megnyilatkozására döntő fontosságú: mi ilyen felfogása van az Államról. Az ebben a fejezet-béri elmohdandók nem lesznek semmilyen sajátos vonatkozásban Magyarországgal. Az egyetemes történet egy pár általános tanulságát idézem ide. melyeket ma tudományos érvekkel nem tagadhat senki.

Az Állam keletkező folyamataiban s első formáiban kétségtelenül az emberi élősdiség legegyszerűsebb, túlélő zsákmányt biztosító formája volt. Egy egyén, egy család, egy törzs, egy csoport törzsfő és egynéhány törzs stb. stb. földek és emberek meghódításával olyan történelmi szervezettséget létesítettek, mely a hatalmat, a birtoklást, az élet kitermelését e birtoklás határain belül állandósította, biztosította maguk és utódaik számára. A nacionalizmus az Állam e kezdetleges formáiban a hatalom tulajdonosainál, a vagyon birtoklójánál alig volt egyéb annál az érzelmi és értelmi velejárónál, melyet a magántulajdon ma is megteremt boldog birtokosaiban. Abban a lelki tartalomban, mely az akkori Államok kitermelőiben volt a maguk uralkodó élősdiségük „szentségéről“, „jogairól“ a kitermeléssel szemben s ahogy *Nemzetnek* érezték a történelmileg biztosított élősdiség hatalmasait és *Hazának* a birtoklásukat: körülbelül ugyanaz az értelmi látás és érzelmi velejárók voltak, mint egy modern bank- vagy gyárigazgató kapitalista nacionalizmusában, vagy egy mai nagybirtokos osztály-nacionalizmusában De már a nacionalizmus e kezdetleges formájában megvolt az az ösztönös törekvés a történelmi közösségek kitermelőiben: hogy a Nemzetet és Hazát kívüllevő kitermeltekben is olyan belső látást, ösztönös érzést, mintegy életvalótlanságot teremtsenek meg: hogy e Nemzetet saját nemzetüknek, a Hazát saját hazájuknak érezzék s így

a történelmi élősdiség, a hatalmasok és intézmények erőin kívül: a kitermeltek ösztöneiben, belső mechanizmusában, — hogy úgy mondjam: egész életvalóságában biztosítva legyen. Ez a törekvés igen sokszor és igen sok helyen még a rabszolgák irányában sem hiányzott teljesen.

Természetesen: a kitermeltségnek ez a Nemzetté, Hazává, nacionalizmussá ösztönösítése bizonyos misztikus lelki folyamatokkal járt. A hatalom és születés eredetének istensége, szentsége, az erőjoggá vallásosítása, a kitermelés és kitermeltség isteni renddé, isteni parancssá magasztosítása stb. stb. e nacionalizmust vallásos hitté, misztikus életlátássá emelték. A vallásos képzetek mindig alátámasztották az egyes történelmi közösségek nacionalizmusát. A most következő megállapításom semmiképpen sem érinti magát a vallást, az embereknek Istenben vetett hitét. Ostoba és vétkes dolog volna érinteni azt, ami ma még milliók számára jelent lelki higiéniát és morális szervezettséget. Itt a vallások, a vallásos érzés történelmi kizsákmányolásáról van szó. Mert a minden atomjában élősdű ember mindent élősdűsége üzemébe vesz, a legszentebbet is. Tehát ilyen értelemben lehet mondani: az egyes történelmi közösségekben, uralkodó vallás mintegy legfelső lelki kifejezője, szankciója, szellemi biztosító volt annak az élősdű rendszernek, mely az illető közösségnek történelmi rendje volt. De végtelem ostobaság volna ezt a folyamatot ma is a tizenharmadik század racionális szemével nézni: hogy a papok összeálltak az Állam hatalmaival és egybehuncutkodtak egy érdekeiknek való vallást. Nem: ezt a vallást ösztönösen teremték meg, vagy formálták ilyenné az emberekben az akkori legmélyebb, legerősebb, történelmet formáló életérdekek. Ennek a misztikus, vallásos képzetekkel átszótt nacionalista hitnek épp oly hívői voltak a kitermelők, mint a kitermeltek. És mindezek a megállapítások, melyeket a zsákmány-Államról és nacionalizmusa-

ról mondtam: nem jelentenek sem vádat, sem semmilyen ítéletet. Egyszerűen: természetes folyamataiban akartam ide mutatni két roppant történelmi tényező lelki indítóit. A legbutább kártékonyság a közösségek fejlődésére, ha bizonyos málna-fröccsből született emberek ideáлизmus címen el akarják hazudni a szemek és a lelkek elől az emberi együttélés lényegét. Ideáлизmus, bölcsesség, hasznos hazugság volna: ha a természetrajzban azt tanítanák, hogy az ember így születik: egy Légies Tódor összeül egy Szeráf Blankával és elénekiik a: *Maros vize folyik csendesén, Viseld magad illedelmesen* — nótát. Az utolsó sorból aztán kigurul a gyermek s már mehet hősi halottnak, ha egyéb állása nincs?

A zsákmány-Állam ez első történelmi formájának talán legfejlettebb, matematikailag teljes megvalósulása a francia rendi királyság volt. És akik nem tekintik a multat a mai kor igényeivel, ami beteg és káros dolog, elismerhetik: hogy ez a történelmi forma a maga idői szükségszerűségében tudott jelentékeny termést jelenteni nemcsak az illető közösségnek, de az egész emberiségnek is.

A zsákmány-Állam e formájának nacionalizmusát a következő vonásokban összegezhetjük: 1. mint a biztosított történelmi élősdiség lelki tartalmát: a kitermelőknek az a hite, belső ösztönös látása: hogy isteni rendelésből s időtlen idő megszen telesével: ők az Állam, a Nemzet és birtokaikkal ők a Haza és az Állam minden más lakójának vele született vallásos és nemzeti kötelessége, minden történelmi értelme az, hogy az ők hatalmuk, gyarapodásuk, szaporodásuk, védelmük életforrásai legyenek. Ennek a nacionalizmusnak természetes történelmi formája volt az isteni kegyelemből uralkodó abszolút királyság és a rendiség. A kitermelő hatalmat, vagyont szerző és birtokló önzése vallásos hitté, metafizikává, történelmet formáló erővé lett ebben a nacionalizmusban. A hatalmi és birtokló önzés annyira egyazon volt ezzel a nácioná-

lizmussal, annyira fedték egymást: hogy a kitermelő bizonyos esetekben királya ellen is felmozdult, mert a maga sérelmében, érvényesülése gátjaiban: a Nemzet sérelmét, az Állam, a Haza veszélyét látta.

2. A kitermelt tömegek lelkében ez a nacionalizmus voltaképpen a szülőföld döntő erejű érzelmi velejáróinak egyetemesebb kisugárzása volt. A szülőföld adottságai, a beszélt nyelv, a rokon emberi formák, a mintegy örök isteni rend gyanánt örökölt viszonyok, kötelességek az Egyházzal és a helyi urasággal, vagy uraságokkal szemben, az Állam törvényeken át hozzájuk érő ereje stb. stb. a gyermekkor mély begyökereztetésével egy olyan lelkitartalmat teremtett meg bennük, mely minden súlyos meghatározottság és történelmivé állandósult szenvedések dacára: mégis mély szeretet, majdnem állati ragaszkodás, önfeláldozási készség, életközösség volt bennük nemcsak sajátos szülőföldjük iránt, hanem: ama földek összessége iránt, ahol hasonló adottságok és viszonyok voltak, hasonló nyelvet beszéltek, minden különbség dacára rokon emberi formák éltek és ahol hasonló Isten és hasonló urak azonos törvényei szabták meg az emberek végzetét és ugyanaz az Állam törvényei parancsoltak. Ebben a tűzhelyből szétsugárzott nacionalizmusban a tömegek kitermeltségi végzete hazaszerezetté, velük született isteni kötelességgé: vallásos hitté magasztosult. Kitermelőiben az isteni rend megvalósítóit, Hazája fenntartóit és legfőbb védelmét látta.

A francia Forradalom nyomán kirobbanó demokratikus szabadverseny megteremtette a zsákmány-Állam modern fejlődési formáját: a részvénytársaság-Államot.

Gyermekes tévedés volt az új rend rajongóiban az a hit: hogy ez az új történelmi forma csökkentette a kitermeltek számát vagy a kitermelés intenzitását. Nem: csak a kitermelő tényezőket szaporította s mintegy elméleti lehetőséggé tette, hogy-

bárki bejuthasson a történelmileg biztosított elődség boldogjai közé.

Természetes, hogy mihelyt szabad lett az életverseny: a résztvevők minden adottságot felhasználtak e verseny megnyerésére. Tehát: nemcsak képesség, becsületes akarat, megbízhatóság, szorgalom, tudás, egészséges erők voltak a verseny döntő tényezői, hanem: a ravaszság, csalás, erőszak minden fogása, a betegség és bűn minden beüzemezése is. így tehát annak a kitermelő hatalmi rendszernek megalakulását, melynek hatalmába adta az Államot a verseny feltételeinek egyenlőségét és szabadságát intézményesen nem biztosító demokrácia: morálisnak mondani: a legsápadtabb igazságok közé tartoznék.

Köztársaságban, vagy többé-kevésbé alkotmányos királyságban: az új történelmi életforma körülbelül ugyanazokat az elemeket teszi az Állam főrésztvevőjévé. Az ipari és kereskedelmi kapitalizmus, a bankokrácia. Azután, hatalmi helyzetével: a magas bürokrácia és a legfőbb militarizmus. A múlt hatalmasságai közül legtöbb országban a magas klérus és az agrár-kapitalizmus tudja megtartani helyét az Állam-üzem igazgatóságában. Az utóbbi csoportban nagyrészt az arisztokrácia folytatása foglal helyet, de mindgyakrabban bővül új elemekkel.

Ezek az elemek lelkileg sokkal kevésbé jelentenek egységet, mint az előbbi forma kitermelő rétege, sőt némely osztályok között kibékíthetetlen érzelmi és világlátási különbségek vannak. De érdekeik közössége azért egy erős egységű és történelmi szükségből szolidáris nacionalizmust teremt meg bennük. Ez a nacionalizmus lényegében, abban a viszonylatban, melyben ők magukat az Állammal és a nemzeti munka egyetemes tömegével szemben látják: nemigen különbözik az előbbi nacionalizmus lelki folyamataitól és tartalmától. Csak a frazeológia korszerűsült mássá. Ebben a nacionalizmusban ők magukat, életérdekeket, kitermelésük biz-

tosítását: legfőbb *Állam-raisonnak*, a Haza és Nemzet legszentebb érdekeinek tartják. Ők a *Nemzet fenntartói*, az ők kára, hanyatlása: az Állam, a Nemzet, a Haza kára és hanyatlása. Az Államnak tehát legfőbb kötelessége, szükségszerű önvédelme: hogy az ő érdekeit minden ellen megvédje, ha kell: a nemzeti munka tömegeivel szemben is. Az ők érdekeinek védelme, fejlődési biztosítása a legfőbb meghatározója a törvényekben kifejezett *jogrendnek*. Az ipar és kereskedelem gátnélküli hódítása, a bank építő hatalma, az Állam hitele, az export, a valuta stb. az állami létnek, a Nemzet boldogulásának valószínű misztikus feltételeivé magasztaltatnak. Ebben a sajátos lelkiségben aztán az Állam mintegy észrevétlenül egy gigantikus céggé cserélődik át. Ahol nem az a fontos, hogy az alkalmazottak tömegei milyen fizetést kapnak, milyen életviszonyok közt élnek, a szellemi, gazdasági, szociális fejlődés mily lehetőségei jelentenek életet számukra. Hanem: a minél jobban biztosított rentabilitás, a minél olcsóbb termelés és minél többet hozó piac. Hiszen a Cég minden jövője, fennmaradásának minden biztosítása a Részvénytársaság gyarapodó lehetőségeiben van. Így mentődik át az új történelmi forma nacionalizmusába az előbbinek az a lelki tartalma: hogy a kitermelő osztályok magukat az életérdekek ösztönös látásával a *Nemzetnek* érzik és a Nemzet többi, számban mérhetetlenül nagyobb részének kitermeltségét: azok nemzeti, hazafias kötelességének, egyetlen történelmi jelentőségének látják.

A kitermeltek nacionalizmusában észlelhető változások általában az új történelmi forma új frazeológiájának és új módszereinek a következménye. Az *Egyenlőség*, *Testvériség*, *Szabadság* alaktalan fényes mitológiája s az általa felmozdított érzelmi hullámok igen alkalmasak voltak a nacionalista lelki tartalom megteremtésére, növelésére, erősítésére. Akik a lelki beidegzettségek erejét ném ismerik, el sem képzelhetik azt, hogy a kitermelhetőség,

a felhasználhatóság mily ösztönössé fokozását jelentette az, hogy Senki Pál nincstelenség jogában volt lelkében kvártélyt adni a tudatnak, hogy ő a Nemzet egységében egyenlő tag bárkivel és ez a tagsága a Nemzetben számára egyenlőséget és testvériséget jelent a százezer holdas herceg Túlon túl Valakivel és a sokszorosan milliomos Lényeges Oszkár gyárigazgatóval. Legtöbbször eszébe sem jutott: hogy ennek az egyenlőségnek és testvériségnek gyakorlati megnyilatkozásai legfőbb a sírontúli virányok számára vannak fenntartva. Még inkább növelte a tömegnacionálizmus öntudatát és erejét a népképviselési rendszer, melyben a polgárrá előléptetett Államalany úgy érezhette, hogy szavazatával épp úgy érvényesíti akaratát, érdekei szavát a nemzeti élet, a történelmi élet formálásában, mint a Nemzet bármely más tagja. Nem vette észre, hogy leglényegében az új forma, az új rendszer ugyanazt a célt, ugyanazt a történelmi eredményt adja, mint az előbbi történelmi forma: az uralkodó érdekcsoportok érdekeinek biztosítását, védelmét, megvalósítását a nemzeti munka tömegei által. Mert a hatalmi osztályok vagyoni és hatalmi eszközeikkel, sajtójukkal, jelöltjeikkel, korteseikkel, etetéseikkel, itatásaikkal stb.: azt a feleletet tudták adni ma megkérdezett népnek“ a szájába, amit akartak. Minden különbség a két kor között: A régi rendben a márkai így szólt az inasához: — Jean, parancsolom, hogy vigyél át a hátadon ezen a vizén. — És Jean engedelmessé vált. Az új rendben így szól: — Jean polgártárs, lesz szíves ön átvinni a hátán ezen a vizén? — És Jean most ösztönösebb készséggel viszi át. Mert a parancs és az udvarias kérés közt a felelet muszáj ára nézve nincs különbség.

Így pld. az adószolgáltatás az új nacionalizmusnak mintegy ösztönös mozdulatává lehetett. Mert az egyenlő teherviselés elve nyilvánvalóvá tette benne, hogy itt egy egyetemes nemzeti kötelességről, a Nemzet nélkülözhetetlen érdekeinek megelégtetéséről van szó, mely mindenkinek egyenlően ér-

deke, tehát neki is. Nacionalizmusának ez az áldozatos, majdnem vallásos érzése nem engedte megszületni benne azt az érdeklődést, hogy kutassa: vajjon a hatalmi osztályok érdekei által meghatározott rendszer olyan arányban követeli ezt a terhet az Állam polgáraitól, amilyen arányban részesülnek a nemzeti termés, a nemzeti munka áldásai-ból. És mégkevésbé engedte megszületni benne azt a látást: hogy a terheket, az adókat az ipari, kereskedelmi és agrár kapitalizmus beszámíthatja az áruk árába: és így lényegileg most is a nép nagy tömege, a gens contribuabile hord minden terhet. De most nem mint jobbágy, hanem mint esetleg szavazó polgártárs.

De az új tömegnacionalizmus erejét mégis leginkább az az elméleti lehetőség növelte: hogy a Nemzet bármily rétegének fiai előtt nyitva állt az út, hogy a nemzeti élet, a hatalom és vagyon legmagasabb pontjára feljuthassanak. Ez megint inkább elméleti, mint lényegbeli különbség volt az előbbi történelmi formával szemben. Hiszen akkor is történtek esetek, különösen egyházi, de más úton is: hogy a paraszt, a jobbágy fia elérte a legmagasabb hatalmi állást. Az új rendben az út elméletileg tényleg nyitva volt mindenki számára. Csakhogy: a nemzeti munka tömegei óriási részének sem lábai, sem közlekedési eszközei nem voltak arra, hogy ezt az utat megjárja. Azok a gazdasági, szociális és kulturális viszonyok, melyekbe születése végzete belehelyezte: nem adtak eszközöket arra, hogy gyermekeiket e nyitott útra küldje. Így az új rend e nagy és körültribitált vívmánya alig jelentett többet a nemzeti munka nagy tömegeire annál a jognál, mellyel mindenki rendelkezik, hogy Rolls Roycet vegyen.

Az új rend nacionalizmusának legfőbb hordozója, megteljesítője, elméleti és gyakorlati beidegzője: a középosztály, mely az új rendszerben úgyszólván a történelmi osztály: a politikai életet, a történelmi irányítást ellátó osztály lett. A közép-

osztály nacionalizmusát döntően két tényező határozta meg: 1. Milyen sorsokat megszabó, pályákat és közéletet formáló ereje volt az illető Államban a kitermelő osztályoknak. 2. Milyen arányban származott a középosztály a nemzeti munka nagy tömegeiből: a parasztságból, a munkásságból és a régi harmadik rendből. Ahol az előbbi tényező olyan túlerőben volt, hogy ura tudott lenni a középosztályba jutás és a középosztályi pályákon előrehaladás lehetőségeinek: ott a középosztály nacionalizmusa hűséges folytatása volt az előbbi rend kezes jobbágy-nacionalizmusának, mely a történelmileg biztosított élősdiség osztályaiban látta a Nemzetet, az Államot, és azok érdekeiben a Haza érdekeit. Sőt az új rendben ez a nacionalizmus készségesebb, felajánlközőbb, teljesebben kiszolgáló volt: mert szabadabb mozgása volt, hogy érdemeket szerezzen a hatalmi osztályok előtt. És ezek az érdemek előrehaladását jelentették. Természetes: hogy az ilyen középosztályi nacionalizmus erősebb korlátokat, egyetemesebb végzetet jelentett a nemzeti munka nagy tömegeire a régi forma rendiségénél is. Ahol azonban az új középosztály túlnyomó részben a nemzeti munka tömegeiből jött: egy szerencsésebb történelmi fejlődés formáló erejévé lett. Ezeknek nacionalizmusában már mozdul a jövő nacionalizmusának az a látása: "mely a Nemzetet a nemzeti munka egyetemes tömegeiben látja s az Államot ez egyetemesség szervező, védő, fejlesztő életformájának tartja. És amely a korlátlan szabadversenynek a történelmi élősdiséget tovább-biztosító demokráciája helyett: a szabadságokat intézményesen biztosító, a nemzeti munka tömegeit minden tényében önsorsa igazgatására nevelő új demokráciát akarja megvalósítani. Ezekben a szerencsésebb országokban ez a nacionalizmus, ez a Nemzetté fejlődés tényleg a közösség erőinek gyarapodását, történelmi megszervezését, a közösség egyetemének hatalmas kulturális, szociális, gazdasági lendületét jelentették. Ezekben az esetekben a

„Haza“ tényleg a közös termés, közös védelem, közös fejlődés: az életérdekek közös termékeny, gazdag történelmi műhelye lett.

Igen erős meghatározással volt némely országban az új rend nacionalizmusának milyenségére az is: hogy a hatalmi osztályok az Államot megalkotó, annak történelmi nevet adó, a Nemzet nagyrészt tevő Állambirtokos fajból valók (a *faj* itt történelmi forgalom, történelmi eredmény és így mellékes, hogy több és hogy hány elemből tevődött össze): vagy pedig az országban lakó kisebb-nagyobb idegen töredékek szerencsés felvergődöttjeinek a keveréke. Az első, egészségesebb esetben az új rend nacionalizmusának természetszerűen több szociális tartalma van, történelmet formáló akarata kevésbé tudja kitagadni a nemzeti munka nagy tömegeit, melyekkel vér, nyelv, lélek, múlt szerint egy testnek tudja magát s így azoknak szükségait, szenvedéseit mégis jobban megérzi. Aztán: a családi rokonság ezer szálai kötik a fe^utottakat a lenn maradtakhoz, ami a szociális fejlődés lényeges tényezője. És: az életversenyben a hatalmi osztályok az egy vérű tömegek fejlődésében a saját helyzetük alátámasztását látják az idegen versenyzőkkel szemben.

A második esetben azonban: amikor a történelmileg biztosított élősdiség osztályai, a hatalmi csoportok az idegen töredékek ügyes kengyelfutóiból verődnek össze és ahol a múltból átmentett hatalmi osztályok is nagyrészt idegenek, vagy keresztzésekkel keresztül-kasul vannak idegenítve: olyan nacionalizmus: zsákmány-nacionálizmus, könyörtelenül és jövőtlenül csak zsákmány-nacionálizmus ádázul az élet és lelkek fölé; mely nem is túlságosan, huzamos idő alatt képes milliokat, egy egész nemzetet kipusztítani az élők világából. Ez a halál-nacionálizmus már csak természetrajzilag is oly érdekes, hogy tartalmát, menetét, gyilkos eredményeit érdemes az emberi életöszön elé mutatni.

Mindenekelőtt csodálatos, szívet simogató legendák keletkeznek a kizsákmányolt és kizsákmányolandó nemzet asszimiláló erejéről. Hogy: ha egy idegen már csak a sztratoszférájába kerül a letagló-zandó nemzetnek: már szőröstől-bőröstül, lelkestül-testestül tagjává hasonul az illető — az érthetőbb példa kedvéért, mondjuk: *kurd* nemzetnek. Sőt: hogy az ilyen áthasonult *kurd* jobb kurd, kurdabb kurd minden eredeti kurdnál, kurdabb magánál a kurd ős-sejtnél, melyből az összes kurdok lettek. Tehát: a kurd nemzetnek egyetlen ezerlábú érdeke az: hogy földjét és életének minden stratégiai pontját és őrhelyét ez áthasonult legkurdabbak kezeibe engedje át. Mert ezek őrzik meg a legjobban, egész bizonyos, hogy nem engedik ki a kezeikből többé. Ennek az asszimilációs kigyóbüvöletnek a segítségével és titkos szolidaritásuk gaztényeivel aztán az idegen élősdiék markukba ragadják a kurd élet minden olyan pontját, mely a kurd sors irányítását, a kurd lélek formálását, a nemzeti ideológia kialakulását, a föld, vagyon, állások szétosztását, a gazdasági, szociális és kulturális uralom eszközeit jelentik. Oly jogrendet és e jogrendhez oly nacionalista hitet teremtenek meg, mely a kurdság több milliós egyetemét kiszorítja földjéből, az életből, a fejlődési lehetőségekből, önsorsa irányításából s az idegen élősdiséget biztosítja, hatalmasítja, gazdagítja és jövősíti kurd-Nemzetté, kurd Állammá, kurd Tabuvá. Ezt az orgyilkos nacionalizmust maszlagolják a lelkekbe az iskolákban, a sajtóban, az irodalomban: a lelki hatás minden szuggesztíójában. Úgyhogy a szegény kurdok most már belső, ösztönös parancsból, mintegy természetes lelki gravitációból maguktól hulljanak az idegen élősdiség áldozati oltárára, melyet ők a Nemzet, a Haza oltárának rajonganak. Ez az élősdi nacionalizmus képtelen arányú legsikerültebb történelmi vicce, mely győztes fintort vág a természeti törvények minden parancsának. Mintha a bárány-nacionálizmus tartalma az volna: hogy a bárányok egyenként és ösz-

szeseri bélyeges kérvényeket adnának be a farkasoknak, hogy kegyeskedjenek elnyelni őket: a bárány-Nemzet, a bárány-Haza, a bárányság fennmaradása érdekében!

Ez a lenyelő nacionalizmus első: hódító korszakában minden mozdulatában igyekszik magát a zsákmányul ejtendő nemzet vagy faj életérdekeiből és lelkiségéből kinőttnek mutatni és közéleti álarca magára kendőz minden elképzelhető kurdságot. Olyan torzonborzan, olyan minden kurdság egybevisítésével kurdok az idegen elnyelők ebben az első korszakban: hogy az igazi kurd megundorodik önmagától e tömény kurdság láttára és ezután valósággal félénkebben, halkán, csak lábujjhegyen, mintegy bocsánatkérően mer kurd lenni.

Ez a nacionalizmus második korszakába akkor fejlődik át: mikor a hódítás derékmunkája befejezettek tekinthető. A kurd élet stratégiai őrhelyei el vannak foglalva. A kurdság kizsákmányolása biztosítva van. A jövő kiválasztását a kezükben tartják. A gazdasági, politikai rendszer, a szociális elhelyezkedés a kurdság teljes elkészítését biztosítják az idegen élősdiség számára. A beállított lelki gépezet, az élet-ellopó nacionalista tabuk kitűnően működnek. A kurdság nemcsak földjét, sorsa intézését, öntudatát veszette el, hanem: szemei látását és fülei hallását a közeledő halál meglátására.

Ez orgyilkos nacionalizmus második szakának jelenségei a következők: A hódítás megteljesítésével merészségben és öntudatban vérbővült idegen élősdiék kezdik unni a kurd álarcot. Sajátvérű nacionalizmusuk mind hangosabban, mind türelmetlenebbül követeli ez álarc eldobását. Ezt a lelki állapotot történelmi lázzá fokozza az: ha egy idegen impérium, melynek nemzetével egyvérűek: hódítási szándékból titkon vagy nyíltan, vagy titkon is, nyíltan is: hevíti, alátámasztja mindinkább meztelessé vetkőző sajátvérű nacionalizmusukat. Előszőr is: a kurd élet elfoglalt hatalmi, irányító helyein a

leglelkiismeretlenebbül hagyják növekedni a gazdasági anárkiát, a szociális elnyomást, az ideológiai zavart, hogy minél több elkeseredés és gyűlölet gyűljön föl az ország állapotai ellen: hogy a végsőkéig sanyargatott, elfojtott, megtaposott lelkek mint megváltást üdvözöljenek bármily ígérő szavú ügyes mozgalmat, sőt: bármily bevonuló idegen hatalmat. Ők csinálnak esőt és szép időt, sarat és port és mindent az országban, de azért minden visszaélésre, minden botrányos állapotra, minden embertelen tényre a gúny és jól játszott elkeseredés keserűségével kiáltanak föl: — Ez kurd! Ez tipikusan kurd! — Hogy maguk a kurd tömegek is minden baj és igazságtalanság forrásának saját lelki alkutukat tekintsék és idegen uralom rendet teremtő irányítása alá vágyjanak. Ugyanakkor ezer hajszálcsovön és ezer bőszejű tölcseren töltik a lelkekbe a halálosan lebágyasztó mérget: hogy a kurd nép önmagában kicsiny, gyenge, nem lehet semmi történelmi értelme s csak mint egy nagy impérium része — természetesen a saját vérük népének impériuma — mentődhetik át az „emberiség“ számára. A kurd öntudat minden gyökérszálát bámulatos részletességgel és kitartással rágcsálják szét. Először is megállapítják, hogy kurd nép nincs is, nem is volt soha, hogy voltaképen egy, az élősdiek keverékéből összeverődött romlott képlet és amennyiben mégis van kurd: csupán jobb, tökéletesebb megvalósulásban van: és ezek az élősdiek. Kultúrájáról, irodalmáról atomról-atomra, szórói-szóra kimutatják, hogy idegen kölcsönzés. Természetesen: attól az impériumtól kölcsönöztek, melynek népével közösvérűek. Elfoglalva a történetírás lehetőségeit: úgy írják meg a kurd történetet, hogy abból mint halál a halottból: fűjjon a minden életakaratot lehervasztó csüggedés: hogy a kurd nép mindig álamalkotásra képtelen, történelmet építő rendre alkalmatlan gyenge és reménytelenül öngyilkos nép. Úgy, hogy a kurdnak e „történelmek“ elolvasása után csak két eljárás közt lehet választania: vagy

kötelet vesz és felakasztja magát. Vagy: beolvad a megváltó, tökéletes, előkelőbb idegen imperiumba — az élődsi vér népének imperiumába.

Ugyanakkor: az élődsi faj a legenda minden eszközével tabunak magasztaltatik. Tikkadt legendák szállnak szét származásának páratlan előkelőségéről. Ősi múltja, pogány babonái, mint az ószövegségben a zsidóságé, új vallássá magasztaltatnak, hogy mint új és egészségesebb hit igézete dermesz-sze holtta a kurd lélek életakarát. Az élődsi faj nemzetének és imperiumának történelmi hivatása, új történelmi életrendszere, szervezkedése, minden életmozdulata egy egyetemes történelmi megváltás hitévé orgonáltatnak, hegedültetnek, trombitáitnak, doboltatnak: hogy a meggyengített öntudatú, minden érdekében eltaposott, szétsikkasztott szolidaritású kurd az élődsi faj nacionalizmusát élje a saját nacionalizmusává. Ez a makacs, kitarító lelki, hadjárat, alátámasztva az idegen impérium részéről az erőszak és a vesztegetés s egy folyton pumpoló külpolitika minden eszközével: megöli vagy saját életérdekei céljaiba töri be a kurdság még megmaradt életerőit. És ha akad mégis a kurdság kebelében érintetlen lélek, aki fel próbálja kiáltani nemzetét ez irtózatossal ellen: megbélyegzett, kiátkozott lesz saját fajtája előtt, mely tehetetlen magánosságba taszítja ki őt s a felelőtlen gyilkosság minden nemével elpusztítani próbálja.

Nem lehet elképzelni egy nemzet halálát gyalázatosabbnak, szemetesebbnek, minden emberi méltóságtól és nagyságtól megfosztottabbnak, mint az ilyen öngyilkos nacionalizmustól átragott szerencsétlen nép halálát. Az ilyen nemzet halálát az emberiség undora s annak a megkönnyebbülésnek az érzése kíséri, hogy egy nagy történelmi piszoktól szabadult meg a világ arca. Ez az egyetlen történelmi eset, amikor a hódító nyugodt nyíltsággal tűzheti övébe az elejtett áldozat skalpját. Mert nincs számalom, mely felláziassa ellene a lelkeket az elejtett áldozat megtorlására. Hiszen az ilyen minden

természeti törvényt megcsúfoló nacionálizmusú nemzetben a szociális elnyomás, a közéleti hazugságok, a kémkedések és megvásárolhatóságok, a politikai anárkia és gyávaságok, az árulások és dezertálások olyan fertelmes zűrzavara pusztít minden áldozatosan emberit, hőszíleg védő akaratot, termő erőt: hogy az emberi tisztaság nagy fellélegzése a halál elintézése.

És ez be is következik, mint az ítélet a gazzettre. És így e nacionalizmus harmadik formáját nem is kell leírnom: mert ez már nem a nacionalizmus: hanem az élődi faj idegen impériumának nyílt hódításában nyilvánul meg. Vagy a maga egészében nyeli le az arzén-nacionálizmussal hullává készített nemzetet, vagy megosztozkodik fölötté a szomszéd államokkal.

Ha nekünk, csak valamennyire egészséges agygyar; szinte lehetetlen elképzelni egy ilyen nacionalizmust: mégis ide kellett rajzolnom, nemcsak a teljesség kedvéért. Hanem: minden lehetséges veszély megmutatásáért.

Igen érdekes megfigyelni, hogy a zsákmány-nacionálizmus e második történelmi formájában, melyet a szabadverseny-demokrácia formált át: hogyan termi meg a nacionalizmus az internacionális összefogás gondolatát s ezzel együtt az egész internacionalista ideológiát. A múltban az internacionalizmus első roppant szuggesztívója az Egyház volt, mely a maga mindenekfölött uralkodó érdekeibe tudta egyesíteni Európa mindenféle nemzetét. De már a zsákmány-nacionálizmus múlt formájában gyakori volt az eset: hogy a nemzetet és hazát önmagukban látó hatalmi elemek valamelyike — egészen nacionalista megokolással — idegen impériumok hasonló elemeivel, idegen uralkodóval fogott össze saját Állama, saját királya, saját történelmi egysége ellen. A legtisztább példa erre a francia monarchia és rendiség harca a Forradalom ellen. A zsákmányállam második történelmi formájának: a részvénytársaság-államnak nacionálizmu-

sában mind jobban tért hódítanak az internacionalista összefogás érdekei, ha nem is éppen a háború formájában. Így pld. az újkori termelésben az egyforma cikkek előállításának világszerte nagyobb rentabilitása megöli a sajátosan nemzeti, egyéni ipari termelést. Viszont: a kereskedelem ez egyforma, divatosra reklámozott világcikkek nagyobbhasznú terjesztésével szintén az egyéni nemzeti ipartermés ellen dolgozott. Az ipari, kereskedelmi, bank-kapitalizmus a maga nemzetközi érdekeit védeni, érvényesíteni tudta a nemzeti politika irányításában is. Amint érvényesíteni tudta a magas klérus is, melynek nacionalizmusát terjedelmében, tartalmában, eszközeiben, megnyilvánulásában az Egyház egyetemes érdekei szabták meg.

Így a szabadverseny-demokrácia munkás internacionalizmusa csak függvénye, szükségszerű terméke volt a nacionalizmus igézetében kitermelő osztályok sokszor ügyesen elkozmetikázott internacionalizmusának. Es mert ez a munkás internacionalizmus a nemzet nagyobb tömegeinek jelentett életvédelmet, érdek-öntudatosítást, kulturális fejlesztést, céltudatosságot, szervezkedést és több bölcső jövőjét akarta: ez a *munkás internacionalizmus szándékolt eredményeiben sokkal inkább volt nacionalizmus, védőbbben, fejlesztőbbben, termékenyebben: mint a kitermelő osztályok zsákmány-nacionalizmusa*. Ez a munkás-internacionálizmus csak ott volt a Nemzet egyetemes testének életérdekei ellen és így önmaga: a munkásság érdekei ellen: ahol ezt a munkásinternacionálizmust valamely kitermelő idegen elem be tudta szervezni a maga imperialista céljaiba. De a munkásság öntudatosításával, kulturális fejlesztésével, szervezkedésre tanításával még ilyen esetben is eredményt jelentett az emberi együttélés egészségesebb, igazságosabb lehetősége számára.

Így aztán: a francia Forradalmat megindító elvekből, a szabadverseny-demokrácia tanulásaiból, a részvénytársaságállam nacionalizmusának csőd-

jéből, az egyes nemzetek nagy szellemeinek, íróinak, gondolkodóinak hatásából, a szociáldemokrácia elveiből, a háború tanúságaiból, sőt — bizonyos vonatkozásokban a diktatórikus történelmi kísérletek (bolsevizmus, fascizmus, hitlerizmus) tapasztalataiból kialakuló félben van egy új nacionalizmus: a jövő nacionalizmusa. Ennek a nacionalizmusnak fővonalait, életrendszerének elméleti alapjait akarják megrajzolni a következő sorok.

3.

Az új nacionalizmus lelki alapjai.

Ha a meghatározás szükségszerűen megszükkítő, megszegényítő kötelezettségét elfogadjuk, az új nacionalizmus lényegét így fejeznők ki: *Az emberi szolidaritás teljessége időben és térben egy külön, sajátosan egyéni történelmi műhely formájában. Abból a célból, hogy minden emberi érték, az ember minden termő adottsága beépüljön a közösség fejlődésébe.*

A cél tehát — és lehet-e emberibb és dúsabb cél? —: *az emberfa minél gazdagabb, minél ösztönösebb, minél védettebb termése.* Ennek a célnak a múltra nézve a következő jelentősége van:

Az, amit mi egyénnek, egyéni termő erőknak nevezünk: az átöröklés és az élet millió eleméből, végére nem boncolható végtelen sok folyamatából tevődik össze. A közös vér, közös nyelv, testi vagy lelki adottságok, közös kultúra, közösen átélt sors, közös életérdekek, az élet millió közös viszonylata: mind olyan tényezők: melyek úgy a közösség, a nemzet, mint az egyed egyéni arcát meghatározzák, sajátos erők és gyengeségek, életakaratok és betegségek, immunitások és esendőségek együttlétét eredményezik az egyedben és a nemzetben. A testi és lelki folyamatoknak ez a sajátos együttműködése, a testi és lelki folyamatoknak ez a különös összetétele: ez a sajátos együttlét sok évezredes réte-

gekkel mély termő talaja az egyéniségnek: ez maga az egyéniség úgy az egyedre, mint a közösségre a nemzetre nézve. Ez az egyéniség az emberi termés alapformája, gazdagsága, több ereje. Az: hogy valaki francia, angol vagy magya?: bizonyos testi-lelki folyamatok olyan sajátos összműködését, bizonyos lelki elemek olyan különös összetételeit jelenti: hogy az csak csupán egyedi mivoltának; a csak őt jelentő test-lelki összetételének is nagyobb gazdagságát, ösztönösebb természetét, mélyebb alkotó erejét jelenti. Vagyis: ha pl Tolsztojból, Dosztojevskiből, Shakespeareból, Rabelaisból, Mussetből, Daniéből, Pázmányból, Berzsenyiből már gyermekkorukban kiülhették volna mindazokat a lelki elemeket, melyeket az *orosz*, az *angol*, a *írancia*, az *olasz*, a *magyar* lélek fogalma alá csoportosíthatunk: műveiknek csak Tolsztoj és csak Dosztojevskii, csak Shakespeare, csak Rabelais és csak Musset, csak Dante, csak Pázmány és csak Berzsenyi arca is végtelenül szegényebb, érdektelenebb lett volna. Hiszen roppant hatásuk éppen onnan van, hogy szuggesztíójuk erejével: az évezredek titkaiban külön arcokká egységesült embertömegek lelkét hangolják a mi életünk húrjaira, hogy megtágított emberiségünkkel oroszul, angolul, franciául, olaszul és magyarul is tudjuk sírni és kacagni a belénk ömlő világot. A sajátos történelmi műhelyek ez egyéniséget adó, formáló ereje ott van az élet minden alkotásában: a művészetben, a kultúrában, az ipari és kereskedelmi életben stb.

A nemzet tehát (faj) az egyed egyéniségének leggazdagabb forrása, legtöbb csirájú és életnedvű talaja: időben és térben legmélyebb, legegységesebb szétgyökerezése. A nemzet tehát az egyetemes emberi termés gazdagságának életrehívó, védő és megőrző, jövőbe fejlesztő szerve. Történelmi szervezethez, hogy minden emberi arc, minden emberi szín, csíra ott legyen az egyetemes emberi termés arcában, hogy az élt világ minden embervisszhangja benne legyen az emberiség életedalában.

Ezért a nemzet az egyéni és közösségi elv legmélyebb, legtermékenyebb egyesülése, azonossága. És egyszermind: egyetlenül természetes alapja az egyetemes emberi szolidaritásnak. Tehát a nemzetnek, mint az emberi szolidaritás egy külön történelmi műhelyének, időben és térben megvalósulásának: célja, kötelessége az élet minden szervezésével odahatni: hogy a múlt emberi terméséből, emberi értékeiből semmi veszendőbe ne menjen, hanem ható eleme legyen az élet továbbfejlődésének.

A jelenre nézve e nagy termő szolidaritásnak jelentősége a következő: A nemzet csak egy külön, önálló és független történelmi műhelyben teljesülhet meg, sajátos termését szervező és biztosító nagy feladatait csak ebben a formában végezheti. Ahol minden idegen életakarat, idegen életcélok és életformák elnyomásától mentesen: a maga mély szervi törvényeinek, szükségeinek, adottságainak és céljainak kitermelt életrendszerben biztosíthatja a maga egyéni termését. Ezért kötelessége ennek a külön történelmi műhelynek, ennek az önálló egyéni termésnek biztonságát minden vonalon kiépítenie és ezt a védelmet úgy gyökereztetnie tagjainak öntudatába: hogy a nemzet minden tagja ösztönösen az észkényszer kikerülhetetlen erejével lássa: ez a biztonság, ez a védelem a nemzet minden egyes egyede egyéni gazdagságának, sajátos élettermése szabadságának a védelme. Hogy a hit a nemzetben, a nemzetet akaró lelkipolyamat a mindenki legmélyebb életérdekeiben, mintegy egyéni életakaratóban gyökerezzen. Ez természetesen feltételezi: egy olyan életrendszer megvalósítását a történelmi műhely határain belül: mely az állam minden egyede számára lehetővé teszi teljes emberi értéke megtermését.

A jövőre nézve három alapkötelességet szab e történelmi szolidaritás elé a saját szerves, természetes célja: Először: a századokon, évezredekken át vérségi egyesülésekkel és a közös nyelv, kultúra és múlt megélésével megtermelt közös lelki alkat

sajátos erőit, értéket termő folyamatait továbbfejleszteni s mind nagyobb alkotó lehetőséget biztosítani nekik a közös történelmi műhelyben. És a lelki alkat gyengeségeit, esendőségeit, káros folyamatait a ráhatás minden eszközével, az életérdekek megszervezésének mikéntjével mind jobban kiküszöbölni, megszüntetni, vagy ha lehet: az ezeket megtermő lelki folyamatokat átszervezni az élet, az egészség, az építés szolgálatába. Másodszor: az élet minden eszközével vigyázni: hogy a technikai fejlődés, a gépkényszer, a kikerülhetetlen nemzetközi folyamatok stb. meg ne szegényítsék az integrális, a teljes ember, a minden ös adottságával termő, termő csíráiban meg nem nyirbált embert. Az egyéniségnek, az emberi termés gazdagságának ez a védelme megkívánja: hogy az egyén, nem csak a családi és iskolai nevelés egész menete alatt, hanem az élet lehetőleg minden folyamatában: az idői szolidaritás minden sajátos termésében, eredményében, értékében magába szívhassa, lelki folyamataivá élhesse a térbeli szolidaritás egész sajátos lelki alkatát. Hogy mint egy új életre gazdagító fürdőben: a múlt és jelen minden objektívált, megtermett egyéniséggel legyen termőbb, gazdagabb a saját egyénisége. És folyton szorgoskodni kell: megfelelő intézményekkel és módszerekkel új és új erőket, új és új termő csírákat tenni a nemzeti lelkialkat élet-hódító elemeivé. Harmadszor: Olyan életrendszert teremteni, hogy a nemzet minden tagja e lelkialkat szabad megélésével teremhesse meg legteljesebb egyéniségét. *Hogy a nemzethez tartozást, a nemzet egységét, a nemzet jövő biztosítékát ne külső kényszerek jelentsék, hanem: a nemzet minden tagjának saját életérdekeiből előösztonösödő belső mechanizmusa.*

Ha most már megkérdezzük: mi a nemzet? — ez az egyszerű felelet rája:

Egy külön történelmi műhely munkásainak egyeteme a közös nyelv, közös Kultúra, közös történelmi célok egységében.

Az új nacionalizmus és az Állam.

A fennebbiek szükségszerűen új tartalmat aűnak az Állam fogalmának, új értelmet az egész történelmi gépezetnek.

Az új nacionalizmus a történelmi élősdiség nacionalizmusából fejlődött e történelmi élősdiség formáinak összes hatása alatt. És így: eljutva a nemzet fogalmának, céljainak új tartalmához: az Állam lényegéről, jelentőségéről is egészen új életet formálón új fogalmat alkot.

Ha a nemzet egy külön történelmi műhely munkásainak egyeteme és ha célja, létének szerves oka az: hogy sajátos arcú közösségének tagjait minél ösztönösebben gazdagabb, a közösség életakarátát, élettartalmát minél örökebben megmondó, minél teljesebb és szabadabb termésbe hozza az egyed és a közösség érdekében: az Államnak, mint a nemzet legegységesebb, történelmi szervének hármias feladata van: 1. Kiküszöbölni minden olyan elemet, tényt, folyamatot, mely e cél elérését gátolja, veszélyezteti. 2. Olyan intézményeket, életberendezést, viszonyokat teremteni, melyek e cél elérését elősegítik s a nemzet minden tagját ránevelik e cél ösztönös akarására. 3. Biztosítani a nemzet történelmi műhelyének védelmét minden külső veszéllyel szemben.

A Nemzet és Állam ez új látásából az új nacionalizmus mindenekelőtt a legegységesebb és legmélyebb, az egész történelmi életet, az egész mai életrendszert világteremtésesen átformáló feladathoz jut: úgy szervezni meg a Nemzet életét, az egész történelmi rendszerét az emberi együttélésnek: hogy lehetetlenné tegye az élősdiség minden formáját, a zsákmány minden alkalmát. Hiszen az egész történelmi élet folyamán az élősdiség és szabad zsákmány nyomták el a történelmi közösségek

tömegeit teljes értékűk, legtermékenyebb életformáik megtermésében.

Tehát az új nacionalizmus szerint:

1. Az Állam nem lehet bizonyos hatalmi rendszer s a múlt jogán uralkodó érdekcsoportok, történelmi osztályok hatalmi szerve a közösség tömegeinek kitermelésére, a zsákmány állandóságának biztosítására. Egyetlen történelmi osztály van: a nemzeti munka egyeteme.

2. Az Állam nem lehet egy külön történelmi részvénytársaság a világpiacon, a nyereséglehetőség jogán nemzetfenntartó elemek, érdekszövetségek történelmi szerve kitermelési célok érdekében. Ahol az Állam-üzlet rentabilitása és a részvényesek érdeke a legfőbb történelmi feladat, a legéberebb politikai gond. Egyetlen nemzetfenntartó elem van: a nemzeti munka egyeteme.

3. De az Állam nem lehet bizonyos modern elképzelések mitologikus Behemótja sem, mely a túlélés jogán felszívja az egyén minden életét, minden érdekét, minden szabadságát. Mivel ez az elképzelés napjainkban valóságos történelmi ragály kezd lenni, részletesebb megmutatásra van szükség.

E szerint az elképzelés szerint: az Állam egy egyetlen, morális és folyton növekvő hatalmi akaratú személy. Mindig több és több életterméssel, mindig több hatalmi eszközzel s az élethódítás mindig növekvő akaratával. Ő az egyetlen túlélő, az egyetlen valóság. Az egyénnek csak annyiban van értelme, amennyiben része, dolgozó sejtje, védelmi szerve az Államnak. Ezért az Állam már születése percében birtokába, akaratába, üzemébe veszi s a koporsóig egy pillanatra sem engedi ki kezeiből. Az Állam határozza meg az egyén minden folyamatát, minden viszonylatát, testi és lelki élete minden mozdulatát. Az egyén élettermése csak annyiban jogosult, amennyiben az Állam életcéljait szolgálja: ideologikus, gazdasági vagy hatalmi érdekeit. Az irodalom csak Állam-irodalom, a művészet csak

Állam-művészet, a kultúra csak Állam-kultúra, a gazdasági alkotás csak Állam-gazdaság, a sajtó csak Állam-sajtó lehet stb. stb. Az Állam egy folyton épülő, mindig képtelenebb arányokba diadalmaszkodó Déva vára és minden teremtett lélek: a csecsemő, az ifjú, a meglett ember, az öreg, a nő és a férfi: mind, mind csak Kőműves Kelemennék: akiknek csak az az értelmük, hogy beépítsék őket e mindenek fölé rohanó vár testébe. Az egyén csak atom, melynek az Állam ad értelmet, formát, tartalmat, akaratot és célt. Az Állam az egyetlen *személy*, melynek önakarata, öncélja, önmagában rejlő értelme van: hogy mindig új és új erőkkel bővülve, az anyag új és új kizsákmányolásával gazdagodva, folyton új életre újulva folyton erősödjék: újabb termékek gazdagságára, újabb problémák és harcok legyűrésére, újabb és újabb hódításokra.

Kétségtelen: hogy kellő szavak erejével az Államnak ezt a felfogását egy gigantikus életeposzszá lehet szépíteni. Az is kétségtelen: hogy azt a nacionalizmust, mely ezt az Államfogalmat megtermi: ideig-óráig roppant történelmi teljesítményekre lehet lázasítani. Talán azt sem lehet tagadni, hogy bizonyos nemzetek életében és bizonyos történelmi pillanatokban ez a nacionalizmus és ez az Államfogalom a nemzeti erők egységbe parancsolásával átmenetet jelenthet a gyengeségek, széthúzások, elbetegült múlt szuggesztiók, öntudatlanságok anárkiájából egy egységesebb, alkotóbb, egészségesebb történelmi életbe. De ez a nacionalizmus, ez az Állam-hit csak aránylag rövid átmeneti lelki-heveny lehet. Történelmi operáció, igen veszélyes operáció, melybe a műtétet szenvedő (vagy élvező?) alany akkor halhat bele, mikor a legerősebben hiszi, hogy nagyon él.

A legnagyobb vonzóereje ennek az elképzelésnek az: hogy az Államnak mindenki és mindenek, minden érdek és minden érték fölé emelésével azt a látszatot kelti, mintha azt a közösségi elvet akarná a történelmi élet tengelyévé tenni, mely a jövő

nacionalizmusának is mester gerendája lesz. De lényegében nemigen más, mint az összes eddigi birodalmak imperialista nacionalizmusa, melynek levegőjébe, hogy egy kissé modernné üdítsék: szétfecskenedeznek elég Nietzschét, kellő mennyiségű Georges Soréit, némi futurizmust, megfelelő mennyiségű szocializmust, sőt: kommunizmust is. Az a módszer, ahogy a nacionalizmus, a *jobboldal* elbánt ebben a történelmi kísérletben az internacionalizmussal, a *baloldallal*, a szocializmussal és kommunizmussal: igen sok rokon vonást mutat azzal a módszerrel: mellyel az Ellenreformáció elbánt a rohamosan hódító protestantizmussal. Eltanulta eszközeit, harci modorát, frazeológiáját, legnagyobb sikereit adó népi és kulturális politikáját és a'saját fegyvereivel verte meg az ellenséget, hogy mentsen mindent, ami menthető.

És a dolgok mélyére vizsgáló tudatán átfázik a gondolat: hogy ez a történelmi kísérlet, ez a nacionalizmus és Állam-felfogás: voltaképen nem a történelmi élősdiség hatalmából ment meg minden megmenthető: beoltva ennek imperialista nacionalizmusába, az internacionalizmus, a szocializmus és kommunizmus módszereit, lelki fegyvereit s némileg: frazeológiáját?

Igaz: hogy ennek a nacionalizmusnak és ennek az Államnak tagadhatatlanul több szociális tartalma és akarata van, mint történelmi elődjeinek. A kizsákmányolásról és kizsákmányolókról egészen szocialista, sőt kommunista, pláne bolsevista basszussal tud mennydörögni. És tényleg: bizonyos intézményes biztosítékokat ad a munkásságnak a munka jogainak védelmére, több figyelemmel van kulturális fejlődésére, családi állapotára, betegsége és öregsége ellátására stb. A parasztságot pedig hasonlíthatatlanul nagyobb mértékben vonja szociális és kulturális szorgoskodása körébe, amint azt a szociáldemokrácia tette, vagy tehetette. A tőke, a munkaadó, a kizsákmányolás felé több gátat és a

munkát védő parancsot jelent, mint a megelőző nacionalizmusok. A közélet színrendezéseiben, gesztusaiban, mimikáiban, frazeológiájában a legfőbb gond: a munka tömegei felé áradó szuggesztió. A közélet legszélesebb kirakatában sokgyermekes proletárannyák történelem-intéző ajkaktól homlokokon csókoltatnak s szétragyogó jutalomban kapják meg a leendő kis újoncra befektetett anyatej állami megtérítését. Proletárcsecsemők történelemintéző kebelre szoríttatnak, olyan ünnepélyességgel, mint ha máris hősihalottak, ismeretlen katonák volnának. Történelemintéző nagyságok övig vetkezve a munka soraiban szántanak, boronálnak, vetnek, kapálnak, aratnak, kalapácsolnak, szegeznek stb., mely ténykedések után meleg kézrázások történnek a nép boldogságtól ragyogó fiaival a filmgép éber felvevő szorgalma előtt. És különösen, és mindig, és folyton, és szüntelenül: óriási tömegünnepélyek rendeztetnek, hogy a tömegszuggesztió roppant ragályával, csoda alkalmi himnuszokkal s égő szónoklatokkal a nacionalista heveny a lehető legmagasabb történelmi mámorra fokozódjék, melyben a Nemzet nagy tömegei a Nemzet páratlanul más népek fölött álló eredetéről, egyetlenül magasztos történelmi hivatásáról, élethódítása hatalmi jogainak szentségéről, a Nemzet élettermésének tíz, húsz, harmincmillió szuronyba diadalmaskodó összegeződéséről stb. egészen mitologikus kábulatú, a vér és lélek minden rohamképességét egy képtelen szárnyalású történelmi finish felé korbácsoló fogalmit, víziót, hitet, történelmi részegséget kapjanak.

Az Über-Nation és Uber-Staat (ad analógiám: Über-Mensch) e doping-nacionálizmusa azonban — még nagy eredmények esetén is — olyan aggodalmakat ijeszt elő, melyeknek súlyos figyelmeztetését azok, akik teljes történelmi és emberi horizontban látják az egyes eseményeket, nem tudnak elhallgatni. És lelkiismeretlenségnek tartanak elhallgatni.

Először: Tényleg azt az egyetemes szociális igazságtételt jelenti ez a nacionalizmus és ez az Állam: mely az élet minden mozzanatában történelmi rendszerré, minden intézmény belső kényszerévé teszi a történelmi élősdiség, a szabad zsákmány kiküszöbölését a nemzet életéből? Tényleg célja megteremteni azt az *organikus lehetetlenséget*, hogy a nemzet bizonyos tömegei, már a születés végzetéből, egész élettermésükben kizsákmányoltassanak az Állam bizonyos érdekszövetségei, osztályai által? Tényleg megszünteti a múlt farkas- és báránynacionálizmusának beteg kettősségét, mely a nacionalizmust a nemzet aránytalan kettéosztásával végzetesen vagy szadista, vagy masochista lelkiállapottá betegítette?

E nacionalizmus Államelméletének két olyan tétele van, mely azt a látszatot keltheti, hogy e kérdésekre igennel lehet felelni. Az első: az Államnak mint az egyetlen valóságnak, a minden egyén egyetlen értelmének, élettermése abszolút céljának elmélete. Hiszen ebben az esetben az Állam minden polgára, a polgárság egyeteme egyenlően nemzet s a nemzet régi beteg kettőssége: kitermelő nemzet és kitermelt nemzet: megszűnik. A nemzet minden eleme közvetlen viszonyban van az Állammal, életének mikéntjét csakis ez a viszonylat határozza meg. Az Állam a nemzet minden elemére abszolúte azonos életkényszert jelent, mert az Állam érdeke az egyetlen érdek. Tehát: az Állam egyenlően független a nemzet minden elemétől, minden osztályától, fölülálló minden elemének és minden osztályának s részlet öncélokát, osztályérdekéből származó meghatározó tényezőket nem tűr a történelmi életben. így lehetetlenség: hogy a jogrend: a nemzeti termelésben, az élet élvezésében részesedés biztosítása, az életérdekek védelme: bizonyos kitermelő osztályok érdekeinek eredője legyen. Hiszen csak egyetlen örök kitermelő van: az

Állam s csak az Állam érdekei jelentenek jogrendet a nemzet minden eleme számára.

A másik elméleti érv ebből az elsőből következik. Ha az Állam, az egyetlen valóság, az egyén minden értelme: ha odaengedné a nemzet nagy tömegeinek kitermelését bizonyos érdekszövetségeknek, osztályoknak: önmagát gyengítené, önmagát lopná meg, saját elméleti alapját semmisítené meg. Az egyetlen történelmi Célból, az egyetlen életmeghatározóból részletcélok eszköze, részleterők formálásának rendőre lenne. Tehát: ennek az Államelméletnek lényege, mintegy életkényszere az, hogy ne engedje, hogy a tőke, a munkaadó a nemzeti munka tömegeinek végzete, kizsákmányolója, fejlődési gátja legyen.

Ez így: szavakban következetes. És kár, hogy a logika és az élet nem azonos dolgok. És amíg az Állam csak szó, csak fogalom: a logikai képletekben igen korrekt elhelyezkedése lehet. De a valóságban: az Állam: bizonyos számú emberek, a nemzet bizonyos elemeinek összessége, akik a nemzet életét intézik, a történelmi építés formáit megszabják, akik a közösség tagjainak életét, sorsát, végzetét jelentik. Ennek a folyton-folyvást új életindításokra, új eposzokra zúduló erő-Államnak pedig rohamos szüksége van egy képtelen iramú iparra, egy mindig több szétsugárzású körrel rendelkező kereskedelemre gigantikus tőke-gulákra s egy mindennap fejlettebb militarizmusra. Tehát voltaképen: a régi Részvénytársaság-Állam nagy Részvényeseire. Ezeknek a saját maga imperialista érdekeiből az Állam kényszerül mind nagyobb kitermelési tereteket, könnyebbségeket, előnyöket biztosítani. Az Államot tényleg jelentő személyek jelentékeny része ezek soraiból kerül ki. Ezeknek látását, érzését, ítéletét, akaratát, a lelki folyamatok megalakulásának minden mozzanatában éppen úgy meghatározzák érdekeik, melyek egyszersmind osztályérdekek is, mint a zsákmányra induló kőbaltás aligember étvágya és üzekedő ösztöne meghatározta az ő lá-

tását, érzését, ítéletét, akaratát. És az a nacionalizmus, az a jogrend, melyet az Állam egyetlen érdekének látnak, éreznek, ítélnék és ezért akarnak, és az az Állam, melyet az egyetlen valóságnak, az élet egyetlen értelmének tanítanak: éppen úgy osztályérdekeik lírája lesz, amint a régi zsákmány államok jogrendje a rendiség lírája volt. És hatalmi és vagyoni helyüket, Állam- és jogrendmeghatározó erejüket, előnyeiket az életversenyben éppen úgy igyekeznek állandósítani utódaik számára: mint azt a régi történelmi elődsiség boldogjai tették. Kérdés például: — általánosságban, egyéni kivételeket nem tekintve — kiknek jelent több előnyt az életversenyben, több lehetőséget az érvényesülésre: kik fognak inkább jogrendet és államot jelenteni az egyetlen valóságú olasz Államban Abesszínia meghódításával? Azoknak a tőkéseknek, vállalkozóknak utódai, kik gazdaságilag ki fogják zsákmányolni a nagy tömegek erejével ezt az Abessziniát, melyet nagy tömegek erejével vagy fölláldozásával vettek meg? Vagy utódai azoknak a bakatömegeknek, kik elhallgatott étellel fekszenek Abesszínia hús rögei között, ahol nincs Állam, nincs nemzet, nincs egyetlen valóság és nincs értelme semminek? Kétségtelen, hogy a múlt tanulságain okulva, de tisztán nacionalista meggondolásból is: ez a nacionalizmus ezzel az állammal szélesebb szociális akaratot jelent a történelmi életben. És amíg egy nagy egyéniség a főpapja ennek a nacionalizmusnak és ő áll a történelmi vezetés élén: ennek az akaratnak folytonossága, mind szélesebb körű hatása biztosítva van. De még ilyen esetben is: ez erő-Állam hatalmi érdekei s a hatalmi mozgásokból előállható külpolitikai és gazdasági helyzet a nagy tömegek életének irtóztatós arányú kizsákmányolását jelenthetik. Aztán: a mai szervezkedési technika közismert eszközeivel: egy kalandor, vagy egy kalandortársaság az állami mindenhatóság elvének segítségével teljesen kezeibe kaparinthatja az államhatalmat s nemzedékek, vagy az egész nemzet végze-

tévé lehet. Végeredményben kimondhatjuk, hogy: ez a nacionalizmus és ez az Állam még mindig a történelmi élősdiség részvénytársaság-formája, melyben a tömegek nagyobb szociális részesedése bizonyos esetekben csak arravaló, hogy történelmi kizsákmányoltatásuk, néha mérhetetlen arányú kizsákmányoltatásuk, könnyebben, mintegy az ők ösztönös mozdulatából történhessék.

Másodszor: Még mélyebbre menve, az emberi termés legbelső titkaiig: az egyénnek ez a teljes birtokba vétele az Állam által, ez a sicut cadaver áteszközülése Állam-atommá: egészséges, az emberi termést meggazdagító, az egyén minél több termő, alkotó erejét életbe hívó elv? Egészséges-e az emberi fejlődés, ha az Állam, mint az egyéni élet egyetlen értelme, egyetlen valósága: megszabja és csak-csupán saját érdekei szerint szabja meg az egyént érzelmi, gondolati, akarati fejlődése minden mozdulatában, megnyilatkozása, termése, alkotása minden mozzanatában?

Ez a kérdés régi, mint a gorilla és a körötte folyó vita sem mondható tegnapinak. E vitában a legsúlyosabb következményű tévedések abból származtak: hogy az egyént és a közösséget mint két külön, egymással ellentétesen szembenálló valóságot fogták fel, mintha volna külön egy abszolút egyén, egy tiszta csak én, és egy abszolút közösség. Holott az egyed: már születése meghatározottságai-ban, teste egész természetrajzi mivoltában, lelki élete felépülésének minden mozzanatában: egyén és közösség, objektum és líra, én és nem-én. Már teste külső milyenségében, folyamataiban, erőiben s esendőségeiben egy nagy közösség: az ősök végtelen sora van benne. És sokszor, mikor élet-vitustáncát legegyénibbnek, csupáncsak énje-szerinti különségnek érzi: marionette, kit e néma és mozdulatlan közösség rángat egy időtlen mechanizmus parancsai szerint. Érzékei felnyitásának első pillanatától kezdve a világ tárgyai, melyek beléje tódul-

nak öt érzékein át: sajátos fájdalom vagy öröm parancsokat jelentenek számára. így a bőrén kívül elvégtelenülő anyagi világ ép úgy kacagó vagy sajgó énje, mint saját testének részei. Leg-énjének: lelkének elemei, folyamatai egyszersmind az anyagi világ tárgyai, folyamatai, emberei. A gyermek, aki előtt megütik anyját, ép oly ösztönösen, talán még fájdalmasabban sikolt föl, mintha saját testére kapta volna az ütést, mert az anyja is az ő énje. De énünk minden ember, akinek, közvetve vagy közvetlen meghatározó befolyása van életünkre. Fájdalmunk, vagy örömünk, gátunk vagy segítő erőnk, Ínségünk vagy bőségünk. És végzetesen énünk az egész történelmi közösség, nemzet vagy faj, melynek a vér, a nyelv, a lelki adottságok, a közös kultúra és közös sors által organikus részei vagyunk. Ez a közösség mint végzetes meghatározó: ott van test-lelkünk minden folyamában. És e közösség egészséges és beteg folyamatai ép úgy egészségünk és betegségünk, mint saját jól működő tüdőnk, vagy saját külön náthánk.

Hasonlóan komikus, egy abszolút közösségről beszélni, mikor minden közösség egyszersmind egy bizonyos számú egyén. És ami fő: az emberi termés alapformája: az egyén. Vagy pontosabban és teljesebben: az emberi termés alapformája az egyén a közösség meghatározásában. Vitathatatlan: hogy az emberiség minden előre tett lépése, minden megtermett értéke: egyéni indulású, egyének nevéhez fűződik. De viszont: nem csak az irodalmi, művészi, hanem a tudományos és történelmi alkotásokban is: az egyéntől megtermett műben ott van annak a közösségnek az arca is, melynek az alkotó egyén szerves része. Amint a Shakespearek, Rabelais-k, Tolsztojkok, Dosztojevskik, Katona Józsefek, Ady Endrék nagyon egyéni irodalma és művészete egyszersmind angol, francia, orosz, magyar irodalmat jelent, amint a legegyénibb művészi alkotásoknál is joggal beszélhetünk francia, angol, olasz stb. művészetről: úgy van sajátos arcú francia, angol, né-

met stb. tudomány. Ami pedig a történelmi életet illeti: a közösség történelmi élete néha egyetlen egyén roppant lírájának látszik. Lásd a Napóleon Franciaországát, Mussolini Olaszországát. Viszont: Napóleon vagy Mussolini történelmi művét a francia és olasz történelmi közösség meghatározó erői tették megvalósíthatóvá.

Tehát: az élt élet minden tényében, az egyén és közösség minden mozzanatában szétválaszthatatlanul ott van az egyéni és közösségi elem. Mikor tehát „egyénről“ és „közösségről“ beszélünk: voltaképpen külön önmagukban nem létező elvontságokat mondunk. *Egyén* és *közösség*: más-más oldalról szemlélt jelenségei az egyetlen valóságnak: az időtlen időkből beláthatatlan jövőbe folytatódó emberiségnek. És ilyen egyazonságuk mellett egészen üres szóharc egyiket vagy másikat fontosabbnak mondani. Hiszen az egyik egészsége: egészsége a másiknak is. Az egyiknek betegsége: betegsége a másiknak is. A történelem minden vergődése e tétel igazolása.

Mármost: vissza kell térnünk előbbi tételünkhöz: az egyén az emberi termés alapformája a közösség meghatározásában. Ez a tétel megszabja a történelmi nevelés legfőbb célját: megőrizni, továbbfejleszteni az egyénben a *teljes, az integrális embert*: a minden ős adottságában, minden természeti csirájában egész múltjával gazdag termő embert. Végzetes elszegényülést, a halál szomorú sorvasztását jelentené az emberiségre: ha engednők, hogy a gépkultúra, a modern civilizáció kényszerei stb. megnyirbálják, megszegényítsék, megheréljék az embert teljes embersége ez ős gazdagságában. Bármily szellemi termés: a tudományos és történelmi alkotás ép úgy, mint az irodalmi és művészi: elsősorban tudattalan énünk e dús végtelenségének, egész ösztönös énöserdönknek a termése s tudatos énünk, logikai gondolkozásunk szerepe csak másodrendű. Mármost: az egyén szellemi termése csak a teljes, meg nem nyirbált *én* ösztönös, szabad, meg

nem ijesztett, nem befolyásolt, egyes folyamataiban el nem gátolt egybeműködéséből jöhet létre. *A közösség azokban a folyamatokban határozhatja meg az egyéni alkotást, egyéni termést: amelyekben már az egyén ösztönös részeivé, organikus kényszereivé lett.* Így pld. a világ beérzékelésének örökölt mikéntjében, a látás, hallás, tapintás stb. anyacsókban kapott sajátos módjában, a közösség életösztöneinek, életérdekeinek, életakarátának egyéni életösztönökké, egyéni életérdekekké, egyéni életakarrattá ösztönösülésében.

Ez a tagadhatatlan tény azonban meg is mondja az *egyetlen valóságú*, mindenható Állam csődjét. Ha a közösség külső kényszerekkel, racionális elgondolása törvényekkel és rendeletekkel, előre megjelölt gyakorlati célokhoz parancsoló irányításokkal csupáncsak a maga közvetlen céljaiba spanyolcsizmázza a termő egyént: elbetegíti, elsorvasztja, megöli az egyéni termést, az emberi termést. Tudattalan, ösztönös folyamatainkat nem lehet katonai kommandóval tornatanárosan kitűzött célokhoz futamítani még akkor sem, ha az überstaat és történelmi futurizmus dopingját fecskendezzük a vérerekbe. Az ilyen államokban a gépkultúra, a katonai szervezés, a gazdasági gépezet, az élet mechanikus folyamatai bámulatos fejlődést érhetnek el — egy bizonyos ideig. De az ős adottságaiban megnyirbált, termő gazdagságában megszegényített, alkotó ösztönében elgátolt egyén mind betegbb termést ad, vagy nem ad semmi termést. A történelmi élet mind több emberséggel lesz szegényebb, míg végre egészen embertelen lesz. Az egyéneknben csak a maga céljait látó és hajhászó erő-Állam így lassanként megöli az Állam létokát és túlélő célját: a mindig védettebb, mindig gazdagabb emberi termést.

Harmadszor: Az erő-Államnak ez a folytonosan új élethódításokra rohanó életlírája, ez az ámoknacionalizmus a háború állandó veszélyét jelenti s a nemzetközi életet egy folytonos en garde nyug-

talanságra meddősíti. Ez végzetesen így van. Így van egy mély belső okból: ez a folyton új csodákra., meglepő diadalokra, elképesztő zsákmányokra vér-mesített nacionalizmus, ha nem kap mindennap ilyen táplálékot: a ki nem elégített gerjedelem természetes megtorlásával könnyen forradalmi veszélylé gyűlhet. A robbanás megelőzésére, e történelmi hisztéria levezetésére aztán: az erő-Állam rákényszerül a háború borzalmas kalandjára. De így van külső okból is: ez a folyton új skalpokra üvöltő nacionalizmus folytonos nyugtalanságot jelent a többi államoknak, melyet igyekeznek minden áron megszüntetni, egy esetleges háború kockázatásával is.

Negyedszer: Ez a folytonosan a levegőben, lelkek és dolgok fölött függő háború: talán rombolóbb szellemi és morális téren, mint maga a tényleges háború. Az Állam, befogva az emberirtás gigantikus üzemébe a bölcsőtől alig lépésnyire távolodott gyermektől az aggastyánig mindenkit, aki elég életrevaló ahhoz, hogy halálravaló legyen: az egész élet, minden munka és akarat, maga a szelíd ismeretek nyájas tűzhelye: az iskola is: valahogy az emberölés művészetébe kapcsoltatik, mint legfelső emberi célba. Természetesen: ennek a célnak megfelelő lelkiállapotot kell teremteni. Így az Isten készülő képmását a vad acsarkodás, a pusztító düh s a zsákmányra ugró vad állati folyamataiba árkolják. A humánus tudományok nagy emberi ölelése, a szépség egybehívó nagy emberi temploma, a gondolat egyetemes hazája elvesztik minden vonzó varázsukat, sőt: gyanússá, árulóvá, a szétoldás bűnösévé idegeníttetnek. A minden ős adottságában termő teljes ember dús lelkivilága mind szegényebbre szűkül, lassanként egész szellemi érdeklődése kiöletik. És amennyiben marad benne ilyen: az tisztán a technika rohanó haladása, a gép embertelen hódítása, a mindenén átgázoló vadverseny számára van. A sport lesz kifejezője, egyetlen lelki levezetője a kornak, 'a véres szuszogások bokszviadalai,

a football vad összerúgásai, az ökölember, a lábember, a combember, a tüdőember: a testrészé baromult Isten képmásának lihegő, csurgó nyálú eposza. A minden áron mindenén átgázolás hisztérikus gerjedelme, a tömegszádizmus és tömegonánia vad vértolulásai aztán megszabják az egész életverseny lelki gépezetét és mindenekelőtt: a politikáét. A hittérítő gondolat, a lelket megfogó beláttatás, az egész életre meggazdagító lelki tartalom helyett: a bandaszervezés ereje, az ordítás véres fenyegetése, a felemelt ököl baromi szimbóluma kergeti politikai falkákba a tömegek megriadt, vagy zsákmányra vérmesült csoportjait. Az emberkloákák legirtózatosabb ordasai, a minden kultúra vad szemfogu kitagadottjai, a börtön és tébolyda embervérre lihegő szököttjei s a közélet leglelkiismeretlenebb kalandorai képesülhetnek politikai tényezőkké: hisz a tudás, a gondolat, a szépség embere gyanús és idegen ott, ahol bűn emberi ember lenni. A fájdalomsgyönyörű anyacsók szelídfürtű gyermeke, az istenképmásává magasult ember zsákmányra ordító történelmi-csordák államdúvadjává baromul, akinek már nincs külön lelke, gondolata, akarata: hanem a csorda vad zsákmányösztöne szerint üvölti és rángja életét s tigris álmaiban millió és millió idegen bölcső, millió és millió istenképmású emberbimbó véres el taposása az áhított apotheozis. Ez a nacionalizmus és ez az erő-Állam a külső és belső okok hatása alatt szükségszerűen oda szilajul, hogy a millió adottságban termő lehetőségű embert folytonos riadókészültségben levő katonává gyilkolja s az egy pár államilag helybenhagyott folyamatában toporzékoló csorda-embert teszi emberi ideállá. Végül: ez a nacionalizmus és ez a frenetikus Állam: történelmi hisztéria, állandó heveny állapot. Nem a nyugodt erők derült életépítése, nem a föld mély, lebírhatatlan erejének csendes, ellenállhatatlan, örök átmozdulása kalászba, gerezdbe, az élet testet-lelket építő jóságaiba. Doping-nacionalizmus

ez, doping-állam ez. Olyanforma eljárás ez: mint mikor a szőlőtőkék gyökereit alámetszik. Abban az évben gerezdekbe csordul minden nedvük s halálosan bő termésük van. Halálosan: mert még csak egyszer lobbanhatnak fel: amikor, mint rőzsévé holt venyigét, tűzre dobják őket. Ezt a történelmi hevenyt, közéleti hisztérikus lázt ideig-óráig frenézisben lehet tartani roppant tömegjelenségekkel, mámorító önditirambusokkal, ősmitológiai galagolyásokkal, Deutschland, Deutschland über alleszekkel s az agyar-nácionalizmus vad nyargalású jelszavaival. De előbb-utóbb minden doping után előrogygan az ellenhatás és aztán: a roham-csordává zúdított nemzetből mind több hangon sír elő az eltaposott ember. A történelmi ellenhatás nagy széternyedésében pedig lelkiismeretlen kalandorok vagy külső tényezők az egész nemzet végzetévé tehetik azt, amit ez a nacionalizmus és ez az Állam az újjászületés, a korlátlan élethódítás biztos útjának nézett.

Szükség volt e nacionalista formák megmutatására, hogy elmélyítsük annak megérzését: mi nem lehet a holnap nacionalizmusa, milyen formáktól, milyen ideológiáktól áll az élet és halál ellentétével távol. És hogy jobban a lelkekbe domborítsuk a jövő nacionalizmusának alapvonalait:

Az Állam ez új nacionalizmus szerint a nemzeti munka egyetemének termő, fejlesztő, védő szervezete. Célja: hogy minden ember lehető legnagyobb lehetőségét teremje meg és hogy ez az egyéni termés a lehető legnagyobb arányban legyen a közösség hasznává, több erejévé, nagyobb biztonságává. Ez magában foglalja a nemzeti (faji) egyéniség mind erősebben meghatározó, folyton gazdagodó érvényesülését a külön történelmi műhely minden tényében. Ez a nemzeti (faji) egyéniség évezredek felgyült testi-lelki folyamatainak sajátos összeműködése, az egyéniség legtöbb csírájú humusza, mely sajátos és gazdag termést jelent az egyénnek, a közösségnek, az emberiségnek egyaránt.

Ennek a történelmi egyéniség erőiben megvalósuló Államnak már nem érdeke a közösség: az Állam mindent magába nyelő mindenhatóságát hirdetnie. Hiszen a jövő nacionalizmusa szerint az egyén és a közösség: egyetlen, egyazon valóságnak arcai. És mivel az új államnak legfőbb célja, minden érdeke: hogy a közösség minden egyes egyede a legnagyobb lehetőségét teremje meg: az Állam, a közösség érdeke: hogy a nemzeti munka minden egyede olyan belső és külső szabadságban, olyan szellemi, anyagi és szociális helyzetben, olyan védettségben legyen: hogy ezt ösztönösen megtehesse. Viszont: az egyén az Állam szervezettségében, védelmében látja azt a legbiztosítottabb lehetőséget, hogy egyéniségét, erőit a legintenzívebben, a leggazdagabb természettel megélje. Az egyéni és közösségi elv tehát ebben a nacionalizmusban egy és ugyanazon életakaratot, egy és ugyanazon életérdeket jelent s egyénnek és közösségnek legfőbb érdeke az: hogy az egyetlen valóság e két termő tényezőjét egészséges egyensúlyban tartsa. Azért ezt a nacionalizmust, ha le akarná magáról vetni a nacionalizmus sok ujjlennyomatos nevét: nemesebb, tisztább névvel: történelmi dualizmusnak lehetne nevezni.

Az Állam ilyen felfogásának aztán a következő elmaradhatatlan történelmi következményei vannak:

1. A nemzet: a nemzeti munka egyeteme. Tehát: mindenki egyenlően nemzetfentartó elem, egyenlően történelmi osztály. Az úgynevezett történelmi nemzetfentartó (pontosabban: nemzetfentartott) osztályok megszűnnek. Maga az osztályfogalom eltűnik az Állam életéből, a törvénykönyvből, az osztályellenes izgatás bűnével együtt: mert nem lesz mi ellen izgatni. Az új Állam, mely minden lehető emberi érték megtermésére, minden egyéni élet teljes megépülésére törekszik: intézményesen biztosítja: hogy a nemzeti munka minden rétegének arravaló gyermekei a szellemi, gazdasági, társadal-

mi élet hajlamaiknak megfelelő helyeire neveltesenek és a nemzeti munka minden rétegének szellemi munkára nem, vagy alig képes gyermekei a nemzeti munka nekik illő feladatait lássák el. Így a szülők érdeme nem válhatik az utódok élősdiségévé és az egész Nemzetre halálos veszélyű hatalmi helyzetévé. A megfelelő erők e folytonos mozgósításában úgyszólván minden családnak lesz képviselője a nemzeti munka legkülönbözőbb fokain, a nemzet egyetlen osztálya egészségesül: a nemzeti munka osztályává.

2. A szülők érdeme nem tökésedhetik az utódok előnyévé. Ez jelenti minden öröklött jog, kiváltság, cím, rang megszűnését. A rangkülönböztető címek különben is nyomtalanul eltűnnek a munka egyetlen osztályából.

3. Minden élősdi, minden dologtalan elem kizárólag az Állam, a nemzet életéből.

3. Az Állam tényben, mindennapi megvalósulásában, történelmi építésében nem jelenthet csak egy bizonyos számú egyedet. Az egész történelmi életrendszer célja: az egész nemzetet, a nemzeti munka egyetemét mindenpercnyi minden tényében Állammá nevelni. Ennek jelentését a következő fejezetben fogjuk látni.

4. Az Állam nem részvénytársaság, nem világpiac, nem imperialista tank, nem zsákmánygép. Az Állam a mindenki életrendszere, a nemzeti munka minden egyes egyede életkifejtésének, élettermésének legszélesebb, legbiztosabb lehetősége, szervezete, védelme. Ezért az Állam minden tényének, külső és belső politikájának, egész történelmi építésének egyetlen meghatározó, irányító, célt adó szempontja: a mindenki élete, a nemzeti munka egyetemének életlehetősége, védelme.

5. A sajátágosan egyetlen valóság: a föld, az Állam területe: örök jogon a közösségé, a Nemzeté, az Államé. Minden földmagántulajdon csak bizonyos feltételek mellett kapott örökbérletnek tekinthető. Az Államnak joga és kötelessége földjét a

nemzeti munka egyetemes tömegeinek életérdekei, tehát az egyetlen nemzeti érdek szerint megosztani. A föld csak bizonyos vérségi vonalon örökölhethető, egyébként az Államra száll vissza. A föld adásvétele állami tény, melyet a nemzeti munka nagy tömegeinek életérdekei szerint intéz. Egy örökbérlet terjedelme nem lehet több ötszáz holdnál. Idegen állampolgárok nem juthatnak örökbérlethez.

6. Az Állam nem akadályozza meg a tőkeképződést sem a közületeknél, sem az egyénnél. De bármely tőke bármely pillanatban ép úgy besorozható a Nemzet, az Állam nagy feladatainak megteljesítésére, amint a nemzeti munka tagjai besorozhatók a honvédelem céljaira. Akik az egyetlenül szent tőkét hozzák e célhoz: életüket

5.

A holnap nacionalizmusa és a demokrácia.

Újabban az európai politika nem egy előkelő személyisége szavalgat — nem lekicsinyelendő hévvel — a demokrácia csődjéről. A diktatúra pedig ragadosabb és egyetemesebb tömegszenveddéllyé lett, mint amilyen a footballmeccs, vagy amilyen a rágógumi volt. Nincs semmi okunk e kérdésekhez a szenvedély elfogultságával szólni.

Egészen elméleti általánosságban: minden történelmi forma: királyság és köztársaság, diktatúra és parlamentarizmus lehet jó és rossz a történelmi helyzet, a közösség anyagi és lelki meghatározottságai, közvetlen vagy közvetett céljai és szükségéi szerint. És mindenekelőtt: a megvalósító személyek szerint.

A modern politikai diktatúra ép úgy a korlátlan szabadverseny-demokrácia fejleménye: mint a gazdasági diktatúrák: a trösztök, a kartelek. A modern szervezés és szervezkedés technikája, a tömegek beszerzése, begyömöszölése egy érdekcsó-

port életakaratóba: oly fejlett és bármily közészerű embertől katekizmus szerint megtanulható lett: hogy a politikai tröszt, a politikai törtető előtt ígéteres lehetőséggé vált. Mert a diktatúra — legalább is kezdő folyamataiban — mindig érvényesülésre törő erők trösztje, kártelje, ha később egyetlen személy uralmi tényének látszik is. A modern diktatúrák szervezése ezenkívül igen sokat köszönhet a szociáldemokrata vagy kommunista szervezeteknek, melyektől igen sokat tanult. Nemcsak a szervezés módjait, hanem — horribile dictu — frazeológia részeket, a tömegszuggesztió hangnemeit s az erőszak vallását. A diktatúra különféle lehet:

1. Lehet az Államot és Nemzetet kitermelő érdekcsoportok hatalmi kísérlete, hogy mentsek, ami menthető s a nemzeti munka nagy tömegeinek kizsákmányolását továbbra is biztosítsák a maguk számára. Ez olyan történelmi pillanatokban válik esedékessé: mikor az elvénült jogrend nyilvánvalóan a Nemzet egyetemes tömegének ártalmára van s a külföldi szelek is a népi érvényesülés harsogó követeléseit hozzák. Ilyenkor a politikai szervezkedés és hazafias frazeológia bevált eszközeivel, meg hatalmi és vagyoni helyzetükkel: a kitermelő érdekszövetségek diktatúrába menthetik fenyegetett érdekeiket. Ez a diktatúra lehet a hatalom nyers, leplezetlen gyakorlása a nemzeti munka nagy tömegeinek minden igénye ellen, minden népi politika kommunizmussá bélyegzése, fegyverrel, börtönnel, könyv- és lapelkobzásokkal, bírói ítéletekkel stb. De a történelmi élősdiség elemei ma már nem igen — vagy csak részben, óvatosan részben — folyamodnak ehhez az aránylag naiv és csak ideig-óráig fenntartható eszközhöz. Ennél sokkal ravaszabbul alkalmas módokon juthatnak a parancsuralomhoz. Az első ilyen mód: az európai megújhódás jelszavaival, a népi követés harsogóbb mondataival, a hazafias és faji ideológia lobogó mondataival maguk szerveznek diktatúrákat hitvalló alakulatokat. Ezekkel az alakulatokkal aztán egyetlen problé-

mára, az egyes Államok viszonyai szerint: a zsidóságra, vagy a klérusra, vagy valami irredentára, vagy az államforma kérdésére zúdítják a Nemzet életösztoneinek, jövőt kereső érzelmeinek minden figyelmét: mint a történelmi megújulás egyetlen követelményére. Az így felkeltett szenvedéllyel sikerül is aztán a Nemzet tömegeinek jórészét beszervezni a diktatúra akaratába. Ha aztán a diktatúra megvalósult, vagy legalább is már a tömegek szervezettségében, akaratában megvan, akkor: a felkeltett történelmi szenvedély némi megetetése után a parancsuralom béklyóival könnyű a tömegeket a történelmi élősdiség egy új, okosabban szervezett kitermelésébe berendezni. Innen van az a sajátos jelenség, hogy a diktatúra-próféták legszociálistább, sőt legkommunistább frazeológiájával robbantató csoportjaiban együtt lehet látni a tőkét, nagybirtokot, klérust, zsidót, bankot evő nemzeti szocialista kannibált az osztrigát és kaviárt fogyasztó arisztokratával s a szintén rendezett kosztú kapitalistával, amint kórusban lógatják lelküket a történelmi léghuzatba az imádott népért s a már meg nem engedhető erotikával magukhoz Ölelt parasztért.

A másik mód: elárasztani az országot a legkülönböző szenvedélyt felkeltő, ádázságokat felgyújtó, ezerféle jelszavú, szimbolumú, mókájú diktatúrát követelő csoportok, alakulatok, szövetségek, ligák, táborok, pártok stb. stb. stb. százaival: hogy a lelkiismeretesen zsoldozott csoportok és proféták sokféleségebe szétsikkadjon a Nemzet szociális megújulásának akarata s a népbánya megmaradjon az eddigi részvénytársaság kitermelésében, — lehetőleg a rezszi-költség megnövekedése nélkül.

Lehet a diktatúra személyi, vagy csoportdiktatúra. Bár a személyi diktatúra is bizonyos értelemben, különösen kezdeti folyamataiban: mindig csoportdiktatúra is. A csoportdiktatúra általában immorálisabb és pusztítóbb: mert a felelősség mindig letagadható ebben a formában. A csoportdiktatúrák közt is a legerkölcstelenebb, legveszélyesebb, a

Nemzet erőit leginkább széternyeszítő: a parlamenti diktatúra. Ez a rendesen álarcos, magát meg nem nevező diktatúra abból áll, hogy egy többségi parlamenti csoport az alkotmányosság formáiban és mókáival gyakorol diktatórikus hatalmat. Ez a minden felelősségtől megszökő bastard diktatúra gyökeréig átrohasztja a nemzeti élet minden folyamatát s a nemzet legpiszkosabb, leglelkiismeretlenebb, legértéktelenebb vadzsákmányos elemeit juttatja a kitermelő érdekszövetségekbe.

De lehet a diktatúra a Nemzet egyeteme megújítási erőinek, életszükségeinek szükségszerű és időszerű kifejezője: történelmi átmenet egy szűkebb jogrendből egy a Nemzet egyetemét megszervező, joghoz, kenyérhez, fejlődéshez juttató szélesebb jogrendbe. Mert *végzetes örület elfelejteni: hogy a diktatúra, a legjobb is, csak történelmi átmenet lehet.* A diktatúrának minden célja az: hogy az új jogrend biztosítását uralma erejével, intézményei nevelésével a nemzeti munka egyetemének belső lelki mehánizmusává tegye. Amint ezt elérte, el kell tűnnie: hisz szerepkörét a Nemzet egyeteme veszi át. A mai modern idők eszközeivel és viszonyaival pedig ezt az eredményt aránylag igen rövid idő alatt el lehet érni, ha a gátló elemek kiküszöbölését a matematikai megoldás minden szentimentalizmustól mentes következetességével végzik. Amelyik diktatúra ezt a célt nem tudja elérni: történelmi csődöt jelent, mely katasztrófája az egész Nemzetnek.

Még nagyobb kockázat a diktatúra az olyan Nemzetben, melyben nemcsak a vallási felekezetek jelentenek megoszlást, de: az ország idegenvérű elemei lettek aránytalan arányban vezető elemmé s elfoglalták a politikai, gazdasági, kulturális és szociális élet stratégiai pontjait s kezükbe kerítették a lélekformálás helyeit és eszközeit: a templomi szószéket, a parlamentet, az iskolát, a sajtót, a szellemi piac irányítását. Kezükben tartva egy diktatúra megvalósításának minden eszközét, esetleg egy ro-

konvérú idegen hatalomtól támogatva: minden nemzetieskedő és szociáliskodó frázis mögött: a készülő diktatúrát hatalmuk végleges megalapításává tehetik s az államalkotó nemzetből altiszt-nemzet, proletárnáció lesz az idegen diktatúra kizsákmánylásában, melyet előbb-utóbb átjátszanak a rokonvérú idegen birodalom hatalmába. Ha a bárány bármily fascizmus, nemzeti szocializmus, horogkereszt, nyilaskereszt, kaszáskereszt, fokoskereszt, bunkókereszt, görbe kard, egyenes kard, vagy akármilyen más történelmi móka jegyében lép ideologikus közösségbe a farkassal, az eredmény mindig ugyanaz: a farkas felfal, a bárány felfalatik.

Ma igen sok országban hazafias, sőt *fajvédelmi* ténykedésnek magasztaltatik: a demokrácia gyűlölete, ócsárlása, ami nem jelent házi fejfájást a kitermelő osztályoknak. Ezekben az országokban a nagy francia Forradalom a Pandora néni saját külön szelencéjének szörnyűlködtetik, melyből minden, a legmindenebb rossz potyogált a népek történelmébe. És ha a francia Forradalom minden következményét szabadságostól, demokráciástul sikerül kigummizni a világtörténelemből: a népeknek nem lesz más napi gondja, mint válogatni, mit tűzzenek ki napi étrendjükre: hollandiai pizstrángot, borban készült homardt vagy ehető fecskéfészket.

A demokrácia körül annyi téves látás, a fogalmaknak és tényeknek oly tömeges nemismerése, félreismerése dühöng, hogy kénytelen vagyok itt — nem először, nem utoljára — részletesebb megmutatást adni.

Első tévedés: Kancsal történelmi látás: a demokráciát okvetlenül és minden esetben a diktatúra halálos ellentétének látni. Minden új történelmi rendszer, a Nemzetek minden forradalmian új életrendszere: megvalósulása, uralma kezdetén többé-kevésbé diktatórikus jellegű: hogy gyorsabban, kevesebb ellenállással idegezhesse be a Nemzet egyetemes tömegébe az új rendet jelentő ideológiát, hogy ellenállhatatlanabb erővel tehesse a lelkek

belső, ösztönös mehanizmusává az új történelmi építést. A francia Terreur (rémuralom), Robespierre és maga Napóleon: a tizenkilencedik századi polgári szabadverseny-demokráciának voltak diktatórikus korszakai, történelmi hatalmi beidegzői. Természetes, mint fennebb már láttuk: ez a diktatórikus beidegzés, mint minden diktatúra: csak ideiglenes, csak átmeneti lehet.

Második tévedés: Igen végzetes volt az a tény, hogy a kitermelő osztályok úgy a liberalizmust, mint a demokráciát: a korlátlan szabadverseny elvévé sikkasztották, ami természetesen a szabadverseny és a demokrácia megszüntetését, vagy legalább is lényeges megcsönkítését jelentette. Ez az elméletileg talán ellenmondásnak látszó tény a valóságban élt életben a tények kikerülhetetlen, mintegy természeti erejű logikájával következett be. Az életverseny rövid időn belül sokkal kevésbé volt a tényleges emberi értékek, az egészséges erők, a becsületes megbízhatóságok versenye: mint a minden eszközzel dolgozó furfang, az ügyesen álarcozott csalás, a törvényfogyatékoságok ravasz kihasználásainak és beteg ösztönöknek vadhajszájú áthengerlése mindenben az uralom, a vagyon felé. Ennek aztán szükségszerű következménye volt: a legnagyobb versenyző erők belátták, hogy önmaguk lehetőségeit pusztítják egymás pusztításával. Míg az összeállás, a szervezkedés, a hatalom közös birtoka korlátlan hatalmat biztosít szövetkezésüknek az egész életverseny fölött. Így jöttek létre a különböző gazdasági diktatúrák, melyek megszüntették, vagy megnyirbálták a verseny szabadságát s új történelmi élősdiséget, új kitermelő osztályokat ültettek a demokrácia nyakára. De az élet minden terén megvolt az elméleti szabadversenynek, liberalizmusnak és demokráciának ez nagy hazugsága. Mert az élt valóságban a verseny feltételeinek egyenlősége sem az indulásnál, sem a verseny egész menete alatt nem volt meg. Ez az elméleti demokratikus egyenlőség olyan volt, mint a magyarországi

kommunizmus fehér pénze. Talán sokaknak megadta azt a hízogő öntudatot: hogy van pénzük. Csak éppen vásárolni és megélni nem lehetett vele. Így a történelmi élődiség még gigantikusabb arányra, a Nemzet aránytalan kettétörése kitermelő és kitermelt nemzetre: még pusztítóbb ellentétre növekedett: mint a zsákmány-Állam és zsákmány-nacionalizmus első korszakában.

Harmadik tévedés: A francia Forradalom, az új kor megvalósításának sürgető feladataiban, liberalizmusával, szabadságaival, demokráciájával az új kor katonájává igyekezett felszabadítani minden egyéni erőt. Ebben a korban tehát még nem lehetett tisztán látni a fejleményeket és nem lehetett intézményesen biztosítani az egyes szabadságokat. Nem volt időszerű még arra gondolni: hogy a liberalizmus elengedhetetlen része: a liberális lehetőségek egyetemes védelme, a demokráciának és a demokratikus szabadságoknak pedig: a demokratikus viszonyok és szabadságok intézményes biztosítása, így aztán minden demokratikus szabadság az önmagával halálos ellentétű, a saját magát megölő zsarnokságokká fejlődhetett. A gazdasági szabadverseny gazdasági diktatúrákká. A sajtószabadság, mely a lelkiismereti szabadság intézményes kifejezője volt: a sajtó minden lelkiismereti szabadságot eltipró zsarnokságává. A szellemi, a kulturális szabadverseny: az üzletnek a termő szabadságot végzetesen megnyirbáló mindenhatóságára és szellemi trösztök charlatán vagy torz diktatúráira. A politikai egyenlőség: a népképviselőt szavazat-szalmaszálon kifűjt szappanbuboréka: kitermelő érdekcsoportok, pénzzel és erőszakkal szerzett parlamenti többségek korlátlan uralmára. És végül: a modern diktatúrák és a diktatúra-ragály megteremtésére.

Negyedik tévedés: És éppen itt következett be a világtörténelem legnagyobb, legriszkosabb, legpusztítóbb hatása. A kitermelő elemek ügyeskedése azt a torz látást tette a szemek mechanizmusává: hogy a nép demokratikus részvétele a történelmi

építésben, önsorsa irányításában: a képviselőválasztás tényében, a szavazati jogban lesz tényvé. A történelmi kirakatban mutatós kakasviadal dühöngtetik a jobb- és baloldal, az általános és a korlátolt, a nyílt és a titkos, a közvetlen és a közvetett stb. szavazati jog harcosai közt. Ez a napjainkig elhúzódó véres gúnyú móka mind a két tábor sarlatánjaival: a népbánya további üzemét igyekszik biztosítani e történelmi Kalifornia aranyásói számára. Mert jobb- és baloldal, ilyen és olyan szavazati jog nem két ellentétes tábor, hanem: az egyetlen történelmi élősdiség, az egyetlen zsákmány-párt kétarcú kóklerkedése, hogy az Államot tovább is megtartsák a Nemzet nagy tömegét kitermelő gépnek. A szavazati jog nem jelent belső felkészülést a nemzeti munka tömegeinél: életérdekeik megszervezésére, védelmére, életakarataik érvényesítésére a történelmi, az állami életben: nem jelent demokráciát. A nemzeti munka tömegeinek részéről a szavazati jog, a szavazás, a képviselőválasztás nem jelent egyebet: mint intézményessé gépiesített felajánkozást a kitermeltetésre a történelmi élősdiség számára: Mert a demokrácia lényege: Olyan egyetemes történelmi életrendszer; mely az élet minden terén: a politikai, gazdasági, szociális, kulturális élet minden intézményével, mindenpernyi minden tényével: önmaga sorsa irányítására neveli, képesíti, jogosítja a nemzeti munka egyetemes tömegét és így: a Nemzet egyetemét Állammá, az ország egész testét parlamentté fejleszti.

Ötödik tévedés: Nem lát tehát a mai történelmi válság folyamatainak mély indulásaiba az, — s ilyenek különösen a diktatúra bigottjai közt vannak — aki a mai történelmi vajúdasban a francia Forradalom csődjéről, a demokrácia végéről beszél. *A demokrácia az embertörténet, a történelmi közösségek természetes belső gravitációja s amíg lesz emberi együttélés, lesz demokrácia.* Ellenkezőleg: a mai válság mélyén a francia Forradalom egy új, teljesebb érvényesülése, a demokrácia megújhodása, új,

teljesebb értelemre valósuló formája vajúdik gátjainak, meghamisításainak, elsikkasztási lehetőségeinek megsemmisítésével. *És a mai történelmi kísérletek, kommunizmus, fascizmus, nemzeti szocializmus, — talán tudattalanul és akaratlanul is — átmeneti feszengések a demokrácia megújhodott formája: az intézményesen biztosított szabadságokban megvalósuló, a nemzeti munka egyetemét Allammá nevelő demokrácia felé.*

Az eddigiekből természetesen folyik: hogy a holnap nacionalizmusa, a történelmi dualizmus: egyaránt elveti a demokrácia eddigi formájának, a zsákmány-demokráciának és a diktatúrának elvét. Az elsőt elveti azért, mert: azonosítva a demokráciát egy meghamisított népképviselő tényével: átmentette, sőt hatalmasabb arányokra növelte a történelmi élősdiséget s a kezdő demokrácia szabadságait elnyomó, kizsákmányló zsarnokságokba, diktatúrákba engedte átfejlődni. Mert a nyugati demokráciák, mikor kissé elöregedett zsargonjuk szemrehányásait dobálgatják a modern diktatúrákra, elfelejtik: *hogy ezek a politikai diktatúrák éppen úgy az ők elvéniült demokráciájának logikus termései, mint a gazdasági diktatúrák, a trösztök, kártelek stb.* Csak felületes elme találhatja ellenmondásnak azt a tételemet, hogy: *ezek a diktatúrák a meghamisított demokrácia meghamisított liberalizmusának édes gyermekei, törvényes örökösei.*

De a holnap nacionalizmusa elveti a diktatúra elvét is. Hiszen a diktatúra — semmilyen diktatúra — nem lehet öncél, nem lehet állandó életforma, maradandóan termő történelmi egyensúly, hanem: csak *átmeneti eszköz egy új történelmi életrendszer, egy új jogrend beidegzésére.* Még pedig: olyan eszköz a Nemzet megújhodására, egy új kor megteremtésére: amilyen eszköz a házárdjáték a megvagyonosodásra. Megvan az a végtelen nagy veszélye, hogy a mai kifejlett, mindenkitől elsajátítható szervezési tehnikával: tehetség, tudás és morál szempontjából a legértéktelebb, leghitványabb

kalandorok: a Nemzet szemete, vagy idegen hatalom ügynökei másznak az ország, a Nemzet tetejébe s a történelmi közösséget odadobott gyepelével korbácsolják a megsemmisülés felé. De legmélyebb, mintegy szervi hibája, hogy sietségében — a diktatúra mindig siet — nem ér rá, hogy életrendszerének, történelmi berendezésének mindennapi megvalósítását a lelkek ösztönös megnyilatkozásává, belső, természetes mehánizmusává tegye. Így a megvalósítás inkább külső kényszerekre, egyetemes megfélemlítésre s egy történelmi láz állandó dopingos fokozására támaszkodik. Ennek aztán természetes következménye: ha a diktatúra máról holnapra külső vagy belső okokból megbukik s külső kényszerek, félemlítés és doping megszűnnek: a Nemzet ellentétes értelmű mozaikokra törik, szabad zsákmányául mindenféle történelmi szenvedélynek, kalandor kísérletnek, vagy idegen furfangnak.

A holnap nacionalizmusának minden tényét meghatározó alaplátása az: *hogy a Nemzet, az Állam legerősebb, legmesszibb időre ható biztosítéka az, ha történelmi életrendszerének megvalósítása: az egyén életösztönös, belső mehánizmusának mindennapi ténye. Belső, lelki mehánizmusának, mely legmélyebb életérdekeinek parancsaira íejlődött ki. A holnap nacionalizmusa és az általa megvalósuló Állam: ahelyett, hogy elnyomná, magába semmisítené az egyént: minden külső hatójával, törvényeivel, intézményeivel, ideológiájával odatörekszik: hogy az egyént, meghagyva ősz adottságai, természetlehetőségei teljes gazdagságában és lehető legnagyobb szabadságában, arra nevelje: hogy a közösség életrendszere, a Nemzet legmélyebb életérdekei: mint egyéni életének biztosító életérdekei legyenek lelki mehánizmusának meghatározó indítói. Hogy életösztöneinek megérzése, logikai belátása, minden érzelmi velejárója és legmélyebb életakarata: egyaránt saját élettermése legfőbb biztosítékának, énje legszélesebb megélési lehetőségének mondják a Nemzethez való tartozást, a Nemzet*

életérdekeit és történelmi életrendszerét. Ha az Állam, a Nemzet: az egyén életösztoneiben, legmélyebb életakaratóban, legszélesebb horizontú értelmi belátásában van.

Ezért ez a nacionalizmus egész történelmi rendszerében, egész életberendezésében odatörekszik: hogy a termő egyén két legfőbb veszélyét: bármily történelmi élősdiség kifejlődését megakadályozza és minden zsákmány-lehetőséget megszüntessen. Politikai rendszerének minden mozzanatában ezt a két főcélrt tartja szem előtt. Ez a nacionalizmus halálisan megveti a „népképvisélet“ ilyen vagy olyan szavazati jogú, ilyen vagy olyan rendszerű, ennyi vagy annyi évenként megisméltődő irtóztos játékát. Ezt a gyilkos tréfájú ferblit, melyet közéletbe szabadult könyörtelen kalandorok játszanak s melyben a betét: a nép, a kockázat: a nép, a nyereség: a nép, a veszteség: a nép. A nép minden verejtékével, vérével, sorsával, csókja gyümölcseivel. Ezt a legnagyobb történelmi csalást, mellyel elsikkasztották a demokráciából a demokráciát, a szabadságból a szabadságot s a nagy Forradalom minden felszabadító akaratát, mellyel a népet a történelem közvetlen építőjévé akarta képesíteni. A holnap nacionalizmusa nem látja a nép részvételt a történelmi életben, sorsa igazgatásában: abban a tényben: hogy három, négy, öt vagy akárhány évenként egyszer alkohollal, hazugságokkal, lelki robbantásokkal s a húsevő és ragadozó ember minden vad és aljas erőszakával vagy furfangjával rángatják a tömegek lelkét egyik vagy másik képviselőjelölt urnája felé. Nem lát tényleges népi részvételt abban a politikai szervezettségekben sem, melyeket a politikai pártok jelentenek. Végül: *nem lát népképviséletet a népképviselőben. Mert sem a néhanapján történő képviselőválasztás, sem a politikai pártok: 1. nem jelentenek állandó történelmi nevelést a nemzeti munka egyetemes tömege számára: érdekei meglátására, ez érdekek egészséges beszerzésére a közösség: a Nemzet érdekeibe, életfeladatainak felis-*

merésére és mind fokozottabb intézésére, hogy önsorsa mind szervezesebben a saját kezében legyen. 2. Semmilyen biztosítékot nem jelent, hogy a választott képviselők tényleg az ő képét viselik, az ő érdekeinek kifejezői, mindennel és mindenkivel szemben hű harcosai. Ezért a holnap nacionalizmusa olyan politikai rendszert akar, mely nemcsak népképviselet, de: sokkal inkább: a nemzeti munka egyetemének mind fokozottabb, mindennapi részvétele önsorsa irányításában, a közösség életépítésében: a történelmi életben, az államszervezésben. És egyszersmind: rendszere minden tényében a nemzeti munka tömegeinek mindenpercnyi ránevelését, ráképesítését jelenti erre a közvetlen részvételre.

Az új nacionalizmus tehát nem lát sem népképviseletet, sem demokráciát, sem biztosítékot a történelmi élősdiség ellen abban: hogy egy bizonyos számú, a jelentkező voks-vadászokból véletlenszerűen összeválasztott társaság, ilyen vagy olyan párt-mókákra tagozva valamely fővárosban székelve legfőbb intézője lesz a Nemzet sorsának, a történelmi életnek. Emberek, akiknek legtöbbször semmi szerves kapcsolatuk nincs azzal a tömeggel, melyet képviselnek. Kik semmit, vagy igen keveset tudnak annak a vidéknek meghatározó tényezőiről, mely ide küldte őket. Akik mélyebb vonásait, szervezeti szükségait, végére elemezhetetlen élet-összetételét nem ismerik annak az arcnak, melynek viselését elvállalták. Végül: emberek: kiket a közösség problémáinak felismerésére, a megoldások meglátására, a Nemzet sorsának intézésére igen gyakran, legigenebbül gyakran: semmi sem képesít. A moráliákról nem beszélék, mert Kálmán király megtiltotta.**

* Az új, az intézményesen biztosított demokrácia politikai rendszeréről lásd: *Népképviselet és: A választójog retortója* c. tanulmányaimat, ősszel megjelenő politikai kátémában e problémát részletesen tárgyalom.

** Állandóan hangsúlyozom, hogy tanulmányom, az utolsó fejezetet kivéve: semmi vonatkozásban nem kíván lenni Magyarországgal és a magyar viszonyokkal s a problémákat általános történelmi jelenségeikben vizsgálja.

A holnap nacionalizmusának politikai rendszere tehát a következő alapelveken fog felépülni:

1. Az ország sorsa intézését, a történelmi élet szervezését: az államélet feladatait a nemzeti munka egyeteme, vagyis: az egész nemzet végzi különböző tagozatokban. E tagozatnak legszélesebb formáit a községi-városi tagozatokat a különböző munkakörök összes tagjainak szervezetei jelentik. A kerületi parlamentek az összes községi-városi munkakörök képviselőiből állanak. Ezek képviselői alkotják a központi parlamentet a Nemzet közeiismert szellemi értékeinek országos listával választott bizonyos számával. Így az egyetemes politikai rendszernek csak alaptagozata tisztán érdekeltségi alakulat, a többi tagozatokban a vidéki és országos problémák összessége ad egyetemes politikai nevelést az egyes tagoknak.

2. *A nemzeti munka egyetemes tömegének részvétele az államéletben, az ország sorsa intézésében, a történelmi életben nem bizonyos számú évben egyszer, ad hoc történő teljesítmény és nemcsak egy szavazatban megvalósuló cselekvés, hanem: állandó mindennapi tény s a nemzeti élet állandó mindennapi tényleges intézése.* Az alaptagozatok s ezeknek országos egysége saját munkaérdekeltségi ügyeiket: egészségi, gazdasági, politikai, szociális, kulturális érdekeiket szervezik, védik. A választókerületi parlamentek, meghatározott viszonyban a központi minisztériumokkal a kerület egészségi, gazdasági, politikai, szociális, kulturális életét vigyázzák: ellenőriznek, kezdeményeznek; szerveznek és védenek. Az országos parlament mind e tényezők egyetemes életműhelye.

3. A kerületi parlamentek állandó, kötelező utasítással irányítják képviselőiket. Bizonyos esetekben e képviselőket visszahívhatják és másokat állíthatnak helyébe. Az egyes képviselőknek van egyéni kezdeményezési joga, de csak kerületi parlamentjük megkérdezésével.

4. A szavazás a politikai rendszer minden fókán: általános és titkos.

5. A kormány tagjai tényeikért vagyoniilag és büntetőjogilag felelősek.

Ennek a politikai rendszernek gazdasági megvalósulása:

6. Minden politikai alaptagozat egyszersmind egy gazdasági szövetkezet tagjai összes gazdasági érdekeinek megszervezésére, védelmére. Az azonos munkakörű tagozatok kerületi szövetkezetbe s ezek egy országos szervezetbe tartoznak. Az összes országos szervezetek egyetlen egyetememes, összeműködő gazdasági szervezetben intézik az Állam., a Nemzet egész gazdasági életét.

Ez a politikai és gazdasági rendszer az élet minden tényében a nemzeti munka egyetemének állandó, mindennapi ránevelése lesz: saját érdekei és a közösség érdekeinek megismerésére, ezeknek egészséges összeegyeztetésére, a problémák meglátására és megoldásának keresésére, a nemzeti szolidaritás, öntudat és történelmi hivatás kifejlődésére: önsorsa irányítására s a közösség állandó építésére. Azután: ez a politikai rendszer a politikai, a gazdasági életben, az élet minden terén lehetetlenné teszi bármily történelmi elődsiség kifejlődését és megszüntet minden szabadzsákmány lehetőséget. Az eddigi véletlenes, a kitermelő osztályoktól irányítható, természetellenes és szervetlen álnépképviselet helyét egy szerves, az élet minden alapérdekeitől parancsolt népképviseletet és az egész Nemzet tényleges részvételét jelenti az Állam-élet, a történelmi élet építésében. Folytonos haladás a nagy történelmi cél felé: hogy az Állam és Nemzet, Nemzet és társadalom: egyetlen és ugyanazon roppant történelmi műhelyt jelentsenek.

Ez a rendszer egyszersmind állandó legnagyobb biztosítéka a demokráciának s a demokratikus szabadságoknak, melyeknek mindenike egészséges egybeszervezése az egyén és a közösség érdekei-

nek. E mellett a rendszer s az általa teremtett élet mellett új embertípus, új jogrend, a törvények új rendszere termelődnek meg. Ez az új jogrend és ezek a törvények intézményes biztosítékai lesznek minden szabadságnak, az egész demokráciának és állandó továbbfejlődésének.

6. A holnap nacionalizmusa és a történelmi Egyházak.

A holnap nacionalizmusa, a történelmi dualizmus egyenlő undorodással és elítéléssel van távol a régi zsákmány-nacionalizmusok akaratától: hogy az egyházakat és a vallást az elődiség lelki kényszerévé, egy történelmi és gazdasági kizsákmányolás legfőbb kerítőjévé tegyék. És a tizen-nyolcadik századtól megindított úgynevezett „*felvilágosodástól*“, mely az Egyházakban és a vallásban az emberkihasználás ravasz, mesterkéltné meg-szervezését látta.

A holnap nacionalizmusának nagy idői szolidaritása nem engedi elpazarolni a múlt semmilyen emberi értékét, szétrombolni semmilyen még termő szervezettségét. Ez a nacionalizmus az Egyházakban és hitekben lelkek roppant szervezettségeit látja, melyek még százazreknek és millióknak jelenthetnek: testi-lelki higiéniát, az egyén önmeg-építésének mély indítóit, természetnek vidám egészségét, fegyelmezett és felelősséget, kötelességet el-vállaló viszonyt a közösséggel. Az új nacionalizmus az Egyházakat az Államtól és politikai élettől gondosan elkülönített, az Állam meghatározott ellenőr-zése mellett autonóm szervezettségeknek akarja, melyekkel szemben egyetlen áthághatatlan köve-telése van: hogy semmikép, senkiben és semmiben, sehol se bántsák azt a minden egyes egyén lelké-ből egybeszervezett acélegységet, mely a Nemzetet, a Nemzet állandó megépítését jelenti.

7. *A holnap nacionalizmusa és a kisebbségek.*

A holnap nacionalizmusa elismeri ugyan: hogy a kisebbségi kérdést minden Állam, minden Nemzet a maga sajátos viszonyainak, arányainak, problémáinak szerves parancsai szerint kényszerül elintézni. És ez a nacionalizmus a maga egységes történelmi látásában és alkotó egészségében elfelejti, hogy volt Wilson és voltak Wilson nyomába bomló, Bábelek megteremtésére, Nemzet- és Állam-robbantásokra készült anarhikus, örült kisebbségi galagolyások. Az inkább *történelmi dualizmus* nevet érdemlő új nacionalizmus ezt a kérdést is a maga termékeny egységet teremtő nagy alapelve: az egyéni és közösségi elv szerint kívánja megoldani. A Nemzet, az Állam mindenekelőtt lelki egység: négy elalkudhatatlan, az életet vagy halált megszabó követeléssel. *1. A nemzeti munka minden egyes egyedének benne kell lennie a közösség minden tényében uralkodó nemzeti nyelv egységében. 2. A Nemzet minden egyes egyedének benne kell lennie a nemzeti kultúra egységében. 3. A Nemzet minden egyes tagja a Nemzet életérdekeinek, szerves történelmi céljainak, különarcú történelmi műhelyének egységében termi meg életét. 4. Nincs magánföldbirtok, csak örökbérlet. Az ország egész teste elidegeníthetetlen egészében a közösségé: a Nemzeté.* Azután: az egyéni elv alapján: a Nemzet bármely tagja olyan nyelvet használhat egyéni élete viszonyaiban s olyan kultúrában részesítheti magát, amint ehhez bármily indítású hajlamot érez.

8. *A holnap nacionalizmusa és a többi Nemzetek.*

Amint az új nacionalizmus a Nemzet belső életében, az egyénben és a közösségben egyetlen élő valóság két arcát látja s a két tényező érdekeinek azonosságát az emberi termés szabadsága-

ban s az egyén lelki mehanizmusának történelmi meghatározásában igyekszik biztosítani: úgy hitet vall az emberiség termő egysége mellett s a Nemzeteket a minden alapmeghatározottságában egységes, egyetlen emberiség egy-egy sajátosan kifejező arcának tartja. Ezek a nemzeti, faji különbségek évezredek felgyűlt humánumát jelentik, az egyéni termés leggazdagabb termőtalaját. Bármelyik ilyen időtlen ős arc elpusztulása pótolhatatlan vesztesége az emberiségnek.

Az új nacionalizmus úgy látja, hogy a nemzetek közti háborúknak legfőbb oka a történelmi élősdiség sajátos nacionalizmusában volt, mely a Nemzetet kitermelő és kitermelt Nemzetre osztotta. A kitermelő elemek örökös zsákmánykeresésre idegzettségükben könnyen kockáztattak meg véres kísérleteket a kitermelt tömegekkel, melyek nacionalizmusukban, Nemzet- és Állam-elgondolásukban mindig csak eszköz lehettek, sohasem cél. Ebben a tekintetben a modern részvénytársaság-államok, az Állam-üzlet irtózatossága szerint, még mérhetlenebb mértékben voltak könyörtelenek, mint a zsákmány-nacionálizmus régibb államai.

Az új nacionalizmus demokráciájában a mindenki a nemzet, a mindenki az Állam, a mindenki a történelmi cél: a nemzeti munka mindenkije, a termő emberfa. *Ennek a nacionalizmusnak lényege, egész történelmi építésének belső törvénye, sajátos céljainak természetes kényszere a háború nemakarása.* Azért szervezi minden pillanatban kész ható tényezővé a Nemzet összes anyagi és szellemi erőit, hogy a háborúnak ez a nemakarása tényleges ható legyen a nemzetközi életben. Hiszen az új demokrácia gazdasági életének egyetemes szövetségi formája is lényegesen csökkenti fogja a háborús alkalmakat és a háborús lelki alkat kifejlődését. Minden egyes Állam belső történelmi élősdiségének megszüntetése: az első döntő lépés, a

nemzetek megszervezésére egy békés együttműködésbe.

Az új nacionalizmus a sajátos nemzeti egyéniségben nemcsak az egyéni termés leggazdagabb forrását s az emberi kultúra minden egyént meg-növesztő végtelenségét látja: hanem a nemzetek egymáshoz közeledésének, érdekeik békés egybe-rendezésének legfőbb biztosítékát, szemben az úgynevezett internacionalista elméletekkel. Az uniformizáló internacionalizmus nemcsak az emberi termés leggazdagabb erőitől, a múlt, közös-ség és milieu roppant hozadékától heréli meg az egyént, hanem: megöli benne azt a szerves, mint-egy saját életösztoneiből fakadó ezerszemű aggó-dást a nemzeti munka tömegeiért, mindig gazda-gabb, sajátosabb színű emberi termésükért: mely a leghatalmasabb biztosíték a háború ellen. A leg-ösibb, legmélyebb természeti, leggazdagabb meg-tartó ösztöneitől nemzetközivé herélt és uniformi-zált emberiségben az érdekek életversenye sívárab-ban könyörtelenebb volna, mint bármikor. Hiszen a legmélyebb hajtó erő a nemzetekben a békés együttműködés megszervezésére éppen az a cél lesz: hogy sajátos egyéni fejlődésüket a többi nem-zetek érdekeinek keretében biztosítsák s ezt az egyéniséget békés történelmi életben minél gazda-gabb termésre hozzák.

És éppen: mert az új nacionalizmus a nem-zetek értékét a nemzeti egyéniségben és nem a számbeli vagy hatalmi tényben látja: oda fog hatni a nemzetközi téren, hogy a *nagyhatalom* mindenképen bántó, zsákmány-nacionálizmus szagú, képtelen fogalma minden következményé-vel megszűnjék. Ugyancsak az egyéni termés gaz-dagságának, szabadságának védelmét fogja jelen-teni az az állandó történelmi akarata: *hogy a kisebb nemzeteket egy hatalmas védő és egymás egyéni fejlődését biztosító összeállásban szervezze a jövő minden eshetőségével szemben.* De ez az

összéállítás sohasem fog kulturális bábéit, lelki egyformásítást, egyénherélést jelenteni: hanein éppen: a nyelv, sajátos kultúra és külön történelmi műhely egységében megnyilatkozó nemzeti egyéniség szabadabb, dúsabb termésének biztosítását.

Az új nacionalizmus demokráciái természet-szerűen igyekezni fognak a nemzetek érdekeinek egységbe rendezésére és az esetleges ellentétek megoldására egy hatalmas, szankcionáló erővel bíró nemzetközi szövet teremteni. Akár a mai kissé nagyon érdekcsoport jellegű genfi intézményt fogják a minden szempontból teljesen egyenlő összes nemzetek kifejezőjévé és képvisletévé fejleszteni, akár: új elvek és régi tapasztalatok alapján egy új, minden nemzetet beszerző intézményt fognak teremteni.

9. Az emberfa sorsa.

Mert ezeknek az intézményesen biztosított, a nemzeti munka egyetemes tömegét Állammá nevelő demokráciáknak természetes imperializmusa: a mindig kedvezőbb viszonyok, szabadabb mozgási lehetőségek közt alkotó, cselekvő erők mind nagyobb működési teret kívánó életszomja első-sorban és mindenkifölött: befelé, saját Nemzetük belső életére fog irányulni. Építeni az embert, mindig emberebbé, több lélekké: mind szélesebb szellemi látókörre, mélyebb, ösztönösebb belátássá, mind több szolidaritást jelentő morállá s történelmi közösségének mind teljesebb kifejezőjévé! Minden emberfát összes lehetőségei teljes termésére hozni a politikai, gazdasági, szociális és kulturális élet minden hatójával! Mindig minél több termő csira, minél több emberérték életszervezésére, fejlesztésére, védelmére tágitani, biztosítani a Nemzet életrendszerét: ez a végtelen tér, a folytonos diadalú életharc, melyben meg fog épülni az új demokráciák természetes, szerves imperializmusa.

De ennek a folytonosan nagyobb megvalósításokra hullámzó életerőnek lesz egy kifelé sugárzó életakarata is. Egy kifelé irányuló imperializmusa, melynek éppen a béke az organikus feltétele. Az új nacionalizmusban megújhodott nemzetek mindenike igyekezni fog mind több színű, mind gazdagabb hangú kulturális alkotásaiban mindjobban megteljesedő egyéni arcát, lelke életmegvalósulása ősi titkait, sírása és öröme sajátos szépségeit, életakarata szerves jogosultságát bevinni a többi nemzetek életébe, hogy az ő egyéniségében megélt világ is ott formáljon az emberiség életépítésében, hogy életakarata ösztönös, szerves igenlést találjon a több emberséget, több igazságot, több szépséget akaró lelkekben.

10. *Az új nacionalizmus és a magyarság.*

Ez az új nacionalizmus: a magyarság egyetlen útja az élet felé. A magyarságnak éppen az a mai nagy történelmi életigazolása: hogy számára szerves kényszer, mintegy egyéniségének egyetlen életösztönös mozdulata: ez az új demokráciában megvalósuló új nacionalizmus. Ez az életet és halált megválasztó belső kényszer nagy történelmi hivatást és felemeltetést jelent a magyarságnak a nemzetek közt.

1. A külső és belső viszonylatban kitermelt magyarságnak, Európa nagy balekjének ez az új nacionalizmus és új demokrácia az egyetlen út: saját termése gyümölcseihez jutni.

2. A nagyrészt idegenekben megvalósuló történelmi élősdiség kitermelésében senyedő magyarságnak ez az egyetlen életforma adja vissza önsorsa irányítását, ez teszi lehetővé új honfoglalását.

3. Az idegen életérdekek és életformák kényszerében természetes szolidaritásától elmaszlagolt, saját életérdekeinek, szerves céljainak meglátásé-

tói elgátolt magyarság csak ebben az életrendszerben kapja meg azt a történelmi nevelést, mely ezeket a hiányzó lelki elemeket megadja neki s új saját életakarató történelmi építésre képesíti.

4. A magyarság a nemzeti munka kitermelt rétegeiben van. Ezeket az életfolyamatainkban elgátolt rétegeket viszi be az új életforma egy végtelen fejlődés lehetőségébe.

5. Az új demokrácia az idegen élősdiségek el-távolításával lehetővé teszi: hogy a magyarság történelmi műhelye egységében, az élet minden terén, egész történelmi építésében, kultúrája minden alkotásában: mind gazdagabb erővel, több vonással teljesítse meg ősi arcát.

6. Az a kis Nemzet, mely egy nagy hódító akarató nemzettel fog össze s imperializmusának eszközévé teszi magát: a maga kikerülhetetlen halálán dolgozik. Háború-vesztés esetén Trianonokkal fizet, győzelem esetén a vérével felülkerült „szövetséges“ Nagy hatalom nyeli el. Az új demokrácia látása szerint a kis Nemzetek bizossítéka a kis Nemzetekben van. A magyarság a történelmi barázda élére kerülhet, ha történelmi hivatásul vállalja a keleteurópai és balkáni nemzetek védő összefogásba szervezését s e fiatal nemzeteknek az új demokrácia s egy új: parasztból megújhodott kultúra hitvallását hirdeti.

Az éjféli lihegő összebújások, a kloáka-romántika gyilkos csordákba hívó prófétái, az idegen hatalom nemzet-gyilkolásra bérelt ügynökei, a grófokkal mutyizó „szociális“ megváltók, az uralkodó érdekcsoportok honfivá kozmetikáit civil csendőrei s a magyar középosztály lelki heréitjei utópiának, képzelgésnek, lehetetlennek mondják az itt legnagyobb vonásaiban megrajzolt fejlődést. De a szomorúak és megalázottak, a kitermelték és megraboltak, az elgátoltak és kitagadottak: a jogos emberi elégületlenség mérhetetlen zilált hadserege, az egész tragikus kitermelt magyarság

a mai helyzetet látja halálosan lehetetlennek s egy őrültté betegült képzelet vad víziójának. És minden felszakított sebükkel, minden szenvedésükkel és minden gyermekük szemével látják: hogy az általam mutatott út az egyetlen reálpolitika, az egyetlen út az élet felé, a magyarság megmaradásának, megújulásának, új honfoglalásának egyetlen biztosítéka. Ami pedig a lehetetlenséget illeti: semmi sem lehetetlen, ami az ész elkerülhetetlen látásában a hozzánk tartozók szeretetében s az akarat elszántságában van. A mai történelmi napok pedig máról-hompra ilyen *lehetetlenségeket* építenek a jövő uralkodó, alkotó valóságaivá.

Városmajor, 1938. februárius 15-én.

A MAGYAR MINISZTERELNÖKHÖZ.

Miniszterelnök Úr!

Meg kell-e okolnia egy magyar embernek: ha kétségeivel, a benne megnyilatkozó magyar élet-ösztön jogos felriadásaival, a magyar sebekből lelkébe gyűlt panaszokkal a magyar sors legfőbb irányítójához fordul? Kihez fordulna a magyar szorongás, a védekezésre felmozduló magyar életakarat, a magyar jövő megépítésére buzgó magyar erő máshoz, mint a magyar életépítés legfőbb közművéséhez, ahhoz, aki lelkiismeretével, egész emberi és férfi becsületével, egész életével elsősorban felelős minden magyar sorsáért, minden magyar kenyeréért, a magyar föld minden rögéért s az édes magyar nyelv elhazudhatatlan uralmi jogáért Magyarország minden röge fölött?

Az, aki a következő sorokban száz és száz-ezer magyar döbbenetét, nehéz történelmi ítéletet jelentő panaszait, lemaszlagolható életakaratát mondja ön elé: minden viszonylatában látja azt a végtelenül nehéz és végzetes felelősségeket parancsoló helyzetet, melyben önnek történelmi feladatait végeznie kell. És a tényeket sohasem abból a lírai hangulatból ítéli meg, melyeket felvernek a lelkekben, hanem: minden egyes tényt az egyetemes magyar horizont meghatározottságában mérlegel. És teljesen mentes minden elképzelhető ellenzéki megszállottságától, melyet a szellemi függés legostobább, a szellemi szegény-

ség legszánalmasabb formájának tart. És még egy nagy érvet mondhat szavainak alátámasztására. Huszonöt éve foglalkozik — az elhivatás organikus hitével, a megtéveszthetetlen életakarát egységbe látásával — a magyarság élet-halál kérdéseivel. És soha egyetlen látását sem kellett mássá igazítania, egyetlen tanítását sem kellett visszavonnia. Mindennap, minden változás, minden esemény: végzetesen igazolta látásainak mélyreható helyességét, tanításainak életet és halált megváltó mutatásait.

Egyenlő undorodással távol minden párttól, érdekszövetségtől, cinkos összefogástól és minden világnézeti lebűjtől: én is a rendben és az összefogásban látom a magyar jövőért folytatott küzdelem biztosítékát. *De rendben: mely nem a gyávaság, a lemondás, a deietizmus életösztönöket gyilkoló, lelkiismereteket elfojtó rendje, hanem: a céljait tudó heroikus elszántság ösztönös mozdulata s minden magyar életösztön életre, munkára, védelemre hívó egységbe szervezése. Rendben, mely nem a magyar öntudat, magyar szolidaritási érzés, a magyar életakarát lemaszlagolása, hanem: a magyar öntudat, a magyar védő ösztönök, a magyar életakarát természetes életformája, szerves akarat önálló független történelmi műhelyének, földjének védelmére, jövőjének megépítésére. De összefogásban, mely nem a magyar életérdekek állandó gyáva „kikapcsolása“, nem a magyar nyelv jogainak bűnös elárulása, nem a magyar föld biztonságának lelkiismeretlen elhanyagolása: hanem éppen ezeknek az érdekeknek, ezeknek a jogoknak egyetemes, roppant szervezete s a magyar föld minden egyéb szempontot elvető, végleges megépítése az örök magyarság: a magyar parasztság életévé, összefogásban: mely nem idegen étvágyak, idegen életakaratok állandó hódítását jelenti s a magyarság fokozatos kiszorítását életből, földből, vagyomból, a jövő minden lehetőségéből Hanem: a magyarság új honfoglal-*

lását: az élet és jog új rendszerét, mely a magyar földet, a magyarság vérét és munkáját saját életének, saját jövőjének gazdag forrásaivá teszi, összefogásban, mely a magyar sors irányítását, a magyar élet stratégiai pontjait nem árulja oda idegen vér, idegen lélek, idegen érdek és életakarat ügyeseinek: hanem a magyar sorsirányítás minden gyeplőjét, a magyar élet minden őrhelyét: a temetőkön, századokon és lelkeken átfakadó magyarság legmélyebb kifejezőinek gondjaira bízta. Ó, Elnök Úr, én a magyarság sorsát nem a börtön és tébolyda szököttjeivel, az emberkloákák történelemben tört ordasaival, nem az analfabéták szenvedélyeivel, nem márkákra gerjedt politikai és sajtó-gengszterekkel, nem idegen mozdítása titkos összeállások cinkos tényével, nem a beámtertség minden engedelmességre gerinctelenül riadt Vazuljaival és nem is az antiszemita álarccal magyarkodó történelmi orgyilkosokkal akarom biztosítani, megépíteni. Hanem: a szellem, a gondolat, a tudás erejével, egy egységes gondolatrendszer roppant szervezésével. A magyarság tehetségben, tudásban, morálban kiötlő legjobbjaival. Azok a mondatok, melyeket én itt az elért napok irtózatosan meztelenítő őszinteségében az ön lelkiismerete elé viszek: száz és százezer magyar döbbenetét, szorongását, eltaposhatatlan életakaratát fogják önnek megmondani, önnek hatalmában van soraimra rendőrrel, ügyésszel, vizsgálóbíróval, elkobzással, törvényszéki, táblai, kúriai bíróval, börtönnel felelni. És módjában áll egy közömbös vállvonás megvetésével elintézni a dolgot: — Hiszen ez csak egy magyar, mit számít a magyar Magyarországon. — Amit én írok: az én felelősségem. Amit ön tesz: az ön felelőssége. Én a nehézléptű napok ítéletes sürgetésében a magyarság áhítatos hitével, a kötelesség végső elszántságával járom meg felelősségem teljes útját.

1.

Öntudatot, öntudatot, öntudatot a magyarságnak, Elnök Úr! öntudatot mindenekelőtt! Ez ma égetőbb szükség a kenyérnél, hiszen ez a magyar kenyér feltétele. Ez ma sürgősebb feltétel a levegőnél: hiszen ez a magyar tüdő egészsége, az egész magyar szervezet alapszüksége. Ez az öntudat lesz az egyetlen alkotó rend, az egyetlen védő összefogás, mely biztonságot és jövőt jelent a magyarság számára. Az egyetlen lehetséges termő egység: a magyar öntudat.

Ehelyett húsz esztendő óta, mind szélesebb mederben, mind sokasultabb szereposztással, irtózatossal tervszerűséggel orgyilkos maszlagolások folytattnak a magyar életöszton teljes megölésére, a még meglevő magyar szolidaritás szétoldására, a magyar halál minél akadálytalanabb megvalósítására. Iskolai, főiskolai katedrákon és sajtóban, szörnyen hazafias és jobboldali alakulatok éjjeli lebújaiban és honfísiságos pártokban: a magyar lélek minden fülénél folyik a lelketlen mérgezés: hogy a magyar quantité negligeeable kicsiny nép, önmagában semmi lehetősége és értelme nem lehet, csak a csodálatosan mindenható német imperializmus eszközeként juthat némi életféléhez. Mondják ezt akkor: mikor Írország, Finnország, Szerbia, Csehország nagyszerű példái a modern történelem megdönthetetlen dogmái gyanánt hirdetik: hogy minden népnek saját kezében, saját lelke bátorságában, saját szolidaritása erejében van lefektetve sorsa s bármily kicsiny legyen: elszánt heroizmusának makacs állandósága kivívja azt az önálló történelmi műhelyet, melyben szabadon megépítheti egyéniségét, életét. Hirdeti: hogy *az a nép, mely nehéz időkben a szenvedés és a gyáva lemondás közt meri elvállalni a szenvedést: előbb-utóbb felszabadul a lemondás kényszere alól.*

Aztán: az irredenta-szenvedély becsstelen kihasználásával egy olyan kisebbségi elméletet hir-

detnek, mely még az ellenségeinktől is csak csupán nekünk, magyaroknak hagyott történelmi műhelyet is, és elsősorban Csonkamagyarország Erdélyét: a Dunántúlt is odadobná a korlátlan germán éhségnek és megsemmisítené a magyar nyelv uralmi jogát Magyarországon s hekatomba számra pusztítaná el a magyar iskolákat. Hasonló gyilkos ügyességgel zsákmányolva ki a zsidóság gazdasági és sajtó-túlsúlyát Magyarországon és nagy történelmi kifecamodásukat az összeomlás után: a magyar életösztön egyetlen igézetű rémivé, a magyar lélek egyetlen megszállottságává igyekeznek tenni a zsidógyűlöletet, egyrészt azért, hogy ezzel elvonták a figyelmet a német hódítás, a német hatalomba vétel irtóztatós honfoglalásától. Másrészt azért: hogy a zsidó-ellenes vak szenvedély bóduletával egy korlátlan parancsuralom egy ostortól hajtott csordájába szorítsák a magyarságot, melynek acélkorlátjain belül képtelen lesz minden erőfeszítésre a német elnyelés ellen. Az élet ezer és ezer alkalmában: titkosan és nyíltan, cirógatón és vad rémítéssel igézik a magyar lelket: hogy a szervezetünkbe jutott tíz deka zsidóárzén ellen egyetlenegy lehető orvosságunk van: lenyelni egy mázsa német ciánkálit.

Most már félredobtak minden óvatosságot, minden turánkodó álarcot s akadnak gazemberek még a magyar ifjúság lelki formálói közt is, akik a gyilkos arcátlanul nyílt szándékával maszlagolják a lelkekbe: hogy teljesen kilátástalan volna a magyarság részéről minden védekezési, ellenállási kísérletezés: úgyis német fennhatóság alá fog kerülni. Ez voltaképen nagy szerencse lesz ránk nézve: mert a németek gazdasági és szociális rendet fognak végre teremteni. Gyönyörű bók ez a magyar kormányzási bölcsességnek Szent Istvántól Darányi Kálmánig. Ezt a kokaint az idegen impériumok magyarságának vérébe is igyekeznek belopogatni. A napokban a prágai magyar egyetemi ifjúság vezére személyesen értesített, hogy

az ottani német diákok napról-napra ezt duruzsolják makacs kitartással magyar kollégáik fülébe. Hát ez igazán velünk barátságos nemzet. Ennél barátságosabb nem is lehet. Ezért érdemes volt odaáldozni az életképes magyarok százezreit, ősi földünk kétharmadát, a magyar bölcső kilátásait.

Azután: hogy a tervszerű lélekgyilkolásnak legyen egy eulenspiegel fintora is: biztosítanak bennünket: hogy a német elnyeléssel nem halhat meg a magyar. Nem: mert ami nincs, az nem halhat meg. A magyar faj pedig tömegesen, frenetice *nincs*. Úgy összevisszakeveredett a németiséggel, különösen a németektől mentes vidékeken: hogy már a lehető legnincsenségesebben nincs.

Nem hallottuk az irtózatot dezertálást: — Ugyan, kérem, ki magyar? Hol van a magyar? Úgy összevisszakeveredtünk, hogy eféléről nem lehet beszélni. — És ez nem szélsőség, nem a dezertálás szélsősége! Kállay úr pedig bús kereséssel nézve; szét honában, felkiáltott: — Jé! Hogyan lehet magyar fajról beszélni?! Hiszen alig látok egy-két társaságbeli embert, aki velünk volt, mikor a Vereckei Szorosban befelé rándultunk Európába a Veure-Cliquot és a Bridge örömei felé. — Ó, Kállay úr, a világháború kitörésekor és egész tartama alatt senki sem kérdezte, hogy hol van a magyar faj. Azt sem mondta senki, hogy hidegre keveredte magát. Akkor a magyar faj, de mennyire volt! Hiszen másképp hogy lehetett volna mindennapi magyar menüvel etetni a Halált azon az ötévi banketten, melyet a német imperializmus rendezett számára.

Volt ám magyar, csuhajosan-csicsásan, rogyásig Kossuth-nótázva, lakodalmi ökörként felvirágozva, alkohollal parfümözve, hogy gusztusosabb falatja legyen a Halálnak. És a Vereckei, és az Uzsoki és más szorosokban nem a társaságbeli Kállayak tolongtak, hanem a Bugyi Jánosok, Kasza Sándorok, Kapa Péterek százezrei: évezredekéből, földből, magyar csókból kinőtt ősgyökerű magyarok. És sem a lóvészárók, sem a tetvek, sem a koplalás, sem a

srapnel, a mérgezgáz, az ágyú, a gépfegyver, a puska, a szurony, a bomba, a kolera, a kiütéses tifusz, az idegsokk nem kételkedtek benne, hogy van magyar faj. Hanem tudományosan garantált valószínűként fojtották, szívták, ették, szétroncsolták, megvakították, megcsonkították, gyötörték, megőrijtették, meddővé tették a magyarság férfivirágát tízezrenként, százezrenként, milliónként. És az a fölényes magyar Bíró úr nem intette le őket megvető kézlegyintéssel: — Ugyan, hol van a magyar?! Szerteszét keveredett az már. — És mikor az Allam, a Haza szent becsületszavával és felhőkarcoló ígérekkel elszedte hadikölcsönbe a szegény magyar magyarak egy nehéz életén át megkuporgatott filéreit: egyetlenegynek sem lökte vissza pénzét azzal a fölényeskedéssel: — Ugyan, mit szélsőségeskedsz a pénzáldozattal! Hiszen te nem vagy. Te már rég kupán keveredted magadat. Micsoda jogrendetlenség, hogy lenni tolakodói, mikor áldozni kell. Ő, akkor kellett a magyar, kellett a magyar vér, a magyar áldozat, a magyar buzgás, a magyar gyötrellem, a magyar inferno minden képzeleten túlrontó szörnyűsége: hogy fényesebbek legyenek a velünk barátságos németek szemei, ha jövőjükre gondolnak. Miniszterelnök Úr, termeltek ki, csaltak meg, orgyilkoltak meg egy népet gyalázatosabban, mint a magyarságot?!

És, Elnök Úr, tessék a nagy, kirakatosan szívrepedéses irredenta zúdulások gyászfüggönyei mögé nézni. Igen, ez a temetőben és lelkekben gyökerező mély szenvedély igen alkalmas arra, hogy vele mindenre és mindegyre meg lehessen pumpolni a magyart, hogy minden gyilkos maszlagot el lehessen nyeletni vele. És hogy: hűségesen megmaradjon a német imperializmus uszított kutyájának. De mihelyt Németország Jugoszlávia felé barátkozik, a turánian hő jobboldali honbuzgás kezdi megbocsátani neki Délmagyarországot s csak egy másik elvett rész, vagy a legalkalmasabb zsidóság kezd hevenyesebben sajgani nekik.

Románia felé közeledik Németország; az Erdély-sebük csodamódon kezd a heggedés olimpikonja lenni, annyira, hogy már Románia zsidói is fájnak a keresztényebbik turáni szívüknek. Ó, Elnök Úr, itt benn: a magyar vér, magyar kenyér, magyar szenvedés és magyar munka országában a magyar sors, a magyar hazafiság, a magyar lélek a német éhség, a német hatalmi érdek függvénye lett. Irtózatos játék ez s egy tervszerű gyilkosság ügyessége. És most, hogy Hitler bécsi beszédében Franciaország keleti, Olaszország északi határainak elismerése után elfelejtette biztosítani Magyarország nyugati határainak érinthetlenségét, helyesebben: elfelejtette ünnepélyesen kijelenteni, hogy a trianoni békeszerződés megsemmisítésével az elvett Nyugatmagyarország érintetlen joggal Magyarországó: egy új, minden szemérmet túlrontó, halálos vigyorgású mókával rúgnak a magyarországi szálláscsinálók a magyar lélekbe. Míg Bécsben és Németországban nyilvános helyeken kifüggesztett térképeket lehet látni Hitlers Traum címen, melyeken Németország a Balatonig ér s térképek forognak kézen: — *Es wird so sein* — Ígérettel, melyeken Németország határa már Pest és a magyar Duna: most minden becstelenséget túllicitáló legendák sugatnak a magyar lelkekbe: hogy igaz ugyan, hogy Németország el fogja venni tőlünk, jutalmul a világháborúban a német imperializmusért ontott vérünkért, odavesztett földünkért, a Dunántúlt, de cserében új magyar véráldozat árán visszaadja nekünk a Felvidéket, melyet szintén a német imperializmusért veszítettünk el. És egyetlen magyar ököl sem zúz az ilyen hírterjesztők arcába. Másik ügyesen terjesztett legenda szerint: az elvett Nyugatmagyarországon és a Dunántúlon népszavazást fognak rendezni — természetesen egy német megszállás objektivitásával — hogy — hova tartozzanak ezek az országrészek. Ebbe egy feltétel alatt beleegyezőnk: ha ugyanakkor a világ minden országában — kellő sajtóelő-

készítés után — megszavaztatják az összes idegen nemzetiségű területeket, hogy hová tartozzanak vagy hogy függetlenek kívánnak lenni. Így szét lehetne szedni az öt világrész minden birodalmát, legfennebb Ethiopia és Déltirol ragaszkodnának makacs erotikával hódítójukhoz. Le kell már számolni a népszavazás-maszlag piszkos és ravasz csalásával. Milyen emberi igazság az: hogy egy ország-részt, melyet a mi vérünk, a mi gondolatunk, a mi munkánk épített be egy államegység kultúrájába, melynek életépítését ezer éven át a mi vérünkkel védtük: egy mesterséges dopinggal táplált történelmi heveny percében s egy túlerő rémítésével át lehessen lopni más impérium zsákmányává. Nem lehet a hálátlanságot, az eltolvajló furfangot, a rabló erőszakot, az emberordas legaljasabb ösztöneit a történelmi építés alapelveivé tenni. *A magyar föld nem egyeseké. Minden földbirtok csak örökbérllet a hűség feltétele mellett. A magyar föld egész teste, minden röge: egy és oszthatatlanul elidegeníthetetlen birtoka a magyar Nemzetnek.* Nem lehet az a huszadik század emberi és jogi horizontjában: hogy az éjjel hazatérő békés polgárt körülvegyék a sikátorok apacsai és népszavazást rendezenek egymásközt: hogy az ő munkájával, gondjával, eszével szerzett pénztárcája és órája kihez tartozzék. Amint nem lehet népszavazással dönteni el azt, hogy az imént ellopott óra visszaszálljon-e jogos birtokosára, vagy rablóinak kezében maradjon. Itt megint ugyanolyan maszlagolással találkozunk, mint a nyelvi kérdésben: egy olyan ügyes formulával: melyet a magyarság hasznára nem tudunk megvalósíttatni, de amelyet a magyarság kárára bőven ki lehet zsákmányolni az ellenségeinktől és csak nekünk hagyott Magyarország határain belül. Mellyel mi nem nyerünk semmit, de elveszítünk mindent. Ó, Elnök Úr, fog akadhatni egy olyan minden képzeletet megszegyenítő orgyilkos gazember, aki bármely frazeológiával csak egy rögeről is lemond Csonkamagyarország

Erdélyének, a legősibben magyar Dunántúlnak?

Miniszterelnök Úr! Irtózatos döbbenet: a halál dermesztő döbbenete fogta el a magyar lelkeket s ha nem tudjuk visszaadni nekik az élet hitét: itt nem lesz építés, megújulás, nem lesz jövő. *Rendőrrrel, ügyésszel, az életösztön sikoltásainak, a lelkiismeret szavának bírói elfojtásával nem lehet életet, lelket, hitet adni egy nemzetnek.* Ráér néha a moziba járni, Elnök Úr? Látta: hogyan etetik házinyúllal a vele barátságos viszonyban álló óriáskígyót? A szegény nyulacska a napfényben, rágsálva az édes jó zöld füvet, nyugodtan éli a maga életét s hogy biztosabban érezze életjogát: Olaszország garantált szövetségésének érzi magát és azon gondolkodik, hogy olasz szekfűből egy szép csokrot fog tenni a Dollfuss sírjára a legközelebbi halottak napján. És akkor közelébe bocsátják a vele barátságos viszonyban levő óriáskígyót. A nyulacska csak él tovább, örül a szelíd napnak s zengő üdvözlő táviratot fogalmaz magában Mussolinihoz. Akkor megpillantja a vele barátságos viszonyban álló kígyót. És már mozdulatlaná dermedt, már a menekülés gondolatát sem tudja megteremni élete. Vagy talán az öröm paralizálta? Talán azt hiszi, hogy a kígyó nem is kígyó, hanem asszimilált nyúl, jobb nyúl nála, az eredetileg nyúlnak szült nyúlnál? Talán azt hiszi, hogy a kígyó szövetségesként jön feléje, hogy Schulter am Schulter kaparjanak ki a tűzből valami jó gesztenyét? Talán az a meggyőződése, hogy a kis nyúl csak az együttműködésben az óriáskígyóval biztosíthatja életét! Vagy talán úgy látja, hogy a nyúl-múlt folyamán úgy elkeveredett a kígyó-fajjal, hogy már nincs nyúl, nincs ő sem és így semmit sem fal fel az, aki őt felfalja, az pedig igazán nem baj, még csak nem is bibi: legalább: végleges rendet fog teremteni a nyúl-viszony okban. Az óriáskígyó pedig jön, jön mind közelebb. A nyúl pedig nem mozdul, nem sikolt, nem kér segítséget, akaratára minden rendőrével elfojtja riadt életösztöneit,

nehogy megsértse a vele barátságos viszonyban levő óriáskígyót. És már tűnik el a feltátott szájban, és már ott vonaglik a szörnyeteg testben és már — nem vonaglik. Még utolsó gondolata sem lehetett, mellyel köszönetet táviratozott volna Mussolininek, hogy nemes szövetségével garantálta önálló fennállását.

Miniszterelnök Úr! Arról mi nem tudunk semmit tenni, hogy az óriáskígyó ne legyen óriáskígyó. De akaratunkkal, okos és elszánt bátorságunkkal olyan öntudatot, egy nagyarányú, széles ölelésű kulturális, szociális és gazdasági politikával olyan életet és élethit adhatunk a Nemzetnek, hogy semmi veszély előtt sem fog nyúlállapotba kerülni.

Az életet és halált megválasztó napokban a fél őszinteség egész bűn. Teljes egészükben a magyar sors történelmi Irányítója elé kell tárnom azokat a szorongásokat, melyek száz és százezer magyar lélek szorongásai s a magyar élet, a magyar megújulás, a magyar egység legfőbb gátlói. A magyar lélek panaszai és kérései, segítségkiáltása és felmozdult életösztone szól e sorokban. Ahhoz, akitől jogosan várja az öntudat, az élethit biztosító szavait. Okos dolog volna rendőrrel, ügyésszel, elkobzással elfojtani a vívódó magyar lélek segítségkiáltásait Ahhoz, Akiben bízni akar?

Miniszterelnök Úr, a Dunántúlon és a Trianontól is nekünk hagyott Magyarország fővárosa körül egymásután oltják ki életünk legszentebb lángjának tápláló mécseseit: a magyar iskolákat. Kis magyar paraszti gyermekek, az ősi magyar lélek friss hajtásai, még melegen az elbocsátó magyar anyai csóktól, kényszerülnek egy rettenetes idegen idióma vonaglásaiba, egy idegen lélek formálásába benyomorodni. Irtózatossá várfeladás ez, dezertálás a legszentebb kötelességektől a magyar lélek, magyar kultúra, a magyar jövő iránt s nincs a világon olyan nemzet, melyet saját országában ilyen megadásokra tudtak volna ráöngyilkosítani. A Dunántúl veszélyeztetett vidékein, a magyar főváros kö-

rül saját édesmagunk állami költséggel, állami hatalommal árkol gátjuk közelebb és mélyebbre azt a fekete tengert, mely el akar bennünket nyelni. Megrúgjuk Széchenyi idegenbe rabolt sírját, aki nyelvünkben látta a magyar nemzet örök életét, eláruljuk, feladjuk kétszáz év legnagyobb magyarjainak annyi vérrel, gonddal, lángelmével táplált álmát: hogy a magyar nemzetet a magyar nyelv, a magyar kultúra, az organikus magyar célok egy-ségébe építsük meg. Mint valami rettentő büntett alázatos bűnöse: mi, saját kezünkkel tesszük saját nyakunkba a kötelet, mellyel egy velünk barátságos barátság meg akar fojtani. És a magyar sajtótól, a magyar életöszöntől, a magyar lelki-ismerettől és kötelességérettől még az a lehetőség is el van tiltva, hogy megkiáltsa a magyar halál ez irtózatossá előkészítését.

Miniszterelnök Úr! A magyar parasztság száz-ezrei nincstelenül, földtelenül, jövőtlenül irtózatossorsban senyvednek. Az a magyar parasztság, amelynek annyit ígértünk, mikor tagló alá ment a német hatalmi álmért, három világrész csataterére. A hazai német parasztságot egy külföldi hatalom anyagi és szellemi ereje, belföldi hatalomhoz jutott testvérei s a magyar katolikus Egyház germán fejedelmei segíthetik mind több földhöz, mind több iskolához, fejlődési lehetőséghez: mind több honfoglaláshoz. De mi nem merünk döntő arányú védő telepítésekkel és nagyszabású föld-birtokreformmal jövőt biztosítani a magyarságnak a minden magyar erő legfőbb biztosítékában: a magyar parasztban. Elesettségnünk, megaláztatásunk odáig ment, hogy egy volt miniszter majdnem kérkedve jelentette ki: *hogy mi a földreformnál nem csinálunk politikát.* Ez a gyönyörű mondat azt jelenti-, hogy a magyar parasztra hazájában, melynek mindent ő adott: az Atyaisten sincs tekintettel. És ezt büntetlenül lehetett kijelenteni. És mindez a dezertálás egy *velünk barátságban álló* nemzet megemészítő barátságáért van.

Miniszterelnök Úr! ön győri beszédében kijelentette: hogy a zsidókérdést meg kell oldani. Nem hiszem, hogy valaki elvitatja tőlem azt, hogy a zsidó problémát egész teljességében először én mutattam meg s én adtam neki olyan formát, mely az évezredekken leszűrődött emberi igazságok s a szociális igazságtétel nagy igazolásával erős. Ebben a kérdésben látásom nem változott, nem változhatik meg sohasem: mert az emberi viszonylatok mindig érvényes igazsága volt megmutatásom. És mégis nagy megdöbbenés volt számomra és sok magyar lélek számára sors Irányítónk e nagy kijelentése. A napnál is világosabb, hogy a német hódító akarát azért igyekszik a tömegek egyetlen szenvedélyévé, mintegy történelmet formáló szádizmusává tenni az antijúdaizmust: hogy ennek megvakító erejével észrevétlenül hatalmába kerítse a magyar Vazult. Megtörténhetett a magyar országgyűlés házában nyílt ülésen, hogy a magyar nép egyik képviselője felkiálthatott: — Inkább uralkodjék Németország Magyarországon, mint a zsidók! — És ez a fráter még ma is beléphet a magyar biztonság legszentebb várába! És ön, Miniszterelnök Úr, nemes hévvel gyógyítani akarja a magyar nemzet bántó nátháját, de nincs szava borzalmas vérbaja ellen. Nem a zsidó kizsákmányolást kell megszüntetni, Miniszterelnök Úr. *Olyan életrendszert kell teremteni, mely lehetővé teszi a magyarság mindenféle kizsákmányolását.* Nem a zsidó érdek, zsidó szellem hódítása ellen kell külön ügyességeket kiécázni. Az intézményes biztosítékok olyan sorát kell megteremteni: mely minden idegen érdek, minden idegen szellem hódítását a magyarság ellen csirájában megfojtja s minden magyar polgár lelkét beformálja a magyar nyelv, magyar kultúra, az organikus magyar célok nagy emberi egységébe. Minden részletgyógyítás, kiváltságos intézkedés: a magyar halál etetése. Van-e tudomása, Miniszterelnök Úr, hogy a numerus clausus egyszemű törvénye nemsokára teljesen idegenné cseréli a magyar középosztályt az

idegen főpapok, idegen egyetemi professzorok, idegen hatalmi tényezők Magyarországon? Vissza kell adni intézményes biztosítással a magyarságnak hazáját: földjét, sorsa intézését, élete stratégiai pontjait. Ó, meg kell mondanom, Miniszterelnök Úr, mert bűn volna most elhallgatni azt a mély döbbenetet, mely a magyar lelkeket nyomja: hogy ön, két-három nappal az ausztriai fekete napok előtt, mikor már láthatta az eljövendőket: minisztériumát úgyszólván teljesen megújította. Olyan dologról van itt szó, Miniszterelnök Úr, amit semmi emberi és isteni igazság szerint nem lehet elálcázni. A hazai németiség nem akar megtérni életében egy magyar tanítót, egy magyar segédjegyzőt, káplánt vagy baktéri. És a magyarnak kötelessége térni, hogy az élet és halál nagy napjaiban sorsának, megmaradásának, védelmének, lelkének, kenyerének, jövőjének minden kormánya, feltétele, lehetősége annak a vérnek irányításában van, mely ránk a legközelebbi, legirtózatosabb veszélyt jelenti. Tudom, hogy ezeket a hatalomhoz jutottakat magyaroknak szokás nevezni, ha egyébként Bleyer, Huss, vagy más nevük is van. És nem is gyanúsítok senkit. De hát a Trianontól is nekünk, magyaroknak adott Csonkamagyarországon azt sem szabad követelnie saját maradékhazájában: hogy sorsa, élete, lelkének formálása, jövőjének biztosítása magyar agy, magyar lélek, magyar aggodás, magyar szeretet kezeiben legyen. Különben is: a Németországhoz csatlakozást legdühösebben követelő germán is magyarrá szelidül külső vonásaiban, ha beülhet egy dúsan jövedelmező szövetkezeti igazgatói, vagy egy államtitkári, miniszteri, vagy püspöki székbe. Annyi magyar Párizs van még most is, mely megér egy ideiglenes misét. Mi lesz, ha a végkép elkeseredett, altiszt-nemzetté degradált magyarság elmegy Genfbe a Népszövetség megvékonyult árnyékához: kérni: hogy a Trianontól magyarnak hagyott Csonkamagyaror-

szagon adják meg a magyar többségnek legalább a kisebbségi jogot! Nem látja, Miniszterelnök Úr, hogy a magyar—német élet-futball itt, saját hazánkban örök 0—2 arányra van ítélve. A német-
 verűeknek előnye van a németvidéki állásokra: mert német. Előnye van a magyar népességű állásokra: mert jobb magyar s a pártfogást jelentő tényezők óriás többsége vérrokona. Mirevaló hát akkor a magyar irredenta zokogás!

Végtelen fáj a magyar aggódásnak, Miniszterelnök Úr: hogy ön győri beszédében ismételtelen kijelentette: hogy jobboldali politikát csinál. Ép így fájtna, ha azt mondja: hogy baloldali, vagy középutas politikát csinál. Mi lélekben, nyelvben, akaratban, szenvedésben magyarok úgy hisszük, hogy az ember és a magyar ott kezdődik: hogy megveti a közéleti szerencsehajhászat e piszkos lebujaít s Magyarország összes fizikai és pszihikai adottságaira alapítva minden magyar szenvedés, minden magyar bölcső, minden magyar életöszton politikáját csinálja. A dolog annál is döbbenetesebb: mert annak a kirakatosan jobboldali sajtónak és azoknak az ordítón jobboldali elemeknek jórésze, melyek legtömegesebb és legélesebb visításokkal töltik meg a magyar lelket: oly korlátlanul arcátlan német nacionalizmust zajong az antijúdaizmus örve alatt: hogy bátran kérdehetjük: hol kezdődik a hazaárulás, ha ezek még mindig nem hazaárulók. Két cikket is mutathatnék a minden dobbal hazafias *TESz* lapjában, mely a német hódítás legszemérmelenebb előkészítője — pedig csak két számot láttam belőle. A tizenhatodik században éhes uraink eladták az országot az idegen uralkodóháznak. Valami irtózatossá érzek e féktelen zajongás mögött, mely önállóságunkat, jövőnket, egész életünket fenyegeti. Nem lehetne végetvetni e becstelen idegen hazafiságnak? Az összeomlás perceiben a *haloldal* döfte meg a megtántorodott magyarságot. Ma a *jobboldal* egy részé egy halálosabb, jövátéhetlenebb árulásra gerjed.

És most érek el mondanivalóm legnehezebb részéhez, a nagy könyörgéshez, melynek teljesítése az élet és halál megválasztásával fontos a magyarság életére. Miniszterelnök Úr, kérem, könyörgök: ne engedje elfojtani a magyar életösztönriadásait, kereséseit, a magyar lelkiismeret tiltakozásait. Egy új, kannibál sajtótörvény Trianonjával fenyegetnek bennünket, melynek a lapokban megjelent — elismerem, nem hiteles tartalma — elundorítaná tőlünk a művelt világot, el idegen impériumok alá szakadt testvéreinket s a magyar szellem, a magyar életösztön, a magyar életakarát meggyilkolását jelenítene. Letagadhatatlan tény: hogy ma a zavarokat: az uccai verekedéseket, az uszításokat az erőszak alkalmazására, a törvény féktelen megvetéseit a jobboldal úgynevezett szélsőséges elemei követik el. Nagyon okosan, tervszerűen, trenírozottan és villanygomb-megnyomásra szélsőséges elemei. Így történhetett meg, hogy március 15-én hazaáruló gazemberek a magyar bölcső, a magyar rögök felé zúduló német Behemótot éljenezték. Azon a március 15-ikén, mely a magyarságnak nagy diadalanapja volt a germánizmus fölött. Ezeket az elemeket pedig kellő akarattal a mai törvények korlátai közt bőségesen el lehet intézni. Csak komolyan meg kell mutatni nekik: hogy Magyarországon máától kezdve megszűnik konjunktúra lenni a káosz előidézése a germán hódítás számára. És mégis mit látunk? Míg a magyar szellem komoly megnyilatkozásai, a magyar lélek hivatott kifejezői, ha feltárják a magyarság tényleges sebeit: fölényes — ó, milyen siralmasan fölényes — kioktatásokban, elkobzásokban, fogházban részesülnek, míg egy úri csirkefogók uszítására ösvallásba gajdult szerencsétlen paraszt két évi fegyházat kap: a germán hódítást előkészítő ravaszul tervszerű anarkiónak szeszbe mártott magyar ruhásai, a magyar nemzeti Államot, a magyar Nemzetet s még a nekünk csonkított maradék Magyarország egységét is szétoldó, hazaáruló német célú gengszterek hímes to-

jásként kezeltetnek. Nem teljesen alapos a szorongás minden becsületes magyar emberben, hogy: 1. vagy egy hatalmas belföldi szervezet eszközei ezek, melynek olyan hatalmi helyzetű tagjai vannak, hogy a törvénnyel szemben is meg tudják védeni gunmanjeiket 2. Vagy egy idegen hatalom minden magyar fórum fölött álló parancsa védi őket. 3. Vagy mind a két eset fennáll?

Azután, Miniszterelnök Úr, engedje meg e végzetes órákban a teljes őszinteséget. Egyáltalában: a Szellem, az író bűnügye felelősségébe bevonják a technikai megvalósítót. Mit jelent ez? Azt, *hogy Magyarország legjobb szellemeinek cenzorává teszi a nyomdavezetőt, a szedőt, a nyomdászintast, a takarítólányt.* És még tovább: mit jelent: *jelenti ezeknek az elemeknek kémekké, denunciátorokká aljasítását.* Ilyen jogon fel lehet akasztani a bábát, aki egy rossz minisztert kalauzolt e bús jellegű világba. Fel lehet akasztani a baltakészítőt, mert egyik baltájával valaki agyonütötte az apját. Vannak bizonyos számszerint elsorolható nyilvánvaló esetek: mikor a nyomda embereit tényleg homlokon ütheti az eléjük adott szöveg bűnös akarata. Ilyen: az Államfő gyalázása, a nyílt felhívás fegyveres lázadásra, Magyarország hazaáruló felosztása: Hungária egyesült földekre, izgatás arra, hogy Magyarország német fennhatóság alá kerüljön, stb. Ilyen esetekben tényleg azok a köteleességek érvényesek a Nyomda emberei számára, mint azok számára: akik egy gyilkossági kísérletet látnak. De az ilyen egészen nyilvánvaló, a legegyszerűbb elméktől is megfogható eseteket kivéve: nem lehet a nyomdavezető, a szedő, az inas, a takarítólány az írónak bírója: tehát: nem is lehet felelős érte. Hiszen hány eset van, hogy a legintelligensebb, a legmélyebben morális érzésű bíró, sőt éppen az ilyen bíró: nehéz küzdelmet ví önmagában az írott törvény szövege s a vádolt szövegben megnyilatkozó magyar életakarattal közt, és ... nem tudja a bűnöst kimondani. Miniszterelnök Úr: a magyar szellem meggyilkolása

az: ha termése fölé bíróvá emeljük az üzletet, a nyomdát. Ez volna az előzetes cenzúra legrombolóbb, legaljasabb módja. Ne aljasítsuk el Magyarország polgárait!

De még ennél döbbenetesebb, halálosan döbentő az a tény: hogy újabb időkben a német veszély taglalása, az idevonatkozó nehéz aggodású tények feltárása a magyar lelkiismeret, a magyar öntudat és életösztön elé megtiltatnak, eltiltatnak, elfojtatnak, tekintettel: *a velünk barátságos idegen nemzetre.*

Miniszterelnök Úr! Mit jelent, bárhol e föld kekségén, és a művelt nemzeteknél leginkább tekintettel lenni egy barátságos idegen nemzetre?

Ezt: nem piszkolni meg a nyilvános sajtóban nyilvánvalóan gyalázó szavakkal az illető nemzetet és annak államfőjét. Ennyit és egy jottával sem többet.

És mit nem jelent? Mit nem jelenthet? Milyen jelentés volna a leggyávább öngyilkosság?

Nem jelenti, nem jelentheti: a bármily szempontú kritika korlátozását az illető nemzet vagy államfő tényeire, történelmi életére, általában: életjelenségeire. A leghülyébb torzítás: az ilyen kritikai taglalást: *beavatkozásnak* minősíteni az illető ország belügyeibe. Hiszen: minden ország, minden nemzet élet jelenségei, történelmi kísérletei: tanulságokat, megoldási módokat, intéseket, hasznot vagy halálos veszélyt jelenthetnek számunkra. És bűnös öngyilkosság — talán nem is ön — gyilkosság volna: bármily veszélyt és védekezési módokat eldugni a Nemzet életösztone elől.

A fennebb említett nekem szóló ítéletben rám súlyosbító körülménynek találtatik az: hogy az ítélet tárgyát jelentő szövegben megmondtam azt, hogy a magyar élet stratégiai pontjait, irányító helyeit, hatalmi állásait (Egyház, minisztériumok, közoktatás, bürokrácia, stb.) óriási arányban németvérűek foglalták el. Ebben az ítélet a hazai némettség meg-

hántását látja: Tehát: *a hazai németségre büntetést érdemlő bántást jelent: ha egyszerűen konstatáljuk: hogy. a magyar élet, magyar sors őrhelyeinek óriási arányát az ő egyedei foglalják el. De: a hazai hazátlan magyarságra nem bántás az: ha sorsa, élete őrhelyeit nagyrészen tényleg németvérilek foglalják el. A szegény hazai magyarságra az sem bántás, nem büntetendő és súlyosbító körülmény: ha a hazai németek egy magyar baktert, egy magyar tanítót sem akarnak megtúrni maguk közt. Ó, Miniszterelnök Úr! Lehetne-e ilyen gyilkosan kétféle mértékkel mérni még akkor is, ha nem Magyarország magyarjai, hanem egy idegen állam pénzen vett rabszolgái volnánk?! Milyen másként fogja fel a velünk való barátságot Németország! Ott, ahol még címlegesen sincs szabad sajtó, ahol parancsuralom van s csak olyan írás jelenhetik meg, mely benne van a kormány akaratában: *nyíltan terjeszthetnek olyan térképeket, melyek elrabolják országunk jelentékeny részét és hírlapcikkeket, melyek gyalázatos rágalomokkal piszkolnak. Hát van olyan vak, aki nem lát be ebbe az irtózatosságtéka?**

Elvállalhatja azt bármily lelkiismeret: hogy így visszafojtsa egy nemzet életösztönének egészséges éberségét, életakarátának szükségszerű megnyilvánulásait? Pedig a feketébbik leves még hátra van s ezt kénytelen vagyok saját tapasztalatomból bemutatni. Nagyon kérem, Miniszterelnök Úr, ne méltóztassék a következőket személyes panasznak venni. Én készen vagyok minden bántásra, minden szenvedésre: hiszen az a magyarság éberebb öntudata, erősebb, szélesebb szolidaritása, tanításaim megnőtt igézete lesz. Tisztán csak egyetemes vonatkozásaiért hozom ide a dolgot. Két év óta, híveim felkérésére, minden hónapban egy közös vacsorán veszek részt. Ez nem asztaltársaság, nem párt, semmiféle alakulat vagy összeállítás. Jön, aki akar: a magyar középosztály leggondolkodóbb, legműveltebb része: mérnökök, orvosok, tanárok, ügyvédek, sok nő, a főiskolai ifjúság tanulni akaró tag-

jai stb. Nagyszerűen fegyelmezett, áhítatos figyelemű, mély gyökerekről magyar akaratú közönség. A vacsorák után mindig a magyar élet valamelyik problémáját tárgyalom. Tárgyalom a legszélesebb horizontjában, egyetemes vonatkozásaiban, távol a napi politika kis játékaitól, távol minden párttól és érdekszövetségtől, csupán a magyar kenyér, a magyar lélek, a magyar bölcső mély szempontjai szerint. Hiszen éppen a tudás, a morál, a szellem uralmát akarom elgyökereztetni a lelkekben ma: mikor a börtön és a tébolyda szököttjei követelnek diktatúrát maguk számára. Felidéztek a rendőrségre. Hat előre bejelentett téma közül hármát, mint politikai vonatkozásút jelöltek meg. A következőket: 1. Demokrácia és diktatúra. 2. Külpolitikai kilátásaink. 3. Független államiságunk előnyei. Kijelentették, hogyha bármily politikai vonatkozású dologról beszélek, betiltják az összejöveleket. Engednem kellett. A demokrácia és diktatúra helyett ezt ajánlottam: Van-e magyar lélek? Elfogadták. A külpolitikai kilátásaink helyett ezt: A magyarság elhelyezkedése Európában. A rendőrtisztviselő aggódva rázta meg fejét: — így nem lehet, ez megint politikai ízű. Tessék így formulázni: A magyarság kulturális elhelyezkedése Európában. — Természetes: elfogadtam. Annál is inkább: mert kutya legyen, ha tudom, mit jelent. A harmadik téma megváltoztatása elől mégis visszahőköltek. Az illető osztály főnöke, természetesen: szintén a nincsmagyarnál jobbmagyar, udvariasan tudtomra adta: írónak nem szabad politizálnia, ehhez csak a képviselőház tagjainak van joga.

Miniszterelnök Úr! A kommün legdöbbenetesebb napjaiban: 1919. május 23-án jelentettem meg az Elsodort Falut. Politika volt ez a könyv: az elérkezett, új korszakot teremtő magyar politika. Az egyetlen heroizmus, az egyetlen életrehívás, az egyetlen halhatatlan tiltakozás az idegen uralom ellen az egyetemes gyávaság e szomorú napjaiban. Pár nap múlva a szovjet, valami ürügy alatt betil-

totta a könyv terjesztését. Én azokban a napokban, mikor este a Lenin-fiúk látogatását várhatta az ember: fűtültem a tilalomra és tovább terjesztettem az új evangéliumként szétkapdosott könyvet. Mert a hatalom parancsaival szemben csak a magyarság mélyebb parancsát tudtam hallani. És megvallom, Miniszterelnök Úr: hasonló összeütközések alkalmával megint csak ezt a parancsot fogom követni.

A szovjet zsidó intellektueljeiben volt mégis annyi szemérem, hogy nem tettek újabb lépéseket a magyar életakarat, a magyar szellem e gigantikus felmozdulása ellen. És azóta: ünnepelve vagy kitagadva, bármily sorsban, egyedülsegem erősebb hadserege élén makacsul, elijeszthetetlenül folytatom azt a munkát, melynek roppant előjátéka ez a regény volt. Írásaimban a magyar horizontot eddig nem ismert határokig terjesztettem ki. Új öntudatot, új történelmi látást, új életérzést, új teljes élettartalmat adtam a magyarságnak. Nemzedékek óta én vagyok a magyar lélek legmélyebb formálója s nem mozdul magyar gondolat, magyar akarat úgy, hogy valamiképen ne legyenek mögöttem. És most rendőrileg rám kiáltanak: — Kuss laikus! El a magyar problémáktól. Azok a Verbovszky, a Velcsov, a Pálffy Fidél, a Fábíán és a Buchinger urak és kollégáik monopóliumához tartoznak.

Miniszterelnök Úr, ön jobban tudja, mint én, hogy — tisztelet a kivételeknek — kik lesznek és kik lehetnek képviselővé, ön éppen olyan jól tudja, mint én: hogy a választáskor a jelöltek mit csinálnak végig, hogy eljussanak az áhított szent vadászjegyhez, ön tudja, hogy ez a végigcsinálás oly irtózatatos dolgokat jelent, hogy éppen a magyar szellem legjobbjai, a tehetség, a tudás, a morál, a magyarság elhivatottjai undorodnak vissza egy ilyen szemét-eposz megvívásától. Lehet-é ezek monopóliumává tenni a magyar történelmi építést, a magyar sorsot?

A Miniszterelnök Úr magyar középiskolán és magyar Egyetemen át végezte tanulmányait. És éppen olyan jól tudja, mint én, és mint minden magyar: hogy a magyar történelmi építés, a magyar politikai fejlődés, a magyar megmaradás mit köszönhet a magyar írók mártiriumosan áldozatos, szent heroizmusú hadseregének. Igaz: sohasem jelentettek week-endi megkönnyebbülést a hatalomnak s a jogrenddé manikűrözött magyar elnyomásnak, magyar kizsákmányolásnak. De voltak riadó és útmutató, voltak a magyar sebek megtalált kiáltása és új összefogás. Voltak eligazító gondolat, megtalált program s széles szárnyai az élet felé felmozdult magyar léleknek Teljes felelősséggel merem állítani: *a 18-ik század elejétől kezdve a magyar történelem, a magyar élet: az örök magyarság többet köszönhet egyetlen 18-ik századi ébresztgető írójának: mint az azóta mozgó összes magyar politikusnak. Vagy talán éppen ezért van az új tilalom?*

Miniszterelnök Úr, köröttünk Európában az új életre mozdult nemzetek, nemcsak a nagyok, hanem a kicsinyek is, és olyanok is, melyeket mi olcsó megvetéssel szoktunk emlegetni, úgy keresik a megújulás útját:hogyan életre hívják a nemzet minden életöszönét, megteljesítik öntudatát s új, határozott vonalú életdogmákkal adnak irányt a heroizmusig felfokozott életakaratra. És mi, a világtörténelem e nagy fordulatában, az élet és halál, a megújulás és elnyelés keresztútján még mindig a régi politikai játék apró mókáit maszatolnók: a Nemzet sorsát egy kis kiválasztott társaság apró ügyeskedéseinek monopóliumává tesszük s a nemzet nagy tömegét eltiltjuk, elközömbösítjük, elkadarverizáljuk saját életproblémáitól, saját sorsától, legmélyebb feladataitól? Ezt a módszert mondja helyesnek a magyar múlt tanúsága és tanulsága?

Nem. Minden magyar szenvedés, minden magyar veszteség és egész tragédiánk irtózatot *nemet* kiáltanak erre a kérdésre. Ilyen egyedárúnak tekin-

tette a két Tisza a maga kis társaságával a magyar sors intézését. A magyar szellemi munkásságban, a munkásságban és a parasztságban nem tűrtek semmi életépítő szervezkedést, semmi organikus foglalkozást saját problémáikkal és az ország nagy kérdéseivel. És mi lett a végeredmény? A magyarságot minden érdeke ellenére bevitték a német imperializmus világháborújába. *Ezt a tévedését maga Tisza István nyíltan, parlamenti ülésen beismerte a félig félkegyelmű Károlyi Mihály előtt.* És lett millió magyar hulla, lett Trianon, szétmarcangolt Magyarország, ledöfött magyarság s a német hála irtóztatós fenyegetései. És az összeomlás percében a politikailag kadaverizált, tájékozatlan és szervezetlen magyarság bódultan engedte sorsát egy politikailag öntudatosított idegenség, a zsidóság, később pedig, a kommün bukása után a svábság kezeibe. Milyen irtóztatós szándéka lehet azoknak a magyarsággal, akik ilyen borzalmas, ilyen halálos tanulság mellett: még ma is ezt az állapotot akarják folytatni! Viszont: honnan kapta erejét az 1790-től kezdődő csodálatos magyar lendület? Onnan: hogy a magyar ébresztők riadójára minden magyar polgárnak házi ügye volt a magyarság problémái, mindenki eleven ereje volt a politikának s felmozdult hívője a magyar életakarát egységének. Lássá, Elnök Úr: 1907-ben, ezelőtt harmincegy évvel, egy kis székesfehérvári helyettes tanár, akit valami Szabó Dezsőnek hívtak, hazatérve másfélévi franciaországi tanulmányútjáról, egy nagy alkotó magyar egység álmával szívében: egy még talán naiv, itt-ott ügyetlen cikksorozatban rámutatott a magyar-zsidó probléma legmélyebb kérdéseire. Nagy földrengés lett belőle s magyar sorsirányítás magabiztos egyedárusa: Tisza István hangosan intette le: — Mondják meg annak a kölyöknek, hogy a tanár tanítson és ne kotyogjon a politikába. — Pedig akkor még egész nyugodt, emberi megoldást lehetett volna találni erre a fájdalmas problémára, mely hasznára lett

volna a magyarságnak és zsidóságnak egyaránt. És mennyi minden másként történt volna. Most pedig Ön, Magyarország miniszterelnöke programot adó nagy beszédében ismételte a kis helyettes tanár szavait. Várjunk addig, amíg a sokkal halálosabb német veszély problémáját is — jól megkésve — felveti egy eljövendő Darányi Kálmán? Ennyi tanulság és tanúság után: magyar akaratú magyar ember lelkére veheti azt a felelőséget: hogy rendőrrel, ügyésszel, bíróval, börtönnel zárja el a magyar életösztönt, a magyar életakaratot, a magyar szellemet a saját élete problémáitól a saját hazájában, melyben két politikailag teljesen öntudatosított, ezer nyílt és titkos erőttől támogatott idegen faj rohan mellette az élet diadalára?!

Ó, Miniszterelnök Úr! Ez az összeomlás, után ránk szennyesedéit húsz év elvett tőlünk mindent, amit ellenségeink, amit Trianon meghagytak nekünk. Mikor végre megtalált önállóságunk még tragédiánkban is egy nagy alkotó megújulás lehetőségét ígerte nekünk: a tehetségtelenségek, gyávaságok és sunyi idegen akaratok bűnei még mindig gazdag zsákmánytól tudták kifosztani a kifosztott magyarságot. Életének őrhelyeit, a föld, a vagyon, a hatalom, a lélekformálás lehetőségeit idegen kezekbe játszották. A kommün bukása után felbuzgó nagyszerű tömegöntudatot a magyar egység és szolidaritás nagy lelki alkalmát a furfang és uszítás minden eszközével az elgyávulás, szétoldódás beteg folyamataivá tették. Mindazt, ami a múlt legnagyobb magyarjainak, az évszázadokon át küzdő magyar életakaratnak legszebb álma volt: megcsúfolták, elpazarolták. El védő ösztönünk erejét a megemésztő germánság ellen, el nyelvünk áhítatos vallását és uralmi jogát, el a magyar állam magyar nemzetté formáló nagy alapelveit. Lehet-e még ezen az úton tovább haladni a magyarság meggyilkolásnak határozott akarata nélkül?

Öntudatot, öntudatot, öntudatot a magyarságnak, Miniszterelnök Úr, öntudatot mindenekelőtt, mindenekfölött! Ez lesz a nagy alkotó egység, a kimeríthetetlen erő, a megújhódás diadala, ön, aki oly letagadhatatlan kormányzási ügyességeket mutatott, jogos ennek a gyönyörű feladatnak elszánt elvállalására.

Véget vetve a gyávaság, a dezertálás, a lemondás, a feladás húszéves kurzusának: határozott, alku tárgyát nem jelenthető *eddig s tovább nemet* kell mondani az irtózatossá váló hálátlanságú germán pumpolásnak.

Mondja ki a magyar országgyűlés, mint nyolcmillió magyar szomjasan várt evangéliumát: hogy Magyarország teljes függetlenségét, önállóságát, egyéni alkotásának külön történelmi műhelyét minden körülmények közt megvédi. Ez a magyar élet megmásíthatatlan örök alaptörvénye.

Mondja ki, hogy a magyar föld minden röge, az egész Magyarország teste az egységes magyar Nemzetnek elidegeníthetetlen tulajdona. Minden, magán földbirtok csak örökbérlet a nemzethűség és a magyarság egyetemes érdekeinek feltétele alatt.

Mondja ki, hogy a magyar Állam minden polgára az egységes és oszthatatlan magyar Nemzet tagja. Más nemzethez nem tartozhatik s politikai, gazdasági irányítást idegenből az árulás bünténye nélkül el nem fogadhat.

Mondja ki, hogy aki a magyar Állam, a magyar Nemzet uralmi joga, egysége ellen izgat, vagy a hűtlenség bármely formáját követi el: ingó és ingatlan vagyonát elveszti s az országból kiutasítatik.

Mondja ki, hogy bármily jellegű közéleti állásba, mely középiskolai vagy egyetemi végzettséget követel: csak olyan egyén helyezhető, aki a magyar középiskolában vagy magyar egyetemen kapta meg a magyar kultúra, magyar történelmi ideológia lelki egységét.

Mondja ki, hogy egyéni életében bárki bármily nyelvet és kultúrát ápolhat. De a magyar nyelvet minden polgárnak anyanyelvi tökéletességgel kell beszélnie s bármily jellegű közéleti téren csak a magyar nyelv használható.

Milyen egységet, milyen erőforrást, milyen alkotó lendületet jelentene a magyarságnak: ha a magyar országgyűlés megint a magyar öntudat, a magyar életakarat, a magyar megújhódási vágy kifejezője lenne. Ez az öntudatban megvalósuló magyar egység hatalmas támasza volna egy nagyszabású elszánt akaratú építő politikának, mely a magyar kultúra és a szociális igazságtétel jegyében történnék s ellenállhatatlan erővel mozgósítaná az élet felé a magyarság bárhol levő elemeit.

Először is: a magyar élet minden terén az irányítást, hatalmat, vagyonszerzést, mindennapi kenyeret jelentő bármily helyén biztosítani kell a magyarságnak a számát és történelmi munkáját megillető arányt. Ez nem lenne kizárás, igazságtalanság semmi más faj ellen. Ellenkezőleg: *a magyarság megkésett és elodázhatatlan bebocsátása volna az igazság, az egyenlő elbánás, a liberalizmus áldásai-ba.* Ugyanekkor intézményesen kell biztosítani: hogy a magyar parasztság és munkásság arravaló gyermekei középosztállyá fejlődhessenek. Ma a numerus clausus, a drága tandíjak, könyvek, iskolai szerszámok éppen a magyarság gyermekeit zárják el ettől a lehetőségtől: hisz a magyarság a legszegényebb, az altiszt nemzet és legkevesebb pártfogója van az ország hatalmi helyein. És ezek is legtöbfnyre minden egyebet fognak, csak az ő pártját nem. Ez alapkötelesség: egy egészséges, egységes, népből nőtt középosztály csak így jöhet létre.

Felhíva Európa figyelmét fenyegetett helyzetünkre: a nagybirtokot mozgósítsuk egy gyors és hatalmas, tervszerű és minden szükségében hitellel ellátott telepítéssel földreformra. A Dunántúlt, az összes határokat, Budapest környékét széles sávban

telepítsük tele a magyar vér paraszti acéltégláival, minden habozás, minden késedelem nélkül. Ez hatalmas életfejlődést jelentene a magyarság egyetlen nagy erőforrásának: a magyar parasztságnak és védő biztatást az édes magyar nyelvnek, egész jövőnknek. Ez az önvédelem, az élet természeti parancsa, olyan: mint a megtámadott kezének elhárító felmozdulása a feléje csapó halálos bunkók ellen. Ez új életberendezés költségeinek fedezésére be lehetne, méltányos hozadék biztosításával, sorozni a közületek és magánosok tőkéinek bizonyos részét. Hiszen az emberi életet is be lehet sorozni.

Egy olyan minden szabadságában intézményesen új demokráciát kell politikai rendszerré tenni, mely a nemzeti munka egyetemes tömegét minden tényével önsorsa igazgatására, a történelmi élet építésére neveli s az élet minden terén lehetetlenné tesz minden szabadsákmányt, minden élősdiséget, minden kalandorságot. Egy ilyen minden atomjában öntudatosított nemzet a magyar megmaradás legerősebb biztosítója. Ebben a demokráciában egyenlő elbánás lesz az ország bármily vérű polgárával szemben; a magyar nyelv, magyar kultúra, az organikus magyar célok egységében s a hűség vitathatatlan feltétele mellett.

És végül: a magyar önvédelem, a magyar megmaradás, a magyar bölcső minden parancsából: új külpolitikai lehetőségeket, új védő elhelyezkedést és történelmi értelmet kell megtalálnunk Európában. Deák végzetes tévedése volt, hogy saját elvi kijelentése ellen a szenvedés helyett a lemondást választotta. A magyar lélek végzetes, jellemző könnyelműsége az: hogy a nyomasztó ma bármily lehetőségű lerázásáért kockáztatja holnapjait, jövőjét, megmaradását. 1867-ben, a magyar történelem e legfeketébb évében: a behemót germánság védelmévé kötötte le a magyarságot a velünk hasonló sorsú kis nemzetek szabadságvágya ellen. Ő ezt a megmaradás, a biztosítás útjának gondolta, pedig ez

az út a temetőhöz vezet, melyet nem mindig Trianonnak hívnak, van még borzasztóbb neve is. Szenvedtünk volna tovább: ez éberebb magyar öntudatot, szélesebb magyar szolidaritást jelentett volna. És kerestük volna Ausztria többi népeivel együtt közös problémáink megoldását s a szabad jövő megszerzését. Milyen egészen más jelentőségünk lett volna a környező népek lelkében, életében, mennyivel kevesebb lemondás, kevesebb vér, föld és sorsvesztés jutott volna nekünk osztályrészul. Miniszterelnök Úr: Ausztria példája, Olaszország szövetsége, brenneri heveny-szónoklata és Dollfuss ölelései után még a vakoknak is szemébe domborította: hogy egy aránylag kis nemzet biztonsága csak a kis nemzetek biztonságában van. Németország irtózatos hálájú ránknehezedeése (és kik ajánlották fel a háború alatt több ízben Erdélyt Romániának?) még irtózatosabban mondja: hogy egy kis vagy közepes nemzet csak fika lehet egy Nagyhatalom sakktabláján, melyet csupán önérdekei szerint tologat ide és oda vagy dob félre. Meg kell találni a megegyezést, ha többet nem, egy hosszúlejárátú Treuga-Dei-t a szomszéd népekkel bármi módon. Az én felelősségem nem végződik a sírnál és nevem tisztaságára s a magyar bölcső végtelen szeretetére mondom: tudom, hogy a mai állapot mennyi szenvedést, mennyi veszteséget jelent a magyarságnak. De sokkal irtózatosabb és végleges halál lenne, ha tovább is ágyútölteléke maradván a német imperializmusnak, tovább folytatjuk a vérbosszú politikáját magunk és a szomszéd népek között. A szomszéd népek be fogják látni: hogy mindnyájunkra több előny van egy kisebb lemondású megegyezésben: mintha engedjük, hogy egy éhes nagyhatalom folytonos pumpolással kijátszon bennünket egymás ellen s végre lenyeljen mindnyájunkat. Őszinte, bátor lépéseket kell tennünk a kulturális és gazdasági vérkeringés visszaállítására e népekkel, ebből csak haszna lehet az ottani magyarságnak. És ez egy nap lépés lehet az új nagy törté-

nelmi gondolat felé, mely a kisebb nemzetek egyetlen megmaradási biztonsága: védő szövetségbe tömöríteni Kelet-Európa, a Balkán és Nyugat-Ázsia kis és közepes nemzetét, melyben mindenik nemzet biztosítéka volna az összes többi nemzetek független, önálló, egyéni fejlődésének. És amely megvédené ezeket a nemzeteket a nagyhatalmak gazdasági vagy katonai nyomása — vagy egy esetleges zsákmányfelosztás irtóztatós megegyezése ellen.

*

Miniszterelnök Úr, ma az életnek egyetlenegy konjunktúrája van: a bátorság. Ma a legmélyebb sikerű politikai módszer: a heroizmus. Ma az egyetlen védő és alkotó egység: a mozgósított magyar öntudat. Aki mindig hátrál, mindig lemond, mindig a gyávaságot tartja megmaradása biztosítékának: az elvesz a világ megvetésében és könnyű zsákmány elnyomója számára. Hívjuk fel egy nagyarányú, szélesmehetségű kulturális, gazdasági, szociális politikával a magyarság öntudatát az önvédelem, a megújulás nagyszerű harcára a világ figyelmé előtt és találjuk meg a közös életérdek, a közös életvédelem útját a kis nemzetekkel.

Miniszterelnök Úr: kívül és belül könyörtelen ellenségek fenekednek a magyarságra és leikévé akarják igézni a végső circumdederuntot. De, higgye meg, Miniszterelnök Úr: sohasem álltak nagyobb lehetőségek a magyar megújulás, a magyar megmaradás számára, mint most. Csak bátran bele kell kondítanunk a világ lelkiismeretébe: hogy élni akarunk s hogy ez az élet mindig szélesebb ölelésű egyéni kultúrát, mindig több életet és munkát biztosító szociális igazságtételt jelent, és mind több védelmet és fejlődést biztosító együttműködést a kisebb nemzetek számára. És megölelhetetlen alapelvünk legyen: inkább szenvedni, mint lemondani.

Miniszterelnök Úr! A félénk ember is csak a sírig él s a legélesebb érdek is csak a temető előtt eszik. Van értelme hát félteni, van értelme tisztavirág

érdekek megkötő rabságában élni, mikor heroizmusunkkal az utánunk jövők végtelen sorának bátor biztonsága, önzetlenségünkkel, helyesebben: örökebb, egyetemesebb önzésünkkel millió és millió bölcső megelégitett életérdeke lehetünk? Miniszterelnök Úr, az, aki e sorokat, alázatosan és szeretettel, könyörögve és bizakodva ön elé terjeszti: már az évek, szenvedések, tapasztalatok behavazott Montblancjárói látja az életet. Már nincs éhsége, szomjúsága önmaga számára s minden élete egyetlen halálon túlrontó szeretet egy gyalázatosan megcsalt, könyörtelenül kitermelt csodálatos nyelvű, mély kincsű és végtelen emberségű nép iránt. Mit lehetne alkotni ezzel a néppel, ha vérének, lelkének gyermekei építenék sorsát! És most, hogy ezek a könyörgő sorok kiszakadtak aggódásomból: mint ha látnám száz és százezreit az apró, alázatos magyar paraszti házaknak, a kis magyar paraszti bölcsőknek. És mintha a millió magyar bölcsőben pihető édes kis lehellet egy hatalmas széllé egyesülne, a történelem egy roppant indító akaratává s mozdulásra duzzasztaná a magyar hajó petyhüdt vitorláit. Miniszterelnök Úr, markoljon a kormányba heroikus, új elszánással: a hajó új utakon akar az Élet új hívásai felé haladni. Az Állam-üzlet apró gazdasági zsargonjának, a kis ügyességeknek, a mikroszkopikus machiavellizmusoknak ideje lejárt: halálos elszántságú, epikus arányú történelmi építésre van szükség, hogy legyen védő és teremtő magyar öntudat. Miniszterelnök Úr: az élet forró hívása jön a márciusi szélben a meghervasztott magyarság felé. Könyörgöm: vezessen bennünket e hívás parancsai szerint.

Budapest, 1938. március 15-én.

Mély tisztelettel
Szabó Dezső.

TOBORZÓ.

A magyar föld mozog. Nehéz televény és szikes rögök egyaránt mozdulnak föl. Az élet felé? Igen: a mélyből jövő erő, mely megmozdítja őket: a felriadt életösztön parancsa, hogy ők is a nap, a fakadó élet, a szabad termés áldásaiba igyekezzenek jutni. De az elmúlt századok végzetes lejtőin s az uralomra jutott ellenséges erők ravasz irányításából gyakran éppen a halál útjaira gurulnak.

Mindenki hitetni vagy hinni akar valamit. Próféttákká lódnak a kövek s egy, az egész életet eligazító hitet keres mindenki. Lobogó arcok és lobogó lelkek gyermekkönyörgéssel fordulnak a hársányhangú Mozdítók felé: Ó, egész életünkkel könyörgünk Hozzád, kegyeskedj Te lenni a Megváltó, legyen a Te beszéded a Megváltás. És ha már nem tudsz megváltani bennünket, legalább annyira látszódj Megváltónak, hogy remegő gyermeklelkünk hitet tudjon játszani a nyitott szemű Gondok előtt. Kell ez a hitjáték, mert úgy fenyeget a halál. Kell a Megváltás Ígérete, hogy elbírhassuk a ránk támadt napok marcangolásait.

Micsoda zilált kép! Milyen halálos zűrzavarja az életkeresésnek! Milyen könnyű itt a gúny és kézbeeső a korbács. De nehéz a szeretet s a megtartás hősi akarata.

Természetes, hogy a tizennyolc év óta felhemzsegő alakulatokat, szövetségeket, ligákat, pártokat stb. maguk a magyarságot kitermelő érdekszövet-

ségek szervezték, vagy szerveztették: hogy a vajdó Európa új kísérletei, új gondolatai és jelszavai felé mozduló lelkeket is beállítsák a régi bolt jó jövedelmező üzemébe. A forradalmak elsikkasztásának legrégebb és legbeváltabb módja ez: belemenni az új követelések kiáltásába, harsogni az új szükségek jelszavait, a fenyegető forradalom legkedvesebb mondataival és mozdulataival csalni táborba a híveket. Aztán túlhangoskodással és egyéb üres mókával addig játszani forradalmat, megújítást, megváltást és más effélet velük, amíg ráunnak a vakcélú játéokra s a viharos felmozdulást az élet felé a csüggedés, a csalódás, a hiábavalóság érzésének zsidbadtsága váltja föl.

De kétségtelen: hogy igen sok összeállítás tényleg a nehézöklő napok ütése alatt önként keletkezett. És jószándékú magyar emberek odaseregüléséből állott elő. De ezer éven át idegen érdeknek odatört sorsunk legvégzetesebb következménye az, hogy a magyarság életösztone vakká és süketté a Vazul sorsára jutott. Nem volt egy legmélyebb élet-törvényeink parancsára kialakult ideológiánk, egy organikus céljaink szerint kitermelt történelmi programmunk. Így sokszor a magyarság legbuzgóbb szerelmesei, az élet leglázásabb keresői: a halál titkos parancsait végzik.

A következő sorokban nem vádoló. Diagnózist állapítok meg: betegségekre, félreficamodásokra mutatok rá. Nem ítélek. Az élet és a jövő egyetlen útjára hívok minden magyar jószándékot.

1.

A magyar embernek mindig hajlama volt hazafiságát azon a módon élni meg, melyet az örök Bánk Bán így jellemez: élni, vagy *játszani a Haza elbúsultjait*. Vagyis: komor poharazásokban, ebura-fakós gesztusokban, keserű szókiömlésekben és Peturos zordulásokban élni meg mindazt a szeretetet, oda-

adást és kötelességet, mellyel adósnak érzi magát a magyar közösség irányában. Maga a történelem a legfőbb bűnös e végzetes jellemvonás megalakulásában. A történelmi tragédiák hosszú sorozata mindegyre olyan helyzetbe szorította a magyart, hogy minden akarat hiábavalónak, minden cél lehetetlenségnek látszott és így a magyar bánat e passzív megjátszása volt az egyetlen lelki menedék a nehéz napokban. Ez aztán az idők folyamán a hazafiság majdnem egyetlen kifejezésévé gépiesült a magyar lélekben. Más egészséges fajoknál az egyénnek a közösséghez kötő lelki kapcsolatai a szolidaritás erejében, a szervezkedés, hatalom és vagyonszerzés ösztönös keresésében, az életharc eszközeinek mohó megszerzésében nyilvánulnak meg. Űgy, hogy az egyének hazafisága, fajszeretete minden tényében pozitív nyereséget: életvédelmet és élet-hódítást jelent az egész közösségnek. Mi meddő gesztusok, céltalan szóömlések és hiú mimikák meddő játékában mintegy kvaterkázunk a hazafiságunkat és fajszeretetünket és tettek helyett a legfelsőbb zsebünkben szorítjuk dacról az öklünket. Nem lehet olcsóbb és könnyebb lelki áldozást kitalálni a közösséggel szemben. Ezt a hazafiságot és magyarodást bárki házilag előállíthatja bármikor. Megkímél a kezdeményezés nehéz bátorságától, a felelősség hősi elvállalásától, a szolidaritás és áldozatkészség nehéz próbáitól és igen hatásosan lefényképezhető, még villany- vagy petróleumvilágításnál is. Van Ady Endrének egy szerencsétlen verse, melyet vitriollal szeretnék kiirtani még a nyomdászok emlékezetéből is. Az a vers, melyben *négy-öt magyar esett, szomorú fejekkel összehajol*. Ez a vers hatalmas mértékben népszerűsítette tovább ezt a búval pityizáló hazafiságot, mely valóságos borszakértői kóstolásokban szürcsölgeti történelmi tragikumunkat és olyan vad élvezettel búsul, hogy talán boldogtalan volna, ha nem volnánk ilyen boldogtalanok. Nincs meddőbb és hülyébb foglalkozás, mint az ilyen „összehajlások“.

A magyar végzet megváltoztatására induló, kétségtelenül jószándékú összeállások legtöbbszörében megtaláljuk az itt következő három lelki tévelygés valamelyikét, néha, fájdalmasan, mind a hármat. Az első éppen ez a meddő romantikus, elbúsulásos, összehajlásos hazafisági játék. Újból és újból való végtelen elnyögése bajainknak, sérelmeinknek. Dacos felrázása a komor öklöknek a bús nadrágzeben, hogy: „*majd lesz másképp is*“. Keserű felsorolása annak, hogy melyik író nem magyar és mennyit ehetik és melyik író magyar és mennyit nem ehetik. Dühödt elszámlálása annak, hogy honnan milyen arányban repített ki bennünket az idegen hódítás. Pontos és részletes leleplezése annak, hogy melyik közéleti szereplőnek melyik retyerutyája milyen idegen fajból való. Búval bélelt elzokogása annak, hogy mit nem lehet tennünk, mit nem tudunk elérni, mire vagyunk képtelenek s mily okokért nem piknik magyarnak lenni stb., stb. Aztán: borzasztóan magyarosan magyar szimbólumot agyalunk ki komor magyar összeállításunk domború jelzésére: balra görbülő kardot, jobbra konyuló kalászt, hét fiókától terhes turult, Emese köldöksinórját, Attila sérvkötőjét stb. Ezeket a szimbólumokat olyan zord elszántsággal hordjuk a gomblyukunkban, hogy az már nem is gomb-, hanem valóságos turáni lyuk. Aztán külön köszönési módokat edisonozunk világra tagtestvéreink számára, melyek bő marjulási alkalmakat nyújtanak valamelyik végtagunk számára és szövegünkben a magyar Ős-Sejt nem egy alapvonását őrzik meg. Például: Hadúr segítsen! Vagy: Thonuzoba áldjon meg! Vagy: Balambér békítsen stb. stb.

A legnagyobb, az egyetlen baj, melyet ezek a játékok jelentenek, az: hogy aki ilyen mókákkal tölti napjai szabad részét, azt hiszi: *hogy ezek megjátszása által tényleg: tetteg hazafi és megtett mindent a magyar közösségért, amit tehetett*. És éppen ezért a kikerülhetetlen lelki elficamodásért tartom én ezeket a hazafisági kvaterkázásokat veszélyesek-

nek és elpusztítandóknak, bármily jóhiszeműek legyenek is. A magyar élet kapuin oly sürgető problémák döngöttek és olyan számban: hogy magyarságunk egy pillanatig sem érhet rá a magyarkodásra. *A mi magyarságunk már józan látás, célját tudó akarat, éber gyakorlatiasság és minden összeállásunk minden ténye valami pozitív értéket jelent a magyar közösségnek.* Nyelvünk védelmét vagy terjesztését, a magyar gyermek felkarolását, a munkanélküli magyar munkához juttatását, egy-egy üzlet vagy sajtótermék elhódítását a magyarság számára stb. stb. stb. A legkisebb eredmény, mely kultúrában, üzletben, vagyonban, hatalomban bármily csekély pozitívumot jelent a magyarságnak, többet ér, mint a leghatasosabb honfibúslású „*összehajlás*“.

A második betegség, mely szintén elég általános tünet ezekben a jóhiszemű és jószándékú összeállásokban: a délibábos ösieskedés. A kor divatja itt már egy rég meglevő lelki hajlandóságot talált s így e betegség annál dúsabban virulhat. A felszínes és tartalmatlan Attila apánkodás, Hadúrkodás, a magyarok istenének emlegetése és más efféle elég régi módja a torzonborz magyarkodásnak. És most, hogy a németek visszabújtak ősi mitológiájukba, ami van nekik: mi nemes utánzással ugrunk fejést egy „*ősi mitológiába*“, ami nincs nekünk. Mert minden első gimnazista tudja, hogy ősi vallásunkról, annak lelki és fizikai megnyilvánulásairól, egész levegőjéről semmit, de semmit nem tudunk. És így, mikor ösvalláskodunk vagy ősmitológiázunk, olyan tragikomikus figurák vagyunk, mint a mai rokkant, aki vakarni akarja azt a lábszárát, melyet húsz évvel ezelőtt valamelyik lövészárokból hagyott. Nincs szánalmasabb, szegényebb és hülyébb valami, mint egy huszadik században kiagyalt *ösvallás*. De ez megint kiadós játék. Mert felelőtlen, mert céltalan s meg játszásával nagy dömpinges táltos-magyaroknak mesélhetjük magunknak magunkat. Ennek a betegségnek egyik válfaja a *dicső és boldog magyar múlt* hánytorgatása, a Bocskay, Bethlen, Rá-

kóczi nevek lelkes fel-felgargarizálása, az *ősi alkotmány* teleszájú dicsérete.

Mi azt hisszük, hogy a mai zsúfolt teendőjű életharcban nem lehetünk elég modernek és gyakorlatiasuk és nem érünk rá a múlt vedlett délibábjait vadászgatni. Mi bűnnek, sok esetben súlyos gazténynek mondjuk, ha figyelmet és élő energiát vonunk el a ma rettentő problémáitól egy meddő multosdihoz. Különben is: minket a múltban is a tényleges magyarság: a magyar munka, magyar kenyér, magyar termés milliós tömegei érdekelnék s hogy ezekre milyen dicsőséget és boldogságot jelentett ez a múlt: megmondja az európai magyarság három roppant szimbóluma: Vazul, Koppány, Dózsa György. Ennek a magyarságnak kinzó kamara volt az elmúlt ezer év s benne a magyar izom és magyar szellem minden munkása rabló idegen érdekek láncolt fegyence lett. És ez a múlt teremtette meg azt a dicsőséges *ősi alkotmányt*, mely szerző és védő gépezete volt mindazoknak, akik a magyarságot kitermelték önmaguknak. Mi éppen ezt a multat és ezt az *ősi alkotmányt* akarjuk visszahozhatatlanul múlttá tenni s egy egészen új világot, új alkotmányt, új jogrendet építeni helyébe.

Természetes azonban, hogy mi sem akarunk a tegnappal vagy a mával kezdődni. De mi nem délibábos képzelgésekben, nem tudós következtetésekben és nem is az emberölés kiötlő bravúrjaiban keressük multunk értékeit. Hanem életünk legfőbb, legerősebb megtartó gyökereit nyomozzuk vissza a múltba: a makacs életakaratot, a józan látást, az egészséges önzést, a védő ravaszságot, az alkotó képzeletet, a magyar lélek évszázadokon vagy évezredekben felgyűlt kincseit. Így nekünk is van ősiségünk, de valóságos, mint a föld és a kenyér és minden értékével átfejleszhető a jövőbe. Ez az egyetlen örök ősiség: a magyar paraszt. A magyar paraszt ősi arcunk megőrzője, erőink, lelki értékeink, ősi kulturális kincseink, nyelvünk roppant tárháza. A mi paraszt-politikánk nem romantikus

érzés- és képzelet-roham és nem is egy elvont igazság követelése. Mi az idegenné romlott arisztokrácia és középosztály mellett: a magyar parasztban — számaért és lelki tartalmáért egyaránt — látjuk az ősi magyar lélek letéteményesét, az igazi és egyetlen magyarságot, minden megújulásunk, történelmi alkotásunk, sajátos kulturális fejlődésünk egyetlen biztos alapját. Ez nem romantikus elképzelés a „romlatlan kunyhóról“ a „bűnös palotával“ szemben. Mi a magyar falut és a magyar parasztot minden valóságában látjuk és tudjuk, hogy itt is megtaláljuk mindazokat az emberi esendőségeket, melyek máshol megvannak. De a magyar lélek évezredek értékeinek megőrzésével, egészséges és mindig éber önzésével és legnagyobb számával mégis csak a paraszt lehet alapja minden magyar élettervnek. A paraszt az egyetlen valóságos ősiség a magyar politikus, a magyar művész és a magyar tudás számára egyaránt. Bármily különbség legyen is egyébként köztünk: a magyar paraszt a megingathatatlan egység mindazok előtt, akik egy új magyar jövőért dolgoznak. Minek keressük az Ükko, a Numi Tárem vagy link Hadurak szőrös hónai alatt azt, amit a magyar falvak csodálatos gazdagságban tárnak elénk?

A harmadik igen nagy, talán legnagyobb betegség, mely kikezdi ezeket a magyar szándékú alakulatokat: az idegen utánzat tébolya. Egészen sajátos: hogy igen sok jó magyar ember csak akkor érzi nagyon magyarnak magát, ha valamely idegen mozgalom mozdulásait vitustáncolja. Így feketeingezünk, zöldingezünk s lóbáljuk első csánjainkat fascista vagy hitleri módra. Így vettük át a horogkeresztet, mely a magyar öntudatban sohasem szerepelt s nekünk annyit sem jelent, mint egy döglött egér farka. Igaz, hogy később, hogy legyen valami magyar búsulás is benne, megpatkoltuk nyíl-lal. Ezzel a fából készült vaskarikával aztán igazi hetumogeresen eljátszhatunk: hiszen a nyíllal azok ellen védekeztünk annak idején, akik ránk erősza-

kolták a keresztet. Viszont a keresztet azok hozták ránk, akik a nyíllal védekezők lelkét örökre véres sárba akarták taposni. Hát lehet ennél a kutyafejű macskánál pompásabb magyar szimbólumot találni? így legalább — ha egyéb marakodás nem történik Hunnia bús téréin — a szimbólumunk első fele marakodik a hátsó felével. És bármelyik vesz: magyar veszteséget jelent.

Tegyük föl, hogy egy orvost egy tútláplált, vérbő, vérnyomásos, érlemzesedő, a gutaütés szomszédságába került beteg gyógyítására hívnak. És akkor ez az orvos erre a feladatra úgy gyűjt lelkiismeretes előtanulmányokat, hogy heteken át buzgón megfigyel egy kiéhezett szervezetű, vérszegény, étvágytalan, gyomorbeteg beteget. Lejegyzi a beteg szervezet jelenségeit, megállapítja teljes diagnózisát, felsorolja az összes sikerrel alkalmazható gyógyszert, gyógymódot, táplálékokat, italokat, életrendet. És akkor a meghívásnak engedve, elmegy a tútláplált, vérnyomásos beteghez s a másik, a vérszegény szervezeten észlelt jelenségektől követelt gyógymódokat, gyógyszereket, ételeket, italokat, étrendet alkalmazza vele szemben. Egész bizonyos: hogyha a szegény beteg maga az őséregjű Bendeguzosan Töhötömös Botond apánk is: egyharmar olyan turáni hulla lesz, mint egy keresztény szertartással eltemetett pinty s még a Wacht am Rhein sem fogja többé eleven hunnussá mozdítani. Pedig ez már csak eléggé mozgatja Honunk *intranszigen*s, *fanatikus* és *izzó* (íz-ig-vérig) magyarjait.

Igen: élet helyett a legjobb szándék is halált csinál, ha egyik szervezet életét akarja rákényszeríteni a másikra. Mi lenne, ha a magyar anyák a fiókáit repülni tanító madártól tanulnák gyermekeik életbe indítását s egyszerűen nyakonfogva őket, kidobnak a levegőbe a hatodik emelet ablakából? És ami áll az egyes szervezetre, százszorta jobban áll a történelmi közösségek végtelenül bonyolult életére. Ezek a közösségek nem gondolat útján tetszőlegesen előállított ábrák, hanem millió titkú szerves

képződések, melyeket évezredek folyamán a közös vérnek, éghajlatnak, földrajzi viszonyoknak, életmódnak, közös nyelvnek, kultúrának stb. végére ányálizálhatatlan végtelen sok tényezője formált olyanokká, amilyenek. Ezeknek a közösségeknek megvannak a maguk sajátos időtlenül mély élettörvényeik s egészséges élet és fejlődés csak e törvények parancsa szerint lehet számukra. Hiába ragasztanánk az arabs paripa orrára elefántormányt s mégha rágyakorolnók is, hogy hitleri módon nyújtogassa üdvözlésre ezt a vendég-kitoldást: az a ló minden előző őse életével, az elmúlt évezredek minden meghatározásával arabs paripa maradna s csak a saját örökölt szervezete által megszabott élet volna élet számára.

Mi lenne: ha máról holnapra behoznók Magyarországra a fascizmust, mely Olaszországban olyan nagyszerű eredményeket mutatott föl? Ez a rendszer, nem számítva a lelki okokat, az állami mindenhatóság tényével örökre szolgává és jövőtlené nyomná a magyarságot. Hiszen nálunk ma az Államot alkotó összes tényezők idegenek s korlátlan hatalomra jutva, megsemmisítenék az új magyar honfoglalás minden lehetőségét. Vagy mi lenne, ha pld. a hitlerizmus egyetlen tényét vak utánzással követnők: azt, ahogyan elintézte a zsidó problémát? Budapest kisebbségi város lenne s a nemzeti vagyon óriás aránya kisebbségi vagyon. Egész bizonyos, hogy nekünk, a mi viszonyaink meghatározása mellett: egészen másként, sokkal mélyebbre vágó elszántsággal kell megoldanunk ezt a kérdést. Végzetesen szomorú az, hogy a zsidók elleni szenvedély sokakban, néha igen becsületes szándékú emberekben, annyira elvakít minden látást és aggodalmat a magyar sors irányában: hogy a németektől ügyesen megszervezett német életakaratú, német hódítású úgynevezett nemzeti szocialista szervezetekben segítnek *a legközvetlenebb magyar halálnak: a pángermán imperializmusnak*. Néha olyan dühödt buzgósággal csinálják ezt a vég-

zetes munkát, mintha csak azért gyűlölnék a zsidót, inert félnek, hogy az ők étvágya miatt nem marad elég lenyelni való magyar a németiség számára. Nem lehet eléggé ismételni: *új, egészséges Magyarországot, magyar megújítást csakis a magyarság organikus élettörvényei szerint megnyilatkozó, az összes magyarországi fizikai és lelki adottságokat számbavevő magyar életakarat, magyar agyvelő hozhat létre.*

2.

Egy hatalmas csomó *programm* van előttem melyet a különböző magyar indulású összeállások küldtek meg nekem. Átnéztem őket és nagy szomorúság maradt bennem az olvasásuk után. Mennyi jó szándék: és mennyi végzetes tévedés. Mennyi részlet-meglátás: és milyen egyetemes vakság. Mennyi eredetiségre, magyarságra törekvés: és mennyi idegen visszhang. Mennyi kirobbanó szeretet: és mégis milyen elhagyatottságot jelentenek a magyar fajnak. Milyen zagyva keveréke a múlt jelszavainak és az új napok kiáltásainak.

Itt nem törődöm azokkal a programokkal, melyek szerzői a legközelebbi választásra sandítva ígérnek mindenkinek mindent az áhított voks reményében, ígérnek antiszemitizmust és liberalizmust, fascizmust és alkotmányos parlamentarizmust, agrárszocializmust és commercíál-industriál radikalizmust és mindent, ami drága és jó. Megsúghatom nekik: tévednek. Mindenképen tévednek. Először is: az ilyen programm-bőségekkel már alaposan tisztában van Pannónia minden palija. Másodsor: a magyarság nagy forradalma nem a parlamentből fog kiindulni. *Egész bizonyosan: nem onnan.*

Nem említem azokat a „reform“-kiömléseket sem, melyeknek tág levében ott úsznak mindazok a fényes általánosságok, melyeknek fényében közéleti szépfű lehet valaki. Akár úgy: mint a kor-

mány ellenzéki frakciója. Akár úgy: mint az ellenzék kormánypárti frakciója. De: mindenképen gusztusosan, kívánatosan szervírozva s a pontos ár megjelölése nélkül. Alkudni lehet. Ezek különben is: „nemzedékek“. Tehát arra akarnak magyar egységet építeni, hogy Pityi Pál mikor kapaszkodott össze Pityi Pálnéval. És így minden nap minden percét egy-egy új „magyar egység“ alapjává léptetik elő.

A következő megjegyzéseket tehát azok a programok váltották ki belőlem, melyekben látom az őszinte buzgólkodást, a becsületes akaratot, hogy a magyarság megújulására megindítsák a körjük gyűlt erőket. De a politikai nevelés hiánya, a történelmi és szociális tudás fogyatékosága, az egyetemes összefüggések nemlátása és egyéb okok a tévedések, ellenmondások, gondolatzavarok egész tömegére vezetnek.

1. Programot nem lehet elvont, logikai gondolkodásból teremteni. Leülni az íróasztal elé és ott kigondolni: mi lehet jó, szép és hasznos egy közösség számára és azt parancsolatokban vagy munkatervekben programként közölni: lehet szép időtöltés, de nem jelenthet történelmi eligazítást egy közösség számára. Hiszen akkor legkönnyebb volna rövid összegezésben egy cédulára rányomatni: — Legyen minden magyar becsületes, gazdag, okos és termékeny, — és ezzel el is intéznők az egész magyarságot az utolsó század összeomlásáig. Programot csakis a közösség lelki adottságainak, szükségének, egész életének és szerves történelmi céljainak mély ismeretéből alkothatunk.

2. Nem lehet programot pusztán negatívumra, pl. a zsidó, vagy német probléma elintézésére alapítani. Hiszen, ha valami gyors csoda folytán: sikerülne ezt a két problémát szerencsésen megoldani: még mindig fennmaradnának azok az okok, melyek a zsidóság és németiség elhatalmasodását lehetővé tették s így hasonló veszélyek mindig esedékesek lehetnek. Program csak egy olyan minden ízében

egységes gondolatrendszer lehet, mely a magyar élet minden terén megoldja az új történelmi élet teendőit.

3. Csak az a program jelenthet jövőt a magyarságnak: mely egyszerre szembeszáll a magyarság minden problémájával, megoldást keres a magyar élet minden kérdésére. Sokszor megírtam, milyen bűnös örültséget jelentett az állandó „*kikapcsolások*“ rendszere. Jellemző erre az egyes programok magatartása a zsidó és a német problémával szemben. Némelyik program csak a zsidó halál ellen kapalózik, a másoknak csak a német halál ellen vannak dühei és tervei. Mintha csak az egyik halállal halni meg egészen természetes, sőt kívánatos rendes magyarságos dolog volna. Világos, hogy e helyett az egyoldalú és félszegűző dühök és intézkedések helyett egy egyetemes pozitív programmal meg kell oldani minden faji, felekezeti, osztály és más kérdést s az új honfoglalás megvalósításával olyan hatalmi helyzetbe hozni saját hazájában a magyarságot, hogy az ilyen veszélyek többé ne fenyegetsenek.

4. Nem szabad a felszabadító nagy politikai harc elindítóiba: a programokba a vallási élet kifejezéseit vegyíteni. Tudjuk, hogy a hódító németeknek milyen nagyszerű harci maszkja a „*keresztény politika*“, mely a világon semmi egyebet nem jelent, mint azt, hogy ezzel a szép címkével elvonjuk a magyarság figyelmét a maga sajátos érdekeitől. A politika: harc a földért, a kenyérért, a jóléért, az irányításért, a kiválasztás meghatározásáért, a nyelvért, a kultúráért: az élet vaskos valóságaiért. Nem szabad, hogy azt az elszánt erőt, melyet e harc megkíván, kiherélni engedjük kegyes mondások sunyi bicskáival. Természetes, hogy a magyar jövő programja megoldja a felekezeti kérdést is és lehetővé teszi az egyénnek, hogy belső életét hitének törvényei szerint élje meg. De abba a harcba, melyet könyörtelen, megemésztő étvágyakkal vívunk a magyar bölcső biztosításáért: nem szabad odagán-

csolni a küzdő lábai elé egy csak óhajtságbari és reményben élő világ kegyes szabályait. Csak őrült vagy gazember kívánhatja, hogy a földjét, tűzhegyét, holnapját védő magyar az ellenség golyóira, srappelljeire, bombáira kuglerekkel és szilvás gombóccal feleljen. Az pedig nekünk igazán tökéletesen mindegy, hogy a minket elnyelni akaró étvágy a vén karmos Jehova, a Wotan tata, vagy a keresztények szerető Istenének tiszteletére akarja nyélbe ütni ezt a gasztronómiai ténykedést. Mi az élet és szeretet legelemibb parancsának engedelmeskedve egyformán határozott ökölrel sújtunk le minden megemésztő akaratra: Ne bánts d a magyart!

5. Sajátosan ütközik ki e programokban az a rendkívüli hatás, melyet a *diktatúra* szó tesz napjaink emberére. Sokan a pusztá említésére lúdbőrbe szederjesednek s védekező szerelemmel ölelik magukhoz dicsőséges alkotmányunkat, parlamentarizmusunkat, népképviséletünket főrendiházastól, kispártostól, keresztény pártostól, Népestől, mindenestől. Sokan pedig a történelmi megváltás egyetlen örök formájának dogmázzák a diktatúrát.

Mennyi naivság, mennyi tájékozatlanság! Királyság, köztársaság, parlamentarizmus, diktatúra: önmagukban se nem jó, se nem rossz intézmények. A közösség, a történelmi perc, a kor viszonyai és szükségéi szerint mindenik lehet áldás, vagy átok. *A diktatúra mindig csak átmeneti és csak akkor esedékes: mikor egy új történelmi életrendszert, egy új jogrendet kell beidegezni egy közösségbe.* Átok a diktatúra akkor, ha a közösséget kitermelő érdekszövetségek, vagy egy zsarnoki egyén eszköze arra, hogy a nemzeti munka tömegeit megakadályozza jogaik elérésében. Áldás a diktatúra: ha a közösség életakarátának, minden szükségérzetének, szerves történelmi céljainak kifejezője és megvalósítója. *A diktatúra csak akkor felel meg történelmi feladatának: ha intézményeivel a közösségben meg tudja teremteni azt a lelki mechanizmust, mely az új történelmi rendszert akkor is to-*

vább tudja fenntartani, ösztönösen és céltudatosan: riúlik a diktatúra már megszűnt.

6. De talán a legnagyobb gondolatzavar, a legtöbb túlzás vagy félreficamodás a faji vagy nemzeti politika megválasztása körül van. A megindulások erre a kérdésre nézve három csoportba oszthatók:

a) Az első csoport tagjai *tiszta* magyar fajról, hamisítatlan *turáni* vérről beszélnek s irányítást és hatalmat a jövő Magyarországon csak az ilyen *tiszta* magyaroknak akarnak engedni. Oklevelekkel betörnek a régmúlt századok, mikroszkóppal a vérszövetek titkaiba és jaj annak, aki ezeket az istenítéleti próbákat ki nem állja. Hogy a tréfa domborúbb legyen: ezekben a túlzó csoportokban rendszeresen magyar név alá rejtőzött idegenek a vezetők.

b) A második csoport mozgói szintén a magyarság elnyomásáról, a magyarság kiszorításáról keseregnek s programjuk a magyarság új, igazságos térfoglalása. De magyarnak tartanak mindenkiket, akinek legalább harminc másodperce magyar neve van.. És minden olyan idegen nevűt is: aki „magyarul érez“. Ez aztán a világ legkényelmesebb ismertető jele: mert legtöbb esetben teljesen ellenőrizhetetlen. Hogy a fészkes fittynemzetben ne érezne magyarul valaki, ha ezért az érzésért állás, cím, rang, vagyon, hatalom, egyszóval érvényesülés jár ki neki. Ezek a jó magyarok nem gondolják meg: hogy a vackorfa, bármily császárkörtéül érez: azért évezredektől kapott belső törvényei szerint mégis csak vackort fog teremni. Magyar életakaratot, szerves magyar célokat, magyar életformákat, magyar látást és magyar kultúrát általában mégis csak magyar szervezet, magyar agyvelő teremhet. Ez a csoport különben — új jelszavak alatt — folytatása annak a vak tékozlású ál-liberáлизmusnak, mely csak a magyar magyarság iránt nem tudott liberális lenni.

c) A harmadik csoport hozzátartozói hangosan és határozottan követelik a „rég nemzeti politika“ folytatását és elég meggondolatlanul: Szent Istvánt

idézük tételük támogatására. Szétdöbbszintik a világ négy tája felé, hogy micsoda irtózatós veszély volna ránk, ha: *„elvakult faji politikából különbséget teszünk magyar és magyar közt“*. Ezek a veszélynek a felidézésével elsősorban engem vádolnak.

Ennek az egész problémának egyetlenül helyes, emberi, igazságos és életet jelentő megoldására úgy mutathatók rá, ha felelek erre a vádra.

Először is: én egyáltalán nem teszek különbséget magyar és magyar közt. Legfennebb ilyen különbségeket: értékes vagy értéktelen, tehetséges vagy tehetségtelen, dolgos vagy dologtalan, becsületes vagy csirkefogó stb. De ezek kikerülhetetlen általános emberi értékelések.

Viszont: semmi politikai célért nem tudom elkövetni azt a buta természetrajzi csalást, hogy magyarnak mondjam a németet, a szlávot, a zsidót.

Ez nem jelent semmilyen faj számára kitagadást a magyar állampolgárság egyenjogúságából. De viszont olyan tényt jelent, amelyet elálcázni, letagadni, nem látni a legbűnösebb örültség. Ezt a tényt a magyar politikának minden percben szem előtt kell tartania, minden percben számolnia kell vele.

Igen: én nemzeti politikát akarok. De mindekelőtt nemzetet akarok teremteni az ilyen politikához. A nemzetnek nevezett egység megalakulását éppen az akadályozta meg: hogy a magyarság „nemzeti politikáját“ keresztelte, meddővé tette a németiség, szlávóság, zsidóság vak önzésű „faji politikája“.

Itt a történelmi teendőknek tehát fel nem cserélhető, kikerülhetetlen, a dolgok természetéből végzetesen megszabott egymásutánja van: Először az új magyar honfoglalás megvalósításával meg kell semmisíteni ezeket az anarchikus faji politikákat és el kell tüntetni azokat a beteg és igazságtalan állapotokat, melyeket ezek a faji politikák a magyarság kárára megteremtettek. Azután: az új jogrenddel megteremteni a magyar Munka egységes

nemzetét: a magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyar történelmi célok egységében, melyben minden polgár egyenlő jogú minden más polgárral.

A teendők első szaka tehát egy jogrendi visszaállítás, igazságtétel, egy természet és emberi igazságellenes állapot megszüntetése az összefogott magyar erők hatalmi ténye által. Hatalmi birtokbavétele a nemzet megalkotására felmozdult magyarság részére mindazoknak a tényezőknél, melyek történelmi célkitűzést, sorsintézést s a föld, a nemzeti vagyon, a nemzeti munka gyümölcseinek igazságos elosztását jelentik és amelyeket a faji politikák ártóan és igazságtalanul elhódítottak a magyarság nemzeti politikájától. Ez a hatalombavétel nemcsak történelmi igazságtétel lesz a kitűrt magyar faj számára, de a legszélesebb szociális fejlődés is: mert a magyar munka milliós tömegeit teszi a magyar élet döntő tényezőivé. Azért e nagy szociális igazságtétel érdekében a magyarság nagy forradalmának első szakában túl kell tennünk magunkat bizonyos látszatos, de lényegükben jogtalan „magánjogokon“, így a föld és a nemzeti vagyon méltányosabb, gazdagabb történelmi termést és teljesebb szociális igazságot jelentő új elosztásánál, az ipar, a kereskedelem, a sajtó birtokbavételénél, az Egyház, közoktatás, bürokrácia, hadsereg, városi hatóságok stb. irányító helyeinek szükségszerű felváltásánál, Budapest környékének, a Dunántúlnak és a határmenti részeknek magyar telepítéseinél stb. Azt sem kerülhetjük el, hogy a zsidóság ama részének, mely ezernyolcszáznegyvennyolc után került országunkba: felmondjuk a vendégjogot. Ebben a minden munka irányában igazságot tevő tényünkben nem lesz szenvedély és nem lesz antiszemitizmus. Itt öszszemerkelt vagyonuk egy bizonyos hányadát szívesen rendelkezésükre bocsátjuk, hogy kimehessenek Palesztinába, a nagy reprezentáns szemita faj: az arabság védelmébe. Az új magyarság nagy emberi forradalmának ez első, hatalmi korszaka fogja visszaállítani azt az egyensúlyt, teremti meg azokat az

egészséges erőviszonyokat, melyek lehetővé teszik az egység és egyenjogúság nemzeti politikáját az Állam bármily származású polgára, a nemzeti munka bármily vérű tagja számára.

Természetes: hogy mint az élet minden mozdulata a milliárd egybehatásokból összeszővődő világon: a magyar fajnak ez a nagy történelmi perújítása is bizonyos veszélyekkel jár. Megtörténhetik, hogy tényleg lelkileg teljesen asszimilálódott, vagy legalább is tudatosan igen jó, magyar szándékú idegen származású egyént ér visszalökés vagy bántás. Az élet és történelem nagy eligazító, új korteremtő igazságai mindig apró igazságtalanságokkal járnak. De az ilyen eseteket nem szabad az egyéni érzelgősség hangulataival elbírálni. Két dolgot kell jól meggondolni. Ha az idegen származású lelkileg tényleg asszimilálódott, vagy tudatában tényleg magyar akarató: feltétlenül belátja az új magyar honfoglalás elkerülhetetlen, szükségszerű igazságtételeit és akkor sem fog elidegenedni a magyarság nagy történelmi forradalmától, ha egyelőre csak a háttérben jut neki hely. Mi ezer év óta szenvedünk dühödt idegen fajú politikák könyörtelen hódításaitól, odavesztettük nekik földünket, sorsunk irányítását, jövőnk minden biztosítékát. Lehet-e zokszó azért, hogy minden emberi és szociális igazság megteljesítéséért egy pár átmeneti évben minden irányítást a kezünkbe ragadunk?*

A második meggondolás: attól a perctől kezdve, hogy az idegen fajok külön kisebbségnek nyilvánítják magukat a kisebbségi jogok gyakorlásával: örült öngyilkosság tovább folytatni a régi vak liberalizmusú asszimilációs politikát. Hiszen akkor minden idegen fajúnak kettős lehetősége van a boldogulásra a magyarral szemben. A kisebbségi állásokat ő kaphatja meg fajisága révén. És ha ott nem

* Sokszor kérdik: kit tartok magyarnak? Többször feleltem rá. Legrészletesebben, legvilágosabban Karácsonyi Levél c. tanulmányomban.

tud elhelyezkedni: mint *jó magyar*: a magyar élet kenyéradó vagy irányító helyeit foglalhatja el. Viszont: a magyarnak kettős hátránya lesz az idegenrel szemben. A kisebbségi élet állásait nem kaphatja meg, mert magyar. A magyar élet állásait nem kaphatja meg a pályázó „*jó magyar*“ idegennel szemben, mert jutalmazni kell annak a jómagyarságát. Hát nem történelmi öngyilkosság ez?

7. Igen végzetes tévedésnek tartom több összeállásnak azt a tényét, hogy az irredenta problémáit belekeveri a belpolitika ügyeibe. Hiszen lehet, hogy a nagy magyar tragédia felemlegetésével, a régi Magyarország gyermek lelkünkbe gyökerített képevel, elvitázhatatlan történelmi jogaink hangoztatásával még mindig lehet tömegeket vonzani a pártzászló köré. De ez igazán nem morális ok, de ez igazán immorális ok. örök jogainkat a vérünkkel, szenvedésünkkel, kultúránkkal magyarrá épített Európában nem szabad lejártni a belpolitika küzdelmeiben. Különben is: melyik az egyetlen lehetőség sorrend: Előbb visszaszerezni az elvesztett részeket és aztán megerősödünk? Vagy: előbb megerősödünk és aztán visszavenni azt, ami minden emberi jogon a mienk? Igen: először a Csonka-Magyarország megszállottságát kell megszüntetnünk, először itt kell visszaerősödnünk történelmet formáló hatalommá. Először itt kell megvalósítanunk egy új történelmi életrendszert, a munka egy olyan új jogrendjét, a magyar kultúrának egy olyan új alkotó műhelyét: hogy a régi Magyarország bármely fia érezze: a magyar történelmi műhely közösségében élheti meg legtermékenyebben, legemberibben egyéni életét, itt talál munkája, tudása, tehetsége a legméltányosabban megfizető életre. Az új magyar jogrend szociális igazságával, építő kultúrájával, a munka teljesre épített védelmével és uralmával többet fog jelenteni örök jogainknak, mint bármilyen halálos német „*segítség*“.

Az új magyar honfoglalásnak éppen az lesz első feladata, hogy külpolitikai istenbékéjét létesítsen

belső átalakulásunk megvalósíthatására. Egyrészt: megértetve a nyugati nagyhatalmakkal: hogy a német megkötöttség alul felszabadult, ismét történelmi alkotóvá hatalmasodott, új szociális berendezkedésű magyarság a legbiztosabb béke-bázis és az egyensúlynak legalkalmasabb eleme a germánságtól és szlávtságtól átáramlott Kelet-Európában. Másrészt: nem mondva le semmiről, amiről nem lehet lemondani, egy bizonyos számú évre valamilyen modus vivendit valósítani meg a szomszéd államokkal, mely az ott élő magyarságnak a lehető legtöbb fejlődést biztosít és megindítja az élet elakadt áramait köztünk és ezek közt az országok között.

3.

Kérek minden jószándékú magyar akaratot, minden becsületes magyar elmét: ne tekintse ezeket a kritikákat a fölényesség vagy uralkodni vágyás bántásainak. Egy tapasztaltabb és messzebb látó testvér végtelen szeretete és megváltó akarata szól bennük mindazokhoz, akiket testvéreinek érez az örök magyarságban. Közeleg a magyarság egyetemes megmozdulásának napja. Az elszánás, az új élet felé indulás ez áhítatos perceiben mint tengerbe a bűvár: merüljünk le önmagunk legmélyebb mélységeibe és nyissuk teljes nyílásukra lelkiismeretünk szemeit. Mindnyájunkban van hiba, tévedés, hibáztam és tévedtem én is. Az elvont gondolat erejével túlságosan abszolút voltam, túlságosan szigorúan szabtam meg azok mértékét, akikkel megindultam volna az új történelmi harc feladataira. Ezért löktem vissza sok közeledést, ezért volt elmagánosító hajthatatlanságom olyan dolgokban is, ahol az elnézés és szerető ráhatás eredményesebbek lettek volna. Évek, szenvedések s az irtózatossá magyarságok állandó megfigyelése ráeszméltettek, hogy egy új életrendszert nem lehet elképzelt tökéletességű emberekre építeni. Hanem úgy kell vennem tragikus fajtám katonáit, amilyenek: erőik,

gyengeségeik, erényeik, hibáik, tehetségeik és esendőségeik bonyolult valóságában, hiszen számukra akarunk új hazát építeni. Fialtal faj a magyar: a termés és alkotás végtelen erői zsúfolódnak táenne: csak az összefogás nagy erejére kell rátalálnia. Nézzünk be énünk örvénylő mélységeibe s a közös születés, közös harc és közös halál nagy egységében találjunk rá egymás szívére. Engedjünk annyit, amennyit lehet, hiúságunk, becsvágyunk, túlonérzetünk követeléseiből és töltsük meg szemeinket a végtelen magyar szenvedéssel. Mert akkor egy látás lesz minden magyar szemben, egy cél lesz minden magyar akarat előtt és jogos lesz minden remény.

Én nem akarom megszüntetni a sok jószándékú magyar megindulást, legalább is jóidégig nem. Hadd érvényesüljön minden erő, kapjon teret minden jogos becsvágy. Én ezt a forró kérést küldöm minden megmozdult magyar szív felé: Magyar anyák gyermekei, egy végzet, egyetlen örök szeretet testvérei: jöjjetek hozzám. Higyjétek el, higyjétek minden látásokkal, egész akaratokkal, egész életetekkel: hogy a magyarság számára ma én mutatom az élet, a megújulás és a jövő egyetlen útját, hogy nálam van a megtartó hit s a megvalósító gondolat. Dolgozzatok tovább a magatok kereteiben, végezzétek a szervezés, az agitálás, a toborzás, a részlet-feladatok, a fegyelmezés teendőit: de az irányító gondolatot s az építő programot tőlem vegyétek. Hiszen én már nem vagyok én, nem is vagyok egyén: hanem egy letörhetetlen történelmi akarat, egy eltiport faj legyőzhetetlenül feltámadó életakarata.

Legyek én az egységetek, hogy egy tábor legyen minden jóindulatú magyar a megindulás nagy percében. És hogy a magyar jövő programja, mint a vérnek, az idegeknek, a test-lélek legmélyebb akaratainak ösztönös és tudatos katekizmusa egyenlő erővel mozdítson a magyar megújulás minden katonájában.

I. Nem akarunk párt lenni: hanem: a pártok közös tartalma, egységes programja. Nem leszünk külön alakulat: az élni akaró magyarok egyetemesége leszünk. Nem csinálunk alapszabályokat: egységünk egyetlen szabálya mindnyájunknak egy célra törekvő akarata lesz. Nem választunk elnököt, titkárt s más efélét: mindenkinek méltósága az az odaadás lesz, mellyel résztvesz közös munkánkban.

II. Nem hisszük, hogy az új magyar honfoglalás nagy emberi programja a mai törvényhozás formáival, képviselő és főrendiházzal megvalósítható. A magyar munka tömegeinek összefogása fogja megteremteni ezt a fejlődést s ez aztán megalkotta a maga politikai életformáit.

III. Ezt az összefogást akarjuk megvalósítani. Szabályos időközökben megismétlődő társadalmi találkozásainkon legyen ott minden magyar célú összeállítás, minden társadalmi osztály, minden életkor, minden felekezet képviselője. Ezek nem politikai összejövetelek, nem gyűlések, nem pártértekezletek. Jószándékú magyar emberek kedélyes összejövetelei, hogy megismerjék egymást és elbeszélgessenek a magyarság problémáiról.

IV. Az új magyar honfoglalás minden hívője legyen hittérítője is minden miliőben, minden alkalmas percben: az iskolában, a főiskolában, a hivatalokban, a műhelyekben, falun és mindenekelőtt: a családban. És gondoskodnunk kell róla: hogy tudjunk egymásról, mindnyájunkról, mert mindenki nélkülözhetetlen a magyarság egyetemes történelmi egyházában.

V. Mi nem a folytonos lelkesedéstől túlhabzó, a „fanatikus“, az „izzó“ magyar típusát szeretjük. Hanem a józan, hideg elhatározású, derült látású, lebírhatatlan akaratú magyart, akire eszkényszer programmunk gondolatrendszere. Ezért választottuk a magyarság küzdelmének egyetemes szimbólumául

Ludas Mátyást: a derült világlátású, eltiporhatatlan életakarátú, könyörtelenül visszaütő, ravaszul győzedelmeskedő magyar paraszti típust.

V. Óvakodjunk minden délibábos pucstól, minden tragikomikus zugforradalomtól, minden hebehurgya összeesküvésditől. Mi, ha eljön az ideje: mindnyájan minden percben szívesen kockáztatjuk életünket a magyarság nagy céljaiért. De ezeket a célokat nem tesszük kockára semmiért sem.

VII. Egyéni hibákat megértéssel kezelünk, egyéni jelentőségű eltéréseket nem bántunk: de az egyetemes program alapelveiből, egységéből egy jottányit sem engedünk s a máthematikai gondolkodás könyörtelen, végzetszerű következetességével valósítjuk meg új magyar életrendszerre. Nincs élő egység dogma, fegyelem és hierarchia nélkül. A mi egységünk az új magyar ideológia dogmákká elfogadott tanaival és programjával s szellemi hierarchia kivételt nem ismerő, legbelső cselekvési törvénnyé szerveződését acélfegyelem fog megvalósítani.

*

Ó, higgye meg minden magyar anya csókjából fakadt lélek, higgye meg minden jövő felé forduló magyar akarat: nem hiúságból, nem hatalmi vágyból hívok magamhoz mindenkit, nem ezért kérem magamnak az egyetemes irányítást. Ha a hiúság és hatalomvágy vezette volna lépteimet: régen másként rendeztem volna be az életemet. Különben is, gondolja meg mindenki: ötvenhétéves ember vagyok és behavazott fürtök alul nézem az emberek dolgait. Aki már látta az emberi szenvedés minden arcát, aki ismeri a múlás minden törvényét, aki már szembe néz a közeledő temetővel: annak futó árnyék az én s nehéz kötelesség a hatalom. De édesanyám minden szeretete, de Erdély minden csodálatos sűgása, de a magyar temetők minden hangja, de minden magyar gyermek sírása s az elmúlt évezredek ős igézete űz, taszít, parancsol, hogy éle-

tem, erőm, minden fájdalom, gondolatom, egész életakaratom: föld, kenyér, napos levegő, meghódított élet, szabad fejlődés legyen az utánam következő magyarok életében. Én csak annyiban vagyok, amennyiben erő, irány, megtalált és győzelmes cél leszek dús kincsű, magános arculatú fiatal fajtám jövőjében. És ha volna mégis egy magamnak szabott kívánságom, az ennyiből állna: Hogy új, győzelmes, boldogabb magyar napok messzi elsuhanásaiban egy egyszerű kis bölcsődal mondja a ringatot magyar gyermekeknek: hogy egész életem egyetlen végtelen szeretet volt és érettük volt minden életem.

Városmajor, 1936. június 17.

KARÁCSONYI LEVÉL.

E tanulmány második részében adom a szabó-dezsői programm lényegét: azokat az alap gondolatokat, melyek megvalósítása nélkül nem tudom elképzelni a magyarság új termő és alkotó történelmi életét. De hogy ezek a gondolatok befogadó barázdákra találhassanak: előkészítő munkára van szükség. Szükség van bizonyos fogalmak tisztázására, bizonyos divatos jelszavak megrostálására és divatként uralkodó beteg képzetek megmutatására. És minden szükséggel szükség: a szemek és lelkek elé állítani a kor ártó típusait: a közéleti gangstert, a politikai sibert, lázas és tántorgó korunk gyilkos marionettjeit. Mert rángó és rángatott, ravasz felbujtó és vakul ugrándozó balek: mind, mind táncoltatott báb. És minden látszatok mögött még mindig a vértől berúgott vén bábjátékos: a világháború mozdít mindeneket. A világháború, mely nem dögölt meg 1918 összeomló lövészárkaiban. Hanem ott van mindenki bennem és benned, ott van minden harapásra ránduló szájban, minden felcsapdázott gondolatban, a gazdasági élet gigászi gazságai bann s a politikai gangszterek éhes iramában. Minden szív, minden agy mélyén s a csókból most előfakadó nemzedékek tragikus meghatározottságában: ő taszít és rángat, ő búj fel és ő ítél s vad dárídója vérben és aranyban tántorgó elítélteiben ő bokáz történelmet.

Ezt az előkészítő munkát, a lelki szántóföldek e tavaszi megtisztítását tanulmányom első részében végzem el.

1.

Először és mindenekelőtt: a jobboldali világnézetnél csak a baloldali világnézettől undorodj jobban s a baloldali világnézetnél csak a jobboldali világnézetet kerüld el messzebbre. Jobboldali világnézet, baloldali világnézet: teljesen azonos piszkos és szűk lebújók. Majdnem azonos frazeológiával, ugyanazokkal az ügyes és ravasz embervadászokkal, kalandorokkal, szédelgőkkel, ugyanazokkal a megszállottakkal, betegekkel és palikkal. Minden különbség az: hogy az egyik „nemzeti“, a másik „nemzetközi“ szappanbuborékokat fújkal a szemedbe. Aztán: az egyik minden uccasarkon magamellé ordítja a *keresztény* jelzőt s a bibliát üvölti legfelső jogcímnnek. A másik pedig még a legnagyobb gonddal elzárt szobák mélyén is elhallgatja, hogy a zsidó faj lebírhatalatlan imperializmusa mozdit minden indulása mélyén s a hozzá sereglő lelkerek nagy részének egész felépülésében ott bújik a Talmud, amint a föld íze ott bújik a borban. A magyarság számára mindkét „világnézet“ idegen faj hódítását, idegen érdekek életépítését jelenti. A germán és zsidó imperializmus nagy harca ez a magyar pecsenye fölött. Hiszen csak meg kell figyelni: legszélsőbb osztagaik már titkos éjjeli összebújásban kezdenek egyezkedést egy tisztos osztokodás felé a magyar Pali felébredésének nagy veszedelme előtt.

Az új honfoglalásra induló magyar egyenlő gyilkos betegségnek érezve ezt a két üzletet: arra az útra lép, mely a magyarságnak a leggazdagabb fejlődést és emberileg a legteljesebb igazságot jelenti. Egyenlően távol mindkét bolttól: *a magyarság új történelmi életét az ország összes fizikai és pszichikai adottságaira és szükségére építi meg*. Ebben a tételben bármily vérű jószándéka, tehetsége, munkája megkapja a maga védelmét és fejlődési lehetőségét a magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyar életcélok nagy egységében.

Három mindenk fölött álló numen, három döntő igezetű szó volt, mely elnémított minden ellenvetést, megtiltotta az életérdek minden vizsgálatát s vak szuggesztíóval lökhetett az élet vagy halál bármely útjára. Ez a három numen, három szó: *Haza, Nemzet, Állam*.

Az új honfoglalás magyarja a magyar faj életérdekein át nézi e három nagy történelmi fogalmat s azokban látja meghatározva e fogalmak egész jelentőségét, minden értékét. A Haza elsősorban nem a föld, nem is a határok, hanem: maga a magyar faj, a magyar magyarság, az életüket munkába építő milliós magyar tömegek élete. A céljához ébredt újlelkű magyar tehát csak akkor engedelmeskedik e szó igezetének: mikor ezzel a szóval a magyar tömegek munkájának védelmére, a magyarság több fejlődési lehetőségére, tervszerű élethódítására, a magyar bölcső több kilátására, a magyar kultúra és magyar nyelv szélesebb életére indítanak. Mert mindenekelőtt és mindenk fölött: a Haza: a magyarság, minden magyar, aki terem, aki dolgozik, aki faját fentartja. A Haza: a magyar életérdekek összessége.

Az új lelkű magyar fájdalmasan állapítja meg: a Nemzet szónak megfelelő történelmi realitást sem a múltban, sem a jelenben nem lát. Magyarországon voltak és vannak fajok, felekezetek, osztályok. De magyar Nemzet, mint a nyelv, a kultúra s az organikus történelmi célok egységében megvalósuló szerves történelmi egység: nem volt és nincs. Igen: történetek folyamatok, melyek egy ilyen Egység felé törő fejlődést jelentettek. Ezek a folyamatok kb. a 18-ik század közepe táján kezdődnek s az 1848—49-iki forradalomban vívták meg élethalál harcukat. De Világos és következményei hosszú időre eltaposták ezt a gyönyörű magyar fejlődést.

A végzetes évtől, 1867-től kezdve újból lehetségesnek látszott a feladat: hogy hosszú évtizedekre előrelátó, az élet minden terét a magyarság életformájává szervező politikával megépítsük ezt az egységet. Nem ez történt. A magyar élet minden irányítást, hatalmat, Vagyont jelentő pontja szétosztatott azoknak az idegeneknek, kik a habsbürgi Tisza-politikát mindenek keresztlül támogatták. A pénzügy, az ipar, a kereskedelem, a sajtó, az Egyház, a hadsereg, a municípiumok, a bürokrácia: hatalmi helyei mind idegen irányítók kezébe kerültek. Minden idegen kötnivaló kaphatott a magyar földből hantot, mely ideköt. Volt egy hivatalosan agyondobolt *Nemzet* szó, amelynek irtóztatós költségeit a magyar munka, a magyar verejték, a magyar vér és magyar szenvedés fizette. De voltaképen: idegen államok épültek a magyarnak nevezett Államban, idegen nemzetek építettek jövőt a magyarság testén és a magyarság: munkájában védtelenül, érdekeiben szervezetlenül mind nehezebb nyomorúság súlya alatt napról-napra mind jobban szorult ki hazájából és sorsa irányításából.

Ennek a beteg fejlődésnek volt logikus és elkerülhetetlen végzetű következménye a világháború, melyben a magyar vér óceánja s a munka, vér és szenvedés minden jogával megvásárolt anyaföldünk nagy része veszett oda: idegen imperializmus érdekéért, a magyar életérdek minden parancsa ellen.

A két „*forradalom*“ alatt uralkodó zsidó hitlerizmus és a keresztény kurzus sváb fascizmusa befejezte ezt a végzetes fejlődést. Ma már szociáldemokrata írásban is feltűnik az a jogos aggódás (*Surányi Lajos: Az új szocialista munkaterv*), hogy Magyarországon a magyar faj számára nemsokára csak az altisztí és szolgai állások nyújtanak életlehetőséget.

Az újlelkű magyar meg akarja valósítani azt a termő történelmi egységet, melyet *Nemzetnek* ne-

vezünk: de csakis az új honfoglalás egészséges és teljes igazsága jegyében. Hiszen az ő szemében ez a *Nemzet* éppen a magyar faj legegységesebb életformája, melyben az ország minden lakosát egységbe szervezi a magyar nyelvű és magyar pszichéjű kultúra s a magyarság organikus törvényeinek és szükségeinek megfelelő történelmi élet megépítésére. De ő már eljutott ahhoz a hallatlanul kolumbuszi természetrajzi igazság felfedezéséhez: hogy almát csak az almafa terem, viszont a körtét rendszeres körülmények közt a körtefák termik. Tehát ez a magyar lelkű, magyar nyelvű, magyar célú egység: csakis magyarok hatalmi erejével, magyarok irányítása alatt, a magyar faj gazdasági fölény mellett valósulhat meg.

3.

Itt érünk el a liberalizmus és a fajok kérdéséhez. Az új honfoglalás magyarja nem azt mondja: — Mi is liberálisok vagyunk, de... — Ellenkezőleg: ezt mondja: — *Mi vagyunk a liberálisok, csak is mi.*

Mi a liberalizmus lényege? A liberalizmus szerint a közösség (állam, nemzet, társadalom) érdekében minden egyént, faji, felekezeti, osztálykülönbség nélkül: egyenlő feltételek mellett kell beengedni az életversenybe: hogy lehetőleg minden egyén lehetőleg legtöbb értékét megteremhesse az illető közösség számára.

A liberalizmusnak tehát három fő jegye van: 1. A közösség érdeke. 2. Az egyén szabad érvényesülése faji, felekezeti és osztálykülönbség nélkül. 3. A verseny egyenlő feltétele mindenki számára.

Világos, hogy e jegyek közül az első az uralkodó, a történelmi cél, hisz ez a létoka a liberalizmusnak. A magyar közösségnek pld. azért kellett a liberalizmus a modern idők küszöbén, hogy minden egyéni képességet, minden becsületes munkát és

életakaratot bevonjon a magyarság közös történelmi munkájába és az így előálló egység, a Nemzet: a magyarságnak megbővült, gazdagabb, több erejű élete legyen. A liberalizmus az a nemzeteknél, ami a testi szervezetenél az evés és az ivás. A szervezet egészségének, erejének tervszerű gyarapítása a szervezet harmonikus egységének jegyében.

Ez a történelmi cél determinálja a liberalizmust. Mihelyt oly tömegekben, oly arányban szabadulnak az idegen elemek az élet uraivá, hogy maga a liberalizmust adó közösség szenved, kiszorul, elveszti történelmi jelentőségét: a liberalizmus elnyomással, tehát önmagának ellenkezőjévé fajul. Hiszen így elveszti harmadik jegyét is: a verseny egyenlő feltételét mindenki számára. Egyenlő feltételek mellett indul a magyar az élet versenyére egy olyan országban, ahol az élet irányítása, a vagyon, a rang, a publicitás idegen kezekben vannak?

Az 1867-től 1914-ig terjedő kort célzatos lucus a non lucendóval liberális kornak nevezték. Pedig ellenkezőleg: ebben a korban az uralkodó érdekszövetségek és az idegen fajok szabadon építhették a maguk rengeteg hatalmú antiliberálisát. Antiliberális a magyar paraszt, a magyar munkásság, a magyar szellemi munkás: a magyar magyarság ellen.

Az új lelkű magyar liberális a liberalizmus tiszta lényege, egész értelme, eredeti történelmi funkciója szerint. A magyar közösség egészségének parancsa szerint: liberalizmusa igyekszik a történelmi élet minden eszközével megszervezni, biztosítani e három réteg: a magyar paraszt, a magyar munkásság, a magyar szellemi munkás jövőjét, szabad fejlődési lehetőségeit. És liberalizmusa békés, egyenjogú együttműködést akar az ország minden más fájával, hogy azok is megkapják a szabad fejlődésben a maguk arányainak megfelelő helyet.

Az újabban oly sokat rángatott faji kérdésnél három képtelenség — néha szédélgés, néha mánia — rikoltja lehangosabban a maga hazug és megtevesztő mondatait. Az első a közismert *álliberális* tétel, mely szerint nincs faj. Nincs magyar, nincs német, nincs néger és nincs svéd: csak *Ember* — van nagy E-vel. Sokszor ismertettem ezt a minden természetrajz valóságot felrúgó hazugságot s itt gyorsan végezhetek vele. E tan hirdetői rendszeren egy antidiluviális faji sovinizmus titkos fanatikussai, mely minden egyetemes emberi igazság ellenére akarja érvényesíteni a maga étvágyát s e mondatok szétvetésével a többi fajok szolidaritását akarja feloldani mohó hódítása útjából. Prédikáltak valaha e próféták a saját faji sovinizmusuk s vallási megrogzottságuk kőkorszakbeli ártásai ellen?

A másik típus groteszk és buta, műveletlen és félbolond. Ez „*fajbiologus*“ és a „*tiszta íaj*“ igen szigorú követelője s vérvizsgálattal és levéltárral tapogatja körül a hétezredik nagyanyád megbízható magyarságát. Roppant viszket neki a tokiói neveu-k rokonsága s turáni copfot hajt a tarkója a kínai kuzenek távoli szagára. Aztán pogány, megősvallású és más eféle. Valami fehérét áldoz, ha nem is lovat, még csak öszvért sem és csak azért nem puhít a nyerge alatt, mert ez a szerszáma hiányzik. Ezt a tökkelütött képletet is sokszor megmutattam. Ennél hülyébb csoportot pénzzel sem lehetne tenyészteni a magyarság jogos honfoglalási igényeinek lejáratására.

A harmadik típus már okosabb és veszélyesebb. Ez így érvel:

— Igaz, hogy engem Ziegelwangelnek vagy Aisleitnernek, Kulinszkynak vagy Pironcsáknak, Bergernek vagy Fuksznak hívnak. De éppen úgy résztveszek a magyar Állam terheinek viselésében,

mint bárki más. Munkám éppen úgy része a közös magyar munkának, mint bárki másé. Éppen úgy részt vettem a világháború szenvedéseiben, a közös haza védelmére, mint akárki. Ebben a háborúban hozzám tartozók estek el, éppen úgy, mint másnak. Hát amiért idegen nevem van, nem vagyok éppen olyan jó magyar, mint Nagy Péter, vagy Kis István? Hát miért kellene nekem másodrangú polgárnak lennem?

Ezeknek az érveknek minden betűje igaz. És az új lelkű magyar éppen ezeknek az érveknek az erejével követeli az új honfoglalást a magyar faj számára.

Mert Nagy Péter és Kis István, akiknek apái a századok mélyén is Nagy Péterek és Kis Istvánok voltak, ezt mondják erre:

— Mi éppen úgy részt veszünk a magyar Állam terheinek viselésében, mint bárki más. Sőt: az Állam terheit viselők óriási tömege, az összesnek legalább nyolcvan percentje ilyen magunkfajta időtlen időktől való Nagy Péterek és Kis Istvánok. Munkánk éppen úgy része a közös magyar munkának, mint bárki másé. Sőt: e közös munkának legalább nyolcvan percentje a mienk. A világháborúban mi is részt vettünk, mint akárki. Sőt: a világháború aránytalanul óriási része a mi testünkben él s a mi tömegeink százezrei pusztultak el a harctereken. És mégis: ha megnézzük a minisztériumok, az egyetemek, a közoktatás, az adminisztráció, az Egyház, a bürokrácia, a hadsereg statisztikáit: az irányító, hatalmat és vagyont jelentő helyek nyolcvan, hetven, hatvan percentje a Ziegelwangelek és Aisleitnerek, a Kulinszyak és Pironcsákok, vagy az ilyen nevekből magyarosítottak kezében van. És ha megnézzük a bankok és pénzintézetek, az ipar és kereskedelem, a sajtó és ügyvédi vagy más szabad pályák statisztikáit; az irányító, hatalmat és vagyont jelentő helyek kilencven, nyolcvan vagy

hetven percentje a Bergerek és Fukszok, vagy az ilyen nevekből magyarosítottak kezében van. Természetes: hogy ezek az állapotok a Ziegelwangelek, Kulinszkyak és Bergerek fiainak megnövekedett arányú jövő lehetőséget jelentenek és a mi fiainknak megnövekedett arányú kiszorulást. Hát amiért mi időtlen idők óta magyar nevűek vagyunk, nem vagyunk olyan jó magyarok, mint a Ziegelwangelek, Kulinszkyak és Bergerek? Hát miért kell nekünk másodrangú polgároknak lennünk Magyarországon?

Ez a válasz döntő, mint egy lesújtó bárd. És tisztelettel figyelmeztetem az intéző hatalmasságokat: vigyázzunk! *Nehogy, amikor a magyar kormány a nemzetközi fórum előtt panaszkodik az idegen impériumok alá tépett magyarság elnyomásáért, hátraszorításáért: ezek a hatalmak elkövessék azt a gigászi történelmi viccet: hogy a magyarországi statisztika letagadhatatlan dokumentumával ők követeljék a magyar magyarság védelmét, arányosabb érvényesülését a Magyarországnak maradt Magyarországon a genfi ítélőszék előtt.*

A magyar fajnak ez a természetrajzilag és történelmileg páratlanul képtelen helyzete Magyarországon, melyet az Elsodort Falu komor tűzénél pillantottak meg először, ma már új honfoglalásért döngető elkeseredéssé lett a szívekben. Ez a lelki mozdulás ma már oly általános, oly hatalmas hullámokkal bővülő, hogy — mint mindig szomorú történelmünk folyamán, ha a magyarság saját érdekeihez kezdett ébredni — az érdekelt elemek már felkészültek: hogyan lehetne az új mozgalom jelszavainak rikító kisajátításával elsikkasztani az esedékes új honfoglalást. A hagyományos kormányzati politika, mely boldog kényelemmel mindig úgy csinált politikát, hogy hagyta, hogy az uralkodó érdekszövetségek arányos elosztásban termeljék ki maguknak a magyarságot: a nemzeti egység mindezen fölött álló jelszavával igyekszik továbbfolytatni a régi játékot.

Erre a jelszóra mi már fentebb megadtuk a feleletet. Igen: a mi célunk is ez az egység. De ez az egység a magyar faj életkifejtésének, érdekeinek, védelmének organikus életformája legyen s a magyar faj irányítása és hatalmi megépülése mellett a magyar faj egyedeivel valósítassék meg. Mit jelentett eddig a „nemzeti egység“? Jelentette az idegen uralkodó érdekszövetségek békés megegyezését a sok millió munkás magyarság történelmi kizsákmányolásában. Mit jelent a nemzeti egység az új honfoglalás programjában? Jelenti az ország bármilyen vérű és hitű munkás tömegeinek történelmi egységbe szervezését, a munka egyetemes védelmét a magyar életcélok egységében.

A „*jobboldali*“ germán s szláv elemek a névmagyarosítás, vagy egy mindent túlríkoltó hazafiaskodás és magyarkodás révén a mozgalom élére állva igyekeznek azt kijátszani s a maguk újabb hódításának eszközévé tenni. A névmagyarosításnak mi sem vagyunk ellenségei s azt bárki részére megadhatónak véljük. Hiszen az orgyilkos fia vagy unokája is lehet híres feltaláló, kiváló író vagy más jelesség és akkor mégis csak jó a már örökölt magyar név.

De a névmagyarosítás egy tizedrendű kérdés, melynek nemcsak előnyei, de veszélyei is vannak. És mikor mi a mi kiszorított fajtánkat, a magyar magyarságot akarjuk az őt minden emberi jogon megillető új honfoglaláshoz juttatni: ilyen enyhe játékkal nem engedjük félrevezettetni magunkat. Ami pedig a zajos túlmagyarkodást illeti: mi a magyarság nagy történelmi jóvátételében örömmel látjuk bármily vérű jószándék segítségét: de a magyar faj új honfoglalási szervezkedésében vezető, irányító helyen csakis a századok, a temetők, az ősz emlékezetű faj hamisítatlan magyarja lehet. Magyar célú történelmi egységet csakis a magyar faj teremhet meg. Hiszen ennek a természetrajzi alapigazságnak valóságát éppen idegen politikai törtetőink érzik legjobban. Innen az a szánalmas komikum, hogy mindenik kimutat idegensége elálcázásá-

ra egy „honfoglaló“ ősanját. És aztán ezt a megvereczkeisített nevet odalógatja harmadik névnek a neve elé. Ez már azért is okos dolog, mert ez a lógós név rövid időn belül praedicatummá szórakoztatik. Rengeteg ténsasszony ténfereggetett abban a vereczkei szorosban.

A „*baloldal*“ kísérlete a magyarság új honfoglalásának elsikkasztására nem kevésbé okos és ügyes. Hatalmas gazdasági eszközeivel érdekeihez köti azokat az idegen — fájdalom, néha magyar törtetőket — akik az új honfoglalási mozgalom s a szabódezsői gondolat mondatait a lehangosabban üzemesítették a maguk kis boltjuk javára (a paraszti gondolat stb.). Ezek mozdításával aztán magyar demokrácia, paraszt szocializmus, nemzeti radikalizmus s más nevek alatt úgy igyeckszik a mozgalom élére jutni, hogy az tényleg új, sőt legújabb honfoglalás legyen, de: — a zsidó élethódítás számára.

Hogy milyen döbbenetes erővel rémít a magyar faj történelmi felszínre jutott igazsága, mutatja: hogy „*jobb*“ és „*baloldali*“ idegen kitermelőink, ép oly szívből utálva egymást, mint eddig: az éjszakák mélyén már titkos összfogásokban szervezkednek a magyar faj jogos érvényesülésének elsikkasztására. Lobogó prófétákat látunk, akik ép oly kedveltek a legjobboldal legtitikosabb szervezeteiben, mint a zsidó szabadkőművesség szentélyeiben. És akik mellett ép oly, már szinte erotikába lendülő hévvel rendez zrínyi kirohanásokat a germán klerikális sajtó, mint a legsajátosabban zsidó célú lapok. Ezek az elemek kétségtelenül legnagyobb, legpiszkosabb veszélyei a magyar honfoglalási mozgalomnak.

A végső érv, melyet a nagy igazságtétel ellenségei nekiszegeznek a tájékozatlan elemeknek, a következő:

— Te eddig állandóan magyarról és idegen elemről beszéltél, mint két külön képletről. De hát: mi az, hogy magyar? A magyarság már vegyült táj

volt, mikor bejött az országba. Azóta összeházasodtak mindenféle szláv, germán, román, zsidó, örmény és egyéb elemekkel. Minden magyar vérében legalább nyolc-tíz faj vérének egyesült árja folyik. Ki hát: a magyar?

Érdekes: ezt a kérdést így nem teszik fel sem Francia-, sem Olasz-, sem Németországban, ráalkalmazva az illető népekre. Pedig ezek a népek legalább is annyira kevertek, mint a magyar. A kérdésnek ilyen formájú felvetése mutatja legjobban, milyen beteg, milyen nyomorult mostoha volt a magyarság helyzete Magyarországon.

A magyar faj, mint a francia, olasz vagy német: hosszú századok közös vérének, közös nyelvének, a közös anyagi és pszihikai hatók együttműködésének eredménye. Meghatározásban adni, hogy mi a magyar, ép úgy nem lehet, mint azt, hogy mi a francia, az olasz, vagy német. De azért van francia, olasz és német. És van magyar. De — veted ellene — van egy egész csomó eset, mikor nyilvánvalóan kétes képlettel van dolgunk és vitatkozni lehet, hogy az illető magyar vagy nem. Igaz. Amint némely esetben kétes és vita tárgya, hogy bizonyos képlet az állati vagy növényi világba tartozik. De azért a *legbaloldalibb* természettudós sem merné mondani: hogy nincs növény és nincs állat. Hiszen: hogy a *magyar* jelző a rengeteg sokféle típus dacára is mennyire egy egységes lelkű egyéniségre mutat: mutatja történelmi tragédiájának és irodalmának Európában páratlanul álló sajátos arca.

Magyar mindenekelőtt az: akiről senki sem merheti állítani azt, hogy nem magyar. Magyar a Nagy Péterek és Kis Istvánok milliós tábora: a magyar paraszt. A paraszt a történelmi magyarság: az ősi nyelv és ősi pszihé letéteményese, az örök megújulás princípiuma.

A nem eredeti magyar nevéek magyarsága körül annyi megtévesztő tudatlanság, annyi beteg szószátyárság csatázik, hogy a valóság helyes meglátását kénytelen vagyok közvetett úton: a nyelv-

tudomány vitathatatlan eredményei segítségével érni el.

Négy csoport szót állítok ide: Első: szem, kéz. Második: óra, iskola. Harmadik: testamentum, konfirmál. Negyedik: autó, aeroplán.

Az első csoport szavai őseredeti magyar szavak s a magyar múlt kikutathatatlan mélyéről érkeztek hozzánk. A második csoport szavai: óra, iskola, a latin hōra és scola szavak magyar kiejtésű formái. De oly régen jöttek be a magyar nyelvbe, hogy a köztudat eredeti magyar szavaknak érzi őket és nincs olyan örült, aki ki akarná purifikálni ezeket a szavakat a magyar nyelvkincsből. A harmadik csoport szavai: testamentum, konfirmál: a köztudat érzése szerint is idegenből jött szavak. De oly régen vannak a magyar nyelvhasználatban, a magyar élet annyi szálával szötte át magyarul élővé őket: hogy bár könnyen helyettesíthetők magyar kifejezésekkel: a magyar múlt mintegy népileg is magyarrá tette őket. Végül a negyedik csoport szavai: autó, aeroplán: tegnap vagy ma hozzánk jött idegen szavak, melyeknek idegenségét már az egész köztudat érzi.

Teljesen így van a családi neveknél is. Az eredeti magyar nevű családok nagy tengere mellett, vannak pld. Bartos, Barta, Bartók nevűek. Ezek idegen eredetű nevek, de oly rég vannak a magyar közhasználatban, hogy idegenségükről a köztudat nem tud semmit. Különben is: a legtudományellenesebb tévedés volna azt hinni, hogy e szláv eredetű nevek viselői mind szláv eredetűek. Száz és száz esetben történt, hogy magyar család szláv vidéken telepedett meg s így szláv elnevezést kapott. De az is előfordulhatott, hogy az ilyen szavak hajdan valamely tulajdonságot jelentettek, vagy keresztnév voltak s így ragadtak egyes magyar egyedekre. Hiszen a legnagyobb tévedés azt hinni: hogy a Tóth, Oláh, Cigány stb. nevű családok kivétel nélkül mind az illető idegen fajokból származnak. Ragadhattak ezek a nevek, mint gúnynevek eredeti

magyar egyedekre is. De más körülmény is adhatott ilyen neveket magyar eredetűeknek is. Pld.^egy magyar faluban az illető tudott egyedül tótul vagy románul, vagy sokáig odavolt tótok, vagy románok közt dolgozni stb.

Azután és ez felel meg az előbbi harmadik csoportnak: vannak családnevek, mint: Lénárt, Boér stb., melyeknél sejtődik az idegen eredet, de a beolvadás elég régen történt ahhoz, hogy a közös magyar múlt és sokoldalú összeházasodás magyar családokkal a köztudatban magyarnak láttassa az ilyen családokat.

A negyedik csoport megmutatására történelmileg közismert és igen nagy tiszteletnek örvendő neveket hozok fel. Kétségtelen: hogy Pékár, Haller, Klebelsberg, Ernst, Karafiáth volt magyar közoktatásügyi miniszterek, Rótt, Glattfelder, Schwoy, Windischgrätz, Schaumburg-Lippe, Pallavicini püspök, herceg, illetőleg gróf urak, Weisz Manfréd, Schmidt stb. nagyiparosok, Trikál, Aisleitner, Schütz, Szladits, Wolkenberg, Kühár, Notter, Eckhart, Mantuang, Exner, Ruber, Bernolák, Melichar, Lutter, Szandtner, Mengele, Gerber, Huzella, Tangl, Frey, Fuchs, Nachtnebel, Bélák, Skrop, Lipták, Fritz, Henszelman, Hollaender, Czunft, Hercog, Fridrich, Engel, Wenhardt, Kern, Rosenthal, Strószner, Schaeffler, Pekaovich, Fuhr, Kopits, Fischer, Lobmayer, Pfann, Ertl, Sailer, Ceyda-Pommersheim, Grósz, Blaskovics, Liebermann, Licskó, Brana, Schmidlechner, Windisch, Mansfeld, Rüben, Rohrboch, Rihmer, Minder, Safranek, Champian, Pukánszky, Háckel, Jobst, Treml, Heinlein, Patek, Pigler, Haltenberger, Grosschmid, Terkán, Maucha, Hillebrand, Mödlinger, Hollendonner stb., stb. egyetemi nyilvános vagy magántanár urak nevével, bár döntő nyereséggel könyveljük el, hogy nálunk kegyeskednek közoktatási miniszterek, püspökök, hercegek, grófok, nagykapitalisták, egyetemi tanárok lenni: mégis csak érezzük az idegenséget. Valóságos turáni forгатaggá lesznek ezek a nevek s meg-

remegtetik a Magyarországon másodrendű polgárrá hullott magyar szívét. Bár objektíve elismerem, hogy némely esetben az idegenség vitatható. Így pld. komoly meggondolások utalnak arra, hogy honfoglaló Árpád vezért: Ceyda-Pommersheim Árpádnak hívták, míg több történetírónk bebizonyítottnak véli, hogy Attila teljes neve Hollendonner Attila Hildebrand volt. Botond vezér nevénél még áll a vita. A neonacionalista történeti iskola szerint Wolkenberg Botond, míg a nemzeti radikális történetírók szerint: Pukánszky Botond Pinkász néven ütötte be Bizánc kapuját. De beütötte.

A nagy történelmi jóvátétel félreárkolására szláv és különösen germán hódítóink a zsidó-keresztény ellentét felállításával próbálják meghamisítani a problémát. Egy hangos és semmiképen sem termékeny antiszemizmus lármájával igyekeznek elvonni a figyelmet saját hódításuktól. Hogy mi mindent lehet elkövetni szerencsétlen fajtánkkal; a bolsevizmus bukását követő évek mutatták meg a legképtelenebbül hihetetlen folyamatokban. Nyílt és titkos társaságokban a következő maszlag adagoltatott szét: A zsidóság az élet ezer és ezer teréről kitérta a magyarságot, mert a magyarnak nincs ellenállóképessége a zsidósággal szemben. Tehát: kergessük ki a zsidót lehetőleg a legtöbb helyről s a magyar élet irányító közhelyeit rakjuk tele germáneredetűekkel, mert ezek jobban tudnak ellenállani a zsidó virusznak. Lényegét mutatva így hangzik ez az ezer és ezer lélekbe ügyesen bevazelinezett bölcsesség: *A zsidóság az élet igen jelentékeny részéről kitérta a magyarságot. Segítsünk ezen úgy, hogy engedjük: hogy a germánság az élet még nagyobb, lehetőleg minden teréről kitérje a magyarságot.*

Az új honfoglalás magyarja elfogultság és szenvedély nélkül így felel az ilyen kísérletekre:

— Ránk nézve egyetlenegy faji probléma van: a magyar faj új honfoglalásának megvalósítása. Nekünk igazán mindegy, hogy az, aki megesz ben-

minket, a zsidók bosszúálló Jehovájának, vagy a keresztények szerető istenének mond hálát a könnyen szerzett lakomáért. Mi nem engedjük, hogy a zsidóság kijátszódjék bennünket a némettség ellen, de azt sem engedjük, hogy a némettség vagy a szláv-ság tegye ezt velünk a zsidóság ellen. A faji probléma ránk nézve nem valami negatív, érzelmi dolog. Mi nem gyűlölünk, nem piszkolunk egy fajt sem és minden fajnak meg adjuk az arányait megillető helyet a magyar történelmi munka egységében. De ezt az egységet mi teremjük meg a mi egyedeinkkel a magyar psziché, a magyar szükségések, az organikus magyar életcélok parancsai szerint. És ez az egység csak akkor valósulhat meg, ha a magyar magyarság, a magyar faj, országa földjéből s az élet minden terén elfoglalja a számarányának és történelmi szenvedésének s munkájának megfelelő hatalmi helyet. Mindenki, aki becsületesen és a kijátszás minden gondolata nélkül támogatja megújítási mozgalmunkat: fegyvertársunk. Mindenkít, aki erőszakkal vagy csalafintasággal ellenáll e mozgalomnak, elpusztítunk.

Az eddigiekben benne van a feleletünk az *asszimiláció* kérdésére is. Mi az asszimiláció?

Az ember összes őseinek, azután saját testi és lelki adottságainak és az életében ráható összes tényezőknek az eredménye. Mikor azt mondom: magyar, vagy: német, vagy: zsidó: egy sajátos emberi képletet említek, melyet évezredek millió és millió folyamatai determinálnak olyanná, amilyen. Mi az asszimiláció tehát, vagyis: mikor mondhatom természetrajzi pontossággal a németre vagy zsidóra, hogy magyar?

Akkor, ha az illető magyar nevet vesz fel? Miben változtatja ez meg testének és lelkének millió és millió folyamatú évezredes determináltságát? Ha egy üveg denaturált szeszről leveszem a címkét és ezt írom rá: tokaji asszú: kevésbé lesz a benne levő folyadék denaturált szesz? Jobban fog hasonlítani

a tokaji asszúhoz? Ha egy dakszlit kengurunak kereszteltek el, hosszabb lesz a nyaka tőle?

Akkor, ha az illető elszavalja, hogy ő lelkes és hű magyar, lelkesebb és hívebb magyar, mint az eredeti magyarok? Ez egyszerűen a gyakorlati boldogulásnak és bizalomgerjesztésnek egy külső eszköze. Az illető ugyanezt, ha Abessziniában lakna, úgy valószínűleg meg, hogy feketére suvikszolná magát, hogy benszülöttnek nézzék.

Akkor, ha az illetőnek ipari vagy kereskedelmi kizsákmányolási lehetőségeket, miniszteri és főispáni székeket, egyetemi katedrákat, tábornoki rangokat adunk és bő hantokat a magyar földből, amelyek ideköthetnek? Hiszen ezzel eszközöket nyújtunk, hogy még gazdagabb élettel, erősebb akarattal, a szervezkedés és hatalom sokszorosán több eszközével legyen német, vagy zsidó, mint eddig.

Nem. Nem. Nem. *Asszimilációt sem erőszakkal, sem ajándékkal nem követelhetünk: mert az asszimiláció független az akarattól.* Szegezz tölött ágyút egy szöke svédnek, vagy ígérd neki zsuzsú gyanánt az óraláncára a Mátyás-templomot, ha négerre asszimilálódik. Az bizony egy hajszállal sem lesz kevésbé szöke és kevésbé svéd, bármennyire féljen is az ágyútól, bármennyire kívánja is a Mátyás-templomot.

Mondhatja egy német, szláv, zsidó teljes jóhiszeműséggel, hogy ő jó magyar akár lenni és meg lehet minden akarata erre. És az is lehet, hogy polgári kötelességeit mintaszerűen teljesíti, ami tagadhatatlan érték. De teste-lelke minden folyamatának meghatározottságában, de abban a módban, ahogy a beléömlő világot beérzékeli s a világ és emberek benyomásaira meglátásokat, gondolatokat, érzéseket, akaratot terem; ezer évek meggyült erejével megmarad zsidónak, németnek, szlávnak. Hiszen éppen azért volt a magyar fajnak nehéz ítélet az: európai ezer év; mert történelmét mindig idegen irányítók, idegen életformákban, idegen látással és idegen életakarattal teremték meg.

Az asszimiláció évszázadok hosszú, lassú, új organizmust formáló, tudattól független munkája, bár kétségtelen, hogy a tudatos akarat, a jószándék elősegítheti, siettetheti. Mikor az egész magyar élet, a magyar kultúra, magyar psziché millió és millió, legtöbbször alig érzékelhető folyamata s a gyakori magyar fajba házasodások nemzedékről nemzedékre magyarrá újítják az egyedek véréit, idegeit, én őserdeje minden gyökerét, életkitermésének minden folyamatait. Az új lelkű magyar örül az ilyen eseteknek, de ezekért nem áldoz fel semmit a magyar faj új honfoglalási igényeiből és tudja, hogy az asszimilációra nem lehet egészséges politikát alapítani.

Nem; éppen azért, mert irracionális, tudattól és akarattól nem függő, kvalitatíve és kvantitatíve meg nem mérhető tényező. De nem azért is: mert ha az élet javaiból előnyöket osztogatunk az asszimilálóknak; a szegény magyar fájdalmasan mindig az ajtón kívül marad. Mert tőle a születése elvette azt az előnyt, hogy ilyen érdemeket szerezhessen.

Azaz: dehogy nem szerezhethet asszimilációs érdemeket! Vak látású, bűnös asszimilációs politikánk odavezetett, hogy a magyar számára csak három út van Magyarországon. Az első két út tényleg asszimilációra kényszerít. Ha az illető magyar a bürokráciában, egyházi, pedagógiai téren, a municipiumokban stb. akar érvényesülni, bele kell asszimilálnia a germán látásba, germán frazeológiába, germán célú életakaratba. Ha gazdasági téren, sajtóban, színi vagy írói pályán akar előbbre jutni: bele kell asszimilálnia a zsidó látásba, a zsidó frazeológiába, a zsidó célú életakaratba. A harmadik út a nyomorúságon és elhagyatottságon át — a temetőbe vezet.

Az új lelkű magyar tehát új történelmi életformáit magyar irányítás alatt magyar egyedekkel valószínűsíti meg. Ha aztán így sikerül megvalósítania egy új Magyarországot, ahol a magyar faj megfellebbezhetetlen hatalmi irányítása és formáló ereje

mellett az ország minden lakója a magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyar jogrend, és magyar életcélok egységében teremheti meg legszabadabban és leggazdagabb fejlődési lehetőséggel a maga értékeit: önmaguktól, minden kényszer és csábítás nélkül megindulnak az asszimiláció természetes folyamatai. Addig: inkább száz kötelességét teljesítő magyar állampolgárt, aki magát, mint egyént, németnek, zsidónak, vagy szlávnak vallja. Mint egyetlen politikai vagy gazdasági gyorsfőzőn máról-holnapra borzasztóan magyarrá asszimilált idegen honfoglalót.

A faji témakörnél még csak egy megjegyzés van hátra.

Az a gondolat, hogy a különböző fajú és nyelvű népeken könnyebb uralkodni, mint az egységes képletű népen; nem szentistváni gondolat, hanem a régi világ minden impériumának uralkodó elve. Abban az időben, mikor a faji és nemzeti gondolat még csírájában sem volt meg, hogyan adhatott volna Szent István egy olyan politikai gondolatot, mely a magyar nemzet kialakulásának és fejlődésének mai napig is formáló ereje lehetne? Régi állításom: a „tudományos” babonák a legostobábbul valótlanak.

5.

Az irredenta nemcsak azért nehéz végzetünk, mert egy olyan történelmi tragédia eredménye, mely ősi földünk és fajtánk jó részét idegen impérium alá tépte. Hanem súlyos velejáró kórtüneteiert is.

Az élet minden mozdulatában élődinek született ember mindent igyekszik kizsákmányolni: az életet és a halált, a termést és a tragédiát. A közéleti vigécek és aranyások nagyon sok típusa törekszik jólmenő boltta üzemezni az irredentát.

Nagy bünt követtek el azok, akik belpolitikai tényezővé aljasították az irredentát. Ennek lármájával vonják el a magyarság figyelmét életérdekéi megépitésétől, faji és szociális problémáitól s az ide-

gének mohó hódításától. Azután; nincs az istennek az a levitézlett politikai csirkefogója, aki az irredentában újból és újból nem fürösztheti magát a magyarság Szent György-lovagjává. Ha összegubálódik az útiköltség, hogy elfutva Londonba, Berlinbe vagy Rómába egy fájdalmas nem-nem-sohát nyikantsunk: szeretném látni azt a politikai impotenciát, amely nem tapsoltatik újra vezető nemzeti gondviselésnek.

Ezek a lelkiismeretlen irredenta-üzérek természetesen nem törődnek azzal, hogy meddő lármájuk mennyi szenvedést és kiszorulást az életből jelent az elszakított részek magyarjainak. Nekem kezdetől fogva az volt a tanításom, hogy a belpolitikának érintenie sem szabad az irredentát, örök jogaink lelki elültetését a belföldön intézze a család, az iskola, az irodalom. A többi munkát külföldön kell folytatni: diplomáciánk és külön — a magyar kormánnyal látszatosan semmiképpen sem kapcsolatos — propaganda szervek útján. Megvallom: a revíziós liga megalakulását semmiképpen sem tudtam a magyarság nyereségének látni.

Nem: mert első perctől fogva azt tartottam a legfőbb aktuális feladatnak, hogy nem mondvá le semmiről, amiről nem lehet lemondani, teljes erőnkkel olyan modus vivendit keressünk a szomszéd népekkel, hogy az uralmuk alá került magyarsággal minél gazdagabb kulturális és gazdasági érintkezésbe kerülhessünk és minél több védelmet eszközhessünk ki számunkra. Ilyen ideiglenes bölcs megalkuvást nem szegyeit a nagy Németország és több más okos állam. Akkor igen valószínűleg sokat elérhettünk volna ebben az irányban. De kérdés: vajjon a mostani elmérgesedett levegő nagy feszültségét is nem lehetne-e enyhíteni egy széles elgondolású, egész Európára jó hatást tevő kezdeményezéssel?

Az új lelkű magyar politikáját a szomszéd népekkel szemben mindenekelőtt az ott élő magyarok sorsa határozza meg. És az új honfoglalás nagy

programjának megvalósításától semmiféle belpolitikai célú irredenta lármával sem engedi eltéríteni magát.

6.

Az új lelkű magyar úgy látja: hogy a mai magyar parlament egyetlen pártja: sem a mai kormánypárt, sem a kormánypárt ellenzéki különítményei nem alkalmasak a magyarság új honfoglalásának megvalósítására. Mi ezt a magyar faj dolgozó tömegeinek rendszeres tervű megszervezésével akarjuk elérni.

7.

Ebben a munkában természetesen nagy feladatok várnak az ifjúságra. És itt érek el e karácsonyi írás legszomorúbb részéhez, életem súlyosabb vereségéhez.

Igen sokszor megírták, hogy én vagyok a magyar ifjúság vezére. Egy francia tanulmány is hozta: — Il est l'idole incontestable de la jeunesse hongroise.

Ez fájdalom: mese. Nem voltam és nem vagyok vezére senkinek, legkevésbé a magyar ifjúságnak. A „*magyar ifjúság*“ idegen képlet hozzám és messzi van tőlem időben. Ez az idő messziség a múltba visz vissza, bűnös, rabszolga apák, léha, anyátlan anyák igézetéig. Mert a jövőben bárhol mellettem volna az ifjúság.

Természetes, hogy írásaim új szépségei s új történelmi látásom igazságai megütötték az ifjak ezreit. De ez nem jelentett semmi heroikus melleállást, semmi jövőt jelentő szolidaritást köröttem. Legtöbb esetben inkább kártékony jelenségeket eredményezett. A politika lézengő ritterei s lélekszálítói, kik az ifjúságot üzemzik törtető étvágyuk lelkesedési háttérévé; az én mondataimmal, az én nevemmel szervezik be az ifjúságot azokba a politikai bandákba, melyek éppen az én gondolatrendszerem kijátszását, lejáratását jelentik. És szegény

magyar Vazulka, ha egyszer beleesküszik a bandába, a legelső germán, szlovák vagy zsidó gangster intézése ellenem döf, ellenem, aki miatt lett a banda tagja.

Nekem nem kell hazug népszerűség és nem dobok hazug hízelkedéseket az ifjúság elé. Csak az igazság megmutatása gyógyít és ezt a gyógyítást próbálom meg itt.

A háborút közvetlenül követő nemzedékek: a 28—42 évesek, akik új divattal a középkorúság vagy éltesség enyhe lejtőin is még mindig „mi, a magyar ifjúság“ gyűjtőnév alatt tisztelik magukat: tényleg elítélt nemzedékek. A világháború, a két forradalom, az azután következő gazdasági tornádók szét-törték a századokon át megépült morális kereteket, kivitrióloztak minden humanizmust a lelkekből, megölték a munkába vetett hitet. Bármily világnézet, párt, vagy hit maszkja mögött kialakult az új típus: a bárki és bármi ellen bármily eszközzel boldogulni törekvő lelki kalandor.

De ez az új típus e szörnyű történelmi fergetegben már égetően érezte a maga egyéni elégtelenségét az életharc megvívására s így született meg — nem egy egészséges, egyetemes termő szolidaritás — hanem a közös zsákmányra eggyüvé esküdő gang, a banda szelleme. Bármily konjunktúrát jelentő jelszó, gondolat, vagy divatos lelki téboly szervezkedési alapja lehetett egy ilyen alakulatnak. Ez a bandaszellem találta ki a beteg igézetű „nemzedékek harcát“, hogy az a nélkül is széttépett magyar társadalmat új pusztítások tépjék tovább. A huszonkilencévesek és két hetesek, a harmincévesek és három hónaposak és egyéb mátrikulás gengék üvöltve és csattogó agyarral rohamozták a gólya minden más dátumú szállítmányai ellen. Csak rámutatok egy sok zajt okozott alakulatra, ahol „harmincévesek“ verődtek össze, hogy álnév és álcélok alatt bármily világnézet, párt és jelszó mögé oszolva a banda tagjai minden eszközzel segítsék egymást a pénz és hatalomvadászatban. Csakis a

tagok teljes szellemi képtelenségén múlt, hogy ez a gang, melynek tagjai be voltak szervezve a jobboldali hazafias titkos társaságokba, a zsidó szabadkőművesség csapataiba és titkos kommunista szervezetekbe: nem lett súlyos végzet napjaink történetében.

A legnagyobb baj az, hogy igen sok mód van rá: hogy ezek a megrontott idősebb nemzedékek kezükben tartásuk az ifjúság, az igazi ifjúság: a 18—28 évesek lelkét. És itt elkerülhetetlen, hogy a bajtársi szövetségek pozitív veszélyeire fel ne hívjam a magyarság, és elsősorban: a magyar ifjúság figyelmét.

A bajtársi szövetségek egész felépülésükben, szertartásaikban, ideológiájukban (?): meglehetősen szolgai német utánzatok, megkenve holmi ősiekedő magyar zsargonnal. Az irányító helyek óriási percentjében idegen tanárok vagy más idegen vezetők (vezér, nádor, dominus stb.) kezében van. Ezek a vezetők általában a harmincéven, de igen sokszor a negyvenéven is túl vannak, de mint „ifjúság” szerepelnek a bajtársi szervezetekben. Mit jelent ez?

1. Jelenti az ifjúság, a magyar ifjúság elszakítását. Az újat a politikában, az irodalomban, a művészetben, a tudományok és általános gondolatok terén; igen ritka eseteket kivéve *nem az ifjúság adja*. De az ifjúság érti vagy érzi meg legelőször, ő teszi tüdejé új levegőjévé, életharca új fegyverévé s később új történelmi életrenddé az idősebbektől kapott új eszméket. Mármost: az ifjúságnak éppen ez a történelmi és kulturális seizmográf szerepe vesz oda a bajtársi szervezetekben. Beágyazva az idősebb, idős, éltés, élemedett, öreg és agg vezetők akaratába: azok rángatott bábúja és szomorú hasonmása lesz. Ennél az állapotnál talán még a régi szervezetlenség is jobb volt. És meg kell mondanom: hogy ezek a mindenféle foglalkozási ágból és állástalanságból idedongó dominusok, nádorok, vezérek és egyebek, egyes pompás kivéte-

lektől eltekintve, általában a legértékteleőbb részei a különben is beteg középosztálynak. Legtöbbszörre semmilyen kulturális jogcímük sincs egyetemi polgárok szellemi vezetésére s lelki arzenáljukban rendszeresen csak egy minden alkalomra kész sváda van.

2. Jelenti egy magyar kir. állami mérleghitelesített ifjúság, egy politikai feketesereg megalakulását, melyet vezetői a saját érvényesülésük érdekei szerint akkor szállíthatnak a mindenkori kormány, vagy más nyílt vagy titkos politikai érdekszövetség lelkesedési és propaganda hátteréül, amikor akarnak, így tehát az ifjúság politikai megnyilatkozása is nem az ifjúság lelki termése, hanem az idősebbek érvényesülési ténye.

3. Jelenti a banda-szellem megerősödését az egyetemes magyar szolidaritással szemben. Jól meg kell érteni, mit mondok. Én nem bántani akarok: én a gyógyulás, az egészség, a magyar magyarság érvényesülésének útjait keresem. Az ilyen szervezeteknél esküt vesznek ki az ifjaktól, melynek erejével fogják testét-lelkét. Mármost a vezetők hatalmi érdeke s az ilyen társulásokban végzetes szokással kialakuló szellem, meg a verseny a többi hasonló társulásokkal szemben: lassanként odahat, hogy a szövetség létrejöttkor megfogadott egyetemes nagy célok helyébe — mintegy tudattalanul és akaratlanul — behelyettesítődik a társulás mindenek fölött való érdeke. Így a társulásból, mely a magyar jövőnek akart egy munkás sejtcsoportja lenni, a magyar betegségnek lesz szomorú bacillus-telepe. Megtörténhetik, hogyha a különféle egyéb nyílt vagy titkos alakulatba beszervezett vezetők valamit a társulás érdekének mondanak: az esküjével mozgott ifjú ezért nekimegy a legnagyobb magyar értékeknek vagy idegen célok érdekében csahol. Egész örök, soha meg nem haló felelősséggel hirdetem bármely magyar szervezet, bármely magyar tagjának: ha bármily bemaszlagozással bárki is kívánja tőled, hogy magyar érték ellen támadj,

nagyszerű propaganda-lehetőségek vannak ezeknek az igazságoknak hangoztatásában. És azt is belátják: hogy ezeknek az igazságoknak szuggesztívóját úgy lehet lejártni, a magyarság bennük rejlő jövőjét úgy lehet legjobban elsikkasztani, hogy összekeverve más konjunkturális frazeológiákkal: hatalom és pénz vadászatuk eszközeivé teszik.

A magyar ifjúság önmagában szervezkedik, külön és függetlenül minden politikai párttól, külön és függetlenül a 28. évet meghaladt idősebbektől. Semmilyen egyéni érdem nem tesz egy 30 vagy 40 évest huszonötévéssé. És ha valaki jajgat, hogy mi lesz akkor a testületi szellem folytonosságával, az új lelkű magyar ifjú így felel: — Mi, az új honfoglalás fiatal tábora egy egészen új kor küszöbén állunk s éppen a magyar terheltségek e szörnyű folytonosságától akarunk megszabadulni első sorban.

2. A magyar ifjúság e szervezkedésének célja: a magyar honfoglalás problémáinak meglátása, programjának részletes befogadása, hogy ez a program s az alapjául szolgáló új magyar ideológia morális és észkényszer legyen minden ifjúban. Azután: ez ideológia és e program hiterjesztése a magyar társadalomban és különösen: az iparos ifjúságban és a falu ifjúságában.

3. Az ifjúság kapcsolata az iparos és paraszti ifjúsággal semmiképen sem állhat hazafias és irreudenta sikolyok szómenéséből, közös lelkesedési tablók fényképes megörökítéséből, ahol a lobogó gatya és árvalányhajas kalpag búsan falaz az ocsmány német diáksapkának. E kapcsolatok tartalma: a nagyobb műveltségű főiskolai ifjúság ismerteti az új magyar honfoglalás ideológiáját és programját, megmutatja: milyen helye, milyen fejlődési lehetőségei, milyen jogai és milyen gazdasági, szociális és kulturális kötelességei vannak az ipari és paraszti ifjúságnak e program keretében, milyen szervezkedésre van szükségük sajátos érdekeik és munkájuk védelmére. Minden olyan kirándulás az ipari és paraszti ifjúságba, mely nem jelent nekik több kultúrát, sa-

játos érdekeiknek több öntudatát, munkájuknak nagyobb védelmét: önképzőkört rothadt szószátyárság. Az ilyen üres lelkesedési átgurulások éppen a magyar célok, a magyar öntudat ártalmára vannak. És különösen fontos: hogy az ipari és paraszti ifjúság nyilvánvalóan lássa, hogy nem azért történnek e kapcsolat-keresések: hogy valamely párt, érdekszövetség vagy hatalmi központ szekerébe mázos szavakkal befogattassanak.

4. A magyar ifjúság új szervezetében az *ifjúsági vezérek* helyett több tagból álló szervek (bizottságok?) intézzék a szervezet ügyeit. Ne legyen vezér vagy elnök, hanem: vezető, vagy elnöklő bizottság és így tovább. Az „*ifjúsági vezér*“ nem az a virág, melyből gyümölcs lesz a magyar jövő számára. Az „*ifjúsági vezérek*“, egyes értékes kivételktől eltekintve: általában jó svádájú amorális és immorális törtetők, kik az ifjúságot bármely hatalommal rendelkező érdekszövetségnek odaszállítják a maguk kis életboltjuk megépítésére. Az ifjúság tiszta, nagyakarató áramai mindig az *ifjúsági vezérek* révén sikkadnak el. Ezeket a bizottságokat aztán az egész szövetség általános titkos szavazata útján minden évben megújítják.

5. Az új magyar honfoglalásra induló ifjúság szervezetének minden irányító, adminisztráló vagy bármily más szervében *négy-ötöd részben* magyar — magyarok: ismeretlen idők óta magyar nevű, magyar fajú ifjak lesznek. A legfelsőbb irányító szervben pedig csakis ilyen ifjak választhatók. Ezt a törvényt semmilyen egyéni érdem nem hatálytalaníthatja.

6. Ez az új lelkű ifjúság tudja, hogy az új magyar honfoglalás győzelme: első sorban a mindenféle szakértők hadseregétől függ. Ezért igyekszik kebelében minél több pénzügyi, gazdasági, pedagógiai, irodalmi, művészeti, szociológiai, diplomáciai, katonai, technikai és más szaktudományok keretében dolgozó elsőrendű szakértőket kiképezni. Ez a döntőjelentőségű cél.

7. Az egyetemről és más főiskolákról kikerült, a huszonnyolc évet meghaladt egyedek hasonló célú, hasonló szervezetű szolidaritást alkotnak. Az idősebbeknek e szervezete a közös ideológia, közös program propagálására és megvalósítására igen sokszor együttműködésbe léphet a magyar ifjúság szervezetével. De ez sohasem jelenthet az ifjúsági szervezet számára függést, hierarchiát, parancsot, belső ügyeibe avatkozást.

8.

Végül — bármily távol lök ízlésem e feladattól — ideidézem szomorú közéleti piacunk egy-két kiáltóbb színű típusát. E rajzok egyike sem fed pontosan egyetlen meghatározott egyént, de mindenike nagyon sok hasonlóra világít rá. Nem arcképek: típusok. Hiszen éppen azért kell odadöbenteni őket a jóhiszemű szemek elé: mert mindenik a kor egyik általános betegségét jelenti.

1. ügyvéd: mint görény a görény és sakál a sakál. A törvény-dsungenl megbújt ordasa a bolsevizmust követő időben közéleti gangsteré sokasodott. Neve: Trajtzigfricig vagy Potyomarek, de ő a legbögőbb turáni és már fajvédő cohorsokat is alapított. A félműveltségében véletlenül egymásnak botló jelszavakból egy minden safe feltörésére alkalmas tíz mondatú Napóleoni—Rocamboli ideológiát kovácsol nappali és éjjeli használatra. A cél naponta tíz órát túlóráz a rendes huszonnégyhez, hogy eszközeit szentesítse. Az erőszak és a rágalom, a két leghasználatosabb fegyvere s a politikai gyilkosságokról igen célirányos véleményei vannak. Ott van minden titkos szervezkedésben, ott mozdit minden vakcélú puccsban. Zsenialitását látja abban, ha piszkos, ártó és hazug. Gyengén átténfergett iskolái nyomán fel viszket az emlékezetébe: hogy a forradalmak után reakció szokott következni. Hát csinál reakciót: követeli a középkor gyorsáru gyanánt való visszahozását, a paraszt megbotozá-

sát, az ellenmondást nem tűrő erőszak uralmát minden vonalon. Nyomán fakad a vér, a rágalom, a közéleti szégyen, de, mert összeköttetésben van az ország majd minden nyílt és titkos hatalmával, irodája napról-napra pompásabban megy. Mert ott nem antiszemita, nem Cézár és nem kalaposinas: hanem minden *nyomós érvre* együtt hunyorgó fideális fiskális, aki bármilyen zsiros kliens bármilyen ügyét bármily eszközzel felkarolja. Közben változnak az idők, az emberek Biharpüspökítől Komáromig egyebet sem tesznek, mint revideálnak. Ő már lobogó gatyában ágál, az előbb megbotozott parasztot kiszagzavá párfümozve hordja a tenyerén s ha kell, az imént gajdeszbe szánt zsidók felé is csábító pillantásai vannak. Ő a mindenkori kormány legellenzékibb ellenzéki különítményének legtoporzékolóbb fenegyereke, hogy aztán, az éj hűvös csendjében, szerényen összebújva a hatalom embereivel nagyon machiavellis terveket és tikkadt tanácsokat csepegtessen lelkükbe.

2. Ez a közéleti szitakötő, rendesen Wotan tának egy elejtett pöttye. Fajsúlyja: ha a hetedik emeletről beleesik egy szabadon álló patikai mérleg egyik serpenyőjébe; a mérlegnek abszolúte semmi „*élménye*“ nincs. Ő is volt turáni, volt fajvédő, Ausztriával és Németországgal uniót követelő, Magyarország függetlenségét védő, arany alapról letérő, arany alaphoz híven ragaszkodó antiszemita, liberális irredenta, revíziós mindenjő. De ő már mindezt a gigoló, a parkettáncos kecsességével csinálja s még csak el sem pirul, ha találkozik tegnapi önmagával. Ott van, bel- és külföldön, minden számos államférfi füle mellett, minden jutányos nyílt vagy titkos alakulatban, sokszor már oly tömeges, hogy maga is hat széket kér magának, ha le akar ülni. Azért az irredenta a fő boltja s ettől várja végső felemeltetését. Okosat nem mond soha, de amit mond, oly hévvel mondja, hogy hallgatói örvendenek: milyen melegítő valami az ostobaság. Ezért meglehetősen népszerű.

3. Ez kapcabetyár és éhes. Az Atyaisten baka-káplárnak teremtette s ő máris tábornoki pózokban tolong. Sváb, vend, cigány, szlovák vagy ruthén paraszti őseit mondja egész teste-lelke, de ő bizalmas eltikkadásban mutogatja Emese mama utolsó tyúkszemtapaszát, mint családi ereklyét. Apai ágon általában „lengyel hercegi“ családból származik. Hihetetlen, hogy mennyi lengyel herceg nemzett kaján szándékkal Magyarország ellen. Tehetségtelen, műveletlen, zagyvafejű, de sunyi állati ravaszsága és vad étvágya áttörtet mindenben. Minden természeti adottsága arra határozza, hogy nekiugorják az embereknek, átharapja torkukat s úgy inaljon el *véres* zsákmányával. De ravaszsága okosabb útra tereli. Ő is átmegy minden konjunktúrán, eloroz minden gondolatot, eszközt, cimborát másoktól s vad farkas csapatokat szervez étvágya mögé s orgánumait a maga dicséretével tölteti meg. Tud erőszakos kapcabetyár s paraszti terheltséggel meghunyászkodó nagyon szolgai szolga lenni. Ezért az antiszemita és a zsidó, a fajvédő és a liberális, a német-klerikális és a protestánsul turáni, a kormánypárti és ellenzéki nyílt és titkos szervezetekben egyaránt kegyben áll. Sohasem lehet tudni hétfőn, hogy kedden akasztófára, vagy miniszteri székbe jut.

4. Ez mellékmondat: a jó megbízható alárendelt mellékmondat. Rendesen még elég fiatal. Ott van minden felbukkanó név mellett, hogy korai jelentkezésével érdemeket szerezzen. Áhítatos vizitekben mondja el „rajongását“ a jövő várományosainak. De tud tiszteletteljes kritikai megjegyzéseket is tenni s gyakorlati hasznú ötleteket adni. Nem olvas, nem ír, nincs hivatala, nem csókol, talán nem is eszik és nincs is lakása: vizitel a nemzet „*nagyjainál*“. Ezer apró szolgálatban tud kellemes lenni, orvosságot hoz a takarítónőd számára, simára fésüli a mopszlid szőrét s toilletted számára szép szabályos kockákra vágja a selyempapirosodat. Ha aztán valamelyik agyonvizitelt favoritja hatalomra érkezik:

mint államtitkár, főorganizátor, legfőbb párt-masinszta, főmegbízott vagy legalább is főispán lesz a történelemcsinálás gömbölyűbb öröme.

5. Ez drága pofa s pocakot hord testén-lelkén. Valamelyik enyhe sváb faluban szívta magába az élet első kortyait. Szellemi képességei elfelejtettek jelentkezni, de ő ministrált a legáhíthatosabban az egész faluban. És van bő, zengő, öblös hangja, mintegy a hangjának is pocakja van. Ezzel a hanggal kell valamit csinálni, hiszen az Isten adománya, vagy mi az ördög. Ő csinál is: karriert és történelmet. Az elemiben és a katolikus legényegyesületben hallott egyes mondatkák „világnézetté” püffednek benne, mert a világnézetének is pocakja van. A világnézet szót különben is szereti, mert igen terjedelmesnek és méltóságosnak érzi magát benne. —

A forradalmak a társadalmi csatornák vöröspatkányainak lázadásai Isten örök rendje ellen — ilyen és ilyenféle mondatok gurulnak ki zengő áradatban lelke, világnézete, hangja és teste pocakjából. Már is társadalmi vezér, a konstruktív világnézet bástyája, a keresztény-nemzeti világnézet vasbeton védőve. A nagy francia forradalmat naponta kétszer sújtja le, a demokrácia és a gondolat szabadsága óránként háromszor vesznek új fehérműt, mert ő mind leleplezi azokat róluk. Hogy aztán a „Moszkva véres hóhéraiban tobzódó Szovjettel” mit szokott csinálni, nem is merem elmondani. Élete minden percében úgy megvédi a társadalmat, hogy az attól koldul. A faji szolidaritás aztán felviszi az élet valamelyik ormára. Most már minden pocakja egyetlenegy: a „Nemzet pocakja” lett, mely előtt kalaplevélvő áhítattal mennek el a „keresztény-nemzeti világnézetre” ítélt halandók.

6. Ez a Biberach-al bélelt machiavellis Jago. Rendesen igen ösztövére és általában mindenben elmentéte az előbbi típusnak. A természet egyáltalán nem volt tékozló, mikor útnak indította s ő testi-leg-lelkileg ép oly ösztövére, amilyen pocakos volt

az előbbi. De kapott egy minden pillanatban éber ravaszsgot s egy igen túlméretezett ambíciót. És ő ezzel a két adománnyal megcsinálja a maga életét. Kevés szavú, mert nincs mit mondania. Elbújó, mert nem szereti, ha belé látnak. De ő úgy elbújó és úgy kevés szavú: mintha nagy bőségeket és jelentős titkokat rejtegetne. Mindig fölényes, mint fölényes a makkhetes, ha azt akarja, hogy makkásznak nézzék. Ügy megy be a történelembe, mint szegény legény a Bakonyba: majd csak akad valami. Concepciója, építő terve, programja egyáltalán nincsen, de bízik ravaszságában, hogy a kínálkozó alkalmat ki tudja zsákmányolni. Cimboráinak szabad zsákmánylási kezet ad, mert úgy jobban bízik bennük, ha mindenkiről tud valami büntető paragrafus alá esőt. Mert abszolúte amorális és így cinikus is. Ha véletlenül sikerhez ütődik: nagyszerű plasztikában tudja azt évek óta türelmesen felépített gúlának tüntetni fel. Ha tudatlansága és kisarányúsága botlásba löki: nyakig ugrik az irredentába és így megint künn van a vízből.

7. Ez a szemétdomb egyetlen kakasa. Rendesen inkább komikus és lelkileg alig bútorozott figura. De igen sok van belőle és sajátosan magyar bacillus. Nekibotlik egy a korba dobott ideának: ösválás, új magyar honfoglalás, keresztény renaissance stb., stb. És már belé is építi a maga kis életboltját. Hallatlan gonddal vigyáz, hogy akik táborába kerülnek, legalább egy centigrammal tehetségtelebnek legyenek, mint ő. Ezek közt aztán ő jól adminisztrált én kultusszal „próféta“, „vezér“ és másféle. Ha lapot alapít, az állandóan leveleket közöl, melyekben a hozzátért hívek az ő egyetlen vezérséget magasztalják. Ha van tíz híve, ez a fórumon és lapjában így hangzik: — Mi, akik mögött a magyarság tízezrei állanak. Ha száz híve van, a tízezrek helyén százezrek állnak. Állandóan képviselőjelölt és pártfogója a politikailag alkalmazott fényképiparnak. Mindenki ellen van, aki erősebb, okosabb, tehetségesebb, tehát; az egész világ ellen. Of-

szág-diktátorságról álmodozik, de az se kutya, ha mindennap tyúk fő a fazekában.

De minek folytassam? A nagy történelmi válság láza ezer groteszk vagy gyilkos alakban hadonáz, ráng, csábít és acsarog. Úgysem lehet mind egybe gyűjteni őket s ha igen, az inkább a regény feladata. Mi ehelyett egy új egészség, egy meglátott igazságtevő kor mozdító örömeivel hasogatjuk a barázdát és vetjük a magot. Mélyen hiszem: hogy ezeréves kizsákmányoltatás beteg válságai után; a magyarság most fog elindulni európai történelmi szerepének öntudatos, termékeny útjára. Útra, mely őt élethez és igazsághoz juttatja és múlhatatlan értékeket ad az egész emberiségnek is.

Farkasrét, 1934. november 24.

A NÉPKÉPVISELET.

Azokra a gondolatokra, amelyek itt következnek s amelyek a magyarság élethez jutásának elkerülhetetlen feladatait mondják, a mai politikai élet apró vigécei fölényes mosolygással mondják: — Szép, szép gondolatok. De sohasem lesznek egyebek, mint szép gondolatok. Mert ezek a gondolatok Magyarországon sohasem lehetnek a „*réalpolitika*“, alapjai.

Könnyebbség kedvéért elfogadom ezt a cudarul idegen szóösszetételt: *réalpolitika*. És keresem: milyen tartalom van e rossz idegen szó mögött.

Mi a tényleges tartalma a fertelmes év: 1867 óta ennek a szónak? Annak a fizikában észlelt törvényszerűségnek a mintájára, hogy az erő a legkisebb ellenállás irányában érvényesül: egyszerűen röviden ez: olyan *politikát csinálni, mellyel legbiztosabban és leghamarabb kormányhatalomra jutunk és amellyel ezt a hatalmat a legkönnyebben a legtovábbra megtarthatjuk*. Vagyis: olyan államot csinálni a magyarság testén, mely az ország összes hatalmi tényezőinek védő és szerző gépezete. Hogy ezek a tényezők az illető kormányban lássák leg- « főbb biztosítékukat és minden életösztönük erejével igyekezzenek azt minél tovább a hatalmon tartani.

Mit jelent ez magyarra fordítva? Melyek ezek a tényezők Magyarországon? 1. Az idegen dinasztia. 2. Az idegen arisztokrácia. 3. Az idegen magas klérus. 4. Az idegen ipari és kereskedelmi kapitalizmus és függvénye: az idegen sajtó. 5. A nagyrészt idegen legmagasabb katonai hatóság. 6. Az idegen magas bürokrácia. 7. Az idegen municípiumok,

Tagadhatatlan, hogy az 1867 óta napjainkig uralkodó kormánypolitika bármily jelszó vagy frazeológia mögött e tényezők számára bőven és kiadósan reális politika volt. És mely elemek nem jelentettek hatalmi tényezőt az uralkodó hatalom számára? A magyar parasztság, a magyar munkásság és a magyar szellemi munkások milliós és száz-ezres tömegei. Ezek számára ez a „*reálpolitika*“ a jelen minden szenvedésével, a ma megölt holnap egész jövőtlen vak reménytelenségével irreális politika: halálpolitika volt. Így teljesült meg az öt világrész legembertelenebb természetrajzi képtelensége: a magyar magyarság jövőjének tervszerű megépítése sohasem jelenthetett „*reálpolitikát*“ Magyarországon.

Igaz: ezeknek az elemeknek is jutottak bizonyos *reálpolitikai* gyönyörűségek, ha nem is táplálók, de annál zajosabbak. Mert a kormányhatalom részesei fájdalmasan csak korlátolt számban lehetnek, így mindig sokan vannak olyanok, akik még csak szeretnének e hatalomra jutni. Ezek nagyon reálpolitikusan tudják, hogy mit jelent az nekik törtetésükben, ha nevüket a tömegek lelkesedő zaja löki előre. Ezeknek aztán egy átmeneti, még nem revideált, mondhatnám: „romantikus“ alkalmi „reálpolitikájuk“ van. Ez a pecsenyeelőtti reálpolitika aztán tényleg minden jót megigér az élet e szomorú milliós statisztáinak. A fene turáni pogány magyarságtól az „intransigens“ faji védelemig úgy ömlik az áldás ebből a fűrészelő alreálpolitikából, mint részeg szájából a tegnapi jó. Ez a másodrendű reálpolitika pontosan a kormányhatalom küszöbéig ér. Erre a küszöbre fellépve aztán a hirdetője ezt mondja: — *Revideáltam*. — Jól meg kell érteni: nem azt mondja, hogy mit, milyen okokból milyen mértékben és módon és milyen célokért revidált. Egyszerűen ezt mondja: — *Revideáltam*. — És tényleg, ez csak egy szó s nem jelent semmilyen testi vagy lelki tevékenységet, lelkiismereti számadást, új termékeny lelki elindulást. És mégis valami halálosan

komolyat, végzetesen tragikusát jelent a magyar munka milliós elítéltjeinek. Ezt jelenti: most már mehettek a fenébe és maradhattok ott, ahol voltatok. Elvégre is az a fő, hogy én maradjak a nehezen megszerzett hatalmon és erre a célra mégis csak jobb az a másik régbevált igazi reálpolitika, mely összes elődeimet a hatalmon tartotta.

További értelemben aztán jelenti a „reálpolitika“, a zsákmányra törtető politikai gangsterek mindennapi csatájának apró taktikáját. A szőnyegkihúzásokat, a megfúrásokat, az elfűrészeléseket, a voks-musztangok ügyes meglasszózását stb., stb. Mindazt a piszkot, aljasságot és embertelenséget, melyekkel ezek a csatorna-Machivellik napról-napra demoralizálják a közéletet.

Az új lelkű magyar minden emberi tisztaságával, egész megváltó akaratú magyarságával halált jelent erre a hagyományos „reálpolitikára“. *Az újlelkű magyar a magyarság örök, egyetlen realitását a magyar munka milliós tömegeiben: a magyar parasztban, a magyar munkásban, a magyar szellemi munkásban látja. Minden más elemet csak annyiban tűr meg, amennyiben ezek az elemek az élet valamely nélkülözhetetlen funkcióját jelentik ez egyetlen realitás számára és csak azok közt a határok közt, melyek közt ez a jelentésük nyilvánvalóan megvan.*

Az újlelkű magyar halálosan megveti az apró taktikák, az ötvenpercentes megegyezések, a „közös platform keresések“ a „közös nevezőre hozások“, a praktikusán gyáva revideálások: az egész eddigi „reálpolitika“ meddő és szennyes módszereit. Ehelyett: tudva azt, hogy a régi korhadt világrend rothadt elemeivel nem lehet új világot építeni: minden felelősség heroikus vállalásával hirdeti a maga sérthetetlen új dogmáit, minden elemében szükségszerűen egységes gondolatrendszerét. És mikor az új tábor megnövekedésében elérkezettnek látja az időt: a több erő becsületos nyílt kény-

szerével, új életet adó, halálosan szigorú következetességgel valósítja meg a magyar élet új rendjét.

Mert az új magyar honfoglalás az élet minden terén, az egyén és közösség minden viszonylataiban: új morált jelent. Hiszen ez az új horizontú magyar sokkal jobban ismeri az emberi lélek mechanizmusát s a közösség élettani törvényeit, mintsem hinni tudná, hogy szennyes és beteg eszközökkel tiszta és egészséges kort lehet teremteni. Hiszen az ilyen eszközök szükségszerűen olyan embertípusokat és olyan közéleti levegőt teremtenek, hogy végzetesen lehetetlenné teszik minden becsületes egyetemes érdekű cél megvalósítását. Bűnös és örült okoskodás az, mely ezt mondja: — Legyünk hús évig szajhák, hogy aztán zavartalanul szüzek lehessünk. — Az új lelki felkészültségű magyar mindekelőtt éppen a csatoma-machiavellik, a honmentő Rokámbolok, a politikai gangszterek és siberek megsemmisítését jelenti. Az új honfoglalás ehelyett a heroikus program-hirdető, a nyílt erővel harcoló, a minden szükséges történelmi leszámolásra kész magyar harcos típusát teremti meg.

Mert ez az új magyar már nem: „*kapcsol ki*“. 1867. óta a mai napig kedves divat, hogy egyetlenegy jelszóra, egyetlenegy köz-szenvedélyt jelentő problémára uszították a magyarság minden figyelmét. Minden más problémához odaénekeltek: — Ennek bolygatása ma nem időszerű, ezt a kérdést ma okosabb dolog *kikapcsolni*, ne bontsuk meg a mai nehéz időkben a nemzet egységét ennek a kényes kérdésnek a feszegetésével, ne adjunk ellenségeinknek tápot stb., stb.

Sajátságosan: ezek a nagylelkűen *kikapcsolandó* problémák mindig olyanok, melyeknek megvalósítását a magyar magyarságnak, a magyar munka milliós tömegeinek legmélyebb életszükségei sürgetik. A magyarság így mindig „*kikapcsolt*“ elem volt a saját hazájában. Ma az irredenta az az általános kloroformos kendő, mellyel a magyar lé-

lek minden más veszélyre riadó ösztönét holtra kábítják. Micsoda gyalázatos, milyen minden magyar jövőt meggyilkoló üzletet tudtak csinálni a magyarság nagy történelmi tragédiájából!

Mi erre ezt feleljük: — Az élet összes folyamatai annyira egybehatók, minden folyamat annyira meghatározó eleme minden más folyamatnak: hogy egyszerre szembeszállunk minden megoldásra váró problémával és azokat egy új egységes gondolatrendszerrel egy teljesen új életrendben akarjuk megoldani. Hiszen bármelyik probléma *kikapcsolása* a vereség és a halál következményét jelentené erre az új honfoglalást jelentő jogrendre. És ha már valaki nem tud megélni a megszokott *kikapcsolások* nélkül: hát kapcsoljuk ki az uralkodó érdekszövetségek s a hódító idegenség érdekeit. *De az új életet követő magyar problémák megoldásánál a legkisebb engedményre sem vagyunk hajlandók.*

Mi már teljes lelki védettséggel nevetünk a „*lassú fejlődés*“ és a „*még rá nem érettség*“ sokszor bevált hülye és svihák nótáin. Minden nemzet életében előfordul olyan időpont: hogy a századokon át felgyült történelmi bűnök, elhanyagolások, ki nem elégített szükségek problémáit máról-holnapra kell egy új életrendszerrel megoldania. Az olasz fasizmus, a török kemalizmus és az újabb orosz fejlődés letagadhatatlan példák erre a tényre. Különbösen is, ma már az elemista gyermekek is tudják, hogy egy nép sincs „*ráérve*“ semmiféle új intézményre: hanem csakis a már megvalósított új intézmények nevelik és érlelik rá a tömegeket az ezeknek az intézményeknek megfelelő lelkialkatra. Többször rámutattam, hogy a francia nép éppen a francia forradalom előtt volt legkevésbé *ráérve* a köztársaságra. Ismeretesek a 18-ik század royalista tömeghisztériái. Hogyan is érhetett volna meg a francia néplélek a köztársaságra egy olyan uralom alatt: mely a vallás, a nevelés, a köz- és magánélet minden tényével és intézményével királyhívóvé

kalapálta a lelkeket? Aztán: megcsinálták a köztársaságot és ez a maga intézményeivel magához érlelte a lelkeket. Az emberi fejlődés folyamán igen sokszor így valósultak meg olyan új történelmi képletek, melyeket a régi rendszer haszonélvezői még e megvalósulás előestéjén is fölényes mosollyal *utópiának* neveztek.

1.

Kétségtelen: hogy annak a nagy történelmi vajúdásnak a mélyén, mely ma egész Európát válsággal gyötri, — még külpolitikai vonatkozásban is — az állam problémája áll. A millió életérdekből előparancsoló új történelmi cél: *az államot bizonyos uralkodó érdekszövetségek részvénytársaságából átalakítani a munka nagy tömegeinek, a nemzet egész testének védő és szerző gépezetévé.* Olaszország, Törökország, Oroszország, Németország történelmi laboratóriumok, ahol e nagy cél irányában indultak meg jelentős kísérletezések.

Természetes: hogy ez új állam megépítésénél a törvényhozás módjának, a népképviselőlet formájának van elsősorban döntő jelentősége. Ezért érthető, hogy az összeomlás óta e körül a kérdés körül puffant el a legtöbb szó-bomba. Itt kell a dolgok legmélyére világitanunk: mert a napi divatok vigécei és a zsákmányukért remegő érdekeltek lármája nyomán itt történtek a legmélyebbre ható tévedések.

Új bölcsek akadtak, akik kimondták a Francia Forradalom és a demokrácia csődjét. Követelték a visszatérést a kevesek uralmához. Igen sokan: nyíltan az olasz, titokban az orosz diktatúra ígézte alatt: a diktatúra egyedül megváltó erejét hirdették. A legelgurultabbak pedig a rendiség és a középkor uralkodási formáinak visszahozatalát sürgették.

Azt hiszem, hogy akik a Francia Forradalomtól megindított demokratikus fejlődés csődjét hirdetik: a mai napok fáitól nem látják az évek erdejét és a leglényegben tévednek. Mert ha a dolgok

mélyére látnának, észrevennék: *hogy a mai válság éppen ennek a demokratikus fejlődésnek szükség-szerű, történelmi állomása. A Francia Forradalomtól megindított demokratikus fejlődés ebben a válságban fogja megtalálni azokat az új formákat, amelyek erejével az elkövetkező új korban szélesebb és biztosítottabb demokráciát jelenthet.*

A gazdasági, politikai és szellemi téren a Francia Forradalomtól megvalósított szabadságverseny mélyén az a történelmi ösztön dolgozott: hogy minden egyéni érték és erő felszabadulhasson az új világ megépítéséhez. De meg kell gondolni, hogy a tizenkilencedik század csak első állomása ennek a demokratikus fejlődésnek és így nem lehet csodálkozni, ha az első megvalósítás mámorában a szabad-, verseny biztosítására megteremtett szabadságok mellé elfelejtették e szabadságokat megtartó biztosítékokat is létesíteni. Így jött létre aztán a végzetes fejlődés: a verseny szabadsága minden téren a legmegemésztőbb zsarnokságra, illetőleg: a munka tömegeinek teljesen reménytelen szolgaságára vezetett. Gazdasági téreii a kártelek, trustök és más üzleti gangek, politikai téren a politika és üzlet egyesült hatalmas pusztítóbb zsarnokságot jelentenek az előző korok minden zsarnokságainál. És ebben a halálos fejlődésben a történelmi, az emberi kiválasztás a Darwintól megjelölt természeti kiválasztás ellenkezőjévé fejlődött. A testükben és lelkükben minél egészségesebb, minél gazdagabb életű, a szellemi értékekkel minél magasabbrendű egyének helyébe a minél immorálisabb, a betegségeiket és bűneiket is törtető eszközökké, versenytényezőkké tevő, szellemileg alsórendűen állati ravasz-ságú egyének jutottak az élet uraivá. Szükséges-é állításom bizonyítására típusokat idézni ide a gazdasági, politikai és szellemi életből?

Mármost: *ez nem a Francia Forradalom, nem a demokratikus fejlődés csődje. Ellenkezőleg: ez éppen fokozatos és végleges elsikkasztása annak az egész történelmi akaratnak, mely a Francia Forra-*

dalmát és a demokratikus fejlődést megindította. Mert a Francia Forradalom folytatását, a demokratikus fejlődés új szükséges állomását végzetes tévedés a szabadversenytől megteremtett kapitalista zsarnokságban látni. Hisz ez éppen halálos ellensége, megsemmisítője e két nagy történelmi mozdulásnak. A Francia Forradalom, a demokratikus fejlődés folytatását, vagy legalább is a történelmi akaratot erre a folytatásra: ma az olaszországi, oroszországi s talán a törökországi és németországi kísérletek jelentik.

Tudom, hogy a tájékozatlan vagy elfogult s a szavaktól a lényeget nem látó elme elképed erre az állításra. És ez az elképedés onnan van, hogy a szabadság, a liberalizmus és a demokrácia fogalmába okos ravaszsággal beopták a korlátlan, minden eszökzt megengedő szabadverseny jegyét. Így lett aztán a szabadságból a zsákmányemberek szabadsága a munka elítélt rabszolgáival szemben. Így lett a liberalizmusból egész társadalmi osztályokat, fajokat vagy nemzeteket kizsákmányoló és elnyomó antiliberalizmus. Így hamisították a demokratikus fejlődést a legegységesebb szolgaságot és megkötöttséget jelentő antidemokráciává.

Egy történelmi fogalmat nem elvont okoskodások határoznak meg. Mi a demokrácia feladata a mai élet valóságában, adva lévén a világháború gáztegye és a mai politikai, gazdasági és szellemi zsarnokságok minden tömeget és munkát kizsákmányoló hatalma?

Röviden összegezve ez: megszüntetni, eltakarítani a Francia Forradalomtól megindított demokratikus fejlődés útjából mindazokat az okokat és folyamatokat, melyek ennek a tömegek felszabadítására, minden munka védelmére irányuló történelmi akaratnak meghamisításával a tömegek újabb, egyetemesebb szolgaságát, minden munka korlátlanabb kizsákmányolását jelentő zsarnokságokhoz vezettek. Tehát:

1. *A nagy Francia Forradalomban és később alkotott szabadságjogok mellé megalkotni e szabadságok biztosítékát.*

2. *A versenyt minden téren olyan keretek közé állítani, hogy a szabad zsákmány minden lehetősége megszűnjék s minden egyéni termés és munka teljes védelmet találjon.*

3. *Az állami élet mindennapi építését, a törvényhozást, az egész történelemcsinálást olyan intézményekben és formákban valósítani meg, hogy ezek minden tényükben és mozzanatukban történelmi ránevelést jelentsenek a nemzet egész tömegének: a közösség céljainak, problémáinak mégis-₁ mérésére, megvalósításuk módozataira, az egyénérdekeinek és jogainak helyes meglátására, ez érdekek és jogok egészséges és termő bekapcsolódására a közösség életébe. Szóval olyan új államot teremteni, mely minden intézményében minden percben folytonható történelmi nevelés arra, hogy a nemzet egész tömege állammá, az ország egész teste parlamentté fejlődjék.*

Aki a dolgok mélyére lát, észreveheti, hogy minden esetleges zavaró tünetek dacára: az Olaszországban és Oroszországban beállt változások határozott megindulást jelentenek az állam ilyenszerű átalakítása irányában. Igen: ezekben az országokban *nem* a Francia Forradalom csődje teljeseedik meg. *Ellenkezőleg: ezekben az országokban a demokráciát megindító Francia Forradalom eredeti történelmi akarata keresi az utakat, hogy megsemmisítve azokat az akadályokat és zsarnokságokat, melyeket a szabadverseny-ánárkia teremtett meg e történelmi akarat útjába: megalkossa a demokrácia új, szélesebben védő és termő korát, melyben már minden szabadságnak megépített biztosítéka is van s melyben az állam már a nemzet egész tömegének védő és termő gépezete.*

Igaz, hogy mindkét országban ez egyelőre a diktatúra formájában történik, de ez nem téveszthet meg olyan elmét, melynek horizontjában ott van az

emberiség történelmi fejlődése. Hiszen mindkét országban lényegében a dolgozó tömegek érdekeinek megszervezésére törekszik a történelmi kísérlet és úgy, hogy az megvalósításokat és történelmi ránevelést jelent egy elkövetkező intézményesen biztosított szélesebb demokráciára. Természetesen: az új demokratikus állam nem lesz sem fasiszta, sem bolseviszta. De a maga új jogrendjében értékesíteni fogja e két történelmi laboratórium értékes kísérleti eredményeit.

Aztán: a történelem folyamán az új jogrendét általában diktatúrák valósították meg. De a diktatúrák mindig csak átmenetiek s történelmi értékük annyiban van, amennyiben: 1. olyan új erőviszonyokat tudtak teremteni a nemzetben, melyek az új jogrend érdekeinek teljes védelmét jelentik. 2. Az új jogrend lelki feltételeit a nemzet ösztönösen megnyilatkozó lelki tényezőivé tudták beidegzni. A polgári demokrácia számára ilyen új erőviszonyokat teremtő és történelmi beidegző diktatúrát a Francia Forradalom és a Napóleon uralma jelentettek.

2.

Az itt elmondottak megvilágításában megláthatjuk, milyen történelmi értéke van a népképviselőlet mai formájának. A mai népképviselőleti forma megvalósításánál nagy általánosságban véve két ellentétes tábor küzd. 1. Azok, akik a választói jog valamilyen megszorítását, olyan módozatát követelik, hogy a parlamenti kiválasztásnál döntő súlya legyen az úgynevezett műveltebb elemeknek. 2. Azok, akik a választójog teljes, korlátlanul általános kiterjesztését akarják a titkos szavazás formájában.

Lássuk először az első forma értékét, nem az elvont okoskodás mondataiban, hanem a magyar valóságok egybeható tényei közt. Melyek ezek a „műveltebb elemek?”

Ezek: 1. A nagybirtokosok és az arisztokrácia, az ipari és kereskedelmi kapitalizmus. A magas klérus, a magas bürokrácia. 2. A középosztály latájner elemei: az egyházak, az iskolák, a hivatalok alkalmazottai. A kereskedelem és ipar közép és kisebb tényezői és bizonyos vonalon felüli alkalmazottak. A közép- és kisbirtokosság.

A két csoport közül az első azokat jelenti, akik régi hagyományok, vagy az állam-üzletben elfoglalt új szerepük erejével kitermelik a nemzet tömegeit, az egész nemzeti munkát. A nagy zsákmányok erősei, akikkel szemben éppen annak a parlamentnek kellene megvédenie a dolgozó tömegeket, a munka jogait, amelynek létrejöttében nekik van döntő szerepük. A magyar faj szempontjából pedig végzetes tényező az is: hogy e csoport elemei minden képzetet meghaladó arányban idegenek: idegen agyúak, idegen szívéek, idegen zsebűek.

A második csoportnak, az úgynevezett közepgizisztenciáknak igen jelentékeny része alkalmazott, azaz: megkötözött, befolyásolható, összes életérdekei át irányítható helyzetben van és így szavazatában egy társadalmi réteg organikus szabad akaratának megnyilvánulásáról szó sem lehet. A többi, kevésbé megkötött elemeknek pedig hatalmas aránya megint idegen.

Még megdöbbentőbb az eredmény, ha megvizsgáljuk e „műveltebb elemek“ műveltségének tényleges értékét a népképviselő létrehozásában. Az első csoport elemei, a gigászi magánérdekek megépítői igaz, halálos biztosan látják a céljaiknak megfelelő eszközök és utak értékeit. De vájjon így van ez a második csoport elemeinél, a közepgizisztenciák nagy tömegeinél is? Vájjon egy tanárt az a műveltsége, hogy elsőrendű szakértő az ó-rend lágy aspiratáiban, vagy. a tizenhatodik század magyar irodalmában érvényesült hatásokban: ráképesíté arra, hogy helyesen, az élet legmélyebb érdekeitől megokoltan lássa a történelmi élet problémáit, az

államépítés mindennapi feladatait? És hasonló kérdést tehetünk fel a művelt középosztály bármely más állást betöltő egyedénél. Ezer kísérletezésben tapasztaltam, hogy amikor a közélet, az állam nagy kérdéseiről, pld. külügyi problémáinkról, a föld-reform formáiról, az adórendszer vagy a polgári per-rendszer szükséges reformjairól beszéltem egy egyetemi vagy másféle tanárral, egy miniszteri tanácsossal vagy szolgabíróval, egy pappal vagy orvossal: ezek sokkal tájékozatlanabbak, valósággal gyermekded lelkivilágot mutattak e problémákkal szemben, mint a szervezett munkásság vagy igen sok esetben a szervezetlen parasztság elemei. Egész morális felelősségemmel merem végső eredményként a következő állításokat adni:

A választójognak a fennebbi értelemben vett „konzervatív“, vagy „nemzeti szempontú“ megszorításánál:

1. A nemzet tömegeinek nagy ki termelői, a magánérdekek nagy zsákmányosai döntő súlyukkal a parlamenti kiválasztásban állandó veszélyt jelentenek a dolgozó nemzet egyetemére s az állami és társadalmi élet fejlődésére.

2. Az úgynevezett „művelt magyar középosztály“ egyrészt megkööttségénél, másrészt annál a ténynél fogva: hogy a legkevésbé tájékozott a saját legmélyebb életérdekeiről, az egyetemes közéleti, politikai és szociális kérdések felől: kedvezményezett szerepével a parlamenti kiválasztásban csak nevelheti az előbbi pontban megmutatott veszélyeket és egészségtelen állapotokat.

3. A választójog minden ilyen megszorítása a hódító idegenek kizsákmányoló hatalmát jelenti a magyar faj munkája fölött.

Mit ígér a másik tábor igazsága, az egyenlő választójognak kiterjesztése minden teljeskorú egyénre? Természetesen, itt sem az elvont érvelések gyönyörűségeit vizsgáljuk, hanem: a ragadó-

zásra és felgázásra már az anyacsókban felajzott emberek valóságát.

Ha ezt a választási módot becsületesen hajtják végre — és tegyük fel ezt a legjobb esetet —, a hatalom és pénz befolyása a választás eredményére igen csekély lehet. Mely tényezők határozzák meg ebben az esetben az eredményt? A következők:

1. Az egyéni és osztályérdekek.
2. A kor divatos politikai hangulatai.
3. A jelölt ügyessége.

Az első pont alá foglalt tényezők egészségesek és maguktól értetődők. De mely osztályoknak van tudatos ideológiájuk, organikusan helyes horizontjuk összes érdekeikről? Van először is a nemzeti munkát kitermelő érdekszövetségeknek. Ezek óriási arányban idegen elemek, és ha nem is volnának azok: az új állam éppen ezeknek a történelmi és szociális veszélyét akarja elhárítani a nemzeti munka nagy tömegei fölül. Azután van a szervezett munkásságnak. Ez dolgos, tanulmányzó, intelligens és igen értékes ember-réteg. De letagadhatatlanul — a fejlődés sajátos kényszeréből — ez az elem az egész világon uralomra törő zsidó nacionalizmus befolyáskörében van s így nem tud a magyar problémák összességére az a ható tényező lenni, mely értékénél fogva lehetne. De ez nem az ő történelmi hibája. Az úgynevezett magyar nacionalizmus rugdosta a hatalom minden eszközével ebbe a befolyáskörbe. És kérdés: nem lesznek-e a magyar parasztság milliós tömegei is ugyanennek a végzetnek a zsákmánya?

E két, aránylag csekélyszámú elem kivételével: a nemzet többi, milliós tömegeinél, a „művelt“ középosztálynál, a falu népénél: tudatos osztályideológiáról, arról, hogy az illető osztálynak milyen organikus szerepe van és kell, hogy legyen a közösség életében és hogy ez a szerep milyen jogokat és kötelességeket szab meg számára: szó sem lehet. Ami pedig a választást meghatározó egyéni érdeket jelenti: ez ezeknél az elemeknél mindig Ézsau-porció,

melyért társadalmi osztálya és az egész magyarság érdekeit, gyermekei jövőjét adja cserébe.

Tehát: a demokratikus történelmi nevelésben nem részesült nemzet óriási többségű részénél az általános titkos választójog ma divatos formájában: a kor divatos politikai hangulatai és a jelölt ügyessége volnának döntő hatással a választás eredményére.

Kik teremtik meg a kor divatos politikai hangulatait? Az uralkodó érdekszövetségek és a közélet új éhségek szimatján elinduló szabad zsákmányosai. Szóval: túlnyomóan élősdi vagy idegen elemek. Főszeküzük: a sajtó és a párt. A százpercentben idegen érdekű, idegen lelkű sajtó, melynek magyar alkalmazottai csak szomorú janicsárok, kik a német vagy zsidó imperializmus számára mozognak betűket. És a pártok? A „magyar“ parlamentben vannak különböző arcú pártjai a keresztény német-ségnek, a zsidó érdekeknek, az uralkodó érdekszövetségek egyesített érdekeinek. De azoknak az új kulturális, szociális és gazdasági követelményeknek, melyek a magyarság, a magyar munka milliós tömegeit új honfoglaláshoz juttatnák, még szószólója sincs.

Hogy a kor divatos politikai hangulatainak konjunktúrák kihasználása — még ha ezeket a hangulatokat az élet legmélyebb szükségei termik is meg — milyen pusztító hatással van a magyarság politikai fejlődésére s minden sürgető problémájára: mutatja az a becstelen és lelkiismeretlen eljárás, mellyel az irredentát a belpolitikai törtetés eszközévé tették. A népszerűség egy olyan olcsó és kiadós formájával állunk szemben, mely minden lelkiismeretlen kalandort, minden műveletlenséget és tehetetlenséget a politikai élet Hunyadi Jánosává emelhet. Van-é olyan magyarpusztító politikai rendszer, amely mellé ne lehetne ma nagy tömegeket, megnyerni, ha ügyesen bekandírozzuk a kor e mély tömegszenvédélyével? Kell-é példákat hoznom?

A választás eredményét meghatározó harmadik tényező: a jelölt ügyessége. Jól meg kell érteni: *nem a jelölt értéke, hanem a jelölt ügyessége*. Magyarabbul, sőt turáni magyarul: *a jelölt svádája és immorális képességei*. Hogyan tudja felelőtlen szavaival maga mellé gyűjteni a tömegszenvedélyeket, milyen ügyesen lelkiismeretlen kortesfalkával tudja felcsaholtatni a voksokat. Az alkohol, a hazugság, a szennyes szenvedélyek milyen maró levével tudja kiönteni a voks-ürgét a rejtekéből: ez határozza meg, hogy kik csinálnak a magyarság számára törvényt, államot, életet: történelmet.

Milyen védelmet, milyen jövőt jelent a dolgozó-magyarság tömegei számára az a képviseleti rendszer, melyben a képviselő, amint egyszer markába kaparította a mandátum sokat ígérő vadászjegyét: elfelejtheti minden ígétét, csinálhat, amit akar s korlátlan szabadsággal követheti egyéni éhségei zsákmány-utait? Nem történt-e meg újabban sok helyen egész Európában, hogy az uralkodó érdekszövetségek kormánya maga létesített magának üvöltve szociális paraszt, munkás és polgári radikális pártokat? Természetesen nem azért, hogy ezeknek a néprétegeknek, melyekhez semmi organikus kapcsolatuk nem volt, az érdekeiket kiharcolják. Ellenkezőleg: éppen azért, hogy e rétegek jogos elkeseredéseit veszély nélkül lezúgathassák a maguk bő szócatornáin. És aztán: ha valami válság üt be: megható szó-kakasviadal után „kössenek paktumot“ vagy „fuzionáljanak“, vagy legalább is „kibéküljenek“ hangosan pukkanó nesze-semmi-fogd meg „vívmányért“ a kitermelő érdekszövetségek kormányával. Van-e a politikai becstelenségnek, a népbecsapásnak olyan módja, mely a mai Európában nem volna parlament-képes?

És milyen politikai, milyen történelmi nevelést jelent e választási forma, akár megszorított, akár általános formájában a nemzet dolgozó nagy tömegei számára? Erre a kérdésre talán a mai törvények keretei közt nem is lehet teljes választ adni. Nincs

még Balzac-, Dosztojevszkij-, vagy Zola-regény, mely visszaadta volna a modern választási küzdelmek összes irtóztatos mélységeit. De aki tudja: mennyi rágalmat, lelkiismeretlen uszítást, megvesztegetést, hazugságot, alkoholt, csalást, felbujtási jelent egy-egy választási Marengo vagy Waterloo, nem fogja túlzottnak venni ezt az állítást: *a népképviselőlet mai formája állandó szervezett demoralizációja a nemzet egyetemének.*

És milyen emberi kiválasztást jelent a történelemcsinálás számára ez a képviselőleti forma? Érdekes jelenség: mennyi hazafias aggodás történt akörül, hogy ki szavaz és ki nem szavazhat. De sokkal kevesebb érdeklődés reszketett akörül a kérdés körül: kire szavaznak és kire szavazhatnak. Pedig ez döntő tény a nemzetek sorsában. Amíg a minden morális és szellemi érték nélkül a politikai hatalmak körül lézengő közéleti selyemfiú, a törvényerdő minden rejtelmében kitanult dú-ügyvéd, a kártyabarlangok pinkapénzétől nagyobb falatokra vágyó újságíró és a társadalmi mocsár egyéb fortéiméi történelmi tényezők lehetnek a szavazás útján: a nemzetek kenyere, sorsa, élete mindig a szabad zsákmány halálos végzete alatt áll. Aligha túlzott az állítás: *a népképviselőlet mai formájával — kevés kivétellel — az ország morál, műveltség és képesség szempontjából legkevésbé értékes elemei jutnak az ország sorsa irányításához.*

Nincs más kivezető út: szakítva minden elfogultsággal, meg kell alkotni a népképviselőlet oly formáját, *mely állandó történelmi nevelést jelent arra, hogy a nemzet egész tömege állammá, az ország egész teste parlamentté legyen.*

3.

A következő tervezetben természetesen tartózkodom minden részletezéstől. Az ilyen egyetemes vonatkozású intézménynél a részletes kidolgozás csak az összes idetartozó adatok megvizsgálásá-

nak s az illetékes szakértők meghallgatásának eredményén épülhet fel. És még az így elért eredmény is csak kísérleti formának tekinthető, mely aztán a gyakorlati megvalósításban az észlelt tapasztalatok tanításai szerint folyton-folyvást tökéletesíthető, mindig azzal a törekvéssel, hogy az új állam fennebb megjelölt nagy történelmi célját minél szélesebb és teljesebb értelemben valósítsa meg.

Az ország új felosztásánál bizonyos számú választókerületre nem adminisztrációs szempontok döntenek, hanem az a törekvés: hogy a választókerületek földrajzi, gazdasági, ethnikai vagy bármely más belső, organikus okból lehetőleg valamilyen egységet jelentsenek. A választókerület minden huszonnégy évet betöltött férfi vagy női tagjának minden egyéb megkötés nélkül szavazati joga van. Minden kerület titkos szavazat útján választ egy 50—60 tagú választó parlamentet s így a vidéki parlamentnek száma egyenlő a választókerületek számával.

E vidéki parlamentben a mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi és szellemi munkájú érdek- és sorsközösségek (mezőgazdasági munkásság, kisbirtokos, középbirtokos stb. stb.) a kerületben meglévő számarányuknak megfelelő képviselővel vesznek részt, így az 50—60 tagú vidéki parlamentek összetételük arányszámaiban hű kifejezői lesznek a kerületek érdekviszonyainak.

A vidéki parlamenteknek háromféle funkciója van:

1. A maguk kebeléből három képviselőt választanak az országos parlamentbe.

2. Megvitatják a törvényjavaslatokat, mielőtt azok az országos parlament elé kerülnének.

3. Mint egy szabad, a kormánytól és adminisztrációtól nem függő, de a szakminisztériumokkal és megyei hatóságokkal meghatározandó viszonyban levő legfelső testület: vigyázná és szorgalmazná a kerület egészségi, kulturális, gazdasági, szociális stb. érdekeinek kielégítését.

Az országos parlament három-három képviselőjét a vidéki parlamentek tagjai a maguk kebeléből titkos szavazattal választják. Az így megválasztott országos képviselő parlamenti működése követi a vidéki parlamentjétől kapott utasításokat. Ha ezektől eltér, a vidéki parlament megfoszthatja mandátumától és újat választhat helyébe.

A vidéki parlamentek abban az esetben is megfoszthatnák mandátumuktól képviselőiket, ha azok nem teljesítik lelkiismeretesen képviselői hivatásukat. A mandátumuktól megfosztott képviselők megszűnnek a vidéki parlament tagjai is lenni.

Az országos képviselők képviselőségük alatt sem az államnál, sem bármily gazdasági vállalatnál semmiféle hivatalt, megbízatást vagy tiszteletbeli állást nem vállalhatnak, ügyvéd és pap az országos parlament tagja nem lehet.

Külön törvény állapítja meg a kormány tagjainak vagyoni és büntetőjogi felelősségét hatalomgyakorlási tényeiért.

Minden törvényjavaslat az országos parlamenti tárgyalás előtt megküldendő a vidéki parlamenteknek és ezek megvitatás után követjeiknek utasítást adnak, hogy viselkedjenek az új javaslattal szemben.

Külön törvény szabályozza, hogy a vidéki parlamenteknek milyen felügyeleti, kezdeményezési szerepe van a kerületek belső ügyeiben.

A vidéki parlamentek évenként szeptembertől júniusig minden hónapban kötelesek ülést tartani. E havi ülések tartamát a szükségek szerint a vidéki parlament többsége határozza meg.

Az országos parlamentnek négyszáznál kevesebb tagja nem lehet. A kisebb szám rendkívüli vesztélyekkel jár. Egy kisszámú parlamentben bármely idegen hatalom vagy érdekszövetség könnyen végzetes befolyásra tehet szert.

Az országos parlament nagy része a vidéki parlamentek képviselői. De egy bizonyos szám — 70—80 — az ország közismert szellemi és szak-

tekintélyeiből választandó. Ezeket a szellemi kiválóságokat országos listából szintén a vidéki parlamentek választják. Ebben az esetben minden vidéki parlament szavazata egy szavazatnak számít.

A törvényhozás második kamarájának formáját az a szellem fogja megteremteni, mely ezt az új, erős nép-parlamentet megalkotja. Ez az új demokratikus felső kamara bizonyára nem fog ismerni sem örökös, sem kinevezett, sem bármiféle ranggal vagy állással hivatalosan járó tagságot.

Tudom, e tervet az első kritika, hogy vannak hasonlóságai több más történelmi kísérlettel. Ezt a kritikát dicséretnek veszem. Mert mikor egy roppant élő történelmi organizmus működésének akarunk új megnyilatkozási rendszert teremteni: mindent csak a saját egyéni ujjunkból szopni, csupán azért, hogy nagyon újak és eredetiek legyünk: komikus és bűnös dolog.

Lesznek, akik „nemzeti bolsevizmusnak“ fogják keresztelni e tervet, ezek az élet kitagadottjai, akiktől a gondolkodás adománya megtagadtatott a siralomnak e kies völgyében. Hiszen még ha teljes lemásolásában is vennénk át bizonyos formákat a bolsevizmusnak nevezett történelmi kísérletből: ez még megközelítőleg sem jelentene bolsevizmust. Mennyi formát vett át a kereszténység, az Egyház a gyűlölt és elátkozott pogányságtól és csordultig tudta tölteni a maga szellemével! De különben is: itt igazán nem ez az eset áll fenn.

E tervetnek nagy előnye, hogy úgy védené meg a közösség érdekeit, hogy nem nyomná el az egyéni kezdeményezést. Ügy engedné érvényesülni a szakértelmet, hogy a közös munkálkodásban mindenki láthatná az élet összes tényezőinek egymásra hatását s így az egyoldalúságok, elkorlátolt látások végzetes hatását megakadályozná az ország összes problémáinak egybelátása. Aztán: fokozatosan mind teljesebben lehetetlenné tenné a szabadzsákmányosok, a lézengő ritterek érvényesülését a közéletben. És végül és legfőképen: az ország egész történelmi

élete, egész élete, minden intézménye és megnyilvánulása mind szélesebb és teljesebb értelemben volna a nemzet összes szükségeinek, az ország minden adottságának megfelelő egyetemes nemzeti akarat megnyilvánulása. Még pedig úgy, hogy a közélet minden mozzanatában, az államépítés minden percében: állandó történelmi nevelést jelentene a nemzet minden egyes tagjának.

Azt hiszem, hogy e terv vezető gondolatának megvalósításával a legkevesebb megrázkódtatással és áldozattal jutnánk el ahhoz az *Új Államhoz*, melyet most különböző országokban tragikus, véres, vagy az egyént túlságosan elnyomó vajúdasokkal keres a népek megújítási ösztöne.

A VÁLASZTÓJOG REFORMJA.

Az ellenzéki képviselőnek szerepe nehezebb és mindenesetre fáradtságosabb, mint a kormánypárti képviselőé. A kormánypárti képviselő, ha egyszer megválasztották: nyugodtan szürcsölheti mandátuma különböző ízeit a következő választásig. A némán együttjátszó szerep bőséges érdem arra, hogy senki se zavarja honatyasága csendes fogasztásában.

Az ellenzéki képviselőnek időről időre az egész választókerületére szétdőmborodón meg kell újból és újból mutatnia, hogy ő igen nagyon: a következő megválasztást is megérdemlően ellenzéki. Az ellenzéki tömegek pszihéje természetesen megkívánja ezt a meg-megisméltendő tanúságtételt. Ez aztán sok hercehurcával jár: a karok hevesebb jellegű szétmozgatásával, a hanganyag nagyobb fokú pazarlásával, mondatok egybetákolásával, melyekben van alany, állítmány, tárgy, sőt egyéb bővítmények is. És van: nemes harag, tikkadt honfi aggodalom, le-sújtó kritika és rokon.

Az ellenzéki szerep e nehézsége lényegesen súlyosabb ott, ahol az ellenzéki pártok voltaképpen csak a mandátum elnyerhetéséért, vagy sértett érdekekből ellenzékiek, de: lényegükben: politikai látásuk, akaratuk tartalmában azonosak a kormánypárttal. Ha pl. éppen úgy érdeküknek tartják az uralkodó érdekszövetségek uralmának további fenntartását, mint a kormánypárt emberei. Ha éppen úgy, vagy még jobban kívánják a zsákmánylehetőségek csorbítatlan megmaradását. Ha egyenlően félnek attól, hogy a nemzeti munka tömegei döntő tör-

ténelmi tényezővé válnak s a munka új jogrendet teremt a maga jogai számára stb. stb.

Ilyen esetekben a szegény ellenzéknek vagy személyi ellentétekbe, vagy bizonyos határozatlan vonalú jelszavakba és követelményekbe kell kapaszkodnia, hogy ellenzékiességét kellő viharos karban tarthassa. Es a kormány orra alá törhesse azt a mennyiség borsot, melynek odatorését választóközsége joggal elvárja tőle.

Kies honunk parlamenti története 1867 óta sok példát mutat erre az állapotra. A szociális látásban, a zsákmánylehetőségek gyöngéd szeretetében, a munka követeléseitől való borsózásban: ellenzék és kormánypárt közt állandóan igen mélygyökerű lelki egység lappangott. Az ellenzékiesség itt sohasem jelentett egy az ország egész életére kiterjedő gondolat-rendszert, mely új jogrendet s teljesen új szociális berendezkedést jelentett volna a munka alapján. És amely az illető párt számára a tömeg-megszervezés, az ideológia-építés: a történelmi ránevelés komoly, mindennapi feladatát szabta volna meg. Az ellenzék, mely az eddigi állapotokat minden lényeges igazságtalanságában éppen úgy tovább akarta folytatni, mint a kormánypárt: állandóan személyi hajszákkal, népszerű jelszavakkal vagy ködös lehetőségű követelésekkel rohamozott a mindenkori kormány ellen.

Az általános titkos választójog csakhamar mintegy refrénje, újból és újból megisméltendő dalama lett az ellenzék — Zrínyi kirohanásainak. Ha már minden bömbölési alkalom elkopott, ha a kormányelnök személye már minden atomjában elfűrészeltetett, mint ultima ratio, feldördült ez az öreg ágyú. Természetes: ez nem azt jelentette: hogy mindazok az ellenzékiek, akik mennnydörögtek az általános titkos választójogért: kívánták is e reform megvalósulását. Ellenkezőleg: azért álltak elő ezzel a követelménnyel, mert lelkük hóna alatt ott bújt az érzés, hogy ennek a kívánságnak megvalósítása

jó időre lehetetlen Magyarországon. És lehet-e nagyobb kéj egy ellenzék számára, mint egy népszerű lehetetlenséget szegezni a kormány melléne?

Most, hogy minden elképzelhető láрмаalkalom és személyeskedés után a kormány még mindig helyén áll: újból és új harsogással sajog az általános titkos választójog az ellenzéknek. Most azonban a helyzet, a történelmi akusztika egészen más. Ma már e reform lehetősége nem látszik oly távlatosnak, mint régente. Ott követel elsősorban a világháború gigantikus érve: hogy megfelelő teret adjanak a népakarat megnyilatkozásának. Azután az általános európai hangulat, a kor történelmi divatja is e mellett a reform mellett dönt. És végül a legfőbb ok: nehogy a magyar impérium alatt élő magyaroknak kevesebb politikai joga legyen, mint azoknak, akik a szomszéd idegen impériumok hatalma alá jutottak.

A tömegek lelkében pedig leginkább az a választási rendszer teszi sürgőssé e reformot, mely, mint a történelem leggyalázatosabb, legerkölcstenebb választási rendszere, Bethlen István grófort örvendi szerzőjének. Azoknak az ítéleteknek sorozata, melyekben a közigazgatási bíróság, mint legfelső jogi és erkölcsi ítélőszék döntött, nemcsak ezt a választási rendszert ítélte halálra: hanem erkölcsileg örökre kitiltotta Bethlen grófort mindenféle hatalom gyakorlásából. E választási rendszer szerzőjének nem szabad többé hozzáférni a magyar nép sorsa intézéséhez.

1.

Tehát: az általános titkos választójog megint ígéz: mint a történelmi megváltás legfőbb evangéliuma. Mint a népakarat trónra jutásának, a munka jogai és az igazi demokrácia megvalósításának egyetlen biztos történelmi eszköze.

Ezzel én a következő tételt szegezem szembe:
Ha pusztán általános titkos választójogot adunk a

mai választójog helyébe, de egyébként a mai népképviseleti rendszer megmarad: a közéleti züllés, a politikai elnyomás és politikai gangsterizmus nagyobbfokú lesz, mint valaha. A népakarat és a munka jogai gyalázatosabban és korlátlanabban fognak kijátszatni. A munka jogaira épített új jogrendű demokráciát megvalósító új magyar forradalom, mely nélkül nem lesz magyarság és elpusztul minden, ami magyar: örökre kihull az emberséget akaró emberek reménységéből.

Jól meg kell tehát érteni: *Én nem „nemesebb értelemben vett konzervatív okokból“ félttem az általános titkos választójogtól a magyarságot. Nem. Én az így megvalósuló általános titkos választójogban egy új történelmi csalást látok, mely kijátszsa a munka tömegeinek, a munka jogainak érvényesülését és talán örökre lehetetlenné teszi a magyarság nagy forradalmának: egyetlen lehetséges megújításának minden feltételét.*

2.

Négy kérdés nyomán fogjuk megvizsgálni az általános titkos választójog hatását a magyar életre, a magyar sorsra. Ez a négy kérdés: 1. Milyen hasznot, milyen érvényesülést jelent az általános titkos választójog a magyar munka tömegeinek, a munka jogainak, mennyiben lesz előkészítője egy új jogrendű, szélesen emberi magyar demokráciának? 2. Milyen hatással lesz az ország egyetemes belső életére? 3. Milyen hatással lesz a külpolitikai öntudatra? 4. Mit jelent a magyar magyarok, a magyar faj számára?

3.

Az első kérdés tehát: *Milyen hasznot, milyen érvényesülést jelent az általános titkos választójog a magyar munka tömegeinek, a munka jogainak,*

mennyiben lesz előkészítője egy új jogrendű, szélesen emberi magyar demokráciának?

A felelet a politikai piac elmélete szerint könnyű és egyszerű: Az általános választójog által a nép *közvetlen akarata* nyilvánul meg. Világos: hogy a nép jót fog akarni önmagának. És így az új rendszer nyomán lesz demokrácia: népuralom, uralkodó munkajog, egyenlőség és minden elképzelhető történelmi jó.

Csak egy kis tévedés, egy kis csalás csúszott be ebbe a bőadakozású feleletbe. Ez: *a nép közvetlen akarata*. Miben lehet *közvetlen* akaratumk? Olyan dolgokban, melyekben az akarat meghatározó elemei: azok a tényezők, melyek létrehozták az akaratot, tudatumk látókörében vannak. Így pld. a parasztnak lehet ícözvefien akarata arra, hogy drága legyen a gabona és olcsó az ipari termék, nagy legyen a munkabér és kicsiny legyen az adó. De már egyáltalán nem lehet *közvetlen* akarata arra, hogy pld. az államforma királyság legyen, vagy köztársaság. Mert azok a tényezők, amelyek meghatározzák, hogy az ő életérdekeiknek melyik forma hasznosabb: nincsenek tudatumk a birtokában. Így, ha az ilyen kérdésekbm akarata van: az voltaképm nem benne organikusm keletkezett akarat, nem az ő *közvetlen* akarata, hanem: idegen tényezőktől szuggerált akarat: *idegen akarat, mely hatalmába ejtette*.

Még bonyolultabb a helyzet, ha arról van szó, hogy egy politikai pártra, tehát: a történelemcsinálásnak a nemzetélet minden tenyéré kiterjedő mi-kéntjére nézve kell érvényesítenie akaratát. Hiszen a problémák e roppant összességére maguknak a pártoknak s e pártok képviselőségért törtető tagjainak sem lehet és nincs is: *közvetlen* akarata. Nem lehet és nincs egyszerűen azért, mert tudatumk nincs bebútorozva az erre szükséges meghatározó elemekkel. Ezért van, hogy az egyes pártok és képviselőjelöltek sohasem egy egységes gondolatrendszerrel lépnek föl, mely szerves összefüggésben oldaná meg

a magyar élet minden problémáját. Hanem: gusztusos jelszavakkal, szenvedélyek felkeltésére alkalmas követelésekkel, egyes kikapott, egyetemes összefüggéseitől eltépett divatos problémák lóbálásával vagy vakhorizontú, naiv ígérgetű munkapontokkal. Természetes, hogy ott, ahol a szavazó akaratot beidegző tényezőknek sincs *közvetlen* akarata, még kevésbé van a szavazó alanyának. És az is természetes: hogy az ilyen közvetett, szuggerált akarat már nem az értelem mérlegeléseinek eredménye, hanem a szenvedély választása.

Mármost: *melyek azok az elemek, melyek Magyarországon ilyen szavazatokban kifejeződő politikai akaratot közvetíthetnek, szuggerálhatnak a magyar munka milliós tömegeinek?*

Mindenekelőtt: az ország legfőbb hatalmi tényezői: az uralkodó és kitermelő kapitalizmus, a nagybirtokosság, a magas klérus és közvetlen függvényük: a magas bürokrácia. Az ők vagyoni és hatalmi helyzete határozza meg a kormányzó párt politikai akaratát, a „hazafiság“ frazeológiáját. Ropant eszközeikkel ők állíthatnak pártokat, sajtót, egyéneket, mindig a legalkalmasabb álarccal, jelszavakkal és frazeológiával, érdekeik szolgálatába. Mert ha nem lehet a nyers anyagi vagy hatalmi erővel lehengerelni az érdekeikre veszélyes irányokat: akkor — s ez a magyarországi politika régi taktikája — ők állítanak pártokat, emberekét a veszélyes jelszavak vagy követelések legrikítóbb hangoztatására „hogy komikummal, túlzással vagy az ordító szavak mögött a lényeg ügyes elsikkasztásával kompromittálják, lej arassák, megsemmisítsék a kor szükségeinek rájuk veszélyes megnyilatkozásait.

Azután igen nagy befolyással vannak a politikai akarat milyenségére a különböző szervezettségek. A faji, felekezeti szervezettségek, a politikai pártok, a jobb- és baloldali társadalmi alakulatok (TESz, szabadkőművesség, stb.). A faji szervezettségek közt hatalmas, öntudatos és egycélú szervei

vannak különösen a hazai német és zsidó kisebbségeknek, de van a szlávoknak is. Míg a magyar fajnak semmi ilyen védő és fejlesztő szolidaritása nincs. Hisz az úgynevezett magyar alakulatokban — most már magyar címke alatt — éppen azok az idegenek vezetnek, kik saját fajuk megszervező erői és itt is a vér áthághatatlan parancsait teljesítik gondolatban, frazeológiában, tettben.

A felekezeti szolidaritások közt leghatalmasabb szervezettségei vannak a katolicizmusnak. De ezek nagy része az uralkodó érdekszövetségekkel érzi magát érdekközösségben és eszerint csinál ideológiát és politikát. És mindnyájában idegen agy látása, idegen vér parancsa, idegen életérdek ösztöne jelenti a döntő akaratot (német és szláv). A protestáns szolidaritások alig jöhetnek számításba. És ha igen: legtöbbször azzal a fájdalmas történelmi elficamodással, hogy egy liberalizmusnak nevezett vaksággal vagy ielkiismeretlenséggel segítenek a minden liberalizmust megsemmisítő zsidó imperializmusnak. A zsidóknál a laj és a felekezet egyazon dolog: a kizárólagos faji hódítás és uralmi vágy csodálatosan összeműködő hatalmas szerve.

A politikai pártokra és társadalmi alakulatokra ma letagadhatatlanul áll az, amit többször kimutattam: A jobboldali pártok és társadalmi alakulatok általában a mai kizsákmányolási rend janicsárjai és bennük a német életakarát a vezető erő. A baloldali pártok és társadalmi alakulatok a zsidó életakarát védő és hódító szervei. Mindkét táborban vannak aztán okosan türelmes rétegek, melyek a közös veszélyek fenyegetése előtt: a mai bölcs osztozkodás állapotát kívánják fenntartani és ezt liberálizmusnak nevezik. Így a jobboldalnak vannak baloldali, a baloldalnak jobboldali árnyalatai, ha ma a magyarság végre hozzáébred saját életjogaihoz, annyiszor hangoztatott jóslatom teljesülni fog. Az arisztokrácia, a magas klerus, a németség, a zsidóság egy nagy történelmi cvikipusziban fog egye-

sülni az új magyar honfoglalás nagy szociális igazságtévése ellen. Ez nagy megpróbáltatás lesz a magyarságra. De egyszersemind ez az egyetlen mód, hogy minden magyar szem meglássa a halál sunyi fogásait és tagja legyen annak a szolidaritásnak, mely minden kizsákmánylással szemben meg tudja teremteni ellopott hazájából új, saját hazáját: a munka uralmának új Magyarországot.

A harmadik, legegységesebb tényező, mely meghatározza a politikai akarat milyenségét: a sajtó. A sajtó, mely kivétel nélkül a kitermelő idegen uralkodó érdekszövetségek szerve. És ennek a sajtónak a reform behozatalával természetesen még korlátlanabb lesz a politikai szuggesztiója.

Végül a negyedik, a legközvetlenebb tényező a tömegek politikai akaratának megteremtésében: a képviselőjelölt személye. Azt hiszem, nem túlzás, ha azt mondom, hogy az eddigi választójogok mellett is — különösen a világháború óta — mandátumot általában a tudás, tehetség és morál szempontjából kevésbé ajánlatos elemek nyertek. — Ez az állítás nem tagadja a szerencsés kivételeket. — És ez nem is lehetett másképp. Az a szerep, melyet egy képviselőjelöltnek végig kell rángatnia hosszú heteken át és amely egyesíti a bohóc, a vigéc, a sarlatán és igen sokszor: a görény és a felbujtó legundorítóbb megnyilatkozásait: nem igen alkalmas arra, hogy a mélyebb értékű, nagyobb műveltségű tiszta embereket erre a szörnyű próbára csábítsa. Így érvényesül a szervezetlen szabadverseny-demokrácia embervilágában az élet minden terén egy, a Darwin tételével ellentétes kiválasztás: Félretolódik, elkalódik az erős tehetségű, a nagy tudású, a széles horizontú, az erkölcsileg szilárd egyén. És kiválasztódik irányításra, hatalomra, vagyonna: a selejtes, a gondolatnélküli, de sok és rikoltó szavú, a tehetségtelen kis-ügyes, a lelkiismeretlen, a szemetes, a gangster.

Ez a jelenség az általános titkos választójog behozatalával csak fokozódni, teljes fejlődésére fog

jutni. Mivel ennél a szavazási formánál a külső gátló tényezők megszűnnek: csupán az egyén politikai szenvedélye lesz döntő a szavazat megszületésénél. A képviselőjelölt érdeke tehát az lesz, hogy minél erősebb, minél meglökőbb szenvedélyeket indítson meg a tömegekben. Van olyan naiv ember, aki elhiszi, hogy ezekben a szabadsákmányra lihegő, vad törtetésű portyázókban lesz elég lelkiismeret arra, hogy a politikai hajtóvadászat vaklázú hallalijában megválasszák: milyen eszközöket alkalmazzanak és milyen szenvedélyeket gyűjtsanak föl?

Két eshetőség fog előfordulni. A bármily Ígéretekkel, bármily kritikákkal, bármily *programmal* doppingoló jelölt meggyőződése az: hogy a mai magyarországi erőviszonyok közt érvényesülni, befolyásra, vagyonra szert tenni csakis az uralkodó érdekszövetségek valamelyikének, vagy mindenkének szolgálatával lehet. És így már előre, vagy a mandátum megszerzése után beszervezkedik a magyar kizsákmányolás valamelyik érdekkörébe. Vagy primitív és régi módon: a mandátum elejtése után egyszerű arcátlansággal otthagya eddigi ígéreteit s frazeológiáját s nyíltan belépve valamelyik érdekszövetség rohamcsapatába. Vagy modern okossággal, titkosan és több hasznothozón. Suba alatt paktumot köt, vagy már kötött a választás előtt valamelyik hatalmi csoporttal, vagy pláne: már eredetileg egy ilyen csoportnak különszerepű megbízottja volt. És a régi szószátyársága megtartásával vagy fokozottabb dühű megnövekedésével csinál ellenzék az ellenzék lejáratására és cintányéros, kirakatosan ellenzéki szókirohanásokkal vonja el a közfigyelmet a tömegek életbevágó problémájától. Csinál kizsákmányolást a paraszti életérdekek kijátszására, szociáldemokráciát a zsidó kapitalizmus védelmére stb., stb.

A másik eshetőség: a jelölt abszolút kalandortípus: szereti a bizonytalan kockázatok vad gerjedelmeit, a khaosban vadászás végtelen sok eshető-

ségű izgalmát. Ezért a legképtelenebb szórakétákkal gyűjtja föl az irigység és a haszonvágy, az elkeseredés és pusztítás szenvedélyeit a tömegek lelkében, hogy azjgy mozgósított elemi erőkkkel egy minden zsákmányt lehetővé tevő zavarrá zilálja föl az országot. Természetes, hogy egy olyan országban, ahol a kitermelő érdekszövetségeknek olyan hatalmi szervezettsége van, mint nálunk, s ahol a nemzeti munka egyetemes tömege a politikai neveltségnek oly alacsony fokán áll: az ilyen gyűjtogatások csak puccs-szerű, részletmegmozdulásokra vezetnek, melyeket könnyű elfojtani. Az eredmény: egy csomó szerencsétlen szegény család tragédiája s a tömegek mély csalódása, mely a politikai érdeklődés teljes elzsibbadására vezet. És ráadásul: pompás hazafias szavakba öltöztetett ürügy: hogy az uralkodó szövetségek még jobban kiépítsék a mai kizsákmánylási rendszer védelmét.

És azonkívül: az általános titkos választójogot az uralkodó szövetségek — kellő hazafias megokolással — csak olyan új önvédelmi biztosítékok megteremtésével engednék meg, melyek mai hatalmi helyzetük megtartására több védelmet jelentenek, mint amennyi veszedelmet jelent érdeikre bármily választójog bármily fenyegetése. Hiszen nem éppen akkor beszélnek a felsőház jogainak kiterjesztéséről, mikor ez a felsőház a telepítési és egyéb reformok tárgyalásánál döntően megmutatta: hogy mai alkatában és elemeiben a magyarság minden életérdekének parancsából eltörlendő a föld színéről? És helyébe olyan alkotmányos szerv alkotandó, melynek megalakulásában kiváltságoknak, örökölt jogoknak, címeknek és hatalmi helyzeteknek többé semmi szavuk nincs. És amelynek tagjait csupán a hozzáértés és az érdekek arányos képvisellete választja meg.

Összegezve: a mai magyarországi viszonyok mellett az általános titkos választójog nem fog sem szociális megújodást, sem fejlődő demokráciát jelenteni és legkevésbé a munka jogainak uralomra

jutását. Minden különbség ez lesz: A középkorban a pallósjogú földesúr levághatta jobbágya fejét. Ezt rendesen egy hóhérrel végeztette, kit saját költségén kellett eltartania. Most: az általános titkos választójog útján a mai élet-halál jogú uralkodó érdekszövetségek kegyesen hagyják, hogy a munka jobbágysai maguk válasszák meg a borotvát, mellyel önkézüleg elvágják saját választójogos nyakukat. A nagy történelmi eredmény: egy csomó megspórolt hóhér, — az urak büdzséje javára.

Igen: az általános titkos választójoggal korlátlanabb lesz a munka tömegeinek kijátszása, mint eddig. Korlátlanabb lesz a kitermelő érdekszövetségek hatalma, melyet ezután, az általános titkos választójog ügyes-ravaszkizhasználása mellett, az általános titkos választójog „veszélyei“ ellen bőven megépített biztosítékok is növelni fognak. És még szennyesebb, még zavartabb képletű lesz a közélet s a gangster-típus el fog hatalmasodni benne. Az eddigi választási rendszerek sem jelentették a tömegek politikai, történelmi nevelését s közéleti és erkölcsi horizontja növelését. De jelentették a tömegek végzetes züllesztését az alkohol, a korlátlan hazugságok és uszítások minden eszközével és a legaljasabb emberi ösztönök felébresztésével. Ez az állapot, a nagyobb politikai szenvedélyek beidegzését igénylő általános titkos választójognál: végzetesen megnövekedett arányban fog betegebb, pusztítóbb lenni.

4.

A második kérdés: *Milyen hatással lesz az általános titkos választójog az ország egyetemes belső életére?*

Kétségtelen, hogy ez az általános titkos választójog az anélkül is sok egybe nem illő mozaikból álló magyar társadalom megoszlását fokozni, még mélyebb ellentétekre fogja vezetni. E reform felé különösen két szervezettség néz igen megokolt

reménységgel. A germánakarátú magyarországi katolicizmus és a végzetesen zsidó imperializmus eszközüvé torzult szocializmus. Az első, folytonos hatalmi növekedésben és idegen akaratoktól vezetve, mindinkább gátló és elnyomó erőt fog jelenteni a protestantizmus számára, mely a fajmagyarság zömét foglalja magában. Ez a tény a protestánsok meggondolatlanabb, korlátolt horizontú részét mindinkább oda fogja ijeszteni vagy dühíteni a zsidó életakarat táborába. Egy másik rész pedig, teljesen passzívvá herélve a hazafias aggodalomtól és békevágytól: némán fogja tűrni ennek a nálunk idegen akarátú kereszténységnek hódításait és erőszakát. Fájdalmasan bizonyos: hogy a gyűlölet és ellentét a kétféle kereszténység társadalma közt csak növekedni fog.

A zsidó imperializmus acélkarmai közt vergődő szocializmus táborának megnövekedése megint csak a társadalom felzilálására fog vezetni. Az eddig megrajzolt keretek és gátló okok mellett ez a tábor semmit sem valósíthat meg, ami egyetemes szociális megújhódást és a munka szélesíogú demokráciáját jelentené. De titkos mozzatódhatnak igazán nem is ez a céljuk. Viszont: a zsidó álarcosok és a zsidó sajtó, hátuk mögött érezve ezt a hatalmas megnövekedett hadsereget: olyan nyílt hatalmaskodással és féktelen faji sovinizmussal fognak folytatni a harcot minden más szolidaritás ellen, hogy a szenvedélyek a végletekig elhatalmasodnak. A nemzsidó érdekszövetségek pedig igyekezni fognak az ennek nyomán támadó mind hatalmasabb zsidógyűlöletet arra kihasználni: hogy csak erre az egyetlen baj-okra irányítsák a figyelmet s ezzel elvonják a tömegek figyelmét legégetőbb problémáiktól, anyagi és szellemi elnyomatásuk többi okaitól.

És kik fognak törvényt, történelmet, életet csinálni az így egybeszerencsétlenül parlamentben? Kik fognak győzni a lihegő választási hajrában?

Azok, akik a leglelkiismeretlenebb ígéretekkel, a legaljasabb hazugságokkal, a gyűlölet és az uszítás legégőbb szavaival tudják begyűjtani a tömegek lelkét, akik a legszemetesebb valótlanosságok maró levével tudják kilúgozni a voks-ürgét az átfertőzött lelkekből. Az erkölcs, a tudás, vagy tehetség szempontjából a nemzet leghitványabb elemei. Azok fogják egy nemzet sorsát intézni, akiknek lelkiismeretére nem lehetne rábízni egy náthás szamarat. Azok fognak kultúrát csinálni, akiknek kulturális analfabétasága csak pusztítóbb és szemetesebb azal, hogy írni és olvasni tudnak. Azok szabnak majd törvényt a mestereknek, akik a tanítványok tanítványai sem lehetnének. A közéletben el fog szaporodni a törvény bozótjában szabadon portyázó dú-ügyvéd, az étvágya szeszélyeit kergető sajtó-bandita, a minden hatalmi tényezőnek odadörzsölődő politikai selyemfiú s a sötét egybecinkosulásokkal megnőtt erejű irtózatos politikai gangster.

Az általános titkos választójog hatása az ország egyetemes belső életére: a társadalom további szét-törése mind halálosabb ellentétű mozaikdarabokra, érdek, gondolat és érzelmi anarkia, a kulturális és magyar szempontok folytonos hátraszorulása, az embereket egybeölelő szelíd humanizmus végleges száműzése.

5.

Azt tárgyalni: hogy az általános titkos választójog milyen hatással lesz „a külpolitikai öntudatra: kissé komikus dolog. Egyszerűen azért: mert szegény reformnak, bármily hathatós lesz is, ezen a téren nincs mire hatnia. Nincs magyar külpolitikai öntudat s a magyar nép, vagy ha tetszik: a magyar nemzet egyetemes nagy tömege annyit sem számít Magyarország külpolitikájában, mint egy olasz kucséberes az angol költségvetés irányításában.

Több oka van ennek a természetellenes, beteg és bármikor végzetessé válható jelenségnek. Az

első ok: a múlt. Amíg Ausztria gyarmata voltunk: a magyar népnek a külpolitikában semmi szerepe és így semmi történelmi ráneveltsége sem lehetett. Engedelmes vakon vártuk, hogy mit határoz az idegen érdek életünk és halálunk felől. Ennek a gyönyörű állapotnak logikus következménye volt részvételünk a világháborúban, a rengeteg idegen érdekű magyar véráldozat és az ország szétdarabolása.

Egy másik — legmélyebb ok: külpolitikai öntudata csak annak a népnek lehet: mely tudatában van életérdekeinek, organikus történelmi céljainak. És amely ezeket az érdekeket és célokat saját erőivel, saját belső törvényei szerint alkotott szervezetben, saját egyedei útján igyekszik szolgálni és megvalósítani. Ez az egészséges állapot a magyar nép előtt fájdalmasan mindig ismeretlen volt. És a ránk szakadt „függetlenség“ óta még ismeretlenebb, mint valaha.

Az általános titkos választójog csak növelni fogja a mai állapotok súlyos veszélyeit, kóros jelenségeit. A germán érdekű uralkodó érdekszövetségeknek a hozzájuk szervezett germán akaratú tömegek erejével még igen sokáig meg lesz az erejük arra, hogy Magyarország külpolitikájának gyepelőit Németország érdekei kezébe biztosítják/A zsidó imperializmus szervezettségei pedig táboruk megnövekedésével még lihegőbb szenvedéllyel fogják folytatni a zsidó bosszú parancsát és száz formában és száz ürügyben fognak tovább is izgatni Németország ellen. Így aztán a zsidóellenesek most már a zsidógyűlöletükkel is „németpártiak“ lesznek s a német érdek frazeológiáját fogják vitustáncolni.

Ebben a mind ádázabbá váló küzdelemben a magyarság szerves érdekei, jövőjének biztosítása, sajátos egyéni fejlődésének feltételei szóba sem jönnek és egy történelmi nevelésnek, mely saját érdekű külpolitikai öntudatot adna a magyarság-

nak: minden lehetősége elvész. És így mind távolabb lökődik az a remény, hogy a magyarság rálép a magyar megmaradás egyetlen biztos útjára, mely egyenlő védelmet jelent a germán és a szláv veszély ellen: a keleteurópai összeállítás megszervezésének gondolatára, mely közös védelmet s szabad egyéni fejlődést jelentene Keleteurópa és a Balkán minden népének.*

6.

Kell-e ezek után feleletet adni a negyedik kérdésre: *mit jelent az általános titkos választójog Magyarországon a magyar magyaroknak, a magyar fajnak?* A felelet benne van e tanulmány minden eddigi sorában. Mikor a szavazatot meghatározó tényezők: az uralkodó érdekszövetségek, a faji, felekezeti, párt- és társadalmi szervezettségek, a sajtó: mind idegen életakarat kifejezői, vagy idegen életakarat parancsai alatt állanak, mikor az egész történelmi párbaj Magyarországon a német és zsidó imperializmus roppant szolidaritású, egységes célú, ösztönösen és tudatosan összeműködő taktikájú két acél-egysége között folyik: milyen lehetőség vár az oldott szolidaritású, fejletlen öntudatú, céljait és életérdekeit nem ismerő, politikailag neveletlen, az anyagi szükség ezer muszájából rabszolgásított, az idegen hódítás ezer maszlagétól, gyilkos frazeológiájától elbódított, a vagyon, irányítás és szelekció minden hatalmát elvesztett koldus magyarságra?

A most már teljesen idegen életakaratok kezébe került történelemcsinálás legközelebbi fordulójánál ott vár a halál. És mi legfennebb azzal a lelki *patience* játékkal tölthetjük a szorongó várakozás idejét, hogy találgassuk: mi lesz inkább ez a halál. Német halál? Zsidó halál? És mennyiben fog

* L. Magyarország helye Európában c. tanulmányom.

osztozkodni a többi köröttünk ólalkodó igen étvágyas halálokkal?

Mit kell tennünk ez irtózatoss vég elhárítására és történelmi megújulásunk megvalósítására? Harcolnunk kell az általános titkos választójog gondolata ellen? *Nem. Meg kell alkotnunk az általános titkos választójogot. De hogyan?*

7.

Világos, hogy a nagy francia forradalommal meginduló polgári demokráciának célja az volt: hogy a közösség történelmi termése érdekében szabad kifejezésre szabadítson föl minden emberi értéket, közös munkába hívjon minden alkotó akaratot, helyet adjon minden termő gondolatnak. És világos: hogy ezzel az egyén és a közösség közt egy olyan egészséges viszonyt akart megteremteni: hogy mikor az egyén a közösség védelmében megéli legteljesebb életét, megtermi minden lehető értéket: ez egyszersmind a közösségnek is a legtöbb hasznot: a legbiztosabb védelmet, a leggazdagabb fejlődést, a legtöbb anyagi és szellemi gyarapodást jelentse.

Ez a demokráciát megtermő történelmi akarat csődbe jutott az élet minden terén. A gazdasági téren ezt a csődöt a kártelek, a trösztök: a gazdasági gangek mindent lehengerlő zsarnoksága jelenti. A politikai téren a párt-kártelek, a párt-trösztök: a politikai gangek uralma. A kulturális téren: az üzlet minden szellemi termést meghatározó, elbitangító, lezüllesztő, lealjasító hatalma. Hogy hogyan lett a demokratikus felszabadítás evangéliumából az elnyomás, a szellemi gyilkosság, az egyéniség elpusztításának eszköze: legmegmutatóbb példa a sajtó. Valaha a sajtószabadsággal a fiatal demokrácia az egyéni értéket, az egyéni gondolatot és meggyőződést hívta a közös történelmi munkához. Ma

*nincs a sajtószabadságnak aljasabb és könyörteleb-
nebb eltiprója: mint maga a sajtó és nagyobb elnyo-
mást jelent az egyéni lelkiismeretre, mint bármely
politikai hatalom.*

Sokan ezekben a jelenségekben a demokrácia végleges csődjét látják. *Tévednek, teljes bizonyos-
sággal: tévednek. Ez csak krízis a nagy átalakulás,
a megújulás, az új gazdagabb fejlődés előtt.*

Mi lesz a lényege a demokrácia e nagy átala-
kulásának?

Két mindenek mélyén ott rontó hibája és hiá-
nya volt a szabadverseny-demokráciának. E két
hiba és hiány juttatta minden téren a csőd árnyé-
kába. Az első hiba: hogy inorgánikus: szervesetlen és
szervezetlen volt. A másik: hogy a szabadságok
mellé elfelejtette odaintézményezni e szabadságok
biztosítékait.

Az első hibát éppen a népképviselői rendszer
példája érteti meg a legvilágosabban. A demokrá-
cia nagy általánosságban kimondta, hogy a közös-
ség minden felnőtt tagjának joga van szavazatával
résztvenni a közösség sorsának irányításában. De
a fejlődés akkori fokán nem gondolhattak arra:
hogy ez a jog olyan formákba és intézményekbe
legyen beágyazva, melyek állandó politikai törté-
nelmi nevelést jelentenek arra, hogy e jog gyakor-
lása a szavazó organikus, szerves megnyilatkozása
legyen. Vagyis: hogy a szavazat a jogot gyakorló
saját életérdekeinek és a közösség életérdekeinek
szerves összeegyeztetéséből szülessen meg.

Az, hogy a polgár minden három, vagy öt,
vagy hét évben leadta szavazatát egy szépen szó-
nokló úrra: nem volt történelmi nevelés ilyen orga-
nikus megnyilatkozásra. A pártok izgatásai, a jel-
szavakon vagy gyűlöleteken lovagló hebe-hurgya
beszámolók, a választást megelőző kortes-tatárjárá-
sok mindent jelentettek, csak ilyen történelmi ne-
velést nem.

Így a választójog gyakorlása inorgánikus, vélet-
lenes volt. A pártok akaratának vagy más felbuk-

kanó tényezőnek véletlene határozta meg, hogy melyik kerületben milyen mandátumvadászok fognak feltűnni. Az elhangzó beszédek, a hangulatok, a kor divatos politikai szenvedélyeinek, a szavazó akkori lelkiállapotának, esetleges befolyásoknak, a szavazatért ígért összegnek stb., stb. véletlene határozta meg, hogy a polgár leadta szavazatát valakire, akit talán akkor látott életében először és utoljára. Ebben a népképviselési rendszerben:

1. A jelölt nem volt organikus, szerves kifejezője a vidék viszonyainak, életének, népének, ahol a mandátumot kapta.

2. A szavazat nem volt szerves kifejezője annak a munka-rétegnek, melybe a szavazó összes életérdekeivel beletartozott.

3. Legtöbbször maguk a pártok sem voltak szerves kifejezői semmiféle rétegnek vagy vidéknek, hanem a kor bizonyos divatos, általános jelszaván vagy követelményén egybeverődött legkülönbözőbb egyének véletlenes találkozásai. Ezt mutatják már a régi pártok határozatlan körvonalú, ködös tartalmú elnevezései is. Függetlenségi párt, negyvennyolcas párt, szabadelvű párt, munka párt, keresztény-nemzeti párt, nemzeti egység pártja stb., stb. Mintha a függetlenség, negyvennyolc, a szabadelvűség, a munka, a kereszténység és a nacionalitás, a nemzeti egységnek akarata egy, az élet minden terére kiható egységes történelmi program lehetne.

4. És — ez már benne lappang az előbbieken — a pártoknak nem volt szerves programja, helyesebben: nem volt igazi programjuk. A kor egymásik problémájának politikai megoldására volt valami igen hangos akaratuk (önálló vámrendszer, nemzeti elv a hadseregnél, általános titkos választójog, polgári házasság, stb.), de ezen túl csak fényesködű frazeológia következett. Szervesen összefogó program, mely a nemzetélet minden problémájára egy egységes gondolatrendszerben keresett volna megoldást: teljeseen ismeretlen volt,

Ez a szerves, véletlenes népképviselő voltaként nem volt népképviselő s a választást kerületi lakosok is végezhetnék volna. Kétségtelen, hogy ez lényegesen kevesebb népszűrésrel járt volna.

A szabadverseny-demokrácia másik nagy hiányossága az, hogy elfelejtette, elmulasztotta a szabadságok intézményes biztosítását. Így aztán minden szabadsága önmaga ellenkezőjévé: e szabadság elnyomásává lett. Így fejlődött a gazdasági szabadverseny e szabadverseny megsemmisítésére, így vezetett a sajtószabadság az egyéni lelkiismeret megnyilatkozásának teljes eltiprására. A népképviselő terén a népnek az a joga és szabadsága, hogy a történelemcsinálásban akaratát nyilvánítsa, arra vezetett: 1. hogy teljes lehetetlenné lett, hogy a népnek egy ilyen organikus, összes életérdekeiből eredő akarata alakuljon ki, 2. hogy amennyiben egyes problémákra mégis volna ilyen akarata: annak az akaratnak érvényt szerezni teljesen képtelen.

A kríziseiből megújuló demokráciának tehát a népképviselő terén is legelőször e két hibát kell kiküszöbölnie, e két hiányt kell megszüntetnie. Hogyan teszi szervesé, organikusá a történelmi akarat megnyilatkozását?

Három alapfeltétele van annak, hogy ezt a döntő jelentőségű és egészen új világrendet jelentő eredményt elérjük:

1. A történelmi akarat kialakulását abba a földrajzi milieuba és abba a munkarétegbe kell beágyazni, ahova és amelybe a szavazót összes életérdekei kötik.

2. Az akaratnyilvánítási (szavazó) jog ne egy percnyi megnyilatkozást jelentsen öt vagy x évenként, hanem állandó joggyakorlatot.

3. A jog közvetlen részvételt is jelentsen a közélet irányításában.

Az első feltétel a következőt jelenti: Az országot felosztják bizonyos számú választókerületre. A felosztást nem elvont kigondolások, tetszőleges feltételek határozzák meg. Hanem szerves, az egyes

országgrész természetében, viszonyaiban rejlő okok. Tehát: a lehetőség szerint arra fognak törekedni: hogy egy kerület megalkotási alapja a földrajzi, termelési, klimatikus, néprajzi, talajviszonyok stb., szóval: az életfeltételek és életérdekek bizonyos közössége legyen. A kerületekben a népképviselőt, a történelmi akarat alapszervei a választó kollégiumok, melyeket a nemzeti munka közös érdekű rétegei alkotnak (mezőgazdasági munkások, kisgazdák, középmezőgazdák, ipari munkások, kisiparosok stb., stb.). E választó kollégiumok tagja az illető munkakör minden felnőtt egyéne.

A második feltétel a következőt jelenti: Úszni csak a vízben úszáspróbálkozások között lehet megtanulni. És ha valakit csak minden öt évben egyszer és akkor is csak egy percre dobnak be a vízbe: az sohasem fog tudni úszni s úszás helyett csak véletlenes hadonázásokat végez a vízben. Ha ez áll egy egyszerű testi ügyességre, még inkább áll egy olyan bonyolult lelki folyamatra, mint amilyen a történelmi akarat kialakulása. E választó kollégiumok meghatározott időpontokban állandó tárgyalásokban vizsgálják: mik a saját életérdekeik. Milyen viszonyban vannak ezek az érdekek a vidék, a kerület összes viszonyaival és érdekeivel. Végül: hogy a saját érdekeik és a kerület érdekei milyen viszonyban vannak az ország egyetemes állapotával és érdekeivel. Természetes: e választó kollégiumok közössége teljesen homogén s a vezetőség is saját kebelükből kerül ki.

Mit jelent a harmadik feltétel? A népképviselő legfőbb célja: hogy állammá nevelje a nemzet egyetemét és parlamentté az ország egész testét. Ez a történelmi nevelés azonban csak akkor lehet eredményes, ha a polgárok cselekvőleg is, közvetlenül résztvesznek a közélet irányításában. A választó kollégiumok tagjaik közül bizonyos számú egyént választanak meg s ezek fogják alkotni a kerület képviselőválasztó parlamentjét. De ennek a kerületi parlamentnek nem csak az lesz a feladata,

hogy a fővárosi központi parlamentbe bizonyos számú képviselőt küldjön. Hanem: megszabott hatáskörrel állandóan felvigyázza és szorgalmazza a kerület gazdasági, szociális, kulturális, egészségügyi viszonyait. Megfigyel, adatokat szolgáltat, kezdeményez, kritikát gyakorol, vétót mond, sürget stb. A választó kollégiumok állandó figyelemmel kísérik a kerületi parlament munkáját. És ha nincsenek megelégedve saját küldötteik magaviseletével: bármikor visszahívhatják őket s másokat küldhetnek helyükbe.

A kerületi parlamentek választják kebelükből az országos központi parlamentbe küldendő képviselőt, vagy képviselőket. Ezenkívül egy bizonyos számú központi parlamenti mandátumot fenntartanak az ország legnagyobb szellemi értékei számára. Ezeket országos listával a nemzet egyeteme választja.

Így tehát az ország minden vidékének, a nemzeti munka minden rétegének ott lesz a maga sajátos viszonyaiból és érdekeiből eredő szerves akarat az ország egyetemes parlamentjében. És ott lesznek a magyar szellem örök értékű megnyilatkozásai is.

A választó kollégiumok egyetlenegy érdekkör, munkaréteg szervei. A vidéki parlamentek a kerület összes érdekköreinek, választó kollégiumainak képviselőiből állanak. Ez folytonos ránevelés lesz arra, hogy mindenik érdekkör megismerje az összes többi érdekkör problémáit, érdekeit. És a saját problémáit és érdekeit az összes érdekek és problémák kapcsolatában igyekezzen megoldani.

A központi parlamentbe a képviselőket a kerületi parlamentek határozott utasításokkal küldik, melyeket át nem hághatnak. Természetes: meg lesz adva nekik a mód egyéni kezdeményezésekre is. De ezeket előbb be kell mutatniuk a vidéki parlamentnek s csak ennek engedélyével terjeszthetik az országos parlament elé. A vidéki parlamentek

bizonyos megállapítandó szavazattöbbséggel bármikor visszahívhatják képviselőiket az országos parlamentből és másokat küldhetnek helyükbe.

A választás a népképviselet minden fokán titkos szavazattal történik.

Az országos parlament a benne megnyilatkozó történelmi akarat tisztaságát az összeférhetetlenségi szankciók egész rendszerével fogja megvédeni. Nem lehet képviselő olyan foglalkozású egyén, akinek akarata e foglalkozással döntő erővel van befolyásolva, így pld. nem lehetnek képviselők a felekezetek papjai, a hadsereg tényleges tagjai, az ügyvédek, stb. És képviselő nem vállalhat még tiszteletbeli érdekeltséget sem semmilyen magángazdasági, üzleti vállalatnál.

És végül: az új demokrácia nélkülözhetetlen biztosítéka lesz: a kormány tagjainak vagyoni és büntetőjogi felelőssége. Ha egy szabó elront egy ruhaszövetet, egy suszter egy cipőbört: felelősséggel tartozik érte. Ha egy kormány elront egy országot: egyszerűen mehet sétálni a kegyelmes címével és magas nyugdíjával s tagjai tovább is befolyásos szereplői lehetnek a közéletnek! Sőt, amint napjainkban láthatjuk, ha valaki, mint kormányelnök, megalkot egy gyalázatosan erkölcstelen választási rendszert: bukása után, mint ellenzéki vezér, nemes hevülettel mennydöröghet e választási rendszer ellen! A véres és könnyes magyar szatírában így lesz Eulenspiegelből Petur Bán.

8.

Állítom: hogy minden látszatok és mondatok ellenére: Mussolini és Stalin és Hitler e felé az új demokrácia felé tart. A biztosított szabadságok organikus, szerves és megszervezett demokráciája felé. Ez ma a történelem gravitációja és minden élni akaró nemzet engedni fog vonzó erejének Demokrácia, mely minden percnyi történelmi nevelést je-

lent arra, hogy a nemzeti munka egész egyetemes tömege állam, az ország egész teste parlament legyen.

Az új magyar honfoglalás a döntő csatát fogja megnyerni ennek az organikus népképviseletnek a megalkotásával. Ez a népképviseleti rendszer teljes lehetetlenné fogja tenni a szabadsákmánylást a politikai téren. És így annak a népképviseletnek, mely általa valósul meg, lesz ereje: hogy a szabadsákmánylást az emberi lehetőség legszélesebb határáig megszüntesse a gazdasági életben és a nemzeti élet minden terén.

A magyarság úgy válthatja meg magát irtóztos szenvedéseiből, bűnös elesettségéből, tragikus hazátlanságából: ha a tisztaság, az igazság, a munka jogainak ígéivel merész lendülettel, életes elszántsággal az emberi barázda élére áll.

Városmajor, 1936. május 13.

III. Magyarország helye Európában. — Keleteurópa. —

Tételelem: hogy a kommün bukása utáni tizenhat év még azokat a védelmi ösztönöket is kiölte a magyar lélekből, melyeket egész ellenséges múltunk s az 1867. óta belénk mérgező évek még meghagytak a magyar öntudatban. A minden lelki érték gyilkos eltékozlása volt e tizenhat év. ezeréves európai létünk *legmagyartalanabb* korszaka. Haláltáncos vad farsangi maszkara, melyben a felnyüzsgő idegenek rikító magyar-álarccal ropták zabálásuk szemérmetlen táncait a ledöfött magyar tetemen. És jaj! mikor kergeti szét egy új hajnal ezt a halálos mámorú dözslést?

A háború előtti nemzedékek, mint a minden magyar öntudat alapját: azt a sok századdal megokolt hitet kapták a családban, az iskolában, az irodalom és tudomány könyveiben: hogy a magyar nemzetnek alaptehetsége az *államalkotás* s ez adta meg neki a történelmi élet mély jogát európai birtokához. Ezek a nemzedékek az élet minden gyökerével átértzett, a századok minden tanításával megmutatott bizonyosságként kapták az életösztönnek azt a védekező látását: hogy a mi megemésztő legfőbb veszedelmünk a német imperializmus és hogy beékelődésünk az Ausztria által német terheltségű Monarchiába: csak egy muszáj — egyelőre talán — okos állomása fejlő-

désünknek egy független, öncélú történelmi élet felé, melyben a magyarság megmutathatja alkotó lelke teljes arcát.

Minden józan és becsületes elme előtt nyilvánvaló, hogy ezek a lelki bizonyságok a magyar öntudat nélkülözhetetlen, természetrajzi feltételeit jelentik. Hiszen ilyen öntudat-elemek nélkül bármely nép csak hitvány, történelmileg érteimet len korszak töredék, mely arra való, hogy idegen imperializmus szekerébe fogva végezze a teherhordó és alkalmi olcsó áldozat öngyilkos szerepét.

És aztán: a magyarságot minden elemi életérdeke ellenére, maradék drága vérének örült pazarlásával bevitték a német hatalmi álom véres próbálkozásába. És mikor a rosszul sikerült német markolásért odafizette fiai százezreit, földjének kétharmadát, élete minden gazdagságát és biztonságát: a halálos kor dögbogarai még azokat az életösztönöket is kiölték a magyar lélekből, melyekhez a háború előtt soha semmilyen hatvanhetes politikus nem mert és *nem akart* hozzányúlni. Egy jól irányított meddő és kártékony irredenta zajgással arra a hitre nyomorították szerencsétlen, vak látású középosztályunk öntudatát: hogy nekünk egyetlen lehető mentségünk Németország s hogy minden érdekünk az, hogy sorsunk minél több szállal köttessék a német étvágy szekeréhez. Az ifjúságban ezt a hitet a rájuk spanyolcsizmázott bajtársi bursensaftokkal, a németvérű tanárok és ifjúsági vezérek elképesztő arányú számával tették végzetes megszállottsággá.

És ugyanakkor azok, akik az új kor, az új adottságok és új magyar lehetősége^ útmutatásait képtelenek meglátni, mert tökfőjük apró kis egyéni boldogulásukon kívül teljesen képtelen gondolatot termelni: a buták és zsákmányra ger-

jedtek arcátlan merészségével kezdték visszanyafogni a szétgurult Monarchia drága fojtogatását. Új legenda varangyosodott ki ezeken a torzra szült lelkeken: hogy a Monarchia az Atyaisten külön ünnepi konyhájára készült névnap ajándék volt a magyarság és az egész Európa számára. Hogy ez a strucc-gyomru Monarchia volt egyetlen megőrző talizmánja az egészséges gazdasági vérkeringésnek, Európa békéjének, a magyarság fejlődésének. Hogy a „kicsiny“ Magyarországnak önmagában nincs semmi értelme és semmi jövője. Hogy az európai békepolitika egyetlen feladata: újból összezsírítani a széthullott behemótot és ez az új osztrák—magyar nyavalyatörés az Ural-hegységtől az Atlanti-óceánig fogja csurgatni az európai boldogság sárga levét. És ha ez a gyönyörű restauráció mégis lehetetlen volna, erre a gyászos esetre új ötleteket öklendeztek a történelem markába: hogy Magyarországot legalább Jugoszláviával, vagy Csehországgal, vagy Romániával, vagy legfőképpen legalábbis a zsigorás Ausztriával kopuláljuk össze egy történelmi konkubinatusba.

íme: mivé lett a magyar államalkotó tehetőség építő hite ez új csirkefogók zsvány konyháján! Nem kikerülhetetlen alkalom ez, megkérdezni: melyek tágabbak: az emberi hülyeség vagy az emberi gonoszság határai? Nincs-e egészségesebb szomszédainknak joga teljes megvetésüket arcunkba köpni, mikor látják, hogy a magyar egyetem egy magyar Államtól fizetett tanára nyilvános fórumon hangoskodó politikának, politikai szószátyárságnak mondja a magyar öncélúság, a magyar függetlenség hangoztatását s a turul-tollakra pelyhesedő bursensaftok magyar ifjúsága céda türelemmel engedi, hogy a magyar öntudat e gonosz kis patkánya továbbra is be-

lépjen a magyar Egyetem kapuján?! Ha Bulgáriában, Jugoszláviában, Romániában, Csehszlovákiában így merné a legfőbb lelkiirányítás egyik sáfára önmagában értelmetlen valaminek nevezni az illető országot: egy pár perc múlva ott lógna az Egyetemhez legközelebb álló fán. Oh, mikor fognak újból magyar ifjúságot szülni a magyar anyák!?

Nézzünk szembe ezekkel a beteg zagyvaságokkal, mert nincs az az örült hülyeség, mely a politikában ne találna befogadó barázdákat. Mit jelentett az 1867-ben világra abortált osztrák—magyar Monarchia?

1. *Mit jelentett ez a Monarchia a magyar biztonság, a magyar jövő biztosítása szempontjából?* Egy fejünk fölött mind vékonyabb szálon függő, mind halálosabb élű damokleszi kardot. *A Monarchia nem a népek akarata volt.* A Monarchia egységébe belefojtogatott népek önálló egvéni fejlődését az élet minden terén visszaszorította az uralkodó germán akarat. Ezek a népek a magyarságot a germán uralom porkolábjának tekinthették, ki a neki dobott koldus koncert segít elnyomni az ők szabad fejlődését az önálló történelmi élet, a jövő felé. Ez aztán egy egyetemes gyűlölet állandó felgyűlését jelentette a magyarság ellen, mely a történelem legelső földrendésével a magyarság végzete lett. Hiszen a magyarság önérdeke éppen az lett volna, hogy megkeresve a megegyezés módját a Monarchia többi elnyomott népeivel: velük együtt küzdjön az elnyomó hatalom ellen.

2. *Mit jelentett a Monarchia a magyar-magyarság, a magyar faj megépülése, érvényesülése szempontjából a saját hazájában?* Jelentette fokozatos kiszorulását az élet minden teréről. Jelentette egyetemes elszegényedését. Jelentette szerve-

zetlenségét, kizsákmányoltatását, mind kevesebb kulturális lehetőségét. A magyar faj minden élet-ösztöne visszaandorodott az új történelmi elhelyezkedéstől és így ez a duzzogó, ellenzékiskedő, vagy legalábbis *nem törtető magyar politikailag megbízhatatlan, nem kívánatos elem lett a saját országában.* Így az idegen dinasztia alatt Magyarország idegen arisztokrácia, idegen magas klérus, idegen hadsereg, idegen bürokrácia, idegen kapitalizmus és idegen sajtó irányításába és kitermelésébe került. A magyarság milliós tömegei, a magyar paraszt, a magyar munkás, a magyar szellemi munkás: a termő, az adózó, a katonát adó, a tűrő és szenvedő réteget jelentették ebben az idegen boltban, melyet mégis saját hazájuknak tudtak. Mivel a habsburgi német politikára, kormánypolitikára inkább csak a nemzetiségek voltak kaphatók: a nemzetiségi vidékek kaptak nagyszerű iskolákat, jó utakat, kórházakat, városrendezést stb. Erdély és Magyarország magyarul lakta ellenzéki vidékei pedig kultúrájuk, egészségük, terményértékesítésük legelemibb feltételeit is nélkülözték. Azt hiszem, már ez a tény is elég, hogy szobrot emeljünk a két Tisza és a Monarchia emlékére!

3. *Mit jelentett a Monarchia szociális szempontból: a dolgozó tömegek életrészesedésének, fejlődésének, érvényesülésének szempontjából?*

Kik támogatták életre és kik támogatták a halál felé ezt a Monarchiát és annak dinasztikus politikáját? A régi feudalizmus minden vérű martalócai, az új kapitalizmus szabadsákmányosai, a magas klérus, a magas katonai méltóságok és a magas bürokrácia. Természetes, hogy hálából az uralkodó politika ezeknek a kitermelésében hagyta meg a dolgozó tömegeket. Hiszen a néptömegek fejlődésében, megerősödésében ez a

politika éppen a Monarchia és a dinasztia halálos veszélyét látta. Ezért kellett közjogi vitákkal s a nemzetiségi ellentétek időnkénti ielszításával elvonni a tömegek figyelmét saját életérdekeik legegységibb problémáitól. Ne felejtjük el, hogy az, aki először adta meg történelmileg Magyarország felosztásának gondolatát: saját dicsőségesen uralkodó dinasztia volt 1848-ban. Ebben az ügyes politikai játékban aztán a parasztság, a munkásság, a lateiner középosztály higiéniajának, gazdasági, politikai, szociális és kulturális fejlődésének és érvényesülésének követeléseit süket fülekre találtak. És ha ők mozdultak szervezkedésre saját életérdekeik céljából: csendőrszurony, börtön s az államhatalom minden ökle volt rá a felelet.

4. Mit jelentett a Monarchia a sajátos magyar kultúra, a magyar psziché, a magyar nyelv szempontjából?

A nemzeti élet, az összes nemzeti alkotó erők két legfőbb szerve, két leghatalmasabb kifejezője: az udvar és a hadsereg idegen volt. A dinasztia csak ágyra járt néha Budapestre, igazi székhelye idegenben, Bécsben volt. Így a királyság nem csak hogy nem jelentette a magyar fővárosnak, a magyar kultúrának, a magyar nyelvnek és a magyar társadalmi életnek azt a hatalmas központosító történelmi megszervezését és szimbólumát a világ előtt, mint amilyent pld. Versaillesnek és Párisnak jelentett a francia királyság: hanem a nemzeti élet legmagasabb pontján idegen nyelv, idegen milieu, idegen psziché uralmát és folyton elformáló hatását jelentette. A hadseregben, mely egészséges, saját életüket élő népeknél a nemzeti szolidaritás, nemzeti nyelv és öntudat legegységesebb építő műhelye: a magyarnak hátrány és szenvedés volt a magyarsága. És ott,

ahol minden percben vérét és életét követelhatték: megkorbácsolták, ha az édesanyja nyelvén jött lelke az ajkaira. És büntetlenül akadhat gazember aki ezeket az állapotokat visszakívánja.

A Monarchiának el kellett tűnnie: minden emberi igazság, a népek higiénája, egy becsületesebb és egészségesebb emberi jövő minden feltétele követelte ennek a történelmi szörnyetegnek az eldöglését. És a mi mai tragédiánkban s ezer bajunk gyötrelmében talán az egyetlen megkönynyebbülés és a jövő legfőbb reménye: hogy a népeknek ez a hóhér-kaptára, a magyarságnak ez a mindennapi kínzópadja dicstelenül és örökre elpusztult Európa színéről.

2.

Nézzünk szembe a hülyeség és gazság másik maszlagával: elképzelhető-e olyan ok, mely ajánlatossá tenné, hogy újból egyesüljünk a beteg és összefaragott Ausztriával?

Mi tette letagadhatatlanul, végérvényesen és örökre tartalmatlan és érvénytelen ronggyá a Pragmatica Sanctiót? Egyszerűen az, hogy a szerződő felek *egyike megszűnt, nincs*. Ez a szerződés nem Magyarország és a *Habsburg-család*, hanem Magyarország és a *Habsburg-dinasztia* között kötött. Mit jelent ez a megkülönböztetés? Minden szerződés egy *do ut des* megvalósulása. Hogy Magyarország mit adott ebben a szerződésben a dinasztának, nem kell magyaráznom. De miért adta, miért hozta ezt az áldozatot? Világosan: nem azért hogy bizonyos Habsburg-nevű urak és hölgyek szíveskedjenek illő sorban a magyar trónra ülni. Hanem csak is azért: hogy a dinasztia akkori terjedelmű birodalma egész erejével, akkori hatalma minden eszközével védelem legyen Magyarország, a magyarság, a magyar

fejlődés számára. Elképzelhetetlen, hogy épeszű és becsületos elme másképp értelmezze ezt a szerződést. Az a birodalom, az a hatalom megszűn: természetes, hogy ez megszüntette a szerződés másik feltételét, a magyarság minden kötelezettségét és kötöttségét is. *Legitim alapon* a magyarság teljesen kiszabadult a Habsburg-család érdekköréből.

Mármost: el lehet-e képzelni olyan történelmi okot, mely minket arra bírhat, hogy a csak Ausztriává töpörödött, egész birodalmát és minden hatalmát elvesztett beteg csonkkal újból dualisztikus házasságra lépjünk?

Az ál-legitimisták, helyeseben: az illegitimisták szerint van. Ez az ok: amint a Habsburg-dinasztia az újból párosított Ausztria és Magyarország trónjára lépne: a horvát, a vend, a szlovén, a rác, a ruthén, a morva, a galíciai lengyel és galíciai revideált, a bukovinai, a besszarábiai az erdélyi román tüdőknek már csak egy célja lenne. Hogy győzzék szusszal azt a futást, mellyel ezek a népek rohannának az új habsburgi trónnak lépcsőjéhez: — Az istenért, kedves felség, kalodázzon vissza minket a régi Monarchia abroncsaiba, de még ma, mert holnapig nem tudjuk ilyen árván-habsburgtalanul kibírni!

A kor mély betegségének jele. hogy még egy ilyen hülye mese is szájról szájra szállhat és még hívőket is talál! A *Monárkia nem volt népeinek akarata, nem volt népeinek életérdeke és ezek a népek nem akarják vissza a Monárkiát.* Az, akit a Csehszlovákiában, Jugoszláviában. Romániában felütköző ellentétek a rokonfajú régi és csatolt néprétegek közt erre a hitre tévesztenek: csavarjon pelenkát maga körül, végezze a csecsemő folyamatait és ne szóljon az országok sorsába. Hiszen honnan ered ez a groteszkül képtelen mese?

A Monárkia minden utódállamában lézengenek a volt k. und k. hadsereg elárvult tisztjei, udvar nélkül özvegyülő arisztokraták, intrikájuktól megkopaszodott diplomataék, zsákmányra leső kalandorok, szóval: a régi habsburgi fazék kosztosai és új szimatra induló stréberek. Ezek akarják e buta mesike nótájával megint a dinasztia fogdmegeit csábítani a magyar palit. Ezek pedig nem az egyes népek akaratának kifejezői. Hanem: éppen ellenségei, árulói nemzeteik életakaratának s tisztán egyéni zabálásuk vágyait követik.

De van egy modernre, sőt aktuálisra nyalt, nyalkább és csúszósabb változata is az új *Ausztria-Magyarország* című nászindulónak. Ez egy igen kiadós bölcsesség és hirdetésével kaphatsz mindent: egyetemi katedrát, tandíjmentességet a Frimm-intézetben, bármit. E nóta szerint az Anschluss veszélyét csak úgy lehet elkerülni, ha a körülméletl vén osztrák szüzet újból a magyar pali nyakába varrjuk. Ezzel nemcsak mi kerüljük el az Anschluss veszélyeit: hanem olyan jóakaronkká tesszük Itáliát és Franciaországot, hogy minden zsebünket makarónival, spaghettivel, pommes frites-tel fogják kukra tölteni a századok összeromlásáig.

Azt hiszem, nem túlzás és nem szélsőség annak alázatos kijelentése: hogy a magyarságnak, mint történelmi személynek, nem az a célja, hogy akár Itália, akár Franciaország, akár más ország válláról gondokat szedegessen le. Hanem: hogy a maga gondjait kevesbítse a maga létét és fejlődését biztosítsa. Mit jelent ebből a szempontból ez az új történelmi hymen?

Az, ha mi abból a célból, hogy az Anschluss veszélyeit elkerüljük, újból egyesülnénk Ausztriával, olyan volna, mintha: valaki, abban a félelemben, hogy megkapja az influenzát: bebújna az in-

fluenzás beteg ágyába a beteg test gőzölgéseibe. Tessék ma. az 1935. év májusában, amikor Magyarországot minden lovardában: független, turáni, intranszigens. új stílusú, tempós Magyarországnak örvendjük: megnézni a vezető, az irányító emberek statisztikáját: a minisztériumokban, az országgyűlés két házában, a hadsereg tisztikárában, az Egyházban, az Egyetemeken, a bürokráciában, a külképviseletben stb. Letagadhatatlan tény, hogy ma Magyarországon szép időt és esőt magyar srscot és magyar végzetet óriási, aránytalan arányban a német vér elküldöttei csinálnak. Az is letagadhatatlan, hogy az a pángermán hullám, mely az összeomlás után és a hitlerizmus keletkezésével végigcsapott Keleteurópán: a magyarországi németiséget sem hagyta érintetlenül. Mármost: nem természetes és kikerülhetetlen: hogy egy új egységben Ausztriával ez a mindent elárasztó germán befolyás csak még erősebbé nőne? Vájjon az ezer évvel megromlott magyar öntudat és szolidaritási ösztön le tudná-e győzni a német vér irtózatossá erejét s megtudná-e semmisíteni az ausztriai németiség roppant gravitációját Németország felé? Vájjon nem éppen az ellenkezője történne? Vájjon ha ma, amikor mégis, úgy ahogy, függetlenek vagyunk: az ifjúság, az iskolák, a középiskolák minden fülénél tervszerűen szuggerálhatnak a maszlagos szavak, hogy a magyarság csak úgy boldogulhat, ha sorsát Németországhoz köti: nem megnőtt erővel s új hatalmi eszközökkel folytatna akkor a ráigézés, hogy a magyarság csak mint a német imperializmus része juthat kenyérhez és holnaphoz? Nem megmondta az egyik német—magyar kereskedelmi tárgyaláson a brutálisan őszinte német kapzsiság: A magyaroknak belé kell törödniök, hogy csak nyelvsziget lesznek a nagy német tengerben! — Nincs-é már benne a

letörhetetlen akarató német nacionalizmus programjában — ha egyelőre némi taktikai hallgatás mögött is, — hogy a magyar Dunántúlt, a magyar múlt, a magyar kultúra, az egész magyar megépülés ősi fészket karmaikba ragadják? Vagy van olyan örült, aki elhiszi, hogy Ausztria németsege a magyarság iránti hő szerelemből Németország ellen lesz ebben a küzdelemben? Hát megint természetrajzi abszurdumra építjük megmaradásunk biztonságát? És amint belpolitikai életünk stratégiai pontját idegeneknek osztjuk szét, külső biztonságunkat is millió és millió becsületes német bolondul remélt renegátságára fogjuk építeni? Nem azt kérdem: morális politika ez? Azt kérdem: — Nem viseli-e magán ez az „*elgondolás*“ az örület és öngyilkosság minden jegyét?

Igen: új egyesülésünk Ausztriával kikerülhetetlenül csak azt eredményezné, hogy a feléje rohanó ausztriai németséggel együtt Németország a történelem legelső alkalmas zökkenésében magába nyelné a magyarságot, Magyarországot is.

És azután: micsoda elképzelhető előny szakadna ránk egy ilyen új egyesülésből a beteg vakarcs Ausztriával? Talán Ausztria nagy katonai értéke jelentene különösebb biztonságot a magyar bölcsőnek? Ennek a katonai értéknek a világháború alatt olyan megható példáit láttuk, hogy még nagyon kívánós természettel sem kívánhatunk többet belőle.

Viszont: a magyarság szociális fejlődésére végzetes hatással volna ez az új konkubinatus. Kinek köszönhetné a visszaültetett dinasztia ezt az újból összezsirizelt két csonkot? Az idegen arisztokráciának, az idegen magas klérusnak, az idegen magas katonai méltóságoknak, az idegen magas bürokráciának s a diplomácia idegen kalandorainak. Szükségszerűen ezekre kellene tá-

maszkodnia s fizetésül ezeknek olyan országlást kellene megengednie, mely a dolgozó magyarság tömegeit megtartaná ezeknek a kitermelésében Meddig bírna még el a magyarság egy ilyen politikát?

Azután: megint meddő közjogi viták és ellenzékeskedések támadnának Ausztriával való új viszonyunkkal szemben és ez megint elvonná a magyarság figyelmét és erőit legmélyebb problémái meglátásától és megoldásától. De meg: az új ausztriai németiség jó része nem szűnne meg követni vére hívását Németország karjaiba. Az így támadt árokban a dinasztia elkerülhetetlenül minket hívna e testvéri vágyakozás hóhéraivá és ez ismét egy csomó jogos történelmi gyűlölet felgyűlését jelentené az árva magyarság feje fölött. Végül: a királyság olyan sajátos szerve egy ország, egy nemzet testének, életének: hogy egy ilyen két országon lovagló dinasztia éppen olyan természetellenes valami, mintha egyetlen szív két önálló test vérkeringését akarná intézni. Beteg történelmi képlet, melyet előbb-utóbb pusztulás vár.

Érhet a fennebbiekkel szemben valamit a gazdasági érvelés? Tudom: szomorú esetségünk óta a többi maszlag közt szétjár egy gazdasági zsargon is a fülek és szívek felé. hirdetve, hogy a gazdasági gond az egyetlen igazi gond, a gazdasági megoldás az egyetlen keresendő út. Én voltam az, aki először hoztam be a magyar irodalomba az addig uralkodó holdkóros, ostoba és öngyilkos „nemzeti idealizmussal“ szemben a realitások, a szerzés, az anyagi megépítés döntő szükségének érzését és meglátását. De ez az új zsargon mégis egyike a leggyilkosabb hazugságoknak. Tessék megnézni: az egészséges országok: Olaszország, Franciaország stb. hányszor hoznak lényeges gazdasági áldozatokat politikai és kulturális érdek-

keiknek. Sőt: Németország gazdasági kapcsolatai minden mozzanatát felhasználja, hogy nyomást gyakoroljon politikai, kulturális, nyelvi hódítása érdekében. Különben is: a mindkét országra legelőnyösebb bármily gazdasági elrendezést meg lehet csinálni a két ország különállóságának hajszálnyi érintése nélkül. Sőt: így jobban, egészségesebben lehet megcsinálni.

Különálló, független Magyarország csak alig tizenhét év óta van. A kezdő pont legnagyobb történelmi tragédiánkat jelenti. E tizenhét év az ezerféle nyomorúság, kaotikus szellemi zűrzavar, morális megingás és tehetségtelen politikai vezetések kora. És mégis: az elfogulatlan szem megállapíthatja: hogy függetlenségünk, különállóságunk még esetségünkben is előnyt és tőkét jelentett a magyarságnak. A világ szeme ránk nyílt, e tizenhét év alatt a világ többet látott meg életünkéből, többet foglalkozott velünk mint századok alatt. Amilyen arányban megszűnünk a germán akarat alárendelt mellékmondata lenni, amilyen arányban megépítjük függetlenségünk feltételeit: olyan arányban fognak külön erőnek, egyéniségnek nézni bennünket, melyet meg kell ismerni, mellyel számolni kell s melynek helyet kell juttatni a népek alkotó versenyében.

3.

Melyik az a külpolitikai gondolatrendszer, mely ennek a függetlenné, önállóvá szabadított, új életre ébredt Magyarországnak biztonságát beépíti a messzi jövőbe.

Tudom hogy a mai beteg és tervszerűen megmaszlagolt szellemi válságban két ellenséges válasz is leselkedik e kérdésre. Mindkét válasz a magyar erők széternyedését, a magyar életösztön vakká és süketté vazulozását akarja.

Az egyik válasz: Hogyan beszélhetsz te *messzi jövőről*, évtizedekre benyúló tervről a mai felrázott Európában? Ma, mikor semmi sem bizonyos, mikor minden földreng, mikor minden nap katasztrófális meglepetést hozhat, mikor még a nagy nemzetek is kipkednek-kapkodnak és minden nap új megoldás felé nyúlnak. Hogyan építhetnénk akkor mi, kik *kicsiny nemzet vagyunk*, messzi jövőbe szóló tervet? Összes feladatunk csak az lehet, hogy jól vigyázva az eseményeket, úgy mozogjunk mindennap az egymásnak ütköző érdekek közt, hogy lehető legkisebb veszéllyel mentsük át magunkat egy tisztább horizontú, nyugodtabb építésű kor számára.

Erre ezt felelem: Ez a kisokosok, a szegény elmék, az apró politikai szatócskák bölcsessége. Igen: *ezt is* kell csinálni, minden percnyi éberséggel, egy élesen látó elme és egy nagy szeretet lebírhatalan vigyázásával. *De ez csakis akkor ér valamit, ha egy messzi jövőbe megépített nagy gondolatrendszer érdekében történik, mely hosszú időre megvalósítja önálló történelmi életünk, egyéni fejlődésünk, szabad természetünk minden feltételét és biztonságát. Egyébként ez a külpolitikai bölcsesség céltalan ténfergés, mely végre is azt eredményezi, hogy szabad zsákmánya leszünk egy olyan nemzetnek, olyan impériumnak: melynek van ilyen jövőbe épített terve. A nemzetek sorsa elsősorban teremtő és szervező gondolatuk és morális magatartásuk erejétől és nem a népesség számától függ. És ennek a teremtő és szervező gondolatnak, ennek a morális magatartásnak értékét, milyenségét, erejét nem a lakosság száma határozza meg.*

A másik felelet: százféle hangszerelésben, ezerféle garnírolással, pirulákban, porban vagy lében ez: Magyarország egyetlen biztonsága, ha sorsát Németország sorsához köti.

Vizsgáljuk meg ezt a ma minden magyar lélekbe bekokainozott tételt minden szenvedély nélkül. És hogy szenvedély és az élet természetes, ösztönös megborzadása a halál előtt ne zavarjanak ebben a vizsgálatban: küszöböljünk ki. felejtünk el sok mindent, amit különben az élete védelmére elég egészséges szervezet nem szokott kiküszöbölni és elfelejteni. Felejtünk el, hogy ezer éven át a magyar végzet az volt, hogy legjobb erőit, legszentebb értékeit, fejlődése leggazdagabb lehetőségeit a hódító germán akarat elleni küzdelemben veszítse el. Felejtünk el mindazt a biológiai kárt, pszichikai beteg elfejlődést, szervezeti terheltiséget, amit ez a küzdelem a magyar életnek jelentett és jelent. Felejtünk el, hogy a magyarság bepredálása a világháború vér-tékozlásába: a német étvágy mozdulata volt. Felejtünk el, hogy a rosszul sikerült zsákmány-ugrás után a magyarság fizetett földje nagy részével, fejlődése, jövője ezer elvesztett lehetőségével. Felejtünk el még azt is, hogy ezt az egyedül üdvözítő német megváltás tanát a magyar élet, magyar lélek minden stratégiai pontját megukéva rohamozott német vértől indított elemek surrantják a magyar lélek minden zsebébe. Felejtünk el mindent, amit épeszű, öngyilkosságra nem hajlamos ember nem felejtethet el. Vizsgáljuk magát a tételt. Nem mint elvont gondolati feladatot, hanem: mint a vér és az idegek, a szív és az ököl rettentő valóságába ágyazott akaratot.

A legnagyobb bolondság Németországról úgy beszélni, mint *egy mai, hitleri Németországról*, melyet a régi Németországgal szemben: kizárólagos faji önzésével, roppantra gerjedt étvágyával, zúduló erejű imperializmusával *máról holnapra Hitler csinált*. Németország, a németiség az volt a háború előtt is, ami ma és *nem Hitler csinálta a*

mai Németországot, hanem: Németország, a németiség csinálta a mai Hitlert. Vagyis: az a lelki-tartalom, melynek Hitler adott kifejezést és történelembé építő formát: a német psziché ős tartalma, a német életakarat eredeti és állandó iránya, mely minden akadály után az elgázolt erők robbanó hevességével nyilatkozik meg. Nem is tudnék azok közé állani, akik — jól érthető okokból — nyelv-öltögetésekkel, rágalmakkal és olcsó pizskolódásokkal igyekeznek elintézni azt, amit ők *mai Németországnak* neveznek. Ellenkezőleg: ha mindentől elvonatkozva, csakis a közösségek életének tudományos vizsgálásával nézem azt, ami az utolsó években Németországban történt: lehetetlen elgátoznom magamban egy tisztán értelmi, úgyszólván: természetrajzi gyönyörűséget, látva, hogy ez a sokféle betegségtől érintett s a világháborútól meggyötört roppant organizmus mily tervszerű akarattal mozdul az élet, az egészség, a hódítás felé. De éppen ez a szenvedélytelen és elfogulatlan meglátás mutatja meg, hogy ez a Németország mennyire folytonosan közeledő, legfőbb és mindennapi halálos veszély a magyarságra. Mert ennek a németiségnek programja: a vér. az idegek, az izmok, az élet elemi ősi erőinek letörhetetlen életakarata. És ebben a programban benne van az összes német népek egyesítése, tehát egész Kelet-európa leigázása s így Magyarország bekebelezése is a német hatalmi akaratba. És a legnagyobb baj az, hogy Németország egyszerre gyakorolhatja velünk az erőszak és a fokozatos áthatolás politikáját (politique de pénétration). Az erőszak politikáját különösen gazdasági nyomásaival. Az áthatolás politikáját vakszemű irredentánkkal és azzal a végzetes ténnyel: hogy a magyar élet minden irányító pontján németvérű, német szemű, német szívű őrszemek mozdítanak.

Mármost: nem elképesztő őrültség vagy hülyeség azt hinni, hogy ha ez a mindent elárasztó roppant expanzív erő a világtörténelem egy újabb rándulásával hegemoniára jut, világhódító céljai útjában könnyezve fogja kikerülni Magyarországot s legfennebb egy pár hordó Salvator-sört fog hálából átgurítani határainkon? Világos: ha a német erő rászabadul Keleteurópára: a magyarság védtelen eszköze lesz a német imperializmusnak és egyhamar végleg felszívódik a feláradó németiségbe. Viszont: ha a német erő új felmozdulását új tragédia várja: ez rögtöni halált fog jelenteni a sorsához kötött Magyarországnak. De nem alakulhatnak-é úgy is az események, hogy Németország nagy birkózásában a nyugati hatalmakkal ezeket olyan egyességre tudja kényszeríteni, hogy azok szabad kezet engednek neki Keleteurópában? Vagy azt hisszük, hogy van olyan idegen hatalom mely a saját életérdekein túl is szerelmes belénk? Nem halljuk-é ma a felhemzsegő emlékiratokból, hogy a világháború alatt a már megingott Németország egész *snájdigul* felajánlotta a *hű és lovasias magyarság* Erdélyét az ellenfélnek?

És aztán: a magyarságot a sok százados elnyomás alatt oly végzetesen befolyásolták a német életformák, a német látás, a német kultúra, belső élete irányításában annyira elhatalmasodtak a német elemek: hogy egy további szorosabb kapcsolat Németországgal minden erőszak nélkül is: a magyarság teljes beolvadására vezetne.

Tehát: *az élet minden figyelmeztetése arra int bennünket: hogy védelmünket s egyéni fejlődésünk biztosítékait más külső kapcsolatokban keressük.*

4.

KeletEurópa két középnagyságú állama (Lengyelország, Törökország) mellett a többiek inkább kis államok: Magyarország, Csehország, a Balkán államai és az Oroszország nyugati részéről levált kisebb új független államok. Ezek a kisebb államok többé-kevésbé a nagyhatalmak sorsához kötve: e nagyhatalmak irányításában vannak. Még Lengyelország és Törökország is csak valamely nagyhatalommal szoros kapcsolatban hitetheti el magát: hogy független, önálló irányítású sorsa van.

Mindezeknek az országoknak két nagy közös lidércnyomása van: Németország és Oroszország. Németország a maga roppant gazdasági és katonai szervezettségével s letörhetetlen imperializmusának keleti terveivel. Oroszország lakosainak óriási számával, területeinek mérhetetlen erőforrásaival. És azzal az állandó, megokolt ijesztéssel, hogy a mostani hatalmas bolsevista szervezésű Oroszország a közeljövőben könnyen átcsaphat egy irtózatosszerű imperialista nacionalizmusba. És bár KeletEurópa államai közt több szláv nép van: ezek annyira eltérő, sajátos történelmi egyéniségek az orosz képlettel szemben, hogy önálló egyéni fejlődésükről semmilyen általános faji vonzódás kedvéért le nem mondhatnának.

Igen sok közös vonást találhatunk e kelet-európai népek sorsában és arculatában, melyeket ugyan nem okos dolog a képtelenségig túlozni, de épp oly esztelenség meg nem látni. Ez államok majdnem mindenike századokon át csatatere volt a nyugati kereszténység és a Félhold küzdelmének. E küzdelem folyamán e népek legtöbbször felváltva állt mindkét küzdő fél pártján s területük több-kevesebb ideig volt az ázsiai hódító erők megszállásában. És mivel e népek legtöbbje már az

azelőtti századokban is időre-időre ázsiai elemeket szívott föl: ez az újabb történelmi helyzet odahatott, hogy az egyetlen cseh népet kivéve: ezek a népek meglehetősen arányú török-tatár és mongol elemet vettek vérükbe, mely nem volt hatástalan fizikai és pszichikai továbbfejlődésükre. Aztán belső helyzetük és sorsuk is Nyugat és Kelet nag} birkózásai közt annyi közös vonásra végzetesedét: hogy ez is szükségszerűen hasonló lelki képletek kialakulására vezetett. Nem szeretném, ha a felmerülő gondolatok apró élősdi az ostobaság konjunktúráznák ezt a megállapítást, de azt hiszem, nagy általánosságban nem lehet tévedésnek minősíteni ezt a látást: A nyugateurópai népek (angol, francia, belga, holland, olasz, német stb.) pszichikai képletük roppant különbözőségei dacára is. bizonyos közös vonásokat mutatnak, melyeket *a nyugateurópai ember* elnevezés alá összegezhetünk. Ugyanígy Keleteurópa népei (magyar, lengyel, horvát, szerb, román, bulgár; török; görög stb. stb. — a cseh inkább középen álló képlet —} a különbözőség igen nagy arányai mellett is mutatnak fel olyan közös vonásokat, melyeket bátran összegezhetünk *a keleteurópai ember* neve alá. Természetes, hogy ez nem definiálható, összes elemeire nem analizálható képlet. De kétségtelen: hogy e népek egész lelki atmoszférája, tudattalan és tudatos lelki elemeik egybehatása mutat ilyen közösséget.

E népek legtöbbszörnek közös sorsa volt az is, hogy mivel országuk Nyugat és Kelet közé ékelt csatatér volt: polgári elemek és igazi városi élet csak a legújabb időkben kezdődtek kifejlődni náluk. És mivel a múltban legtöbbszörnek úgyszólván minden mestersége a harc vagy a földművelés volt: az új kor modern teendőit az ipar, a kereskedelem, a pénzügy, a városok megteremtése, a sajtó stb-

terén inkább az ilyen feladatokra hajlamosabb idegen elemek látták el. Így e népek új, polgáriusult középosztálya tele van idegen, különösen német és zsidó elemekkel. Viszont legfelsőbb osztályaik, az úgynevezett arisztokrácia, a folytonos idegenbe házasodás, vagy idegentől származás és az érdekelkülönödés révén szintén idegen képlet lettek. Így ez országok legtöbbszörében a faji, a nemzeti egyéniség, a sajátos alkotó erők és az ősi lelki arculat egyetlen letéteményese: a parasztság. E népek legtöbbször tehát az előtt a nagy történelmi probléma előtt áll, hogy történelmi egyénisége teljes megépítését csak úgy érheti el: ha parasztságából fejleszt középosztályt, vezető: történelmet és kultúrát csináló elemeket. Ez a feladat Keleteurópának Nyugateurópával szemben a fiatalság s egy új alkotó nagy történelmi tavasz nagyszerű távlatát adja.

Azután: ezek közül az államok közül egymagában *egyik* sem elég nagy ahhoz, hogy a másokra halálos veszedelem legyen, hogy a másikat elnyelhesse. Még Lengyelország vagy Törökország gyomrát is halálosan megnyomná az ilyen kísérlet. Az az ellentét, mely Lengyelország és az Oroszország nyugati részéről levált egy-két kisebb állam közt ma fennáll: nem elintézhetetlen ellentét s inkább az új történelmi kezdet természetes válságaihoz tartozik.

Mármost: nem volna é természetes, ha ezek a *keleteurópai* népek, melyeket a múlt, a sors, a lelki alkat, a megoldandó történelmi problémák annyi közös vonása s a közös veszélyek hívhatnak egy nagy történelmi összefogásba. Így szólnának: — Minek legyünk mi tovább is ide-odatolt figurák a nyugati hatalmak sakkjáráján? Minek törekedjünk egymás gyengítésére, mikor mindnyájunk közös veszedelme a Nagy hatalmak s külö-

nősen Németország és Oroszország imperializmusában van? Nem jobb volna, ha mi keleteurópai népek összefognánk sorsunk önálló intézésére, úgyhogy mindnyájunk ereje biztosítéka legyen mindnyájunk független egyéni fejlődésének, szabad történelmi termésének? Nem volna-e jó megcsinálni a *Keletenrópai Államok* történelmi együttműködését?

5.

Soha annyi ok nem volt a félelemre, hogy egy felmerülő új gondolatot a közélet zsákmányra leső kalandorai kisajátítanak, meghamisítanak és lejártnak, mint ma. Mikor ezt a gondolatot ezelőtt kb. tizenkét évvel és aztán négy évvel később részletesebben felvettem, kis szellemi kegykosztosaim. a zsákmány-szimatjuk után lézengő „nemzedékek“ magukhoz rántották s műveletlen és korlátolt agyuk zavaros váladékaiban hozzátorzították a Kossuth dunai konfederációjához s a Középeurópa és a Dunamedence címek alatt történt inkább határozatlan próbálgatásokhoz. Pedig ennek a *keleteurópai* összefogásnak a gondolata éppen ezeket az elképzeléseket akarja kiszorítani. Nincs helye itt kimutatnom: de a kossuthi elgondolás ma már igen sok elemében elévült s könnyen olyan nyelv- és nép-Bábelt idézhetne elő, mely a rokontalan, kevés számú magyarságot megfullasztaná. A *Középeurópa* kísérlet előbb-utóbb a német imperializmus eszköze lenne.

Aztán: ezek a szerencsétlen „nemzedékek“ mutatósom nyomán egyszerre elkezdtek — és igen sürgetve — a *szláv orientáció* után kiáltozni. Ez igen mély bölcsesség. Ezer évig, ugyanis, a németség fojtogatott bennünket. Most hát, hacsak változatosság kedviért is: fojtogasson a szlávtság.

Ha nem is ezer évig, de legalább addig, amíg mi bírjuk szusszal.

Ennek a nagy egyetemes keleteurópai összefogásnak egyik történelmi értéke éppen abban volna, hogy kebelében elég szép számmal volnának nem szláv fajú népek s ez a tény a pánszlávizmus veszélyét elhárítaná. Viszont: a benni résztvevő szláv népek teljes biztonságot kapnának benne független egyéni fejlődésükre.

És mivel ezek a *lézengő nemzedékek* minden ígérő gondolatot igyekeznek a leghangosabban kurjantani, hogy az esetleges konjunktúrának ők legyenek a legfőbb részvényesei: már szellemi és kulturális „*parlamentet*“ sürgettek, hol bő nemeslelkűségből mindenik a másik nyelvét beszélne, mindenik a másik irodalmát, művészetét, lelkét élné s valószínűleg mindenik a szomszédja tüdejével lélegzene. Így aztán, a népek e gyönyörű egyesülésében senki sem tudná, hogy fiú-e vagy lány, ruthén^e vagy albán. E testvéresülés aztán annyira menne hogy a finn a maga viszketését a görögön vakarná meg s az elhunyt török helyett egy élő lengyelt tennének koporsóba. Ez már igazán marxi paradicsom volna (szerintük való marxi) s zászlójára oda lehetne írni a büszke hívást: — Világ kukái, egyesüljetek!

Nem: ez a keleteurópai összefogás nem jelentene Bábelt, nem jelentene hóbortos és holdkóros egy akolt, nem jelentene keleteurópai Svájcot, még keleteurópai Amerikai Egyesült Államokat sem. Hiszen ennek az összefogásnak nagy emberi és történelmi értéke éppen abban volna: hogy megőrizné, biztosítaná minden nép-tagja önálló egyéni fejlődését, egyéni termése teljes gazdagságát. Mert akármit prófétálnak az embert körülmetelő tanok meggárgyultjai: az emberi természet gazdagsága, az emberiség fejlődésének minden

ígérete: a fajok és nemzetek gazdag, termő sokféleségében van.

Így tehát ez új történelmi összefogás célkitűzésében nemcsak azt kell élesen megállapítani, hogy mit akar, hogy mi a tartalma, hanem: azt is, hogy mit nem akar, mi nem lehet tartalma. Hiszen éppen ez az éles körülhatárolás adja meg ez új gondolat erejét és oszlatja el a jogosan felmerülő a^gál^okat.

Jelentene katonai szövetséget és közös védelmet bármely tagja számára, ha egy kívülálló hatalom megtámadná. De nem jelentene semmilyen közös hadsereget vagy közös vezényleti nyelvet. Hiszen a világháború megmutatta, hogy a közös vezénylő m elvett érintetlen szentségnek hirdető osztrák—magyar hadsereg milyen kegyes szíves-séggel vezényelte saját nyelvén a halálba a Monárkia minden fajtáját. Még a magyart is.

Jelentené az egész keleteurópai összefogás részére egy legfelsőbb külügyi orgánum megteremtését, melynek minden ország külügyminisztere tagja volna. De semmiképen sern jelentené az egyes országok külügyminisztériumainak, külügyi szerveinek behelyettesítését egyetlen közös külügyi szervezettel. A külügyi szervezetek a népek nyitott ablakai az egész világra, minden egyes népnek sajátosan szükséges szerve folytonos éber tájékozásra az egész világon, egyéni életének megfelelő tapasztalatok felszívására, érdekei, termése propagálására, egyéni arculata megmutatására stb.

Jelentené a gazdasági élet olyan megszervezését, hogy ez összefogás minden egyes néptagja gazdasági fejlődésére támogatást és védelmet jelentene. Ez szükségszerűen feltételezné a gazdasági termelés egy közös megegyezésű legfelsőbb irányítását, hogy az összefogó államok egymás-közi árucseréje lehetőleg elégséges piacot, egész-

séges gazdasági egyensúlyt jelentsen az összefogás minden tagjának s a kívülálló hatalmak gazdasági nyomása ne fenyegethessen. De ez semmiesetre sem jelenthetné azt, hogy bizonyos országokat aránytalanul csak mezőgazdasági termelésre, vagy csak ilyen vagy olyan anyagok ipari vagy mezőgazdasági termelésére szoríthatnának. Egyik gazdasági Szokrátészünk Németország diktálására pld. egész szegény nekünk maradt Magyarországot ricinussal akarta bevetni, ami végzetesen befolyásolná *intranszigens* és *reform* magyarságunk stabilitását. A mezőgazdasági termelés lehető soktételesége és a minél gazdagabb és több ágú ipar minden népnek nemcsak gazdasági, de végzetesen kulturális és pszihikai szüksége is. amely nélkül egészséges fejlődés el sem képzelhető. És ez az összefogás szabad tengeri utat teremtene minden egyes néptagjának. Mert a tenger a népek fejlődésének nemcsak gazdasági, de elengedhetetlen egyetemes föltétele is. Ez az összefogás aztán fokozatosan: Keleturópa nagy ipari felszabadulását is jelentené.

Ez az összefogás a kulturális téren semmiképen sem jelentene Bábelt sem uniformizálódást, sem a népek megkasztrálását faji vagy nemzeti egyéniségüktől. Hiszen ennek az összefogásnak egyetemes nagy célja éppen az volna: hogy biztosítsa e népek teljesen önálló, szabad egyéni megépülését, így tehát nem eredményezhetné azt, hogy nép- és középiskoláinkban nyelvi és kulturális zűrzavart teremtsünk. Ezek az iskolák az egyéni fejlődés: a faji, a nemzeti pszihé szervei és ennek folytonos épülését szorgalmazzák. De mind e népek egyetemein tanszékek volnának arra, hogy e népek egymás történelmi, szociológiai, földrajzi, gazdasági, ethnológiai, politikai megismerése mellett: megismertessék egymás kulturális, irodalmi

és művészi természetét is. Külön szervek végeznék a fordítások és művészi kiállítások irányítását, hogy e népek mindegyike ismerje meg mindenik lelkét. Ez az összefogás a keleteurópai kultúra épp oly gondos feldolgozását és világgá propagálását jelentené, mint amilyen már a nyugateurópai kultúrával megtörtént. De ez az összefogás semmiképpen sem jelentene elzárkózást vagy ellenséges akaratot e nyugati kultúrával szemben. De jelentene: teljes fölszabadulást, önálló egyéni fejlődést minden népnek.

És a határok? Nem merünk a könnyűfejű profétákkal annyira előreszaladni a jövő végtelenségébe, hogy már vizesítsük a szivacsot, mellyel eltöröljük a határokat. És igen lehet, hogy ez nem is érdeke a népek fejlődésének és ha megtörténnék valaha, lehet, hogy úgy történnék meg, hogy az uniformizálásra, az integrális ember megnyirbálására vagy mehanizálására, az emberiség elbitangulására vezetne. De az bizonyos, hogy a határoknak lassanként egész más jelentősége lesz. Az a folytonos ellentétekre vezető politikai és gazdasági jelentésük, mely ma még annyira megvan, fokozatosan szűnni fog s úgyszólván inkább a közös pszichéjű történelmi egységek öntudati elemeivé nemesülnek.

Tudom, hogy ezen a téren még nagyon sok ellentét van Keleteurópa népei közt. Tudom, hogy itt áll elénk a mi saját, legnagyobb tragédiánk ijesztése. De kérdem, melyik úton van több kilátás egy mindkét félre lehetőleg méltányos megoldásra úgy, hogy a jövő ne teremje új vérbosszúk veszedelmét? Ha e keleteurópai összefogás letörhetetlen akaratú, minden népnek önálló fejlődést biztosító feladatát követjük? Vagy ha jövőnket a maradék magyar vér újabb tékozlására s egy mohó étvágyú nagyhatalom megemésztő segítse-

gére alapozzuk? Vagy minket még most sem tanítanak a múlt tapasztalatai?

6.

Természetesen: ez nem olyan feladat, melyet marói holnapra meg lehet valósítani, nem olyan gondoláit, melynek terjesztésével valaki holnapra reformminiszter vagy új stílusú államtitkár lehet. Tudom hogy e népek közt még sokkal erősebbek a múlt sajkásai s annyi ellentét és megoldandó probléma választja el őket, hogy e keleturópai összefogás meg teremtése nagy és nehéz feladat De: vajjon nem éppen ez összefogás feltételeinek makacs, kitartó keresésében lehet majd legkönnyebben eltemetni azt a múltat és megoldást találni ezekre az ellentétekre és problémákra? De: a mai káprázatos rohanású időkben nem lehet-e holnap az egyetlen valószínűség az, ami ma még lehetetlenség a gyenge szeműek számára?

Természetes az is: hogy a magyar Állam a magyar kormány még egyelőre nyíltan, a maga hivatalos minőségében nem állhatna e mozgalom élére. De nem volna-e végtelen nagy jelentőségű ha jóakarátulag túrné ezt a nagy történelmi kezdeményezést és titkosan támogatná? Nem saját jövőnk, saját fejlődésünk gazdag lehetőségeit jelentené-e az. ha a magyarság állana e nagy, termékeny történelmi szándék élére?

Egy teljesen független állandó szövet kellene teremteni Budapesten — lehetne szabad akadémiának, keleturópai intézménynek vagy bárminek nevezni —. hol a magyar politikai gazdasági szociológiai, tudományos, irodalmi és művészi szellemi kitűnőségek az összes keleturópai államok meghívott hasonló kiválóságaival mint egy állandó parlamentben keresnék e keleturópai összefogás megvalósításának politikai, gazdasági

kulturális és egyéb módozatait, a problémák megoldását, az ellentétek kiküszöbölését. Ezt a teljesen, minden államhalalomtól független szervet a napi események vihara, a felmerülő külpolitikai ellentétek és szenvedélyek nem érinthetnék. Bármi történék is: zavartalanul, a tudomány szenvedélytelen letörhetetlenségével folytatná a maga munkáját.

E szerv kiegészítéséül meg kellene teremteni egy hatalmas folyóiratot *Keleteurópa* címmel, mely ugyanezt a feladatot végezné. És: munkatársakat szerezve mind e népek kiválóságai közt: állandóan ismertetné e népek politikai, társadalmis gazdasági, kulturális életét.

A magyar főiskolai ifjúság önmaga kebelében szerveket alkotna e gondolat propagálására és megoldási módozatainak keresésére. Ezek a szervek kapcsolatot keresnének az összes keleteurópai népek ifjúságával — bármily ellentét is legyen ma egyik vagy másik nép közt — és igyekeznének őket rábírní hasonló szervek alakítására a közös munka érdekében.

Az idegen imperiumok alatt élő magyar ifjúságnak teljes morális felelőséggel azt ajánlom: igyekezzék a lehető legbarátságosabb szellemi érintkezést létesíteni az illető országok ifjúságával és velük közös szervekben végezze a gondolat terjesztésének, a meggyőzésnek, a megoldás keresésének feladatait.

Ha pedig valaki ezt kérdezi: — De mi lesz addig? Milyen külpolitikát folytasson ma, a mai adottságok mellett a magyarság? Erre röviden ezt felelem: Olyan külpolitikát, mely nem teszi egyik nagyhatalom védtelen zsákmányává sem a magyarságot. Olyan külpolitikát, mely a német-séggel szemben is védelmet jelent. Olyan külpolitikát, mely a lehető legtöbb kíméletet jelent az

idegen imperiumok alatt élő magyarságnak. Olyan külpolitikát, mely lehetőleg nem jelent semmi kockázatot a magyar vér újabb ömlésére.

7.

Kétségtelen: hogy jövőnk legtöbb pszihikai feladata: hogy megépítsük újra a magyar öntudatot. melyet idegen célú, idegen érdekű, de hevesen magyar zsebű prófétáink bitangul szétapostak a századok annyi gyengítése után. Ez az öntudat az első feltétele annak, hogy kibirkózzuk magunkat a mai szomorú tengésből és saját sorsunk független uraként teljes egyéni arcunkkal. minden ősileg adott sajátos erőnikkel önálló szabad fejlődésben vegyünk részt a népek közös munkájában.

És bármennyi sötét festéket raktak le az evek szemembe, bármennyi fekete nap szántott át szívemen, egész organikus, lebirhatatlan hitemmel hiszem: a magyarság nagy történelmi szerepe még csak most kezdődik Európában. A kelet-európai gondolat heroikus megépítésével, a kelet-európai *hit* terjesztésével ez a kicsiny, de nagy szenvedéseket kibírt és nagy lendületekre képes nép Európa egyetemes megszervezésének élére kerülhet s az európai kultúra megújulásának nagyszerű heroldja lehet. Csak egyet nem szabad elfelejtenünk: a magyarság akkor használhat leg többet az emberiségnek: ha megtalálja önmagát ha önsorsa egyetlen urává önmagát teszi, ha hűséggel vigyázza ősi pszihéje megépülését, sajátos életérdekeit, önálló fejlődése organikus céljait.

Farkasrét, 1935. április 5.

A MAGYAR KÖZÉPOSZTÁLY MEGTEREMTÉSE.

1.

Hogyan: hát ezután kell megteremtenünk a magyar középosztályt? *Igen*. Hát nincs magyar középosztály? *Nincs*. Mi hát az, amit mi magyar középosztálynak hívunk? Ez: *különböző fajú, különböző hitű, különböző történelmi érdekű embercsoportok hazug magyarságú, anarchikus tömege*.

2.

A polgári demokrácia a középosztályt tette a történelemcsinálás rétegévé, kialakító, formát adó tényezőjévé. Ez az osztály, melyhez tartozóságot nem születés, hanem az egyéni tehetség és a munka adott s mely az élet egészséges áramlásában folytonosan gazdagodhatott a felsőbb és alsóbb rétegek értékes elemeivel: a legalkalmasabb volt arra, hogy a történelmi munka egységébe szervezze az egyes nemzetek minden érdekű életerejét.

Nyugateurópában a középosztály kialakulása majdnem egyidejűleg kezdődik a nemzeti, vagy helyesebben: az ország-megalakulás folyamataival. A rohamosan alakuló városi élet, a jog, a tanítás, a kereskedelem, az ipar embereit közös köteleességek és közös jogok, közös érdekek és közös kiváltságok nevelik polgári szolidaritásokká, melyek az idő eljöttével kész szervezettségei, hatalmas erőtevézői lesznek a történelemcsinálást magához ragadó új osztálynak. Ezek a szolidaritások mindennapi történelmi ránevelésben *a felelősség hősiességére s vállalkására, a kezdeményezés okos merészségére s*

olyan morális hagyományokra idegezték rá az egyedeket, melyek az illető érdek- és munkaközösségek egészséges fejlődését lehetővé tették. Így a leendő középosztály elemei a sok százados történelmi nevelés folytán teljes lelki felfegyverzéssel voltak készek a demokratikus életharc feladataira.

A magyar faj minden térvesztésének, elhontalanodásának a saját hazájában egyik legfőbb oka: hogy ez nálunk nem így volt. Amennyiben a múltban a nemességet tekintjük középosztálynak: ez a születésileg elhatárolt osztály sem eredetében, sem történelmi funkcióiban, sem pszihéjében nem jelenthette a magyarság fokozatos felkészülését, ránevelődését a modern középosztály történelmi feladataira. Ellenkezőleg: történelmi neveltsége, hagyományai, lelki mechanizmusa rengeteg gátlást és hátrányt jelentettek a modern szabadversenyben. Ami fejlődő polgárságot pedig a városi élet, az ipar, a kereskedelem adtak az országnak: az túlnyomó, döntő többségben idegen volt. Ami városi élet, ipar és kereskedelem volt: az ezeknek jelentett védő kiváltságokat, szervezett szolidaritást, fokozatos felkészülést a demokratikus életharcra.

Itt kellett volna megfogni a magyarság nagy újjászervezését ezernyolcszázhatvanhétben. A politikai, kulturális és gazdasági intézmények új, egyetemes rendszerével ránevelni a magyarságot a modern élet minden feladatára és egész lelki mechanizmusát átalakítva: bevinni a magyar lélekbe a modern életharc két nélkülözhetetlen képességét: a felelősség bátor elvállalását és a minden pillanatnyi készséget a helyzettől diktált kezdeményezésre.

3.

Nem ez történt. A magyarságnak legnagyobb tragédiája, hogy újkori történelmében nem tudott kitermelni egy olyan férfit, ki egyetlen egységes gondolatrendszerrel a jövő győzelmes életformájává tudta volna tenni a magyarság mindenféle vé-

delmét, ránevelődését a modern élet összes feladataira, saját sorsának irányítására. *A legújabb korban nem volt egyetlen nagy magyar államférfi sem.* Széchenyi nagy megmozdító volt, egy roppant lírájú nagy történelmi költő. De folyton lávázó beteg lelki élete, tragikus hányattatásai a mindent mérés és mindentől megijedés közt: alkalmatlanná tették egy ilyen óriási egységes erőt kívánó szerepre. Kossuth, a hideg fejű, logikus látású nagyszerű agitátor — egyes részletek éles és helyes meglátásával is — igen távolt volt a magyarság problémáinak egységes megpillantásától. Deák Ferenc nehéz következményű epizód: elvállalása egy olyan felelőségnek, melynek következményeit nem ő irányítja és nem látja. És amely külső és belső Trianonjával kétszeresen teszi hontalanná a magyarságot. Aztán jött a két Tisza. Nincs megásott magyar sír, mely ne volna örök vádra nyílt száj e két végzetes politikussal szemben.

4.

Nézzük; mi a magyarság középosztályi helyzete a kiegyezéssel új Kánaánra csorduló Magyarországon. Végtelenül tanulságos ez a helyzetkép s teljes lelki térképét adja az utolsó évtizedek halálos fejlődésének.

A hazai némettség azzal, hogy az Egyház, a hadsereg, a bürokrácia, a municipális élet, a közoktatás stb. terén megszerzi az irányító helyek döntő többségét: védett és széles utat nyit magának a középosztályra fejlődésre. A faj egyedeinek semmit sem kell feladniuk önmagukból, semmit sem kell megtagadniuk egyéniségükből, hogy bejuthassanak a középosztály életet jelentő helyeire. Hiszen a szelekció nagyrészt a sajátvérűek kezében van és ezek lelkük minden átörökölt tényezőjével éppen azért találják őket alkalmasnak a kiválasztásra, mert olyanok, amilyenek. Ők tehát éppen természetes mivoltukban faji egyéniségük organikus törvényeinek szabad megélésével juthatnak leginkább előre.

Számukra a múlt is nagyobb, alkalmasabb ránevelést jelentett a középosztályá fejlődésre. És most a saját fajbeliek által kitermelt életben szabadabban, otthonosabban mozoghatnak. Több ösztönzést kapnak egy vérbeli fellebb valóiktól a felelősségvállalás, a kezdeményezés bátorságára: az életharc megvívására.

Kisebb mértékben ugyanez az eset a szláv fajúaknál is, de végzetesen és megsemmisítő erővel azonos az eset a zsidóságnál. Amint a zsidóság a pénzügy, az ipar, a kereskedelem, a sajtó, a könyvkiadás, a színház, a szabadpályák terén kezébe ragadja az irányítás, a vagyon, a szelekció, a kenyér minden lehetőségeit: a fiumei sikátorban vagy Galícia borús rejtelseiben született zsidó gyerek azzal a tudattal láthatta életét egyenes útnak a magyar Főrendiházig: hogy ezt az utat akkor teszi meg a leggyorsabban és a legkényelmesebben: ha minél teljesebben éli meg született zsidó énjét, ha minél zsidóbb. Hiszen sorsának intézői így ismernek benne önmagukra, így kaphat tőlük bizalmat, szeretetet, támogatást. Ez megint természetes, szabad és vidám fejlődést biztosított a faj egyedeinek s megadta nekik a felelősségvállalás és kezdeményezés bátorságát.

Lássuk most már annak a fajnak a helyzetét, mely vérevel és munkájával megvásárolta ezt az országot és történelmi nevet adott neki.

A magyar faj egyedei már eleve annak az egyetemes gyanúnak a terhével indultak az életversenybe: hogy lelkük valamelyik zugában morcos-ságot hordanak az idegen dinasztia s az Ausztriához kötöttség ellen. Hiszen minden magyar családnak volt valamelyik tagján kék foltja a habsburgi csizmától s az idegen hadsereg mint egy rosszindulatú beteg daganat nyomta a magyar öntudatot. Így a magyar, már magyarrá születésének tényével politikailag megbízhatatlan, vagy legalább is gyanús lett. Aztán a magyar, ha nem is mindig tudatos faji okból: de teljesen eltérő lelki képletével természete-

tesen kevésbé volt ajánlatos a szelekciót meghatározó germán vagy zsidó elemek szemében, mint a saját fajbeliek, kikben önmaguk képmását, megismétlődését örvendhették. Ez a tény nem csak az idegen hódítás rohamos terjedését jelentette, hanem: egy talán mélyebb szomorúságot is. A magyarnak, ha helyet akart kapni a középosztályban, ha előre akart jutni valamelyik téren: el kellett dugnia magyarságát, meg kellett tagadnia az anyacsókban öröklött ősi faji arcot: s magára kellett tornásznia a germán vagy zsidó ideológiát, a germán vagy zsidó életérdekek frazeológiáját.

Tehát: minél inkább volt egy magyarnak élet-hódító ösztöne, minél több mozdulás volt benne az élet és siker felé: annál inkább el kellett idegenülnie saját öröklött énjétől, faja életérdekeitől, annál inkább eszközévé kellett lennie valamelyik idegen életérdeknek. A magyarnak minden előre juttató lépésért be kellett taposnia a születésben kapott énje minden természetes, gazdag forrását. Az élettermésben nem követhette faji énje szervi törvényeit.. Minden percben egy elálcázott, hazug *én* súlyát kellett cipelnie. Természetes, hogy ez a folytonos letaposása igazi önmagának: megszegényítette az életnyilvánulások ösztönös gazdagságát, felőrölte az alkotásra mozdult erőket, megsemmisítette, vagy kifejlődni nem engedte a felelősségvállaláshoz, vagy kezdeményezéshez szükséges bátorságot. A középosztály, mely a modern nemzeteknél a megújulás, a jövőbe épülés győzelmes szerve lett: nálunk egyéniségünk elvesztésének, kitaszítottságunknak, elméltalanodásunknak: minden tragédiánknak legfőbb eszközévé vált.

5.

Lássuk legnagyobb vonásaiban: melyek ennek a természetrajzilag képtelen, beteg helyzetnek következményei, melyeket a megelőző beteg századok hasonló hatásai csak gyorsabb folyamatúvá tettek.

Vallási téren e következmények szemmel — szomorú szemmel — láthatók és kézzel foghatók. A katolicizmus valaha, hatalmas szervező erejével, az emberéletnek egységet adó formáival, folytonosan mozdító éberségével Európa friss népeinek túlradó erejét tudta egy alkotó, egységes történelmi korba hozni. De, ha ez az egyetemes történelmi szerepe meg is szűnt, a mai napig is az egyes nemzetek kisebb-nagyobb részének tud egységes indítású, életformát adó legfelsőbb szervezettsége lenni. E szervezettség hatása túlrad saját hívei körén s bizonyos egyetemes vonásokban hatóelemévé lesz az egész nemzeti pszihének. Beviszi a lelkekbe az egység-szervezés szükségérzetét és hitét, a fegyelem ösztönös vállalását, a szolidaritár felelősségét és áldozatkészségét és azt a megérzést, hogy a közösség egész történelmi munkáját, a kor minden életalkotását a közösség és a kor erőinek legnagyobb termékenységét jelentő, mindenkire kötelező alapdogmákra kell felépíteni.

A katolicizmusnak ez a sokszor láthatatlan, de hatalmas építő erőt jelentő szerepe nálunk a középosztály beteg és természetellenes alakulása miatt majdnem semminek mondható. Az Egyház egyházi és világi helyeit képtelenül aránytalan többségben germán és szláv elemek foglalják el és az ő kezükben van a szelekció. Ezek a legjobb indulattal s minden tudatos akaratok ellenére is: az átöröklés s a természeti formáltság végzetes erejével: jobban megértik, jobban meglátják, inkább tudják értékelni azokat, akiket velük egyfajú szolidaritás küld az egyházi pályára s akikben mintegy saját maguk folytatását látják. A magyar fajú fiatal papságnak tehát még abban az esetben is hátrány a magyarsága, ha a most teljesre érett pángermánizmus és pánszlávizmus egyetlen vezető lelkében sem tényező. Viszont: a magyar katolicizmus magyar tömegei nem találják meg az idegen vezetőségű Egyházban azt a legmélyebb egységet, melyet a közös fajúság tudattalan mélységei, ősi ösztönei, közös

szorongásai és közös hajlamai teremnek meg. Az eredmény itt is ugyanaz, mint amelyet fentebb látunk: a magyar katolikusként nem lehet olyan ösztönös, természetes, termékeny és szabad életformája a katolicizmus, mint a germán vagy szláv vérűnek. Ezért nem tud a katolicizmus a katolikusság magyar tömegeiben olyan életlendületet, olyan lélekmozgósítást jelenteni és olyan szervezettséget, mint a germán vagy szláv tömegekben. Kétségtelen: hogy az Egyháznak éppen olyan érdeke megszüntetni e beteg, igazságtalan és robbanásra vezető állapotokat, mint a magyarságnak.

És mivel az ember a legszentebb dolgokat is érdekei eszközévé teszi az egyetemes életmarakodásban: nem mindennapos Damoklesz-kard az a veszély, hogy a germán szolidaritás a pángermánizmus mai frenézisében a katolicizmust fogja felhasználni hódításában? Hogy mint katolicizmusnak követel magának mind több-több uralmi helyet a magyar életben? És ezzel aztán azt a kettős hadi előnyt is elérheti, hogy — bár a katolicizmus magyar tömegeinek is csak életveszteséget fog jelenteni ez a hódítás — a katolikus magyarságot mozgósíthatja a protestáns magyarság ellen. És: a magyarság zömét protestánságuk örve alatt szoríthatja ki az életből.

6.

Nem rajzolólok meg a mai idegen és beteg középosztály alakulás végzetes következményeit az élet többi terén. Sokszor megtettem és valószínű: még sokszor nem kerülhetem el ezt a feladatot. Most vizsgálom: hogy ez a természetellenes fejlődés milyen lelkiakat teremtett meg a középosztály magyar fajú rétegében. Indulat, de félelem nélkül is végzem ezt a szomorú feladatot. Ma égető történelmi szüksége a magyarságnak, hogy vállaljuk bármily diagnózis felelősségét. Természetes: hogy száz és száz egyéni kivétel van az itt következő általános-

ságok alul. De ezek izolált, szervezetlen, tehetetlenségre ítélt egyes esetek és nem lehetnek ható tényező a történelmi fejlődésben.

A középosztály magyar rétege nagy általánosságban három csoportra oszlik: 1. a germán érdekek, 2. a zsidó érdekek és: 3. a mindkét érdekcsoporthoz szervezkedők csoportjára.

Az első csoportba tartozók különösen a minisztériumok, az állami bürokrácia, városi és megyei hivatalok, az Egyetemek, az állami és katolikus iskolák, a tudományos és irodalmi intézmények körében találják meg a mindennapi kenyerüket. Ezek mindenekelőtt, mellveregetően és hangosan: *magyarok* és *hazafiak*. Ennek a *magyarságnak* és *hazafiságnak* a következő elég meglepő tartalma van:

1. A világ legcsodálatosabb nemzete a német. A magyarság csak úgy maradhat fenn, ha sorsát mindenben a német erőhöz köti. Ha intézményeit, törvényeit s még a lélekformálás módjait is német mintára rendezi be. A németiség nélkül a magyarság még kölcsönvett kopoltyúkkal sem tudna lélegzeni. A német nyelv tanulása és tanítása első hazafias kötelessége minden jó magyarnak.

2. A világháború kizárólagos okai *a)* a nagy Entente, mely Németországot irigyelte és *b)* a kis Entente, mely Magyarországot irigyelte.

3. A történelmi magyar föld megrablása minden irányban örök bosszúra kötelező bűn. Kivéve Ausztria esetét. Dicső szövetségesünk Nyugatmagyarországot a sokszázados igen meleg, sőt néha forró osztrák—magyar barátság szimbólumául kérte magának emlékül.

4. A többi irányban intranszigens irredenta kötelező minden magyarra. De ha Németország csak úgy tudja maga mellé nyerni Jugoszláviát, hogy biztosítja neki Délmagyarország birtokát némi kis határkiigazító móka ellenében, akkor: egye fene, lemondunk Délmagyarországról s beveszünk két szerbet abba a dalárdába, melyben magyarságunk túlteljét öntjük ki a Wacht am Rhein éneklésével.

És ha Németország Csehszlovákiát nyeri maga mellé azzal, hogy Északmagyarország birtokát biztosítja neki megint valami határmókéval: hát akkor Északmagyarországról mondunk le és így tovább. Lieb Vaterland, magst ruhig sein...

5. A háborús összeomlás kizárólagos okai és minden egyéb nyomorúságunk okai: a zsidók. Ezért halálos tévedés volt annyi teret engedni a zsidóságnak a magyar életben. Tehát: el kell venni a zsidóktól a meghódított helyeket és a többi helyekkel együtt a német-magyarok kezébe kell adni, kiknek több ellenálló erejük van a zsidó hódítással szemben, mint a magyar-magyaroknak. Ebben az esetben a zsidók már azért sem vehetnek el többé semmit a magyaroktól, mert nem lesz mit elvenniük. Különben is: a német-magyarok megbízhatóbb magyarok. Meg: a magyarság annyira összevissza-házasodott a németiséggel, hogy a németek a legközelebbi rokonaink. Hiszen az új gájsztenszviesszaft kimutatta, hogy a magyaroknak semmi közük Ázsiához, hanem a poroszoktól származtak a poroszság egy megfélelkezett pillanatában. Bizonyíték: hogy még ma is csak úgy poroszkálunk az élet útján.

6. A magyar ifjúságot csak a német bursensáftok formáiban lehet turánilag mérleghitelesített megbízható magyarokká nevelni. Igaz, hogy ezek az izléstelen bursensáftok már Németországban is döglésre értek. De a magyarság jól felfogott szempontjából még mindig jobb egy döglött német forma, mint egy élő magyar forma.

7. Az újkor legnagyobb magyarja: Tisza István. Hogy miért, nem igen tudjuk megindokolni. De egy bizonyos: ő nem engedte ugrálni a bugrisokat és mindig hű volt Németországhoz. Hozzá hasonló nagyság még csak egy van: Rákosi Jenő. Ő olyan szépen tudott énekelni a harmincmillió magyarról, hogy huszonkétmillió rögtön el is olvadt belőle a gyönyörűségtől. Az új magyar irodalom két legnagyobb és legmagyarabb költője: Gyóni Géza és Freissberger-Gyula-Diák. Az elsőnek Ferenc Ferdi-

nánd trónörököséről szóló költeménye örök emléke marad az ősi magyar léleknek és igazán megérte azt a magyar vért, mely a világháborúban ömlött miatta. A másik Gömbös Gyula reformminiszterelnök legértékesebb irodalmi képzeteinek kialakulásában tudott döntő tényező lenni.

7.

Tudom: sokan karikatúrának, groteszk túlzásnak fogják mondani a „*magyar hazafiság*“ e rajzát. Pedig lényegében és megnyilatkozásaiban ezer szörnyűséggel képtelenebb.

Idegen feltételek parancsa alatt, idegen pszihé formáiban, idegen életakarat mozdulásában, saját ősi talaját minden percben megtagadva, nem fejlődhetve átöröklött énje organikus törvénye szerint: természetesen csak beteg képlet lehet a középosztály magyar rétege, öt alapbetegsége van a sok egyéb betegség közt ennek a rétegnek és ezek a betegségek nem csak önmagának, saját gyermekei jövőjének, hanem: halálos végzetet jelentenek az egész magyarságnak. Ez az öt alapbetegség, mely a lelkiélet egymásba áramló egységében voltaképpen egyetlenegy betegség, fájdalmasan közös a magyar középosztályi réteg minden csoportjával.

Első betegség: *az ideológia zagyvasága*. Ha beszélsz egy magyar paraszttal, vagy ha beszélsz a középosztály német vagy zsidó rétegének valamely tagjával: meglep az az egység, az a logikus összefüggés, melyet különböző lelki elemei összeadnak. Ha beszélsz velük általában az emberről és céljairól, vagy a gazdasági helyzetről, egy közismert politikusról, külpolitikáról, vallásról stb.: minden megnyilatkozásuk az élettapasztalat, az életérdek mély egységében van minden más megnyilatkozásukkal. Az így elénk táruló ideológia lehet szegényes, lehet naiv: de minden elemében egységes, támogatja egymást és hű kifejezője annak az életnek és életérdeknek, amelyben és amelyekért a megnyilat-

kozó él. A középosztály magyar rétegénél ez más-ként van, halálosan másként.

Szidja pld. a liberalizmust és a magyarság leg-főbb veszélyének tartja. És ugyanakkor a zsidósá-got kivéve, minden más fajjal szemben a legkorlát-lanabbul liberális magatartást követel. Vagy tajték-zóan liberális, de: még lélegzetet sem akar engedni a más lelkialkatúak, a más meggyőződésűek szá-mára. Isteníti a két Tiszát, de halálos történelmi bűnnek tartja a két Tisza politikájának majdnem minden elemét. Vastag hangon hiszi a hitét, de el-határozásait e hittal legellentéteesebb elemek ala-kítják ki. Nemesebb értelemben vett konzervatív-nak mondja magát. De ha megkérded: mit konzer-vált és mit akar konzerválni: puffogó frázisaiban látod: hogy semmit sem tudott és semmit sem akar konzerválni stb. stb. Egész lelkiélete bárgyú, élet-építésre képtelen kalamajkája a legellentéteesebb elemeknek.

Második betegség: *A szociális érzék hiánya.* Ez a réteg kétféle elemből érkezett középosztállyá: 1. A kiváltságaiból, vagyonából lezuhant dzsentri-ből. 2. A falusi parasztság, a munkásság vagy az apró alkalmazottak rétegeiből. Az első esetben szol-gai meghunyászkodását, lihegő vak engedelmessé-gét, énjének folytonos megtagadását a pályáját meg-határozó hatalmakkal szemben kárpótolja azzal, hogy régi úrgöggjével elhatárolja magát az alatta le-vők, vagy vele egy sorson élők, de szerényebb szár-mazásúak érdekeitől s a munka és tehetség jogos igényeinek dőlyfös elutasításával, el nem ismerésé-vel igyekszik ő is kitermelő uraihoz hasonló úr lenni a maga szemétdombja kis körében. Az „*én úrnak születtem*“, „*én úriember vagyok*“ pimasz, becstelen és hülye mondatok állandóan megismétlő jelei ennek a torz lelkiületnek, mely ellopja magát a magyar munka, a magyar végzet sorsközösségé-nek kötelességeitől s amely korlátlanul hitvány úrrá és korlátlanul alacsony szolgává teszi. A magyar-ságot kitermelő uralkodó érdekszövetségek jól is-

merik ezt a lelki vonását s a tekintetes, nagyságos, méltóságos, kegyelmes és más hülye és antidiluvialis címek szétosztó gátásával igyekeznek fenntartani ezt a természetellenes megoszlást. Ismeretes, hogy e címeknek milyen végzetes igézete van a középosztályú magyarra s mennyire megszabják ezek nemcsak lelki, hanem testi magatartását is. Legnagyobbrészt ezek a címek tudják elővárásolni azt a természetrajzilag képtelen állapotot, hogy a magyar középosztályú ember, kit önmagának és gyermekeinek minden életérdeke a magyar munka többi tömegeinek: a magyar parasztságnak és a magyar munkásságnak szolidaritásába hí: azoknak az érdekszövetségeknek lesz mindenrekaphatója, melyek őt és gyermekeit is a legirgalmatlanabb önzéssel termelik ki.

Hogy milyen ragadós, mennyire megfertőz mindent ez a címvérhaj, jellemző rá az evangélium tisztaságára visszareformált egyházak tiszteletes, nagytiszteletű és főtiszteletű címszivárványa. Isten egyszerű emberbáránya nem igen tudná megérteni ezt a tisztelet-crescendot. Ismerve az emberi lélek belső megépülését, így okoskodnék: Tisztelet csak egyetlenegy van: az egész tisztelet. Ha ebből egy parányit is elvesznek: már nem tisztelet, mert a tisztelet egy abszolút érzés-teljesség, érzés-egység. Így tehát: vagy a fokozatoknak nincs semmi értelmük és sült bolondságok. Vagy az alsóbb fokozatok hiányos tiszteletet jelentenek, tehát: nem jelentenek tiszteletet. Viszont, az evangélium meghamisíthatlan szellemének újabb, hogy úgy mondjam: reformkutatói hatalmas érvekkel erősítik, hogy a szelídszemű Jézusnak igazi szándéka az volt, hogy szolgálait a következő tisztelet-tarifába ossza be:

1. *A végzett theologusok címe: tiszteleteske úrficska.*
2. *A káplánok címe: altiszteletes úrfika.*
3. *A kis falvak papjaié és a körlelkészeké: nocsak-tiszteletes úr.*
4. *A rendes falvakéi: tiszteletes úr.*

5. *A nagyobb falvak papjaié: tyű-be-tiszteletes úr!*

6. *A kisebb városok papjaié: nagytiszteletű úr.*

7. *Az espereseké és a nagyobb vidéki városok papjaié: főttiszteletű úr.*

8. *A püspöké: ez-már-döfi-főtiszteletű úr.*

E szövegmagyarázók szerint az örök boldogságban is nyolc gondosan elkülönített lakosztály külön előszobával és külön fürdőszobával fogja várni e nyolc kaszt tagjait. Nem lévén szakértő, nem merek nemet mondani a felhozott mélyen evangéliumi érvek ellen. Csak szelíd alázattal kérem: az arányosság kedvéért lendítsünk akkor valamit a szegény Jézus helyzetén is. Hogy a jászolban született Emberfia: tragikus keresztfén, melyet egyenlően viselt mindnyájunkért, öt vérző sebének örökre nyílt szájával, melyekkel az emberi testvériség nagy álmáról beszél: megkapja a kormány-Főmegváltó, vagy legalább is: a Corvin Főkrisztus címet.

8.

Harmadik betegség: *A felelősségvállalásnak és kezdeményezésnek* teljes hiánya. Sokszor kifejtettem e betegség okait és megmutattam: mily végzetes következményei voltak a magyar történelem nagy fordulójánál, pld. a háború kitörésekor, az öszszeomlás és a kommün bukása után.

Negyedik betegség: *A lelki heroizmus hiánya.* Ez talán a gyökérbetegsége ennek a szerencsétlen rétegnek s minden egyéb betegsége talán ennek a változata.

Fájdalom és szégyen fogja a tollat e lelki vonás megrajzolásánál, de: a betegség ismerete nélkül nincs gyógyulás. Itt nem arról a testi bátorságról van szó, mely a fizikai veszély vagy kihívás perceiben vért kerget az izmokba s védelemre vagy támadásra mozdítja a karokat. Ez a testi bátorság elég ritkán hiányzik magyar embernél. A lelki kiállítás, a lelki helytállás, vagy az esetlegesen szüksé-

ges lelki támadás eseteiben mutat védtelen gyávaságot ez a réteg. Példát mondok. A kommünnek nevezett zsidó hitlerizmus alatt az egész magyar középosztály, piros jelvényvel gomblyukában, minden ős ösztöne ellenére mindennapos meghunyászkodásban lihegte új urai előtt, hogy ő mindig milyen „szociális gondolkodású“ volt s hogy a régi rezsim, melynek éppen ő volt mindenrekapható szolgája, tényleg már megérett a halálra. És mikor magyarokat dobtak ki hivatalukból, magyarokat vertek veresre, hurcoltak börtönbe vagy gyilkoltak meg: mindenki elszéledt mellőlük, nem volt szolidaritás a bántott magyar számára, nem volt bátorság a zsidó frazeológia, zsidó ököl és zsidó uralmi vágy ellen. Egy pár — aránylag igen csekély számú zsidó — térdei alá szorította az egész országot. Milyen másként viselkedett az olcsó léhasággal megvetett és gyávának csúfolt zsidóság a rákövetkező időben! Mikor a kommün bukása utáni napokban igazán nem volt feltűnő előny zsidónak lenni a előbb letiport ország dühös szégyene előtt: milyen hősiezen tudta védeni minden zsidó minden zsidó igazát, hogy odaállt megbántott fajtestvére mellé, hogy igyekezett menteni a veszélybe kerülőt, milyen hisztérikus tevékenységgel igyekezett megakadályozni minden zsidó szenvedést. És ezt éppen úgy tette a faj legsilányabb, legértéktelenebb tagja, mint a legkiválóbb. Csoda-e hát, ha az öntudatos német és zsidó fajjal szemben újból és újból elveszítjük az életharcot?!

Tudom jól, hogy egész európai ezerévünk s az ezernyolcszázhatvanhétől kezdve mai napig tartó állampolitika és életrendszer teljes magyarozatát adják ennek a gyávaságnak. De kisebb baj a baj és vigasztalás az, ha meg tudjuk okolni? Kevésbé halálos betegség a kolera, ha tudjuk, hogy milyen körülmények között kaptuk meg?

Ötödik betegség: *A szolidaritási hajlam, a szolidaritási érzés majdnem teljes hiánya.* Ezen a téren aztán valami olyant produkálunk, ami tényleg a ter-

mészetrajjz legritkább meglepetései közé tartozik. A középosztályú magyar ember olyan, mint a tükörbe néző kutya: ha magyart lát, vagy fogat vicso-
rít rá, vagy sajátos félelemszerű érzéssel elkullog mellőle. Mintha minden magyar félne, hogy eskü alatt tanúnak kell lennie a másik magyarsága miatt valami nehéz vádú törvényszék előtt. Mintha sötét-
végzetű betegség volna a magyarság és saját vég-
zetére acsarogna, vagy saját végletétől akarna el-
futni, mikor megpillant egy másik magyart.

Ennek az embervilágban páratlan, vagy leg-
alább is ilyen arányban páratlan lelki vonásnak a
magyarozatára nem elég a történelmi fejlődés. Hi-
szen más fajokat éppen az idegen nyomások ková-
csoltak egybe törhetetlen egységgé. Nem adnak
elég magyarozatot az eddig felsorolt lelki betegsé-
gek sem, bár kétségtelen, hogy mindeniknek és kü-
lönösen a lelki bátorság hiányának nagy szerepe
van e riasztó különösségű lelki vonás megalakulá-
sában. De talán nem tévedek, ha gyökérokat mégis
a *sátorra* viszem vissza.

Igen: a hajdan sátorlakó magyar most lelkében
hordja a sátort. Valaha állataival, családjá népével
nagy területen élt sátrában. Ez a sátorkörnyék az
ő birodalma volt, itt ő volt az egyetlen úr, ennek a
szemétdombnak ő volt a legfőbb díszkakasa. Bárki
akart benyomulni ebbe az ő életébe, a hatalomfél-
tés, az irigység, a gyanakvás felriadó érzéseivel fo-
gadta. A sátort elvitte az idő, de lelki levegője meg-
maradt. A magyar meg tud hunyászzkodni az idegen
nagyobb vagy ügyesebb erő előtt, de: társulni a
rokonerőkkel közös érdekek védelmére vagy elér-
sáre: képtelen.

9.

A zsidóérdekű magyarok inkább a sajtó, az
ipar, a kereskedelem, a pénzügy, a szabadpályák,
a városi és testületi iskolák kenyérhelyein találha-
tók, de természetesen: szórványosan mindenütt.

Ezek mindenekelőtt nem ennyi és ennyi kilójú testek, nem ilyen és ilyen vonású maguknak szabott lelkek, hanem: *liberálisok*. Úgy liberálisok, amint csürdöngölő a csürdöngölő, ammóniák az ammóniák, vagy tulipiros a tulipiros: minden pillanatban a lehető legtöbb érzékszervet tömnek tele a liberalizmusukkal.

Ez a liberalizmus egy egészen sajátos, honi használatra készített egy porzójú liberalizmus. Ez a liberalizmus például máig is elfelejtette kifejteni, hogy milyen új jog- és életrendszert jelent a liberalizmus a magyar parasztság, a magyar szellemi munkásság, a magyar faj számára. Ez a liberalizmus például igen nemes haragot tud előállítani, ha „*Ember és Ember között különbséget tesznek*“. De sajátóságosan mindig csak akkor, ha az a nagybetűvel írt *Ember*, akinek érdekében ez az epikus zsörtölődés történik: zsidó. De ha zsidó tesz különbséget a zsidó Ember és a nemzsidó ember között az utóbbi kárára: nemes magyarunk liberalizmusa hallgatólag, mint a magános fűz az Ontario partján. Gyönyörűen tudja szavalni, hogy: „*nem felekezete szerint kell értékelni az embereket*“. De ha zsidó juttat valamiben meg nem érdemelt előnyt a zsidó felekezetűnek, azt a szolidaritás igen természetes jelenségének tartja. Bizonyos jellemzéseket, kritikákat, harci módokat a zsidósággal szemben az *antiszemitizmus* gyűjtő neve alatt mély emberi hördülettel tart sötét középkoriasságnak. De ha zsidó használ sokkal igaztalanabb jellemzéseket, kritikákat és harci módokat a magyar ellen: az nem antimagyarizmus, az nem sötét középkor, hanem: a vélemény és lelkiismeret szabadsága, haladó világnézet, felvilágosultság és kulturális gála-promenáde. Ha a csúzi sakter fia antiszemitizmust kiált, mert még a negyedik elemije után sem tették meg kultuszállamtikkárrá: vitám et sanguinem — s kardot ránt a megdőfött liberalizmus védelmére. De ha a magyar élet zsidómegszállású terein még csak egy rozoga numerus clausus sem jut a magyarok számára: az meg

sem rezdíti Emberi lelke nyugodt felszínét! Egy Egyetemről kiszorult zsidógyerekért fekete tótágast áll a legöregebb fájdalom, de ha egy mezítlábas galíciai bemegy egy hordó pálinkával egy magyar faluba és egy pár év alatt az egész falut kifordítja földjéből, házából, kenyereből, munkája minden eredményéből: azt a struggle for life igen Darwinos, természettudományos jelenségének tartja, összegezve: az életharcban a magyarság legegységesebb védekezései is a zsidósággal szemben Magyarországon: elfogultság, antiszemitizmus, basszus-színű középkor. A zsidóság minden védelmi és hódítási ténye a magyarsággal szemben: *Liberalizmus!*

Fölösleges itt bővebben foglalkoznom a középosztály magyar rétegének harmadik csoportjával, mely nemes Janus arcára tudja egyesíteni mind a két előbbi csoport vonásait. A tragikus ítélet, mely kilüktet a középosztály magyar rétegének szemléletéből: *lelkileg gyarmatosított emberréteg, mely csak idegen kitermelőinek terem életet.*

10.

Az élet és jövő minden parancsa sürgeti: a mai hibrid, idegen és beteg középosztály helyébe új középosztályt kell fejleszteni. *Meg kell teremteni a magyar középosztályt.*

Honnan vegyük az emberanyagot ehhez az új középosztályhoz? A válasz világos, mint az élni akaró élet minden alap-parancsa. Meg kell nyitnunk a magyarság összes erőinek időtlen rezervoárját: a magyar parasztságot s az ő arra alkalmas elemeivel kell elárasztani a magyar élet középosztályi helyeit. A nemzeti egészség, a jövőbe fejlődés alaptétele: *a középosztály szerves folytatása, kifejezője, sajátos történelmi szerve legyen a nemzeti munka milliós tömegeinek, a parasztságnak és a munkásságnak.*

Hogyan valósítható meg az egészségnek, az igazságnak, a magyar megmaradásnak ez az elodázhatatlan feladata?

A magyar Állam központi információs intézményt állít fel Budapesten. Ez az intézmény folytonos kapcsolatban áll az ország összes elemi és polgári iskolájával. Ezek az iskolák évről-évre részletes jelentést küldenek azokról a gyermekekről, kik valamilyen tehetséget mutattak, megjelölve, hogy nézetük szerint ez a tehetség milyen munkakörre utalja a gyermeket.

Ez az évről-évre megismétlődő, a mindennapi megfigyelésen alapuló ismeret az egyetlen helyes kiválasztási módja az értékeknek. Az úgynevezett tehetségversenyek ostobák és a magyar lélek nem ismerésére mutatnak. Nem lehet a gyermek értékének megismerését egy pillanatnyi idegállapatra bízni. Az ilyen versenyekben éppen a mélyebb-tehetségű, bonyolultabb lelkű egyének bicsaklanak a legkönnyebben félre. E versenyek általában a törtető ügyes közepeseknek nyitnak utat. A magyar psziché pedig a legkevésbé hajlamos a versenyek lihegésére s így ezek a versenyek mindig az idegen közepesek diadalai lesznek.

És semmiképen sem lehet a szelekciót az iskolai „*tiszta jeles*“ vagy „*tiszta kitűnő*“ bizonyítványokra alapítani. A pedagógiai életnek egyik majdnem törvénnyé ismétlődött tapasztalata az, hogy az úgynevezett *tiszta jeles* bizonyítvány a legritkább, a legkivételesebb esetben jelent igazi tehetséget. Ezek a *tiszta jeles* tanulók rendszeren a tanár urak számára igen kényelmes közepes, vagy gyengeközepes képességű gyermekek, kiket a saját erősen kifejlett szorgalmuk vagy szülei — néha beteges — becsvágya fűt. Ezek a *tisztajelesek* az életben igen sokszor elfáradt, eltaposódott és általában: igen közepes jelenségek. Igazi ígéretek azok a gyermekek, kik valamiben rendkívüli hajlamot mutatnak vagy pedig általános gyors találékonyságot. Az ilyenek, különösen a magyar gyerekek, kiknek ritkán betegségük a túliparkodás, néha még a legkedveltebb tárgyaikban is megelégszenek a *kettessel*, ami nekik semmi fáradságba sem kerül, a többiekben pe-

dig éppen hogy csak a *hármast* méltóztatnak megszerezni. De az elfogulatlan és jószemű tanító vagy tanár ezekben könnyen meglátja a magyar jövő erős ígéreteit.

Azt itt csak mellékesen jegyzem meg, hogy az a nemzet, mely a kiválasztás alapjává a magas tandíjak s az oktatás bármely más megdrágítása révén a pénzt teszi: az elaljasodás olyan fokát érte el, hogy emberi érdek és emberi kötelesség elpusztítani a föld színéről.

Ugyanakkor az Állam kollégium hungaricumokat állít fel Budapesten és a vidék nagy metropoli-saiban. Ezekbe a hatalmas internátus okba gyűjti fel a magyar nép azon gyermekeit, kiket az információs intézmény tényleges fölülvizsgálatai után alkalmosoknak ítél a kiválasztásra. Ezeket aztán hajlamuk szerint küldi az üzleti, ipari, művészi, irodalmi, tanítói, jogi, mérnöki, katonai stb. pályákra eljuttató közép- és később: főiskolákra. Az internátusoknak csupán nevelői szerepük volna. Az ifjú ezek nevelésében és eltartásában volna egészen addig, míg a közösség szolgálatába lép. A végzett ifjak kötelező elhelyezéséről az Állam és az Állam által e célra megszervezett testületek, vállalatok stb. gondoskodnának.

Kivéve a nyilvánvalóan vagyonos szülők esetét: ezeket a gyermekeket egész tanuló pályájukon *ingyen* látná el az Állam mindennel. A költségeket, az Államélet egészségesebb berendezkedéséig, az átmeneti években azokra a rétegekre hárítanák kulturális adó formájában, melyek a magyar nép munkájából s a magyar föld terméséből legdúsabban részesülnek.

11.

Tudom, hogy ez a javaslat ma még képtelenségnek látszik, amint örült agyrémnek látták a fascizmust hat héttel a fascizmus előtt, vagy a kemalizmust az utolsó szultáni rezsim emberei. De ad-

dig is, amíg jön egy magyar testből kinőtt széleslátású, széles szívű hatalmas történelmi építő, ki élő és éltető valósággá fog tenni minden ilyen „képtelenséget“, nem állhatnának-e össze a magyarság azon elemei, kiknek aggodalmuk és sorsuk a magyar sors, hogy meginduljunk az itt megjelölt úton a magyar nép felemeltetésére, az egész magyarság regenerálására, a végleges új honfoglalásra? A felekezetek, egyes magyar városok és községek, szervezettségbe egyesülő jóindulatú magyarok, a magyar ifjúság emberarcú része nem léphetnének-e munkába, hogy a magyar falu minél több tehetséges gyermekét juttassák a magyar középosztály építőjévé? Nem lehetne-e megszervezni a gyermektelen, vagy kevésgyermekű, vagy vagyonos magyar családokat: hogy egy-egy tehetséges magyar paraszt- vagy munkásgyermek felnevelésének minden gondját elvállalják? És a nőtlen és férjtelen tehetős férfiakat és nőket? És vájjon a községek és városok nem vállalhatnák egy-két ilyen neveltetés gondjait? És vájjon nem lehetne-e a népoktatás tanítóit és tanárait megszervezni egy információs közösségbe? Akarni, szervezni: ez az élet két alapítka.

12.

Átcserezlni, felújítani az idegen és beteg középosztályt a magyar nép erős, friss hajtásaival: ez az első teendő. De ez nem minden. A legkiválóbb emberanyagot is a régi középosztály képére torzíthatnák a mai államgépezet áldó hatásai. Az új emberanyaghoz új életformák szükségesek.

Szolidaritásra, a felelősség elvállalás bátorságára, a kezdeményezés ösztönös mérésére nevelni az új középosztálytagjait: ez a magyar megmaradás, a magyar jövő legfőbb feladata. Az iskolai nevelés, különösen a cserkészlet segítségével végtelen sokat tehet ezen a téren. De ez mind csak előkészítés. *Szolidaritásra, felelősség és kezdeményezés el-*

vállalására csak jogaikban és munkájukban intézményesen megvédett szabad emberek képesek. Ezért nélkülözhetetlen, hogy az egyes foglalkozási ágak, államiak és nem államiak- széles autonómiajú egységek legyenek, melyeknek tagjai, az Állam felügyelete alatt, elég széles határokig intéznék a maguk sorsukat s az állások elosztásában és a fegyelmi ügyek elintézésében is döntő szerepet gyakorolhának az állami vagy egyéb felsőbbbségi akarat mellett.

A magyarság a halál felé megy, ha idegen —izmusok, világnézeti trösztök, becstelen jobb- és baloldalok útját járja. Az élet és megújulás felé egyetlenegy út vezet: ha az ország összes fizikai és pszihikai adottságaira egy olyan új életrendszert építünk: melyben minél kevesebb lesz a magyar szenvedés és minél több biztosíték lesz a magyar egészség, magyar munka, a magyar tudás és a magyar bölcső számára.

Philadelphia, 1935. október 10.

A MAGYAR PARASZT.*

Elérkeziünk a magyarsághoz. Mert eddig, kivéve a munkásságot, csak idegen vagy beteg, öszszefoglalva: destruktív képletekkel volt dolgunk. Ha az arisztokrácia és a középosztály valami történelmi csodából máról holnapra eltűnnék: értékes egyének vesznének el, de maga a faj integrálásán megmaradna. A magyarság élete és halála, faji megmaradása, sajátos fejlődése és jövője a magyar parasztban határozódik meg.

Mindenekelőtt: szabad-e, illik-e a paraszt nevet használni a magyar föld népére? Ezt a szót, melyhez a köznyelvben sokszor megvető árnyalatok járulnak? Nem szebb volna-e a kisgazda vagy más jóhangzású névvel takarni be a magyar rögök ébresztőjét?

Nem. A paraszt szó ezer év véres, tragikus: de ígérő és követelő szimbóluma. Dózsa György nagy-szerű felvonaglása nem kisgazdatragédia volt, hanem paraszttragédia. Ebben a szóban benne van a

* Néha kell a számadás s a ma küzdelméhez olykor-olykor oda kell mutatni az elmúlt napok sáfarkodását. Ezért kodifikálom időről-időre régi, könyvben meg nem jelent írásaimat e füzetek erős megmaradásába. Ez a tanulmány és a *Rókából romantika* ezelőtt tizenöt évvel jelentek meg s kifejezői, megmutatói az akkori zavart képletű napoknak. Valószínű, hogy most másképp írnám őket, de ez a másképp nem a lényegre vonatkozik. Becsületes szem nem fog megbotránkozni áhgyérsebb kifejezéseken és nem fog ellenük lazítást ürügyeskedni. E két tanulmány a múlt képe. Az Elsodort Falu szerzőjének neve ma már a szellem uralmának, a rend, fegyelem és magyarság lebírhatalan akaratának a szimbóluma a magyar lelkekben. Különbén is: a két tanulmány egy-két megmutatása ma már törvényesen megnyilatkozó kormányakarat lett.

múlnak minden megfizetetlen adóssága, a jövőnek minden joga. Ez a szó mintegy magába tömöríti a magyar föld népének egész nagy tőkéjét. Ezzel a szóval bármely percben odaviheti hitelezőit a történelem ítéletéhez: de most már fizessetek!

I.

Alaptételünk tehát: a magyar paraszt = a magyarság, a magyar faj. Ez matematikailag pontos egyenlet, egyik fele sem több a másiknál. Teljes azonosság.

Láttuk, hogy a többi osztályok nagyrészt idegen vagy idegen vérrel átitatott, vagy szétfoszlott beteg képletek. De valaki ezzel szemben ezt mondhatja: ez igaz, de hiszen a magyar föld népe is eredetileg különböző fajok: kunok, bessenyők stb. összeolvadásából jött létre s később is jelentékeny germán és szláv beolvadást szenvedett.

Az ellenvetés felületes és a tények nemismérésére mutat. A kún, bessenyő s más *rokonfajú* képletek beolvadása csak erősítették a faji képletet. Szláv és germán beolvadás tényleg sok helyen történt. Itt azonban két fokozatot kell megkülönböztetnünk: 1. A beolvadás olyan nagyfokú s esetleg oly késői volt, hogy az így előállott közösség csak nyelvében magyar, de pszihéje a beolvadott faj jellegét viseli. Az ilyen rétegeket azonban nem is számítjuk a fajmagyar parasztsághoz. 2. A beolvadás régen történt s a magyar elem teljesen asszimilálta az idegen képletet.

Ez az asszimilálás természetes és történelmileg érthető. Mert amilyen mértékben a faji képlet szétfoszlását vagy idegenbeolvadást idézett elő a régi és újabb történelmi fejlődés az arisztokráciánál és a középosztálynál: ugyanez a történelmi fejlődés éppen olyan mértékben minden hatójával oda hatott, hogy a magyar paraszt faji képletét megőrizze, erősítse. Szűk határai közé lezárva: idegen volt neki a kereszténység és papsága, idegen az uraság, ide-

gen a császár katonái és hivatalnokai. És mindez az idegen pénzébe, ijedtségébe, vérébe került, örökös éberségre, ősi megtartó ösztöneinek folytonos használatára volt szüksége, hogy a mindenféle ellenség közt átmentse magát a holnap számára. Mint üzött vadkan a bozótban: úgy bújt meg az ősi psziché ösztönei közt: mert megbízható tanácsot, védelmet, továbbvivő erőt csak ott talált. Ez a magyarázata annak a csodának: hogy annyiféle tatár tatárjárása után s egy teljesen idegen képletű történelmi életben, ősi arca most is friss erővel néz ránk. Vándorold be a székely vidékeket vagy a Szilágyságot, a bükkalji falvakat, vagy Somogy némely vidékét: megfog ennek a csodálatos fajnak sajátos arca, ősi ereje. És akaratlanul kiáltás támad a szívedben: hova tudták pazarolni ezt az óriási emberi értéket ezer éven át!

A másik ellenvetés, melyet különösen a kurzus idegen vigécei hangoztatnak: Hogyan lenne a parasztság a magyarság legnagyobb értéke, az igazi magyarság? Hiszen hazafias érzés, faji öntudat csak a középosztálynál van, a parasztságban pedig még nyoma sincs az effélének.

Jól vigyázzuk meg ezt az ellenvetést, mert egész beteg-hazug ideológiánk gyökeréig világít.

Ha magyarság alatt bizonyos hazafias frazeológia teljességét és könnyű kezelését értjük: az ellenvetés igaz: Bizonyos, hogy a legrészegebb budai sváb jobban tud magyarkodni, mint a legpompásabb magyar paraszt. A magyar paraszt egyenesen bolondnak tartaná azt a parasztot, amelyik elkezdéné ordítgatni: magyar vagyok! magyar vagyok! Ez legalább is olyan bolondság előtte, mintha az eke nekiállana kiabálni: eke vagyok! eke vagyok! Hiszen úgy is látja mindenki, hogy az.

De ez még csak felületes elintézése volna a kérdésnek. Sőt: könnyű kitérés a kérdés elől. Férközzünk a dolog lényegéhez.

Mindenekelőtt szükséges a *hazafias öntudat* fogalmát élesen elválasztani a *faji öntudat* fogalmá-

tól. A hazafias öntudat történelmileg szerzett tudatos lelki elem. Egy nagy történelmi és területi egység tudata, érzése és hite, melynek belső indítása nyomán az egyén abban látja legfelsőbb megvalósulását, legszentebb kötelességét, ha életét, egyéniségét ennek az egységnek érdekeiben és érdekei szerint ítéli meg. Ennek a tudatnak a frazeológiája tényleg a középosztály sajátos termése és vagyona. De legyünk igazságosak: a középosztály egy tekintélyes részében több van meg ebből a tudatból, mint a pusztá frazeológia. Megvan benne a megvalósító jószándék is. De szellemi tájékozatlanságuk, vak és öngyilkos ideológiájuk, s egyéb belső és külső okok miatt ezzel a jószándékkal éppen azoknak az érdekszövetségeknek lesznek vak eszközei, melyek a magyarság halálát jelentik.

Tény, hogy a magyar parasztban, egészen rendkívüli egyéni eseteket nem számítva, ilyen öntudat nincs. Tény, hogy ennek a hiánynak mostani viszonyaink közt is vannak hátrányos következményei. De aki kellően széles horizontból vizsgálja a dolgokat, ezt az eredményt fogja levonni a tényekből: hála a természetnek, hogy ez az öntudat, ez a lelki hajlandóság még nincs meg a magyar parasztban.

Ez a mondás első percében szörnyűségnek fog tetszeni sokak előtt. De egy nyugodt, céltudatos vizsgálódás folyamában vagyunk és nem népgyűlésen vagy képviselőválasztáson. Így kirakatos megbotránkozásokra, hazugságokra nincs szükségünk.

Hála, hogy nem volt meg, mert csakis ez a hiány tette lehetővé a magyarság megmaradását. Ha a föld népében meg lett volna és meg lenne az a hazafias érzelmi tulajdonság, mely a középosztály magyar rétegének jó részében megvan: a magyarság ma már csak múzeumi emlék volna. Természetes politikai tájékozatlanságával, szükségszerűen korlátolt kultúrájával az első szédelgőnek, aki hazafias frázisokkal ment volna feléje, oda adta volna mindenét. Kiraboltabb, nyomorultabb, betegbb képlet volna, mint a magyar középosztály.

Egészen más a faji öntudat. Ez egy a primitív megtartó és szerző életösztönökön alapuló primär, természetes, ösztönös lelki képlet. Teljesen azonos azzal az ős kollektív önzéssel, amiért a farkas felordít, ha társát leteríti a golyó. Nem egy ideális lelki képlet eredménye ez az ordítás, ez a szerves tiltakozás a hasonló halála ellen. Organikus önzés ez: saját húsból, saját ijedelméből feltépődő ösztönös, akaratlan hangja az élni akaró életnek.

A faji öntudat alapja az a tudattól nem függő ösztönös lelki állapot, melyben az egyén egyetlen individuumnak, egyetlen élő organizmusnak érzi magát összes egyvérű, egypszihéjú, közös eredetű hasonlójával. Mindenik ilyen hasonlóját saját élete védelmével, gaját szerzése megkönnyébbített lehetőségének érzi. Robusztus, termékeny, organikus önzés ez, mely saját vére fogyását sírja a fajtájabeli sebében, saját érdekei megvédésére rándul a fajtájabeli veszélyében. Ez a faji ösztön aztán a kultúra bizonyos fokán faji öntudattá fejlődhetik és egy sajátos, gazdag emberi termésnek lehet alapja.

A faji ösztön, a faji öntudat szempontjából a magyar középosztály egy talán sehol máshol fel nem található beteg és perverz képlet. Szerencsétlen történelmi helyzete és belső bomlása folytán csak az *idegen* boldogul nála. Idegenekből vedlett magyaroknak adja át a vezetést minden téren s ezek szolgálatában saját faja legnagyobb értékeit gyilkolja meg.

A magyar parasztban a faji ösztön minden védő és szerző ösztöne ős egészségben megvan még. És hogy ez az ösztön még nem fejlődött egy sajátos állami életet és kultúráttermő faji öntudattá: annak az okait ne nála keressük.

II.

Ha a magyar paraszt pszihéjének legalább főbb vonalait sejteni akarjuk: mindenekelőtt egy csomó lelki szerzettséget kell kidobnunk magunkból. Egy

csomó köz szájon forgó stilizálást, anekdotikus vonást, irodalmi megrajzolást. Életem jelentékeny részét töltve különböző vidéken a magyar parasztek közt, teljesen köztük élve, velük dolgozva, köztük lakva, velük étkezve: egész erővel merem állítani, hogy mind máig a magyar paraszt lelkéhez a magyar irodalom nem férközött hozzá. Felszínre hozott egy-két általános vonást: de a lényegről, a teljes élő egészről halvány vázlatot sem tudott adni. Legkevésbé tudtak ilyent adni azok, kiket a magyar népszellem letéteményeseinek szokás tekinteni: Petőfi, Arany, Jókai, Eötvös Károly. Nem szabad félreérteni azt, amit mondok. A János vitéz, Toldi, Jókai sok műve halhatatlan momentumai a magyar pszichének. De nem a magyar paraszt sajátos lelkét adják. Nem is adhatták, mert nem is láthatták. És ennek két oka van.

Első oka: hogy fiai voltak a nemzeti demokrácia romantikus korszakának. Annak a kornak, mely a „bűnös és önző“ *palotával* szemben „romlatlannak és ősjóságúnak“ látta a *kunyhót*. Amely kor a parasztot annak a politikai küzdelemnek a látószögéből és irányában stilizálta, melyet a „történelmi“ osztályok ellen vívott. A politikai vezetésért küzdő burzsoázia a felszabadított parasztban hatalmas eszközt látott a feudális egyházi hatalmak ellen. Hát csodaszépre pingálta ezt az eszközt, hogy annál könnyebben érvényesüljön vele.

De más oka is volt. E kor magyar művészetében és irodalmában a jellemzés általában *anekdotikus*, mert anekdotikus volt e kor embereinek *a látása is*. Ha e kor szereplőinek: Jókainak, Degrének, Frankenburgnak stb. emlékiratait olvassuk, egy közös vonás lep meg. Hogy ezek az emberk, kik oly hatalmas események közt, oly érdekes korban és érdekes emberek társaságában éltek: milyen kevés igazán érdekes revelálást: milyen kevés igazi adatot tudnak nekünk adni. Anekdoták, anekdotikus vonások, anekdotászerű esetek: ez minden. Az anekdotikus jellemzés azt a pár külső általános vonást adja

mindig az egyénekről és eseményekről, amely vonások az illető egyénről vagy eseményről mindenki képzeletében élnek. Így például a magyar közönség ilyen anekdotikus jellemzésben ismeri a cigányt, a falusi kántort, a falusi lakodalmat, stb. De ez a jellemzés sohasem hatol a lényegig, sohasem adja a végére mehetetlenül sok vonás élő összjátékát. Olyan ez a jellemzés, mint az e korból ránk maradt csikós, betyár s más efféle képek, hol a festő egy pár külsőséggel hiszi megmutatni a népdungel egy-egy őstítját. Az anekdotikus jellemzés vonásai közül rendszeren azok mentek át leghamarabb a köztudatba, azok lettek a legdédélgetettebb lelki elemek, melyek a leghazugabbak voltak. Egy pár ilyen vonást látni fogunk később.

Ilyen jellemzésben látták és adták romantikus íróink a parasztot. De nem adhatta a magyar paraszt valóságát a modern magyar irodalom sem. *Nincs nagyobb veszély a valóság meglátására és hű vizsgálására, mintha nagyon azzal a feltett szándékkal megyünk neki, hogy csak a való valóságot fogjuk látni és megrajzolni.* Még nagyobb lesz ez a veszély, ha ez a szándék *reakcióképen* született a lélekben egy előbbi kor hazug rajzolásaira, szépítésére. *Így történt aztán, hogy az a realizmus, az a naturalizmus, mellyel a magyar paraszt modern irodalmunkban megrajzoltatott, már előre, a priori ott volt az illető írók szemében s a magyar paraszt csak későbbben látódott hozzá.* Így az új jellemzés a legtöbb esetben majdnem olyan egyoldalúan stilizált, mint a régi. Csak ellenkező irányban. A régi paraszt egy imából, jóságból, hűségből, virágillatból élő, föld felett lebegő testetlen valami. Az új paraszt a szerzés, a has s az izomgöggök szűk bestiája. Egyik kép olyan távol áll a valóságtól, mint a másik.

Mert nehéz is ennek az ősi fajtának a lelkébe hatolni. Úgy kell élni benne, mint hal a vízben, ha az ember a lényegét, a millió ösztönös elemből foly-

ton élő egységgé összetevődő valóságot akarja csak megsejteni is, mert a paraszt elrejtí magát.

Elrejtí magát: ez az első alap ősi paraszti vonás. A Petőfi—Arany—Jókaiék magyar parasztja, aki a *tenyerén hordja szívét*, olyan valóság, mint a papiros korona vagy a színházi ruhatár más kelleke. Ha volna ilyen hülye állat, az az életharcban az első nap elpusztulna tenyerével, szívével együtt.

A magyar parasztot az irtózatoss múlt minden tényezője arra nevelte, hogy, mint a róka a fészket, elrejtse ösztöneit, érzését, gondolatát, egész valóját. A vad rablások eposzában mindenki ellene volt. Csak az volt az övé, amit eldugott, amit elhazudott. A sokféle ellenség közt nem mutathatta meg igazi arcát halálos veszély nélkül. Hát kalapot emelt minden erőnek, beszélt mindenik szavát, hunyorított minden ravaszágnak s minél kevesebbet veszítve, minél kevesebbet kockáztatva mentette át ősi valóját.

A nagy demokráciás, népfenséges és szavazati-jogos korban pedig az ős védőösztönöknek még fokozottabb éberségre volt szükségük. Most nem hóhérral, nem korbáccsal vagy kalodával, most kajzerkabátban és szép szavakkal jöttek az úri aranyásók a nép-kalifornia felé. Egypárszor fizetett is kemény tandíjat, ha egy percre megfeledezett ős védekezéséről és hitt a nagy szavaknak. De csakhamar megérezték ösztönei az új veszélyeket s bámulatos gyorsasággal illeszkedett be az új helyzetbe. És nemsokára pap, jegyző, ügyvéd, képviselőjelölt kórusban siránkoztak, hogy a paraszt túl jár az eszükön.

Ez a nagyszerű ereje a parasztnak: még véletlenségből sem árulja el azt, amit gondol, akar vagy érez. Hihetetlenül kerülő, furfangos utakon tud céljához jutni. El tud órákig úgy beszélni, hogy az semmire sem kötelez, semmi irányban sem köti le. Ha egyszer ösztönös látásával egy adott helyzetben meglátja érdekét, semmilyen frázissal, semmilyen

eszközzel nem lehet elzavarni tőle. Olyan elhíhető ámulással tud egyszerre három igazságnak igent bölintani, hogy mind a három a saját hívének hiszi, ő pedig ezalatt életérdekei ős igazságát menti. Segíti ebben az élet reális értékeinek ösztönös, sok századokon át öröklött meglátása.

Ezt a nagyszerű ősravaszságot szükségszerűen egészíti ki egy sajátos, természetes passzivitás. Erről a passzivitásról megint annyi hazug anekdota, hamis elrajzolás van, hogy érdemes bővebben megvilágítani.

Ezt a passzivitást részben a *magyar fatalizmusnak*, részben a *magyar nehézkességnek*, *magyar tétlenségnek*, *lustaságnak* tulajdonítják.

Többször említettem már azt a teljesen lehetetlen és ostoba felfogást, mely a magyar lélek fatalista vonását a kálvinista predestináció hatásának tartja. Valóságos filológus bárgyúság kell ahhoz, hogy elhigyük, hogy egy dogma, mely mindig csak könyvdogma maradt, mely sohasem lett a hittérítés és terjesztés központjává, melynek elterjedése mindig csak irodalmi volt: a föld népének egy hatalmas rétegébe új lelki elemet tudott vinni. Ilyen módszerrel azt, hogy a paraszt a tyúkjá hangjáról kitalálja, hogy megtojt, a bergsoni intuitív filozófia hatásának lehet betudni. Ellenkezőleg: ami keveset a magyar paraszt bevett a begyébe a prédikációk predestináció-tanításából, azért volt, mert ezekben a mondatokban őspogány fatalizmusa megismételt bizonyosságát látta. Különben is: a magyar katolikus paraszt éppen olyan fatalista, mint a kálvinista paraszt.

A magyar paraszt fatalizmusa a természet primitív erői közt élő, azokkal küzdő és kiegyező ember meghajlása a legyőzhetetlen világerők előtt. Nagyon sokszor észleltem a magyar parasztnál egy igen jellemző lelki jelenséget. Ha gyermeke gondatlanságából elvész egy pár napos kis csibéje, ha a felesége egy pár krajcárral többet ad valamiért, mirit amennyit megér; óriási patáliát csap s napokig

elzsembelődik, káromkodik miatta. De ha dögvész van és elhull hús disznója, vagy a szárazság elemészti jövő évi kenyerét: némán tűr, legfennebb fel-felismétli: az isten akarta, vagy: — az istennel perelni nem lehet. — Mert az előbbi lényegtelen károk az emberi akarat hibájából szenvedte. Az emberi akaratot pedig lehet módosítani. Az utóbbiak pedig a világ titokzatos elrendeléseinek s évezredek át gyűlt türelemmel tud meghajolni előttük.

Ez a fatalizmus tényleg rokon lelki jelenség passzivitásával. Ez a passzivitás teljesen azonos azal, mikor az úzótt Vad megáll egy elrejtő helyen és semmilyen mozdulattal nem akarja kihívni a véget, mintegy rábízta sorsa eldöntését a végzetre. Mert jegyezzük meg, hogy a magyar paraszt *nem passzív* semmiféle olyan életkörben vagy viszonylatban, ahol jól kiismeri magát, ahol életérdekei minden feladatát jól ismeri. Ellenkezőleg: minden ilyen esetben a legfáradhatatlanabb energiával és macacssággal tud cselekedni. Passzív olyan viszonylatokban: ahol tettei következményét nem ismeri, ahol nálánál nagyobb és részben ismeretlen erők játszanak bele sorsába. Ilyen esetekben nem akar gondatlan mozdulattal a rossz elébe sietni, hagyja, hogy a tőle független erők megmutassák magukat és ő csak azután alkalmazkodjék az adott helyzetbe, így is történhetik baj, de legalább nem ő keresi azt. A természet nagy haragjával ismerős ember bölcsessége ez, ki tudja, hogy sok esetben legjobb védekezés a tűrés és a várás. Így állja ki a magyar paraszt az égi háborút, így állta ki a kommünt és a görény-kurzust. Ez a passzivitás nem tétlenség, nem lustaság: okos várakozás és feszült figyelem.

Egyáltalában: jó lesz már egyszer a magyar nehézkesség, a magyar tétlenség és lustaság legendáját egy kissé közelebről megvizsgálni. A magyar nehézkesség, a magyar lustaság *a magyar nemes-ség és arisztokrácia szerzett osztály-sajátsága* és nem faji jelleg. A magyar paraszt nem nehézkes (csak olyan értelemben, amelyben a világ minden

parasztja az), nem lusta. A legőrültebb képtelenség tétlen hajlandóságúnak vádolni azt a népet, mely az év jelentékeny részében napfelhasadástól az éjszaka lehulltaig olyan frenetikus munkába öli energiáját. A legigaztalanabb nehézkesnek mondani azt a népet, melyet annyiféle munkára lehet oly gyorsan nagy eredménnyel megtanítani. Tanúm: az egész világháború.

Itt is látszatok után ítélték. Mert a vasárnapokat s a téli napok egy részét átalussza. De hiszen ez természetes reakciója, szükséges pótlója annak a minden ezen a téren laikus képzeletet felülmúló munkának, melyet az év munkás részében nyújt. Ha ezt az energiát kellő neveléssel szellemi útra terelik: az egyenletesebb munkában bámulatos kitarást és fáradhatatlan tevékenységet mutat. Az erdélyi kultúrának majdnem minden hőrosa (és mennyi van, de elfeledve!) paraszti származású. És milyen tudást tudtak összegyűjteni borzalmas körülmények közepette! És milyen tevékenységet tudtak kifejteni!

Hogy most nem mutat nagyobb kultúrsumjúságot a magyar paraszt: ezt csak a rosszakarát, vagy a korlátoltság hozhatja fel érvül. Szeretném én látni, ha egy túlkultúrától csorgó német privátdócs hónapokon át reggel háromtól este nyolcig, tízig, — holdvilág idején másnap hajnalig — a legbrutálisabb testi munkát végzi: hogyan fog aztán vasárnap értekezéseket írni. Az ilyen pihenésekben természetesen nagy alvások, erős táplálkozás, több ital szükséges. Télen, igaz, inkább ráérne. De kérdem: ki nevelte rá szellemi szükségekre? Ki idegezte be lelki mechanizmusába a szellemi élvezetek keresését? A magyar paraszt minden hibája a vezető osztályok bűne. A magyar paraszt minden erénye a vezető osztályok bűnei ellenére maradt fenn. Érdekes megfigyelés az is, hogy a középosztály magyar rétegének tevékenyebb, vezetni, helyeket elfoglalni tudó tagjai nagy általánosságban paraszti származásúak.

Mert intelligens, szellemileg rendkívül érett a magyar paraszt. Senkit sem lehet kevésbé vádolni vak sovinizmussal, mint engem. A feltépett seb sajtásával látom minden bűnünket és betegségünket, hiszen ezért vagyok napjában háromszor hazaáruló. De ki merem mondani: a magyar parasztnál nincs intelligensebb paraszt Európában. A magyar paraszt jobban fölötte áll a francia és német parasztnak, mint a francia és német középosztály a magyar középosztálynak, pedig ez is nagy különbség. A magyar paraszt tanulékonyasága, megértő képessége, intelligens fegyelme letagadhatatlan tény. Ami a természeti adottságot illeti, szellemi téren óriási magasságban áll a középosztály és az arisztokrácia fölött. Micsoda fejekre talál az ember, ha e nép mélységeit kutatja! Hányszor kell felkiáltania: Hogyan lehetett ezzel a néppel olyan történelmet csinálni!

Fatalizmusa, passzivitása az ismeretlen erővel szemben, nagy megértő képessége s talán leginkább: ősi egészsége teszi a világ egyik *leghumánusabb* népévé. Az emberállat két ős betegségétől: a mazochizmustól és a szádizmustól egyaránt távol van. Nem szereti a gyengét bántani s az ellenfelet, ha már legyőzte, testvérének érzi a világ titokzatos, nagy erőivel szemben. Csak pillanatnyi felindulásban vagy mámorban tud kegyetlen lenni. A világháborúban a magyar paraszt sok százezer tanút szerzett humanitásának.

Sajátos a vallása a magyar parasztnak. Jobb híján kereszténynek szokták nevezni s katolikusra, kálvinistára és más effélére osztályozzák. A tény az, hogy a magyar paraszt — nagy általánosságban — sohasem volt se keresztény, se katolikus, se kálvinista. Érdekes volna már egyszer a magyar paraszt igazi vallásának a körvonalait megrajzolni. Vegyük például Felesik *nagyon katolikus* székelységét és a Bükkalja *nagyon kálvinista* magyarságát. Ha bizonyos szavak és mozgások külsőségét lehántjuk a két vidék vallásosságáról: körülbelül

ugyanazt a pszihét kapjuk. Egy kissé határozatlan, kissé ködbevesző isten, ki haragjaival és jóságaival: napfényel, széllel, esővel, zivatarral áldja és boszszulja a szegény emberek világát. És egy igen jellemző közös vonást találtam bármely vidék magyar parasztjánál. Az a minden egyénit teljesen megsemmisítő megalázkodás az istenség eszméje előtt, az emberi semmiségnek érzése az isteni végtelenséggel szemben, mely a nyugati keresztény pszihé lényegét teszi: teljesen ismeretlen a magyar parasztnál. Hiszi az istent, mert rendes ember és méltóztatik hinni. De azért ő se kutya ám. És nem tanácsos, hogy az öreg úr nagyon kötődjék vele, mert alaposan megmondja neki a magáét. Szinte azt merném mondani, hogy a magyar paraszt vallásában nem Isten a legmagasabb fogalom. Hanem a mindenek mögött álló titokzatos „haragjával és jóságával” paraszti végzetű őstermészet. Ezért abszurdum ez a kifejezés: magyar paraszti katolikus pszihé. Ezért pogányság a magyar kálvinizmus. A magyar paraszt földérős egészsége nem tudta bevenni a szenvedés, a megalázkodás vallását.

A magyar paraszt legmegkiáltottabb sajtásága az: *önzése*. A magyar parasztban nincs *ideálizmus*! A magyar paraszt csak *anyagi érdekeinek él!* — kiáltozzák idegenvérű apostolaink.

És tényleg állandó izgatás, állandó agyarkodás és rágalmazás folyik a magyar paraszt ellen. Kik részéről?

Vagy a konzervatív érdekszövetségek, vagy a különböző idegen fajú képletek részéről. Akiknek hódító útjában áll ez a még ma megtörhetetlen erő.

A dolog pedig így áll: *ma a magyarságnak egyetlen vára, egyetlen ereje, jövőjének egyetlen biztosítéka a magyar paraszt önzése.*

Ha a világ minden idegen zsebmetszője is rikkoltozza tele a füleit: végre a magyarnak is meg kell értenie: az élet gyökerei az anyagban: a kenyérben, húsban, a tejben, a szent humuszban táplálkoznak. Amit mi lelkiségnek és szellemiségnek ne-

vezünk: az csak magasabb kivirágzása ennek az anyagból szívott életnek. Mindenekelőtt való kötelességünk: megépíteni várunkat az anyagban.

Mi lenne, ha a magyar paraszt is frázisokra és jelszavakra építené az életét? Mi lenne, ha engedné, hogy idegenvérű, idegencélú, idegenzsebbű fajvédőink kiszavalják kezéből a falatot, lába alul a földet? Senki sem érzi hosszabb rezgéssel a Himnusz szent szépségét, mint én. És mégis, mint magyarságunk megtartásának alapaksziomáját merem kimondani: ezer szerencse, hogy a magyar paraszt egy rideg malacot többre becsül minden himnusznál, minden szép szónál.

Ez a görcsös, makacs, elharaphatatlan kapaszkodás az élet mindennapi érdekeibe, ez a minden zengő mondaton, politikai svarckünsztlerségen, kegyes malaszton győzedelmeskedő szent paraszttönzés mívelte azt a csodát, hogy minden örvénylő bűneink közepette még egy fiatal, duzzadó erejű magyarság áll a jövő kapujában.

III.

Mert ha van csodák csodája a világon: az a magyar paraszt megmaradása.

Teljesén magára hagyatva: a rög és a vér irtózatot robotját végzi a századok folyamán. Mindig terem: termése másé. Mindig harcol: győzelme másé. Mindenki idegen és ellenség vele szemben: világi és egyházi úr, hivatalnok és zsoldos, sőt: még az idegen is, még az ellenség is.

Ha valaha megszületik a mai éredeptörténelem helyébe a magyar valóság történelme és ebben megírják a magyar paraszt történetét: ez lesz a legvalószínűtlenebb rémregény.

Földnélküli, jognélküli barom: nem kap annyit kíméletet sem, mint az állat. Még a körén belüli világban sem úr: az új gazda szerint úgy hajtják át a kálvinista istentől a katolikushoz, vagy vissza, mint a megvert marhát egyik udvarról a másikra.

Esténként, ha családjával lefeküdt, azzal a találós kérdéssel játszhatta magát álomba, hogy éjjel vájjon török martalóc, német zsoldos, protestáns úr, katolikus oligarcha, vagy kóbor rabló gyűjtja rá a házat és rabolja el mindenét. Dózsa György felkelése napjainkig a magyarság legmélyebb, legegyszerűsebb és célú életnyilvánulása volt. Az összeomlás után, 1918 októberében, egy termékeny fejlődés adhatta volna meg ennek az elfojtott mozgalomnak legális történelmi folytatását. A vezető osztályok örök bűne, hogy ez nem történt meg. Dózsa György halála, mégha szenvedésének módja legenda is: a magyarság tragédiájának egyetemes, egyetlenül kifejező szimbóluma.

Az 1867-ben hozzánk szaladt demokrácia, ez a vak kengyelfutó, csak a külsőségekben teremt új helyzetet a magyar paraszt számára. Az annyi halálos bűnnel bűnös Tisza-kornak legnagyobb bűne mégis az, hogy a magyar parasztot földtelenül, szervezetlenül, kultúrátlanul, tisztán csak adót, voksot és vért termő vak talajnak nézte s szabadon odaengedte minden kizsákmányolásnak.

Nem akarjuk itt felsorolni a magyar parasztság bajait a múltban. Az utolsó évtizedben annyiszor tárgyaltattak, hogy most talán már mindenki előtt ismeretesek. De egy dologra rámutatunk, melyben a népképviselőes demokrácia még a borzalmas múltnál is eggyel több rosszat jelentett a magyar paraszt számára. A múltban, mikor urai vak kényén élt, mint egy változtathatatlan végzet alatt, a minden oldalról ellenséges környezetben a paraszt önmagába menekülése, érintetlenül őrizte meg ősi pszichéje egységét. A képviselőválasztás pálinkájával, hazugságaival beteges folyamatokat vitt e psziché és egészségébe. Elbódította sokszor saját nem közvetlenül tapintható történelmi érdekei meglátásától, visszavonást és gyűlöletet vitt paraszt és paraszt közé, a falu közéleti morálját megrontotta. Ez a hazug népképviselőes egy, az állatvilágban teljesen lehetetlen, perverz helyzetet hozott létre. A vágómar-

hát a mészárosok letaglózzák: a szegény marhák nem tehetnek róla. De van olyan örült képzelet, mely elképzelje, hogy a szarvasmarhák zászlós felvonulásban, éljent rikoltva, Kossuth-nótát énekelve választják meg azokat a mészárosokat, aki letaglózza őket?

Az 1867—1918. évek közé eső áldemokratikus kor politikai bűneit így összegezhethetjük és ez az összegezés a magyarság tragédiájának lényegét adja meg: *A népképviselőből kimaradt a nép, a demokráciából kimaradt a föld munkásainak sok milliós tömege. Nem volt történelmi szerv, nem volt képviselő, mely a magyar paraszt érdekeinek szerve és képviselője lett volna. Így az ország demokratikus, politikai, gazdasági, kulturális újjáépítésének bázisa nem a természetes alap: a minden életet adó magyar parasztság sok milliós tömege volt. Nem a magyar paraszt érdekeinek, őserőinek céltudatos, széles horizontú megszervezésével csináltak magyar politikát, magyar gazdasági és kulturális életet. Az új magyar állam épületét nem a magyar föld és magyar munka által nyújtott természetes épületanyagokkal építették fel. Hanem, mint az arab mesék sarlatánjai, a levegőbe rögtönöztek egy felszínesen csillogó modern államot. Egy egész sajátságos, hazugul és bűnösen lehetetlen állam volt ez, melynek semmi földbeépített alapja nem volt. Mert természetes alapjával, a saját népével szemben idegenül állott s azt csak kizsákmányolási lehetőségnek nézte. És a régi osztályérdekek összefogva az új kapitalizmussal, úgy csináltak államéletet, hogy ennek minden ténye örökössé állandósítsa ezt a kizsákmányolást. Ennek a levegőbe épített államnak, ennek a bűnös és perverz Szemirámisz függő kertjének szükségszerűen le kellett zuhannia.*

IV.

De ne panaszkodjunk. A magyar parasztnak is volt vasárnapja. Egyszerre estéről reggelre hallat-

lanul megnőtt az ázsiója. Felséges nép, hős, haza, a magyarság jövője lett. Vérré volt szükség, óceánjára a vérnek. Hát felvirágozták a magyar parasztot. Hát felpántlikázták. Hát fizettek neki egy pár korty pálinkát. Hát húzták a Kossuth-nótát neki egy kissé átferencjózsefítve. És ígértek, ígértek neki. Azt kellett elébe szavalni, hogy a saját földjét védi. Hát Ígértek neki földet. Azt mondták, hogy hazáját védi. Hát megígérték, hogy majd ez az ország jogban, földben, kenyérben, egészséges fejlődésben tényleg hazájává lesz. Siess, siess, fiacskám, Magyar Misi, siess, halj meg gyorsan egy kicsit, mert sürgős szükségem van rá, azután kapsz mindent, amit kívánsz!

Az a politikus, akinek kezében volt akkor a magyar sors irányítása, látta, hogy nekünk csak rosszat hozhat a kaland, hogy vesztett háborúba kezdünk. De új Szaloméja a magyar tragédiának: elegánsan, lojálisán, a kaszinói etikett teljes betartásával vitte ezüsttálcán a magyar paraszt fejét az idegen érdekeknek. És a magyar rögek elnéptelenedtek és idegen, messzi országok rögeit trágyázták a szép, erős, magyar paraszti hullák. És a magyar középosztály hazaáruló honfiai és bitang, gaz álköltőink hisztérikus rikácsolásban ujjongták, hogy a magyar paraszt hősi halált hal, hogy a magyar vér folyik irtózatossá, végtelen áradatban.

V.

De aki megmaradt, visszajött. Visszajött és hazament a röghöz tovább folytatni a félbehagyott munkát. Egy pillanatnyi kilengés után: *hihetetlen gyorsasággal jött ismét egyensúlyba, a mindennapi munka békés egyensúlyába ez a nép.* A két forradalom alatt a magyar falu volt a magyarság egyetlen nyugodt vára. A kommün a gyáva arisztokrácia s a minden főzelékben alkalmas feltét-középosztály miatt akár a századok összeomlásáig megmaradhattott volna. A kommün belső bukása kizárólag a ma-

gyar paraszt győzhetetlen passzív ellenállása volt. Hogy öt évig napi vére hullásával védte az országot, a magyar paraszt visszament földjéhez s a belső csatát fegyver nélkül nyerte meg urai számára. Hullani is fog a hála esőtől a nyakába.

VI.

1919 augusztusában, a kommün összeomlása után, fokozott mértékben ismétlődött meg az a történelmi lehetőség, mely megvolt 1918 októberében. Ez a lehetőség: teljesen újjáépíteni Magyarországot az összes szükséges reformok megvalósításával.

A politikai téren nem volt komoly akadály. A nagy események világánál alkotmányunk minden hibája felszínre tetszett. Eddigi politikánk végzetes hatalmai: a konzervatív és kapitalista érdekszövevények szétjlesztve, tétován ocsúdtak a nagy rémületből s még nem volt új szervezkedésük. Különbön is: oly súlyos és ujjal mutatható felelőségük volt a végzetes eseményekben, hogy semmi igyekezettel sem tudtak volna komoly akadály lenni. Hatalmas tömegenergiák s páratlanul egységes tömegpsziché állott az építők rendelkezésére. Egy nagy demokratikus politikai újjáépítés minden lehetősége megvolt.

A gazdasági életben minden összeomlott. Tehát egy új kezdésű s a magyarság nagy tömegeinek életérdekeire épített új gazdasági szervezkedésnek semmi sem állta útját. A világháború és a két forradalom gazdasági tanulságai csak növelték az új berendezkedés lehetőségét.

Kulturális szempontból egy nagy demokratikus kultúrprogramm megvalósításának páratlan történelmi pillanata adódott. A magyar paraszt a fronton, a front mögött és a hadifogságban ezer új ügyeséget, új tapasztalatot szerzett. Az olvasáshoz is eddig el nem képzelhető módon szokott hozzá. Vidékeket, idegen népeket, nyelveket, idegen országok városait, szokásait, kultúráját volt alkalma ké-

pességei arányában megismerni. A földművelés, a mesterségek különböző formáiba volt alkalma bepillantani. Az eddig egy-két falu szűk határai közé szorult magyar paraszt egyszerre óriási anyagú világtapasztalatra tett szert. Megrögzíteni emlékébe a szerzett képzeteket, kiegészíteni, rendszerbe szedni, értékesíteni a különböző tapasztalatokat kellő szervek létesítésével az élet megfelelő terein: ez lett volna a magyar kultúrprogram legsürgősebb feladata. A magyar népkultúra és népoktatás egy pár éven át olyan eredményt érhetett volna el, amilyent eddig egy egész század még nem nyújthatott. És ehhez a továbbműveléshez meg lett volna a magyar parasztnak minden hajlandósága, mert élete öt legeseményesebb évének döntő benyomásait élhette volna benne tovább. És páratlan alkalom volt arra is, hogy a háborúban felébredt olvasási hajlamát állandó szükséggé idegezzük be lelki mechanizmusába.

Az új éra politikájának, mely nemzetinek mondta magát, természetes alapja ez lett volna: a történelem minden tanulsága megmutatta, hogy a magyarság egyetlen egészséges, termő, védő és ellenálló ereje a magyar paraszt. Szám szerint is az ország lakosságának óriási többségét jelenti. Építsünk tehát államéletet: politikai, gazdasági, kulturális fejlődést a magyar paraszt erejével, a magyar paraszt eszével, a magyar paraszt érdekeinek jövőt biztosító rendszerbe fejlesztésével. Az új alkotmányban a magyar paraszt nyert volna olyan jelentőségű helyet, mint a régiben a rendiség.

VII.

Az általános községenkénti titkos szavazás lett volna az első logikus és szükségszerű lépés. Ebben a kifejezésben a *titkosra* kell a legnagyobb súlyt fektetnünk. Amíg a nyílt szavazatnak csak csökevénye is megvan, addig közéletünk csak a prostitúció egyik válfaja és kiáltó hazugság minden népképv-

selet. Kiszámíthatatlan az a romlás, melyet a nyílt szavazás a magyar paraszt pszihéjében végbe visz.

Az általános titkos szavazati jog meghozta volna azt, hogy a magyarság óriási többségének végre képvisellete, még pedig döntő erejű képvisellete lett volna a magyar népképviselőben. Szóval: *a magyar politikai életet természetes, egyedül igazságos, logikus és egészséges alapjára helyezte volna.**

Nincs helyünk megrajzolni itt, mily döntő jelentőségű volna ez a tény minden téren. Végeredményben a magyar demokrácia teljes megvalósulását jelenti. És azt az egészséges folyamatot: hogy az arisztokrácia felszámolásával a mostani beteg és idegen középosztály helyébe a magyar parasztság kebeléből fejlesztené középosztályt. Így a magyar politika, a magyar nemzetgazdaság, a magyar kultúra, a magyarság erőinek természetes érvényesülése volna. Megtörténnék a nagy csoda: a magyarság hont foglalna Magyarországon.

De a konzervatív és kapitalista érdekszövetségek visszazálogozták. És mikor látták, hogy most már holtbizonyosra nincs semmi az ágy alatt, sem Szamuely, de még *gróf* Károlyi Mihály sem, új bátorságra kaptak. Visszaszerezni a régi pecsenyét s lehetőleg új sültet is kaparintani hozzá: ez volt minden taktikájuk célja. Az utolsó négy év minden szomorúsága erre vezethető vissza.

Az első nemzetgyűlésben tényleg megkezdődött a régen óhajtott történelmi folyamat. A magyar föld népének, a tényleges magyarságnak kezdett történelmi reprezentációja lenni. Hogy ennek az első alakulásnak voltak hibái, az most itt mellékes. De kezdet volt.

De ez a kezdet alig mert még egy-két félénk hangot hallatni: az összes többi pártok és érdekszövetségek észrevették, hogy itt valami olyan üti fel a fejét, mely reájuk nézve végveszélyt jelenthet.

* Ez az általános és titkos szavazás csak az általam megadott képviselői rendszer keretében értendő.

A legellentéesebb pártok, a legkülönbözőbb érdekszövetségek megegyeztek egyben: hogy ezt a legnagyobb egyetemes veszélyt közös erővel kell lehetetlenné tenni. Az utolsó négy év politikai életének ez volt egyetlen egységes gondolata.

Erőszakkal, támadással csak erejét növelték volna. A legokosabb, a legbiztosabb utat találták meg megsemmisítésére.

Mindenki, akire halálos veszélyt jelentett volna a kisgazdapárt szerepe: kisgazdapárti lett közvetlenül a választás előtt. És a kisgazdapárt vezére tízezer év minden ezópusi meséje dacára engedte megtörténni ezt.

Aztán csináltak egy olyan választójogot és olyan választást, mely ebből a megbővült kisgazdapártból behozta a parlamentbe a *csatlakozókat*, azokat, akiknek minden érdekük a magyar paraszt ellen van. És künn hagyta a kisgazdát.

A görénykurzus egyik megbocsáthatatlan végzetes főbűne, hogy elsikkasztotta a magyar paraszt történelmi reprezentációját és így a már-már felszabaduló magyarságot visszadobta kizsákmányolói karmai közé.

Igen érdekes és sok szomorúsággal tanító annak a politikusnak az alakja, aki az utolsó években a kisgazdapárt vezérének s a magyar parasztság történelmi képviselőjének tekintetik. Ez a férfi, ki pompás paraszti fejével kétségtelenül a mai parlament legnagyobb talentuma, végeredményben semmit sem tud elérni. Sőt tragikusan ő lesz fajtája kijátszásának eszköze. Mert azok közt keres fegyvertársakat, bázist és erőt, akik a magyar paraszt természetes ellenségei. Ahhoz pedig, hogy vállalja egy élet-halál harc felelősségét s az izzó trón mártírumságát: ahhoz nagyon magyar. Ez pedig azt jelenti,

* Sokáig kerestem a megfelelő történelmi terminust az utolsó négy évi mocsárlázra. Végre ezt találtam aránylag legkifejezőbbnek, mert három jellemző sajtóságban egyeznek: a görény sunyi, lop és bűdös.

fajszeretetének nincs sorsot teremtő ereje, nincs történelmi bátorsága.

VIII.

A kommün bukása után páratlanul alkalmas történelmi pillanat volt, hogy a nagybirtok teljes megszüntetésével megvalósítsuk a parasztság egyetemét földhöz juttató becsületes földreformot.

Az akkori idők bizonytalanságában s az alig elmúlt események tanítása mellett az arisztokrácia s általában a nagybirtokos osztály ekkor csak igen csekély ellenállást tudott volna kifejteni. És ha már egyszer új kezeken lett volna a föld, bajosan tudták volna visszavenni.

E földreform a nemzetnek becsületszóval garantált adóssága volt. E földreform nem kegy, sőt: már nem is parlamenti akarattól ígüggő megadás. *E földreform egyszerűen nem egyéb, mint köteles kiadása egy már megvásárolt dolognak, öt éven át hulló vérevel, egy valószínűtlen pokol irtózatosszenvedésével vásárolta meg azt a magyar paraszt.*

De megint a tragikus circulus vitiosushoz értünk. Ezt a földreformot csak egy olyan parlament valósíthatta volna meg első feladat gyanánt, melyben a magyar parasztságnak döntő képvisellete lett volna. Ezért kellett elsikkasztani a paraszti népképviselést halvány kezdetét is.

A földreform tárgyalása nem tartozhatik e tanulmány kereteibe. De soha annyi gazság, annyi hazugság nem járt haláltáncot, mint e kérdés körül. Minden ellenérv, melyet e reform megvalósítása ellen hoznak: kiáltó félrevezetése a magyarságnak.

Pedig milyen példák tanítanak! Most tudunk rikoltani, hogy az erdélyi uraktól a románok elveszik a földet és román parasztnak adják. De vájjon: ha mi idejében csináltunk volna becsületes földreformot s földhöz juttattuk volna Erdély magyar parasztságát: ki tudták volna-e húzni ilyen arányban a talajt a románok a magyarság lába alul, mint most? Nem igazam van, mikor állítom, hogy Szá-

muellynél nagyobb gyilkosai is vannak és voltak a magyarságnak?

És vájjon Csonka-Magyarország állami léte örök isteni esküvel van biztosítva? Nem idején volna odaadni a magyar földet örök letéteményesének, a magyar parasztnak? így legalább mint faj továbbélhetnének. Vagy azt akarjuk, hogy a történelem egy új katasztrófájában mindent, ami itt terem, idegenek osszanak szét maguk között? Nem elemi kötelességünk-e a jövő biztosításának ezt az elengedhetetlen alapfeltételét megvalósítani?

A földreform nem politikai kérdés. A földreform a magyarság élet-halál kérdése. Aki fajvédelemről beszél és nem akarja a földreform teljes megvalósítását, arcátlanabb gazember Illava legrogzottebb gonosztevőjénél,

A nagybirtok megszüntetése, a földreform teljes megvalósítása nélkül nincs remény az integritáshoz, nincs magyar fejlődés, magyar kultúra, nincs egészséges nemzetvédelem. A földreform elejtése az idegen fajok féktelen malmát jelenti Csonka Magyarországon.

A földreform elsikkasztása és a nagybirtok megmentése második, végzetes bűne a görény-kurzusnak. És ha ez az elsikkasztás végleg sikerül: ez lesz a legostobább, legbecstelenebb történelmi bűn, melyet Európa története ismer.

IX.

Legenda száll újságcikkből újságcikkbe, legenda száll szájról-szájra a magyar paraszt, a magyar falu paradicsomi bőségéről. Hogy tejben fürdik, vajjal kenik országútját csúszóssá, hogy ládáját felveti a bankó és megkereszténykurzult tyúkjá húszat tojik azalatt, míg idegen fajvédőink egyet hazudnak. Ez pedig igazán fel nem mérhető paránya az időnek.

Amilyen céltudatos, olyan szemérmetlen ez a hazugság. Kétségtelen, hogy vannak a parasztság-

nak olyan elemei is, melyek tényleg jobb gazdasági helyzetben vannak most, mint háború előtt. De a magyar parasztság hatalmas tömegei ma is földtelen, vagy igen csekély földű tengődőkből állanak, akik csak túlfeszített, baromi munkával tudják megszerezni azt, ami éppen elég ahhoz, hogy éhen ne haljanak.

Kulturális tekintetben pedig elhagyatottabb, szomorúbb állapotban van a magyar falu, mint valaha. A világháború öt éve alatt tanítóink jó részét is mézárszékre küldte a hazafias politika. A tanítás legtöbb helyen csak tengődött, igen sok helyen teljesen megszűnt. De ahol volt is valamilyen tanítás: nem igen volt kit tanítani. Mert a férfierő nagy hiányában a gyermeket kellett befogni a munkába s így elvonni az iskolától.

Még nagyobb baj az: hogy ami öt évig szükségből támadt rossz volt, öt év után rögzött betegséggé lett. A szülők hozzászoktak, hogy a gyermekeket továbbra is elvonják az iskolától és a mezei vagy házi munkánál értékesítsék. A tanítók egy része, pedig bár annyi lelkiismeretes, derék ember van köztük, hozzászokott a nemtanításhoz. Minden jó ürügy ahhoz, hogy szabadnap vagy vakáció legyen. És ha van tanítás: alig van gyermek az iskolában:

Népoktatásunk nagyon beteg. Papiros-törvény nem segít a dolgon. A tanító, a jegyző, a bíró, a pap ellenőrzése sohasem fog ezen az állapoton segíteni. Ezek a parasztok közt élnek, ezer életérdekük tiltja, hogy a szülők haragját felidézzék maguk ellen.

Amellett sokhelyt hihetetlen nyomorúsággal küzdenek az iskolák. Sok helyen még mindig több osztályt vagy mind a hat osztályt egy teremben tanítják, mert nincs elég tanerő vagy helyiség. Néhol a rozzant, szűk tanvityiló majd rászakad a gyermekekre. A felekezeti iskolák általában még szomorúbb állapotban vannak. A felekezeti népiskolák államosítása egyik elodázhatatlan feladatunk.

A magyar falu művelődésének kérdéseit majd más tanulmányban fogjuk tárgyalni. Főelvnek kell

lennie: hogy a magyar paraszt hatéves korától egész életén át céltudatos, irányított kulturális nevelésben részesüljön. De említettem már, hogy a világháború milyen nagyszerű lehetőségeket nyújtott egy széles népkultúra megalapozására. A görénykurzus nem használta ki ezt az alkalmat. A négy utolsó évben még gyenge próbát sem tettek afelé, hogy a magyar közoktatást demokratizálják s a nép széles rétegeibe vigyék be a műveltséget. Ellenkezőleg: az analfabéták száma ijesztően terjed, a magyar nép műveltsége elhanyagoltabb, mint valaha. Mintha az ország sorsának intézői félnének a magyar paraszt értelmének fejlődésétől. Ha ez soká tart így, a magyar faj az életversenyben még erőtlenebb lesz az idegen fajokkal szemben.

A kurzus harmadik végzetes főbűne a magyar nép elhanyagolása. E sáros évek sötét hatalmai az országot szellemileg évtizedekkel vetették vissza.

X.

Kiknek az érdeke, hogy mindez így történjék? Kiknek a bűne az, hogy a magyar paraszt a világháború gigászi érdemei után is kijátszott, kinullázott, nyomornak, tudatlanságnak odadobott szolgálgyen a saját vérével vásárolt földön?

Mi a bűne a magyar parasztnak?

Az: hogy ő a magyarság. Az ő bűne, hogy ő a munka. Az ő bűne, hogy ő a termés.

A konzervatív érdekszövetségek urai a megszökött jobbágyot látják benne, a valaha birtokolt gazdasági szerszámot, az elszabadított háziállatot. És a föld haragos követelőjét.

A magyar középosztály magyar része idegenné rothadt a nép termő talajától. Nem ismeri, nem érti a magyar parasztot és nem törődik vele. Legfennebb gyűlöli olyan mély történetfilozófiai okokból, hogy drágán adja a tojást vagy a spenótot.

A középosztály idegen képletei gyűlölik a magyar parasztot, mint hódításuk egyetlen komoly

akadályát és veszélyét. Ezért a nyílt és sunyi izgatás a magyar paraszt ellen, hogy ilyen önző, olyan materialista, stb. Ezért képesek, ha már semmi egyéb nem használ, fajvédő Rokamboleokká vadulni, hogy a magyarkodó szavak álarca alatt olyan életet és politikát csináljanak, mely kijátssza, kirabolja, megköti, megfojtja a magyar kalász nagyszerű, tragikus gladiátorát: a magyar parasztot.

Van-e még oly tragédia, mint a magyar paraszt egyedülvalósága?

XI.

Ha tudnánk még hinni a szavak mozdító erejében, ha tudnók hinni, hogy vannak még olyanok, akik akarják a magyarság megvalósulását az emberi igazság, az emberi jogok és az emberi haladás megjeljesedése által, azt mondhatnók nekik:

Magyar tanító, magyar író, magyar művész, magyar tudós, magyar kereskedő, magyar gazdász, magyar ifjúság! A magyarság a magyar paraszt. Semmi sincsen már kívüle, ami magyar és mindenki, aki magyar, csak általa lehet az.

Menjetez szét a magyar falvakba. Járjatok szét a magyar paraszt között. Éljétek mindennapját, beszéljétek beszédét, figyeljétek meg élete minden rezdületét. Szívjátok tele a tüdőtöket a lelkével.

Hogy bennetek legyen a magyar paraszt, mint a kenyér és hús az erős testben, mint az erő a friss növényben, mint a hit a keresztes vitézben.

A magyar paraszt legyen természetek gyökere s virágaitok mélyebb színei.

A magyar paraszt legyen akaratotok ereje, küzdelmeitek egysége, harcok hite.

Itt minden igaz építés alapja a magyar paraszt. És sírboltot épít a magyarságnak mindenki, aki nem erre az alapra épít.

Itt minden becsületes erő, minden igazi tehetség érvényesülésének egyetlen útja van: a magyar paraszt. Minden harcnak egy célja: visszafizetni Ma-

gyarországot a magyar parasztnak. Az ő honfoglalása, az ő győzelme a mi munkánk örökkévalósága.

Légy gyermeke és apja, tanítványa és tanítója, katonája és vezére a magyar parasztnak.

Aki ezeket a sorokat írja: ha a magyarság csak arisztokrata és a középosztály volna, már rég idegen, boldog országok felejtésébe menekülve, nagy emberi szépségekkel maratná le születése bélyegét. Vagy mint új Koriolánusz, az emberi jogok élén jönne vissza megbosszulni az örök emberiség megcsúfolóit. De mert van magyar paraszt, de mert itt van ez a sajátosarcú, tragikus szépségű, rejtettkincsű nép: érzi, hogy itt van elhivatása, drága keresztje, életének minden értelme.

Gellérthegy, 1923. július 9.

A MAGYAR PARASZT ÉS A MAGYAR KULTÚRA.

Tizennyolc év: A zsidó hitlerizmus bukása óta, mint valaha a magyar szolgálati nyelv a közöshadseregben, vagy az önálló vámterület, vagy az általános titkos szavazat: a parasztság konjunktúra lett. Nem kell félreérteni: nem önmaga számára lett konjunktúra. Parasztnak, magyar parasztnak lenni az émaillírozott kisközgazda címke alatt sem jelent kevesebb nyomorúságot, kevesebb szenvedést, kevesebb kitagadottságot, mint az elmúlt nehéz ezer év folyamán. De a közélet aranyásóinak, gangstereinek, hisztrióinak és vigéceinek új aranyeret, új ízes történelmi találást jelent ez a paraszti konjunktúra. Politikában mindenki parasztot véd, telepít, hitbizományosít, parasztért szívfáj. Halk bolsevista és üvöltő nemzeti-szoci, kormány-konzervatív és ellenzéki radikális egyenlő iramú tolongással neveznek be ebbe az ötezerméteres rekord-lihegésbe. Tudományban egyebet sem csinálnak, mint a parasztot szociografálják, hol elülről, hol hátulról, hol felülről, hol alulról. Irodalomban és művészetben Hencidától Boncidáig csurog a paraszt sárgalé. És: paraszti verselőket, prózálókat, pingálókat, faragókat, hímzőket stb. cibálnak ki a védő faluból behemót Budapestre. Itt aztán pazar lehetőségük van, hogy amíg műveik zsíros kosztot jelentenek ügyes szimatú zsidócskáknak: ők belezülljenek, beleéhendöglődjenek Budapest idegen poklába. *Mintha az a magyar parasztság felemeltetését jelentené, ha soraiból közepes írókat és művészeket rángatunk se-nem-úrrá, se-nem-parasztá.* Mikor közepes írónk és művésznk anélkül is annyi van, hogy hétszázötvenhárom évig mi láthatjuk el a kozmosz ilyen irányú egész

keresletét. Ha ez a parasztvédelem, paraszttmentés így folyik tovább: pár évtized múlva hiába keresel magyar parasztot a Tisza-Duna búsulásai táján.

1.

A magyar paraszt viszonya a magyar kultúrához két meglehetősen külön probléma-körben válsul meg. Az első: melyek a paraszt kulturális felemeltetésének, fejlődésének útjai. A második: az egyetemes magyar kultúra: a magyar tudomány, a magyar irodalom, a magyar képző- és iparművészet milyen értelemben értékesítheti a paraszti kultúra eredményeit és ősi kincseit.

Az első kérdésnél mindenekelőtt azt kell tisztáznunk: mit értünk a parasztság kultúrája, paraszti kultúra alatt. A felrázott napok mai beteg zűrzavarában néha a legijesztőbb elképzelése fintonítanak felénk. Vannak ütődöttek, akik a paraszt kulturális fejlődését a falu agyonirodalmosításában, agyon esztétizálásában, agyonművészesítésében holdkoroskodják. Az ő álruk szerint a jövő faluja könyv nélkül fogja tudni Baudelairet, Verlainet és a spagheti költészet megfizethetetlenül drága Füst Milánját, vagy Gellért Oszkárját. Természetes, hogy e falu megigényesedett kecskái és tehenei már szonettet és l'art pour l'artot fognak kakálni s nem a mai tendenciózus szagú malacságokat. Azok a kispolgári törtetők pedig, akik az előbb jelentkezés érdekéért már odafutottak a kommunizmus fazekához, így képzelik el az Emberré szocializált paraszt napi munkarendjét: Reggel nyolctól kilencig kihordja a trágyát az istállóból. Kilenctől tízig az Einstein relativizmusának és a Freud pszichoanalízisének segítségével értekezést ír a kör négyzetesítésének lehetőségéről, miközben elvtársnő neje egy Bach-darab szakszerű eljárásával ösztönzi hím elvtársa szürke sejtjeit Tízről tizenegyig megtisztítja a tehének farát az anyagcsere „levőbe igénytelenítéseitől“. Tizenegyedtől tizenkettőig vita-matinét tart a faluházán (megjelenés mindenkire kötelező) Bögre

Birivel, a kondás elvtárs feleségével arról a kérdésről, hogy van-e része és milyen értelemben a Hegel filozófiájának a kommunista világnézet kialakulásában. És így tovább. Nagyon-nagyon lipótvárosi agytröszt-intellektuel lesz ez a jövő parasztja.

Kötve az ember fizikai és pszihikai organizmusához és a meghatározó külső adottságokhoz: az emberiség élete, fejlődése éppen olyan organikus, belső törvényekből folyó, mint az egyes emberé. Nem hisszük, hogy bármily elvontan kiagyalt világ-megváltás meg tudná semmisíteni a munkamegosztás szükségszerű tényét, mely természetes eredője az ember organikus adottságának, az anyagi világ összes meghatározó tényezőinek s a kulturális fejlődés minden feltételének. A parasztkultúra tehát mindenekelőtt a parasztság sajátos életének, saját életfeladatainak, életérdekeinek a lehető legmélyebb, legszélesebb horizontú tudása s az élet minden viszonylatának legegészségesebb termést jelentő megvalósítása. Az, hogy a falu mit és hogyan termel, hogyan építi házát, milyen a konyhája és az árnyékszéke: éppen úgy kultúra, mint a Kant filozófiája vagy a Bach művei. És a saját természetes életkörüli túlradó egyoldalú agyonirodalmisítással, agyonesztétizálással: éppen azt a termő, alkotó és munkás erőt ölnők meg, amiért értelme van a falunak az emberi termésben. És amiért a természet, a föld közvetlen áramaiban élő parasztság a közösség sajátos arcú, folyton megújító tényezője, erőinek legősbibb, legegységesebb tartaléka.

2.

Ha így: az organikus fejlődés és természeti adottság követelményeinek szempontjából keressük annak a *falu-tudománynak* tartalmát, körvonalait, mely a paraszti kultúra minden elemét magában foglalja: e falutudomány elemeit, feladatait három csoportba foglalhatom. Természetes: e csoportok

nem jelentenek három egymástól teljesen különálló, egymástól független problema-kört. Ellenkezőleg: mindenik csoport minden eleme meghatározó tényezője minden csoport minden elemének. És igen sok elemet tetszőlegesen oszthatunk be egyik vagy másik csoportba: E három csoport:

1. *Az egészségügyi (hygieniai),*
2. *a gazdasági,*
3. *a sajátosan kulturális fejlődés feladatai.*

Az első, a hygieniai csoportba: tartoznak mindazok az ismeretek, melyek alapján meg lehet valószínűsíteni az egyén, a család, a község lehető legteljesebb egészségét. Tehát: az emberi test ismerete, életszerveinek funkciója, egészségétana. A tisztálkodás, az étkezés, a munka, a pihenés és a nemi élet egészségi követelményei. A házasság egészségétana, a gyermek fejlődésének, egészségének feltételei stb. A ház, az udvar, a kert egészségi vonatkozásai. A falu tisztántartásának, fásításának, vízellátásának problémái stb. A gyakoribb betegségek és orvoslásaik ismerete stb.

Megjegyzem: hogy e csoport feladatainak megvalósításához *elodázhatatlanul szükséges: hogy minden községnek meglegyen a maga ingyenes állami orvosa, ki állandó köteles és felelős tanácsadója a község minden családjának és egyedének s az egészségi ismeretek tanítója. Elképzelhetetlen, hogy az a társadalom, mely tud papot, adószedőt, végrehajtót küldeni minden faluba: ne teljesítse az ember egész testi és lelki egészségének, minden természetének ezt az alapkövetelményét.*

A második, a gazdasági ismeretek és feladatok csoportjába tartoznak:

1. A táj-földrajzi, éghajlati, talajviszonyainak, természeti kincseinek, jelenlegi gazdasági, ipari és kereskedelmi állapotainak, sajátos szükségégeinek és feladatainak stb. ismerete. Ezekhez a viszonyokhoz képest milyen gazdasági és ipari termékek állíthatók elő legtöbb haszonnal és hogyan. Mely gazda-

sági termékeket lehetne helyben iparilag feldolgozni stb., stb.

2. A téli mezei munkaszünetet a táj viszonyaihoz képest milyen ipari és kulturális munkával lehet értékesíteni.

3. Melyek az egyes gazdasági vagy ipari termékek bel- és külföldi elhelyezési lehetőségei.

4. A szövetkezeti rendszer kiépítése a termelés, értékesítés, vásárlás, hitel, tőkegyümlésoztetés, munkabér megállapítás, a munkátlanság-, betegség, aggkor biztosításainak céljaira stb.

5. A közlekedés és szállítás problémái stb., stb.

6. Az egész Magyarország gazdasági életének, hiányainak, szükségseinek, feladatainak ismerete.

A harmadik: a sajtóságosan kulturális feladatok csoportját három külön feladatkörbe osztályozhatjuk:

I. *A sajtóosan szükséges ismeretek köre.* Ebbe a körbe a kultúra alapelemein (írás, olvasás, számolás, fogalmazás stb.) kívül a következő ismeretek tartoznak:

1. Növénytan: a gazdasági, orvosi és díszítő növények ismertetése, élettana, betegségek, védelmük, felhasználási módjuk stb.

2. Az állattan: az ehető, teherhordozó és kereskedelmileg értékesíthető állatok ismerete, élettanuk, betegségek, orvoslásuk, értékesítésüknek módjai, stb.

3. A mezőgazdasági gépek ismerete.

4. A legfontosabb találmányok (vasút, hajó, aeroplán, telegráf, telefon, drótnélküli, rádió, fonográf, autó, villamos, villamos világítás stb.) ismerete.

5. Főzéstan: az egyszerű, olcsó és egészséges táplálkozás elméletileg megvilágított gyakorlati ismerete. Ha új életre akarjuk mozgósítani a falu lelkét: mindenekelőtt új gyomrot kell adni neki.

6. Kémia: a szerves és szervetlen kémia gyakorlati elemei, melyek ismerete a falu életében szükséges.

7. Az üzletvitel (könyvvitel, számlázás, gépirás stb.) legszükségesebb elemei.

II. A második ismeretkörbe tartoznak azok az ismeretek, melyek megépítik a paraszt ideológiáját, meghatározzák morális levegőjét, megismertetik jogait, kötelességeit, érdekvédelmének módjait. Ilyenek:

1. Történelem: mi volt a magyar parasztság történelmi szerepe az ezer év folyamán? Az egyes korok szerint mik voltak jogai, kötelességei, viszonyai az Állammal, az Egyházsal, a földesúrral, a községgel, a megyével szemben? Milyenek voltak termelési módjai, foglalkozásai? Milyen volt élete, háza, kertje, udvara, faluja, egészségi védelme, étkezési, ruházkodási módja, eladási, beszerzési lehetőségei, milyen lehetőségei voltak, hogy a felsőbb osztályokba juthasson, milyen büntetések vártak vétségeire, milyen volt az iskolázása, milyen kísérleteket tett sorsa javítására, milyen törvények érintették sorsát az egyes korok folyamán? stb., stb.

A külföld legfejlettebb parasztságainak hasonló életismertetése a múltban és a jelenben.

Melyek a magyar parasztság modern teendői? Mi a szerepe az egyetemes magyarság fejlődésében és melyek a kötelességei önmagával szemben.

2. Irodalom: Hogyan és milyen jelenségekben érvényesültek a magyar irodalom története folyamán napjainkig a népköltészet hatásai az egyetemes magyar irodalomra? Milyen jelentőséget adtak a magyar írók a parasztságnak a magyarság életében s hogyan fejlődik ez a folyamat az irodalomtörténet folyamán? Hogyan ábrázolták a különböző korokban az irodalomban a parasztot, életét, munkáját? Mit tett a magyar irodalom a parasztság jogaiért, fejlődéséért?

A magyar irodalom azon legkiválóbb vagy jelentősebb alkotásainak teljes ismerete, melyek a fennebb elsorolt kérdésekre a tények válaszát adják.

3. A gazdasági, politikai és jogvédelmi szervezkedések módjai.

III. A harmadik körbe azok az ismeretek és feladatok tartoznak, melyeket legáltalánosabban a népművészet elnevezés alatt foglalhatunk össze. Ezek az ismeretek és feladatok végtelenül fontosak: mert általuk a mai saját lelkétől elidegenült, elvértelenült, beteg-csúnyán elpestiesedett falut visszamárthatjuk régi erős alkotó lelkébe és ezzel nemcsak a falu kultúrájának, de az egyetemes magyar kultúra individualitásának is nagy szolgálatot teszünk. Amelyik vidéken az ilyen ősi paraszti kultúrának felgyült kincse, még életben levő hagyományai vannak: természetesen ezeket kell felhasználni. Amelyik vidéken az ilyen ősi kultúra elemei nyomtalanul eltűntek: oda a magyar paraszti kultúra legsajátosabb, legszebb elemeit kell bevinni. Az idetartozó ismeretek és feladatok:

1. *Képzőművészetiek:*

a) A ház építése, a falai díszítése, a bútorok, eszközök, tárgyak, az udvar, a kert díszítése.

b) Az uccák, a szórakozó és üdülő liget, a sporthely, a kultúrház: az egész falu megalkotása és díszítése.

c) A téli és nyári viseletek, ágyneműek, fehérneműek, hímzések stb.

2. *Népköltészetiek:*

a) A népmesék, balladák, adomák, közmondások, stb.

b) A népdalok és népzene. Népies kórusok és zenekarok megszervezése minden faluban.

3. *Népi szórakozások:*

a) Népi táncok.

b) Népi játékok. Az egyoldalú buta angol-szász rugdalózás kiszorítása.

c) Népi szokások.

Természetes: hogy a tervezetben előforduló ismeretek sohasem l'art pour l'artos tudománykodással, germánul nagyképű általános bevezetésekkel,

vég nélküli elméleti megalapozásokkal, hanem: mint applikált, mint alkalmazott tudományok közvetlenül a gyakorlati szükségek szerint tanítandók. És: *ezek az ismeretek kivétel nélkül tanítandók a népoktatás minden fokán, természetesen különböző terjedéssel és módszerrel.*

Kérdés: hogy a paraszti élet körülményei megkívánják-e a háromiskolatípust (az elemi, a középiskolát, a főiskolát)? Azt hiszem, igen meggondolandó, hogy ha tényleg a falu számára akarunk sajátos iskolákat teremteni és azt akarjuk, hogy ezeket az iskolákat a parasztság minél több tagja látogassa: vajjon nem jobban megfelel két paraszti iskolatípus megvalósítása? Az egyik nyolc rendes és két utánpótló (hetenként 2—3-szori tanítás) évével végezné az elemi és a középiskola alsó osztályainak a teendőit a paraszti kultúra programjával. A másik, a felső iskola, négy évvel egyesítené a középiskola legfelsőbb osztályainak és a főiskolának a feladatát.

Egy másik probléma: hogyan lehet megszervezni az iskolán kívüli kultúraterjesztést a falvakban. Természetesen: az a legegészségesebb s talán legeredményesebb mód: ha a parasztság már minden lehetőségre átművelt egyedeit használjuk fel a továbbképzés és vezetés feladataira. De a falusi intelligencia részvétele ebben a munkában talán soha, de egyelőre egész bizonyosan nem nélkülözhető. Ezért megokolt az a sokszor megismételt kívánságom: *hogy a pap, az orvos, a tanító, a mérnök, a jegyző, a szolgabíró: a saját szakján kívül köteles legyen elsajátítani ezt a teljes falu-tudományt is.* Még pedig nemcsak elméleti tanulás útján, hanem: a falu életének gyakorlati megismerésével is. *Az élet folyamatai annyira egybefutnak, annyira feltételezik és meghatározzák egymást, hogy orvos, tanító, pap, mérnök, jegyző, szolgabíró csak akkor gyakorolhatják haszonnal saját hivatásukat is: ha ismerik a falu egész életét, minden problémáját és minden probléma hatását minden többi problémára.*

Természetes: hogy itt a paraszti kultúra megépítésének csak általános nagy vonalait adtam. Az egyes iskolatípusok számára a részletes programot csakis szakemberek bevonásával lehet megalkotni.

A magyar parasztság kultúrájának egyes kérdéseivel időről-időre külön fogok foglalkozni. Most csak szerény kérdést: a sok parasztlakata és kisgazda-visongás után nem jó volna megkezdeni azt a történelmi átalakítást: mely a magyar parasztságot végre önmaga kunjunktúrájává tenné?

Városmajor, 1936. március 13.

A FALU BUDAPEST.

Ha a most elkövetkezendő években sikerül megszervezni a magyar életakaratot: Budapestre nagy kulturális, politikai és gazdasági szerep vár a jövőben Kelet Európában. De különben is: Budapest a döntő harctér, ahol eldől a magyar élet-halál harc. Ez a város a magyarság kitárt ablaka a világra, itt kell megmutatnunk egyéniségünk, alkotó erőnk teljes arcát. Ha Budapestet nem tudjuk magyarrá hódítani: kisorvadunk az alkotó nemzetek versenyéből.

Bizony ma még, Budapest, szegényke, mint épület halmaz, elég jelentéktelen valami. Rosszul sikerült német-osztrák giccs, némi ghetto architektúrával és holmi magyarkodó birizgálással nehezítve. Pedig a természet összes jóságai összejöttek itt, hogy az ember megalkothassa a munka, a szépség, a tudás és a jólét örökcsodájú metropolisát.

Régi és közel multunk bőven megmagyarázza ezt a szomorú fejlődést. De az új sürgetésű évek követelik, hogy most, nagy nemzetközi szerepe előtt a magyar lélek teljes kifejezőjévé tegyük ezt az áldott fekvésű várost a magyar lélek minden alkotó képességével. Erre a nagy feladatra igen sokszor vissza fogok térni. Most, a következő sorokban egy olyan gondolattal akarok hozzájárulni e nagyszerű történelmi feladathoz, mely népünk nevelésére is igen nagy hatással volna.

Budapest, amellet, hogy az ország fővárosa: a legnagyobb magyar falu is. Fájdalom, statisztikai adatok nem állanak rendelkezésemre. De azt hiszem, nem tévedek túlságosan, ha a falu-Budapest lélekszámát kb. százezerre teszem. Az ország minden

részből idekerült háztartási alkalmazottak, szolgák, munkások, kubikusok, viceházmesterek stb., stb. tömegei a Budapestre egybebújosott falu lélekszámát légióvá nevelik.

Ezek mind: kitépett, szél sodrába került lelkek. Az ősi talajt kihúzta alóluk a nyomorúság. Hol kapnak új tápláló földet gyökereik alá Budapest kietlen rohanásában? Hétköznapi végzik a nehéz kenyér vak robotját. Esténként s a vasárnapok és ünnepek ásitásában védtelenül ténferegnek a világváros ezer kísértései közt. A nagy pénz-Bakony gyilkos bozótjaiban lesnek rájuk az alkohol, a prostitúció, a kártya, a rossz betegségek és a rosszabb szenvedélyek. Árva, elhagyott lelkek ezek, akik elvesztették az anyai humus megtartó erőit s a véletlen vak szele szerint sodródni a végzet valamelyik kegyetlensége felé.

2.

Nem volna-e emberül kötelesség, nem volna-e a magyar megépítés szent feladata: hogy megmentjük: ezeket a lelkeket? De nemcsak hogy megmentjük: hanem a magyar egészség, a magyar fejlődés, a magyar alkotó lélek munkás, továbbható erős sejtjeivé tegyük őket. Az út ehhez a feladathoz egyetlen és világos. *Gyógyítsd a népet a néppel.* Vagyis: a megtántorodott, a nyomorúságban elbetegült és elfásult nép lelkét tedd ismét egészségesé, élővé, alkotóvá azzal, amit a nép lelke a századok folyamán alkotott. A meggyengült nép lelkét oltsd be a hajdan erős nép lelkével.

Budapesten népkerteket kell létesíteni népházakkal. A népházakban legyenek: könyvtár, előadó terem, népművészeti műhelyek, színpad, tánchelyek, kocsma-terem. A kertben kertművészeti műhely s játszóterek. A könyvtárban legyenek meg a magyar népköltészet alkotásai, a nagy magyar alkotók művei, a nép gyakorlati életéhez szükséges útmutatású könyvek és semmiképen sem az uralkodó kurzus

Bujdosó könyvei vagy szörnyű Gyula diákjai. Az előadó teremben bizonyos hétköznapi estéken és ünnepnapokon tervszerű sorozatot összeadó előadások tartassanak. De nem hazafias sikolyok, nem irredenta bögedelmek és nem is keresztényi szóömlések vagy esztétikai folyások stb. Hanem összefoglaló tervben átgondolt útmutatások arra: melyek az egyén és a család egészségének feltételei, a védekezési módok a betegségek ellen, hogyan kell a gyermeket tehetségük irányában helyesen nevelni, milyen pályák, milyen fejlődési lehetőségek állanak előttük, hogyan szervezkedjenek gazdasági, kulturális érdekeik védelmére, melyek a gazdasági termelés legcélszerűbb modern formái, kik voltak a magyar szellem nagy alkotói és mit adtak stb., stb.

A műhelyekben tanítanak — gyakorlati, tárgyi mutatásokkal — magyar népi bútor, ház- és bútordíszítő, kapu és kerítés csináló, utcaszépítő, mindenféle időszaki népviseleti, hímzés és egyéb kézimunkai stb., stb. művészeteket. Külön műterme, konyhája volna a főzésnek: ahol az egészséges, ízletes és takarékos főzésre tanítanak a jelentkezőket. Erre a magyar falunak igen nagy szüksége van.

A táncteremben csak magyar táncok volnának lehetségesek. És itt megtanítanak a magyar faluk népét a magyar nép régi táncaira. A színpadon — talán néha színészek is — de leginkább a jelentkező falusiak adnának elő népszínműveket, népies játékokat, népi meséket, balladákat és a népköltészet egyéb termékeit. Ugyanitt tanítanak a magyar népi zenét s a Bartók—Kodály gyűjteményben megmenett népdalokat.

A magyar falu kert-adataiból megalkotott kertben tanítanak a magyar kert és falu díszítés művészetét, játszóterein a magyar játékokat.

A népkert népháza nem klebelsbergi nép-Dahlem, nem szegedi tehénre feladott kő-kombiné, nem felhővakaró ijesztések és nem is kaszárnyakolosszus volna. Hanem: különálló, aránylag kisebb falusi házak. De nem budapesti Lechnerek stemplis

magyarságával kotyvasztva. Hanem inkább: a régi somogyi és régi székely házak másolatai. Az összes helyiségek berendezése és díszítése is a népművészet alkotása legyen. De megint: nem valami német indítású pesti iskolában tanult turáni magyar németbelű magyarkodása — mint a hortobágyi csárda vagy a debreceni Bunda-vendéglő —, hanem: a legsajátosabb magyar falvak népművészetének, berendezésének és díszítésének hű követése.

A kocsmahelyiségben olcsó és jó magyar koszt s mérsékeltén kimért jó magyar bor legyen — és semmi más ital. Az egész népi intézményben seholsem legyen semmi nagyképűen pedagógiai, feszélyező vagy legényegyletlen kegyes. Szabad emberek vidám szabad találkozó helye legyen. Mindenki oda menjen be, ahová akar, azt nézzen, tanuljon, úgy mulasson, amint hajlamai diktálják.

3.

Kiszámíthatatlan értéket, erőt, életgazdagodást jelentene e gondolat helyes megépítése a magyarságnak, a sajátos magyar kultúrának, a magyarság fizikai és morális egészségének.

1. A Budapest-erdőben tántorgó magyar falu mind nagyobb számban otthonosodna e helyekhez, ahol legmélyebb multságait, leghasznosabb tudnivalóit legtöbbszörre ingyen, vagy egy pár fillérért kapná. Így a magyar falvak Budapestre sodort tömegei mind nagyobb arányban vonatnának el a bűn, a betegség lehetőségeitől: az egészség, a szépség, a kultúra, az alkotó kedv felé.

2. Az ez intézményekben formált lelkek erős, munkás sejtjei lennének a magyar pszichének, a magyar kultúrának, a minden ízében a magyarság belső élettörvényeit követő életnek. Vissza kerülve falujokba: élő szervei volnának a magyar falu regenerálásának. Az ők megújult lelkén át árasztaná el a régi erős, magyarul alkotó falu a mai meggyengült falvakat.

3. Ez intézményekben igen sok művész és más egyén jutna kenyérhez.

4. Ez intézmények révén a magyar nép alkotó szelleme, a magyar lélek teremtő szépségei törnének be a beteg és idegen Budapestre. És talán megindítói volnának a magyar művészetek megújulásának. Már csak azzal is, hogy közelebb hoznák az alkotó magyar falut a magyar középosztály, a magyar iskolák szeméhez és szívéhez.

5. Amíg Budapest környékének elmaradhatatlan magyar betelepítése megtörténik: ezeknek az intézményeknek szétáradó magyarsága a legemberibb és legtermékenyebb módon viszi be a főváros környékének idegen népét a magyar lélek, a magyar kultúra, a magyar nyelv egységébe.

6. Ez intézmények megvalósítása pénzügyileg is csak ideig-óráig jelentene különösebb megterhelést az Állam és a Főváros számára. Ezek az intézmények a népművészeti tárgyak előállításával, esetleges kiállítások és nagyarányú népművészeti vásárok stb. rendezésével lassankint behoznák fennállásuk költségeinek nagy részét.

Egyelőre elég volna két ilyen hatalmas falutelepet teremteni Budapesten. Talán a Népligetben az egyiket, a másikat okvetlenül Budán a Vérmezőn. Hatalmas lépés volna ez Buda magyarrá hódításában. És megszépítése volna ennek a csodálatos térnek, melyet házakkal már úgyis úgy körülcsünyítottak, mintha fővárosunk az arkitekturai és városrendezési ocsmányság Nobel-díjára pályázna. Később minden kerületnek volna ilyen falu-telepe.

És minden nagy vidéki metropolisnak is. Amíg nem tudjuk városainkat minden sejtjükben magyarrá hódítani a magyar lélek minden alkotó erejével: addig csak idegenek kényén tengő Hamupipőke lesz a magyarság a saját hazájában.

Természetes: itt csak röviden és nyersen adhattam meg a gondolatot, a részletek irányító megmutatása nélkül. Óh, nagyméltóságú, kegyelmes, méltóságos és nagyságos Reform-korszakok, Új Stí-

lusok, Tempók és Magyar Intranszigenciák: ím alá-
zatosan nyújtok egy reformot tiszteletreméltó tette-
vágységük elé. Reformot, mely egészség, fejlődés,
megtalált lélek a magyarság és új stílus: magyar
stílus az idegen Budapest számára. És mohó tem-
pójú intranszigens harc minden idegen bacillus,
minden magyar halál ellen. Nagyméltóságú és méltó-
ságos Reform-Korvin-kormányfőtanácsosok: nem
jó volna már egyszer a magyar nép tényleges fel-
emelésében keresni a Nemzeti Egység és a magyar
jövő útjait?

Farkasrét, 1935. április 13.

A MUNKÁSSÁG.

A következő sorokban, mint különben egész működésem folyamán, a legkisebb célunk sem lehet az a törekvés, hogy újat mondjunk. Hiszen valószínű, hogy ebben a kérdésben, mely körül az utolsó száz év legszenvedélyesebb szellemi csatája folyt, körülbelül minden elmondatott. És a jövőnek nem lesz más feladata, mint kiválasztani, egységes életrendszerbe rendezni azokat az elveket, melyek a lehető legszélesebb emberrétegeknek jelentenek lehető leghabzárabb, legtermékenyebb fejlődést.

Minket ennél a kérdésnél is egész tanulmányunk egyetlen célja vezet: a tájékozatlan, félrevezetett vak és beteg magyar közvéleménynek helyes irányítást, életre képessé tevő meglátást adni. Megmutatni azokat a pontokat, ahol az egyetemes emberi érdek összeforr a magyarság elemi életérdekeivel. A kérdés azonban oly mély, oly széleskörű, hogy egy ilyen tanulmányban csak érinteni, csak rámutatni lehet. Ezért leginkább csak azokra a kérdésekre térek ki, melyeket akár a burzsoázia, akár a munkásság tábora tévesen vagy rögzött elfogultsággal lát. Nagy célunk: megteremteni minden magyar dolgozó szolidaritását, egyetlen mondatunkban sem fogjuk szem elől veszíteni.

A kérdés tárgyalását nehézzé, sőt talán túlzás nélkül: veszélyessé az teszi, hogy a munkásság kérdése szétválaszthatatlanul összefügg a szociáldemokrácia kérdésével. A szociáldemokráciáról pedig a magyar középosztálynak fogalma sem lévén, oly téves fogalma van, a két forradalom hibáinak ügyes kihasználásával olyan egyetemes mumussá tették lelkében a szocializmust, hogy pusztá említésére

vérbe borul a lelke és a szeme. Tehát olyan lelki állapotba jön, mely a nyugodt vizsgálásra, a helyes meglátásra, a történelmi ítéletre teljesen képtelenné teszi. Még csak halvány ösztöne sincs arra, hogy megismerje a szocializmus lényegét, világtörténeti jellegét s lehető szerepét a magyar életben. Az ős apokaliptikus rémülés Antikrisztusa számára a szociáldemokrácia, a megemésztő Siva, melyben együtt van minden rossz, ami az emberi ész és szív minden drágaságát elpusztítja. Nemcsak tárgyilagos ismeretetését nem tűri: de ha nem beszélsz tajtékzó dühvel róla, hazaárulónak, rossz magyarnak, destruktívnek bélyegez. Szavak, melyek szomorú magyar életünkben lassankint a szellemi becsületesség, az altruista heroizmus vitézségi érmei lesznek.

Mi azonban mindjárt itt a kezdet kezdetén kérdezünk minden becsületes szellemet, minden jószándékú intelligenciát: Nézz körül Európában. A szociáldemokrácia minden erős és fejlett országban lehazudhatatlanul egyik hatalmas hatóereje a történelmi életnek. A legkeresztényebb országok, akár katolikusok, akár protestánsok voltak: a legerősebb szociáldemokráciát termelték ki magukból. Ez a hatóerő folyton növekvőben van. Megölhetetlen, mert milliók és milliók elemi életérdekeiben gyökerезik. Kétségtelenül egyik döntő kialakító tényezője lesz az emberiség jövőjének, talán egy új egyetemes kultúregység megalapítója. A világtörténelem szele ellen kereszténykurzulni nem lehet. Nem lehet nagy nemzeteknek sem, kicsinyeknek még kevésbé. *Már most kérjük: ki a jó magyar, ki a jó hazafi: az, aki egy kis nemzet minden erejét minden eszközzel, még torzítással, még hazugsággal, még erőszakkal és titkos bűnökkel is egy nagy világtörténelmi áramlat ellen szegezi s mindent egy hazard és abszurd kockára téve: minden percben a halálos megsemmisülést teszi lehetővé nemzete számára? Vagy az, aki azt mondja, hogy ezt a nagy világtörténelmi áramlatot is bele kell kapcsolni a magyar élet alkotó, védő és fejlesztő erői közé, hogy a ma-*

gyarság ezen a fronton is ki legyen építve, hogy ennek a világeszmének győzelme is jövőt és életet jelentsen a magyarságnak? Van-e ember, aki erre a kérdésre fedetlen arccal másféle feleletet tud adni?

Hát a keresztényszocializmus? — kérdi valaki — miért nem említetted azt első sorban? Többször említettem már, hogy a keresztényszocializmus tömegei közt nagyszerű emberanyag van. Azt is megengedjük, hogy ezek a szervezkedések sajátos viszonyok közt ideig-óráig hasznos eredményeket mutathatnak fel. De történelmi horizontban nézve a dolgot: keresztényszocializmus az, ami nincs, ami képtelenség. Azok az ártatlan analfabéták, akik azt hiszik, hogy az evangélium szegényekre és gazdagokra vonatkozó mondatai szocializmust jelentenek, hihetnek egy keresztényszocializmus lehetőségében. De a *kegyelem alapján nyugvó* kereszténység lényegszerinti, életszerinti ellentéte minden szocializmusnak. A kereszténység, mint vallás, nyugodtan tovább élhet egy szociális vagy szocialista állam kebelében. De a szocializmus sohasem valósulhat meg a kereszténység kereteiben.

A keresztényszocializmus az arisztokrácia, a klérus és a tőke történelmi eszköze a szociáldemokrácia történelmi erejével szemben. Amint e képletek ereje meg fog törni a jövő szociális fejlődésben: a keresztényszocializmus önmagától szétpárolog. Most még azt a szelíd szerepet játszódja, mint a fadugó a csecstől elválasztandó csecsemőnél. Odaadják a nép-bébé szájába, hogy azért, mert mozgatja a száját: el is higyje, hogy anyatejjel táplálják. Immorális tényező, mert falsumra van építve. Megtévesztéssel pedig történelmi rendszert alkotni nem lehet.

A magyarságnál még sokkal terméketlenebb és képtelenebb ez a kísérletezés, mint a germán népeknél. Nemcsak keresztény pszihé szükséges a keresztényszocializmushoz: hanem bizonyos klerikálisán diszciplínáit hajlandóság. Ez pedig a mai napig is csak felszínesen krisztianizált fajmagyarságnál

teljes képtelenség. Ez a magyarázata annak, hogy Magyarországon a keresztényszocialisták csekély kivétellel mind idegen, faji képletek.

II.

Mindenekelőtt végtelenül igaztalan és torz az a kép, melyet a középosztály nagy része a munkásságról alkot magának, vagy talán helyesebben: melyet belé szuggeráltak. A magyar burzsoá általában úgy képzei el a szervezett munkásságot, mint egy dolgozni nem szerető, folyton sztrájkot forraló, telhetetlen, falánk, gyűlöletre és rombolásra kész anarchikus tömeget. Akiknek, hogy kövérkés és kissé érzelmeszedett sváb apostolaink kedves kifejezését használjuk, a hasuk az ő istenük és teljesen: „az anyagelvűség rabjai“. A tény az, hogy az öntudatlan és öngyilkos ideológiájú középosztállyal szemben a szervezett munkásság felsőbbrendű, egészséges és jövőt jelentő képletet mutat. Felsőbbrendű: mert egy, az élet minden elemi problémáit rendszerbe foglaló lelki egységet jelent. Meg van tagjaiban az az ösztönös, már a vérbe és idegekbe beágyazott katekizmus, mely az élet nagy alapkérdéseire azonos belső látással azonos feleletet ad. Ezek a feleletek annyira létének mély gyökereiből fakadnak, annyira át vannak szöve életük minden elemi érdekeivel, hogy a legmélyebb értelemben *hitet* jelentenek. Nem külső szóhitet, mely úri divat a társaságban való megjelenésre, elegáns kesztyű, melyet vasárnap felhúznak és egész héten a szekrényben tartunk. Organikus, testi és lelki hit ez, mely állandóan ott van a lélek tudattalan mélyeiben minden látás kialakulásánál, minden érzés mélyén, minden akarat megszületésénél. Ma tudatos, rendszeres *élő hite* csakis a szervezett munkásságnak van.

Hit az emberi munka értékében, megváltó erejében, igazságottevő ítéletében. Hit az emberi szolidaritás, az emberi jogok győzelmében, az egyetemes jólét, az egyetemes kultúra lehetőségében. Igaz: ez

a hit végső gyökereit az anyagi szükségekben táplálja. Perverz és bűnös volna, ha nem tenné. Csak így lehet egy egészséges történelmi áramlat hordozója, csakis így akadályozhatja meg a dolgozó nagy tömegek könyörtelen kizsákmányolását. És a gyenge, szűrt szemű középosztály most maga sem tesz egyebet, mint utánakullog ezen a téren a fiatal és egészségesebb példának. De azzal a disciplínával, heroizmussal és azokkal a kultúrvágyakkal, melyeket magából kitermel: ma mégis ez a hit, a szociáldemokrata hit jelent a legtöbb lelkeséget.

Mert ebben a szervezett munkásságban megvan az, amit öngyilkos ideológiájú középosztályunk még nem ismer: a disciplina, a fegyelem. Nem a rabszolganak külső, tisztán fizikai, vak engedelmessége, amely a történelem első válságában a közösség felbomlását eredményezi. Hanem az élő hiten, a vérkatekizmuson, a belső látáson alapuló öntudatos és mégis ösztönös alárendelése az egyénnek a közösség alá. Az a fegyelem, mely a társadalom két legértékesebb erejét váltja ki az egyénből: a kezdeményezés képességét és a felelősség elvállalásának erkölcsi bátorságát.

Ez az egység, ez* az élő hit és ez a diszciplína termi a jövő legnagyobb ígérését, a heroizmust. Ma igazi *morális* osztályheroizmus csakis a szervezett munkásságnál van. Az a sajátos lelki készség, amikor az egyén a maga életét és értékét nem a saját kis külön érdekeiben, hanem annak a szolidaritásnak a létföltételeiben látja biztosítva, melyhez tartozik. És így önzését nem saját külön céljaiban, hanem e szolidaritás közös, nagy törekvéseiben éli ki. Ezekért tud engedelmeskedni és ellenállani, éhezni és tűrni, áldozni és meghalni. Ezért a szociális hit sokkal szélesebb és emberileg értékesebb altruizmust jelent, mint némelyek olyan keresztény hite, melyben az egyént a saját kis külön lelkének üdvözülése teszi mindenre kaphatóvá.

És nagy emberi jövőt jelent ennek az osztálynak fiatalsága. Ez a fiatalság a szellem mohó éhsé-

gében s a kedély naiv, színes gazdagságában mutatja meg magát. A mohó tanulmányosság, mint általános osztályjelenség, ma csak ennél az osztálynál van meg. ösztönös hajlam van tagjainak nagy részében, hogy a tudás minden mutatásával tovább lássanak a világban és az emberéletben. Beszélj sokszor és huzamosan a legegyszerűbb szervezett munkásokkal: a társadalmi élet alapproblémáiról, a politika nagy kérdéseiről, a természeti életről sokkal intelligensebb, szélesebben látó tájékozottságuk van, mint a középosztály bizonyos átlagának.

Kedélyük fiatalos gazdagsága nemcsak abban mutatja meg magát, hogy sokkal ösztönösebben és mohóbban élvezik az irodalmi és művészeti termék szépségeit. De el kell nézni őket, amint ünnepeken óriási tömegekben játszanak a Hűvösvölgy Nagyrétjén, a Gellért lejtőin, Káposztásmegyeren, vagy máshol. Azokat az ősi, végtelen egyszerű játékokat játszódják, melyek voltaképpen csak a szív fiatalságából s az élet jó ízéből állanak. És milyen buzgón vesznek részt benne öregek és felnőttek, férfiak és nők és gyermekek és fiatalok oldalán. Hogy el tudnak órákig nevetni kis semmiségeken és hogy tudják élvezni a természet tágas biztatását. Amelyik osztálynak ilyen fiatal ereje van, attól nem lehet elvenni a jövőt.

III.

Három kérdés van, melynek segítségével a szervezett munkásságot és a szociáldemokráciát képményseprővé tehetik a magyar középosztály, a szegény Harakiri Vendel lelkében. Ez a három kérdés: 1. *a zsidókérdés*, 2. *a vallás problémája*, 3. *az internacionalizmus*.

A zsidókérdés idevágó része abban áll, hogy felhasználva azt, hogy a szervezett munkásságnak vezetői és a szociáldemokrácia elméleti hirdetői közt aránytalanul igen sok a zsidó: a konzervatív érdekszövetségek úgy tüntetik föl a szociáldemok-

ráciát, mint a zsidó hódítás csalafintaságát. A szervezett munkásságot pedig a zsidóknak örökre elszegődött zsoldoshadnak rajzolják.

Azt hiszem, hogy ha a nagy világáramlatokat tisztán egyes hirdetőik fajiságára összegezzük, nagyon furcsa és igazságtalan eredményre jutunk. Egy nekigurult kutató mindjárt kész lesz, hogy az egész kereszténységet a zsidóság legsikerültebb történelmi viccének duzzogja. De kérdezem: Lehetett volna-e a kereszténység egész Európa emberiségének másfél évezreden egyetemes életformája, minden életszükségletének kifejezője és rendszerbe foglalója, ha csupán egy-két zsidó álmodozó szétkiáltott fajisága lett volna?

Különben is: a szocializmus nagy alapelveit, első, nagy, termékeny gondolatait mind nemzsidók alkották meg. Maga Marx is (pedig Marx nem anynyi, mint *a* szocializmus) ezeknek a folytatója. A szocializmus alapelvei, a szociáldemokrata gondolatok rendszere annyira egyetemes emberi életérdekeken alapulnak, hogy a legtudományellenesebb eljárás volna egyetlen faj termékének vagy érdekének mondani. Amint ezt egy világáramlatnál sem lehet tenni: még a protestantizmusnál sem.

Maga az a tény, hogy nálunk a szociáldemokrácia vezetői túlnyomórészen zsidók: teljesen azonos azzal a jelenséggel, hogy a konzervatív front vezetői túlnyomórészen germánok vagy szlávok. A nehezkesebb és a konzervatív érdekkörökből különben is kisajgó magyarok kedvetlenül félrekullognak, vagy a hátvédet adják és a vezetőhelyeket átengedik a mozgékonyabb s peccsenyjüket ez érdekkörökben megtaláló germánoknak vagy szlávoknak. És viszont: a nehezkesebb és a nyugati szociális gondolatokban járatlanabb magyarok nem foglalkoztak a munkássággal, nem tanították őket, nem szervezték be őket az új szolidaritás védelmébe. Megtették tehát a mozgékonyabb és tájékozottabb zsidók. *Bűnös-e azért a szervezett munkásság, hogy azok kezében fejlődött ki, akik fejlesztették és nem*

azokéban, akik nem fejlesztették, vagy elnyomták?
Nem az örök magyar kérdés, az örök Ady-vád megismétlése ez?

Kétségtelen azonban, hogy minden világáramlat sajátos külön színezetet, sajátos arcot kap aszerint, hogy milyen faj életében valósul meg. Más a francia katholicizmus, mint a német és egészen más, mint a magyar. Más az olasz renaissance, más a francia és más a német. Így van sajátos arca a francia szociáldemokráciának, az angolnak, vagy a németnek. Természetes, hogy amíg a magyarországi szociáldemokrácia túlnyomórészt zsidó vezetők idegében, vérében, tudattalan és tudatos pszichéjében kap formát: többé-kevésbé magán viseli e faj meghatározottságát is. Ez éppen olyan természetes, mint ahogy a körtefán az egyetemes élet körtét terem és nem turulmadarat. De nem éppen az a tanulság ebből, hogy a magyarság intelligens eleme, az eszével dolgozó középosztály, ez új világáramlat útjára is térjen, hogy ez az egyetemes történelmi erő itt magyar életösztonókben szervezze a jövőt?

De itt mindjárt rá is kell mutatnom egy nagy tévedésre. Ezt az igazságot annyiszor mondtam el, hogy a magyar középosztály fogékonyabb rétegeiben meglehetősen kezd terjedni. De igen sokban nagyon furcsa formában. Igen sokan — köztük sok jószándékú — így gondolják a dolgot: Igen: a magyar szellemi munkások nagy tömegekben menjenek be a szociáldemokrata táborba. De azzal a huncut tervvel, hogy ott csináljanak valamit, ami nagyon hazafias lesz és szétrobbantja a szociáldemokráciát.

Naiv gyerekek ravaszsága! Azt nem is említem, hogy a szocialisták mégsem lesznek elég jók egy ilyen túlságosan trójai lónak stilizált falónak kötélni állani. Még az ilyen kísérlet nagy veszélyeire sem mutathatok rá. Csak ismétlem: falsumra, történelmi svindlire jövőt építeni nem lehet. A magyarság minden érdeke azt mondja, hogy az arravaló

magyarok igaz, becsületes szociáldemokráciát csináljanak. Mert ez, amint a következőkben látni fogjuk, semmiben sem ellenkezik a magyarság életérdekeivel.

IV.

A vallási problémával hamar lehet végezni. Akik a szocializmus egész fejlődését és gondolkörét ismerik, tudják: hogy a szocializmus lényegéhez éppen olyan kevésbé tartozik az isten vagy valamely vallás tagadása, mint az isten vagy valamely vallás hitvallása. A vallással, mint egyéni lelki szükséggel, egyéni lelki természettel szemben a szocializmus nem foglalja el sem a jó-, sem a rosszakarát álláspontját, amint nem foglal el ilyen szempontot a szőke vagy barna hajjal szemben. Csak azt nem engedi, hogy a vallásosság megléte vagy meg nem léte az egyén érvényesülésénél: társadalmi, gazdasági, politikai, állami megítélésénél előny vagy hátrány legyen. És mikor a vallást az egyéni élet sajátos, belső ügyének tekinti, megjelöli az egyházak szerepét is az államban. Nem tűri, hogy bármely papság, bármely vallásból élő érdekszövetség az államot a saját védő és szerző gépezetévé tegye. Az egyházak szerinte, hasonló lelki szükségletű egyének szabad egyesülései, melyekhez az államnak semmi köze. Csupán ellenőrzi őket, hogy semmi olyant ne tegyenek, mely az állam nagy közösségének érdekeivel ellenkezik.

Ez az álláspont teljesen egyezik a mi már elfoglalt álláspontunkkal. És mindenben egyezik a magyarság vitális érdekeivel. Ahol annyiféle felekezet és hit töri meg az állam polgárainak egységét, mint nálunk, elemi követelmény: hogy az állam teljesen külön és függetlenül álljon minden hittől gazdasági, politikai és minden szempontból. Csak így fejlesztheti ki az állam a maga munkás, egészséges nagy egységét a vallási érdekek néha romboló széthúzásával szemben.

Tagadhatatlan azonban, hogy a szocialista táborból sokszor érik magát a vallást, ezt vagy azt a hitet éles támadások. Mi az ilyen támadásokat nemcsak tudományos és emberi tévedésnek: de nagy taktikai hibának is tartjuk. Olyan kérdésért, melynek megoldása semmiképpen sem tartozhatik a szociáldemokrácia feladatai közé: sok hajlamos akaratot ijeszt el magától és űz vissza a kizsákmányolók katonái közé. De tisztán tudományos és emberi szempontból is veszélyes tévedésnek tartjuk az ilyen támadásokat. Mi volt néha és némely helyen a katolicizmus egyetemes elgyengülésének az oka? Mert tisztán hitté nyirbálta az embert s ami a hiten túl nőtt, azt eltaposta. Mélyen hisszük, hogy csak az a rendszer, csak az az életforma adhat egészséges fejlődést az emberiségnek, mely az *egész termő* embert élni engedi. A folyton önünkké rohanó világegyetem gondolatot, akarati folyamatokat, érzéseket termel bennünk. De termel alaktalan ösztönöket, határozatlan sejtelmeket, termel rengeteg misztikumot is. Nem szabad az egyetemes élet e gazdag avarját kiegészíteni az emberi lélekből. Hiszen minden megváltó mérés, minden nagy emberi alkotás csírái ebben a dús televényben vannak, honnan a vallás, a szépség nagy vigasztalásai s a tudományok merészebb álmái nőttek. Ha az ember egyik élő felét megfojtjuk, megfullad a másik is. Ha az egyházakat államilag ellenőrzött, saját emberségükből megélő közösségekké tesszük, mindent megtettünk, amit az egyetemes egység védelme megkövetel. Minden támadás az egyéni lelki termés szükségéi ellen olyan terepre vezetne, mely magának a szociáldemokráciának morális és elvi alapjait semmisítené meg.

V.

Az internacionalizmus fogalma körül van a legtöbb tévedés, a legtöbb vak elfogultság mindkét táborban. Maga a szó: internacionalizmus, nemzetköziség olyan szerencsétlen, hogy voltaképpen nem

mond semmit, vagy ami még rosszabb, sok mindent jelenthet.

Az egyetemes emberiségnek, mint közös sorsú, közös célú nagy egységnek a hite, talán mindig megvolt az emberiség nagy álmodóiban. Ennek a kissé alakatlan érzelmi és filozófiai testvériségnek az élő hús realitását adta a modern gazdasági élet, mely a közlekedés, az ipar, a kereskedelem, a kultúra gigászi arányaival mindinkább azonos szükségeket és azonos kielégülést teremtett az egész világon. Az anyagi és szellemi javak egyetemes kicserélődésével megszélesült emberben mind erősebb lett a vágy: az egész emberiséget egy nagy termő egységbe hozni, hol a háború kiküszöbölésével a fajok és nemzetek közös harmóniában, dolgoznak az emberiség közös céljain.

Ennek megvalósításához mindenekelőtt bizonyos jogelvek egyetemes, az egész világra kiható érvényesítése szükséges. Amíg az egyik állam feudális, a másik kapitalista, a harmadik már majdnem szocialista berendezkedésű: egészséges, egy vérkeringésű világegység nem jöhet létre. Egy haladó nemzet nagy dolgozó tömegei pl. nem bízhatnak olyan nemzetben, nem kívánhatnak társulni olyan állammal, hol a dolgozó osztályokat konzervatív érdekszövetségek nyomják el s az állam ezeknek az érdekszövetségeknek védő és támadó szerve. Így az az elkülönítés, mely régebben meg volt a belső és külső politika között, teljesen megszűnik. A belpolitika egész terjedelmében egyszersmind külpolitika is. Nagyjelentőségű és termékeny változás ez. Mert így a nemzetek belpolitikájában, ha életre, fejlődésre képes és megtartó politika akar lenni, ott kell lennie a mindennapi akaratnak: a nemzet, az állam életét folytonosan beigazítani a világtörténelem áramába, lépést tartani az emberiség fejlődésével. Ezzel együtt jár az az egészséges fejlődés is, hogy az egyes államok belpolitikájába mindinkább az összes többi államok ellenőrzésébe kerül és így az egyetemes emberi jogok és fejlődési lehetőségek

érvényesülésének minden államban az összes többi állam lesz a garanciája.

Azt hisszük, hogy ha azt a fejlődést nevezzük internacionalizmusnak, melyet ezekben a sorokban vázoltunk: gondolkodó emberi akarat aligha mond ellent neki. Akkor fordulunk teljes erőnkkel az internacionalizmus ellen, ha annak megvalósításával az emberi termés ősforrásainak leggazdagabbikját akarják letaposni.

Nincs halálosabb veszély, mint a végére mehetetlenül sokhúrú és sokszínű ember s a millió irracionális tényből összeverődő emberi élet számára pusztán racionális, fejben, könyvtárban bölcs logikával kigondolt rendszert alkotni. Az ilyen spanyolcsizmát rá lehet erőszakolni egyes meggyengült közösségekre, de irtóztos reakció következik utána, mely a fejlődést talán századokkal is visszavetheti. Érthető, de nagy tévedéssel igen sok szocialista gondolkodó az emberiség termő egységét a nemzeti és faji individuumok megsemmisítésével hiszi csak elérhetőnek. Ez teljesen azonos azzal, mintha azt hinnék, hogy termő közösségeket, nemzetet vagy államot úgy hozok létre, ha megölöm teljesen az egyént minden sajátos erejében s a közösség, az állam minden egyes egyedét teljesen azonos képletté nevelem. Lehetetlennek tartom, hogy aki látja az összes emberi termés individuális előfakadását, ellensége lehessen az emberiség nagy kollektív individuumának: a nemzetnek, a fajnak. A történelem irtóztosságai s az emberi kizsákmányolás sok százados rémregénye nem azért történhetek meg, mert faj, nemzet és haza van, hanem mert szűk érdekszövetségek és ragadozó osztályok csak magukat tekintették fajnak, nemzetnek, hazának s a nemzet az állam munkát és vért adó nagy tömegeit saját életakarattal állati eszközeivé tették. Az, amit mi az egyedben egyénnek nevezünk: legmélyebb színeit, alkotó erőinek legjavát éppen a faji és nemzeti individualitás mély humuszából kapja. A világtörténelem menete előtt örökké ott kell hangzania az egyetlen

nagy intésnek: ne ölj meg semmit, ami terem az emberiség számára, az emberi alkotás egyik ősforrását se taposd el. Az, amit mi egyetemes kultúrának, az emberiség egyetemes lelkének álmodunk és várunk: nem úgy áll elő, hogy megöljük a nagy kollektív individuumok lelkét. Ellenkezőleg: minden faj, minden emberi termés minden ősforrásnak teljes kifejlődése és érvényesítése fogja létre hozni ezt az egyetemes kultúrát és lelket, hogy minden emberivel gazdagítson és termékenyítsen.

Nem találok sem emberi szempontból méltónak, sem tudományos szempontból tisztességesnek, sem magyar szempontból hasznosnak: az elmúlt forradalomról azzal az észtel elhajító tájékozással beszélni, amint azt manapság a különböző éhes érdekek vigécei teszik. Ellenkezőleg: az egyetlen helyes emberi, tudományos és magyar szempontnak azt tartom: ha már meg volt visszacsinálhatatlanul ez a forradalom, ha már ilyen súlyosan fizettük meg a háború és eddigi viszonyaink bűneit: tekintsük tandíjnak ezt a fizetést s vonjuk le nyugodt vizsgálódásban e forradalom minden tanulságát. Tekintsük múló történelmi laboratóriumnak ezt a forradalmat, hol néha túlmerész, néha nem nagyon szakértő emberek nagy történelmi ideákkal kísérleteztek. Nézzük, melyik kísérlet sikerült úgy, hogy állandó alkalmazása javára lehet a történelmi fejlődésnek. Melyik nem sikerült és miért? Melyik robbant és pusztított szükségszerűen? Azt hiszem, hogy ez a vizsgálódás a magyarság és az egyetemes emberi haladás szempontjából sokkal gyümölcsözőbb lesz, mint a végtelen és esztelen agyarkodás. De ezt a vizsgálódást a szociáldemokrácia híveinek is el kell végezniök. De a forradalom tanításai előtt nekik sem szabad behunyniuk a szemüket. És azt hiszem, hogy most, a többhónapi laboratóriumi munka után, ha szemüket indulat vagy szervi elfogultság nem befolyásolja, beláthatják: a kommunista álom lehetetlen ideál. Lehetetlen ideál: mert nem emberi, mert tisztán racionális észrendszer a húsból, idegekből,

millió és millió irracionális ható tényezőkből előtörténő ember számára. A kommunizmus lehet pillanatnyi átmenet egy szűkebb körű kapitalizmusból egy tágabb körű kapitalizmusra, vagy egy kapitalista demokráciából egy szociális demokráciára: de nem lehet egyetemes történelmi életrendszer, de nem lehet termő kultúr-frázis, nem lehet élő valóság.

Nem lehet: mert nem emberi, mert homunkulusz-rendszer, retorta szisztéma. Mert elpusztítja az emberi termés ős forrásait, azokat az ős üző ösztönöket, melyek száz és száz volt generáció meggyült erejével kergetik az emberiséget a jobb felé, új és új alkotásokhoz, mind szélesebb emberiséghez. A munkafelosztás majdnem teljes megsemmisítésének akarásával, az emberek uniformizálásával, az, egyéni lélek tudattalan ős tevékenységének semmibe vételével az emberben azokat a termő rétegeket pusztítja el, ahonnan az akarat szökik elő, ahol a nagy emberi álmok, a szépség és a tudás gazdag sejtései születnek. A kommunizmus számára az ember egy pontosan meghatározott matematikai jegy, melyeket előre kiszámított műveletekkel lehet tetszőleges képletekké alakítani: és nem élő valóság, nem termő élet kiszámíthatatlan sok csírával.

Mégegyszer hangsúlyozom: nagyon is látjuk azokat az okokat, amiért a szocializmus hívei gyanakodva vagy ellenségesen bánnak a faj, a nemzet, a haza fogalmával. Ezek a fogalmak annyiszor voltak jól bevált kizsákmányoló eszközök a ragadozó érdekszövetségek tatárjárásaiban. De erre nem az lesz a szocializmus nagy történelmi felelete, hogy megtapossa ezeket az ösztönös, élő és termő emberi valóságokat. Ellenkezőleg: ezeket a nagy természeti adottságokat beállítja eszméinek küzdő és hódító erőivé. Már csak taktikai szempontból is micsoda óriási erőttöbbletet jelentene a magyar szocializmusnak, ha a szociáldemokrácia lényegének leghajszálnyibb meghamisítása nélkül: több megértést, több szeretetet, több segítő hajlandóságot mutatna a ma-

gyarság sajátos fejlődése, sajátos pszihéje és szükségai iránt. Nagyon értem azt az elkeseredést, mely eddig ezt megakadályozta. De ne felejtsek: minden látszat ellenére ők az erősebbek, mert ők a jövő. A nagyobb erő, a biztosabb valóság, a morálisabb fél teheti meg az első lépést a közeledésre. Szegény tájékozatlan középosztályunktól ilyet várni sem lehet.

Mennyi becsületes erőt nyerne ezzel a munkásság. Mennyi jóhiszemű ellenségét hódítaná meg. Mennyi eszközt venne ki ezzel a kizsákmányolás kezéből. Micsoda óriási lépést tenne a minden dolgozó magyar nagy szolidaritása felé.

Kérem minden elfogulatlan szocialista gondolkodót: Ha az összeomlás pillanatában a szociáldemokrácia nagyobb megértést mutat a magyarság sajátos szükségei és pszihéje iránt, ha az esedékes *magyar* forradalmat valósította volna meg, nem jelentett volna-e ez nemcsak a magyarságnak, hanem szociáldemokráciának és az emberi haladásnak is? Ezt a forradalmat is eltaposhatták volna ideig-óráig, de ma a munkásság és a magyarság egyetlen tábor volna. Így pedig a szociáldemokrácia önmagának is annyit ártott, mint a nélkülözhetetlen magyar evolúciónak. Szabad legyen itt csak egyetlen tanító példát idéznünk: Sokszor hallottam beszélni Jaurést az algésirasi konferencia idejében, mikor a francia szocializmus minden erővel izgatott a háború ellen. Franciaországnak égőbb szerelmét, nagyszerűbb diürambusát nem olvastam és nem hallottam. Pedig Jaurés talán még sem volt rossz szocialista.

VI.

Ismételjük tehát, ismételjük minden erőnkkel: a közeledő lépést, a segítő kéznyújtást a nagyobb erőnek, a szervezet munkásságnak, a szociáldemokráciának kell megtennie. Sokak előtt talán bizáru fog hangzani, de: a magyar középosztály szellemi és szociális regenerálásának a szervezett munkás-

ságtól, a szociáldemokráciától kell kiindulnia. Ez éppen olyan sajátos érdeke a szociáldemokratáknak, mint az egész magyarságnak. A középosztály önmaga erejéből sohasem újulhat meg. Az őt kihasználó érdekszövetségek pedig aligha fogják ezt a törtenelmi feladatot elvégezni.

Evégből ki kellene adniok egy részletes, de nem túlterjedelmes, tudományosan megalapozott, de nem túl elvont és az összes magyar viszonyokba beépített nem harcos, nem támadó összefoglaló ismertetését a szocializmus törekvéseinek. Sokan azt mondják talán, hogy ilyen munka van. Nincsen ilyen munka. Ennek a munkának a magyar középosztály számára kell íródnia mindazon szempontok számbavételével, melyeket a magyar viszonyok alapos ismerete nyújt.

E könyvnek feladata volna eloszlatni minden félreértést, nemértést és rágalmat. Megmutatni, hogy a szocializmus tanainak minden természetes ellensége egyszerismind halálos akadály a magyarság sajátos és emberi fejlődésének. És hogy a szocializmus nagy elvei a magyarság nagy tömegének felszabadulását, érvényesülését, egészséges jövőjét akarják jelenteni.

És minden problémánál az eddiginél több megértést kell mutatnia a magyarság sajátos arca, sajátos erői és kultúrája iránt. Nagyobb megértést a magyar faluban rejlő rengeteg emberi érték iránt. Semmi szocialista és emberi érdek nem kívánja, hogy a magyarságot kiforgassuk egyéniségéből, meggheréljük sajátos őserőitől. Éppen ezeket az erőket kell az egyetemes haladás szolgálatába állítani. És a szervezett munkásság, a szociáldemokrácia már az élet annyi kitéphetetlen erejével erős, hogy most már minden veszély nélkül mutathat nagyobb megértést a magyar múlttal szemben is. *Azok, akik hirdetik az emberi munka egyetemes szolidaritását e térben, nem láthatják-e meg az emberi munka szolidaritását az időben is?*

VII.

Tudjuk, hogy ezekért a sorokért mindkét táborban rossz szavak lesznek a felelet. Az egyik tábor, ha nagyon szelíd lesz, le fog burzsujozni. A másik tábor, ha nem akar nagyot ütni, destruktívnek és árulónak fog kitüntetni.

A destruktívság, azaz árulóság, a rossz magyarság vádjára nem felelek: mosolygok. Egész életem, minden megírt sorom olyan múlhatatlan, minden becsületes szándékba átrontó felelet erre a vádra. Gúnyolhatnak, dühönghetnek érte az idegen érdekek álmagyarjai: az elhivatás minden mártírumságával érzem: ma sub specie aeternitatis én vagyok a magyar, ma én vagyok a magyar életakarat történelmi felkiáltása.

De a burzsujvadra azt felelem: nem tudom mi az, hogy burzsuj, nem tudom mi az, hogy proletár. Én csak az embert látom, ezt a csodálatos, termő végtelenséget, melyet minden őseréjével, minden színével és gazdagságával akarok átmenteni egy emberibb jövő s az egyetemes emberi öntudat, a világ lelke számára. A szociáldemokráciának nem lehet emberi célja az, hogy egy rideg dogmákba kigondolt rendszerrel az emberélet abszolút urává legyen. Nem valószínű, hogy a történelem ezutáni folyamán bármilyen rendszer is ilyen egyetemes uralomra tehesen szert. De ha ez megtörténnék is: ez az uralomrajutás szükségszerűen végleges bukását is jelentené. A szociáldemokrácia a végtelen sok hatásból álló történelmi élet egyik állandó, hatalmas tényezője, hogy mind több joghoz, több védelemhez, több élethez jusson az emberi munka. Két út áll a szervezett munkásság előtt. Az egyik: hogy racionális dogmák, észelfogultságok vak intése nyomán az emberi lélek minden ősz adottsága ellenére törjön egy abszolút, önző osztályuralomra, mely önmagát semmisíti meg. A másik: hogy az emberi termés összes ősforrásának felhasználásával, az

egész termő ember megértésével és védelmével alkossa meg az emberi munka egyetemes szolidaritását: egy egészségesebb, szabadabb, emberibb emberiséget.

Gellérthegy, 1923 június 10.

A MAGYAR NYELV VÉDELME ÉS A KISEBBSÉGEK.

1.

Az összeomlás és a két idegen és álforradalom után a minden dolgok mélyén rejlő gyökérbaj ez volt: Nem volt szem, mely egységbe lássa az új változások, az új adottságok összességét és azokat a lehetőségeket és utakat, melyeket ezek az új változások és adottságok nyújtanak egy új magyar megépítés céljaira. Mert bármily tragikus volt helyzetünk e szomorú történelmi pillanatokban: az, hogy független urai lettünk saját sorsunk intézésének, az új szervezkedés és megépítés ezer és ezer előnyét jelentette. De mi ahelyett, hogy kerestük volna ez új adottságok és feltételek mellett a magyarság megerősítésének gyarapításának új életrendszerét: mint a szétvágott Monarchia-béka itt maradt lábai, rángtuk a régi táncot, vagy hadonásztunk új értelmetlen mozdulatokat.

Ez természetes következménye volt annak a politikai nevelésnek, mely minden kezdeményezéstől, felelősségvállalástól, sőt: önálló gondolkodástól is elriasztotta a magyarság milliós tömegeit, a „művelt“ középosztály szellemi katonáit épp úgy, mint a testi munka tömegeit.

Ezek közt a jelenségek közt talán a legragikusabb az a wilsoni tánc volt, melyet új közéleti törtetőink lejtettek a derék amerikai elnök „pontjaival“. Ezeknek a pontoknak erejével vágták szét értelmetlen darabokra a magyarságot s mi erre úgy magunkhoz öleltük őket, mint az alkoholista az

öt megölő pálinkás üveget. Kivettük ezekből a pontokból mindazt a mércét, ami elemnyedést, züllést, fokozatos pusztulást jelent a magyarságra és a magyar nyelvre s haláltáncos víg buzgósággal adagoltuk szét szűkre szorult országunk bús berkeiben. Ez igazán az Arany János parasztjának bölcs politikája volt, ki bottal veri le a vihartól meghagyott szőlőfürtöket: — *Hadd lássam, Úristen, mire megyünk ketten!*

Új prófétáink a magyar tragédiának meglepően új okait fedezték föl. Egyik nagy napilapban, mely edzett lucus-anonlucendoval fajtánk nevét hordja homlokán, vezércikk fejtegette: azért vágják szét a magyarságot négyízű gulyássá, mert nem tanultuk meg nemzetiségeink nyelvét. Így tehát iskoláinkban a német nyelven kívül még tanítanunk kellene a román, rutén, tót, szerb, horvát, vend, örmény, zsidó és cigány nyelveket. És mert a kukacsi kucséberes Ázsiából idevetődött üzbég, egyik pesti szálloda szépfiúja pedig kongói néger és ők egymagukban igazán *kisebbségek*: hát taníttassuk iskoláinkban az üzbég és a kongói nyelveket is.

Ezzel a bölcsességgel párhuzamban fejlődött egy másik reveláció: Azért veszítettük el az ország nagy részét, mert a magyarok nem tudtak az idegen európai nyelveken beszélni és így nem tudták megvédeni a magyarság jogait. Nem tudtak angolul, franciául, spanyolul, olaszul, svédül, még németül sem, ami igazán nem turáni eljárás. Ha tudtak volna: a kutyabagosi székely paraszt, mikor idegen impérium alá akarták iktatni, odakiáltotta volna faluja határáról: — Hands off! — És Kutyabagos még mindig a miénk volna. A tresztinai magyar így förmedt volna föl: — Messieurs, n'y touchez pas! — És Tresztina ma is nekünk küldene országgyűlési képviselőt. A fiumei magyarnak elég lett volna lanyhán elvakkantania magát: — Signori, lasciatemi in pace! — És az Adriai tengerben még mindig a mi adresszünkre ikráznának a halak.

És mert van logika és annak örök törvényei

vannak: hogyan lehet visszaszerezni elvesztett örökségünket? Világos, mint a *magyar intranszigencia*: a magyar iskolákban ezentúl egyebet sem fognak tenni Árpád apánk késői csemetéi, mint ezeket az idegen nyelveket fogják tanulni, különösen a németet, mert ez igen-igen visszaszerzős nyelv. Így aztán, ha a hejcei kántor lánya Amsterdamba megy és ott betér egy boltba, hogy ötért medveilletlenséget vegyen, odamondhatja majd a boltosnak:— Lieber Herr, gebén Sie mir diese hübsche kleine Transylvanie zurück, aber sofort! — A süllysápi bakter ángya pedig, ha véletlenül betéved hozzá Laval, odadörögheti Gallia külügyminiszterének: — Monsieur, l'éternelle justice humaine veut que Vous nous rendiez l'ancienne Hongrie! — És ha ezek a nyelvgyakorlatok esetleg mégsem vezetnek célra, akkor is meglesz az a büszkeségünk, hogy az ószövegségi revideált Bábelt lepipáljuk bábelibb Bábélünkkel.

Látva, hogy még ezek a maszlagok is lehetségesek a ledöfött országban: a pángermánizmus ügyes álarcosai ezzel a gömbölyű machiavellizmussal ajándékozták meg vezetőink szellemi raktárát: úgy kényszeríthetjük a szomszéd államokat a magyar kisebbségek kímélésére, hogyha mi a mi saját külön németeinket egyenként és összesen a fejünk tetejére dédelgetjük minden elképzelhető jóval és joggal. Mert erre ők el fogják szégyelni magukat és nemes versenyre indulnak velünk. Mi ma körülkennünk tescheni vajjal egy svábot: ők holnap három magyart fognak hasonló eljárásban részesíteni s még megtoldják egy réteg libazsírral. És ha végül nekünk fogy ki hamarabb a vajunk, nem lesz baj. Hiszen akkor már Németország magába nyelheti az átpángermanizált töredék Magyarországot.

Ezt a mélyfúrású ravaszsgot tette magáévá egy ösztövért politikus, akinél még szegényebb elme nem ült országvezető polcon. Egyik németajkú választókerület hozzá lelkesedő küldöttsége előtt ő, mint magyar miniszterelnök, *németül* válaszolva ezt a

bölcsességet cukrozta a voks-bárányok lelkéhez: —
Nem a nyelv a fontos, hanem az érzés.

Ennél gyilkosabb buta és gonosz mondat még nem hagyta el magyar államférfiú ajkát. Bontsuk föl az új Pandorának ezt a végtelenül silány szelencéjét, lássuk, mi minden van benne:

1. Van benne mindenekelőtt egy általános politikai ostobaság. Lelkiismeretes és reális politikus nem építheti egy ország, egy nemzet sorsát egy az egyében ellenőrizhetetlenül benrejtőző ismeretlen és meg nem ismerhető valamire. Mert az ma már a kisdedek előtt is világos valami: hogy a száj érdekektől meghatározott szavai és a belső érzés két egészen külön dolog. Mennyi „*érzést*“ kaptunk a múlt folyamán a nemzetiségek felénk törtető strébereitől és hogyan viselték magukat ezek a nagy „*érzők*“, mikor a történelem tragikus pillanata arra a hitre szabadította őket, hogy hatalom és kenyér többé nem a mi kezeinkből lesz várható! Aztán: hiheti épelméjű emberfia, hogy a választási frázisok megtörik a vér irtózatossá erejű kényszerét? Különbözik is: az érzések változnak a kor nagy áramai szerint, elmúlnak, új érdekek és szükségek s az ezekből áradó új korszenvedélyek új, más, ellentétes érzéseket teremthetnek. A nyelv az egyetlen örök, folyton teljesülő arca egy nemzetnek, mely sub specie aeternitatis mondja meg a közösség sajátos egyéniségét, összes alkotó erőit, történelmi értékét az emberiség munkájában.

2. Van benne egy gyönyörű logikai tótágas. Ha a nyelv annyira nem fontos, miért olyan fontos a németajkúak nyelve? Annyira fontos, hogy a magyar miniszterelnök kényszerül belemazochizálni magát ez az idioma rettentő kanyarulataiba. Miért követte el az illető államférfi ezt az áldozatot? Világos: mert a német nyelvvel akarta azokból a polgárokból kiváltani a saját voks-urnájához vivő érzéseket. Tehát mégis csak a nyelv a fontosabb! Vagy a nyelv *nemfontosságának* tétele egy magyar

államférfi szájában *csak a magyar nyelvre* vonatkozik?

3. Nem hiányozna-e semmi érték, semmi halhatatlan kincs a magyar kultúrából, ha egy hasonló bölcsességű államférfi rábeszélte volna a költő Zrinyi Miklóst és Petőfi Sándort, hogy a nyelv nem fontos, írhatják műveiket a származásuk nyelvén?

4. A mai korban, mikor a németiség irtózatossá várt tör uralomra nyelvével, fajiságával, mikor a szomszéd népek s Európa új jövőre ébredt nemzetei megáradt erővel építik faji egyéniségüket: lelkiismeretes, becsületes, okos dolog-e a megtaposott és életösztonaiban ezer okból meggyengült magyarság vigyázását ilyen szómaszlaggal bágyasztani le életének élete, lényegének lényege, örök szellemi arca: nyelvének védelmétől és fejlesztésétől? Nem mondhatják-e ezentúl az iskolák diákjai, ha tanáraik a magyar nyelv istápolására, védelmére serkentik őket: — Ugyan, kedves tanár úr, Bethlen, bácsi megmondta, hogy nem a nyelv fontos, hanem az érzés. Mi pedig érzünk. Hiszen nézze, tanár úr, a Gróf úr még történelmi példával is illusztrálhatja mondatát: Az arisztokráciának, mint nemzetfentartó elemnek, sohasem volt fontos a magyar nyelv. Igaz, hogy Széchenyi másként beszélt. Dehát mit számít egy halott Széchenyi egy élő Bethlen István mellett!

5. Milyen gyilkosan halálos izenet ez a mondat az idegen impériumok alá tépett magyaroknak! Óh, névtelen hősei a szörnyű mindennapoknak, ti, kik a nyomorúság halálos vonaglásaiban, a jövőtől elzárt lélek vak tántorgásaiban is kétségbeesett szeretettel ölelitek magatokhoz az édes magyar nyelvet: bolondok vagytok. A nyelv nem fontos, csak az érzés. Érezni pedig a bőrötökön belül úgy érezhették Hencidától Boncidáig, ahogy kedvetek tartja, minek folytatjátok hát ezt a mártír küzdelmet? Persze, ti azt hiszitek, hogy éppen a nyelv az, mely az érzés roppant rezervoárja. Hogy a nyelv a lélek, a szeretet, a magyarság és hogy a nyelv nélkül el-

pusztul minden. Ejnye, látszik, hogy nem a Bethlen István választói vagytok.

6. Milyen gyilkos humorú érvet adott ezzel a tisztelt államférfi az utódállamok vezetőinek a szájába! Milyen könnyen odamondhatják az impériumuk alá esett magyaroknak: — Ugyan, mit jajgatok nyelvetek jogaiért? Hiszen a vezető magyar államférfi még a magyarnak maradt Magyarországon sem tartja fontos tényezőnek a magyar nyelvet. Csak nem várhatjátok tőlünk, hogy magyarabbak legyünk, mint Magyarország sorsának hivatalos intézői!

7. Amerika s a világ többi szétszórt magyarjai, kik a nehéz kenyér lélekölő robotja mellett is szakítanak egy kis időt, hogy tovább élesszék a lelkükben pisláncsoló édesanyai nyelvet: gyönyörű buzdítást kapnak ebből a szózatból! Mert ők tudják, hogy ha meghal a magyar nyelv az ajkakon: a következő nemzedékben meghal a hozzátartozás érzése is. A magyar nyelvvel együtt hal meg a magyar ember az idegen lélekbe költözött emberben.

Ennek a gyilkosgázú bölcsességnek köszönhetjük, hogy a fertelmes kurzus éveiben, a családban és a nyilvános helyeken, a fővárosban és a vidéken megáradt offenzívával lépett föl a német nyelv. Ennek köszönhetjük azt a minden más nemzetnél elképzelhetetlen szörnyűséget, hogy vegyesajkú falvakban a már magyarrá lett ajkakon kiolthatták nyelvünket a germánság élharcosai. Ennek azt is, hogy „*intelligens*“ magyar családok ezrei nagyobb gondot fektetnek arra, hogy mártirizálják gyermekeik száját és lelkét a Wotan tata szörnyű rendszerű idiomájával, mint arra, hogy a gyermek lelke minél gazdagabbá teljesedjék meg a csodálatos magyar nyelvben.

És ennek a politikának még feketébb következményei is felhőznek a látóhatáron. Az előbb említett lap egyik hasábjáról nem régen egy nagyon szép kis kísérleti gömböcske szállt föl a súlyos magyar levegőbe. E cikkecske irtózatossoraira a „*ma-*

gyár közvélemény“ nem jaidult föl, a „magyar ifjúság“ meg sem vakkant sem német sapkája, sem a Turul szárnyai alatt, a reformstréberek és él-kapaszkodók szíve nem dobbant hangosra. A „Honszerelem“, a „Turáni Nymphómánia“, a „Hetumager szatyriasis“ és más hőnevű alakulatok meg sem mukkantak idegen mozgatóik bölcs vigyázásában. A mindennapi nyomorúságtól és mindennapibb frázisoktól dermedtre kloroformozott magyarság pedig nem hallotta meg a halálharangot, mely ez egyszer igazán megkondult e sorokban.

A cikkecske a következő evangéliumot szotytyantotta el: *Hallomásból* értesülnek: hogy Budapest köré egy német kerületet fognak kanyarítani, melynek: *székhelye Buda lesz*. Ebben az intranszigenz kerületben a villamos- és vonatkalauzoktól a főszolgabíróig, a baktertől a plébánosig a közélet minden sáfára csak német lehet, kevés kivételt téve talán olyanoknak, akik anyanyelvszerűen beszélnek a német nyelvet. És aztán ebben a *reiormenterületben* még a rigók is németül fognak fütyülni.

Normális ember eltátja a száját, hogy egy ilyen híradás megjelenhetik egy lapban a szerkesztőség súlyos kára nélkül. Ez a híradás pozitív — de feltétlenül alaptalan hazaárulási vád a kormány ellen. Ez a híradás a legékeltenebb izgatás német vérű polgártársaink ellen. Nézzük, mi van ebben a reformskatulyában:

1. Hogy akad az új vonalvezetésű Föld bús gömbölyűségén egy olyan örült nemzet, mely egész élete, történelmi jelentősége legfelsőbb kifejezőjének: fővárosának felét odaadja egy idegen nyelv, idegen kultúra, idegen vér és érdek uralmának! Hát lehet így belerúgni a Széchenyi István sírjába?!

2. Hogy egy nép, mely országa kétharmadának elvesztet jajgatja a világ füleibe, ráadásul önmaga kikanyarít egy részt megmaradt földjéből s csonkra marcangolt országa szívének egy darabját odadobja egy idegen faj hódításának, melynek minden történelmi tragédiáját köszönheti!

3. Hogy a magyarság, mely az idegen impériumok alá jutott magyarok visszaszorítását panaszolja Európa előtt: itt saját nekimaradt maradék hazájában tízszer kevesebb életjogot élvez, mint a germánvérű polgárok. Mert mit jelentene ez a reform? Azt, hogy a csak magyarnyelvű magyar pap, magyar bakter stb., stb. nem juthatnának álláshoz ebben a körülkerített reformparadicsomban. Viszont: az ország többi és csak magyaroktól lakott területein is: a germánvérű polgároknak csak ki kell jelentenie: — én magyar vagyok, én jobb magyar vagyok: és minden állás nyitva áll számukra. Szabad-e ilyen örült, ilyen becstelen hülyeséget a börtön és az örültekháza következménye nélkül elnyikkantani a magyar lelkiismeret előtt?!

2.

Az újlelkű magyar, aki már teljes horizontban és helyes természetrajzi látással látja a törtető emberi étvágyak harcát: semmilyen frázissal, semmilyen álbölcsességgel nem engedi meggyengíteni magát faja megépítésében s az új honfoglalás nagy feladatában. Ő már ezer év gyilkos-véres tanítása után tudja: jövőnket nem úgy biztosítjuk, hogy élet-értékeinket szétosztjuk idegeneknek s idegen kezek irányításába adjuk a magyar élet intézését. Hanem: minden percnyi állandó építéssel önmagunkat erősítjük, elfoglaljuk az ország életének minden stratégiai pontját: hogy a magyar sorsnak minden mozzanata a magyar vér, magyar izom, magyar elme teremtése és termése legyen.

A nyelvi kérdésben maguk a tények természete adja meg az egyetlen helyes irányelvet. A magyar nyelv az Állam nyelve: jogait, érvényesülése terjedelmét a *közösségi elv*, az egész történelmi egység határozza meg. A kisebbségi elv *az egyéni elv*, a kisebbségi nyelvek jogait és érvényesülési terjedelmét az egyéni elv határozza meg. Ebből következik:

1. A magyar Állam minden egyes polgárának teljesen kell bírnia beszédben és írásban a magyar nyelvet.

2. A közösség életének minden terén, minden olyan viszonylatban, ahol a nemzet tagja nem mint egyén, hanem mint polgár szerepel: a magyar nyelv és *csakis a magyar nyelv* használható. Tehát: az országgyűlés mindkét házában, a képviselőválasztás minden tényében, az állami, megyei és községi hatóságok és hivatalok egész területén, mindenféle bíróságnál, az ipar és kereskedelem minden megnyilvánulásaiban, mindenféle közalkalmazott minden hivatalos tényében, a hadseregben, a csendőrségben és rendőrségben, folyamőrségben, levente- és cserkészalakulatokban stb., a nyilvános feliratoknál, hirdetéseknel, ucca- és cégjelzéseknél, a közlekedés minden vonalán stb., stb. csakis a magyar nyelv használható.

3. A közoktatás nyelve a közoktatás mindenféle ágazatában a magyar nyelv minden olyan városban és községben, ahol a lakosságnak legalább harminc percentje magyar. Olyan községekben, ahol az idegen ajkú lakosok száma legalább is ötven percent, de a hetven percentet nem haladja meg, az Állam megengedi, hogy az illető kisebbség *saját költségén* iskolát tarthasson magának. Az olyan községekben, ahol az idegen ajkú lakosok száma meghaladja a hetven percentet: az Állam köteles az illető kisebbségnek iskolát tartani fenn. Bármily idegen ajkú iskolában a magyar nyelv sajátos tanításán kívül annyi tantárgyat kell magyar nyelven tanítani, amennyi biztosítja a magyar nyelv teljes elsajátítását.

Viszont: minden olyan községben, ahol a magyar lakosság száma legalább tíz percent: az állam köteles magyar iskolát fenntartani, ha csak nincs magyarnyelvű felekezeti iskola az illető községben. És minden olyan községben, ahol a magyar lakosság száma tíz percenten alul van: az állam köteles gondoskodni, hogy a magyar gyermekek valamilyen

módon magyar iskolába járhassanak. *Az államnak kötelessége biztosítani, hogy egyetlen magyar gyermek ajkán se aludjék ki a magyar nyelv.*

4. Az idegenajkú kisebbségek, minden olyan városban vagy községben, ahol legalább harminc percentjét alkotják a lakosságnak, nyelvük és sajátos kultúrájuk ápolására kulturális, társadalmi egyesületeket tarthatnak fenn és *saját templomukban az istentiszteletet saját nyelvükön tarthatják.*

Tudom, hogy a germánság turáni, reform- és él-osztagokba beosztott jobb magyarjai, mint a magyarság megépítésének minden fényénél: itt is előjönnek a jól bevált maszlaggal: — Hiszen ezzel csak mi adunk példát, mi adunk érveket a szomszéd államoknak, hogy hogyan tüntessék el az uralmuk alá került magyarságot a föld színéről. Mit szól Genf? stb., stb.

Erre az érvre, mellyel tizenhat év óta lekloriformozzák a magyar szervezkedés minden kísérletét, ezt felelem:

1. Egészen más jogi és emberi atmoszférában vannak azok a kisebbségek, melyek ezer év óta vannak a magyar védelem, a magyar munka és magyar kultúra egységében és amelyek nagy részét a magyar királyok engedték be a magyar természetközösségbe: mint azok a magyar kisebbségek, melyek máról-holnapra a győző erő tényével kerültek idegen impérium alá.

2. A szomszéd államok magatartását az uralmuk alá került magyar kisebbségekkel szemben nem az határozza meg, hogy mi nagy diplomata bölcsességgel hogy osztjuk el még a nekünk maradt kis életet is a ránk hemzsegő idegeneknek. Ennél ezek az államok sokkal egészségesebbek és okosabbak. Hanem az: hogy milyen védő külpolitikai viszonyt tudunk megteremteni e szomszéd államokkal.

3. Ha még a mi nekünk szabdalt kis imperiumunkban sem tudjuk megépíteni a magyar nyelv és magyar kultúra egységének uralmát, ha a faji öntudatában, szolidaritási érzésében, sajátos pszi-

héjé kulturális kivetítésében ezer éven át meggyengített magyarságot nem indítjuk meg kellő védelemmel a jövő meghódítására az élet minden terén: a hódító öntudatú, acél szolidaritású germánság áradó ereje évtizedek alatt elsodor a föld színéről[^]

4. Rokontalan nyelvünkkel, rokontalan sajátos pszihénnkel nekünk egész sajátos helyzetűhk[^]van Európában. Ha kis számunkhoz és sajátos kultúránkhoz szükséges minden percnyi éberséggel nem erősítjük magunkat az ország sorsintéző urává az életharc minden vonalán: az ősarcul magyar pszihé el fog tűnni Európa népszivárványából.

5. Az idegen imperiumok alá került magyarok megmaradását három tényező biztosítja: 1. Külpolitikai viszonyunk az illető államokkal. 2. Az ott élő magyarság életereje, nyelve, kultúrája, gazdasági érdekei védelmében és megszervezésében. 3. Annak a kulturális áramlatnak az ereje, melyet a magyar külpolitika és kultúrpolitika meg tud teremteni a magyarországi és az idegenben élő magyarság közt.

A magyar nyelv védelmének, fejlesztésének egyéb problémáit a közoktatásról, a magyar kultúra megszervezéséről, az idegenben élő magyarok feladatairól szóló fejezetekben fogom előadni. Tudom: a turulos, „*jetormos*“ és *intranszigen*s magyarságú mai germán áradásban kösziklákra vetem szavaimat. De vannak húszévesek, de vannak magyar gyermekek, de csókol még az áldott magyar Anya. De minden vércseppem, minden sejtem, minden idegem szerves, elkerülhetetlen, *természetrajzi* hitével hiszem: kisarjadzom a fiatal magyar nemzedék lelkében, mint a vetés a márciusi rögökön, mely mégis: családba hívó kenyér s a jövő győzelmes ígérete.

HALÁLTÁNC A KISEBBSÉGI KÉRDÉSSSEL.

A német márka gurul és — Rómában minden eladó. A mohácsi vész utáni szörnyű *ki-ad-többet-elite-morál*, új pusztító mérgek gyüledékeivel, meg-sokasodott szeméttel újult föl a háborús nemzedé-kekben. A reform-impotensek, a szociális selyem-fíúk, a nemzetvédelmi gunman-ek, a radikális gang-sterék, a jobboldali Rocambole-ok és baloldali Ma-tuskák versenyt rikoltanak a nagy piac tébolyult ajánlkozásaiban. Mohó és ravasz széthunyorgatás-sal lesik, hogy a nép-légy milyen maszlagra döglik, milyen mondat-dakszlik tudják legbiztosabban ki-kergetni a szavazó paliból a voks-ürgét, milyen jel-szó kongatása csalja előfizetésre az olvasó palit: és árulnak mindent, ami kell: papírtalpú *nemzet-politikát* (a szó ép olyan talmi, mint csinálói) surro-gatum-világmegváltást, zacharin-parasztszociográ-fiát és gerstli-liberálizmust. Decentralizáció és re-gionális lélek, irredenta és antizsidóizmus, legiti-mizmus és philozsidóizmus, szabadkirályválasztás és vámegység Németországgal, új valutáris alap és racionalizálás, diktátori rendszer és korcs fascizmus, szalonbolsevizmus és vakond-hitlerizmus stb., stb. egymásután lobognak az én-bódé legrikítóbb árucik-kei közé. Az élelmesebbek ügyes rekeszű boltjában pedig egyszerre kapható minden jó s az új napok piszkos meglepetései ilyenféle csodákat tálnak: *a kormánypart ellenzéki frakciója, az ellenzék kor-mányparti árnyalata, a baloldal jobboldali orientá-ciója, a jobboldal baloldali szárnya, a bolsevizmus fascista hajlandóságú csoportja, a hitlerizmus bol-sevista alakulata stb., stb.* És ha sikerül a jobb vagy baloldali, a náci vagy bolsi, a nemzeti vagy nem-

zetközi álarc alá pillantanod: ugyanazt a zsákmányra gerjedt embergörényt látod, az áldozatra ugrás irtózatosságon, a vért csapoló fogak kegyetlen vigyorgásával, a lelki búzacsokk döglés szagjaival.

Oh, hogy szétkutatnak magukban ez irtózatosságot telekiter vigécei: hogy mi van eladó, mit válthatnak magukból pénzre, állásra, rangra, hatalomra! Felekezett és magyarságot, férfiságot és lelkiismeretet és ha már egyéb nem akad, hát piaci tőkévét teszik azt a beteg dátumot, amikor gondtalan apjuk anyjukat az ő életük csírájára fertőzte. Már a nyavalyás, már zsinványosolidaritás és közös zsákmány jelző titkos makkhetes számára az, hogy a többi hasonló szülei is egyazon történelmi éjszakában végezték a végzetes összekapaszkodást, mint az ő tettei. Már képes ravasz összejátszásban megrabolni, elárulni, aláaknázni, meggyilkolni a magyarság legnagyobb értékeit, a magyar élethit, magyar megmaradás legfőbb biztosítékait is: ha azok — tényleg vagy csak korcs agyuk beteg rémületében — a nemzedék gang útjában állnak vagy piszkos éhségű játékaikat veszélyeztetik.

Átkozottak voltak a háború előtti és a háborús évek éjszakái s a sok éjszaka együtt egyetlen elátkozott éjszaka volt. Régen az író és politikus, a szerkesztő és a pártvezér, helyes vagy helytelen úton, több vagy kevesebb tehetséggel: a maga született vagy beléje nevelt tartalmát akarta irányító tartalommal tenni, lelkének azt az akarata fölötti akaratát, melyet elhívásának, énjé legfőbb értékének érzett. Ő akart irányítója, hitnemtője, papja lenni a tömegeknek és a saját hite, meggyőződése, életakarata alá parancsolt seregekkel ment a történelemcsinálás harcába. Ezek a nemzedék-görények pedig, mint groteszk majmok, mint egy hulla-cirkusz szörnyű bohócai vagy valami fertelmes lebuji-üzlet vigécei: szimatolják, szagolják a tömegek farát, hogy a vegyi rothadék szétosztó szagából megállapítsák: milyen ételeket szeret a voksokat köpő ezer-

fejű öfelsége. És ők szállítanak bármit: alkoholt és kokaint, bomlásnak indult húst és erjedt kenyeret, a bűn és csőd bármily gerjesztőjét, csakhogy üzlet legyen az üzlet.

Így történhetett meg aztán az az elképzelhető természetrajzi csoda: hogy e görényarcú nemzedék-bozótok fekete sűrűiből mind tömegesebb rikácsolással száll föl a zaj: — Rendezzük a kisebbségi kérdést! — Adjunk jogokat a kisebbségeknek! — Teljesítsük a kisebbségek jogos követeléseit! — Ügy látszik: Magyarország a csorduló tej és csepegő méz Kánaánja lett. A magyar faj az élet tetejébe került s egyéb dolga sincs, mint naponta huszonnégy órán át kalánozni a sárga lét, mely Hencidától Boncidáig, vagy helyesebben Királyházától Biharpüspökig folyik. A magyar élet minden szüksége torkig elégtült s Árpád boldog fiait és leányait legfennebb csak a túlhízás és érlemeszesedés halványabb veszélyei fenyegetik. Nem is sürget már semmi más probléma, mint ez az egyetlenegy, melyet jobboldali betűbordélyos és baloldali szellemi bootlegger napról-napra fülébe nyüzsög az elnyomó zsarnok magyarságnak: — Teljesítsük a kisebbségek jogos kívánságait!

Melyik az a valóság, mely e duzzadó szívű nemes rabszolgaszabadítóknak szájába adja ezt a hősi kiáltást? Hol van ez a nekilendítő realitás? A nekünk marcangolt töredék Magyarország tragikus határai között? Vegyük át a vizsgálóbíró magas szerepét s kétezer év tudományos fejlődése által szentesített módszerrel az öt érzékkel megfogható tényekből állapítsuk meg: *1. Kiknek vannak teljesíthetetlen jogos kívánságai. 2. Kiknek van okuk elnyomatáséit, hátraszorításért kiáltozni? 3. Kik nem teljesítik a teljesíthetetlen jogos kívánságokat?*

Vegyük elő a legmagasabb: az emberi lelket Isten felé építő szakma, az Egyház névtárát. Püspökök? Németek. Prépostok, apátok? Németek, kisebb részben szlávok. Kanonokok, theologiai professzorok, rendfőnökök és egyéb méltóságok? Németek,

kisebb részben szlávok. A Magyarországon többséget alkotó magyarság többségét a kisplebánosok, hitoktatók, káplánok, egyházuk, sírások szerény selegében találhatod meg. Isten és Egyház idegeneknek jelent irányítást, rangot, hatalmat, jólétet Magyarországon. Mintha Isten és Egyház örök elítéléssel mondaná a katolikus magyaroknak: — Ti csak másodrendű, kitermelt katolikusok lehettek, összegezés: *egyházi téren a magyarságnak vannak teljesítetlen jogos kívánságai, a magyarság hátraszorulása kiált a szemekbe, a magyarság jogos kívánságait kell teljesíteni.*

Lássuk a történelmet csináló, sorsokat megszabó kormányzás, közpályák névsorait. A magyar főrendiház tagjai? Nagyrészben németek, szlávok, zsidók. A parlament tagjai és irányító vezérei? Jórészben: németek, zsidók. A magyar kultúra legfőbb irányítója s minisztériuma irányító elemeinek jó része? Németek. Az egyetemek és főiskolák tanárai? Hihetetlen arányban: németek. Az igazgatók, főigazgatók, egyéb irányítók jelentős része? Németek. A magas bürokrácia, a magas bíróság, az adminisztráció, a városi hatóságok irányító elemei? Nagyrészben németek, kisebb részben szlávok. A magyarság olyan percenttel sincs képviselve közöttük, amely a legkisebb kisebbséget megilletné. Következmény: *Az élet mind e terein a magyarságnak vannak teljesítetlen jogos kívánságai, a magyarság elnyomatása kiált a lelkekbe, a magyarság jogos kívánságait kell teljesíteni.*

És hogy állunk a honvédelem, a katonai érvényesülés terén? Eredeti vagy magyarosított nevek alatt: a magas katonai méltóságok meglepően jelentős része németvérűek kezében van. *Fel kell ismételnem újra a kérdést? Le kell vonnom újból a következményt?*

Vizsgáljuk most a pénzügyi, a gazdasági életet, a bank, a kereskedelem, az ipar roppant piacát, ahol a csapra ütött népverejték palotákat, mérhetetlen földbirtokokat, gigászi vagyonokat és korlátlan le-

hetőségű jövőt teremt. Kiké a paloták, a mérhetetlen földbirtokok, a gigászi vagyonok, a korlátlan lehetőségű jövő? Zsidóké, kisebb arányban németké, szlávoké s a grófi kisebbségé. Kié a verejték? A magyarságé. *Eredmény: a pénz, a kenyér, a hódítás, a jövő kilátásaiban a magyarságnak vannak teljesítetlen jogos kívánságai, a magyarság minden természetrajzi törvényt megcsúfoló elnyomtatása üvölt a lelkiismeretekbe, a magyarság jogos kívánságait kell teljesíteni.*

És minden összefoglalás összefoglalásául: Magyarországon az élet minden terén kiknek a kezében van a kiválasztás, a szelekció, vagyis az a hatalom, hogy a megüresedett vagy új állásokat új személyekkel töltsék be, hogy ösztöndíjakra, kitüntetésekre, irányításra, tandíj- vagy bármily kedvezményre egyéneket jelöljenek ki? Az idegen fajnak, különösen a németek és zsidók kezében. A magyar Magyarországon csak úgy szerezhethet érdemeket a jövőre, ha a német vagy zsidó faj életérdekeibe, ideológiájába, frazeológiájába beszervezkedik. Oh, melyik fajnak vannak teljesítetlen jogos kívánságai Magyarországon! Melyik fajnak elnyomása, kiszorítása, megrablása lett kétségbeesett történelmi segélykiáltás?!

Ma: a történelem nagy fordulójánál millió nyomorúság, millió szükség, millió probléma kiált a megcsalt, kisémmizett, kitürt magyarság felemelésére. És a teleki térré züllött közéletnek e kores banditái, a haláltánccá kavargó napoknak e nyomorult férfiszajhái nem hallják az anyatest millió jajkiáltását, hanem: arcátlan hajszájukban a pénz, a zsákmány, a zshivány érvényesülés és a guruló német márka után: újabb és újabb ajtót nyitnak a rettentően idegen Halálnak.

2.

Igen: teljesíteni kell a kisebbségek jogos kívánságait. De melyek Magyarországon a kisebbségek jogos igényei?

Mert így kell ezt kérdezni: Magyarországon. Hiszen világos: más a nemzetiségi kérdés az amerikai Egyesült Államokban, más Franciaországban, más Spanyolországban, Németországban és egész sajátosan más Magyarországon.

A kisebbségi kérdést, vagy régibb, helyesebb és kifejezőbb elnevezésével: a nemzetiségi kérdést: mindenütt a nemzetet megalkotó faj, az a faj, mely az országnak történelmi nevet adott, oldja meg a maga organikus szükségéi, legmélyebb életérdekei szerint. Az a faj, mely nyelve, kultúrája, pszichéje, szerves történelmi céljai egységében nemzetté forrasztotta mindazokat a fajokat, melyek országa határain belül laknak. Ha ez nem így volna, ha a nemzet elnevezés nem ilyen egységet jelentene: az emberiség nagy egységes arcú életműhelyei helyén egy képtelen Babel zagyvasága bántana s az emberiség legmélyebb szépségei, legsajátosabb kifejezései odavesztek volna egy egység, terv, forma és cél nélküli történelmi élet zűrzavarába. Aki pedig itt Svájc vagy az Egyesült Államok példáját hozza föl ellenérvül: az vagy gyógyíthatatlanul hülye, vagy megfontolt szándékkal nem becsületes.

A nemzetiségi kérdés megoldása tehát természetesen más-más formában lesz a történelmi élet termékeny eleme. E megoldás kialakulására a következő tényezők hatnak mint meghatározó elemek:

1. A nemzetet megalkotó faj számviszonya az egyes nemzetiségek számához.

2. Milyen természetes, vérszerinti hátvédje van az ország határain kívül a nemzetet megalkotó fajnak és milyen az egyes nemzetiségeknek?

3. Milyen a történelmi jogi helyzete az egyes nemzetiségeknek az uralkodó fajjal szemben?

4. Milyen a nemzetalkotó faj *a)* politikai, *b)* kulturális, *c)* szociális értéke és lehetősége?

Az első pont szerint a következő megfontolások határozzak meg a nemzetiségi probléma megoldását Magyarországon: Horvátországot és a tengervidéket nem számítva: a magyar faj száma úgy

a régi integer, mint a mai Magyarországon nagyobb volt bármelyik nemzetiség számánál. De a régi Magyarországon a magyarság száma kevesebb volt, mint az összes nemzetiségeké együttvéve, míg a megcsonkított Magyarországon a magyarság az összes kisebbségekkel szemben nagy többséget jelent.

Ehez kell venni a 2-ik pont tényeit: A magyar faj egyedülálló, rokontalan nép Európában és így a határokon kívül semmi más olyan nép nincs, melyet a vér, nyelv vagy kultúra rokonsága egyéni fejlődésének természetes hátvédjévé tenne. Viszont: a többi nemzetiségeknek, a különböző német, szláv rétegeknek és a zsidóságnak óriási hátvédje, természetes erőforrása a német és a szláv tenger, és a gazdasági hódítása által világhatalommá nőtt zsidóság.

Mi következik mindebből?

Az, hogy a kisebbségi kérdés megoldása, ha az tényleg a magyarság organikus történelmi termése lesz: nálunk sajátosan más és ezekhez a fennebbi tényekhez szabott megoldás lesz. *Nekünk a minden nép törvényeitől elismert jogos életvédelem szükségyszerű parancsából sokkal több biztosítékra, erősebb korlátokra, az államélet és az egész történelemcsinálás teljes kezünkbe vételére van szükségünk, hogy egyéni fejlődésünket, egyéni arcunkat a magyar Állam és a magyar Nemzet fejlődésében és arcában az egész egyetemes emberi alkotás érdekében megvalósíthassuk.*

Tudom, hogy a harmadik pont felvetése: — milyen a történelmi jogi helyzete az egyes nemzetiségeknek az uralkodó fajjal szemben — sokak előtt, akik az erőt teszik egyetlen törvénnyé, tárgyaltanának látszik. Azt hiszem, hogy ez a semmibevevés csak a mai ököljogos napok múltó morális betegsége. Lehetetlen, hogy az a kor, mely ha nem is tetteiben, de minden frázisában a jog tiszteletére s a szociális igazságra hivatkozik: semmibe vegye az elvégzett munka, a kiöntött vér, a megépített kultúra jogát. Pedig a történelmi jog annyi, mint: az elvégzett

munka, a meghozott véraldozat, a megépített kultúra joga: a munka joga. Ma már körülbelül tudományos tény az, hogy Erdélynek már a honfoglalás előtt volt magyar (székely) lakossága. Bár ez a tény a mai szempontunkból nem fontos. Az is tudományos tény, hogy az aránylag csekély számú magyarság elég gyorsan és könnyen foglalta el a történelmi Magyarország területét. Ez a csekély ellenállás azt jelenti, hogy az akkori Magyarország területén nem volt egy egységes történelmi akarat, egységes kultúra, egységes történelmi öntudat formáiban élő nép. Bár: ha lett volna is ilyen, a mi tárgyunkra ez teljesen közömbös volna: mert az ezerévelőtti erőszak ma, az ezer év elvégzett munkája és áldozata után: hibátlan jogcím lenne. *Érdekes, hogy azok bolygatják az ezerév előtti birtokbavétel jogosságát, akik a mai véletlen győzelem erőszakát teljes és örökre szóló jogforrásnak hirdetik.* Annyi bizonyos: mi voltunk az elsők, akik a történelmi Magyarország területén egy külön egységes gondolatú történelmi közösséget építettünk meg. És az is bizonyos, hogy azoknak a nemzetiségeknek jó részét, melyek ma új követelésekkel döngöttek a magyar Állam biztonságát s a magyarság jóhiszeműségét: mi telepítettük be időről-időre a nemzeti háztartás bizonyos funkcióinak ellátására. Vagy pedig: hálátlan és hűtlen idegen királyaink hozták be őket azzal a sunyi gyilkos gondolattal, hogy ezek a betelepített idegen rétegek hadi bázisok legyenek az ellen a magyarság ellen, melynek mindent köszönhetek, így ezek a nemzetiségi képletek vagy általunk önként és bizonyos célokra alkalmazott nemzetháztartási alkalmazottak, akiknek csak a magyar állam, magyar kultúra és magyar történelmi célok egységében van jogos értelmük. Vagy sunyi történelmi gyilkossági kísérletek maradványai, akiknek az elvégzett magyar történelmi munkával, a magyar kultúra egységével szemben nem lehet semmilyen jogos külön követelésük.

Ezeknek a magyar Állam, magyar kultúra tég-

lálul valaha behozott nemzetiségi képleteknek jogi helyzetét azonosnak állítani azoknak a nemzetiségi rétegeknek helyzetével, melyeket a véletlenül győzelemre zökkent tiranoni hatalmak máról holnapra, — ezer éven át fejlődött történelmi hagyományaikkal, megépített kultúrájukkal s az azt kifejező ősi nyelvvel, — áttelekkönyveltek idegen impériumok hatalma alá: minden jog és minden szociális igazság megtagadását jelenti.

A negyedik pont három kérdésére külön kell felelnünk.

Milyen a magyarságnak politikai értéke és lehetősége? Ez a sajátos arcú rokotalan faj, mikor idejött, a maga viszonylagosan csekély számával az itt történelmi értelem nélkül élő néptörödékeket egy új történelmi alkotás egységébe tudta egyesíteni. Keleteurópa szláv, német és egyéb töredékű néptengerében úgy tudott egy egyéni arcú történelmi épületet emelni, hogy ez mégis a nyugateurópai kultúra előretolt műhelye és védőműve volt. Hatalmi erejével meg tudta akadályozni, hogy Keleteurópa e része állandóan a kisebb fajok marakodása, vagy a német vagy szláv világhatalom könnyű zsákmánya legyen. És éppen rokotalan volta teszi ezt a népet a legalkalmasabb történelmi eszközé a jövőben, hogy Keleteurópa és a Balkán népeit olyan egyensúlyba hozza (lásd 9-ik Füzet: Keleteurópa), mely mindezeknek a népeknek a legnagyobb védelmet jelenti a német és orosz világhatalmi veszéllyel szemben és amelyben minden keleteurópai nemzet biztosítéka lesz minden többi keleteurópai nemzet egyéni szabad fejlődésének. A magyarságnak itt mással nem helyettesíthető pozitív történelmi hivatása, nélkülözhetetlen és szükségszerű történelmi funkciója van: mert ez a szerep egyszersmind életösztönének egyetlen természetes külpolitikai megnyilatkozása, legmélyebb életérdekeinek matematikailag megszabott eredője, életakaratának szükségszerű iránya.

Ez a keleteurópai védelmi és gazdasági együttműködés természetes következménnyel fogja megszüntetni a bántó és ma már groteszk „nagy hatalom“ elnevezést és a velejáró ideológiát. A kis nemzetek e történelmi szervezkedése elhárítja azt a veszélyt, hogy egy szép napon a világ négy-öt legnagyobb impériumai felosszák maguk közt a Földet. És ez a keleteurópai szervezkedés talán kezdete lesz egy minden egyes államnak legnagyobb biztonságot és leghabradabb egyéni fejlődést jelentő európai együttműködési rendszernek.

Milyen a magyar faj kulturális értéke és jelentősége?

Betörve idegen Egyház, később idegen uralkodóház és idegen uralkodó osztályok idegen lelkű és idegen célú életformáiba: a magyar lélek ott, ahol csak egy kis mozgási tere marad: mégis sajátos arcú mélyen emberi kulturális termést hoz az egyetemes emberiség termésébe. Irodalmunk messze fölébe magaslik bármely keleteurópai nép irodalma fölé, a lírában és a szépprózában pedig Európa legelső népei sorában vagyunk. Népirodalmunk, népzeneink és népi képzőművészetünk csodálatos öskelyhű külön virága Európának, roppant lehetőségeket rejtve magában egy sajátos művészi fejlődés számára. A magyar lélek szétsugárzó hatalmát mutatja, hogy a történelmi Magyarország idegen nemzetiségeinek igen jelentős része ösztönösen, minden kényszer nélkül magáévá tette a magyar nyelvet, a magyar lelket s ma már csak történelmi kutatások tudják megmutatni egykori idegenségüket. Különösen a magyar reformáció volt ilyen hatalmas asszimiláló erővel. Jellemző tünet — s a háború alatt volt a legszembeötlőbb —, hogy még idegen ajkú képleteink is, ha a bánat, öröm, vagy heroizmus nagy felszabadító lelki hullámaint akarják kifejezni: a magyar ritmus, a magyar lélek formáiban teszik. Iparművészetünk nem egy téren a legjobbat adta Európában. Felekezeti iskoláink egészséges demokráciájukban mindig az egész európai

kultúra vigyázásával fejlesztették tovább a magyar kultúrát. Történelemben és nyelvészetben sajátos helyzetünk külön nagy feladatokat jelölt ki a magyar tudományosság számára, melyek vizsgálása, megoldása mintegy organikusan a miénk. Ha meggondoljuk, hogy mindezt a hatalmas eredményt egy folytonosan harctér-országban, ezer szenvedés, ezer gátlás közt, idegen dinasztia, idegen kizsákmányoló osztályok életformáiba: sokszor nyelvébe kényszerítve értük el: tudományosan megokolt a biztonság: ha a magyarság Magyarországon minden téren kezébe ragadja az irányítást s a maga által kitermelt formákban a maga egyedeivel csinál történelmet és kultúrát: egészen sajátos és gazdag termést fog adni az emberiség kultúrájának. Kérdés: nem innen fog kiindulni az egész európai kultúra megújrodása?

Milyen a magyar faj szociális értéke és lehetősége?

A magyarság új honfoglalása s a szociális igazságtalanságok megszüntetése Magyarországon: voltaképpen egyetlen és ugyanaz a feladat más más oldalról nézve. Mindkettő feltételezi a másikat s egyik sem valósulhat meg a másik megvalósulása nélkül. A nemzeti termést, nemzeti munkát kizsákmányoló uralkodó rétegek 95—98 percentben idegenek s hatalmuk megépítésében sokat köszönhetnek ádáz faji sovinizmusuk sunyi és bűnös szolidaritásának. Ha végignézzük a legnagyobb vagyonnal és jövedelemmel rendelkezők, a legtöbb adót fizetők, a fővárosi ház- és telektulajdonosok stb. névsorát: olyan eredményt kapunk, mely bármely más országban a legképtelenebb természetrajzi vicc groteszk hatását tenné. *Az új magyar honfoglalás: az államélet és társadalmi szervezkedés teljes kézbevétele a magyarság által: a töredék faji politikák helyébe egy olyan nemzeti politikát teremt meg, melyben a magyar nemzeti munka tömegeinek bármily vérű egyedei a munka egyenlő védelme s egyenlő szociális feltételek mellett építhetik meg életüket. Az új magyar honfoglalás tehát nem jelent kitagadást, igaz-*

ságtalanságot, veszélyt egyik fajtöredék dolgozói számára sem, csupán a kizsákmányoló, a szociális veszélyt jelentő rétegeket fogja elhárítani a magyar fejlődés útjából. Magyarországon az igazságtétel a magyar faj számára azonos a szociális igazságtétellel.

3.

Teljesítsük a nemzetiségek jogos kívánságait! Igen. De ez a *jogosság* az egész egységes magyar történelmi életnek organikus termése legyen. Mert csak így jelent fejlődést, egységes kultúrát, közös célokba ívelő hatalmas történelmi építést a magyar nemzeti munka minden tagja és rétege számára.

Wilson? A tözsér Amerika, mely kecsgető kuponokért ment bele a világháború gigászi üzletébe: a véres bolt felszámolásakor, mint ártatlan hóvirágot, ezt a filozoptert tüzte a békekonferenciás kajzerkabátja gomblyukába a maga amerikai katedrán kiagyalt pontjaival. A hóvirág nem is volt olyan ártatlan, mint amilyennek szeráfi szerzője fehéřítette. Mert a wilsoni pontok igen alkalmasak arra, hogy a legyőzött ellenséges államokba bevigyék a szétbomlasztás, a mindennapi lázadás, a történelmi Bábel gerjesztő csíráit. A győztes államok pedig úgy bánhatnak ezekkel a nemes pontokkal, mint a gazdag magyar paraszt az esernyőjével. Van neki: de nem használja, ha esik az eső.

Semmi sem mutatja jobban a múlt bűneit a magyarsággal szemben és a két Tisza irtóztatós felelőséget minden magyar tragédiában: mint az a fejtelenség, melyet a tájékozatlan, szerves ideológia nélküli, teljesen szervezetlen magyarság mutatott és mutat „*függelensége*“ első két évtizedében. Századokon át: a magyar életöszton égő sóvárgása volt, hogy az idegen dinasztia és Ausztria lecsússzanak a magyarság hátáról. Ez volt a magyarság legjobb-jainak közös hitvallása s a magyar népi tömegek titkos megváltó-várása. És amikor — bár irtóztatós

áron — beütött a nagy felszabadulás: mint a lefejezett béka végigrángtunk egy csomó olyan mozgást, melyet nem lett volna szabad elranganunk és nem tettünk úgyszólván semmit azokból a teendőkből, melyeket az életösztön legegységibb parancsa szerint tennünk kellett volna. Viszont az öntudatos, célját látó németiség, az a németiség, amelynek hatalmáért hoztuk a világháború minden áldozatát, egyszerre meglátta, hogy milyen hódítási lehetőségei rejlenek a wilsoni pontokban az ők érdekeiért ledöfött magyarság ellen. Kettős csoportra oszolta pompás stratégiával és pompásabb taktikával intézték a *Dringet nach Osten*. A „német kisebbség“-arcúak hadosztálya komor ököllóbálásokkal követelte a wilsoni pontoknak az ők érdekeire lefordított teljesítését. Az „asszimiláltak“, a „hazafiak“, a „jobb magyarok“, az „intranszigiens, fanatikus és izzó magyarok“ pedig bő adagolással maszlagolták be a magyar középosztály ténfergőinek, hogy nekünk még Wilsont is kupán kell dömpingelnünk a kisebbségek, különösen a német kisebbségek dédel* getésében, hogy 1. a szomszéd impériumok kényyszerüljenek eme ülepre ejtő példától csakazértis-versenyben mindennap tescheni vajjal kenegetni és Károlyi-féle pasztörizált tejben fűrésztgetni a hatalmukkal átkönyvelt magyar kisebbségeket. 2. Hogy az erdélyi szász, román, örmény, görög, zsidó, cigány, a felvidéki tót, ruthén, zsidó, a délvidéki román, szerb, horvát, vend, sváb, zsidó, cigány; heti százhatvannyolc órán át egyebet se csináljanak, mint ezt sóhajtsák: — Oh, ha én kisebbség lehetnék a TESz, a MANSz, a Honszeretet, a Turul és a Karafiáth kultuszminiszter Magyarországon! És a történelem első kedvező jelére úgy fussanak vissza a nyakunkba, amint az éhtyúk fut a hízott légy után. Oh, mit be nem lehet adni ennek a tétova, magyar középosztálynak! És így állt elő a kettős gyűlölködések eredménye. A szomszéd impériumok fűtyülnek Wilsonra s minden eszközzel szorítják ki a magyarságot a földből, a megélhetésből, a kultúrából;

az életből. Mi pedig, öngyilkosságra maszlagolt bódult bűnös magyarok: a nekünk szakadt maradék Magyarország minden stratégiai pontját, a magyar fejlődés minden biztosítékát odapazaroltuk a hódító németiség markaiba, meghagyva a zsidónak mindent, amit magáénak hódított. Es már legfőbb életünk, lelkünk lelke: nyelvünk uralmát és biztonságát is kikezdtük.

És melyik nemzetiség akar ezért az örült és bűnös öngyilkosságért visszatérni hozzánk?! Melyik nemzetiség kíván egy olyan gyenge uralom alá jutni, amelyen mások uralkodnak? Az erdélyi, felvidéki, délvidéki németiség természetes nehézkedéssel hull a német tenger felé. Az a csekély töredék, mely uralmunk visszakívánja, azért teszi ezt és ez igazán halálos gúny: *mert minket talál a legrövidebb és legbiztosabb útnak arra, hogy a németiség uralma alá kerüljön. Van még szerves lény a világon, mely elhiszi, hogy a természeti erőekkel úgy vívhatunk meg legsikeresebben, ha teljesen legyengítjük magunkat, ha az élet minden szerző, szervező és védő eszközét az ellenünk küzdők kezeibe szolgáltadjuk?!*

4.

De halgassuk meg Vazult is, a drága magyar hazafi Vazulkát. Akinek azért van szeme, hogy vak legyen, füle, hogy süket legyen. Akinek azért van öt kapuja az élet felé, hogy ne érzékelje az élet nyers valóságait, hanem gonoszul szuggeráló mondatok cuclijából szopjon magába egy öngyilkos maszlag hazafiságot. Ez máris aggódik a hazájáért, hiszen azért olyan mindenre kapható, minden ártó hatalom előtt megbízható jófiú, mert olyan alaposan aggódik azért az ő drága hazájáért. Aggodalmainak hiteles szövege a következő:

1. A legnagyobb veszélynek tartom most: felhánytorgatni a magyar faj sérelmeit, kutatni egyesek magyarságát, külön magyar szervezkedést kezdeni, mert:

2. Ez elidegeníti, ellenségeinkké teheti azokat az idegen származásúakat, akik jóhiszeműen és becsületes szándékkal magyarnak vallják magukat.

3. örökre elijeszti tőlünk az elvett területek nemzetiségeit. Hogyan kívánjanak visszatérni hozzánk, ha látják, hogy mi még azokat a nemzetiségi eredetűeket is visszataszítjuk, akik magyarok akarnak lenni.

4. Mit szól a külföld, mikor mi az idegen impériumok alá került magyarok elnyomatásáért panaszolunk, ha mi azalatt el akarjuk nyomni a mi nemzetiségeinket?

5. A magyar történelem egész hosszú sorát mutatja a kiváló hazafiaknak, akik idegen eredetűek voltak és mégis nagy szolgálatokat tettek a magyarságnak.

6. Magános, kicsiny faj vagyunk, elpusztulunk Európa színéről, ha nem bővülünk folyton idegen elemekkel.

7. Nem mondom, vannak tényleg némi igazságtalanságok a magyar fajjal szemben Magyarországon. De ezt a kérdést most ki kell kapcsolnunk. Majd, ha visszaszereztük a Kárpátoktól övezett ősi hazát, ha majd újból felragyog Szent István koronája, ha a Kárpátoktól az Adriáig megint hangzani fog az: Isten áldd meg a magyart: akkor megpróbálhatjuk ezt a kérdést is rendezni.

Szép, alkalmas, bölcs aggodalom. Lehetsz belőle egyetemi magántanár vagy a *Honszeretet* ügyvezető titkára. Még német valutát is szerezhetsz vele. Én ezekre a praktikus gyökerű honfinyögdelmekre ezt felelem:

1. Az talán közömbös, hogy a magyar sérelmeket felhánytorgatjuk vagy nem. Ezeket a sérelmeket minden oldalról kiáltja, üvölti, sírja és jajgatja maga az élet. Szemedbe döbrentik minden nap a magyar élet idegenektől elfoglalt hatalmi helyei, a napról-napra idegeneknek odaomló föld, vagyon, állás, befolyás. A kiszorított magyarság irtózatosszenvedése! a magyar szellemi munkás, a magyar

munkás, a magyar parasztság elhagyatottsága. Nem az a probléma, hogy íelhánytorgatják-é vagy nem, azt, hogy a beteget a difteritisz fojtogatja. Hanem az: hogy a difteritisz fojtogatja a beteget és ha ezt gyorsan meg nem gyógyítjuk: a beteg belehal. Mi nem kutatgatjuk senkinek sem a magyarságát, sem vérvizsgálatokkal, sem levéltári kutatásokkal. Mi elfogadunk magyarnak mindenkit, akiről nem tudjuk, hogy nem magyar. De a nyilvánvalóan idegen faj fiaival szemben nem tudjuk elkövetni azt az elemi csalást, hogy a magyar fajba sikkasszuk őket. Ma pedig ilyenek kezében van az ország, a hatalom, és a dicsőség.

2. Kit idegenítünk el, kit teszünk ellenségünkkel azzal, hogy elesettségünkől, megraboltságunkból igyekezünk kiemelkedni és megint a saját sorsunk uraivá lenni? Az, aki lelkében, ösztöneiben tényleg magyarrá asszimilálódott, vagy legalább is: értelmével és akaratával őszintén a magyarság mellé akar állani: az épen úgy látja a magyarság tragikus helyzetét, mint mi. Éppen úgy kívánja megváltoztatni ezt a helyzetet, mint mi. Az érteni fogja, hogy mi szervezkedünk magunk közt a magunk sorsa megjavítására és természetesnek fogja találni, hogy ezt a rettentő élethalálharcot elsősorban a saját egyedeinkkel vívjuk meg. Furcsa magyar hajlandóságú idegen az, aki hántásnak, elijesztésnek veszi azt, ha a magyarság meg akarja szervezni önmagát az életküzdelemre és úrrá akar lenni a saját nehezen megfizetett hazájában. Miben különbözik akkor egy magyar hajlandóságú idegen az idegen imperiumok elnyomóitól? Nem: *elidegeníteni, ellenségünkkel tenni csak azt lehet, aki test-lelke minden sunyi akaratában már idegen és ellenség s csak valamely párologó konc szagára veszi iöl á magyar álarcot.*

3. Elijesztjük az elvesztett területek nemzetiségeit? Az élet és halál nagy megidézésében beszéljünk őszintén és ne akarjuk mindig egy hazug és korcs politikai frazeológia rongyaival eltakarítani a leg-

mélyebb természetrajzi valóságokat. Elíjedtek azok már régen és elíjedtek akkor, mikor a Kárpátoktól az Adriáig, a Lajtától a Nemeréig csurgott a renegátokat dédelgető asszimilációs politika. Ez az elíjedség meg volt s Trianon ujjsmutatására potenciálisból aktuálisra mozdult csak. És meg volt éppen azért: mert nem a magyarság organikusán kitermelt életformái szerint csinálunk államot és egy határozott irányú nemzetiségi politikát, kezeinkben tartva a magyar élet minden irányító gyepölőjét, hanem: renegátoknak osztottuk szét az ország hatalmi helyeit s az ők korcs formáiban züllött minden a maga útján. Kétségbe morállal akartunk boldogulni. Ha egy magyar románná, szerbbé, vagy tóttá ficamodott: árulónak és gazembernek kiáltottuk. És talán nem is tévedtünk. De ha az Isten bármily vérű éhes törtetője hétfőről keddre magyarrá korcsult s fogait csattogtatta saját fajtája ellen: az jobb magyar, kiváló hazafi, ünnepelel becsülete volt. Hát nem ez a politikai morál volt az elíjesztés — az elundorítás? És míg a nemzetiségek lelkében jogos gyűlöletet raktunk magunk ellen ezzel a politikával: pusztult, kiszorult a magyarság, mert neki nem volt ilyen értékesíthető renegátsága.

Melyik egyén boldogul az életharcban és szereze becsülete magának? Az, aki sorsát, dolgait másokra bízza s hazug ténfergéssele várja, hogy mások építsék meg az ő életét? Vagy az, aki a maga eszévele, maga akarátávele, maga moralitásávele^ maga tör utat magának s minden életérdeket saját erőívele és eszközeívele tudja biztosítani? Ugye, ez az utóbbi? így van ez a nemzetekkel is. Ha mi meg tudjuk való síteni az új magyar honfoglalást, ha az élet minden terén kezünkbe ragadjuk az irányítást, ha saját erőívelele meg kezdjük építeni a magyar nyelv, magyar kultúra, organikus magyar történelmi célok egységében az új Magyarországot: az új, erős egyéniségű történelmi alkotó műhelyében szívesen fog nak helyet foglalni a történelmi Magyarország népei: mert látni fogják, hogy munkájuk itt talál a leg-

teljesebb védelemre, életük a legtermékenyebb ki-
 íjlésre. Az életharcban az erős, az öntudatos, a ha-
 tározott vonalú egyéniség szövetségét keresi min-
 denki.

4. Mit szól Külföld, mikor mi az idegen impe-
 riumok alá került magyarok elnyomatásáért pana-
 szolunk, ha mi ezalatt el akarjuk nyomni a mi nem-
 zetiségeinket?

Először is: itt nem elnyomásról, hanem egy el-
 nyomás megszüntetéséről van szó. A magyarság
 elnyomásának, kiszorításának, megraboltságának
 megszüntetéséről a saját hazájában. Abban az or-
 szágban, melyet ő alkotott, ő épített a vér, a munka,
 a gondolat, a szenvedés minden emberi és ember-
 fölötti áldozatával, mely minden jog szerint az övé
 s ahol ő számszerint is többség. És ha már a jó: *mit
 szól a Külföld* — nóta szól: mit szól, mit kiált, mit
 ordít az a Külföld, *ha látja, hogy mi panaszkodunk
 az idegen impériumok alá került magyarok kiszori-
 tásáért és akkor: a minékünk marcangolt kis Ma-
 gyarországunkban, ahol a magyar faj több mint
 nyolcvanpercentes többséget jelent: a magyarság
 fokonként szorul ki az élet minden lehetőségéből s
 olyan arányban sincs része az ország irányításában,
 hatalmában, vagyonában, földjében, mintha a leg-
 kisebb kisebbség volna?!*

5. És lássuk mármost: mit jelentenek ebben a
 problémában azok az idegen vérű kiválóságok, akik
 munkájuk által magyarokká lettek és nagy szolgál-
 tatokat tettek a magyarságnak? A Zrínyi Miklósook,
 Petőfiek, Ipolyiak stb. stb.

Semmit. Pont semmit. Az egynél eggyel keve-
 sebbet. Először is: ezek általában kivételes arányú
 egyének. Fejlődésük, szellemi megépülésük titka
 sokkal ismeretlenebb, mintsem elméletet tudnánk
 építeni rájuk. És különösen: sajátos esetüket nem
 lehet az átlag emberek nagy tömegére vonatkoz-
 tatni. Azután: sohasem lehet tudni, hogy ezeknek
 az eseteknek némelyikében mennyi magyar vér volt
 az ősök végtelen soraiban. Különben is: az átlagon

felül emelkedő moralitást s a kiváló erejű szellemet igen gyakran vonzza az elnyomott, a megrabolt, az érdemei alá szorított emberség sorsa. A magyar lélek visszazsúfolt mély kincsei, az elzsilipelt magyar fejlődés e kiváló szellemi erők ösztönös útjává teheték azt, hogy az elfojtott magyar erő felszabadítóivá szegődtek vagy részt vettek a magyarság valamelyik életműhelyében.

De ezek izolált, elég ritka, egyes jelenségek. Kevés a Petőfi és sok a Bleyer Jakab. Az egyikből: ezer évben egy születik. A másiktól: egy év alatt ezer. Már pedig: politikát, történelemcsinálást, törvényeket, életformákat az egyetemességre és nem a kivételes egyes egyedekre alapítunk. Amiért a jeles Ipolyi német származású volt; nem kockáztathatjuk a magyarság biztonságát, jólétét, jövőjét hatszázezer német kezébe, akiknek talán nyolcvan percentje titkos vagy nyílt Bleyer Jakab. Viszont: ha mi egy nagy szociális igazságtétellel megvalósítjuk az új magyar honfoglalást, ha egy elszánt új foglalással megvalósítjuk a nemzeti munka minden rétegének szociális igazságtételét, ha felébredt alkotó öntudattal megépítjük a magyar nyelv, magyar kultúra, az organikus magyar életcélok egységének nagy történelmi katedrálisát: a Zrínyi Miklós, Petőfi-féle csillagok még ösztönösebb irammal fognak a mi egünk vonzásába sietni.

6. Magános, rokontalan, kicsiny számú faj vagyunk? Igen. Az vagyunk, amint az volt a görög, a római. És éppen ezért nem szabad idegen étvágak kezébe tenni sorsunkat, ezért kell életünk minden irányító szálát a kezünkben tartanunk, ezért kell minden perces éber szolidaritással olyan helyzetet teremtenünk, hogy a magyar bölcső gondtalan bőséggel onthassa a magyar lélek, magyar kenyér magyar jövő leendő katonáit. Az pusztul el, aki másra bízta életét, aki másokat tesz sorsa uraivá.

7. Az összeomlás első percétől kezdve hirdetem: hogy a legbűnösebb gazság az irredentát belekeverni a belpolitikába s a magyar faj gazdasági,

szociális, kulturális sürgető problémáit azzal maszlagolni némára: hogy ez most nem időszerű, ezek most veszélyt jelentenek, ezeket most ki kell kapcsolnunk jogos történelmi követeléseink beteljesüléséig. Ennél butább és gazabb maszlaggal nem lehet gyilkossági kísérletet követni el a magyarság ellen. Az életet nem lehet felfüggeszteni és élni annyit jelent, mint minden nap megbirkózni az élet felvetődő problémáival. Ellenkezőleg: éppen most kell megmutatnunk életrealitásunkat és itt, a nekünk hagyott szigeten kell tanúságot tennünk: mit tudunk, hogyan oldjuk meg régtől esedékes problémáinkat. Még saját véreink sem fognak visszakíváncozni egy pipogya hülye fajhoz, mely biztonsága, kenyere, jövője, minden értékét hódító idegenek birtokában hagyja, mely még nyelve uralmát sem tudja megőrizni és túri, hogy a szociális igazságtalanságok megfojtsák a termő munkát. Viszont: a munka idegenvérű néprétegei is szívesen fognak a magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyar történelmi célok egységének műhelyébe sietni: ha egy saját erejét tudó, acélszorítású magyarság sorsa minden gyepelőjét a saját kezébe veszi és úgy irányítja a történelem kerekét, hogy a magyarság uralma a munkának a legnagyobb védelmet, a szociális és kulturális fejlődésnek a legtermékenyebb lehetőséget jelentse. És külpolitikáját úgy építi, hogy az a kisnemzetek életének kölcsönös biztosítását jelentse bármily elnyomó hatalom ellen.

5.

A Wilson titkos bombájú pontjaival itt szembe helyezem a nemzetiségi kérdésnek azt a megoldását, amely egyetlenül tekinthető a magyarság, a magyar életérdekek, a magyar történelmi munka organikus megnyilatkozásának. És amely egyszersmind termékeny politikai elv és nem fenyegeti bábéli zavarral az emberiség fejlődésének egységes törté-

nelmi műhelyeit. Viszont: nem bánt semmi egyetemes emberi igazságot sem.

A nemzetiségi kérdést Magyarországon a kollektív és az individuális elv helyes viszonyára építjük. És így a nemzetiségi probléma megoldása egyik szerves kiegészítője lesz annak az egyetemes politikai elvnek, mely a magyar élet formáit az élet minden terén megszabja.

A kollektív elvből következők:

1. A magyar történelmi műhely, a magyar állam minden egyede tagja az egységes magyar kultúrának. Tehát: a magyar nyelv az állam minden polgárára anyanyelvi tökéletességgel kötelező. A magyar élet bármely pontján csak olyan közhivatalnok működhetik, aki magyar középiskolában vagy magyar főiskolán szerezte képesítését. Ezt az évek lassú, állandó nevelésében megvalósuló képe-
sítést csupán vizsgák utólagos letevésével helyettesíteni nem lehet.

2. Minden köz-jellegű téren a magyar nyelv kötelező, csak a magyar nyelv használható. Udvartartás, törvényhozás, mindenféle közhivatalok, hadsereg s bármily fegyveres alakulat (rendőrség, folyámórség stb.), bíróságok, közlekedés stb. stb.

3. Az Állam köteles gondoskodni arról, hogy minden egyes, bármily környezetben élő magyar gyermeknek magyar iskoláztatás álljon rendelkezésére.

4. Az egyházak kötelesek minden olyan egyházközségben magyarnyelvű istentiszteletet is tartani, ahol bármily csekély számú magyar hívek is vannak.

5. Bármily erőhatalmi vagy közérdekű alakulat csak az illető egyetemes magyar szervezettség kebelében szervezhető és csak a magyar nyelvet használhatják (levente-alakulatok, cserkészek, tűzoltóság stb.).

6. A népiskolák nyolc osztályában magyar gyermekeket semmi idegen nyelvre sem szabad tanítani semmilyen jellegű községben.

7. A nemzetiségekkel kevert vidékeken a közösséget képviselő közegek csakis magyarok lehetnek. (Főispán, alispán, főszolgabíró, szolgabíró, jegyző, hatósági orvos, szülésznő, hatósági mérnök stb. stb.)

8. Az ország területén történő birtokeladást, vételket, parcellázásokat, telepítéseket egy állami szerv a magyarság szempontjából felülvizsgálja és megszabott keretek közt irányítja.

Az individuális elvből következnek:

Minden nemzetiség a maga faji kultúráját és nyelvét is szabadon művelheti. Erre a célra művelődési egyesületeket, népiskolákat alapíthat. Az állami népiskoláknál, ha valamelyik nemzetiség létszáma legalább huszonöt percentet tesz ki és kívánja: az állam köteles gondoskodni, hogy az illető nemzetiségű gyermekek vallásra saját nyelvükön oktattassanak, a nyelvük nyelvtanának oktatásában is részesüljenek. A faji kultúra magasabb elemeinek megismertetése az illető nemzetiségi társadalomnak gondja.

6.

Tudom: hogy ez az odavetett vázlat rémületre borzítja az öntudat ja vesztett, oldott szolidaritású, ezer romlással romlott, halálosan megmaszlagolt magyar középosztályt. Pedig az élet és felszabadulás egyetlen útját mutatja. A mi egészen sajátos helyzetünknek egészen sajátos életformákra van szüksége és ezt kellő öntudatos és erélyes politikával a külfölddel is meglehet értetni. Olaszországnak, Franciaországnak, Angliának nem lehet ellenzenves az, ha itt a német özönnek egy hatalmas egységes magyar fejlődés és sajátos magyar kultúra vet gátat. És Kelet-Európa németjeire ez sokkal kevesebb veszélyt jelent, mint egy mindent elárasztó szláv kultúra. Minden csak a mi bátorságunktól és szolidaritásunk erejétől függ.

És most újból — és bizonyára nem utoljára — ide mutatom, hogy mostani esett helyzetünkben milyen jogtalanságba süllyedt a magyarság. Bár égnének rá e sorok a lelkekre, mint halálos szegyen, mint meggyalázó korbács ütése. Hogy jöjjön az öntudatra ébredés, az összefogás, a honfoglaló akarat nagy megindítása.

Ha a magyar feljajdul Magyarországon, azon a Magyarországon, melyet még Trianon is a magyarságnak ítélt, a kiszorított, alacsony gazdasági és szociális helyzetbe süllyesztett, a jövő, az érvényesülés lehetőségeitől meglopott magyarság sérelmeiért: az bántás a német vagy zsidó kisebbség ellen, az megbontása a nemzeti egységnek, az irredenta bűn: azt a magyart el kell némítani.

Ha az ország uralmi helyeit kezükben tartó német vagy zsidó kisebbségek ravasz panaszokkal és új étvágyú követelésekkel állanak elő: az nem bántás a magyarság ellen, az cementezi a nemzeti egységet, az előkészíti az irredenta győzelmét: az jeles wilsoni ténykedés: azt okvetlenül meg kell hallgatni.

Tehát: ha a magyar felszólal a német és zsidó faj gazdasági, szociális és politikai hegemoniája ellen és ha csak annyi jogot és érvényesülést kíván magának Magyarországon, amennyi a legkisebb kisebbséget is megillet: az Wilson-ellenes néptiprás, sötét középkor, nemzetgyilkolás és más eféle. Ha a gazdasági, szociális, politikai hegemoniát kezükben tartó német és zsidó kisebbségek étvágya még többet, mind többet követel: az tejjel-mézzel megkent egyedül bölcs és megváltó *nemzeti politika*.

Ha a német, a zsidó vagy bármely faj szervezkezik maga közt gazdasági, szociális, kulturális érdekeinek védelmére és ellátására: az emberi jog, nemzet-vakolás, delejes patkó az elvett részek felé és Salamon-ragyogású wilsoni kunkor. Ha a ma-

gyar faj csak gondolni mer ilyen szervezkedésre: az Gyűlölet, kisebbség tiprás, nemzetrombolás, az elvett területek elnyomása és Wilson tata heves megforgatása nehezen megérdemelt sírjában.

Nem joggal kérdezheti ezekután az ember: mi előnyösebb: Prokrustes lenni abban a bizonyos ágyban, eretnekséggel gyanúsított fogoly lenni a spanyol inkvizíció valamelyik szíves vendéglátásában, vagy nemzeti politikás magyar lenni abban a Magyarországon, mely valaha minden jupon a magyaroké volt?

*

Sokszor teszik föl szerencsétlen középosztályunk Vazuljai a kérdést nekem: hiszek-e annak az új magyar honfoglalásnak a megvalósíthatásában, melyet hirdetek. Ez a kérdés nagyobb és szomorúbb csoda előttem az emberélet minden más irtózatossodájánál. Az a gondolatrendszer, mellyel én a magyarság új honfoglalását meg akarom valósítani: nemcsak természetrajzilag az egyetlen természetes megoldása a magyar problémáknak, nemcsak az egyetlen lehető út az élet felé: de minden gondolata a világ minden egészséges népénél már rég közhellyé gyakorlatiasult, bevált igazság. És ami fajtánk aránylag csekély számát illeti: a csekélyebb számú írek a nagy angol világbirodalom kezéből magukhoz tudták ragadni sorsuk intézését, a nem is maroknyi, hanem gyűszűnyi baszkok pedig mind komolyabb kilátással küzdenek a maguk külön történelmi életéért. Csak nekünk volna lehetetlen az, ami minden élni akaró fajnak lehetséges?! Én éppen az általam hirdetett utat látom az egyetlen lehetőségnek a magyarság számára. Minden más ténfergés képtelen agyrém. És a legképtelenebb, a minden képzeleten túlrontó, minden természetrajzi törvényt megcsúfoló örület: a mai helyzet, melynek fenntartása csak a végleges katasztrófát idézheti elő az egészséges valóságok világában.

Utálom az olcsó optimizmust és egész lelkial-

katomat egy *velem*, született heroikus pesszimizmus határozza meg. De minden étetemmel hiszem: hogy az általam hirdetett út az akarat, bátorság és szolidaritás együttes erejével megakadályozhatatlanul megvalósítható. De mindenekelőtt a mai beteg, oldott hitű, gyáva és halálosan át meg átmaszlagolt középosztálynak helyébe kell új középosztályt teremtenünk a magyar parasztság és magyar munkás-ság arravaló egyedeiből. A magyarság új történelmi műhelyét csak azokkal lehet megépíteni, akiket a munka és a szenvedés ránevelt a szolidaritás és heroizmus nagy próbáira.

Városmajor, 1936. november hó 12-én.

A KIS NEMZETEK SORSA

Körülbelül egy évvel ezelőtt, a lapok szándékos kidomborítással hozták Mussolini egyik beszédének egy mondatát:

— A kis nemzeteknek nincs értelmük, rövid időn belül el fognak tűnni, felszívódnak a nagy impériumokba. — Lehet, hogy az olasz életerő nagyszerű megszervezője nem is mondta ezt a mondatot, vagy nem így mondta. De ha ez a mondat tényleg pontos visszaadása is az ő gondolatának: ez nem jelent semmit. Egy erejére ébredt nagy nemzet hatalmas kifejezőjének lírája, semmi más.

Különben ez a mondat nekünk — sokkal kevésbé jelentős és mégkevésbé tiszta szájakból jöve — rég ismerős. Ismerős az a jelenség, hogy részeg mulatók, mikor már nem tudnak több ételt és italt gyúrni magukba, szétdobálják, földre tiporják a drága lakoma örömeit, falhoz csapkodják a telt butéliákat, mintha állattá baromult testük vak boszszúja tobzódnék az életadó javak ellen. Idegen parazitáink, hogy telezabálták magukat a magyar vérből, magyar gondolatból, magyar verejtékből: évtizedek óta ismételtetik, hogy a magyar kis nemzet, nem alkothat semmi nagyot, nem várhatnak rá megőnösztő napok a történelemben, előbb-utóbb el kell pusztulnia.

Csakhogy ezeknél ezek a bölcsen megismélt mondatok nem a meggajdult szervezet esztelen hadonázásai. Okos, ügyes és kiszámítottan ravasz szuggesztió eszközei náluk e mondatok. Finom, sunyi kis kések e mondatok, hogy elvágják a magyar erő minden feszítő inát, a magyar izom minden ha-

talmi csomóját, ügyesen szétlopott ópium-adagok ezek a mondatok, hogy lemákonyozzák a magyar organizmus ébredő életakarát és öntudatát. Mert gyalázatos hálátlansággal az iránt a faj iránt, melytől piszkos kis senkiségük mindent kapott: némelyek a német keselyű számára akarják hullára készíteni a magyar adakozót. Mások pedig minden kultúrát és szépséget megemésztő üzleti imperializmusuk számára akarnak könnyű zabálást biztosítani e mondatokkal.

Egészen más lesz az a felelet, melyet a történelem ad erre a problémára. Az ó-kor két nagy kulturális impériuma: a görög és a római, két igen kis nemzet álmának a megvalósítása volt. De aránylag kicsiny nemzetek vagy fajok teremtették meg a modern kor két nagy vezető államát is: Angol- és Franciaországot. Mármost: ha a nyerselő világában, mikor tényleg többet jelentett az ölü karok és típró lábak száma: kis számú egységek pszihikai tényezők segítségével mégis naggyá tudták verekedni magukat: ma, amikor a küzdelmet mégis intellektuális, a kulturális erők döntik el, minden jövő, még az élet is el volna zárva a nagy lelki adottságú kis nemzetektől?

Elfogulatlan s az élet és az emberi természet mély csodáit ismerő emberben csak egy felelet lehet erre a kérdésre: És ez a felelet teljes biztatás a kis nemzetek részére. Egész bizonyos ugyanis: *hogyan a megmaradás és előbbrejutás a nemzetek és fajok versenyében mindenekelőtt a fajok lelki képességeitől függ. A szám egészen másodrendű tényező ebben a versenyben.*

És ez a probléma, most már mint a magyarság sajátos külön problémája: itt kapcsolódik be az aktuális külpolitikai kérdésekbe. Melyik az a külpolitikai öntudat és a külpolitikai magaviselet, mely a magyarság életére, fejlődésére a legtöbb biztonságot jelent?

Fájdalom, ha ennek a kérdésnek teljes horizontjával vizsgáljuk meg a magyar hazafisági kiraka-

tokat, nagyon szomorú benyomásokat kapunk. A legolcsóbb és a legközönségesebb típus itt a dióhéj — Boulangerek, a karikatúra-Mussolinik és a Rokámbollá tepertüsdött Napóleonok figurái. Akik vad acsargású mondatok tomahawkjait rázzák a szomszéd nemzetek felé s akik ama bizonyos hídnál még ma is öt honvéddel veretnek szét ötezer muszkát. Egy közös szép tulajdonságot el kell ismerni bennük: egyáltalán nem fősvények, de még csak nem is takarékosak — *ha a magyar vérről van szó.*

önmagukban ezek elég ártatlan és meglehetősen komikus figurák volnának. De végeredményben még sem szabad könnyelműen venni őket. Először: mert ezeknek lármája rémíti kifelé mumussá Magyarországot és ezzel számunkra igen hátrányos hangulatot teremt a nemzetközi érintkezésekben. Másodszor: mert benn az országban olyan levegőt teremthetnek, mely a magyarság egy részében, különösen az ifjúságban beteg és veszélyes fejlődés csíráit hívhatja elő.

Tudjuk, hogy ezek közt az alakok közt szép számmal vannak a német érdek ügynökei, akik a német uszítás számára akarják izolálni a magyarságot minden más nemzettel szemben. És sok a politikai kalandor, aki az irredenta könnyű tőkéjéből akar kamatokat húzni magának. De magunk előtt sem szabad elhazudnunk, hogy a magyarság kebelében még mindig elég jelentékeny elem kapható a hazafiság ez olcsó formájára.

Ennek a temperamentum bizonyos adottsága mellett sokkal nagyobb oka: *hogy nincs magyar külpolitikai közvélemény, hogy a magyarságnak semmi külpolitikai öntudata nincs.* És ez természetes is. Csak azok a szerveink fejlődnek, melyeknek az élet valami munkát ad. Irtózatossá válásunkban a habsburgi Ausztriával annyira ki voltunk taszítva minden külpolitikából, hogy még vezető politikusainknak sem volt feje külpolitikai gondolatokra. Hogyan fejlődhetett volna hát ilyen öntudat a magyarság nagy tömegeiben?

Így történhetett meg aztán, hogy mikor Ausztria dinasztiájával, diplomáciájával legurult a nyakunkról, mi, mint a lefejezett béka lábai, még mindig a régi test parancsait rángjuk. Kardcsörtetőink nagy része még mindig, minden fenntartás és más irányú biztosítások nélkül, az egész magyar sorsot a brutális német étvágy erőire bízta. Pedig annak, akiben a magyar életöszön leghalványabb erői megvannak, mint a magyar fennmaradás megdönthetetlen áksziómáját kell látnia: hogy *nekünk legelső sorban Németországgal szemben kell a védekezés hatalmas rendszerét kiépítenünk, politikailag, katonailag, gazdaságilag, kulturálisan, mindenképen. És hogy Németország, mint sorsunkat kezében tartó szövetséges nagyobb veszély ránk, mint sorsunk ellen törő ellenség.*

Így történhetett meg az is, hogy fel nem ismerve a markunkba hullott önállóság nagy történelmi értékeit, nem tudtunk egy olyan belső és külső politikai rendszert építeni rá, mely ez értékeket a magyarság állandó erőforrásaivá szervezte volna. Ehelyett, tényleg a lenyakazott béka szomorúan komikus rángásával, bódultan kerestük, hogy milyen más betegséggel pótoljuk azt a vérbajt, melytől akaratumk és érdemünk nélkül megszabadultunk. Erre aztán egy minden homéroszi röhögést felszabadító legtipikusabb példát egy lap adott, mely vezércikkében vizsgálta egy új egyesülés lehetőségét a mai Ausztriával. És a következő gyönyörű gondolatmenetet szülte a magyar közvélemény markába. Igaz, hogy a régi közösségünkől Ausztriával sok kár, sok szenvedés hárult ránk. Ámde akkor Ausztria kifelé is, befelé is egy ezer és ezer erőforrással rendelkező izmos nagyhatalom volt. De most olyan vérszegény, olyan kicsiny, olyan nyomorult, olyan életre képtelen, úgy nem ijeszt senkit, úgy nem kell senkinek. Konklúzió: tehát egyesülhetünk ezzel a halálra szánt beteg hulladékkal.

De külpolitikai öntudatumk hiányát talán mégis

legkeresztmetszetesebben az a magaviselet mutatja, melyet sajtónk és úgynevezett közvéleményünk grimaszol a Népszövetség és minden olyan mozgalom felé, melyek Európa egységét célozzák, vagy amelyek pláne utat akarnak egyengetni az Európai Egyesült Államok — fájdalom — még igen távolban ködlő lehetősége ielé.

Tudom, hogy a mai Népszövetség ellen milliő kritikát lehet mondani igen domború igazsággal. Tudom, hogy a mai Népszövetség még inkább csak a győző hatalmak szervezett akarata. Tudom, hogy nekünk, magyaroknak, több ízben volt alkalmunk joggal panaszkodni ez ellen a Népszövetség ellen és valószínűleg: ilyen alkalmak még lesznek a jövőben. És mégis, egész életem felelősségét, minden eddigi munkásságom értelmét és értékét lekötve állítom: *a magyarság fennmaradásának legfőbb biztosítéka a Népszövetség gondolatában és az Európa egységét célzó törekvésekben van.* És az öngyilkosságnak leggazabb és leghülyébb módja az, ha mi uszítunk e Népszövetség és a mozgalmak gondolata ellen.

Mert egészen máskép mutatódik meg e Népszövetség értelme, ha azt nem a hazafiassági kirakatok népgyűléses pózából nézzük. Igaz: hogy ott még a győzők akarata és érdekei döntők. És ez eleinte nem is lehet máskép. És igaz az is — amit a legtöbb váddal és gúnnyal hánytorgatnak ellene —, hogy a legtöbb vitás kérdésben, a különböző nemzetek érdekösszeütközésében kitér a döntés elől, halasztgat s megelepszik a felek rábeszélésével. *De éppen ebben a mostani negativságában, ebben a mai látszatos semmirevalóságában van a bölcsessége és jövő fejlődésének biztosítéka.* Meg kell gondolni, hogy egy olyan nemzetközi intézményről van szó, melyet a világ lelkében még nem erősítenek mintegy mechanikussá lett lelki folyamatok s melynek anyagi ereje nincsen parancsai végrehajtására. Ha megelőzve a fejlődés természetes menetét, már most vállalná a döntő bíró szerepét minden

ügyben: elkerülhetetlenül szétrobbanna az ellentétes érdekek harcában s *azt a végzetes szuggesziót vinné az emberek lelkébe, hogy örökre lehetetlen a nemzetek közt a jogot és a méltányosságot tenni az ellentétek elintézőjévé.* Ez a tudat pedig kiszolgáltatná az egész emberiséget a nagyobb erők anarchiájának. Végtelen óvatossággal, sok lemondással, sok látszólagos csóddal, sok megalkuvással kell haladni azon az úton, melyen egy minden nemzet és minden erő fölött álló kötelező erejű egyetemes jogi ítélőszéket akarunk az emberi termés végleges biztosítékává emelni. Így fognak lassanként a Népszövetségben résztvevő összes morális erők egészséges egyensúlyba jönni, így lesz határozatainak mind több kötelező ereje, így lesz mind ellenállhatatlanabb szuggesziója a lelkekben s így kényszerül majd minden hatalom kereteibe szervezkedni, míg végre dönthetetlen erejű egyetemes törvényű hatalom lesz. Hiszen ha nem a jóhiszemű tömegek bódítására kovácsolunk szavakat, meg kell vallanunk, hogy így is, a mai még kezdetleges és tökéletlen formájában: nagy haladást jelent a nemzetek érintkezésének jogszerűségében. Maga az a tény, hogy a győztes hatalmak sem hivatkozhatnak a nyers erőre, hanem kényszerülnek a jog és méltányosság formuláiba öltözni: mindenki előtt, aki ismeri a jogi intézmények történelmi fejlődését, nagy haladás. Az ilyen kényszerrel kikerülhetetlenül velejár, hogy az illető hatalmak tényleg áldoznak is valamit a jognak és a méltányoságnak. E minden oldalról hozott folytonos áldozatok mintegy észrevétlenül fejlesztik aztán a Népszövetséget azzá az egyetemesen kötelező erejű jogi intézménnyé, mely minden nemzetnek legfőbb életbiztosítéka lehet. Hiszen a Népszövetség eddigi tényeiben is lehetetlen fel nem fedezni egy ilyen fejlődés csíráit. Azzal, hogy az egész világ gazdasági bajait közös vizsgálat alá veszi, azokra közös orvoslást keres, hogy a nemzetek érdeköszeütközéseiben a méltányos közös megegyezést vagy a pártatlan bíróság jogi dön-

téseit segíti elő: nagy haladást jelent egy igazságosabb világlelkiismeret kialakulására.

Földet el lehet veszteni. Földet vissza lehet nyerni. De *nyelvet és vért csak egyszer veszítünk el és soha többé nem nyerjük vissza. A magyarság nyelvében és vérében van. Minden ajak, melyről lepusztul a magyar szó, minden kiöntött csepp magyar vér: feltámadás nélküli halált jelent a magyarságnak.* Megszervezve a magyarság minden erejét minden eshetőségre: mégis lehetőleg olyan utakon keressük jövőnk biztosítékait, *melyeken nem nélkül a magyarul beszélő ajak és nem kér magyar vért a halál.* A kis nemzetek, a csekély számú fajok fejlődésének, fennmaradásának egyetlen igazi biztosítéka egy ilyen világjogrend megalakulása és egy azt érvényesítő, egyetemesen kötelező jogi intézmény megteremtése és megteremtése az európai egységnek, melynek kebelében minden faj békésen építheti a maga valóságát s ahol az erősét és a nagy számút éppen azok a törvények és megdönthetetlen morális erők kötik és határolják, mint a kicsinyt és a kis számút. Ahol a nemzetek versenye teljesen szellemivé nemesedik.

A magyarság tehát akkor építi jövője útjait: ha mi magyarok — és tényleg saját fajtánk tagjaival — megyünk be a legnagyobb erővel minden ilyen célú mozgalomba, ha mi igyekezünk minden ilyen irányú akarat élére állani. Genfben, Parisban, a világvélemény nagy központjaiban nekünk kellene hatalmas propagandát és sajtóharcot indítanunk e gondolatok érdekében. Aki nem igyekszik irányítani: azt irányítják, annak sorsa a mások kezében van. És Közép- és Keleteurópa kisebb államaiban nekünk kellene megkezdenünk egy egészségesebb fejlődést jelentő hatalmas propagandát.

Ha az életnek induló fiatal magyar pályája küszöbén habozva áll meg és ezeket a kérdéseket teszi fel magának: — Érdemes-é, hogy én életem minden gazdagságát, minden erejét és szeretetét beleépítsem egy kis nép, egy aránylag csekély

számú faj életébe? Nem fogom-é magamat homokba vetni, nincs-é ez a kis faj szükségszerűen éppen kicsinységéért halálra ítélve? — Én ezt felelem neki: Fiatalember, a magyar faj gazdag jövő lehetőségeit *a józan ész elemi látása, a logika vitathatatlan kétszer-kettője s a történelem minden mutatója garantálja*. Ide jött egy csekélyszámú faj rokontalan arccal, rokontalan nyelvvel, rokontalan lélekkel az ellenséges és idegen Európába. Ezer esztendőn át *a történelmi szerencsétlenség minden eshetősége nyakába szakadt*. Minden, ami más nép számára életet, fejlődést, szervezettséget jelentett: vallás-egyház, királyság, hadsereg, ipar, kereskedelem, városodás, központosítás etc: számára megemészthető akarata, lelket-ölő tervszerű szándék, szétzüllesztő rosszakarat volt. Millió baj, millió ellenséges indulat közt mindig egyedül, mindig magára hagyatva. És ez a faj, a népek legtarkább zagyvatagában: mégis be tudta vetítem arcát a történelembe, mégis sajátos kultúrát s az emberi szépség különös az ő lelkét mondó katédralisait tudta megteremni. Átfontva életének hajszálgyökereiig a német polip éhes karjaitól: mégis olyan arcú szépségeket teremtett, melyek *Európában legtávolabb állanak a német kultúra arcától*. És a népművészetekben, a lírában és a regényben Európa legelső népei közt áll, messze fölötte a hódító német kolosszusnak. De nagy értékeket tudott adni a festészet, a zene, az ipar és a tudományok terén is. És széttépve és nyomorban és irigy férgekkel minden gyökerénél: mégis van, mégis terem, mégis hervadhatatlan csodás virágokat hajt. Pedig ezer éven át nem volt faji öntudata, nem fejlődhetett egy nagy termő szolidaritást teremtő akarata. Ha ezt az öntudatot, ezt az akaratot sikerül most beléje igazni: az élet minden lehetősége előtte áll. Fiatalember, egy olyan tőke mellett, melyet Koppány, Dózsa György, Balassa, Pázmány, Szenczi Molnár, Apácai Csery, Katona István, Bölyay, Körösi Csorna, Széchenyi, Katona József, Kazinczy, Vörösmarty, Arany, Petőfi, Tompa, Eötvös,

Kemény, Jókai, Mikszáth, Madách, Ady és mások és a magyar népköltészet és népművészetek jelentenek: *nem lehet kétségbe esni: Fiatalember, ma a legheroikusabb, a leggazdagabb akaratú és hitű, a legszélesebben emberi formája az életnek: magyarnak lenni.*

Marseille, 1928. november 8.

EURÓPA

Ez a név: egység és hit. A legmélyebb talaj s a lélekké fejlődő ember legszélesebb eredménye. Ez a név biztosíték: hogy ember marad az ember és egység marad az emberiség. Európa az emberiség egyetemes kifejezője. A többi világrészek humánuma is itt találja meg örökjelentőségű formáját, egész emberi távlatát.

Ázsia a termékeny alaktalanságok dús káosza. Amerika a gépkultúra és üzlet-morál által ember-telenített emberiség. Ázsia a leendő, Amerika a volt ember. Európa a meglelkesített sár: az ember döntő diadala: a minden ős csírájában, a természeti és kulturális adottságok meg nem nyírbált, teljes gazdagságában alkotó integrális ember.

1.

Ez ma kissé homályosan látszik. A kapitalista diktatúrává torzult szabadverseny demokrácia szükségszerűen amerikanizmust is jelentett. Gangster morált, az életharc gangster-formáit, az érdek gang-ek uralmát. Minden téren: a gazdasági, a politikai, a kulturális harcban. Mert ma már a vak is látja: az, amit a kriminológiában gangsterizmusnak nevezünk: *nem egyéb: mint az utolsó évszázad kapitalista hódításától eltanult morál, ideológia és harci eszközök alkalmazása. Hiszen: az a magatartás, melyet a gangsterizmus tanúsít a magántulajdon szentségével szemben a kapitalista pénzt és más értéket illetően: teljesen azonos azzal a magatartással, melyet a kapitalizmus tanúsított és tanú-*

sítja a legsajátosabb magántulajdonnal: a munkával szemben. Minden különbség az: hogy az egyik hatalmi helyzete lehetővé teszi, hogy törvényparagrafusokkal és törvényparagrafusok közt vívja meg a maga harcait. A másik félnek pedig inkább csak a revolver, a kés, a zsinog és a mérge áll rendelkezésére, mint harci eszköz.

A mai európai zavar: az államok, nemzetek, fajok, felekezetek, világnézetek küzdelme mélyen voltaképpen egyetlen harc folyik s a sok tábor lényegében: két tábor. Kül- és belpolitikák: mintegy vonaglásai, összeütközései vagy egyensúly-kísérletei ennek az egyetlen küzdelemnek. A nemzetközi politikai zsargon az egyik tábort *jobbaldalnak*, a másikat *baloldalnak* nevezi.

Már most: ha az elfogulatlan szem kutatása végigtapogatja a két ellenséges tábor jelenségeit, arra a mély humorú felfedezésre jut: hogy a két halálos ellenség megnyilatkozásai azonosak. Ugyanazok a gyűlöletek, vádák, diagnózisok, követelések teremnek majdnem azonos mondatokat a két ellenséges tábor ajakán. És valóban: ha mindkét tábor legszélsőségeiből irányokban vizsgáljuk a történelmi megmozdulás okait és tartalmát, — már pedig a két tábor lényege ezekben az irányokban mutatódik meg a maga abszolút körvonalaiban —: nemcsak azonos lelkitartalmat, de azonos frazeológiát s a közéleti hadonázás azonos gesztusait találjuk. *Azonos gyűlöletét és halálosan súlyos kritikáját az ipari és agrárkapitáizmusnak. Azonos eltörlő gyűlöletét a múlt minden feudális csökevényének. A munka uralmának és jogainak azonos követeléseit és a munkának, mint egyetlen életjognak azonos hangsúlyozását. Azonos követelő akaratot, hogy az egyházak kizárassanak a közösség történelmi akaratát meghatározó tényezők közül. A háborúnak azonos el-*

keseredett gyűlöletét. Azonos történelmi akaratot, hogy a mai részvénytársaság-államot a. munka egyetemes tömegének termelő, védő, fejlesztő formájává szélesítsék ki és alakítsák át. Egyenlő politikai törekvést arra, hogy a közösség egész egyetemét állammá, az ország egész testét parlamentté fejlesszék.

Hol van hát a különbség, mely két halálos elmentetű táborra szakítja az azonos történelmi akarat felmozdultjait?

3.

A „baloldal“ a tizennyolcadik század „felvilágosodott, szabadgondolkozó“ ideológiájának s a nagy francia forradalomnak a gyermeke. Alma, mely az utolsó száz év rengeteg történelmi tapasztalata s a tudományok szédítő haladása mellett sem tudott egy kissé továbbgurulni a fájától. Még akkor sem, mikor az új szelek viharzásában a fa recsegése elárulja, hogy össze-visszaodvasodott, átmegátrothadt. És az élet gazdag lehellete helyett a halál nyirkos ijesztése árad belőle.

Nem kell félreérteni a dolgot s ne kövessük el azt a hibát, hogy a múlt egy jelenségét a mai adottságok, mai fejlődés és mai szükséges látásával ítéljük. Ez a racionális, „felvilágosodott és szabadgondolkozó“ lelki alkat a maga idején, a tizennyolcadik század nagy fordulásában mint szükséges történelmi funkció lett a fejlődés döntő tényezőjévé. Kritikája a múlt elterméketlenülült, s már csak gátló szuggesztíóit ölte meg a lelkekben. És hatalmas tankja volt egy szélesebb jogú s az emberi munkának. mégis több védelmet jelentő új korszaknak. *És ez a lelki-alkat akkor még fejlődésanilag is lehető és jogosult volt.* A szociális tudományok akkor még a *Contrat Social* csecsemőkorát élték: s a közösségek és történelmi intézmények organikus fejlődéséről még fogalma sem lehetett az embereknek.

Azóta az organikus fejlődések ismerete a ter-

mészettudományokban és a társadalmi tudományok terén egyaránt hatalmas arányban gazdagodott. Ma pld. aligha akadna olyan bolond természettudós, aki valamelyik alma-fajtát a talaj és klimatikus viszonyok s az illető alma-faj sajátos élettörvényeinek tekintetbevétele nélkül: tisztán racionális, logikai elgondolás alapján egy minden gyümölcsfajt uniformizáló módszerrel akarna előállítani.

Nem: mert a talajnak, az időjárásnak, az egyes sajátos szervezeteknek: sajátos törvényeik, megmásíthatatlan parancsaik vannak. És csakis e törvények mély ismeretével, e parancsok tiszteletben tartásával lehet beleszólni az egyes organizmusok sorsába.

Valóban sajátos, hogy ezt a tényt, mely rég iskolai közhely a természettudományok terén: éppen a leggazdagabb, az összes alkotó tényezőire legkevésbé bontható, a legfejlettebb organizmusnál: az embernél és az emberi közösségeknél felejtik ki az élet parancsai közül.

Pedig kétségtelen: a „*baloldali*“ lelki alkat egyenes folytatása annak a lelki mechanizmusnak, mely a 18-ik század „*felvilágosodott, szabadgondolkodó*“ ideológiáját megteremte. A csak „*raison*“-B-é. szűkült, csak logikai folyamatokká szegényült embertípus ez, mely az élet bonyolult, végére elemezhetetlen, organikus jelenségeit is a matematikai gondolkodás elvont törvényeivel igyekszik elintézni. A legveszedelmesebb embertípus, mert éppen csak racionális, csak logikai gépezete folytán: abszolút s az individualitások sajátos törvényeit, életföltételeit nem veszi, nem tudja számbavenni. És ismeretes: hogy a racionális, a logikai szenvedélyek sokkal könnyörtelenebbek, egyetemesebben pusztítók, mint az érzelmi szenvedélyek.

Ez a lelkialkat az ember és az emberi közösségek sorsát is egy elvontan kiagyalt logikai gondolatrendszerrel véli elintézhetni. Ezért tagadja, vagy legalább is nem veszi számba életrendszere megépítésénél az egyéniségek gazdag sokféleségét, szer-

ves adottságait. Logikája kivételt nem tűrő egyetemes élet-képletet szab meg az egész emberiségnek. Az organikus, a térbeli és időbeli szolidaritásokat: a fajokat, nemzeteket mesterséges gonoszágoknak, vagy elpusztítandó beteg képleteknek tartja, mert egyéniségeik gazdagságával zavart és akadályt jelentenek az ő egyéntelen egyetemes képletének. De magában az egyes emberben is bántja minden, ami a századok gazdag avarjával vagy a vér ősemlékezetével sajátos, bonyolult és logikai képletben ki nem fejezhető. De halálos ellensége magának az egész emberi folytonosságnak, az emberiség időbeli roppant szolidaritásának, az időtlen időktől mind több faj és nemzet egyéni színeivel mind teljesebb szivárvánnyá fellelő humanizmusnak. Meg kell ölni az egész multat, minden értékével, minden csodálatos humanizmusával, hogy roppant szuggesztíói ne veszélyeztessék az ő logikai képletének megvalósítását.

Ez a lelkialkat szükségszerűen materialista. Azzal a szegény, vak általánosítási! materializmussal, mely mindent meg tud magyarázni s melyet a pszichológiai és természettudományok haladása rég anakronizmusná tett és amelyet csak a politikai fanatizmus tud még élő hitnek megtartani. A csak *anyaggá* abstrahált jelenségek ugyanis egyéntelenek s a logikai gondolkodás máthematikai képleteibe könnyen berendezhetek. Ezért magyarázataik az egyén és az emberi közösségek lelki jelenségeiről: a vallásokról, a morálról, a történelmi szolidaritások jelenségeiről, az irodalomról, a művészetekről stb. megeítően egyszerűek és mindent megmagyarázok.

Ennek a lelki alkatnak lombikjában szükségszerűen kotyvasztódott életre az internacionalizmus és az internacionális ember fogalma. És e fogalom konfekcionálásával és hiterjesztésével ez a töke halálát követelő irány végtelen szolgálatokat tett a nemzetközi kapitalizmusnak. Hiszen ezen a téren éppen ez a kapitalizmus volt úttörője. A nemzetközi nagyipari vállalatoknak érdeke, hogy teljesen azo-

nos árukat, ruhákat, eszközöket, díszítő tárgyakat stb., stb. minél káprázatosabb arányban állítsanak elő és dobjanak a világpiacra. És hogy ez áruk terjedését nemzeti ízlések, területi hagyományok, egyéni különbségek ne korlátozzák. Azonkívül: a nemzetközi kapitalizmusnak életérdeke, hogy a nagy történelmi szolidaritások szuggesztíói, mint hódításuk legfőbb akadályai, kiölessenek a lelkekből.

Egy logikai úton konfekcionált mintára minden ősadottságában megnyírbált, szociális alannyá herélt ember, uniformissá meddősített emberiség, megfojtott humanizmus, az emberiség eddigi természetének elpusztulása, a gépkultúra diktatúrája és gépember: ez az eredménye annak a lelki alkatnak, melynek végső képlete: a kommunizmus.

4.

A másik történelmi akarat mélyén, mint megsorbíthatatlan örök ideál: az *integrális ember* áll. Az összes adottságaiban, minden termő csirájában élő, teljes gazdagságú, meg nem szegényített, meg nem nyírbált *teljes ember*. Ember, aki az ős állati Ösztönösség gazdagságát egyesíti a sok évezredes szellemi fejlődésben kifinomult logikai gondolkodás minden fegyverével. Ember, aki hit és kritika, gyermek és bölcs, dúslombú képzelet és pontos tudományos megismerés. Akiben benne van a temetők dús öröksége, a tér és idő időtlen szuggesztíói, az ősi szolidaritások minden felgyűlt kincse. E felfogás szerint az emberi fejlődés nem az anyag vak iramú diktatúrája, nem a gazdasági és technikai fejlődés világtalan determináltságú függvénye. Az anyagi fatálítás, a gazdasági, tudományos és technikai fejlődés fölött, és minden fölött: ott áll a magát tudatosan formáló emberi akarat és emberi ész, melynek roppant szintézisében ott van a múlt minden tanulsága s a jövő minden lehetősége. Ez az

akarát és ez a gondolat intézményesen vigyáz: hogy semmi megszerzett érték el ne vesszen az emberiség időtlen időktől gyűlő természetéből. És vigyáz, hogy az integritás, a minden őسادottságában teljes embert meg ne szegényítsék, meg ne“ nyirbálják a tudományok újabb és újabb hódításai és olyan ható tényezőket visz a nemzedékek nevelésébe, melyek a technikai fejlődés minden meglepetése s a tudományok minden új hozadéka mellett is megőrzik fizikai és szellemi adottságainak teljes gazdagságában, humanizmusa minden csodálatos színében.

Ez az irány nem materialista, nem szpirituálista és nem dualista. Nem tölti idejét sem az anyag, sem a lélek lényegének keresésével. Egyszerűen elfogadja a letagadhatatlan tényt: hogy minden tapasztalatnak két eleme van: egy fizikai és egy pszihikai, egy testi és egy szellemi. Még azt sem tagadja, hogy a lelki jelenségek a fizikai jelenségek következményei, velejárói. De a mai tudományok minden eredményével ellentétben állónak, tévesnek és kártekonynak ítéli azt a felfogást, mely szerint a lelki jelenségek teljesen a fizikai jelenségek törvényei szerint ítélendők meg. Az emberi fejlődés mögött az évezredek oly tömérdeke áll, hogy abban az esetben is: ha a lelki jelenségek nem egyebek, mint a fizikai jelenségek következményei vagy velejárói: ebben a sok százezeréves lelki fejlődésben, melyben a lelki jelenségek millió és millió viszonylatban hathattak egymásra és most már egykori fizikai meghatározójuktól függetlenül maguk is új indításokká, új meghatározó okokká lettek a lelki életben: a lelki élet igen széles határok közt elfüggetlenül, elkülönbözött a fizikai jelenségek világától. Ezért a lelki élet megismerésénél, formálásánál, intézményes nevelésénél és történelmi irányításánál: a fizikai meghatározások mellett egyenlő figyelembe kell venni az összes lelki tényezőket, melyek a fejlődés folyamán az egyén, vagy a közösség életében szerepet játszottak.

Mert az ember és az emberi közösségek nem

kémiai objektumok, melyek összes elemeikre bonthatók és bármily kísérlethez alkalmazhatók. Nem matematikai képletek, melyek az összes elemek ismeretével ez elemek egy megmászható, örök viszonyát mondják. Ember és emberi közösségek: organizmusok testi és lelki jelenségeikben egyaránt. És így egy időtlen fejlődés végére elemezhetetlen millió és millió tényezőjének meghatározásából teremlenek elő.

A nagy történelmi közösségek tehát: a fajok, a nemzetek, a fizikai és pszichikai tényezők millió és millió meghatározásával természetes képződmények. Az öröm és a szenvedés, a védekezés és az alkotás roppant szolidaritásai ezek, melyeknek a közös verség, közös nyelv, közös sors, közös kultúra, közös földrajzi és klimatikus hatások stb. az évszázadok vagy évezredek végtelenjén át sajátos egyéni arcot, a világ beérzékelésének s a beérzékelte világ kifejezésének mélytitkú azonosságát adták. Az emberre fordított világ csodálatos dialektusai ezek a szolidaritások és mindenkinek ki kell beszélnie magát, hogy az emberi örömmé és emberi fájdalom-má deltázó világ minden jelentése és minden szépsége megmondódjék.

Mert organikus egység maga az egész emberiség is az emberi öröm, az emberi szenvedés és a halál azonosságában. De ennek az egységnek történelmet formáló öntudata és diadala nem úgy teljesedik meg, ha a nagy történelmi szolidaritásokat, a fajokat és nemzeteket megheréljük individualitásuk minden gazdagságától, egyéni alkotó erőiktől. Hanem ellenkezőleg: történelmileg biztosítjuk, hogy mindenik minél szabadabban, minél gazdagabban fejlődhessen a maga időtlen egyéniségében, hogy az emberiség megteremje minden lehető értékét és semmi el ne vesszen. És egy széles ölelésű humanista nevelés és kultúra megépítésével biztosítjuk, hogy minden történelmi szolidaritás egyéni termése átgazdagítsa az összes többi történelmi szolidaritások lelkét, hogy minden ember feltelje az egész

emberiség színeivel s minden alkotó erő megbővüljön az idő és tér minden alkotó erejével. Mi adja a beérzékelésnek azt a sajátos, mély gazdagságát, ha a Tolsztoj műveit olvassuk vagy a francia katedrálisokat nézzük? Az, hogy énem megbővül a térben és időben millió örömben és millió szenvedésben történő orosz és francia sajátos életével s új billentyűkre hangolt életemen oroszul és franciául is fáj és nevet a világ. És így a nagy szolidaritások egyéni alkotásain át elvégtelenülök az egész embererdővé, melynek lombjaiban ott zúg az élet és halál minden emberi hangja. Mit adott ezzel szemben a „nemzetközi irodalom“, melyben egy olyan átlagos újságíró, mint Wells is, nagy író lehet és ahol Molnár Ferencet irodalmi ürüggyel lehet emlegetni fényes nappal? A világirodalom: a legteljesebb, a legszeleesebb emberi szolidaritás, az emberi sírás és kacagás mérhetetlen szintézise, ahol minden megváltó emberi akarat mozdításává lehet minden emberi akaratnak, ahol minden emberi szív megdobogja minden emberi szív dobogását. Mi a „nemzetközi“ irodalom? üzlet, csinálmány, középszerűség, pizok: Zerkovitz-irodalom.

Mivel a történelmi szolidaritások, a fajok, nemzetek: az emberi termés természetes, sajátos formái: a történelmi élet ezek keretében szervezendő tovább. Ez az egyetlen mód, hogy a múlt összes értékét, az eddigi emberi termés minden eredményét beépítsük az ezután elkövetkezők életébe és hogy az egyént megtartsuk ős adottságai integrális gazdagságában. És ez egyszersmind az egyetlen út az emberiség békés együttműködése felé. Nem igaz, hogy a faji vagy nemzeti szolidaritások érzése és öntudata a főoka a háborúknak. A távolabbi múltban a háborúk oka egyes egyének vagy családok hatalmi álma volt s a legkülönbözőbb fajokat állították céljuk szolgálatába, néha saját fajtájuk ellen. Gondoljunk csak Szent István államépítésére. A modern korban a nemzetközi elemek: a nemzetközi arisztokrácia, a nemzetközi kapitalizmus és a nem-

zetközi magas klérus a háborúk felelősei. Igaz: hogy a háborús uszításoknál felhasználták a faji vagy nemzeti különbségeket is. De ezt éppen azért teheték, mert e szolidaritások öntudata, szellemi horizontja a nemzetközi elemek uralma alatt nem fejlődhetett a maga teljességére. A teljes szellemi horizontjára érett faji vagy nemzeti öntudatban annyi ösztönös aggodás van a közösség sorsáért, minden csepp véréért, minden lehető következményért és annyi megértés van a más szolidaritások életföltételei iránt: hogy a háború halálos kockázatára csak az önvédelem elkerülhetetlen parancsára szánják rá magukat. Jellemző, hogy a mai Angliában s Franciaországban az olasz és német esetben éppen a nemzeti szolidaritások hívei követelik a békés meg egyezés keresését. Míg a Vörös-tenger kalózái: a „*pacifista*“ és „*internacionalista*“ próféták teli torokkal, a rágalom és uszítás ezer eszközével mozdítanak háborúra a nagyszerű olasz és német történelmi kísérlet ellen.

És meg kell gondolni: hogy a történelmi szolidaritások öntudata, ideológiája, történelmi programja csak most kezd a fejlődésnek arra a fokára jutni, hogy megkezdhesse a végső halálos küzdelmet egyrészt a múlt gátló, időtlenné züllött csökevényei, másrészt a nemzetközi kizsákmányoló érdekszövetségek uralma ellen. Az olasz és német kísérlet csak megindulás, a fejlődés egy-egy állomásai és még távol vannak attól a teljes képlettől, mely mellett a történelmi szolidaritások megtermik minden értéküket önmaguk s az emberiség számára. Pedig teljes történelmi programját, az új jogrendel csak az ezek fölött nyert végleges győzelem után valósíthatja meg. Ez a program, ez az új életrendszer pedig a két leghatalmasabb biztosítékot nyújtja a háborús kockázatok ellen:

1. A maga biztosítékát többé nemcsak saját erőinek megszervezésében és esetleges hatalmi szövetkezésekben látja: hanem a minél nagyobb számú, lehetőleg az összes történelmi szolidaritások

olyan megszervezésében, melyben minden egyes nemzet biztosítéka az összes többi nemzet életföltételeinek, sajátos egyéni fejlődésének.

2. A másik biztosítéka: új belpolitikai életrendszere. A népek sohasem csinálnak háborút, csak a népből élők. Mármost:

Ezeket a zsákmány-elemeket a történelmi szolidaritások új életrendje megszünteti. Ez az irány teljes tudatában van annak, *hogy olyan arányban sikerül új egészséges világréndet teremtenie, amilyen arányban sikerül megszüntetnie a szabadzsákmányt, az üzletet az élet minden terén, a politikai, a gazdasági, a kulturális életben.* Politikai rendszere a nemzeti munka egyetemes tömegét állammá, az ország egész testét parlamentté szervezi. A munka egyes ágazata gazdasági szövetkezeteinek egyetemes láncolata olyan arányban fogja lebonyolítani a belső gazdasági életet, hogy a mai értelemben vett üzlet megsemmisült. A külkereskedelem kizárólag a közösség, az állam ténye lesz.

Az új rendszer a korlátlan szabadverseny, a nem biztosított szabadságok zagyva demokráciájának csalásain és csalódásain okulva megteremti — ha elkerülhetetlen, kezdetén diktatórikus történelmi beidegzéssel — a megszervezett szabadságok, a megvédett munka demokráciáját. Népképviselői rendszere a nemzeti munka egyetemének organikus kifejezője lesz s a politikai kalandorok, a zsákmánylézengők el fognak tűnni a történelmi életből.

Összegezve: ez az irány olyan történelmi életrendszert akar megteremteni, mely az egyént integrális gazdagságában, az emberi kultúrát a humanizmus minden színében fejleszti tovább. Az egyénnek megad minden lehetőséget arra, hogy lehető legtöbb értékét megteremje, legszélesebb életét megélje. A közösségnek megad minden biztosítékot, hogy az egyéni élettermésekből lehetőleg minden veszély nélkül kaphassa meg a maga történelmi életéhez szükséges értékeket. Ez az új életrendszer minden tényében, minden intézményében állandó történel-

mi nevelés lesz arra, hogy a nemzet, mely azonos a nemzeti munka egyetemes tömegével: önmaga sorát intézze s megtalálja a legtermékenyebb utat a maga organikus történelmi céljaihoz. Ez a rendszer minden szabadság mellé intézményes biztosítékot teremt s a korlátlan szabad versenyt csak a szellemi termés terén túri meg. Ez a rendszer a legmélyebb, legszélesebb, legemberibb forradalmát jelenti a mai történelmi közösségeknek.

5.

Egész röviden: a legmélyebb akaratát adtam itt a két ellentétes tábornak. De természetesen: a valóságban nem olyan tiszta és éles az elkülönödés, mint a gondolati megmutatásban. Hiszen az emberek jelentékeny része inkább csak a szavakat tudja fogni lelkével s nem a mögöttük álló gondolatot. De különben is: a mai kaotikus és nehéz kenyérű napokban legtöbbször az alkalom véletlene dönti el, hogy az elkeseredés a jobb- vagy baloldal szélső árnyalataiban találja meg a felgyült szenvedély levezetésére alkalmas mondatokat. Így pld. azoknak az igen jelentékeny számú egyéneknek, akik ma kommunistáknak hiszik magukat Magyarországon: igen csekély percentje tényleg kommunista. A legtöbb a hiányzó kenyér, a hiányzó munka, a kettétört pálya, vagy valamely más elkeseredés meglököttje. De: mert itt talál a legvörösebben izzó szavakat s a legbővebben ömlő gyűlöletet, hát kommunistának tornássza magát, bár lelki alkata legtöbb esetben a lehető legélesebb ellentétben van minden kommunizmussal. Ez a magyarázata annak, hogy az idegektől az élet minden lehetőségéből kitúrt magyarságnak ifjúságából, középosztályú és alsóbb rétegeiből annyi elgurultja van a kommunista szuggesztiónak. Aztán ott van a sok portyázó kalandor, a zsákmány-lézenszó ritterei, a holnap fazekához előrefutó kispolgári stréberek. És: a nemzedék-gangste-

rek, kiknek bandái egyszerre cserkésznek mindkét tábor bozótjaiban, ügyes játékkal egyaránt kaparintva meg maguknak a csendőrnek kijáró jutalmat s a rabló zsákmányát.

De ha a két tábor harcát egész Magyarországon és egész világhorizontjában nézzük: mint a lényeg mélyén rejlő lényeg, kimondhatjuk: *a baloldali ideológia és irázeológia zsidó tény.*

Ez nem azt jelenti, hogy a baloldali ideológia gondolatait a zsidóság teremte meg. A zsidó pszihének múltban és jelenben nem az eredeti termék: hanem az ügyes elsajátítás a sajátos jegye. De a racionalista franciáktól a racionalista 18-ik században világra dobott gondolatokat a világ legabszolútban racionalista faja: a zsidóság tette saját fegyverévé, hódítása tankjává. *A baloldali internacionális ideológia a szétszórt zsidóság természetes, organikus nacionalizmusa, irtóztos imperializmusának legfőbb szellemi eszköze.* Ez az ideológia, mely az embert, mint egy mesterséges laboratóriumi produktumot nyesegeti, faragja, alakítja a maga céljai szerint: a pszi.hikai adottságok minden kényszerével lett természetes fegyvere ennek a fajnak. Hiszen ez az ötezerévelőtti babonák és faji rögeszmék által meghatározott pszihé, a maga vízözönkori kiválasztottsági megszálltságának vad törzsi dölyfében: idegenül, gyanakvólag és ellenségesen áll szemben a kétezeréves európai kultúra millió gyökerű egyetemes emberségével, végére elemezhetetlen gazdag humanizmusával. A huszadik századi kozmetika alatt ádázkodó szétoldhatatlan ős fajembernek sajog, ég, viszket ez a roppant emberi gazdagság, a térnek és időnek ez a mérhetetlen szintézise, melynek előteremtésében ő nem vett részt és amely az ő végzetesen szegény racionalista pszihéjének sohasem lehel igazi, organikus életévé. És akkor ebben a primitív törzsisovinizmusával sajgó fajban megterem a gyűlölet és hatalmi téboly gigantikusan embertelen álma: szétoldani minden organikus emberi szolidaritást, megsemmisíteni ezeket a titokzatos gazdag-

ságú kollektív egyéniségeket, megsemmisíteni lelkük minden elemében, egész sokezeréves kultúrájukban, széttörni minden átfolytató és védő formájukat, a családot, a fajt, a nemzetet s az így mozaikra tört, egyéntelenné herélt emberiséget beleszabdalni a maga hatalmi álmába, hogy az egész emberiség fölött az egyetlen kiválasztott népnek, a Jehova szerelmesének racionalizmusa szabjon törvényt, kenyeret, kultúrát. Akol-törvényt, szolgálkenyeret, megherélt, szegény, racionalista nem emberi kultúrát.

Így lett a „baloldali“ ideológia a zsidó imperializmus organikus eszközévé és sok más fejlődési állomáson át így jutott el a kommunizmusig, mint faji sovinizmusa legvégső, legbiztosabb eszközéhez, hogy diktatúrájával hatalmába vegye a világot. Ezzel nem azt mondom, hogy a kommunizmus történelmileg csak és csupán annyi mint: zsidó imperializmus. Hanem: hogy ez a minden emberin túlrontó faji hatalmi téboly a kommunizmusban találta meg döntő fegyverét, hogy tabula rasává seperje Európát hatalmi álma számára. A magyar, a francia, az angol, az olasz, bármely emberi nemzet tagja: elvesz természetes szolidaritása számára, megszűnik magyar, francia stb. lenni, ha kommunista lesz. A zsidó kommunisták a faji sovinizmus legelszántabb rohamcsapatai.

A zsidó világharc stratégiája és taktikája elgondolásában, összeműködésében, eszközeiben kitűnő. És itt egy érdekes jelenségre hívom föl a figyelmet. Ismeretes: hogy az okos kis közepes egyének tudják legügyesebben megcsinálni a maguk életét: ők értik legjobban az ön-adminisztrálás, a kapcsolódás, az alkalmazkodás, az érvényesülés: az élet művészetét. És íme: ez a tipikusan kispolgári faj, mely képtelen zsenit teremni, a maga racionálisan szegény közepességével páratlanul s már egészen embertelenül mestere az élethódításnak.

A zsidó hódítás két szélső szárnya: a zsidó kapitalizmus és a proletariátust a maga janicsár-had-

seregévé szervezett „*forradalmi*“ „*baloldali*“ zsidóság egyenlő iramban halad előre. Ez a kapitalizmus mindent megtesz, hogy legyen proletariátus és az nagyon proletár lelkületű legyen. Viszont: ha a baloldali zsidóság valahol valami miatt bajba kerül: ez a kapitalizmus a maga roppant anyagi kényszereivel s már világhatalmi eszközeivel rögtön segítségére siet. A „*baloldali*“ elem pedig úgy szervezi, úgy sugdossa és zajongja a maga forradalmát, hogy az a lehető legkevésbé fájjon a zsidó kapitalizmus fejének. És elvonja a figyelmet a zsidó kapitalizmus lényeitől azzal, hogy a „*feudalizmus*“, a „*klerikalizmus*“, a „*militarizmus*“, a „*nacionalista kizsákmányolás*“ egyedüli bűnének hirdeti azt, amiben tényleg ezek is bűnösök, de ami mégis hetvenöt százalékban a zsidó kapitalizmus bűne. A két szárnyat összeköti a „*liberális*“, „*demokrata*“, „*radikális*“, „*szabadgondolkodó*“, „*szabadkőműves*“, „*emberijogligás*“ stb. középfront, mely fáradhatatlan szervezéseivel, minden mozzanatában egységes uralkodó sajtójával, szünhetlen propagandájával a bármily helyzetben alkalmas fedezés szolid erejét jelenti mindkét szárny számára.

6.

A „*jobboldali*“ tábor még kaotikus, zavaros képletű, tele ellenmondásokkal, tökéletlen öntudatú, fejletlen ideológiájú és a múlt sok terheltségével megvert. Kétségtelen: hogy a kizsákmányoló érdekszövetségek még legtöbb országban könnyen üzembe tudják venni a történelmi szolidaritások híveit: éppen e történelmi szolidaritások minden életérdekének ellenére. Kiáltó példa: a magyarság német-érdekű részvétele a világháborúban.

Mindenekelőtt tehát arra van szükség, hogy a történelmi szolidaritások e humanista iránya arra az új kort teremtő forradalmi tisztaságra tudja megterjesíteni ideológiáját egész táborában, ami nélkül egészséges fejlődés és győzelem el sem képzelhető.

Az ideológiai beidegzés terén a „*baloldal*“ kétségtelesen előnyben van. Mert itt még tényleg meg kell szüntetni előbb a feudális csökevények és az egyházak befolyását s a hamis történelmi beállítások szuggeszióit. És mindenkinek szemébe be kell vinni azt a történelmi látást: hogy a mai anarchikus és despota kapitalista rendszer sokkal mélyebben és halálosabban ellensége a történelmi szolidaritások organikus fejlődésének, mint a „*forradalmi*“ internacionalizmusnak.

Azért ezt az irányt nem is szabad *nacionalizmusnak* nevezni. Az, amit eddig ezzel a névvel címkéztek: nagyon finom-vegyes valami, sok piszokkal, sok csalással s végeredményben éppen a történelmi szolidaritások kizsákmánylását, sokszor tragédiáját jelentette. Ez az irány: a *történelmi humanizmus iránya*.

I.

A magyarországi „*jobb*“ és „*bal*“ oldalra halálosan súlyosabb értelemben találnak a fennebbi megállapítások, mint bármely más európai országban. A baloldali képletek: liberalizmus, radikalizmus, szabadkőművesség, szociáldemokrácia, kommunizmus stb. teljesen zsidó parancs alatt állanak s a zsidó imperializmus mozdulásai. A *jobboldal* a kizsákmányoló érdekszövetségek és idegen faji imperializmusok ügyes játéka és a magyarság számára egy hajszállal sem kisebb halálos veszély, mint a *baloldal*.

Ezért megmásíthatatlan tétel: a magyarság úgy építheti meg a maga győzelmes történelmi humanizmusát: ha idegenül és ellenségesen áll mindkét táborral szemben. Az új magyar honfoglalás, mely megvalósítja a magyarság nagy emberi forradalmát a munka egyetemes jogrendjével, csak úgy lehet, ha a magyarság, megsemmisítve a biztos halálnak ezt a két táborát: az ország összes fizikai és

pszihikai adottságaira építi meg a maga új életrendszerét.

Természetes, hogy küzdelmünk sikere sokban függ attól is, hogy hogyan alakul a két tábor harca Európában. Nekünk, Azsia idetévedt fiainak: organikus szabad fejlődésünknek, egyéni értékeink történelmi megtermésének, az egész új magyar honfoglalásnak és minden életérdékünknek érdeke: hogy Európa Európa maradjon és se az amerikanizmus, se a zsidó imperializmus ne kerítse karmaiba. A küzdelem eredménye még beláthatatlan. De jogos a hit, hogy a kétezeréves Európa roppant humanizmusa megadja az erőt a jövő győzelemre. Mussolini kezdő kísérlete és — bármily halálos veszedelem is ránk a németység — Hitler bátor és okos példaadása biztató jel arra, hogy a történelmi szolidaritások egészsége elég erős arra, hogy európai összefogás intézze el a zsidó imperializmust: véglegesen, minden következményével.

Ma a magyar akkor tesz legtöbbet a jövő Európaért, akkor szolgálja a legszélesebb határok közt az emberiséget: ha egész öntudatával, minden akarásával, minden alkotó szeretetével és védő gyűlöletével, heroikusan vállalva az új magyar honfoglalás minden feladatát és következményét: az élet és a halál minden elszántságával: magyar.

Városmajor, 1936. április hó 10-én.

A MAGYAR NÉPHADSEREGRŐL.

Már két tanulmányt írtam erről a tárgyról, de/ nem tartom feleslegesnek újból és újból visszatérni hozzá. Az ilyen megismétléseknél tágul a horizont, egyes részletek új megvilágítást kapnak, bizonyos meglátni való dolgok domborúbbak lesznek a lélekben. És különösen: a növekedő nemzedékekben új és új szemek nyílnak fel a problémákra.

E tanulmány egyetlen betűjében sem lesz semmiféle kritika a mai állapotokról. Nem is lehet. Hiszen megközelítőleg sem ismerem mai hadseregünk dolgait ahhoz, hogy becsületes alaposággal észrevételeket tehessek rá. *És nem lesz semmi illetéktelen beleszólás a hadsereg szakszerű kérdéseibe, a katonai tudományba.* Mint két előző tanulmányomban: ebben is csak olyan dolgokról lesz szó, amelyek természetszerűleg minden magyar embert érdekelnek. Hisz a magyar élet egyik döntően fontos szervezettségéről van szó.

1.

Most is ezzel kezdem: ha természettörvényileg biztosítva volna, hogy ezen a világon soha többé nem lesz háború: a hadsereg intézményét akkor is fenn kellene tartani és szerepe a közösség életében akkor sem volna kevésbé jelentékeny. Mert a nemzeti néphadseregnek csak egyik funkciója, tartalmának csupán egy része a honvédelem, a háború mestersége. *Állandó és örök feladata az: hogy a hadsereg a nemzet legegyetemesebb szerve arra: hogy a magyar nyelv, magyar psziché, magyar kultúra, ma-*

gyar *demokrácia egységében abba a nagy szolidaritásba nevelje az ország minden fiát, melyet nemzetnek nevezünk.* A hadsereg és az iskola az a két egyetemes műhely, ahol — folytonos megújulással új és új holnapok számára — készül a nemzet.

És a hadsereg a nemzet higiéniája, megfrissült lélegzete. Amikor a hadsereg legalább két évre — ezt tartom a legalkalmasabb szolgálati időnek mindenki számára, kevesebbet semmiesetre sem — kiveszi az egyént, parasztot, munkást vagy tanulót, a megszokott életviszonyok, mindennapi életrobot, már mechanizmussá szokott apró bibik, örömök, gondok, foglalkozások és pihenések világából és testi és szellemi erőiket a maga nagy egységének szükségeihez hívja: ugyanazt a munkát végzi az egyénnel, mint a gazda a földdel, mikor ekével vagy ásóval új és új rögöket fordít a nap termékenyítése felé. *Kell, hogy legyen fiatal korunkban egy időszak, amikor kiszakadva az egész életünket egyetlen megszokottsággá tevő pályánk világából: elkeveredve a legkülönbözőbb munkakörök hasonlókorú embereivel, napról-napra látva a magyar élet mindenféle emberarcát, új disciplina alatt, egészen más viszonyok közt új feladatok egységébe állítjuk be testi és szellemi erőinket.* Ez nemcsak az egyén testi és lelki erőinek nagy megelevenítését jelenti, hatalmas testi és szellemi masszázst. Hanem: az egész életre kiható életgazdagodást, a nemzet néprétegeinek, lelkének megismerését, a szellemi horizont nagy tágulását, bepillantást a különböző munkakörök lélektanába, szükségeibe, életproblémáiba. Ez viszi aztán az egyén lelkébe a közös célok, közös feladatok, közös jogok, szükséges problémák: az együvé-tartozás és sorsközösség mélygyökerű demokráciáját, mely nélkül egység és nemzet el nem képzelhető. A hadsereg az egyén polgárrá képzésének az érettségi tanfolyama. A hadseregnek ez a lelki, szeUemi nevelő feladata éppen olyan döntő, az élet és halál kérdését meghatározó fontosságú, mint a honvédelem sajátos feladata.

Régóta hangsúlyozom: hogy a pap, a tanító, a jegyző, a szolgabíró, az orvos, a mérnök: a néppel dolgozó, a néppel élő foglalkozásúak nevelésénél nemcsak a sajátos szaktudomány, a szükséges teológiai, pedagógiai, jogi, orvosi vagy mérnöki ismeretek elsajátítása a feladat. Az életben: a faluban, a kisvárosban, a nagyvárosban, a főváros különtőjző néprétegű területein a legkülönbözőbb foglalkozások körök problémái, feladatai, megoldási módjai egymásra hatnak, egymást feltételezik, módosítják, segítik, vagy gátolják. Csak szaktudással a legkiválóbb tudású és tehetségű egyén is egyoldalú, félszeg, elhatárolt erő lehet s néha a legjobb tudása vagy szándéka szerint is káros befolyású. A falu, a kisváros, a nagyváros, a főváros, a külvárosok, a nemzeti munka minden rétegének, problémáinak: higiéniai, gazdasági, szociális, kulturális szükségeinek, lehetőségeinek mély ismerete kell ahhoz, hogy az illető szaktudományát a lehető leggazdagabb eredménnyel értékesíthesse. A papnak, a tanítónak, a jegyzőnek, az orvosnak, a mérnöknek nagyon sok sarkú sejtnek kell lennie, hogy szervesen bekapcsolódjék a környező élet minden áramába s állandó együttműködésben érvényesüljön minden más munkakör hatásával. Ezért nélkülözhetetlenül szükséges, hogy az ilyen foglalkozásúak nevelésében ott legyen a tanya, a falu, a kisváros stb., a mező, a gyár, az üzlet stb. tudománya: a nemzeti munka egyes rétegei szükségeinek, problémáinak, meghatározottságainak egymásrahatásából folyton-folyvást összeszövődő élet ismerete. De itt a szükséges higiéniai, gazdasági, szociális, kulturális ismeretek nem elvont, tudományosan részletező akadémikus elültetéséről van szó: hanem a mindennapi valóság pontos megismertetéséről, a kitermő problémákról és azoknak megoldási lehetőségeiről, egymásra hatásáról. És: a magyar kultúra, magyar irodalom és művészetek nagyvonalú szintetikus megmutatásáról.

És minden ismeret egy nagy horizont egységében legyen a jelölt életévé. Ez a horizont: a magyarság európai értelme, történelmi céljai, a magyarság egyetemes tömegeinek belső érvényesülése, a magyar nyelv szeretete, ápolása, jelentőségének vallásos átérzése.

Nem ismerjük a mai tisztképzést, tantervét, nevelési módját, lelki levegőjét. De feltétlenül szükségesnek tartom, hogy a magyar katonatiszt lelki kiképzéséből az egyetemes magyar élet e gyakorlati megismertetése ne hiányozzék. A hadsereg tisztjeinek a kezén átmennek a nemzet minden rétegének fiai s a magyar történelmi egységgé nevelés mélyre ható nagy munkáját ilyen ismeretek nélkül nem végezhetik. Természetes, hogy ennek a nevelésnek minden párt vagy világnézeti üzlet befolyásától teljesen mentesnek kell lennie. És döntően fontos, hogy ez a nevelés ne abban a frázis-hazafiságban és magyarkodásban merüljön ki, mely oly alkalmas alannyá maszlagolja a magyar embert minden kizsákmánylásra. A magyar katonatisztnek az ész, a vér, az ösztönök látásával kell látnia, hogy a magyarság, a magyar nemzet annyimint: a magyar nemzeti munka egyetemes tömege: a magyar parasztság, a magyar munkásság és a magyar szellemi munkásság. Hogy ennek az időtlen egyéniségnek jövőbe fejlődése, életérdekei kell, hogy megszabják az egész történelem építést, minden politikát, intézményt, törvényt. Ez az egyetemes munkanemzet ad minden munkát, termést, alkotást: érte kell lennie minden munkának, termésnek, alkotásnak. Minden intézmény, törvény csak annyiban létjogosult, amennyiben tényleges fejlődési lehetőséget, jólétet, életvédelmet jelent e munka-nemzet számára s csak olyan politika, mely állandó, mindennapi nevelést jelent e munkanemzet számára, hogy önmaga sorsát irányítsa és egész egyetemességében Állammá fejlődjék. És hogy: minden magyar embernek, aki nem akar elveszett élet lenni a magyarság számára: ismernie kell ennek az örök magyarságot jelentő

munkanemzetnek rétegeit, sorsukat, mindennapi viszonyaikat, problémáikat. Azoknak pedig, akiknek hivatása a magyar nép fiaival bánni: becsületbeli kötelessége az ilyen ismeretek megszerzése.

A *katonatiszt* típusa a háború óta mélyreható változások felé fejlődik és ennek csak örvendezhetünk. E fejlődés irányát talán így fejezhetném ki a leghelyesebben: a *katonatiszt* lassanként *polgárrá* mélyül és értékesül. Mit értek ez alatt?

A békében a *katonatiszt* egy, a polgárséftől külön és távolálló, nagy gonddal elkülönített és eltávolított díszkakas volt, egy zárt kaszt kötelességszerűen egészen más, lukszus-hímje, mint a polgár. E típus főfeltételei voltak a katonamesterség pontosságain kívül: úgynevezett snájdigság, öltözésben, bőkezűségben, „előkelő“ társaságok keresésében megnyilvánuló elegancia, lehetőleg donjuani glória s az a tudót, hogy az ő *katonatisztsége* rangot, felsőbbiséget, s bizonyos területeken több szabadságot jelent a polgári foglalkozású egyénnel szemben.

Ez a katonatiszt-típus a háborúban elpusztult. És talán ez volt a legelőnyösebb vesztesége e nagy pusztításnak. Amint a hadsereg néphadsereggé fejlődik: — és kétségtelen, hogy csak ez lehet a modern hadseregek fejlődési iránya, — a katonatiszt típusa mindinkább polgárrá emberiesül. A bíró, a tanár, a hivatalnok stb. épp úgy katonája a közönség életharcának, mint a katona. Épp úgy megvannak a munkakörének megfelelő disziplinája, kötelességei, teendői s ezeknek pontos és helyes megtartása és teljesítése szintén élethalál-kérdés a nemzet egyeteme számára. Éppen olyan mély erkölcsi, életet és halált vállaló elszánással kell viselnie hivatását, mint a katonatisztnak. Az nagyon érthető, hogy a régi dinasztikus hadsereg, pláne idegen dinasztia hadserege: minden áron külön emberré formálni, a polgárságtól lehetőleg messze elválasztani akarta a tiszteteket. Szinte azt lehetne mondani, hogy mesterségesen azt az öntudatot akarta kitermelni a tiszt-

ben: hogy ő katonatisztsége természeténél fogva szükségszerűen szembenáll a polgársággal. Hiszen az ilyen lelkialkatra szükség volt azokban az időkben, mikor az idegen dinasztia és a nemzet életérdekei oly halálos ellentétben állottak egymással. De a néphadseregben, melyben a katonatisztnak éppen az a minden testi és lelki erejét egy kötelességbe hívó legmélyebb erkölcsi öntudata: hogy a nemzeti munka egyetemének a katonája, éppen az a katonai és egyetemes érdek egyaránt, hogy a hadsereg tisztje is szervesen benne legyen a nemzet egyetemes, közös életnedvektől, közös életakarattól, közös lelki áramoktól áthatott közösségben, harmonikus együttműködésben a nemzeti élet többi szerveivel. Hiszen csak így teljesítheti a hadsereg a katonamesterséget és a sajátos honvédelmet messze túlterjedő hivatását: *hogy a közösség minden fiát a nemzet szerves tagjává nevelje: a magyar nyelv, magyar lélek, magyar kultúra, magyar történelmi öntudat, szolidaritás és magyar demokrácia nagy egységében.* Tehát: minél teljesebben polgárrá gazdagodik a katonatiszt: annál teljesebb lelki erővel felel meg katonatiszti hivatásának.

Ennek a polgárrá fejlődésnek aztán mélyreható termékeny következményei vannak. Késégtelen, hogy a régi hadsereg tisztikarában bizonyos előkelősködő szellem uralkodott, mely a sznobság, a párvénység s bizony — néha — az oktalan pökhendiség jegyeit sem nélkülözte. Előny volt a fiatal tisztnél a „jó család“-ból származás, az ypszilon, a -von, vagy pláne más *magasabbszületettségi* jelek látható és gyakori vakargatása. A *néphadseregnek az egyetemes nemzet legmélyebb életérdekét szolgáló akarat az: hogy minél több tisztje kerüljön ki a nemzeti munka milliós tömegeiből.* Micsoda szerves és termékeny kapcsolat lesz az a nép és hadsereg közt, ha ezer és ezer paraszti vagy munkás családban a gyermekek egyike a hadsereg tisztje lesz! Ha a nemzeti munka egyetemes tömege, a legszegényebb családok is tudhatják, hogy a nemzeti hadsereg út,

élet, az emberi fejlődésnek gazdag lehetősége az ő gyermekeik számára. És a népből, a munka tömegeiből felnövő katonatiszt milyen mély gyökerekről fogja kapni azokat a lelki indításokat, melyeket a hadsereg nagy nevelő hivatása megkíván.

Természetes, hogy ennek az egészséges, nélkülözhetetlen fejlődésnek első feltétele az, — ami különben áll a közoktatás minden ágára: — hogy a katonatisztté jutás, neveltetés útjai ne legyenek a pénztől feltételezve. *Az az ország, ahol az irányító, tanult pályákra jutást a pénz szabja meg: kitégíthatja temetőit az egész nemzet számára.* Minden eszközzel meg kell találni azt a módot, hogy a nép fiainak ezrei *teljesen ingyen* nevelődhessenek a hadsereg tisztjeivé. Ha egyes nagybirtokoknak vagy kapitalista vállalatoknak milliós kölcsönöket vagy segélyeket tud adni az Állam: meg kell találnia a módot e nélkülözhetetlen feladat megoldására. Egész bizonyos: ez lesz a legmélyebbreható életbiztosítás és a legdúsabb hozadékú tőkebefektetés.

Ez a fejlődés a tisztek házasságát is az egész magyarságra döntően kedvezőbb formában fogja megoldani. Amint megszűnik a katonatiszt előkelőködő, lukszus-kakasi üres mitológiája: megszűnik az a magyarság szempontjából oly embertelen, kártékony és hülye következmény is: hogy a katonatiszt csak „úri“ családból házasodjék. És az az oktalán babona is, hogy a katonatiszt özvegyének anyagi helyzete más elbírálás alá esik, mint más istenképmású polgáré: a bíró, a tanár stb. özvegyének anyagi helyzete.

Ezzel a változással nemcsak a munka becsülete kapja meg a megillető tiszteletet: hanem meg fog szűnni mindenféle kauciók követelmény a tiszt házasságánál, mely nemcsak annyi egyéni tragédiát jelentett a múltban, de a magyarságra is halálos veszély és kár volt. Kiknek van vagyona és kiknek van „előkelő“ állása Magyarországon az élet minden terén? Óriási arányban: idegeneknek: zsidóknak, németeknek, kisebb arányban: szlávoknak. Te-

hát a fiatal katonatiszt, aki tudja, hogy a kaució rettenetes anyagi feltétele határozza meg választását: végzetesen, szükségszerűen ezekbe a körökbe igyekszik bejutni és itt törekszik, megtalálni leendő élettársát. *Így a magyar életerő legfőbb szervének, a magyar hadsereg tisztjeinek hatalmas aránya kerül idegen lélek, idegen életérdekek hatásába s ez meghatározhatja gyermekei lelki fejlődését is. Olyan veszélye ez a magyarságnak, melyet csak a vakok vagy bűnös szándékúak tagadhatnak.*

Mert itt nem lehet tréfálkozni. Az élet és halál dilemmájával fontos, hogy a százados öngyilkosság ne csapjon át a hadseregbe is. *A természeti törvények irtózatosszankciójú erejével kötelező, hogy a magyar néphadseregben a magyar nép fiai vér szerint, nyelv szerint, lélek szerint, kultúra szerint, múlt szerint magyar tisztek kezében legyenek.* Természetesen, ezzel nem azt akarom, hogy az idegen vérű magyar polgárok fiai egyáltalán ne érvényesülhessenek a hadseregben. De: a legfelsőbb hadvezetés minden irányításának s az egész tisztikar legalább nyolcvan százalékának a magyar önvédelem, a magyar történelmi munka minden parancsából magyarnak kell lennie. A magyar néphadsereg, mint a magyar történelmi szolidaritás legegyetemesebb keretű megépítője, csakis így teljesítheti feladatát. Csak örült, vagy halálba romló szervezet adja a maga életének megszervezését, önvédelmének hatalmi irányítását idegenek kezébe. *Azután: a magyar katona lelke, a magyar néphadsereg sorsa csak olyanok kezében lehet, akiknek lelkében nem lehet a vér és legmélyebb örökölt vonzalom drámája az, ha bármely európai nép ellen kell önvédelmi harcot folytatni a magyarságnak.* De különben is: nem volna-e a legbecstelenebb csalás és önmagunk megpiszkolása: hogy mikor Európa minden piacán telt torokkal lelkendezünk a híres magyar katonai erényekről: ezt a híres katonai erényű magyarságot a saját hadseregében nem engednők érvényesülni az őt megillető arányban? Ennek

igazán csak két oka lehetne: 1. Vagy tagadnók a lelkünk mélyén ezeket az erényeket, ami a valótlan-ság csúnya kultuszát jelentené. 2. Vagy idegen imperializmus érdekkörébe sodorva: nem akarnók, hogy a magyar önvédelem megszervezése a magyar lélek, az organikus magyar életérdekek kezében legyen. Eddig ezeket a híres magyar katonai erényeket akkor trombitálták katonáink fülébe, mikor idegen érdekekért vitték őket Európa mészárszékeire. Nem minden életérdekekünk-é az, hogy most, mikor magunk uraivá lettünk, a magyar nép fiai lássák, hogy ezek a sokat megdalolt katonai erények számukra az életút megtalálásának, az érvényesülésnek, az ösztönös vidám boldogulásnak gazdag való-sága? Természetes, ezekben a sorokban nincs semmi vonatkozás hadseregünk mai állapotára, melyet nem ismerek.

2.

Mi a tartalma a magyar katonatiszt polgárrá fejlődésének? Természetes, hogy ez a fejlődés a katonai fegyelmet, a katonamesterség elsajátítását és kötelességeinek pontos teljesítését semmiben sem érinti. Sőt: mivel ez az új fejlődés énje legmélyebb erkölcsi és szellemi erőit hívja elő élete megteljesítéséhez: a fegyelem és a kötelesség ösztönösebb, mélyebbről induló, szervesebben kitermő lesz lelkében.

Ez az új típus mindjobban érzi, hogy ő a magyar élet megszervezésének egy életet vagy halált, egészséges szabad fejlődést eldöntő fontosságú műhelyében tényező. Hogy sejt az egyetemes magyarság élő testében, természetileg szükséges szerve az egész életének. Sejt, melyet az egész nagy test összes életáramai átfutnak s neki az a feladata, hogy benne és általa ezek az áramok a lehető legteljesebb egészség, erő és célját tudó akarat egységébe fejlődjenek. Érzi, hogy ő egész test-lelkével e rop-pant örök test minden többi sejtje által meg van

határozva. És viszont: az ő élete, énje is az élet vagy halál tényezője az egyetemes test életében. Ez a meglátás mély áhítatú, vallásos feladattá teszi egész életét, hivatalának minden mozzanatát. A régi katonatiszt-típus élete üresnek, undorítóknak, bűnösnek mutatódik meg szemeiben. Mély indítást érez, hogy minél többet tudjon meg annak az egyetemes testnek életéből, melyhez tartozik. Melyek az örök magyar testnek élettörvényei, legmélyebb erőforrásai, milyen betegségekre hajlamos, milyen ellen-szereket szab meg sajátos szervezete, melyek problémái, szükségei, milyen viszonyok közt él, milyen külső veszedelmek fenyegetik? Mi múltjának diagnózisa, mi sajátos énjének európai értelme, melyek minden jövő nemzedék egészségét, szabad fejlődését, anyagi és szellemi gazdagodását meghatározó szerves örök céljai? Egy egész életéből, énje minden erőforrásából előépülő mély érdeklődés hajtja, hogy teljes, élő és szerves látást szerezzen a magyarság örök folyamatban levő állam és nemzetalkotó munkájáról, a nemzetté fejlődés elemeiről és azok jelentőségéről a magyarság életére, az egyes társadalmi osztályok arcáról, összetételéről és nemzeti értékéről, a nemzeti munka nagy tömegeinek egyes rétegeiről, viszonyairól, jelentőségéről. A magyar lélek, a magyar kultúra sajátos arcáról, nagy tanításairól, a magyar nyelv és magyar népművészet új fejlődésbe indító nagy értékeiről stb., stb. Az új katonatiszti típusnak természetes szomjúsága, mintegy egész énjének gravitációja: minél többet tanulni, minél egyetemesebb szellemi horizontot szerezni, minél mélyebben elmerülni a magyarság életének ismeretébe. Mert ez a típus már meglátta katonatiszti hivatásának sub specie aeternitatis feladatát: belenevelni a közösség ifjúságát: a magyar nyelv, magyar lélek, magyar szolidaritás, demokrácia és magyar szerves történelmi célok nagy egységébe.

És ennek az életből, könyvekből, emberekből folyton tanuló katonatisztnak már magyarsága, ha-

zafisága is egészen más. Nem tósztos, delirium-magyar, aki szükségesnek látja magyarságát, hazafiságát *léleklángolásban, felvulkánló szívben*, lelke fazekából folyton kifortyanó habzuhatagokban köpni az emberek szemébe. Ez már tudja spórolni a benzint, mert tudja, hogy a magyarság erőkészlete e kis egyéni tartályok összessége. Éppen: mert nagy szellemi horizontot szerzett s feladatát a közösség életében tisztán látja: mindent az egész horizont tanulságával ítél meg és jobban szereti a szellemi belátáson alapuló makacs, megingathatatlan építő akaratot, mint a vértolulások lelkesedés inkább baromi állapotát. Ez a típus már józan és célt néző: minden ősi-hősi dicsőség tósztba öklendezésénél többre becsül egy olyan intézményt, ahol a magyar parasztság gyermekeit ingyen nevelik a tehetségeiknek megfelelő pályákra. És a magyar nemzet minden piacon megtósztozott egész híres lovagiasságát odaadja egy jóforgalmú szafaládéboltért, mely egy egész magyar családnak ad jólétet, szabad fejlődési lehetőségeket. A régi típus kitepte a liba szárnyából az egyébként használhatatlan nagy tollakat, sapkájába tűzte és szörnyű torzonborz, lángoló lelkű és ősi-hősi dicsőségű *magyar katonát* domborított a levegőbe. És ezalatt az idegenek megették a liba jó húsát, zsírt szűrtek hajából és puha párnát készítettek maguknak a pelyhéből. Az újmagyar arcú katonatiszt: először is a liba húsát, zsírját, pelyhet igyekszik biztosítani egyrendszerbe foglalt teendők állandó teljesítésével a magyarság számára. És azzal talán már nem is törődik, hogy az értéktelen szárny tollat ki hova dugja.

És így természetes, hogy ez a lényegét néző, mindig az egész horizont meghatározásából látó, tudatos célú katonatiszt már egész egyéni életében is egészen más. A régi díszkakas-lukszust, a bazárkirakatú előkelősködést megveti. Ruházkodásában, beszédében, mozdulatában: egész egyéni magatartásában polgárilag egyszerű. A férfiaságot már nem a felfűjt begyben, a dísztollak gögös szétter-

pesztésében, hanem céltudatossága határozottságában, tudása tartalmában, akarata megronthatatlan erejében érzi. Érzi, hogy elég értékes arra: hogy egyszerű, és elég bátor arra, hogy szerény lehessen. És már nem a bor, a kártya, a pénz és látszatos fényűzés könnyű fajsúlyú társaságait keresi. Hanem: a szellemi munkások értékesebb rétegeit, ahol mély híradásokat, termékeny megmutatásokat kaphat élete nagy feladata számára.

Ebbe a komoly, áhítatos feladattá összegezett életbe természetesen belepusztul a régi végzetes kacsintású, igéző terpeszkedésű császári és királyi had-Don Jüan is. Az új arcú katonatiszt, akinek teljes látása van a magyar élet egész műhelyéről s az emberi sorsok bonyolult egymásra-hatásáról: tudja: hogy a nő, bármily egyszerű munkaköre is legyen, ép oly munkás sejtje a magyar közösség életének, mint ő. És az élet mély feladataiba gyökerített lelkiismerete nem viszi rá, hogy azt lássa katonatisztsége díszítő pávatollának, ha egyes sejtjeiben — gyáván és becstelenül — megrontja, megpiszkolja az egész közösség életét. Vallásos mélységű látása van a családalapítás áhítatos és gyönyörű feladatáról. És élettársat azokban a körökben keres magának, ahol a rendszeres munka s az emberi szükségek ismerete a nőt az ő életfeladata, élethite, magyar akaratának minden építése igazi társává nevelte.

Ezt a kifejlődése kezdetén levő termékeny szép típust a mai felzavart napok súlyos kísértésekkel fenyegetik és nem volna becsületes dolog, ha ezeknek a veszélyeknek a megmutatását hallgatással kerülném el. Az a szerep, melyet némely állam új változásaiban a hadsereg, illetve katonatisztek vittek, a Hitler pályájának és a hitlerizmusnak különös igézete, sőt — horribile dictum — a pedig inkább elriasztó példájú Gömbös Gyula pályafutása s országunk és fajtánk tényleges sebei és zavarai: könnyen megtéveszthetik a legjobb szándékú, legmélyebb magyar akaratú embert is. Sőt: talán eze-

ket téveszthetik meg a legkönnyebben. Ráadásul: bizonyos keretek, melyeket a szerencsétlen Gömbös énjének egyetlen tartalma: ambíciója számára épített meg: még készen várnak új ügyes zsákmányos kihasználására. Hozzá kell venni e helyzetképhez a kor kalandor hangulatát s azokat a különböző idegen indítású „*jobboldali*“ polgári alakulatokat, melyek főrésztvevényesei a nagy magyarkodó és paraszttentő frázisok mögött mohó éhséggel lesik valami nagy, kiadós zavar halászási lehetőségeit. És mindenekfölött: mint nehéz árnyékú héja: ott lebeg a germán hódító akarat, melynek vérkatekizmusában van a tétel, hogy Magyarországot keleti hódítása előbástyájává tegye s a magyarságot — legfennebb és csak egyelőre — csak mint nyelvszigetet tűrje meg a nagy német tengerben. Már most, elképzelhető az az eset, hogy ez az új fejlődésnek még csak kezdet kezdetén álló új arcú katonatiszt, akinek még nincs meg a szellemi látóköre, hogy teljes mélységében lássa: hogy a magyarságra a halál lehangosabb fenyegetése a németiség s hogy egy katonai diktatúra a magyarság legbrutálisabb meggyilkolását jelentené: arra az irtózatossá tévedésre ficamodik — éppen magyarsága felbuzgásából, hogy neki és tisztársainak mint politikai tényezőknél kell kezükbe venniök az ország sorsát. Ezt a végzetes kísértést csak erősítheti a már politikába tévedt volt katonatisztek és front-harcosok vonzása. A végzet döntő erejével fontos, hogy ez a szép fejlődésű új arcú katonatiszt meg-lássa — a vér, az idegek, az agy és becsülete minden látásával: hogy egy modern állam, egy nép végtelenül bonyolult életét csak a szellem és a tudás irányíthatja. Az, hogy valaki résztvevett a világháború mártíriumában: lényeges emberi érdem. És jog-címe van ezért, hogy életét biztosított munkában élhesse s a megvásárolt jövő nyugodtságával alapíthasson családot. De semmi vitéség, semmilyen háborús érdem nem ad neki jogot arra: hogy megoperáljon egy bélrákos beteget vagy egy katedrális

megépítését magának követelje. Nem: mert ehhez a két művelethez olyan ismeretek rendszerére, olyan szellemi látókörre van szükség, hogy anélkül a legjobb szándék is vakon és süketen csak halált és összeomlást idéz elő. Mennyivel inkább áll ez egy nép életének megépítésére, egy állam történelmi vezetésére, hiszen nép és állam millió és millió élő organizmus folyton egymásra ható, folyton tovafejlődő szövődéke. A katonatiszt általában igazi férfi: bátor, hűséges, pontos, mindig beidegzett a tetre. Ezek nagy emberi értékek a gondolat megvalósítására, a terv kivitelére. De ezek a képességek nem jelentik a gondolat, a terv megtermésére szükséges tudást és szellemi látókört és nem jelentik semmiképen a szellemi irányítás képességét. A hadsereg a közösség életében csak eszköz lehet — emberi lélektől mozduló nagyerejű eszköz — a szellem és a tudás kezében és így lehet a megújulás, az új élet szerve. Nincs az a katonai fegyelem, erő és felkészültség, mely a történelmi élet irányításában helyettesíteni tudná szellemet, a tudást, az egyetemes látókört.

A katonatiszt nevelése eddig inkább egyoldalú, szakszerű volt. Azután: a hadseregben az életet — szükségszerűen és helyesen — a parancs és az engedelmesség határozza meg. Ez végtelenül leegyszerűsíti az emberi együttműködés lélektanát s a hadsereget egy külön világgá határolja el, mely nem annyira sajátos egyéniségű organizmusok egymásba folyó irracionális gazdag élettermésének, hanem a cél, a parancs és engedelmesség elemei matematikai képletének látszik. A hadseregben az ember szükségszerűen: elvont, megnyirbált, célra leegyszerűsített ember a parancs és az engedelmesség képlete.

Innen van az, hogy a politikába tévedt katonember rendszeren dúsabban bimbózik naívságokba, mint a csipkebokor vadrózsákba. Hiszen erre éppen Gömbös Gyula mutatott néha zokogató, néha kacagató példákat. A hadsereg matematikászerűen

leegyszerűsített világ a cél, a parancs és az engedelmesség tengelye körül. A történelmi élet: végtelen elemeiben irracionális világ: millió és millió organizmus életi érmése. A katona: képlet, melynek tartalmát, formát a parancs ad. A polgár: egyéniség: végéremehetetlen sok elemből folyton előtermő szerves élet. Ha a történelmi életet, a polgár életét is csupán a parancs és engedelmesség árkaiba csatornáznók: megölnök az emberi termést, vagy legalább is: az emberi termés legértékesebb, legemberibb részét, megölnök az emberben az embert. Ha a milliárd és milliárd tényezőből előépülő, a kozmosz minden jelenségétől meghatározott szerves életet belegyömöszöljük az elvont gondolkodás formáiba: ez az élet megromlik, eltorzul, pusztulásnak indul. Hiszen az a gyökérhibája a kommunizmusnak, hogy az embereket nem mint időtlen időktől végéremehetetlen elemekből saját törvényeik szerint előtermő organizmusokat tekinti, hanem mint elvont matematikai képleteket állítja egy tisztán elvont gondolati történelmi ábrába. Ugyanebbe a tévedésbe esik a politikába ficamodott katonatiszt, aki, nem ismerve a szerves élet törvényeit s a szellem irracionálisán gazdag életét elvontan kiagyalt programok s a parancsok és engedelmségek rubrikájába akarja beleszegényíteni az élet dúsan omló, végtelen lehetőségű áramait. Valóságosan politikai homunkulusok, vagy gólemek, közéletre felcsavart gépemberek, akik rettenetesen mozognak, eltipróan egyenesen haladnak előre: de nem tudnak életet adó élet lenni a testtel és lélekkel áramló élő-emberek világában. Az ilyen gólem, bár sokszor komikus (lásd: *Nemzeti Akarat Pártja*) is, de halálos veszély. *És ha a gólemet német kéz húzta fel, német agy, német életérdek, német pénz irányítja: szándékosan elkövetett irtóztatós gyilkossági kísérlet a magyarság: minden magyar életérdek, magyar fejlődés s a magyar bölcső minden reménye ellen.*

Felületes vagy elfogult elme azt hiheti, hogy ilyen politikai tévelygésre éppen a fennebb vázolt

új fejlődés teszi hajlamossá a katonatisztet. Ellenkezőleg: minél mélyebben áthatotta ez az új fejlődés, minél teljesebb képe van a nemzet egyes rétegeiről, jelentőségükről az állam életében, minél jobban látja a különböző életműhelyek együttműködését, minél több látása van a nemzeti munka elemeiről, viszonyaikról az államhoz és egymáshoz, minél inkább lelkében vannak a magyar munka milliós tömegeinek lelke, állapota s az egyetemes magyarság problémái, céljai: annál mélyebben látja meg a hadsereg fennebb vázolt feladatát és azt az alaptörvényt: *hogy a hadsereg, az egyetemes magyarság biztonsága, védelme, szolidaritásának legszélesebb megszervezése: nem szűkülhet párttá, politikai, felekezeti, vagy világnézeti tényezővé. És hogy a hadsereg egyetemes, szerves, ösztönös szolidaritást adó lelki tartalma: csakis az élő, örök jövőbe és örök céljai felé fejlődő magyarság hite és valása lehet.*

A magyar katonatisztet, még fejlődése mai fokán is, vissza fogja tartani az ilyen politikai zuhanástól annak a meggondolása, hogy a sok fajból, felekezetből összeálló Magyarországon nem lehet olyan történelmi lépéssel kísérletezni, mely esetleg egy homogén népességű egylelkű nagyobb államban egyszer sikerült. És: hogyha a legfőbb összetartó erő, a hadsereg különös világnézeti vagy pártszínezetet ölt: az kitűnő alkalmat adna a titkos szét húzó erőknek egy olyan anarchikus kavargásra, melyből csak a reánk leső étvágyaknak volna hasznuk. És a magyar katonatiszt tudja azt is; hogy: ha egy idegen nagyhatalom támogatja valamelyik ország forradalmi mozgalmát: azt csak önérdékű zsákmánykilátásból teszi. Azt pedig ma már minden meg nem fizetett magyar ember látja, hogy a magyarság független fejlődésére, egész életére legghalálosabb, időben és térben legközelebbi veszély a németiség Kelet felé rontó hódító akarata és *hogy minden bekapcsolódás a német imperializmus akaratába: gyilkossági kísérletet jelent a magyarság*

ellen, a legaljasabb, legembertelenebb, leggyávább árulást. Politikai kalandokért a hadsereg nem kockáztathatja nélkülözhetetlen nagy történelmi funkcióját, létének gyönyörű jogcímét: hogy ő a magyar életvédelem, magyar nyelv, magyar lélek, magyar kultúra, magyar szolidaritás és demokrácia egységének legegységesebb megszervezése.

A magyar nemzeti néphadsereg úgy lesz igazán szerves kifejezője a nemzeti munka egyetemének, akkor lesz az összes élő magyar erők összefogó értékesítője, ha a tisztté jutásnak van más módja is, mint az akadémiai képzettség. Kell módot találni arra, hogy a kitűnő magyar altisztek, a nép legintelligensebb, legfegyelmeltebb fiai tisztté lehessenek és felfelé haladásuknak ne legyen más határa, mint az, melyet egyéni képességeik szabnak meg. Abban a történelmi percben élünk, amikor, ha az új honfoglalás és megújulás igazságot tevő új élete felé akarunk indulni, a magyar talaj legmélyebb erőit kell életrehívunk s a magyar nép egyetemének minden élő erejét be kell állítanunk a történelmi építés szolgálatába. Azok a korok, melyek jgy közösség megújulását, új: igazságosabb, termőbb és alkotóbb életbe lépését jelentik, bármily hatalmi formájúak is: az egyéni erők érvényesítésénél természettörvényileg demokratikusak.

3.

Ennek az új arcú, mind teljesebb emberré, a magyar közösség mind szervezesebb tagjává, polgárrá fejlődő katonatisztnak kezébe, fegyelmébe, lelki igazgatásába kerül a nemzet ifjúságának egyeteme. A magyar faj fiai és az ország minden más fajának gyermekei. Minden társadalmi réteg, minden munkakör, felekezet, világnézet, nevelés, életnek indított fiataljai. Mik a feladatai a magyar katonatisztnak, a magyar hadseregnek: hogy a sajátosan katonai nevelés mellett ezt a roppant sokféleséget

szerves tagjaivá nevelje a magyar nyelv, magyar lélek, magyar kultúra, magyar demokrácia és a magyarság történelmi hivatása nagy szolidaritásának?

Katonai fegyelem csak egy van: a teljes, kivétel nélküli fegyelem. Mert az emberi lélek különbözőtik tartalmában és erőiben: de mehanizmusa, gépezete azonos, és az volt mindig. Ezt a tételt nálunk éppen azok bizonyították be a legkómikusabb domborúsággal, akik a legbővebb szószátyársággal! mennydörögtek a *militarizmus*, a *katonai hierarchia*, a *reglama* és más hasonló megmennydörgendőségek ellen. Az összeomlásból hazatántorgó hadseregben szétoldottak minden fegyelmet, a rangkülönbség jeleit letépték, megtaposták, katonai tanácsokat alakítottak: ezután a hadsereg minden ténye, egész élete a katonák szavazatainak eredménye lesz. És íme: mikor igen különböző okokból mégis rászánták a fejüket, hogy a vörös hadsereggel epikázni próbáljanak: a nagy antimilitarista, nemzetközi, proletárdiktatúrás szocialista-kommunista tanács visszavarratta a letépdelt csillagokat, visszaállította a rangkülönbségeket, gajdeszbe küldte a katonai szavazatokat: és éppen úgy csinált hadsereget, mint a militarista, nacionális, imperialista burzsuj világrend. Csakis a hadsereget garnírozó szómártás volt némileg más.

Tehát: csak egy fegyelem van: teljes fegyelem. De ennek a fegyelemnek a beidegzése, ösztönös, szerves lelki tényezővé átvitele a különböző népek lelki képlete szerint igen különböző. Ezért van szüksége a katonatisztnak a magyar faj, a magyar nép lélek mély ismeretére. És ezért mintegy természet-törvényileg szükséges, hogy a magyar katonatisztek legalább nyolcvan percentje a magyarság gyermeke, folytatása, kifejezője legyen. Hogy ne csak megfigyelésével és értelmével: hanem mintegy önmagában, ösztönei mély bozótjaiban, test-lelke összes tudatos és tudattalan folyamataiban ismerje annak a népnek lelkét, melynek fiai a magyarság alkotó, örök történelmi szolidaritásába akarja belenevelni.

Tizenötévi tanárságom az ország különböző részeiben, mélyreolvasásom a magyarság különböző rétegeiben a következő tapasztalatot adta, és azt hiszem, ezt a tapasztalatot igen sok magyar katonatiszt lelkében meg lehet találni. Kétségtelen: a magyar fiúk neveléséhez szigorúság kell: állandó, kivétel nélküli, igazságos, a körülményektől mindig nyilvánvalóan megokolt szigorúság. Lehet: hogy néha mélyebbre kell vágni náluk a sarkantyút, mint sok más emberparipánál. De: a magyarban valahogy az évek számát túléli az örök gyermek, akinek szerves, természetből megszabott szüksége, hogy fellebbvalóiban, parancsolóiban, irányítóiban apát, bátyát: az élet mély gyökereiről hozzátartozót érezzen, akinek szigorúsága, büntetései mélyén ott mozdul a szeretet, a formáló jóakarát. A magyar nem bírja, hogy csak géprész legyen egy személytelen, emberi érzés nélküli gépezetben. Mert a magyar lelket nem annyira az ámbíció, az előretörtetés vágya ösztökéli, hanem: a szeretet-viszonzás, az ösztönös vágy, hogy jófiú legyen a rá jóakarattal néző szemek előtt. Ezért a csak hivatalos szigorúság s még a legsúlyosabb megtorlások is: nem tudják a magyar fiúban kiváltani azt a termékeny fegyelmet, mely az egyén minden emberi értékét ösztönös lendülettel viszi a hadsereg erejévé. A legtöbb magyar fiúnál a csak rideg szidások, folytonos büntetés helyett sokkal többet lehet elérni bizonyos apás-bátyás humorral, gúnnal, tréfával. Néha egy találó gúnnal, egy a népi adomákból vett mókás kifigurázással jobban meg lehet verni, jobban rá nyitni szemeit hibáira, mint bármely zord büntetéssel vagy szidalommal. De ha igazán termékeny akar lenni a fegyelmezés munkája: minden komoly szidalom, büntetés, gúny vagy tréfa mélyén két dolgot ott kell éreznie a magyar fiúnak: az apa, a bátya, a hozzá szervesen tartozó-ember szeretetét és a gyep-lőt erősen tartó kezét. És végtelen meleg buzgásúvá lehet a magyar fiúknál tenni a fegyelmet, ha a hivatalos teendők szigorán kívül érdeklődünk egyéni

élete problémái, családi viszonyai, a falu dolgai stb. után. Ha a szigorú katonatiszt arcára felmerül az aggódó testvér szeretete.

Csudálatos eredményeket lehet kihozni a magyar fiúkból ezzel a lelki módszerrel. Tanárságom alatt a kissé nehézmozgású, a nagyravágyás, törtetés lázára nem hajlamos falusi magyar gyermekeket benn az osztály falai közt acélszigorúsággal kezeltem, sarkantyúm szünetlenül az oldalukban volt. De mikor kimentünk az erdők és hegyek örömei közé, hogy zsványosdit játszódjunk és este pásztor-tűznél megittassam, őket meséim mély indítású boiraival: hol egyik, hol másik kis hunnust hívtam magam mellé. — Nézd, öreg, — szoltam hozzá — ha valaki ezresbankó tudna lenni és csak vacak rozsdás egyfilléres marad, én nem szólok belé. Az ő bolondsága, hogy a helyett a megbecsülés és értékelés helyett, ami kijár az ezresbankónak, azt a lefitymálást választja, ami azt a semmire sem jó kis pénzt illeti. De nézd, fiacskám, olyan kevesen vagyunk magyarok. És nézd, hogyan törtetnek a német és zsidó gyerekek, hogy minél nagyobb bankóvá legyenek az életben. Hát éppen mi szegény magyarok, akiknek nincs semmi rokonsága Európában, mi legyünk a legszegényebbek, mi maradjunk leg hátul. Látod, én neked nemcsak tanárod, de bátyád is vagyok és nekem családi szégyen az, ha te nem vagy az elsők között. Azért bánok veled szigorúban, mert az nekem szomorúság és szégyen, ha nem mutatod meg, mit tud egy magyar gyerek. Hát ha nem egyébert, az én kedvemért, azért, hogy a bátyád szeret és azt akarja, hogy büszke lehessen a magyar gyerekekre: szorítsd meg egy kicsit azt a nadrágszíjat és mutasd meg, hogy mi vagyunk a legények a gáton.

Hogy kicsaltam az ilyen bánásmóddal a táltoscsikót az álmos kis magyarból, hogy élővé mozdítottam minden életét. Engemet is, másokat is újból és újból meglepő bámulatos eredményeket értem el náluk. Merem állítani: tizenötévi tanárkodásom

alatt nem akadt egyetlenegy magyar gyerek sem, akinek lelkét ne tudtam volna mozgósítani módszerrel.

Melyek azok a lelki beidegzések vagy gyakorlati ügyességek, ismeretek és érzelmi indítások, melyekkel a hadsereg elérheti a honvédelmi felkészültség mellett a létjogát adó másik célját, melyet már többször megismételtem: belenevelni a nemzet minden fiát a magyar nyelv, magyar lélek, magyar kultúra, az organikus magyar történelmi célok nagy egységébe? Természetes, hogy itt erre a kérdésre csak bizonyos általánosságban felelhetünk és a túlrészletezés inkább hiba volna. Itt inkább csak az irányító alap gondolatokra s e roppant jelentőségű, nagy szeretetet, türelmet és lelki látást igénylő feladatnak mintegy a lelki levegőjére akarjuk felhívni a szakemberek figyelmét.

Először is: a hadseregnek a kötelékében eltöltött két év alatt lehetőleg ébren kell tartania, sőt fejlesztenie a nemzeti munka minden tagjánál a saját szakkörükbe vágó ismereteket és ügyességeket. Tudom, hogy ez bizonyos értelemben eddig is megvolt s a hadsereg igénybe vette az egyes kézművesek, technikusok, orvosok stb. szakmabeli működését. De én egy általános, egységes szempontból történő, mindenkire kiterjedhető irányító nevelést értek. Ennek a nevelésnek csak egyik célja, hogy mozgósítsa és új lehetőségekre irányítsa a szakismereket és ügyességeket. De rá kell irányítani a szemeket s az életet megformáló legmélyebb akaratot arra is: milyen lehető kapcsolatban és kölcsönhatásban van egy munkakör az összes többi munkakörökkel és így mi a legteljesebb értelme, az elérhető legnagyobb hozadéka a magyarság összes életében. Vannak-e ennek a munkakörnek olyan elemei, megvalósulásai, alkotó lehetőségei, melyek a magyar lélekből, a sajátos magyar arcból kifejeznek valamit? Hol, hogyan, milyen jelenségekből, dolgokból, alkotásokból, az élet milyen meglátásai-ból tehetem lelkem alkotó elemévé a magyar lélek

ez évezredekben felgyűlt erőit, vonásait, kincseit és hogyan fejezhetem ki a szakmámba vágó munkámban? Milyen eltérően sajátos jelentősége van munkakörömnek a magyarság életére stb., stb.

Feltétlenül hiszem: nincs messze az idő, amikor ilyen szempontból irányító katonai műtermek, műhelyek, földek és kertek fognak a hadsereg rendelkezésére állani. És ezek a műtermek, műhelyek stb. nemcsak a szakma hivatalosan minősített embereit fogják irányításukba fogadni, hanem a legénység bármely hajlamos és a szakmába vágó ügyességét mutató tagját. Így fog pld. a magyar falu gyermeke megtanulni lehetőleg jó és lehetőleg olcsó fából csinos, kényelmes bútorokat csinálni a magyar népművészet ősi mutatásai szerint. Így tanulhatja meg, hogy udvarát, kertjét hogyan és milyen virágokkal teheti legszebbé és milyen termények mikénti termelésével leggazdaságosabbá, legtöbb hasznot hozóvá. Hogy a földrajzi viszonyokhoz, éghajlathoz és talajhoz képest milyen termények milyen módszerű termelésével érhet el legtöbb eredményt. Hogy milyen anyagokból, milyen elkészítéssel juthat minél olcsóbb, minél változatosabb, többféle, könnyüemésztésű, ízletes és egészséges táplálékhoz. Itt juthat hozzá, hogy kőben kifaraghasssa vagy képben megfesthesse a falu évezredekéből átörökölt látásával a saját életvizióit, faluja emberarcait, dolgait stb. Itt lesheti el, hogy saját előállítású vagy más olcsó anyagból hogyan készíthet ruhát, fehérneműt önmagának, családjának a falu művészetének ősi, sajátos szépségei szerint. Hogy hogyan teheti széppé házát, telkét a népművészet felgyűlt kincseivel stb., stb., stb. Természetesen: hasonló nevelő feladatot valósítanak meg a magasabb szakismereteket kívánó technikai, vegyi stb. katonai műtermek és műhelyek is. És természetesen: minden szakmakörben előtérben áll az a törekvés is: mit tud legolcsóbban, legtöbb hasznot jelentőn adni magának a hadseregnek. És — ame-

lyik munkakörnél erről szó lehet —: lehető legcsinosabbat s a magyar lélekből legtöbbet kifejezőt.

Másodszor: a hadsereg egységes szempontból, egységes irányítással újítja fel vagy viszi be a nemzet minden fiába a magyar kultúra azon elemeit, melyek legalkalmasabbak arra, hogy a magyar lélek egységébe neveljék a lelkeket és életre hívják az esetleges termő csirát. Természetesen itt semmiképen sem tanáros, tudományoskodó, szakszerűsködő, irodalom- vagy művészettörténetes elültetéséről van szó. Hiszen az embergyilkolás legcsúnyább módja írócskává, művészecskévé vagy esztétává betegíteni az embereket. A magyar lélek élő valóságainak életmozdító beviteléről van szó élő lelkékbe. Szemráirányításról, érdeklődés felkeltéséről, hajlamok megnyeréséről olyan dolgokra, melyek a magyar kultúra, a magyar lélek megtermékenvítő, megszállító, megszépítő életáramait viszik az egyénekbe. Nélkülözhetetlen szükség, hogy minden kaszárnyának gazdag könyvtára legyen, melyet ne a napi irodalom szemetes termése zsúfoljon meg, mégha ingyenpéldányok is fenyegetnek: hanem a magyar irodalom legnagyobb, az életet és embereket, a magyarságot leggazdagabban egybefoglaló alkotásai. A könyvek megválasztásánál csupán ez legyen a szempont s az istenért ne azok a kényűnél tolakodó *pedagógiai* és „*hazafias*“ szempontok, melyek a magyar anya szerencsétlen fiait a Petőfi-Társaság vagy a MANSz dilettáns irodalmi tyúkjainak és kakasainak szecsckájára ítélik. Tíz kilométernyire se közelíthessék meg a kaszárnyát azok a könyvek, melyekből, mint vásári kirakatokban a reklámszalámik, kövér *pedagógiai*, dagadt *hazafias* puffedt erkölcsi és duzzadt keresztény-konstruktív tanulságok dudorodnak a védtelenül született szemekbe. A tiszt is, ha a katona-élet sok kínálkozó alkalmában elmesél legényeinek egy nagy magyar művet, vagy egy nagy magyar alkotó életét: ne hajuknál cibálható *tanulságokra* törekedjék. Adja a művet vagy az alkotó életét a maga nagy emberi

gazdagságában, a céltalannak látszó részletek dús összefogásában, hogy a *tanulságok* elpofozó szegénysége helyett: az emberektől élt élet mozduló szépségei, élethite, szárnylendítései és hősi akaratai vegyék igézetükbe a lelkeket. Ezen a téren: minél közvetlenebbül törekszünk a *tanulságokra*, annál kevésbé érzük el azokat. Azok közül a könyvek közül, melyeket valami népművelési bizottság választ ki a falusi könyvtárak számára, igen nagy percen-tet még olyan vonatra sem volna szabad felpakolni, mely falvak határán megy át. Azután: inkább élénk és élő elmesélésekkel, mint tudóskodó könyvekkel, a lelkekbe kell vinni a magyar kultúra hőseinek életét, hogy lássák az egyetlen akarat, az elrendelt szeretet gyönyörű eposzait. És hogy: az idegen életformákba, az idegen érdekek hatalmába tört magyarság, az uralkodó osztályok mostoha elfordulása mellett is: milyen gigászi erőfeszítéseket, milyen örök építéseket tudott megvalósítani. Ez az a tér, ahol a magyar öntudat, a magyar élethit, a magyar életjog tettekre mozdító meglátásának kifejlesztésére a legtöbbet tehetünk.

De kétségtelen: legtöbbet adhat a hadsereg a magyar kultúrának: a magyar népi iparművészet, a népköltészet, népdal stb. kincseinek egyetemes elültetésével. Hiszen ezekkel az elemekkel viszi a lelkeket a magyar lélek ősforrásaihoz. A nép lelkét, hogy megfürödvé önmaga lelkében, új termő életre újhodjék. A műveltebb osztályok lelkét, hogy megismerjék fajtánk egész arcát, minden arcát és hogy élettermésükben ott legyen a magyar néplélek megtermékenyítő, meggazdagító, megszínesítő és formáló ereje. A felállítandó katonai műhelyekben a népi iparművészet összegyűjtött kincsei mutassák, hogyan kell otthont, házat, bútort, díszítéseket, udvart, kertet, kaput, kerítést, ruházatot, edényeket, házi eszközöket, gyermekjátékokat stb., stb. a szépség és magyarság sugárzó vigasztalásaivá tenni. Csak és csupán eredeti magyar népdalokat énekel-tessünk a katonákkal a Bartók és Kodály útmuta-

tásai és gyűjteményei szerint. A leginkább pesti abortáltságú műdal és mű-népdal statáriális akasztófa ijesztésével legyen kitiltva abból a naprendszerből, melyben a hadsereg helyet foglal. Az egyszerű szólamú tömeg-éneken kívül legalább minden ezrednek legyen meg a maga szakembertől vezetett ének-kara a magyar dal művészeiből ápolására. A katonai zenekarokat új életre kell átformálni a magyar dal, a magyar zene szolgálatára, mindig a Bartók—Kodály úttörései nyomán. Aki tudja, hogy mennyire döntően legtöbbet jelent a dal és a zene a faji egyéniség, a faji szolidaritás kialakulására: ezen a téren semmilyen igyekvést nem fog túlzásnak vagy feleslegesnek minősíteni. A régiebb énekkari és zenekari kultúra (lucus a ...) iskolában, hadseregben, a társadalmi életben a Karaffa idegen, gyilkos vértörvényészeke volt a magyar lélekre.

A kulturális hatásokhoz számítom a játékok és szórakozások mélymozdítású nevelését is. Az egyoldalú és nem túlságosan emberi football helyébe fel kell újítani a régi magyar játékokat, — minél többfelét — melyek az egész testet harmonikusan foglalkoztatják s szellemi ügyességeket ébresztenek fel. És fel kell újítani a régi magyar táncokat, hogy a magyar dal és a magyar zene a legmélyebb fiatal ösztönök erejével legyen az ifjak életévé. Teljesen hiszem, hogy egyszer mégis csak lesz annyira, a hazája a magyarságnak Magyarország és annyira magyar főváros Budapest, hogy a fővárosban élő kb százezernyi falusi számára hatalmas népotthonokat fognak létesíteni (lásd: A falu Budapest, 9-ik Füzet), melyek egyetemes lelki nevelői lesznek a magyar nép lelkének. Leginkább a hadsereg fiaié lesz az a nagyszerű feladat, hogy ezekre a népi művelő-szórakoztató helyekre bevigyék a magyar dal, magyar zene, magyar táncok diadalát. Ráadásul: így az ünnepi szabadságba céltalanult katonát elvonhatjuk a pesti prostitúció halálos ígézetéből s a katonák érintkezése a nép leányaival a családkereső vágy előiskolájává nemesíthetjük.

Természetes: hogy a mozi bevonását a hadsereg nevelésébe ma már nem nélkülözhetjük. Ez felveti a magyar filmgyártás szégyenletesen bitangjába hagyott problémáját. Egy magyar lelkű, magyar látású, magyar célú filmtermésre van olyan szükségünk, mint a befaló kenyérre. Magyarország vidékei, szépségei, történelmi nevezetességei, városai, néprétegei, az öt világrész különböző arcai, az állat- és növényvilág, az ipari előállítások titkai, a hajózás világa, idegen falvak élete, a világ népei, a technika mindennapi csodái stb., stb. lehetnek a szórakozás ösztönös örömeivel a lelkek gazdagítói. Az ismereteket adó filmek felfrissítően váltakozzanak a magyar lélek, magyar képzelet, a magyar ősi emlékezés életmeséivel: a népmesék, népszokások, balladák, Ludas Máttyás komédiája, Toldi Miklós története, Árgirus királyfi története, János vitéz, apró népi mókás jelenetek s a magyar irodalom nagy alkotásainak film-életével. A *nem* ismeretterjesztő filmeknél a *néma* filmet tartom mélyebb hatásúnak, művészi erejűbbnek. Az erre hajlamos katonák időről-időre e film-drámákhoz hasonló tárgyú drámákat, komédiákat, mókákat tanulhatnak be s rögtönzött katonai színpadokon szórakoztathatják a legénységet.

A *harmadik* feladatköre a hadseregnek: azoknak az ismereteknek és lelki elemeknek elültetése, melyeket én az emberi együttélés, a magyar szolidaritás tudományának neveznék. Voltaképen a fennebb elősorolt összes teendők, az ösztönös, érzelmi, gondolati és akarati élet megszervezésének minden ténye ezt a célt szolgálják. De sajátosan ide kell összegezni az egészség minden tudnivalóját, összes feltételeit, a gyakoribb betegségek ismeretét és elhárítási vagy gyógyítási módjait. Az egészséges nemi élet feltételeit és védelmét. Az olcsó, változatos, könnyű emésztésű táplálkozás ismereteit. Ide tartozik a családtudomány: a család fizikai és lelki szükségének mély megmutatása, a nő és férfi viszonyának problémái, a gyermeknevelés mindennapi

teendői, tehetségeiknek megfigyelése, megfelelő pályákra küldése stb., stb. Ide a ház, az udvar, a kert, a telek szeretete, egészsége, ápolása, a falu, a kis város, az ucca stb. ápolása, szépsége, jelentősége. Ide tartozik a szülőföld tudománya: a tudatos vizsgálat felébresztése: hogyan kapcsolódhatik be legtermékenyebben az egyén szülőföldje életébe. Melyek a szülőváros vagy szülőfalu és a vidék lelki és anyagi adottságai, milyenek életlehetőségei, hiányai, melyek az elkövetett hibák, hogy lehetne ezeket kiküszöbölni, hajlandóságait és képességeit követve hogyan jelenthet élete legtöbb nyereséget szülőföldje életében stb., stb. És minden lelkébe vitt tényező téglája, építője legyen a magyar szolidaritás egyetemes tudományának, vallásos áhítatú átéreztetésének. Hogyan kell összeállani a munka közös érdekű rétegeinek munkájuk jogának, gyümölcseinek megvédésére, önmaguk, gyermekeik emberi fejlődésének biztosítására, hogyan kell kapcsolódni a nemzeti munka többi rétegeivel, hogyan lehet közös védelmű szövetkezeteket alkotni gazdasági, kulturális, szociális életük megszervezésére, fejlesztésére, védelmére stb., stb. És itt kell megmutatni a magyarság belső helyzetét, külpolitikai érdekeit, történelmi céljait. Hogy az Ázsiából jött rokontalan fajnak nagy emberi hivatása: a magyarországi néptöredékeket nyelve, kultúrája, alkotó lelke egységébe mozgósítva: Európában egy sajátos arcú kultúrát, egy a munka jogait és a szociális igazságot megterjesztő, külön mondású népállamot alkotni. Hogy az ősi szellemi kincsekkel gazdag, nagyerejű és mérész életlendületre született magyarságot azért törhették be idegen vér, idegen lélek, idegen érdekek életformáiba, mert a történelmi építés nem a magyar munka egyetemének, hanem egy szűk idegen érdektársaságnak a kezében volt. Hogy azért lett hontalanná saját hazájában, azért szorult ki élete irányításából, földből, vagyonból, mert kevesebb képessége volt a szolidaritásra, mint a többi kisebb számú, kisebb képességű népeknek. Hogy a magyar

jövőnek, a magyar családnak, fennmaradásunknak s egy termékenyebb, igazságosabb, gazdagabb lehetőségű életbe újhódásunknak egyetlen titka: hogy magyar kéz magyar kéz felé nyúljon, magyar váll magyar vállat támogasson, hogy minden egyéni különbségen felül a legegységesebb vallás, a legmegtorhetlenebb erő, a legösztönösebb védelem a minden magyarnak egysége legyen mindennel és mindenkivel szemben. Hogy a magyarság legfőbb életbiztosítója az, ha a nemzeti munka tömegeinek egyeteme állandó nevelést kap az élet minden tényében arra, hogy önmaga sorsának intézőjévé: Állammá fejlődjék. És hogy ez egyszersmind a legszélesebb emberi fejlődés, a legteljesebb szociális igazság a többi fajok számára is. És hogy életbiztosító, termékeny elhelyezkedésünk Európában nem lehet valamelyik nagyhatalom megemésztő imperializmusának az érdekkörében. Hanem: a magyarság, éppen rokonalanságánál fogva, van hivatva a béke, szabad fejlődés és emberség nagy történelmi gondolatának megvalósítására: olyan összeállításba szervezni meg Keleteurópa és a Balkán kis nemzeteket, hogy az minden egyes nemzetnek kölcsönös védelmet s egyéni fejlődésének biztosítását jelentse. Rendkívüli fontos tényező a magyar katona ott-honának: a Kaszárnyának a kérdése. Azt hiszem: a jövő néphadseregének a *Kaszárnya* fogalma régi jelentőségétől az ellenkezőjére fog eltávolodni. Nagy, szépen művelt kertben álló vidám színekre festett, nagy ablakú, ízléses épületek lesznek. A kert, a szobák, a folyosók falait maguk a katonák fogják díszíteni a népművészet mély mutatásai szerint és ők fogják csinálni műhelyeikben a falu lelkére emlékeztető bútorokat is. Lesz minden Kaszárnyának szép könyvtára, olvasó- és előadóterme. A tisztaság, egészség, ízlés és magyarság olyan sugárzása lesz az új Kaszárnya minden ténye: hogy látása, levegője, a benne élés: már lelki felemeltetést s a magyar szolidaritás ösztönös indítását fogja jelenteni.

Tudom: sokan utópiának fogják nevezni ezt a pár vonásban megvázolt híradást az új magyar néphadseregről. Nem vitatkozom, hiszen ezeknek az is utópia, ha az emberek jól akarnak lakni. Halott az a közösség, melynek nincsenek kitűzött céljai és ideáljai, melyek irányt adjanak minden életfolyamatának. Az általam megjelölt út nem csak nem utópisztikus, hanem: az egyetlen út arra, 1. hogy a hadsereget az egyéni fejlődés vidám, ösztönös alkotású, testben, szellemben gyarapodó állomásává tegyük. 2r. Hogy a hadsereg megadja mindazt az emberi termést- és értéket a közösségnek, melyet ettől az intézménytől várhatunk. Itten még a pénzkérdés felhője sem fenyegető. A katonai műhelyek és műtermek alkotásaikkal, katonai vásárok és kiállítások rendezésével bőven megszerezhetik ez új fejlődés költségeit. És ha valaki felrimánkodik, hogy így a hadsereg ártó versenyt fog csinálni az iparnak és kereskedelemnek, ezt felelem: Melyik mélyebb nemzeti és magyar érdek: az, hogy az üzlet nagy zsákmányos harcái minél többet faljanak, vagy az: hogy a magyar nemzeti néphadsereg az emberség, a magyarság, a kultúra ösztönös, vidám alkotó műhelye legyen?

Felületes elme ellenvetheti ezt is: — A te *álmod* szerint a hadsereg mindent fog csinálni, csaltéppen a saját mesterségét: a katonaság, a honvédelem, a háború-tudomány dolgait fogja elhanyagolni. Én pedig azt mondom: mindezeknek az egységes szempontból indított ráhatásoknak következtében az új arcú magyar katona a sajátosan katonai kötelességeket és feladatokat sokkal ösztönösebb készséggel, vidám céltudatossággal fogja végezni, mert most már katonai szerepe egész lelki belátásának, minden mozgósított lelki erejének természetes eredője lesz. A világháborúban a tartalékos tisztek igen jelentékeny része nagyszerűen végezte dolgát: egyetemesebb műveltségük elmélyítette, megedzette kötelességérzésüket. Pedig ez a műveltség megközelítőleg sem volt olyan egységes

szempontból irányított és olyan céltudatos lelki egységet teremtő, mint az itt vázolt katonai nevelés.

Azután: a hadsereg élete, már a békében rengeteg alkalmat és időt nyújtott az ilyen lelki ráhatásokra. A világháború szükségei és tanulságai pedig nagyon sok felesleges célcót kiküszöböltek a katonai képzésből és sokat tömörítettek a katonai pedagógián. Idő és alkalom tehát bőven van. Fontos azonban, hogy a hadsereg fennebb vázolt nevelésében ne a kényszer, hanem: az ösztönös érdeklődés, az állandó erejű akarat, a mindig kész tettvágy ügyes felébresztése vigye a döntő szerepet.

Az új nemzeti néphadsereg a nemzeti védelem szervezettségét az élet vidám, emberi műhelyévé teszi, mely a testi-lelki gazdagodás, az egészséges-termékeny szolidaritás s az emberi erők demokratikus érvényesülésének nagy igézetével hívja magához a nemzet minden fiát. A hadsereg két-évi nevelése után a mindennapi életébe visszatérő ifjú emberebb, magyarabb s az egyén és a közösség szempontjából céltudatosabb lesz. Az ekéhez, kenyérhez, kalapácshoz, géphez, hivatalhoz, üzlethez, könyvhöz stb. megtérő fiatalember olyan tartalommal lesz telítve, melynek természetes szétsugárzása nagy és jótékony hatással lesz egész környezetére.

A kis okosok, az apró érdekekbe beszervezkedők, akik az én súlyos lépteim alatt szétfreccsent sárból lettek írócskává, szociológuskává, politikus-kává, nemzedékecskévé és akik még a napi oxzigenjüket is a mondataimból szívják: újabban kezdegetnek utópiával, álmokkal vádolgatni. Nem messzi idők meg fogják mutatni, hogy az én szemeim látták az egyetlen realitást, az egyetlen pozitív utat az élet felé. Hogy ebben a halálnak oly sokféleképpen elégért korban csak én hirdettem a magyar élet és magyar megújulás egyetlenül lehetséges politikáját.

Városmajor, 1937. május 23.

BUDAPEST KÖRNYÉKE.

„Magyar politikát fogunk csinálni“ — hangozt a legmagasabb helyről s mint meleg fuvalatra: reménységek zsendültek a sokszor letarolt lelkekben. A magyar kormányelnök e hitvallás-szerű szent fogadását nem szabad a külföldi viszonylatok világán át mérlegelni. Angliában, Franciaországban, Németországban, de a szomszéd országokban és a Balkán államaiban is, a kis Írországból, a parányi Finnországból, a csepp Észtországból: bármely országában az öt csodára osztott gömbölyű Földnek kissé humorkás, felesleges pátoz jellege volna, ha az illető ország kormányelnöke kijelentené: hogy ő angol, francia stb., csehszlovák, jugoszláv, román, ír, finn, észt politikát fog csinálni. Normális természetrajzi neveltetésük nem engedné meg, hogy megértsék: mi az ördögnek kell ilyen magától értetődő dolgot hangosan kijelenteni? Nálunk rég szomjazott evangélium ez a kijelentés s egy élet ünnepélyes vallásos elkötelezése. A hosszú századok után meglepetés és minden életösztönünk kibontott zászlója ez az ígéret. Semmilyen hála sem lesz túlzás ez ígéret teljesítése után.

De ez az ígéret minket is, mindnyájunkat kötelez valamire. Legyen mindenkinek hozadéka e nagy ígéret megvalósításához. Mindenki a maga képességei és megszervezett tudása elérhető legnagyobb eredményét adja hozzá, úgy, hogy e nagyszerű ígéretnek millió erőfeszítésből, munkából, gondolatból történő megvalósulása: a magyarság új öntudatos, határozott célok felé menő egysége legyen.

Ezt az egységet megépíteni: ez a legnagyobb magyar feladat, mely magában foglalja az összes

többi feladatot. De ennek az egységnek előbb egy gondolatrendszerben kell meglennie. Egy életkátében, egy egységes ideológiában, egy történelmi programban: melynek életadó tételeit elfogadhatja bármily világlátású, bármily pártú vagy felekezeti egészséges elméjű, jószándékú magyar ember. Egységes felvonulás a jövő felé csak akkor lehetséges: ha mindenki maga előtt látja, merre kell lépnie.

A hiteknek és tagadásoknak, az elméleteknek és jelszavaknak, a rögtönzött és kölcsönzött programoknak és diktátori mókáknak az a vad káosza, mely most zsvajlik Magyarországon, bár sok beteg jelenséget hoz felszínre, a maga egészében mégis szükségszerű és egészségesebb jövőt ígérő. A világ mai vajúadásában egy új, szélesebb és méltányosabb életrend felé: minden érdek felriad, minden életösztön megmozdul, hogy hallassa a maga tiltakozó vagy követelő szavát a nagy megindulásnál. A puszkapor legőrültebb ledömpöckölése, az élet felé mozuló élet gyilkos eltaposása volna, ha új kényszerrel, börtönnel, fegyházzal, szájkosárral elfojtanák ezt a koratavaszi zsendülést, bármily kellemetlen mellékjelenségei vannak. Az élet bősége mindig bolondgombákkal is jár. Nincs jövője annak a népnek: melyet politikailag kádaverizáltak, úgy, hogy sorsát közömbösséggé zsibbadt utálattal hagyja idegen kezek irányításában. Ellenkezőleg: fel kell ébreszteni minden magyar életösztönt és mozgósítani kell a nagy ígélet megvalósítására. A magyar sors javulása csakis a magyarság egyetemének politikai öntudatosításával kezdődhetik. Mi lenne, ha: amikor a hódításra öntudatosított németység Németország roppant erőtartálékaitól támogatva folytatja a maga életharcát: a magyar életösztön mozdulását, a magyar életérdek követeléseit, a most életre fejlődő magyar történelmi öntudatot: az erőszak és ravaszság minden eszközével elfojtanák? Vállalhatja valaki egy ilyen szörnyű népgyilkosság felelőssége.

De különben is: kényszer nélkül elismerem, hogy vezetésre jutott embereink tehetség, tudás, magyarság és morál szempontjából a lehető legkiválóbb példányok, amilyent a szerves élet egyáltalán elő tud állítani. De még nagyon sok termékeny tehetség, cél felé vivő tudás, alkotóerejű magyarság és egészséget adó morál rejlik Magyarország kilencmillió emberrengetegében. A mai történelmi napok roppant feladatai előtt szabad csak egy ilyen értéket is használhatatlanná pazarolni? Én azt a munkát, melyet a gyermekkor első éveitől elhivatásomnak érzek, azzal a vallásos hittel végzem: hogy minden érdekmegkötöttség nélkül s majdnem személytelenül: a magyar életösztön, a magyar életakarát történelmi szava vagyok. Okos, becsületes, magyar dolog volna ezt az életösztönt, ezt az életakaratot elnémítani az ajkamon, a tollamon?

2.

Vannak dolgok: melyek önmaguk által, minden törvény, szerződés, intézmény nélkül annyira jogosak: hogy senkinek se juthat eszébe ezt a jogot tagadni. Például: ha valaki gyermeked vagy önmagad kezéből ki akarja ragadni a szükséges kenyeret: jogod van a védekezésre. Vagy ha valaki ki akar túrni földedről, mely életed minden feltétele. Vagy: ha valaki meg akar ölni. Nincs olyan örült, aki ilyen, mondatokat mondana: — Édes gyermekem, ösztönös Ödön elveszi mindennapi kenyerünket. De ő hitbuzgó keresztény s így felekezetellenes izgatást követné el, ha védekeznék. Édes magzatom, haljunk éhen, ahogy rendes törvénytudó hazafias polgárhoz illik. — Vagy: — Kis lányom, Helmschüttl Edwárd úr véglegesen kupán akar ütni engem és téged. Edwárd úr a németiség öntudatosított tagja. Ha védekeznék: a velünk barátságos viszonyban álló Németország rossz néven venné s a belső rendet is veszélyeztetné. Csemetém, gyere, tartsuk kupánkat az Edwárd úr dorongja alá, hogy szegény

polgártársaink tovább is zavartalanul hihessenek Magyarországot feltámadásában.

Vájjon a közösségek, nemzetek, népek számára nincsenek ilyen nyilvánvaló, önmaguk ténye által vitathatatlan jogok? Vannak. Vannak akkor is: ha minden virágcserepben muskátli helyett hetvenhét bimbós Wilsonok nőnek.

A magyarságnak ilyen joga, sőt életkötelessége: *nemzeti politikáját* a magyarság mély életérdekei, organikus szükségei és céljai szerint irányítani: hogy az egész országot a maga sajátos történelmi műhelyévé biztosítsa: a magyar nyelv, magyar kultúra, magyar történelmi célok egységében.

3.

E feladat megvalósításának pedig első feltétele: magyarrá tenni a fővárost és környékét.

A főváros nemcsak kirakata a nemzetnek a világ felé, melyben testi és lelki munkájának minden értékét, sajátos termő életének tömörített képét mutatja meg. Nemcsak történelmi és kulturális egyéniségének, egész lelkének legteljesebb, legtisztább kifejezése. A főváros gyomra, agya, szíve az egész országnak, az egész nemzetnek. Ő veszi fel és dolgozza fel először a világ kulturális, történelmi, gondolati áramait s asszimilálja át a nemzet testébe. Innen indulnak ki állandóan a nagy szervi parancsok, a folytonos beidegzések: hogy az egész országban minden gondolat, akarat, minden munka, termés, minden mozdulás a nemzeti élet nagy egységét építse. Innen indulnak ki a nagy érzelmi áramok, melyek újabb védelmet és a jövőbe vágott szélesebb utat jelentenek minden bölcső, minden életakarat számára. A főváros a roppant szeizmográf, mely megérzi a történelen földrengéseit és felriasztja az ország életösztönét az új holnapok megépítésére. A főváros a nemzet számára az életharc állandó döntő csatateré s elvesztésével odavesz az egész ország, az egész nemzet. Amelyik fáj hege-

móniájába keríti a fővárost: azé az egész ország, az egész történelmi műhely, minden hatalom, minden irányítás, a kiválasztás minden lehetősége.

Mi csak most jutottunk el függetlenségünkhöz, saját egyéniségünkhöz. Ezért nincs okunk kétségbeesni. Mert: természetes: hogy az idegen életformából kizuhant magyarság a kezdet kezdetén még tántorog. Hogy sok a zavar, az öntudatlanság, a célvaktság, a szolidaritás hiánya. Hogyan alakulhattak volna ki az öntudat, az organikus célkeresés, a szolidaritás lelki folyamai egy olyan hosszú, uralom alatt, mely minden tényével, hatalmi és lelki eszközeivel éppen ezek megalakulását igyekezett állandóan megakadályozni? De még mindent helyrehozhatunk, mindent jóvá tehetünk: a biztos siker minden feltétele akaratumokban és bátorságunkban van, mely szintén akarát, a legmélyebb szervi akarát.

Budapest magyar megépítése még a jövő feladata, legsürgősebb feladata. *És ennek első feltétele: önvédelmünk, minden életünk, megmaradásunk és megújulásunk sine qua nonja: Budapest egész nagy környékének körültelepítése azoknak az ősi képletű magyar faluknak ott feleslegessé földtelenült és szegényült elemeivel, melyek a legrégebb magyar települések voltak az országban.*

Ez ellen nincs érv, ennek nem lehet lehetetlenjé, amint nincs érv az ellen, hogy valaki lélegzeljék. Őrületség s gyávaság legvégső tébolya volna azt mondani: hogy valamelyik velünk barátságban álló idegen állam ezt rossz néven venni. Először is: túldrága barátság az, mely rossz néven veszi barátjától, hogy otthon akar lenni saját otthonában, hogy élni akar és életvédelme alapfeltételeit megépíti. Másodszor: lehet, hogy valamelyik velünk barátságban álló idegen állam azt is rossz néven veszi, hogy itt még egy magyarság (nem: hungarizmus) nevű nép lélegzik és él. De azért nem fogunk lemondani a jó kis okszigén beslukkolásairól, sem az élet édes ízeiről. Különben is: az élet elemi parancsai teljesítésében sohasem szabad nézni a mások akarátát.

Miért döntően, az élet vagy halál megválasztásával fontos az, hogy Budapest egész környéke a magyarság kezében-lelkében legyen?

A környék az első állandó hatás arra, hogy Budapest arcát magyarrá teljesítjük.

Budapest egész nagyobb környékének rendkívüli, minden más vidéknél előnyösebb gazdasági helyzete van. Az itt lakó parasztság terményeinek gyors és biztos piacot kap. Ez egyszersmind ráneveli, hogy termelését a fővárosi piac különböző igényei szerint módosítsa, fejlessze. És természetes: ez a gazdasági lehetőség hatással van minden más fejlődésére, gyermekei jövőjére.

A főváros környékének parasztsága juthat legelőször Budapest rengeteg állandó, vagy ideiglenes munkaalkalmaihoz. A különböző kubikus munkák, építések stb. szükségeihez elsősorban innen kerülnek ki a munkások. A háztartási alkalmazottak, kik oly fontos tényezőt jelentenek a magyar család lelki nevelésében: nagyrészen a környékbeli parasztnők, parasztasszonyok közül soroztainak. A bolti és másféle szolgák, altisztek, házmesterek, kalauzok, kisiparosok, apró uccai árusok stb., stb. óriás arányban a környékről kerülnek.

Ez aztán egyszersmind a magyar középosztály megalakulásának állandó döntő meghatározója. Ezekben már felébred a kulturális és szociális emelkedés vágya: tanítatják és taníttathatják gyermekeiket. Ráadásul az egész környék lakossága könnyebben taníttatja gyermekeit, mint más vidékek népei. Hiszen már legtöbbször van hozzátartozója Budapesten, vagy a közelség a napi bejárást lehetővé teszi. A középosztály összes pályáinak emberellátásában aránytalanul nagy része van. Hiszen ezek juthatnak legkönnyebben pártfogáshoz, támogatáshoz a különböző napi érintkezések és szükség kielégítések révén. A budapesti középosztályú pályákon is ők helyezkedhetnek el elsősorban. És mihelyt elfoglalták a budapesti minisztériumok, hivatalok, egyházak, iskolák, városi állások,

gazdasági irányítások helyeit stb. stb.: ők határozzák meg az egész ország középosztályának kiválasztását. Ez a mai egyetemes sváb hegemonia egyik magyarázata. Amint körül tudjuk telepíteni magyar parasztsággal a fővárost: a magyarság középosztállyá fejlődése biztosítva van: ami az életharc döntő csatájának megnyerését jelenti a magyarság számára.

Budapest egész levegője, kulturális sugárzása folytonos szellemi emelkedéssel jár a környék lakossága számára, ha ma még veszélyei is vannak. A környék lakóinak sok alkalma van a főváros múzeumaiba, kiállításaira, színházaiba stb. járni, sokat vannak művelt emberek környezetében. Budapest ezer tárgyi nevelésében stb., stb.

Mindezeknek és az itt még elnemsorolt ezer apróbb-nagyobb tények összehatása volna az: hogy itt, Budapest nagyobb környékében megalakulna egy jómódú, sok lehetőségű, felébredt kulturális és szociális igényű magyar parasztság, mely az egész ország lakosságának felemeltetését jelentené. Hisz ezek fiai már középosztállyá fejlődnének s, hozzájutnának az irányításhoz, a történelmi élet építéséhez. Ennek a feladatnak a megvalósítása: a magyar megmaradás, a magyar megújulás, a magyar önvédelem természettörvényileg szükségszerű[^] elmulaszthatatlan, elhalaszthatatlan feltétele.

Lényegesen hozzátartozna e megmutatáshoz, hogy ide hozzam: milyen eszközökkel, milyen módzatokkal gondolom megvalósítani ezt a feladatot. Tehetném. Nem teszem. Ma még felesleges a sok szétrágó idegen hódító akaratnak, gyávaságnak, vakságnak bő alkalmat adni a *lehetetlenség!* szofizmákra. Ha a kialakuló magyar szolidaritás és felébredő bátorság megteremti a gyors lehetőséget e feladat megvalósítására: ezek a módzatok és lehetőségek mintegy maguktól természetszerűen fognak az építő akarat elé kínálkozni.

Városmajor, 1937. november 5.